חסידות · ספרי חסידות נוספים

אור לשמים

רבי מאיר הלוי רוטנברג מאפטא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אור לשמים

רבי מאיר הלוי רוטנברג מאפטא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אור-לשמים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

בראשית 4
נח 12
לך לך 21
וירא 27
חיי שרה 31
תולדות 39
ויצא 44
וישלח 51
וישב 61
מקץ 67
ויגש 70
ויחי 75
שמות 77
וארא 86
בא 90
בשלח 97
יתרו 105
משפטים 111
תרומה 117
תצוה 124
כי תשא 129
ויקהל 140
פקודי 143
ויקרא 144
צו 150
שמיני 152
תזריע 154
מצורע 155
אחרי מות 157
קדושים 161
אמור 166
בהר 174
בחוקתי 181
במדבר 188
נשא 194
בהעלותך 198
שלח 206
קרח 213
חקת 217
בלק 225
פנחס 232
מטות 242
מסעי 246
דברים 247
ואתחנן 250
עקב 252
ראה 259
שופטים 266
כי תצא 272
כי תבוא 277
נצבים 282
וילך 286
האזינו 287
וזאת הברכה 289
סוכות 289
ליקוטים 291
חידושי גפ"ת 306
שו"ת 311

בראשית

בראשית ברא אלהים וכו' (א, א). ונ"ל כי כתיב (תהלים קכב, ב) עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, כי האדם צריך לחשוב תמיד שיעלה עצמו עד מקור מחצב נשמתו עד ראשית עליון, כמו בשעה ששיעור כביכול ית"ש נקודת ירושלים.

והנה כתיב (תהלים קיא, י) ראשית חכמה יראת ה', כי עיקר הכל הוא היראה, אבל צריך להיות יראת רוממות, ושהיראה יהיה מתוך האהבה.

ובזה פירשנו הפסוק (תהלים לד, ה) דרשתי את ד' ועננני וכו', כי איתא בגמרא (פסחים כב:) ששמעון העמוסני היה דורש כל אתין שבתורה, וכשהגיע לאת ה' אלהיך תירא (דברים ו, יג) פירש, עד שבא רבי עקיבא ופירש את ה' אלהיך לרבות תלמידי חכמים. כי בזה שיש לאדם יראת רבו ויראת ת"ח, מזה יוכל האדם להשיג יראת רוממות, אבל זה שאינו ירא מרבו ממילא אינו יכול להשיג יראת רוממות, והאיש הזה עדיין אינו שלם.

וזה פירוש הפסוק דרשתי את ה', כי דוד המלך ע"ה הי' לו יראת רבו, וזה דרשתי את ה', שדרשתי את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח, ולזה ועננני - נעניתי בתפלתי, כי כשיש לאדם יראת רוממות בודאי הוא נענה בתפלתו. ומכל מגורותי הצילני - שעי"ז שהשיג יראת רוממות ניצל מיראת חיצונית. והביטו אליו ונהרו (תהלים שם), ואותן שצופין ומביטין ודבוקים בהצדיק הזה, ונהרו - הם ג"כ מאירים.

ואיתא שבשעת בריאת העולם הלכו האותיות לפני הקב"ה בדרך תשר"ק לברוא בהם העולם, ולא רצה לברוא בהם כי אם באות בי"ת, וכדאיתא בזוהר הקדוש (זח"א ב:).

ונ"ל ליתן טעם, כי **שמעתי אומרים בשם הרב הגדול וכו' מוה' שמעון אודר בערגיר** זצללה"ה שאמר טעם למה אנו אומרים אשר קדשנו במצותיו, והל"ל אשר קדשנו במצוה, ואמר הוא הטעם, כי לכל מצוה ומצוה שהאדם עושה צריך לצרף לזה יראת ה' ואהבת ה' כי בלא דחילו ורחימו לא פרחית לעילא (ת"ז ת' י' כה:), ולזה שייך שפיר אשר קדשנו במצותיו, עכדה"ק.

ונוכל לומר שלזה רומז הבי"ת של ב"ראשית, ב' ראשית (ת"ז ת' ה יט:), כי צריך להאדם להיות לו יראת רוממות ואהבת ה' מראשית עליון, וזה עיקר וקיום העולם.

ואיתא בתיקונים (שם) בראשית - ב' ראשית ניקודא בהיכלא. כי כתיב (תהלים קכא, ח) ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם, כי האדם צריך לחדש עצמו תמיד בכל יום ובכל שעה בתיקונין חדשין, ויבין ויביט שלא פעל ועשה מאומה עד עתה, ותשוקתו יהיה להתחיל מחדש ולהאיר נשמתו, וזה סוד בתר דיינקא הדר איתעברת מינייהו (זח"ג סה:), ולזה צדקו דברי רשב"י ע"ה זכותו יעמוד לנו שאמר ניקודא בהיכלא ולא אמר וא"ו

בהיכלא, להורות לנו כי האדם צריך להיות תמיד בבחי' עיבור בסוד בתר דיינקא וכו' וכנ"ל, ולזה צ"ל בבחי' ניקודא, כי העיבור מתחיל מנקודא, ודבר שכבר מציור אין שייך בו עיבור.

וזפ"ה ה' ישמור צאתך, דהיינו שהקב"ה יושב ומצפה, לשון ואביו שמר את הדבר (בראשית לז, י), צאתך - רומז ללידה. ובואך - ואח"כ תהי' שוב בבחי' עיבור. מעתה ועד עולם - ודבר זה צריך להיות תמיד:

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור (א, ג). וי"ל דהוי לי' למימר ויהי כן כמו בשאר ימים. ונ"ל דהפסוק בא ללמד שהאדם לא יתיאש עצמו חלילה מה שנילכד ח"ו בעצת יצה"ר, רק יעורר עצמו בתשובה שלימה כי הכל היה גלוי לפניו ית"ש במחשבתו הקדומה כשראה לברוא את העולם ראה את האדם אם יחטא ח"ו אבל יעשה תשובה, כדאיתא (פסיקתא דר"כ כד, ז) יעשה תשובה ויכפר, וזה מרומז בפסוק ויאמר אלהים יהי אור, נקרא צדיק מעיקרא, ויהי אור ניקרא בחינת בעל תשובה, ויהי לשון צער (מגילה י:) רומז על מי שנילכד ח"ו בעצת היצה"ר, ואח"כ אור - גם זה יוכל להיות אור ע"י התשובה שיעשה, הכל היה בכח המאמר של ית"ש.

עוד נ"ל, דאיתא בכתבי האר"י זלה"ה (ע' פע"ח ש' הקדישים פ"ב) פירוש על פסוק (תהלים לט, ג) נאלמתי דומיה, כי בזמן הגלות הכנסת ישראל הוא בבחינת אלם, כי נתעלה בחי' יו"ד הי"א מבחי' אלהים ונשאר אלם, וזהו דומיה דום י"ה. וז"פ הכתוב ויאמר - שיהי' בבחינת אמירה ולא בבחי' אלם, יהיה כשיהיה אלהים, השם מלא, ואז יהיה אור, ויהי לשון חוזק - שיתחזק האור.

עוד נ"ל, דהנה פי' הפסוק (בראשית כז, כח) ויתן לך אלהים מטל השמים ומשמני הארץ, אלהים נקרא הצדיק שבדור, וזה בירך יצחק אבינו ליעקב, שיהיה בכל דור צדיק שיהיו מטל השמים - שימשיך השפעה לבנ"י מעולמים העליונים ויאיר נשמתם, ומשמני הארץ - ויבא להם השפעה ונחת רוח בזה העולם. וז"פ ויאמר אלהים, שהכל יהיה באמירת הצדיק, ויאמר יהי אור ויהי אור, אפילו מי שהוא בבחי' צער יהיה ג"כ אור ע"י הצדיק שיפעול כן:

ויהי אור (א, ג). למה לא כתיב ויהי כן כמו בשאר ימים. אלא לרמוז בא להמתיק הדינים בשורשן שהוא חסד הראשון, וזהו ויהי, אפילו דבר צער כשאתה מעלה לשורשן הוא אור, ודוק כי קצרתי:

(**זה העתק מכת"י ההמ"ח זצללה"ה**):

ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמינו כדמותינו וכו' (א, כו). ואיתא בזהר (זח"א יג.) בצלמינו דא עתירא, כדמותינו דא מסכינא. והנה כבר ביארתי פירוש זוהר הזה לעיל, אבל קשה מ"מ בעשיה לא כתיב כדמותינו כדאיתא (בראשית א, כז) ויעש את האדם בצלמו.

ויבואר על פי מה ששמעתי **מכאדמו"ר מוה' יעקב יצחק זצללה"ה מלובלין** פירוש הגמרא (חגיגה ט:) יאי עניותא לישראל כוורדא סומקא לסוסא חיוורא. ופירש הוא ז"ל, דהיינו בעת שמוליכין הסוס למכור אז נותנין הרסן בחכו ומקשטין הסוס ליפותו שיקפצו עליו זביני, אבל בעת שעומד בבית אז מסירין ממנו הרסן וקושרין אותו באבוס ונותנין לו תבן ומספוא לאכול. וזה שדימ' הגמרא העניות לישראל כסוס, דהיינו בעיני כל האומות נהי' נראין כעניים כדי שלא יקטרגו עלינו, אבל בביתינו דיהיה לנו כל טוב כמו המשל של סוס ע"כ.

וזה מבואר ג"כ, דהיינו בכח מחשבתו הקדומה כשעלה ברצונו לברוא את האדם כתיב בצלמינו כדמותינו דא עתירא ודא מסכינא, אבל בעשיה לא כתיב כי אם בצלמינו, כי מחויב להיות ישראל כל טוב והעניות יהיה רק במחשבה, כדמיון:

ויכולו השמים והארץ וכל צבאם (ב, א). נ"ל כי ידוע ששמים וארץ רומז לזו"נ (זח"ב קטז.), וזפ"ה ויכולו, דהיינו שיכלה ויתמה הוי והחסרון מן העולם, ויהיה תיבת ויכולו כאילו הם ב' תיבות נפרדות - ע"י השמים והארץ, ע"י שיהיה יחוד זו"נ כנ"ל. ומפרש הפסוק והולך וכל צבאם, אפילו מי שיש לו רצון טוב לזה וכל תשוקתו תמיד שיהיה יחוד זו"נ, וזה וכל צבאם לשון רצון, אז מרצון טוב הזה יתפעל ג"כ שיכלה הוי וחסרון מהעולם ורק טוב יהיה בעולם, אמן:

ואד יעלה מן הארץ (ב, ו). בהקדם פירוש הפייט בר"ה כמה יעברון וכמה יבראון, דהנה בני ישראל מכונים בשם אדם מספרו מ"ה דוגמא דאדם דלעילא (זח"א כה:), ואע"פ שיש לאומות העולם ג"כ צורת אדם, אבל הם כקוף בפני אדם כמאמר חז"ל (יבמות סא.) על פסוק אדם אתם כו' (יחזקאל לד, לא).

וז"פ הפייט כמה יעברון, הכ"ף היא כמו, דהיינו אותם שהם כמו מ"ה בדמיון אדם, והם אומות העולם, יעברון - שיעברון מן העולם. וכמה, פירוש שהם בחי' מ"ה, וממשיכין על עצמם שם הוי"ה ב"ה שנרמז בתיבת וכמה, דהיינו כ"ו מ"ה, והם בני ישראל שנקראים אדם וממשיכין עליהם שם הוי"ה ב"ה כנ"ל, וז"פ וכמה יבראון - אותם שהם בבחי' וכמה כנ"ל, יבראון - שיפרו וירבו ויהיה להם בחי'.

ואעפ"י שהאדם הוא דוגמא דלעילא, ומהנראה שיהיה תמיד בדביקות הבורא ב"ה, רק

שיש ניצוצות שעדיין לא ניתקנו כידוע (פע"ח ש' התפילה פ"ז), וזה היה חסד אל שיהיה לפעמים להצדיק ירידה לצורך עליה, דהיינו להעלות אותן הניצוצות עמו. וזפ"ה ואד, דהיינו שאלף מרומז על שם הוי"ה ב"ה, כי צורת האלף הוא יו"ד וא"ו יו"ד (ת"ז ת' יט מב.) מספר כ"ו (טעמי המצות פ' עקב), וזהו ואד, קאי על האדם שיש לו בחי' אלף כנ"ל, ובחי' דל"ת שהוא לשון ירידה, אבל זה הוא לצורך עליה, והיינו יעלה מן הארץ שיעלה הניצוצות (והשקה את כל פני האדמה איני זוכר):

ונהר יוצא מעדן וכו' (ב, י). דהנה ישראל נמשלו לגן כידוע (ע' יומא עה., שהש"ר ד כה), והגן צריך לזבל אותו ולעבוד בתוכו, וכל מה שמזבלים אותו יותר עושה פירות יותר. כן כל איש ישראל צריך להסתכל על עצמו תמיד בחסרונותיו, ולהסיר מעליו הרע, וזפ"ה היושבת בגנים חבירים מקשיבים וכו' (שה"ש ח, יג), דהיינו שהשכינה שוכנות על האדם כזה שמגנה עצמו תמיד.

ויש עוד מדריגת צדיקים, שזוכין להתעדן מנעימות התורה וכל עבודתם בלתי לד' לבדו. וז"פ הגמרא (מו"ק טז:) שאמרו חז"ל על דוד המלך ע"ה בשעה שהיה עוסק בתורה היה מעדן עצמו כתולעת, דהיינו שזכה למעלה גדולה כזו שהיה יכול להתעדן מעידון התורה, ואעפ"כ היה כתולעת (ע' חולין פט.) כי היה כל עבודתו בלתי לה' לבדו. והצדיק שיש לו מדרגה כזו הוא ממשיך שפע על הצדיקים שהם בחי' גן כנ"ל, וזפ"ה ונהר יוצא מעדן, מהצדיק אשר הוא בבחינת עדן כנ"ל, להשקות את הגן, היינו הצדיק שהוא בחינת גן כנ"ל.

ומשם יפרד, כמו ששמעתי מכבוד אדמו"ר מוה' **יעקב יצחק** זצללה"ה מלובלין ושם הוא לשון שממה, דהיינו ע"י עבדות הצדיק הנ"ל יתפרדו כל פועלי און. וז"פ ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, שהצירוף של חודש תשרי הוא והי"ה כמובא בסידור האר"י זלה"ה (מוסף דר"ח), והוא לשון שמחה (בר"ר מב, ג), דהיינו ע"י עבדות הצדיקים הנ"ל יתפרדו כל פועלי און ויושפע השפעות טובות ושמחה בחודש תשרי שהוא תחילת השנה, לארבעה ראשים - לארבעה תקופות השנה, שיהיה כל השנה טובה:

ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וכו' (ב, י). דהנה כתיב (תהלים נא, יז) אדני שפתי תפתח, דהעיקר עבדות של האדם בתורתו ובתפלתו צ"ל להאיר מדת המלכות קדישא וליחדה למעלה, וצריך להאמין באמונה שלימה שכל חסרונו ח"ו הוא רק כטיפה מן הים בערך מה שנחסר למעלה לשכינה כביכול, וצריך שיהיה בקשתו שיושלם החסרון למעלה וממילא יבא הטוב אליו, אבל האדם צריך להיות שפל ואין בעיניו ואז יכול לקבל שפע מאתו ית"ש, כאשר דברנו תמיד מזה, וזה עיקר ויסוד לעבודתו ית"ש.

וזפ"ה ונהר יוצא מעדן, דהיינו הצדיק שמעדן עצמו כתולעת יוכל להמשיך אור עליון, וזהו ונהר יוצא מעדן דהיינו על ידי הצדיק, להשקות את הגן שיתמלא ויושלם המדות מלכות שנקרא גן (זח"ג רמז.).

ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, דהנה כבר פירשנו פי"ה (תהלים לז, כז) סור מרע ועשה טוב, פירוש כי הש"י ב"ה דרכו להיטיב, רק הקליפות הם המונעים שפע מאתנו, וכאשר האדם פורש עצמו מהרע ונוטה עצמו לטוב, בזה משבר הקליפות ונתגלה הטוב, הניצוצין קדישין שנפלו למטה, ונתעלה הניצוצין למעלה, ובזה בא שפע לישראל, וז"פ סור מרע, דהיינו בזה שמסיר עצמו מרע לוקח מספר סור מרע ונשאר ה' כמספר ה' אותיות הוי"ה ב"ה.

וז"פ (בראשית ג, יח) וקוץ ודרדר תצמיח לך, קוץ נק' היו"ד וקוצ"ו, ודרדר נק' הוא"ו ותרין ההי"ן, ולכן נק' דרדר כי מההי"א מתחיל ההולדה (ע' זח"א צו:), לשון דורות, וזה תצמיח לך כדברינו הנ"ל - דהיינו כשמסיר עצמו מהרע משבר הקליפות ונתגלה הוי"ה ב"ה, וז"פ וקוץ ודרדר תצמיח לך, שקוץ ודרדר רומז על הוי"ה ב"ה וכנ"ל, תצמיח לך - יתגלה לך.

נחזור לפסוק הנ"ל (תהלים שם) ושכן לעולם, עוד תזכה להמשיך שפע מש"ע נהורין עילאין (זח"ג קכח:) עד בחי' כ"ו, וזהו ושכן בגימטריא ש"ע, לעולם - עד הבחינה שנק' עולמתא. וז"פ [ו]משם יפרד, שהשממה יפרד וישבר, והיה לארבעה ראשים - ויתגלה הוי"ה ב"ה.

עוד נ"ל פירוש הפסוק ונהר יוצא מעדן (ב, י), דאיתא בזוה"ק (זח"ב ח:) כשיבוא עת הגאולה יבואו האבות הק' בגן עדן ויעטרו למשיח צדקינו בעטרין קדישין. וזפ"ה ונהר יוצא מעדן, נהר נקרא משיח צדקינו כמ"ש (ישעיה ב, ב) ונהרו אליו וכו', יוצא מעדן - שיוצא מגן עדן מעוטר כנ"ל, להשקות את הגן - נק' ישראל שהם מגונים ונבזים עתה בעיני האומות, והיה לארבעה ראשים - ונזכה במהרה לארבעה דגלים, אמן כן יהי רצון: **ונהר** יוצא מעדן וכו' (ב, י). נ"ל כי יש צדיקים שמחמת גודל קטנותם שמכירים תמיד חסרונם, בלתי אפשרי להנשא עצמם לעבדות, והעבדות צ"ל בהתנשאות, וכמ"ש ויגבה לבו בדרכי ה' (דה"ב יז, ו), ולהצדיק כזה משפיעין אותו מלמעלה שיגבה לבו להעבדות.

וזפ"ה ונהר יוצא מעדן, שיוצא מעדן נשמות שייסעו לצדיק הזה, ונהר הוא לשון קיבוץ כמ"ש (ישעיה ב, ב) ונהרו אליו, יתאספו ויתקבצו אליו נשמות קדישין מעדן. להשקות את הגן, את הצדיק הזה שמגנה עצמו. ומשם יפרד, ואותם שהם בהשממה, שאינם רוצים בהתחברות, יפרד - יתפרדו כל פועלי און. והיה לארבעה ראשים, דהיינו כשבא

השפעה מעדן כנ"ל עי"ז יתפרדו כל פועלי און, ויתקנו המוחין של ישראל ויהיה להם מוחין (קדושין) [קדישין], וזה והיה לארבעה ראשים, רומז לארבעה רהיטי דמוחין (ע' זח"ג קמ.):

וזהב הארץ ההוא טוב (ב, יב). נ"ל כי האדם צריך לקום בחצות לילה ולבקש רחמים על כנסת ישראל ועל בניה מהקב"ה, ולאקמא שכינתא מעפרא, וזה הי' עבדות דוד המלך ע"ה שקם בחצות לילה, וזפ"ה וזהב - בגימטריא דוד, הארץ ההוא - שקם בחצות לילה לפייס ולרצות להשכינה ועביד נייחא לה, טוב - היינו שטוב ללילך בדרך הזה, שם הבדולח - ומזה יוכל להשיג הארה מאור ה' מטלא דבדולחא (זח"ג קכח:), ואבן השוהם - להמשיך עד בחינה שנקרא אבן השוהם רומז לבחי' דעת, ודו"ק:

ויבן ה' וכו' (ב, כב). נ"ל דאיתא בזוה"ק (זח"א יג.) בצלמינו דא עתירא, כדמותינו דא מסכנא. ולהבין זה נבוא לבאר גם כן מאמר הגמרא (יבמות סג.) כל העוסק בבנין מתמסכין. נ"ל דאיתא בספרים הק' שנתן לנו הקב"ה כח ע"י עבדותינו להאיר ימי הבנין, ולהמשיך עליהם מוחין קדישין מחכמה עליונה, ולהמשיך עיינין לבחינת מלכות קדישא שנק' עולמתא קדישא שפירתא דלית לה עיינין (זח"ב צה.), וצריך להמשיך לה עיינין מחכמה עילאה שנק' מעינות החכמה, ומי שעוסק בבנין עולם ואינו ממשיך מחכמה עליונה אזי הוא מתמסכן, אבל מי שממשיך מוחין קדישין מחכמה עילאה אזי בא עליו עושר וגדולה, כי בצל החכמה בצל הכסף (קהלת ז, יב).

וז"פ זוה"ק בצלמינו דא עתירא, כי צלם רומז על המוחין קדישין כידוע (ע' ע"ח שכ"ה פ"א מ"ב), דהיינו כדברינו הנ"ל בצל החכמה בצל הכסף. כדמותינו, דא מסכינא, דהיינו שעוסק בימי הבנין ואינו ממשיך מוחין קדישין כנ"ל, אזי הוא מתמסכן, וכדמותינו נק' ימי הבנין.

וזפ"ה ויבן ה' אלהים את הצלע, צלע נק' השכינה כביכול (ת"ז ת' יב כז., ע' פרדס שכ"ג ע' צלע), וצריך לבנות אותה שיהיו עולם חסד יבנה (תהלים פט, ג), ולהמשיך לה מוחין קדישין מחו"ב נק' ה' אלהים כידוע (זח"א כו.). וז"פ ויבן, שצריך לבנות אותה ולהמשיך לה מוחין קדישין, והמוח הוא חיות של כל דבר, ותיבת ויבן בגימטריא חיים, וגם לשון בינה, ה' אלהים מבחי' חו"ב שנקרא ה' אלהים וכנ"ל, עד הבחי' שנקרא צלע וכנ"ל. ויביאה אל האדם, דהיינו להמשיך מדת אהבה לעבודתו ית"ש, וזהו ויביאה לשון אהבה, לעבוד הבורא ב"ה באהבה, כדאיתא בזוהר (ע' זח"ב רטז.) שזה עיקר העבדות, כי באתרא דיראה לית תמן פולחני, והעיקר העבדות שיהיה באהבה, ודו"ק:

בזעת אפך תאכל לחם וכו' (ג, יט). ונקדים לפרש הפסוק (דברים לג, כז) מעונה אלהי קדם ומתחת זרועות עולם, ויובן גם כן מאמר הגמרא (ע' ברכות יז:) צדיקים נוטלים בזרוע.

דהנה משם י"ה שהם ב' כתפין דאא"נ, עיין בסידור (האריז"ל מוסף אחר קדושה) ביחוד זכירה בראש השנה, משם יורד(ו)ת השפע דרך חו"ב עד זרועות עולם, ומשם ולמטה נוטלים הב' צדיקים יסוד ומלכות, וכך צריך האדם להמשיך בתפלתו להוריד שפע משם י"ה שנק' כתפים. וזפ"ה (דברים ג, כג) ואתחנן אל ה', שתיבת ואתחנן בגימטריא כתף י"ה. עד אל יה וזה סוד חמש עשרה אמה קלעים לכתף.

וזפ"ה מעונה אלהי קדם, עד זרועות עולם, ומתחת זרועות עולם - דהיינו עד עולם המעשה יורד(ו)ת השפע דרך ב' צדיקים צדיק דלמעלה וצדיק דלמטה.

וזה מאמר הגמרא צדיקים נוטלים בזרוע, כי הצדיקים אינם רוצים מאומה, אבל הבורא ב"ה רצונו להשפיע שפע לבני ישראל ע"י הצדיקים, ועושה אותם הקב"ה צינור להשפע הנמשך ממנו ית"ש לבני ישראל, וזה צדיקים נוטלים בזרוע - היינו הצדיקים נוטלים השפע הבאה עד זרועות עולם, ודרך הצדיקים יורד(ו)ת השפע לעולם המעשה.

וידוע (ע"ח שט"ז פ"ד) כי אא"נ יונק השפע מז"ת דעתיק, וזפ"ה בזעת אפך, בזעת ס"ת ז"ת דעתיק, עד אפיך שהוא אא"נ, תאכל לחם - ומשם לז"א הנקרא א"ר, עד שובך אל האדמה שהיא כנסת ישראל (זח"א רסג.).

וזפ"ה ולגד אמר ברוך מרחיב גד כו' (דברים לג, כ), דהנה כתיב (במדבר יא, ז) והמן כזרע גד הוא, והאדם צריך להמשיך בתפלתו שפע ממקור העליון מבחי' אין, שנק' אין מזל לישראל כידוע, וזפ"ה והמן - דהיינו פרנסת ישראל, צ"ל נמשך כמו זרע האדם שהולכות מהמוח עד סוף דכל דרגין, כן צריך להמשיך פרנסת ישראל ממזל העליון עד עולם המעשה, וזה והמן כזרע גד הוא, כי גד הוא מזל כנ"ל. וזפ"ה ולגד אמר, למי שממשיך שפע מהמזל העליון, אמר השי"ת ברוך מרחיב גד - שיתרחב המזל ויושפע ממנו כל טוב.

כלביא שכן, לביא בגימטריא יג"ל, והוא שם משם מ"ב, וז"ס שיעור חלה מ"ג ביצים שאנו לשין בערב שבת, על שם שהשם הקדוש יג"ל הוא יומו בערב שבת, וטרף זרוע אף קדקוד - כנ"ל שפרנסת האדם צריך להמשיך ממקור העליון עד עולם המעשה, וזהו וטרף לשון פרנסה, זרוע היינו דרך זרועות עולם כנ"ל, אף קדקוד מורה על עולם העליון (פע"ח ש' הסליחות פ"ח), היינו שהשפע הולכ(ו)ת ממקור עליון דרך זרועות עולם עד עולם המעשה, הכל כנ"ל ודו"ק:

ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם (ג, כא). נ"ל דאיתא בזוה"ק (זח"ב קעח., זח"ג ה:) כי האדם נקרא שלם כשהוא דכר ונוקבא. אבל האיך יוכל האדם להיות בזווגא כדומה בעת התורה והתפלה ובעשיות המצוה. אבל באמת הוא כך, שצריך האדם להיות בחינת משפיע ע"י עבודתו, להמשיך שפע מחכמה העליונה עד הבחינה שנק' כנסת ישראל, שנק' עולימתא שפירתא דלית לה עיינין (זח"ב צה.). וצריך להמשיך לה עיינין מחכמה עילאה שנק' עיינין (ע' זח"א כו:) לשון מעיינות החכמה.

וזה נ"ל כוונת הזוהר שכתב שצריך האדם להיות דכר ונוקבא, היינו על דרך הנ"ל, שיגרום במעשיו להמשיך ולהשפיע לבחינת כנסת ישראל, כי צריך האדם לידע ולהבין שהחסרון למטה ח"ו אינו כי אם כטיפה מן הים בערך החסרון למעלה ח"ו, וצריך עיקר כוונתו להיות שישפע הכ"י ותתמלא בהשפעה מחכמה עילאה, ואז ממילא יהיה טוב גם בזה העולם.

וזפ"ה ויעש ה' אלהים, דהיינו שהאדם מחויב לעשות שיגרום במעשיו להמשיך השפעה מבחי' ה' אלהים השם מלא נק' חו"ב (זח"א כו., וע' זח"ב קסא:). לאדם - לבחינת אדם, ולאשתו נק' כנסת ישראל, שיהיו מושפעים ממקור עליון.

כתנות עור, ואיתא בגמרא (בר"ר כ, יב) בתורתו של רבי מאיר היה כתוב באלף. ותרווייהו הם אמת, דאיתא בסה"ק (ע"ח שי"א פ"ו מ"ת) שהשפע נקרא בחינת אמר - ר"ת או"ר מי"ם רקי"ע. כי בהתחלתה מלמעלה הוא בחינת אור, בהי"א עילאה, ואח"כ נגוד קצת נק' בחינת מים, ואח"כ בחי' רקיע. וזהו כתנות עור בעי"ן ובאל"ף, כי למעלה הוא בחינת אור באל"ף, ואח"כ כשנגוד נקרא בחינת רקיע, וזהו כתנות עור בעי"ן. וילבישם - מסוד המלבוש ודו"ק:

ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופש כנור ועוגב (ד, כא). פירוש זה הפסוק נ"ל, כי חו"ב נק' תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין (זח"ג ד.), היינו כי יש קרובים שנתרחקו אח"כ, אבל אחיו לא מתפרדין לעולם, וזפ"ה ושם אחיו יובל, לשון יובלא, רומז על בינה (זח"ג קח:), הוא היה אבי לשון אב בחכמה, היינו שהולדת הבינה הוא מחכמה. ועיקר עבדות הצדיקים להמשיך מוחין קדישין מחו"ב דרך ששה קצוות לכ"י ולהסמיך גאולה לתפלה, וזה נרמז בפסוק כל תופש כנור ועוגב, דאיתא בגמרא (ברכות ג:) כינור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, פירוש דוד נק' מלכות (זח"ב קכג.) ים כנרת (זח"ג קנ.), וכינור רומז ליסוד, ודוד המלך ע"ה היה משתוקק לחבר ב' בחינות הנ"ל. וז"פ הגמרא, כינור רומז ליסוד, היה תלוי למעלה ממטתו של דוד רומז למלכות. וזפ"ה כל תופש כנור

ועוגב, רומז ליסוד ומלכות, דהיינו להמשיך מוחין קדישין מחו"ב וכנ"ל לצורך זיווג יסוד ומלכות ודו"ק:

ויהי כל ימי חנוך וכו' (ה, כג). ויובן גם כן מאמר הגמרא (ביצה י:) כדאמר אביי בדף הכא נמי בדף. דהנה השי"ת ב"ה אין לו שם ותואר כלל, רק מצד חסדו להשפיע שפע לבני ישראל האציל כביכול מאורו שמות הקדושים כפי שנוכל להתפלל לפניו, וידוע (ע' ירושלמי מכות פ"ב ה"ו) כשעלה במחשבתו ית' לברוא את העולם היה קטרוג ח"ו ואמרו עתיד למחטי קמך וכו' עד שבאתה תשובה ואמרה יעשה תשובה ויכפר, לכן התשובה נק' אימה (זח"ג טז.), כי מבשרי אחזה אלקי (איוב יט, כו), כמו שעל ידי האם הולד נולד כמו כן ע"י התשובה נתחדש העולם. והנה האציל השי"ת ב"ה שם הקדוש שנקרא אהי"ה, דהיינו כשאדם עושה תשובה ואומר אהיה טוב מעתה, הוא בבחינת אהי"ה, ואח"כ ממשיך עליו הוי"ה ב"ה, ושם הוי"ה משורש התשובה מספרו ס"ג (ע"ח ש' הכללים פ"ח), מלשון סיג, דהיינו שמפריש הסוגים מעצמו, ומתחרט מאוד, ומקבל עליו עול מלכות שמים, ושם אהי"ה ושם ס"ג מספרם ד"ף, וז"פ הגמרא כדאמר אביי בדף, דהיינו שכוונת התרצן היה כמו שאמר אביי בדף, רומז על הנ"ל, הכא נמי בדף, ומספר שני שמות הנ"ל הם מספר אחה"ע בגרון (זח"ג רצה:, ע"ח שי"ג פי"ג):

וזפ"ה ויהי כל ימי חנוך, דהיינו הצדיק שהולך תמיד בבחי' הנ"ל, שמספר חנוך עולה ג"כ מספר שני שמות הנ"ל. חמש ושש שנה - ממשיך אדנות הבורא ב"ה בעולם, שמספרו ס"ה. ושלש מאות שנה שממשיך שפע משלש ראשונות, ודו"ק:

ונח מצא חן בעיני ה' וכו' (ו, ח). כי הצדיק שממשיך רחמים, וטבעו להמשיך רחמים תמיד, ומתיירא שלא יגיע השפע הק' למצערי השכינה ח"ו. וזה הבטיחה התורה, ונח שהוא נח לבריות, מצא חן בעיני ה', מה שהוא ממציא חן יושאר הכל בעיני ה', בעיני הוא לשון מעין ומקור - השי"ת, הם ישראל עמו ונחלתו:

ונח מצא חן בעיני ה' (ו, ח). נ"ל כי נח רומז לשבת קודש, שבו שבת ונח הקב"ה, ונח - פי' שמכין עצמו בששת ימי המעשה על שבת קודש, מצא חן בעיני ה':

נח

אלה תולדות נח נח איש צדיק וכו' (ו ט). ונ"ל דלכאורה תיבת חד נח מיותר. ונ"ל, ונקדים פי"ה (שמות כה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, מהראוי היה לכתוב ושכנתי בתוכו. **ונ"ל** דהנה אנו אומרים (ברכת יוצר אור) ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, ואיתא בגמרא (חגיגה יב., ע' זח"א השמטות רסד.) אור של ששת ימי בראשית גנזו

לצדיקים, והיכן גנזו באורייתא, ע"כ. וצריך להמשיך מאור הצפון כדי לחדש בכל יום מעשה בראשית, דאיתא (ב"ב טז:) בת היתה לו לאברהם אבינו ע"ה ובכל שמה, ובכל נק' עולם המעשה והוי"ה שלו במילואו ב"ן (לק"ת להאר"י ז"ל פ' חיי שרה), וז"פ ובטובו מחדש בכל יום מעשה בראשית, שצריך להמשיך מאור הצפון שנקרא ובטובו, כמ"ש (ע' ישעיה ג, י) אמרו לצדיק כי טוב, ואור כי טוב (בראשית א, ד). ומי יוכל להמשיך מאור הצפון וכנ"ל, מי שמחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית - מי שמחבר ומקשר בחינת בכל, עולם המעשה, לבחינת יום (ע' פרדס שכ"ג ע' יום), ובזה יתוקן מעשה בראשית.

וז"פ ושכנתי בתוכם, בתוך ישראל העושים בעצמם מקום פנוי להשראות השכינה, ועבודתם תמיד להתחסד עם קונם ליחד ולקשר כל העולמים. ושמעתי מכאדמו"ר **מוהרי"י זלה"ה** שמי שרצונו רק לעבודתו ית"ש וליחד כנסת ישראל עם דודה, גם אליו יבוא שכר סרסרות. וזפ"ה אלה תולדות נח, ונח נק' הצדיק שעושה נחת רוח ליוצרו, וזהו תולדות - שמחדש מעשה בראשית כדברינו הנ"ל, נח גם אליו יבוא נחת רוח וגדולה.

איש צדיק תמים היה בדורותיו, על פי ששמעתי שכאדמו"ר **מוהרי"י** זצלה"ה פירש הפסוק (במדבר לא, נג) אנשי הצבא בזזו איש לו, דהנה כתיב (ע' הושע ב, יח) ביום ההוא תקראו לי אישי ולא תקראו לי עוד בעלי, כי בחינת בעל הוא דבר שאינו בתמידות, ובחינת איש נקרא דבר התמידי. וז"פ אנשי הצבא, הצדיקים, פועלים בעבודתם אליו ית"ש שיהיה לנו בחינת איש, שנהיה דביקים בו ית"ש בתמידות.

וז"פ איש צדיק תמים, דהיינו כנ"ל שמי שעושה נחת רוח ליוצרו, פועל בעבודתו שלשה בחינות אלו, איש צדיק תמים, דהיינו שממשיך מבחינת איש עד בחינת צדיק, נקרא יסוד, ואח"כ לבחינת תמים, נקרא המעשה, בחינת יעקב יו"ד עקב (ע' ת"ז ת' סט קיב., פרדס שכ"ג ע' יעקב, ע"ח ש"ג פ"ב), הצדיק הזה שעושה כנ"ל פועל זאת בעבודתו שמיחד ומקשר כל העולמים:

אלה תולדות נח נח איש צדיק וכו' (ו, ט). ונקדים לפרש הפסוק (במדבר כד, כא) איתן מושביך ושים בסלע קנך, דהנה האדם צריך לעשות לעצמו נתיבות ומדריגות שע"י התורה הקדושה יתוקן נשמתו, כי התיקון שע"י התורה עולה על (כולנא) [כולנה], ואדם השפל ואין בעיניו וירא לגשת אל התורה צריך להיות לו סיוע ועזר מן השמים שיגבה לבו בדרכי השם, וזהו איתן מושביך, אית"ן אותיות תני"א דמסייע לך (זח"ג רלח:), דהיינו שיהיה לך עזר וסיוע - שתשים בסלע קנך, סלע נק' התורה כדאיתא ברעיא מהימנא מובא בזוהר (ע' שם, זח"ג רכט:), דהיינו שהקן והמושב שלך שתשים בהתורה יהיה לך עזר וסיוע מן השמים לזה, ועי"ז יתוקן נשמתך:

ובזה נבוא לבאר הפסוק אלה תולדות נח, ר"ת את"ן, כי הצדיק כל רצונו וחפצו שיהיה שלום ונייחא בעולם, ולזה נקרא הצדיק נח, וצריך שיהיה לו עזר וסיוע מן השמים שלא יהיה לו שום (מנועה) [מניעה], וזה נח היה צריך סעד לתמכו (רש"י בראשית ו, ט), היינו תומכי אורייתא שהם תומכים להצדיק שלא להטרידו בעניני העוה"ז. גם נוכל לומר צריך סעד לתמכו, שהצדיק צריך לסעוד להתומכים שלו שיהיו בהצלחה, שיוכלו לסמוך אותו. וזהו אלה תולדות נח, שצריך שיהיה להצדיק שנקרא נח תניא דמסייע לך, ועי"ז נתפעל רצון הצדיק שמבקש שיהא נייחא בעולם, ולזה כתיב ב' פעמים נח.

וכדי שלא יחלוקו לבות בני ישראל על הצדיק, מ"מ אליו לבד כל הגדולה והכבוד הזה ולו יתמכו, ולזה מפרש הפסוק והולך, איש צדיק תמים היה בדורותיו, שלהצדיק שמסר השי"ת בידו הנהגות עולם צריך שיהא מופרש מעניני עולם הזה, והשי"ת שולח את צדיק כזה לעולם המעשה רק בשביל ישראל, וזה איש צדיק תמים היה בדורותיו, שיש לו נשמה גדולה מדורות הראשונים, והשי"ת שלח אותו לעולם רק בשביל ישראל, ולכן אליו יאתה כל הכבוד הזה ולו נכון לסמוך:

אלה תולדות נח נח וכו' (ו, ט). נ"ל, כי הזוה"ק (זח"ב פט:) הפליג מאוד שהזיווג של האדם צריך להיות דווקא משבת לשבת. וכדי להצדיק המון עם שאינם יכולים לקיים דברי הזוהר, וא"כ לא שבקית וכו', נ"ל שכך הוא פירוש דברי הזוהר, דהנה אנו אומרים בזמירות של שבת קודש (פיוט כל מקדש) נוטרי ליום השביעי זכור ושמור להקם, ופירושו על פי הזוהר (זח"ג קמד:) שאמר מה שבת לד' קודש אף רשב"י קודש, נמצא הצדיק מכונה בשם שבת, וז"פ נוטרי ליום השביעי - פירוש או שממתינים זיווגם עד יום השביעי, או שמיחלים ומצפים לתפילת הצדיק שעל ידו יותן להם בנים ובנות של קיימא, כי הצדיק נקרא ג"כ יום השביעי כנ"ל. זכור ושמור להקם - כי הצדיק ממשיך הכל מאילנא דחיי. נמצא לפי זה אפילו אותן שאינן מקיימין שזיווגם יהיה דווקא משבת לשבת, כשהמשכת זרעם הוא ע"י תפילת הצדיק שמכונה בשם שבת, חשוב גם כן כאילו היה זיווגם בשבת.

וזפ"ה אלה תולד[ו]ת נח, כי כבר פירשנו בפרשת בראשית (בסופה) שנח רומז לשבת על שבו שבת ונח הקב"ה כביכול ממע"ב. וזפ"ה אלה תולדות נח, שהעמדת תולד[ו]ת שלך יהיה בשבת, ומפרש הפסוק והולך - נח איש צדיק תמים, פירוש או שהמשכת זרעך יהא בשבת או שיהיה נמשך ע"י תפילת הצדיק שנקרא בשם שבת, והוא חשוב גם כן כאילו היה הזיווג שלך בשבת כנ"ל. היה בדורותיו - ויהיה הויה וקיום לדורות האלו, כי אם עושה כנ"ל אזי הם נמשכין מאילני דחיי.

את [ה]אלהים התהלך נח, הצדיק הזה ממשיך הכל ממקור הרחמים מהדיקנא קדישא, רומז על האלהים כדאיתא בסידור (ע' כוונת י"ג מדש"ר בתחנון), והתהלך הוא לשון המשכה. ויולד נח שלשה בנים, פירוש ועוד ממשיך הצדיק מוחין קדישין ובסימ[י]ן מהדיקנא קדישא, והם חב"ד שרומזים לתלת מוחין קדישין, שֵם רומז לחכמה כי שם הוא פלא, רומז על פלאות חכמה. וחם (סוד שיעור חלה א' ממ"ח) רומז לבינה, לשון כחום היום (בראשית יח, א) - כי מינה דינין מתערין (זח"א רכ:). ויפת רומז לדעת, כי הדעת הוא ממזג חו"ב, והמזיגה היא יפה, ודו"ק:

צוהר תעשה לתיבה (ו, טז). נ"ל דאיתא (ע' בר"ר עג, ג) ברוכים הצדיקים שמהפכים ממדת הדין למדת הרחמים, וכאשר נהפך נעשה ממנו אור גדול, וזפ"ה צוהר - מצרה תעשה צירוף אחר שיהיה צוהר, ויאיר לבחינת תיבה, תיבה נק' כנסת ישראל, ולזה כתיב (בראשית ז, ט) שנים שנים באו אל נח אל התיבה - בחי' דכר ונוקבא.

ואל אמה תכלינה מלמעלה, לשון אימא, שתכליל את בחינת כ"י עד אימא עילאה, ותיבת תכלנה לשון כלילת יופי. ופתח התיבה בצדה תשים, פתח התיבה נק' בחינת מלכות בית דוד, כעני העומד בפתח (זח"א רלח.). בצדה תשים, תראה לחבר בחינה זאת עד אימא עילאה, וז"פ בצדה - שיהיה בחינת פתח התיבה בצד אימא. וגם בצדה לשון צדה לדרך, להמשיך פרנסה לישראל. תשים - כשלחן ערוך עם כל טוב כמו שפירש רש"י ז"ל על פסוק (שמות כא, א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. תחתיים שניים ושלישים תעשה, רומז על ג' בחינות עשיה יצירה בריאה, ובאדם נר"ן (ת"ז ת' לח עט.), תעשיה - תעשה זאת תמיד, ודו"ק:

ואתה קח לך מכל מאכל וכו' (ו, כא). י"ל דהול"ל אתה או קח לך לחודא. ונ"ל כי כן דרך הצדיקים שממשיכים כל השפעות מאילני דחיי עד מדריגה תחתונה, וזפ"ה ואתה - וא"ו רומז על בחינת יעקב אילני דחיי בריח התיכון (זח"א כז:, ת"ז הקדמה יג., זח"א קנז:), דהיינו להמשיך מבחינת וא"ו עד בחינת אתה, מדריגה תחתונה (זח"ב קד.). קח לך מכל מאכל - משם תוכל ליקח כל השפעות טובות וגדולים, וגם מאכל נקרא יחוד, בגימטריא הוי"ה אדנ"י (טעמי המצות פ' עקב).

ואספת אליך - שהצדיק הממשיך שפע כנ"ל צריך לצמצם שלא תלך לבר כי אם לישראל זרע קדושו, וזהו ואספת אליך - שתאסוף השפע שלא תלך לבר כי אם לישראל עם קדושו. והיה לך ולהם לאכלה - שיושפע טוב להצדיק ולכל ישראל. וז"פ ויעש נח ככל אשר ציווהו ה', שהצדיק עושה כל אשר ציווהו ה', כמו שהציווה של ית"ש יש לו קיום והעמדה לעולם, כמו כן עושה הצדיק, ולעשיותו יש קיום לנצח:

ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל וכו' (ו, כא). נ"ל כי העיקר שהאדם צריך להיות שפל ואין בעיניו, כאשר דרכינו לדבר מזה תמיד, וז"פ ואתה - שאתה שפל בעיניך, וזה ואתה רומז לטפל שאינו עיקר, עי"ז תזכה להשפיע היחוד של ק"ח, רומז להוי"ה של ס"ג שהוא הפנימיות של בינה עם הוי"ה של מ"ה ת"ת (ע' ע"ח שע"ה פ"א, שע"ח פ"א), מספר שניהם ק"ח, ועי"ז יהיה אם הבנים שמחה (תהלים קיג, ט), ודו"ק:

מכל מאכל אשר יאכל (ו, כא). מאכל בגימטריא הוי"ה אדנ"י (טעמי המצות פ' עקב), רומז ליראה ואהבה, וזה מכל - כי הכולל של הכל הוא היראה ואהבה. ומשם הוי"ה שרומז לת"ת יהיה נשפע למלכות (קדושא) [קדישא] ויהיה יחוד הוי"ה אדנ"י. אשר יאכל - פירוש הגם שעדיין אינו בבחינה זו אבל הוא ראוי לזה, וזה אשר יאכל, ואספת אליך והיה לך ולהם לאכלה, ודו"ק.

וזה ג"כ פ"ה (ט, ז) ואתם פרו ורבו, ג"כ כנ"ל, ע"י שאתם תהיו בבחינת ואתם, רומז לטפל שאינו עיקר, תזכו שיהיה (להם) [לכם] בנים של קיימא. שרצו בארץ - ועוד תזכו שתתנו חיות בכל דבר הגשמי, וזה שרצו בארץ - שיהיה חיות אפילו בבחינת ארץ, ורבו בה - היינו שיהיה יחוד וא"ו בהי"א, ודו"ק:

בא אתה וכל ביתך אל התיבה (ז, א). ביתך רומז על נוקבא (יומא פ"א מ"א, זח"ב קכ.), דהיינו אפילו כל הצטרכות שלך המרומז לבחינת נוקבא אתה רשאי לחשוב בתיבה שבתפילה, מחמת שאותך ראיתי צדיק - כמו שפירשו המפ(ו)רשים על מאמר חז"ל (פסחים ח.:) הנותן סלע לצדקה בשביל שיחיה בני הרי זה צדיק גמור. וכוונתם היה על איש צדיק שבלא זה גם כן אִוָה ליתן צדקה ושאר מעשים טובים, ולפעמים כשצריך לרחמים הוא נותן צדקה בשביל שיחיו בניו או שאר הצטרכות, ה"ז צדיק גמור, משא"כ בשאר בני אדם שאינם אוהבים בל"ז מצות צדקה רק כשרואה שצריך רחמים אז נותן צדקה:

(**העתק מכת"י הרב מחחז"ל זי"ע**)

סוד ביאת נח לתיבה. כמובא בזוהר (זח"ג סה:), בתר דיינקא הדר איתעברת מנייהו, זה עיבור ב' (ע"ח ש' הכללים פ"ד). וזפ"ה (שמות טו, יב) נטית ימינך - זה חסד גדול (ע' זח"א כז:), תבלעמו ארץ - ארץ עליונה מכניס בתוכה נשמות ישראל לחדשם במוחין קדישין בכנסת ישראל, כנ"ל בתר דיינקא הדר איתעברת מינייהו, וזה בכל יום ויום כדי להעלותינו מעלה אחר מעלה, אמן כן יהי רצון:

ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח את חלון התיבה אשר עשה (ח, ו). על פי דברינו אשר פירשנו אלה תולדות נח, שהצדיק הוא הממשיך מאור הגנוז לזה העולם, ושזה העולם

יהיה מיוחד ומקושר בעולמים העליונים, וזפ"ה ויהי מקץ ארבעים יום, ארבעים יום נק' מ"ם דלמרב"ה המשרה (ישעיה ט, ו וע' לק"ת ריש פ' תולדות) שהיא סתומה, רומז על אור הצפון, מקץ ארבעים יום נקרא מ"ם פתוחה. ויפתח נח - הצדיק פותח וממשיך מאור הגנוז לזה העולם. את חלון ר"ת נוצ"ר חס"ד לאלפי"ם - נחל עליון, משם ממשיך כל השפעות טובות לישראל. אשר עשה, אשר נקרא בחינת אהי"ה לשון ראש, סוד אהיה אשר אהיה (שמות ג, יד), ממשיך מבחינת אשר לבחינת עשה - לעולם המעשה. וזהו באשרי כי אשרוני בנות (בראשית ל, יג), להמשיך למי שהוא בחינת בנות עדיין, שצריך תיקון, צריך להמשיך עליו מבחינת אשר וכנ"ל:

ויפתח נח את חלון התיבה אשר עשה (ח, ו). נ"ל על פי מאמר חז"ל (ע' ברכות לד:, ע' זח"ב קו:) מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולין לעמוד. וכבר פירשו קמאי, ועוד לאלהי מילין, דאיתא בגמרא (ע' מנחות כט:) מפני מה כרעיה דהי"א תלויה דאי בעי ליעול בהא, דאיתא בספר **משנת חסידים** (מס' תיקון תפילין פ"ב) על כוונת השם, שרגל שמאל של ההי"א ראשונה הוא בצורת וא"ו, רומז לת"ת ויסוד הכוללים שש קצוות שנקרא וא"ו ומשך הוא"ו, והזוהר קורא אותן תרין צדיקים, והוא רומז לאימא עילאה כידוע (זח"ג רצ:), ואיתא בזוה"ק איהו צדיק ואיהו צדקה, רומז להנ"ל.

ובשבתות ויו"ט שיש עליות עולמות, כרעיה דהי"א רוצה לעלות לידבק למעלה, והיה יכול ח"ו להסתם הפתח של בע"ת, ולזה כתיב (יחזקאל מו, א) וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח, אפילו בימים אלו שהוא עליות עולמות, אפילו הכי יפתח.

וז"פ הגמרא במקום שבעלי תשובה עומדים, דהיינו אותו מקום פנוי שבין גוף ההי"א לרגלה, שהוא פנוי לבע"ת. אין צדיקים גמורים - רומז לת"ת ויסוד, יכולים לעמוד כנ"ל, ולזה אין יכולים לעמוד כי אם היה נסתם הפתח של בע"ת ח"ו.

וז"פ הגמרא (ברכות יח:) שאמרו על בניהו בן יהוידע, תבר גזיזא דברדא. כי ע"י מעשה הטוב של התחתונים נתעורר ג"כ דוגמתו למעלה, אע"פ שבניהו היה צדיק גמור, אעפי"כ מצד ערבות היה צריך לפתוח שערי תשובה, כי ע"י מעשים מכוערים נעשה מסך ומבדיל ח"ו, ונסתם הפתח שיש למעלה בהי"א ונעשית חי"ת, וע"י מעשה הצדיקים נשברים כל המסכים המבדילים. וז"ס (פסחים פ"א מ"א) אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר, [עיין למטה בליקוטים (עמ' שמח)]. וז"פ מאמר הגמרא תבר גזיזא דברדא וירד וטבל, שהיה שובר את המסך שהיה בינו למקום טבילה, ודוגמתו נתעורר למעלה, ופתח השער של בע"ת, וזה הוא סוד המקוה כידוע.

וזה ויפתח נח את חלון התיבה, כי נח היה בדור של רשעים, וע"י מעשיהם היה נעשה

מסך, ונסתם אותו פתח קטן, והיה צריך לתקן תמיד דבר זה ולפתוח ולשבור כל המסכים ומבדילים, וזה חלון התיבה רומז להי"א עילאה, ודו"ק:

והנה עלה זית טרף (ח, יא). בפי' נ"ל, כי כתיב (משלי ג, טז) אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד. ודרשו חז"ל (שבת סג.) אורך ימים בימינה - הלומד תורה לשמה, ובשמאלה - הלומד תורה שלא לשמה, עושר וכבוד איכא. והנה ידוע שהשמן רומז לתורה (ברכות נז.), וזית מורה על תורה שלא לשמה, כי כמו שהזית מעורב עדיין בתוכו שמרים ואינו צלול, כ"כ התורה שלא לשמה, שלומד אבל אינו בבהירות, כי עיקר הלימוד הוא תורה לשמה.

וזפ"ה והנה על"ה זית, רומז לדפין הגמרא שאדם לומד אפילו שלא לשמה. טרף בפיה - אפילו הכי בא ג"כ לאדם פרנסה, וטרף רומז לפרנסה כמ"ש (משלי לא, טו) ותתן טרף לביתה וכנ"ל.

עוד נ"ל והנה עלה זית, רומז לתומכי אורייתא, כי כמו שהעלין סוככין ומגינים על הפרי, כ"כ התומכי אורייתא מגינים על ת"ח בהשפיעם לת"ח, וצריך שיהיה לתומכי אורייתא שפע ועושר כדי שישפעו להת"ח. וזפ"ה והנה עלה זית, רומז לתומכי אורייתא כנ"ל, טרף בפיה - צריך להיות להם עושר וכבוד:

עוד כל ימי הארץ זרע וקציר (ח, כב). ונקדים לפרש הפסוק (תהלים צב, טו) עוד ינובון בשיבה, ויבואר ג"כ כאשר פי' הפסוק (ויקרא יט, לב) מפני שיבה תקום, דהיינו כשרצונך להמשיך רחמים וחסדים מי"ג מדות שרומז לשיבה, שנק' זקן מלא רחמים. תקום - תראה להעלות שיעור קומתך למעלה. והדרת פני זקן - אז תוכל להמשיך שפע מבחינת מלך הדר, אילני דחיי, ויראת מאלהיך - ואז תזכה ליראת ה'. וזה עוד ינובון בשיבה, עוד הוא לשון ריבוי, שיתרבה המשכת השפע מי"ג מדות שרומז לשיבה (טעמי המצות פ' קדושים).

וזה עוד כל ימי הארץ זרע וקציר, דהיינו שבכל ימי הארץ יהיה רבוי הדברים שיבואר למטה, זרע וקציר, דהיינו שיהיה לישראל זרע של קיימא. וקציר, שיהיה להם לישראל בנים זכרים וימולו את בניהם, וזה וקציר, וכאשר פי' הפסוק (הושע י, יב) זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד, דאיתא (של"ה ש' האותיות - קדושה) שקודם הזיווג יתן האדם צדקה, ופי' הטעם, כי המצוה הזו הוא כמו כל המצות שבתורה, רק מחמת עטיו של נחש שהטיל זוהמא נתגשם המצוה זו, והוא קצת מסטרא דמותא, ולכן צריך האדם ליתן צדקה בשעת הזיווג, וצדקה תציל ממות (משלי י, ב), וזה זרעו לכם לצדקה. וקצרו לפי חסד - ובאם שרצונכם שיהיה לכם בנים זכרים, תעשו עוד יותר, שתתנו צדקה לפי חסד

- המתחסד עם קונו.

קור וחום, רומז ליראה ואהבה. עוד קר בגימטריא שי"ן - מצפ"ץ, הוי"ה בחילוף א"ת ב"ש, דהיינו מי ששפל בעיניו והוא מבויש בעיני עצמו, שוכן בו הוי"ה ב"ה, והוי"ה ב"ה ניצפן בו, דהיינו כמו שהוא מצומצם בעיניו, כ"כ הוי"ה ב"ה במצפון לבבו. וזה א"ת ב"ש - שאתה בוש ומבויש בעיני עצמו, אז הוי"ה ב"ה הוא ג"כ במצפון, ולזה הוא בחילוף א"ת ב"ש. וזה קר שהוא קר בעיניו, ועי"ז מתלהב עצמו לעבודתו ב"ה:

את קשתי נתתי בענן וכו' (ט, יג). כי האדם צריך להיות אפס ואין ושפל בדעתו, הגם שזכה לתורה הרבה ועבדות הש"י, מ"מ צריך להיות בעיני עצמו שעדיין לא פעל ועשה כלום, וכאשר ששמעתי מכאדמו"ר מוה' **יעקב יצחק** זצללה"ה פירוש הפסוק (תהלים צט, ז) בעמוד ענן ידבר אליהם, הגם שזוכה לדבורו של הקב"ה והשראות השכינה עליו, צריך להיות בחינת ענן, לשון חשכות, וזה פירוש הפסוק את קשתי - דהיינו שאני נותן רחמים שלי, לשון כי קשאי (ע' חגיגה יג.) שמרומז על הדיקנא קדישא, בחינת רחמים גמורים מי"ג מדות של רחמים, ועל ידי מי, בענן - מי שהוא בחינת ענן, כנ"ל.

וזה פירוש מאמר הגמרא (כתובות סט.) ענן ענן ממקרקעי או ממטלטלי. דהנה יש ב' בחינות אין, אחד שמכיר שפלותו תמיד, הגם שעדיין באמת אינו שלם ולא תיקן כלום אבל מכיר שפלותו ויודע חסרונותיו, ובחינה ב' שעל ידי גדולת הבורא ב"ה בשביל זה הוא שפל בעיני עצמו, בחינה א' הוא בחינת קרקע, ובחינה ב' הוא בחינת מטלטלי, וזה ששאל אותו התנא אם אתה בחי' ענן ממקרקעי כנ"ל או בחינת ענן ממטלטלי, כי הששה קצוות העולם נק' מטלטלי כידוע (ע"ח שכ"ה פ"ו):

ויאמר ברוך ה' אלהי שם כו' (ט, כו). דהנה כתיב (תהלים קיח, כו) ברוך הבא בשם ה', על פי מה ששמעתי בשם **כאדמו"ר הרב מוה' דוב בער** זצללה"ה שאמר, שהעולם מזדעזעין באומרם תיבת ה', ואני מזדעזע תיכף בתיבת ברוך, וזפ"ה ברוך הבא, דהיינו שתיבת ברוך בא, בשם ה' - היינו בכוונות וביראה כמו תיבת ה', אז ברכנוכם מבית ה' בא ברכה מכנסת ישראל הנק' בית ה' (ע' ת"ז הקדמה ב.).

וז"פ מאמר הגמרא מ"מ הראשונים התפללו ונענו מפני שהתפללו בשם, דהיינו שידעו היאך להעלות דברים גשמיים לשורשם, ומפני זה נקראו ראשונים - שאין מניחים שום דבר למטה רק מעלין אותו לשורש העליון, ועי"ז נענו.

והנה תפילת האדם הוא דוגמת הקרבן (זח"ב כ:), וכמו שע"י קרבנות נתפרנסו גם הסט"א מתמצית (זח"ג קי., רכד:), כ"כ צריך האדם לכוון בתפלה להמשיך שפע לישראל, וליתן תמצית להאומות.

וזפ"ה ברוך ה' אלהי שם, דהיינו שיפתח בתפילתו מקור הוי"ה ב"ה, ותיבת ברוך הוא לשון בריכה, והמקור של הוי"ה הוא שם הקדוש אהי"ה, שצריך להמשיך לכל העולמות שיתמלאו מהוי"ה ב"ה, ואז יומתקו כל הדינין. וז"פ אלהי שם (כי אלהים רומז על דין ח"ו (זח"ב צו.)), ושם בגימטריא ספר מלשון ספיר, דהיינו שיומתקו כל הדינים וכנ"ל. ויהי כנען עבד למו - שלא יתפרנסו כי אם מהתמצית, וק"ל:

ויאמר ברוך ה' אלהי שם וכו' (ט, כו). דהנה כתיב (קהלת ז, א) טוב שם משמן הטוב, ואיתא בגמרא (יבמות טז.) אשריך רבי עקיבא שזכית לשם ועדיין לא הגעת לרועי בקר, וא"ל אפילו לרועי צאן. והמאמר הזה קושי ההבנה לכאורה, א' מה הודיע לו שזכה לשם. ועוד וכי לחדודי דיבר אליו שעדיין לא הגיע לרועי בקר. ומה השיב לו אפילו לרועי צאן. **ונ"ל** פירוש הפסוק הנ"ל טוב שם משמן טוב, שבא שם טוב להצדיק שפועל בעבודתו וממשיך רחמים לישראל מדיקנא קדישא, וז"פ טוב שם - שיש שם טוב להצדיק, מהיכן בא לו דבר זה, משמן הטוב - בשביל שעבודתו הוא שממשיך רחמים על ישראל מדיקנא קדישא זקן אהרן.

וז"פ המאמר הנ"ל, ששיבח לרבי עקיבא שזכה לשם, והבין שעבודתו כנ"ל. אבל אמר לו שעדיין לא הגעת לרועי בקר, שעבודתך הוא רק בעולמות העליונים. וא"ל אפילו לרועי צאן, כוונתי ועבודתי להמשיך אפילו למי שהוא בחינת צאן מדריגה תחתונה.

וזפ"ה ויאמר ברוך ה' אלהי שם, ואיתא בזוהר כל דכתיב ויאמר מאן דאמר, דהיינו להמשיך מעולם הניסתר שיתברך הוי"ה ב"ה, וזהו ברוך ה' אלהי שם - שיהיה השם לאלהות שלנו, ע"י שישפיע לנו טובות וגדולות יהיה לו שם טוב כביכול בין האומות, ולא יהיה להם פתחון פה. ויהי כנען עבד למו - ועי"ז יהיה כנען משועבד לנו:

ואת רסן בין נינוה וכו' (י, יב). דהנה האדם צריך לעשות כל גופו מרכבה לשכינה, ומכש"כ שלא לעשות באחד מאיבריו נגד רצון הבורא ח"ו, וידוע (ע' לקוטי תורה פ' וישב ופ' שמות) כי בעין ימין מתקן ה' בחינות של אהבה, ובעין שמאל מתקן ה' בחינות של גבורה, וב' פעמים עין בגימ' ר"ס, וזפ"ה (שמות ג, ד) וירא ה' כי סר לראות, דהיינו שמשה רבינו ע"ה תיקן בחינות הנ"ל שמספרס ר"ס. וזפ"ה ואת רסן, דהיינו מי שמתקן בחינות הנ"ל שמספרם ר"ס, זוכה להמשיך נו"ן שמרומז על עינא פקיחא (בין נינוה ובין כלח אינו זוכר):

ואת החוי ואת הערקי וכו' (י, יז). כי היצה"ר נקרא חוי, וצריך האדם לברוח ממנו בלי לשמוע לו, וזה ואת הערקי - היינו שבורח מן יצה"ר ועושה תשובה. אז ואת הסיני, זוכה להשיג מנו"ן שערי בינה, בחינת הר סיני, כי ראיתי בסה"ק פירוש המשנה (אבות פ"א

מ"א) משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, מפני מה נאמר אצל משה קיבל ואצל יהוש(י)ע מסרה, כי למשה לא נמסר כולה, כי לא זכה עדיין להשיג שער הנ', אבל מסרה ליהוש(י)ע כל מה שקיבל, וזה ואת הסיני - שיזכה להיות בחינת סיני, שישרה השכינה עליו:

לך לך

ויאמר ה' אל אברם לך לך (יב, א). נ"ל דהנה אנו אומרים (ברכת מעריב ערבים) בחכמה פותח שערים ובתבונה משנה עתים, דהנה השי"ת ב"ה ברא באדם זיי"ן שערים דהיינו שני אזנים כו', וצריך כל אדם לתקן ולהאיר זיי"ן שעריו, ועיקר תקונו ע"י מדת אין, שהוא אפס ואין ושפל בעיניו, כ"כ בעולמים העליונים הפנימיות והחיות של כל העולמים הוא בחינת אין.

והנה הגם שאדם מרגיש בעצמו בחינת אין אעפ"כ לא ידמה בעיניו שהוא לבדו הולך בדרך אמת, ואינו מרגיש מעלה זאת אצל אחר, רק מחויב לידע שהכל מאתו ית"ש. ושמעתי **מכאדמו"ר מוהר"יי זצללה"ה** פירוש הפסוק (בראשית לב, י) קטונתי מכל החסדים, דהיינו שיעקב אבינו ע"ה ביקש שיהיה לו בחינת אין ע"י גדולה ונחת רוח שהשי"ת ישפיע לו, עי"ז ירגיש גדולת הבורא ב"ה ושאינו ראוי לזה רק שהשי"ת נותן לו מתנות חנם, וז"פ קטונתי מכל החסדים - שיהיה בחינת אין על ידי החסדים שהש"י ישפיע לו, עכדה"ק. ומכל האמת אשר עשית את עבד(י)ך, כדברינו הנ"ל, דהיינו הגם שאדם מרגיש בעצמו בחינת אין אעפ"כ מחויב לידע שהכל נתן לו הש"י, וזהו ומכל האמת - שכאשר האדם מרגיש בעצמו בחינת אין הוא הולך בדרך אמת, אעפי"כ אשר עשית את עבד(י)ך - הכל מאתו ית"ש.

וז"פ בחכמה פותח שערים, כי כתיב (איוב כח, יב) והחכמה מאין תמצא, דהיינו ע"י שהוא בחינת אין הוא פותח שערים ומתקן זיי"ן שעריו.

וזפ"ה ויאמר ה' אל אברם לך לך, ואיתא ברבינו בחיי (הקדמה לפ' לך לך) לך לך לשון מלוכלך. דהיינו שאברהם אבינו ע"ה הרגיש בעצמו שהוא שפל ואין ואין לו שום מעלה, ואין לו רצון טוב שיהיה זכה וברורה לעבודתו ית"ש וזהו מארצך, וממולדתך - וג"כ לא תיקן מדותיו, ובחטא יחמתני אמי (תהלים נא, ז). והנה כאשר ראה השי"ת מדה זאת אצל אברהם אבינו ע"ה הבטיח לו אל הארץ אשר אראך, שאביא אותך אל ארץ עליונה. ואעשך לגוי גדול, עוד הבטיח לו שע"י שיש לך בחינת אין תזכה שיהא לך פנימיות בחינת אין שנק' מוחין דגדלות, וז"פ ואעשך לגוי גדול, תיבת גוי לשון בתי

גוואי (חגיגה יג.), מורה על פנימיות, כדברינו הנ"ל, שתזכה לבחינת פנימיות אין שנקרא מוחין דגדלות. ואברכך - שאברך אותך שיהיה לך שמחה מזה שיש לך בחינת אין.

ואגדלה שמך, פירש רש"י הריני מוסיף אות על שמך, וראיתי **בסה"ק** שבחינת אברם הוא יותר גדול מבחינת אברהם, ונ"ל כי אברהם אבינו ע"ה היה דבוק למעלה ולא היה לו שום רצון ותשוקה לשום דבר לקבל, רק להשפיע לכל העולמות, אבל עיקר תענוגו של השי"ת מה שרצונינו לקבל מאתו השפעתו ולזה הוסיף ה' לאברהם אבינו ע"ה, כי עולם הזה נברא בה' (מנחות כט:) ויהיה לו רצון ותשוקה בזה העולם להמשיך השפעתו של הבורא ב"ה בזה העולם.

עוד פי' ואגדלה שמך, לשון גדילים ושילוב, כי החיות של האדם הוא שמו כדאיתא בזוה"ק (זח"א נח:, ס.) על פסוק (תהלים מו, ט) אשר שם שמות בארץ, ופנימיות של שם אדם הוא הוי"ה ב"ה שמחיה הכל בסוד (נחמיה ט, ו) ואתה מחיה את כולם, ולזה נכון לכל אחד שישלב שמו עם הוי"ה ב"ה כדאיתא **בסה"ק**, וזהו שאמר לו השי"ת שאוסיף לך ה' על שמך ויהיה בגימטריא רמ"ח, וגם אשלב עמך שם הוי"ה ב"ה, וזהו ואגדלה שמך שפירושו שאוסיף לך ה' וגם לשון גידולים ושילוב, ומספר רמ"ח ושם הוי"ה ב"ה בגימטריא רע"ד, דהיינו ע"י שאשלב שמי עם שמך ויהיה בגימטריא רעד עי"ז יפול פחד ורעדה על האומות, וזה יאחזמו רעד (שמות טו, טו), אבל לישראל יהיה שמחה וחדוה וכל טוב, וזהו והיה ברכה, שתהיה מבורך בכל טוב, והיה לשון שמחה (בר"ר מב, ג):

ויאמר ה' אל אברם לך לך וכו' (יב, א). ושמעתי **מהרב המגיד המנוח זצללה"ה** שפירש דבר זה, שאמר הקב"ה לאברם שעדיין אתה מלוכלך לפי ערך נשמתך, עד כאן דבריו הקדושים. והנה יש להבין, האם אברהם אבינו ע"ה לא ידע ערכו, הלא אמר (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר.

ופירוש דבריו כך הוא, כי יש לאדם ג' בחינות נר"נ נגד ג' עולמות בי"ע (ת"ז ת' ו' כג.), והאדם הרוצה לתקן בחי' נר"נ שלו, מקודם צריך לתקן שמעשיו יהיו זכים וברורים, וכלי המעשה יהיו מאירים, שיהיו מקושרים ומיוחדים רק לעבודתו ית"ש, ועי"ז נתקן בחינת נפש שהוא בעשיה. וע"י שהוא מתקן הדיבור שלו שלא ידבר כזב, ועיקר דיבורו יהיה בתורה, ואפילו אם ידבר בעניני העולם יזכור לקשר הדיבורים למעלה, ועי"ז נתקן בחינת רוח שהוא ביצירה. וצריך לקדש ולטהר מחשבותיו, ועי"ז יתוקן בחינת נשמה שהוא בבריאה.

וז"פ שאמר הקב"ה לאברם לך לך מה שאתה מלוכלך, מארצך רומז לבחינת עשיה, ומולדתך רומז לבחינת יצירה, ומבית אביך רומז לבחינת נשמה, אל הארץ אשר אראך

- דהיינו שאמר הקב"ה לאברם ע"י שאתה מכיר ערכך ואתה מבין שמעשיך עדיין אינם זכים וכל מגמותיך להאירם, עי"ז אביא אותך אל הארץ אשר אראך, שרומז לבחינת אצילות שאינו מושג כלל, וכשאבוא אותך לבחינה זו אז תזכה לתקן הכל, ובדבר הזה שהיית מלוכלך, אותו הדבר יהא מצהיר ומאיר.

ובזה פי' הגמרא (מנחות כט:) שנאמר על רבי עקיבא שהיה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות. כי רבי עקיבא היה ממשפחת גרים וכו' רבי עקיבא העלה עצמו לעבודת השם ית' היה מרגיש בשפלות משפחתו, והיה נעשה לו חידודין חידודין, וזה על כל קוץ וקוץ, רק שהיה מעלה הכל והיה נעשה מזה תילי תילים של הלכות.

וז"פ ואעשך לגוי גדול, נגד עולם העשיה, דהיינו ע"י שיתוקן העולם עשיה עי"ז אעשך לגוי גדול, וזה ואעשך - שתוכל להמשיך מכתר עליון כל השפעות לבחינת עשיה, כי כ"ף רומז לכת"ר (זח"ג רפ:). ואברכך, נגד עולם היצירה, כי יצירה הוא בתרין יודין, יצר טוב ויצר הרע (ברכות סא:), ומלאך רע בעל כרחו יענה אמן, וזה ואברכך. ואגדלה שמך נגד עולם הנשמה, כי השם של האדם נמשך לו משורש נשמתו (ז"ח אחרי מז., וע' אוה"ח דברים לא, א). והיה ברכה - שתשיג ברכה מהוי"ה ב"ה:

ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה (יב, ט). דהנה איתא בגמרא (ב"ב כה:) הרוצה להחכים ידרים, ואיתא (ב"ב קעה:) הרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות, ומצפון זהב יאתה (איוב לז, כב), ולכאורה שני הגמרות סתרי אהדדי.

ונ"ל דאיתא בזוה"ק (ספר יצירה פ"א מ"ג) הבין בחכמה חכם בבינה, שכל אחד כלול מחבירו ונק' תרין רעין דלא מתפרשין (זח"ג ד.). ובזו יבינו הגמ', דהיינו הרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות, דהיינו שימשיך מחכמה שבבינה, הגם שלמעלה בחינת בינה גם כן כולו רחמים, מ"מ מינה מתערין דינים (זח"א רכ:), ע"כ ימשוך מחכמה שבבינה.

וזפ"ה ויסע אברם, דהיינו שימשיך מחכמה שבבינה כנ"ל, וא"ב נקרא על שם החכמה (זח"ג רצ.), ור"ם מורה על בחינת בינה (פרדס שכ"ג ע' רם). הלוך ונסוע הנגבה - דהיינו שימשיך מחכמה שבבינה כנ"ל, ודו"ק:

אמרי נא אחותי את (יב, יג). ונקדים לפרש הפסוק (שמות ב, ד) ותתצב אחותו מרחוק לדיעה מה יעשה לו, ונ"ל כי אנו צריכים לקיום התורה שיהיה לנו הרחבה גדולה, הגם שאדם יכול לצמצם עצמו ללמוד תורה מעוני ח"ו, אבל מהקיום התורה מהצורך לשפע טובה, כי יש כמה מצות שאנו צריכים לפזר מעות עליהם כמו עשיות סוכה ולולב ואתרוג ודומיהן, וכ"כ מצינו שהשי"ת ב"ה נתן לנו מקודם מן לאכול ואח"כ נתן לנו התורה הקדושה, ועוד מצינו דאיתא (שבת קב:) אין עניות במקום עשירות, וכתיב

(קהלת ז, יב) בצל החכמה בצל הכסף - ונובלות חכמה של מעלה תורה (בר"ר מד, יז). **וז"פ** ותתצב אחותו, אחותו נק' התורה כדאיתא, דהיינו שיש קיום והעמדה לתורה מרחוק - ע"י שהשי"ת ב"ה ישפיע לנו שפע ופרנסה, ומרחוק נק' פרנסה כמ"ש (משלי לא, יד) ממרחק תביא לחמה, ולזה נק' פרנסה ממרחק, שבא ממקום רחוק וגבוה, מבחינת אין. לדעה - שהשי"ת ב"ה יושפע לנו שפע כדי שיהיה התחברות ודביקות בין ישראל, ויתאחדו עצמם לעבודתו ית"ש, כאשר פירש כאדמו"ר **מוהרי"י זצללה"ה** על פסוק (משלי כד, ד) ובדעת חדרים ימלאו, דהיינו בשביל דעת - שיהיה התחברות בין ישראל, חדרים ימלאו - יהיה להם כל טוב.

מה יעשה לו, כי כשיש ח"ו איזה חסרון לישראל אזי יש ג"כ חסרון למעלה באדם עליון כביכול, כי בכל צרתם לו צר (ישעיה סג, ט) ח"ו, וז"פ מה יעשה לו - דהיינו מה שהשי"ת ב"ה יתן לנו כל טוב ויושלם חסרונינו, יושלם ג"כ החסרון למעלה.

וזפ"ה אמרי נא אחותי את - דהיינו לומר לאחותי, רומז על התורה, למען ייטב לי בעבורך - שיהיה לי הטבה ונחת בעבורך, בשביל שאוכל לקיים התורה. וחיתה נפשי בגללך - גללך נק' פרנסה, לשון גלל זה השן כדאיתא בגמרא (ע' ב"ק ג.), דהיינו שיש בתורה בחי' נפש ונשמה, ונשמה הוא הפנימיות של התורה, ונגלות התורה נק' נפש, וז"פ למען ייטב לי בעבורך - דהיינו שמי שמשיג פנימיות התורה, רומז על אחותי, לשון אחת, יהיה לו הטבה ונחת רוח. ומפרש הפסוק והולך אעפי"כ למי שמשיג רק הנגלות התורה מ"מ וחיתה נפשי בגללך - יהיה לו גם כן פרנסה.

עוד נ"ל, כי איתא בזוה"ק (זח"ב צה.) עולימתא שפירתא דלית לה עיינין, כי הוא מדריגה תחתונה בגבול הקדושה, והניח הקב"ה בחי' זאת בלי תיקון, ורק ע"י עשיותינו ומצותינו יתוקן בחינת מלכות, וצריך להמשיך לה השפעה ממקור הברכות שתתמלא בכל טוב, ועי"ז יהא טוב גם לנו. וז"פ אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך, שכל הטבה שאני מבקש יהיה רק בעבורך - שתתמלא בחינת מלכות, אמרי לשון השפעה.

עוד נ"ל, דהנה כוונות כהן גדול היה באמרו אחת ואחת כו' להמשיך השפעה ממקור עליון מבחינת בינה עד מדריגה התחתונה בחינת מלכות (זח"ב קב.). וז"פ אמרי נא, לשון השפעה כנ"ל. אחותי, לשון אחת - מבחינת בינה וכנ"ל, עד בחינת את - רומז לבחינת מלכות שכוללות מאל"ף עד תי"ו (ת"ז ת' יט מא.). למען ייטב לי בעבורך - ועי"ז יושפע לנו כל טוב:

ואברם כבד מאוד במקנה בכסף ובזהב (יג, ב). נ"ל כי אדם המתחיל לעבוד את הבורא ב"ה אזי אינו משגיח על עניני עוה"ז, ותשוקתו רק להעלות עצמו מעלה אחר מעלה

עד שמזכך נשמתו, ולהצדיק כזה הקב"ה דוחה אותו לעולם המעשה, שישגיח על עניני עוה"ז, ועל ידו יושפע להם כל טוב, ולזה הוסיף הקב"ה אות ה' לאברהם אבינו ע"ה, כי כל זמן שהי' שמו אברם היה רק בעולמות עליונים, וזה אברם - שהיה אב ומשפיע - רם פירוש לעולמות עליונים, ולזה ניתוסף לו אות ה"א כדי שישגיח על עניני עוה"ז (ע' תולדות יעקב יוסף פ' לך לך"פ ויהי אברם, ע' לקמן עמ' קעג), כי עוה"ז נברא בה' (מנחות כט:). וז"פ ואברם, כשהיה בבחינת אברם, היה כבד מאוד במקנה בכסף ובזהב - פירוש שהיה כבד עליו להשגיח על ענינים אלו, ולזה ניתוסף לו אות ה' וכנ"ל.

עוד נ"ל כי דרך הצדיקים שאינם מניחים שום דבר למטה רק מקשרים הכל למעלה אפילו דברים הגשמיים, וז"פ ואברם כבד מאוד, כבד בגימטריא הוי"ה, דהיינו שיהיה ממשיך הוי"ה ב"ה, במקנה בכסף ובזהב - דהיינו שאפילו ענינים גשמיים אלו היה מדבק הכל למעלה.

עוד נ"ל, שדרך הצדיקים שממשיכים בכל יום מוחין קדישין חדשים מוחין בסימין לעבודתו ית"ש, וז"פ ואברם כבד מאוד - שהתלבשות אברהם אבינו ע"ה היה בזה להמשיך מוחין חדשים, וכבד הוא לשון התלבשות, כמו דאיתא בגמרא (ב"ק צא:) קרא למאני מכבדותא. במקנה רומז לחו"ב על שם קנה חכמה קנה בינה (משלי ד, ה). בכסף ובזהב - הם תרין עטרין חו"ג, ודו"ק:

אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה וכו' (יג, ד). ונקדים לפרש הפסוק (שופטים יד, יד) מהאוכל יצא מאכל, דאיתא בגמרא (ברכות נה.) שולחן של אדם הוא במקום מזבח, כי כמו שע"י המזבח היה נשפע השפעות לעולם, כ"כ צריך האדם להרגיל את עצמו שעל ידי אכילתו ג"כ יושפע השפעות לעולם. וז"פ מהאוכל - כי אוכל בגימטריא מזבח, ומי שאכילתו הוא דוגמת מזבח, שכוונת אכילתו הוא בדרך זה, יצא מאכל ושפע השפעות לעולם. ומי שהוא בבחינה זו נעשה ע"י אכילתו יחוד עליון, כי מאכל בגימטריא הוי"ה אדנ"י.

וזפ"ה אל מקום המזבח, מקום נקרא יחוד, ומזבח רומז על מלכות (זח"ג כד.), פירוש ע"י שהוא בבחינת המזבח, זוכה ליחוד הוי"ה אדנ"י. אשר עשה שם בראשונה - וזוכה להעלות עד ראשית עליון ודו"ק.

עוד נ"ל, כי באמת הגם שאין למצוא זכות בישראל כי אם מצוה זו שמקיימי' מצוה מילה, גם כן הם ראוים לכל טוב, ומצות מילה הוא דוגמת מזבח (ע' זח"א צה.), וז"פ אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה - הגם שאין להם זכות יותר כי אם מצוה זו. ויקרא שם אברם בשם ה' - אזי אברהם אבינו עליו השלום מתפלל עליהם שיתעלו ויאירו:

קום התהלך בארץ וכו' (יג, יז). דהנה כתיב (עמוס ט, יא) ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת, ואיתא פירוש בספרים (זח"ב רמ., מעולפת ספירים יום כו) שבכל הגלֵיות היה קימה לכנסת ישראל מעצמה, אבל להגאולה זאת אשר אנו מחכים שיהיה במהרה בימינו, (יקום) [יקים] השי"ת בעצמו את הכנסת ישראל, וזהו ביום ההוא אקים את סוכת דוד, רומז על כנסת ישראל (זוהר שם), אני בעצמי (אקום) [אקים] אותה.

והשי"ת רמז לאבותינו הקדושים שיהיו סימן לבניהם, וז"פ קום - דהיינו שאני בעצמי (אקום) [אקים] את סוכת דוד. התהלך בארץ - ועוד נזכה שיהיה טיול ונחת רוח מגן עדן בזה העולם, והתהלך לשון טיול, וזהו התהלך בארץ - שיהיה טיול ונחת רוח בזה העולם. לארכה, דאיתא בגמרא (ב"ב טז:) מרגליות טובה הי' תלוי בצווארו של אברהם אבינו ע"ה כל הרואה בה מתרפא, כאשר דברנו כבר שאברהם אבינו ע"ה היה שפל ואין בעיניו, ועי"ז העלה בחינת רגלים עד למעלה ראש, וז"פ מרגליות טובה - לשון ותגל מרגלותיו (רות ג, ז), דהיינו שהעלה בחינת רגלים עד למעלה. וכל הרואה בה מתרפא - ועי"ז המשיך רפואה לעולם, וז"פ ולארכה - שתזכה שתמשיך רפואה לעולם, לשון ארוכה. כי לך אתננה - דהיינו שאתן זאת מי שיהיה לך ויהיה דבוק עמך, לזה אתן את כל הנ"ל ודו"ק:

ומלכי צדק מלך שלם וכו' (יד, יח). ויש לדקדק דהל"ל ברישא והוא כהן לאל עליון, והדר הוציא לחם ויין. ונ"ל דאיתא בגמרא (פסחים ח.:) הנותן סלע לצדקה בשביל שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, דהנה האדם צריך להרגיל את עצמו שיפעול במעשיו בתורתו ובתפלתו לעשות ממדת צדק צדקה, כי צדק מורה על דין ח"ו כמבואר בכתבי הקודש (זח"ג רצב., ת"ז ת' כא נח:), וז"פ הגמרא, הנותן, לשון לימוד, כמאמר הכתוב (הושע ח, י) יתנו בגוים (ב"ב ח.). סלע נק' התורה הקדושה כדאיתא בתיקוני זוהר (ת' כא מד.), דהיינו שילמוד תורה ובלימודו יפעול לעשות ממדת צדק צדקה, וז"פ לצדקה, הרי זה צדיק גמור.

וזפ"ה ומלכי, נק' התורה על שם הכתוב (משלי ח, טו) בי מלכים ימלוכו, דהיינו לכוונה זו לעשות ממדת צדק צדקה. ויהיה מלך שלם הוציא לחם ויין - יכול להמשיך על כנסת ישראל לחם ויין, לחם מורה על בני חיי ומזוני, ויין מורה על התורה (ע' נדרים נ:, תנחומא ויחי י), וכדי שלא יתירא שלא יפסוק אדביקותו ח"ו, לזאת הבטיחה לו התורה והוא כהן לאל עליון - שאע"פ שיפעול כל הנ"ל הצטרכות בני' יהיה תמיד בדביקות, ודו"ק:

על כן קרא לבאר באר לחי רואי וכו' (טז, יד). עיין בסידור האר"י זצלה"ה בתפלת ראש השנה על מה שאנו אומרים בתפלת ואריכות נר לבן ישי, כי יש יחודים של הוי"ה

אלהי"ם, הוי"ה אדנ"י, והם מספר בא"ר, ועבודתינו לעורר שיהיה יחוד עליון ויתוסף עוד יחוד אהי"ה הוי"ה, ויחודי שמות אלו מספרם נ"ר, ובזה תהיה הגאולה במהרה, ע"כ.

וזפ"ה על כן קרא לבאר, דאיתא בזוה"ק (זח"ג רמט:) שהיולדת נותנת עי"ן קלין כשכורעות לילד. וכ"כ כשתהיה הגאולה במהרה תהיה גם כן על ידי עי"ן קלין, וז"פ על כן - בשביל כ"ן, דהיינו בשביל הגאולה שתהיה בעי"ן קלין וכנ"ל. קרא לבאר, וקרא לשון השפעה, שיהא נשפע לבאר שיהיה באר לחי רואי, כי הבאר הוא עמוק ואינו מאיר לעולם, אבל צריך להמשיך שיהיה בחינת נר וכנ"ל, וזה באר לחי רואי לשון נר שיהיה מאיר לעולם, ואז יהיה הגאולה במהרה בימינו אמן, ודו"ק:

אני הנה בריתי אתך וכו' (יז, ד). נ"ל כי אברהם אבינו ע"ה היה שורש החסד (זח"א מז:), והיה דרכו רק להמשיך טוב בעולם, ומי שדרכו כך בלתי אפשרי להיות לו גבורות, אבל באמת בעולם המעשה צ"ל להצדיק מדת גבורה להכניע השונאים. וזפ"ה אני הנה בריתי אתך, אני מורה על חסדים וגבורות, כי אני בגימטריא אגל"א והוי"ה ב"ה, דהיינו ע"י שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו והיה נעשה אכזרי על עצמו, עי"ז נתן לו הקב"ה מדת גבורה להכניע השונאים. והיית לאב המון גוים - פירוש שתמשול על הגוים ותשלוט בהם, לבלתי תת לעשות להם שום דבר שלא כרצונך.

וירא

וירא אליו ה' באלוני ממרא וכו' (יח, א). נ"ל דהנה יש נשמות אשר נבזים ושפילים בעיניהם, ועי"ז אינם יכולים להנשא להאיר נשמתם, ומה עושה השי"ת ב"ה מאיר אורו בתוכם כדי שיוכלו לדבק עצמם ולקשר עצמם למעלה, וכאשר פי' פירוש הפסוק (תהלים לז, כז) סור מרע ועשה טוב, דהיינו בזה התנועה שאדם עושה שמואס ברע ובוחר בטוב ומסיר עצמו מהרע, בזה נדחה הקליפות, ונתגלה הוי"ה ב"ה השוכן בהם, וז"פ סור מרע - בזה שנחסר מספר סור מרע נשאר ד', כנגד ד' אותיות הוי"ה ב"ה.

וזפ"ה וירא אליו ה' באלוני ממרא, דהיינו שנתגלה אליו ה' באלוני ממרא, מי שהוא דבוק באלוני ממרא מורה על עץ הדעת טוב ורע, השי"ת מאיר בתוכם אורו ית' כדי שיוכלו לדבק עצמם בעץ החיים.

והוא יושב פתח האוהל כחום היום, ומי שהוא עושה כך וכנ"ל זוכה להמשיך ולהשפיע מג' ראשונות, וז"פ והוא יושב פתח האוהל, לשון ישב עולם (תהלים סא, ח), שיהיה ישיבה ונחת לכנסת ישראל שנק' פתח האוהל (זח"א קג.), כחם רומז על כחו"ב כי המ"ם סתומה רומז על הבינה (ת"ז ת' כט עג., זח"ג סו:) מ"ם סתומה דלמרבה המשרה (ישעיה

ט, ו), היום רומז לת"ת (ע' פרדס שכ"ג ע' יום) תפארת אדם לשבת בית (ישעיה מד, יג) ואח"כ לכנסת ישראל.

וישא עיניו וירא, עוד זוכה להמשיך מוחין קדישין לאותם שהם עדיין בקטנות, וזה וישא עיניו, ועיניו לשון מעיינות שהם נמוכים, זוכה להמשיך עליהם מוחין קדישין ומגביה אותם לעבודתו ית"ש. וירא, מורה על ההשגחה העליונה, דהיינו שממשיך השגחה עליונה לאותם שהם בקטנות.

והנה שלשה אנשים נצבים עליו, תיבת אנשים הם שני מלות מורכבות - ש"ם א"י"ן, כי ג' דברים בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא כי אם במזלא (מו"ק כח.), ואין מזל לישראל (שבת קנו.), וז"פ שלשה אנשים נצבים עליו - שצריך כל אדם לראות שהדבר מוטל עליו להמשיך ג' דברים הנ"ל לישראל משם אין, ולא יתרשל לומר הלא יש צדיקים שממשיכים טובות הרבה לישראל ואין כדאי להתפלל, רק שידמה בעיניו שעליו מוטל הדבר להמשיך משם אין וכנ"ל.

וירא וירץ לקראתם מפתח האוהל, כי יש בני אדם שאינם חפיצים במדת אין, ובורחים מהמדה זו, אבל עיקר תענוג של הש"י ב"ה שאדם ידבק עצמו במדת אין ויחפש בעצמו מדה זו. וז"פ וירא וירץ לקראתם, דהיינו שרץ לקראת מדת אין, מפתח האוהל - לא זו שמי שיש לו מדת אין ע"י גדולת הבורא ב"ה אף שמי שיש לו מדת אין ע"י שפלותו דאמת, אעפ"כ היה רצון אברהם אבינו ע"ה לדבק עצמו עם אותן שהם בבחי' אין, וזהו מפתח האוהל, אותם שהם מתחילים לכנוס בעבדות השי"ת. וישתחו ארצה, זוכה להמשיך השפעות קדושים מעולמים העליונים וז"ס השתחוויה, ארצה נק' כנסת ישראל (זח"ב יב., ע' לק"ת פ' וירא), ודו"ק:

ותצחק שרה בקרבה כו' ואדוני זקן (יח, יב). עוד הפסוק (יח, טו) ותכחש שרה לאמר וכו' כי יראה. והרבה פלאות בזו הפרשה, א' מפני מה לא האמינה בהשי"ת, ולמה זה צחקה, והלא אברהם היה טפל לשרה בנבואה (שמ"ר א, א), והיאך יוכל זאת להיות שלא האמינה. ב' מפני מה כחשה כששאל השי"ת למה זה צחקה, והלא האמת שצחקה. ג' מה[ו] כי יראה, הל"ל כי היתה בושה.

אלא הפירוש הוא כך, כי אברהם ושרה היו דוגמא דלעילא, אברהם מסטרא דחסד שורש אהבה (זח"ג שב.), ושרה בחינת יראה, לכן כשנתבשר לשרה שיהיה לה בן התחילה לצחק כדי לעורר אהבה כי כשאדם מלא יראה אין הזיווג יכול להיות, ע"כ הוצרכה לעורר בעצמה אהבה ושמחה, ועוד הוצרכה ליתן מיין נוקבין כדכתיב (ויקרא יב, ב) אשה כי תזריע וכו', ע"כ צחקה שרה בקרבה, שתעורר בעצמה אהבה ותוכל ליתן מ"נ,

ובאמת האמינה בשי"ת. וא"ת למה שאל השי"ת למה זה צחקה, הלא השי"ת יודע מחשבות ויודע שעשתה לשם שמים כנ"ל. אלא הפירוש הוא כך, ששאל השי"ת למה לא האמינה, כי מסתמא יהי' לה אהבה בעת הצורך. ובזה מתורץ קושיא ב' מפני מה כחשה, כי היא הבינה דברים כפשטן, ואמרה לא צחקתי, כי יראה - רק מחמת שאני בחינת יראה ע"כ הוצרכתי לעורר אהבה ושמחה. ויאמר לא כי צחקת - הי' לך להמתין, שבודאי יבוא השמחה בזמנו, וק"ל:

ויאמר אל נא אחי תרעו (יט, ז). ונ"ל דאיתא (ברכות ט.) אין נא אלא לשון בקשה, וז"פ אל נא - כשלא תוכל להתפלל. אחי תרעו - לשון התחברות וריעות, דהיינו שתתחבר עצמך עם ישראל בלב שלם, וזה תועלת גדול לתפלה.

עוד נ"ל עפ"י מה דאיתא בזוהר הקדוש (זח"ג רלו.) נצח והוד תרי פלגי גופא, כי עדיין אינם בשלימות וצריך תמיד לתקנה, לפיכך נק' תרין פלגי דגופא, והם נק' תמכי אורייתא, והצדיק סומך אותם אע"פ שהם נק' תמכי אורייתא אף על פי כן הצדיק סומך אותם בסוד נשא ארון את נושאיו (סוטה לה.), וצריך להמשיך עליהם רחמים וחיים ולשמור אותם שלא יגיע להם שום רע ח"ו, וזה מרומז בפסוק ויאמר אל נא, לשון אל תאכלו ממנו נא (שמות יב, ט), דבר שאינו בתיקון נק' נא, רומז לנו"ה שהם צריכין לתיקון. אל תרעו - תשמרו אותם שלא יאונה להם שום נזק רק חיים ושלום אמן:

ויאמר אברהם אנכי אשבע (כא, כד). ויש להקשות הל"ל אני אשבע. ונ"ל להקדים פירוש הפסוק (בראשית כא, כט-ל) ויאמר אבימלך מה הנה שבע כבשות הצאן אשר הצבת לבדנה, ויאמר את שבע כבשות תקח מידי. וי"ל הא כתיב לעיל מניה ויקח אבימלך צאן ובקר וכו', ומה צורך בשבע כבשות האלה. ונ"ל דאיתא **בספרים** שאבימלך היה חכם גדול באומת, רק שהיה משוקע בטבע, שלא היה מאמין בהשגחות הבורא, ואברהם אבינו ע"ה היה מנצח אותו והכריח אותו להאמין בהשגחות הבורא ב"ה ולא בטבע. וכ"כ בכל דור ודור הצדיק שבדור ממשיך השגחות הבורא בעולם ולא יאמין העם בשום טבע חיצוניות.

וזפ"ה מה הנה שבע כבשות וכו' ויאמר את שבע כבשות תקח מידי, דהיינו הנהגות שבעת ימי בראשית תקח מידי, היינו ע"י הצדיק שמבטל הטבע וממשיך השפעות שלא כדרך הטבע.

וזפ"ה הפונה קדים, ויאמר אברהם, אמירה לשון המשכה, ואברהם נקרא הצדיק, היינו הצדיק ממשיך טובות לישראל ממקום גבוה שהוא למעלה מהטבע שנק' אנכי דיציאת מצרים (ת"ז ת' כא נ.) פום ממלל רברבין (ע"ח ש"ה פ"ג) חירות עליון (זח"א צה:) אימא

עילאה (זח"א כב.) אם הבנים שמחה (זח"א קנד.), משם ממשיך הצדיק לשבעת ימי הבנין שיאמינו הכל שהש"י מנהיג עולמו שלא כדרך הטבע, וזה אנכי אשבע וכנ"ל.

וזה ג"כ פירוש הפסוק (בראשית כא, ג) ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק, כנ"ל שהצדיק ממשיך השפעה מאימא עילאה, ונתפשט החסדים למטה, ואז נתגלו החסדים, והקליפות נופלות, וזה נקרא לידה. וז"פ ויקרא אברהם, ויקרא לשון המשכה, שהצדיק ממשיך לבניו, ולתלמידיו נק' גם כן בניו, ולכל הדביקים בו, וז"פ את שם בנו הנולד לו, דהיינו השפע הנולד לו וכנ"ל. אשר ילדה לו שרה יצחק, שרה רומז על בינה אימא עילאה, כי אברהם ושרה רומזים על חו"ב (ע' לק"ת פ' לך עה"פ ולא יקרא עוד את שמך אברם), וזהו אשר ילדה לו שרה. יצחק - שיהיה רב צחוק ושמחה וחדוה בעולם. ועוד נזכה לגאולה שתהיה ע"י יצחק אבינו כדאיתא בגמרא (שבת פט:) על פסוק (ישעיה סג, טז) אתה אבינו וכו', ונ"ל הטעם מפני מה תהיה הגאולה ע"י יצחק אבינו, דכתיב (ירמיה ל, ז) עת צרה [היא] ליעקב וממנה יושע, וכמו שהגלות התחיל מצפון תפתח וכו' (ירמיה א, יד), כמו כן ממנו יושע, והגאולה תהיה ע"י יצחק אבינו במהרה בימינו אמן כן יהי רצון נצח סלה:

ויטע אשל בבאר שבע (כא, לג). נ"ל דאיתא אברהם ויצחק חו"ג (זח"ג שב.) ויעקב הוא המכריע בריח התיכון (ת"ז הקדמה יג.) נק' אילני דחיי (זח"א קנא., זח"ג קכא.), וצריכים אנחנו בעבודתינו להמשיך בחינת יעקב אילני דחיי לזה העולם, כמ"ש יעקב (בראשית כט, יח) ועבדך שבע שנים, היינו בזה העולם. וזפ"ה ויטע אשל בבאר שבע, שנטע בחינת אשל, רומז על אילני דחיי, סוד המכריע כאשר דרשו חכז"ל (פע"ח ש' הציצית פ"ה) אשל ר"ת א"דום ש"חור ל"בן, רומז לדברינו הנ"ל. בבאר שבע נק' עולם הבנין, דהיינו שנטע בחינת אשל אילני דחיי בזה העולם, שיהיה זה העולם שאנו בו דבוק ומקושר באילני דחיי.

עוד נ"ל על פי מה שפירשנו לעיל על מה שאנו אומרים ועריכת נר לבן ישי, עיין **בסידור האר"י זלה"ה** בתפילת ראש השנה, שכוונתינו להשלים היחוד הוי"ה אלהים הוי"ה אדנ"י שבגימטריא באר, וכוונתינו ע"י עבדותינו שיתוס(י)ף יחוד אהי"ה הוי"ה ויהיה בגימטריא נ"ר.

ולהבין זה נ"ל, כי הוי"ה הוא המחיה הכל בסוד (נחמיה ט, ו) ואתה מחיה את כולם, וכשאדם עושה שום דבר בעוה"ז צריך להמשיך הוי"ה ב"ה בכל דבר שהוא עושה, ולקשר עולם התחתון בעולם עליון. וזה נקרא יחוד הוי"ה אדנ"י. אבל כל דבר יש לו פנימיות, וצריך להמשיך בכל דבר הפנימיות שלו נק' מוחין קדושין, וזה נקרא יחוד הוי"ה אלהים

(ע"ח שט"ו פ"ג), ובין כולם מספר באר. וכל זה הוא בעולם הזמן, אבל למעלה מהזמן נקרא יחוד אהי"ה הוי"ה (ע"ח שי"ג פי"ב).

וז"פ מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קט, כב) ולבי חלל בקרבי, חלל בגימטריא חיים (טעמי המצות פ' תצא), בגימטריא אהי"ה הוי"ה אהי"ה (פע"ח ש' התפילין פי"א) כי זה הוא בחינת דוד, מיעוט הירח שעדיין אינו בשלימות, וזה אהי"ה הוי"ה ושוב אהי"ה, שעדיין לא נתקן, ולגאולה שאנו מצפים במהרה יהי' שני מאורות הגדולים, ואז יהיה אהי"ה הוי"ה שיהיה בחינת הוי"ה, וזהו עבדותינו לעורר ולהמשיך יחוד אהי"ה הוי"ה, ואז יהיה ועריכת נר לבן ישי. וז"פ ויטע אשל בבאר שבע, אשל נקרא יחוד אהי"ה הוי"ה. בבאר שבע, באר נק' יחודים הנ"ל שמספרם באר, נטע בחינת אשל שיהיה מספר נ"ר כנ"ל, ודו"ק.

עוד נ"ל עפ"י מה שדרשו חז"ל (מדרש תהלים מזמור לז) אש"ל ר"ת אכילה שתיה לויה. ונ"ל, כי האדם צריך לקדש עצמו במותר לו, וכל תענוגי זמן הם כלולים באכילה ושתיה, וז"פ דברי חז"ל אכילה שתיה לויה לשון דביקות - לקשר ולדבק כל דבר למעלה בשרשו.

עוד נ"ל על פי מה שפירשנו הפסוק (שמות יג, יד) והיה כי ישאלך בנך, וגם כי שאל נא לימים ראשונים (דברים ד, לב), בסוד אימא אוזיפת מנהא לברתא (זח"א ב.) יעו"ש, כי למעלה נקרא שאל, לשון [ש]אלה, וכשבא לזה העולם נעשה ממנו צירוף אחר נקרא אשל, לשון נטיעה לאילן. וזהו ויטע אשל בבאר שבע, באר שבע נקרא זה העולם.

ויקרא שם בשם ה' אל עולם - וע"י יחודים הנ"ל נפעל שאפילו במקום אפל ושממה נמשך מלכותו להאיר המקום אפל, וזהו ויקרא שם, לשון שממה, דהיינו שאפילו במקום שממה יהיה נקרא שם ה' אל עולם, ודו"ק:

חיי שרה

ויהיו חיי שרה וכו' (כג, א). פירש רש"י בת מאה כבת כ' בלא חטא. והקשו המפ(ו)רשים, חדא דבן מאה כאילו עבר וכו' (אבות פ"ה מכ"א) ומה רבותיה. ועוד דהול"ל בת מאה כבת ז', הא מכל שכן שלא חטאה. ובדרך פשוט נ"ל, כי שרה אמנו חזרה לנערותיה (בר"ר מז, ב), וז"פ בת מאה כבת כ', דהיינו שהיתה לה ווסת נדות וכדרך שאר נשים ילדות, ואעפי"כ לא חטאה. בת כ' כבת ז' ליופי, פירוש כמו שאדם מסתכל בילדה קטנה בשנים, הגם שיפה היא מאוד אינו נכנס בלבו של אדם איזה תאוה להרהר בה ח"ו, כמו כן היתה שרה אמנו כשהיתה בת כ' לא נכנס בלבו של אדם להרהר בה, וזהו בת כ' כבת ז' ליופי וק"ל.

עוד לאלהי מילין, דהנה איתא בגמרא (ע' מנחות מג:) אל תקרא מה אלא מאה. ונ"ל פירושו, וכבר זכרתי בשם כאדמו"ר **מוהרי"י** זצללה"ה פירוש על הגמרא (פסחים ח:) הנותן סלע לצדקה וכו', כי עיקר הדרך לעבדות השי"ת ב"ה לעשות יחוד גמור ואמיתי למעלה בעולמות העליונים ולהמשיך שפע לעולם העשיה, ומי שאינו עושה כן ועיקר עבודתו בסיגופים, אינו עדיין צדיק גמור. וז"פ הגמרא אל תקרא מה - שבלתי אפשר להיות לך בחינת מה, אלא מאה - היינו שתמשיך לעולם העשיה מאה ברכות.

עוד י"ל דהנה יוכל האדם להיות בחינת מה ושפל בדעתו, ובאמת עדיין לא תיק(ו)ן כלום. וז"פ אל תקרא מה - במה יודע שיש לך בחינת מה. אלא מאה - דהיינו שממשיך על עצמו בחינת אלו"ף, אלוף חכמה אלוף בינה. וזה א"ת מה אלא מאה - שממשיך אלוף לבחינת מה.

וז"פ ויהיו, דהנה על ז' הבלים העולם מתקיים (זח"א קמו:), וזהו ויהיו מספרו הב"ל, דהיינו להמשיך שפע מזיי"ן הבלים עד שרה גופא דאילנא, כדאיתא בזוה"ק (זח"א קכב:) אברהם ושרה גוף ונשמה. מאה שנה - דהיינו להמשיך מאה ברכות, כי המילוי של שם ס"ג מספרו ל"ז כמנין ויהיו, ושניהם עולים מאה, כי דרך שם ס"ג יורד(ו)ת השפע. וזהו שפירש רש"י בת מאה כבת כ' בלא חטא, דהיינו להמשיך שפע מכתר עליון שאין שם רע כלל ח"ו (ע' לק"ת ריש פ' חיי שרה). ושבע שנים, דהיינו עד עולם העשיה. שני חיי שרה, שני לשון כפל, דהיינו לעשות יחוד גמור בעולמים העליונים ולהמשיך שפע לעולם העשיה וק"ל:

ויהיו חיי שרה מאה שנה וכו' (כג, א). ונקדים לפרש המשנה (פ"ה מ"א) אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד הראש, וקשה הלא הכנעה הוא בלב. ונ"ל דהנה השער ליכנס בעבודת השי"ת הוא היראה (זח"א ז:) וזה השער לה' (תהלים קיח, כ), וע"י מה יוכל האדם לכנס במדה זו, הוא ע"י שיש לאדם מורא רבו, עי"ז יוכל האדם לבוא ליראת השם. וז"פ אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד הראש, כובד הראש רומז על הצדיק שבדור, כובד לשון יקיר, וראש רומז על הצדיק, דהיינו בעמדך להתפלל תקשר תפילתך עם תפלת רבך צדיק שבדור, ועי"ז תוכל לכנוס ביראת השי"ת, זה נראה בדרך פשוט.

עוד לאלהי מילין, דהנה השי"ת ב"ה כביכול האציל אותיות הק' וברא ויצר ועשה כל אחד בתמונתו כאשר עלה ברצונו הפשוט, וצורת וא"ו הוא ראשו כפוף למטה, כי וא"ו רומז על הצדיק שהוא דבוק ומקושר למעלה בעולמות העליונים וממשיך שפע למטה עד סופי דכל דרגין, והשי"ת מסר התנהגות העולם ע"י הצדיק, ולזה צורת וא"ו ראשו כפוף למטה, רמז שימשוך שפע ממקור עליון עד סופי דכל דרגין ע"י הצדיק וכנ"ל

שהוא משגיח על עולמות התחתונים. והנה הדורות הראשונים שהכעיסו לפניו ית"ש, הסירו השגחה עליונה מלמטה, ונשאר צורת וא"ו ראשו פשוט בלי כפוף למטה, עד שבא אברהם אבינו ע"ה וכל הצדיקים הבאים אחריו, וכל עבודתם תמיד להמשיך השגחתו ואלהותו ית"ש לזה העולם. וז"פ אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד הראש - להמשיך מבחינת ראש למטה, שיהיה צורת וא"ו למטה כפוף.

ובזה נבוא לבאר הפסוק הקודם, ויהיו חיי שרה, שרה רומז על התורה, לשון שררה ובי מלכים ימלוכו (משלי ח, טו), כי עיקר העבדות לסמוך גאולה לתפילה, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, דהיינו לייחד וא"ו בהי"א, וזהו ויהיו חיי שרה מאה שנה - פירוש שהחיות והשפע של התורה שרומז בחינת שרה, יהיה נמשך ממאה ברכות רומז לבינה כידוע (מאורי אור מע' הב' סי' לה), ועד בחינת שנה, רומז להי"א אחרונה (זח"ג רמח., ע' פרדס שכ"ג ע' שנה) נק' תורה שבע"פ (ת"ז הקדמה יז.). ועשרים שנה - פירוש ועוד תמשיך יותר ממקור גבוה, מעשרים שנה, רומז לכתר, למעלה מעשרים דלא שלטת ביה עינא (עירובין ג.), כי עיקר השפע נשפע מבחינת אין מקור השפע והרחמים, משם תכוון להמשיך שפע. ושבע שנים - עד עולם הבנין.

עוד נ"ל ויהיו חיי שרה, כי שרה רומז להתורה וכנ"ל שיהיה החיות והשפע של הת"ח נמשך ממאה שנה וכנ"ל, דהיינו שיהיה להם שפע ופרנסה שיוכלו ללמוד מתוך הרחבה.

עוד חיי שרה, רומז לתמכי אורייתא שהם מחיים ומשפיעים להת"ח, יהיה נשפע להם ג"כ ממאה שנה וכנ"ל. שני חיי שרה, ופירש רש"י כולן שווין לטובה, דהיינו שיהיו שניהם שוין, להת"ח ולהמשפיעים יהיה שפע וברכה וכל טוב אמן:

ואברהם זקן בא בימים וה' בירך את אברהם בכל (כד, א). נ"ל דהנה הצדיק כשהוא בבחרותו הוא מרכין עצמו ויט שכמו לסבול עם האנשים עם בני ישראל הבאים אליו להגביהם ולהאירם, וכמו שמצינו באברהם אבינו ע"ה שהיה מגייר אנשים ושרה מגיירת נשים (במ"ר יד, י), וצדיק כשהוא בזקנותו קשה עליו מאוד טרדת בני אדם להרכין עצמו אליהן, רק מחמת שהשכינה עמו תדיר, ממילא נפעל כל עניני בני אדם הבאים להצדיק, וזפ"ה ואברהם זקן בא בימים, והיה קשה עליו מאוד טרדת בני אדם, וה' בירך את אברהם, פירוש הטפל לאברהם, שהיה מדבק ומחבר עצמו לאברהם, היה מתברך ע"י מה - בכל, מחמת שהשכינה הי' עם אברהם היה נפעל ממילא עניני בני אדם:

שים נא ידך תחת ירכי (כד, ב). כי ידוע (סנהדרין לח:) שמט"ט שר הפנים נקרא עבד [ש]שמו כשם רבו, ובגלות ובפרט בששת ימי החול הוא המשפיע ומחלק מזון וטרף לבני ישראל, ולכל עובדי אלילים, כי הוא (סופי) [סופא] דכל דרגין קדושין, סוף ששה

קצוות הקדושה (ע' זח"ג רטו., ת"ז הקדמה יד:), וזה סוד פסיעה לבר של הי"א אחרונה (זח"ג רג:), הגם שסופרים לא נהגו לכותבו מכל מקום איתא כן בכתבי האר"י ז"ל (לקוטי הש"ס ליקוטים מע"ח, וע' לק"ת פ' מטות), ומשם ולהלן הוא מדור הקליפות, היכל הנוגה שהוא סמוך לקדושה (טעמי המצות פ' ואתחנן), ורגלים יורדות וכו' הוא הסט"א.

וז"פ שים נא ידך תחת ירכי, ידך לשון כוחך. תחת ירכי - סופי דדרגין, סוף שיעור קומת הקדושה. אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני, רק שתתן להם שפע ממבחר הטוב והקדושה. וזה שאמר העבד לאברהם (כד, ה) ההשב אשיב את בנך כו' אשר יצאת משם, והשיב לו אברהם השמר לך פן תשיב וכו', אשר יצאת דייקא לחוץ, לשון הוצאות שבת לרשות אחרת (ע"ח שי"א פ"ז), ולא הסכים אברהם.

וז"פ רש"י (בראשית כד, מב) יפה שיחתן של עבדי האבות לפני המקום מתורתן של בנים. ולכאורה קשה מה לשון רבים, כי לא מצינו כפל כי אם במקום הזה. רק כשהצדיק עושה דבר בזה העולם מעורר מקום הקודש לעילא בשרשו, כי הוא הי' דוגמא דעבד מט"ט עבד של הקב"ה הנקרא מקום וכמו שנעשה שבועה בין אברהם לעבדו כן נעשה השבועה וקיום לעילא בין קב"ה כביכול ובין עבדו מט"ט זקן כמובא בזוהר (זח"א קפא:) שנקרא כך. וזה שפירש רש"י עבדי אבות לשון רבים, יפה שיחתן ג"כ לשון רבים, מתורתן של בנים. ונ"ל מפני מה לא אמר מתורתם. כי ידוע משפטן לשון נוקבא ומשפטם לשון דוכרא, וכאן אמר תורתן לשון נוקבא, תש כוחו כנקיבה (ע' ברכות לב.), מחמת שאין לו ידים לא פרחית לעילא כמו שדרשו חז"ל (מכילתא סוף פ' בשלח) על פסוק (שמות יט, ב) מרפידים - שרפו ידיהם מדברי תורה, ופירש כאדמו"ר **מהרי"י** זצללה"ה דהיינו שיראה ואהבה נק' ידים, תרין דרועין (ת"ז הקדמה ו. יז.), והלומד תורה בלי יראה ואהבה לא פרחית לעילא (ת"ז ת' י' כה:), וזהו שרפו ידיהם מדברי תורה, כי הדחילו והרחימו הם הגדפין שלה, עכדה"ק.

וז"פ הרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה (ברש"י דלעיל), גופי תורה דייקא, שהוא חיצוניות ונגליות, משא"כ פנימיות, דהיינו מי שהוא עוסק בפנימיות התורה הוא החביב שבכולן, וזה נקרא שעשועים יום יום (משלי ח, ל), וזה היה עיקר כוונת הבריאה (ע' הקדמת מהרח"ו לש' ההקדמות), וממשיך ש"ע נהורין עילאין (זח"ג קכח:, ע"ח שי"ג פי"ג-פי"ד), ונותן כח לכל העולמים עד סופי דכל דרגין הנק' עבד מט"ט, שיהיה לו כח מעינא פקיחא (ע"ח שי"ג פי"ג) להמתיק דינים של קליפות נוגה. ולפיכך שפיר פירש רש"י יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים, היינו ששיחתן יפה מנגליות התורה, אבל הפנימיות התורה אין שום דבר טוב ממנו, כי ע"י פנימיות התורה

נשפע לעבד הנ"ל.

וז"פ יוקח נא מעט מים (בראשית יח, ד), פירש רש"י על ידי שליח. כי ז"א נקרא י"ם והעבד מט"ט נקרא מְעַ"ט ממנו, כי הוא עבדו המושל בכל אשר לו, שמו כשם רבו. וז"פ יוקח נא מעט מים - היינו מעט מהים וכנ"ל, וזה שפירש רש"י ע"י שליח, היינו ע"י מט"ט (ת"ז הקדמה ב:), ודו"ק:

אולי לא תלך האשה אחרי (כד, לט). ופירש רש"י, אלי כתיב, בת הי' לאליעזר וכו', וא"ל אברהם אתה ארור ואני ברוך ואין ארור מדבק בברוך. וכבר ראיתי שתמהו כל המפרשים (גור אריה) ע"ז, מפני מה לא כתיב כן לעיל גבי אמירת אליעזר לאברהם. ועוד קשה שינוי לשון דלעיל כתיב (כד, ח) אז תנקי משבועתי. וגבי סיפור המעשה כתיב (כד, מא) אז תנקי מאלתי.

ונ"ל דלא קשה מידי, דהנה כתיב (בראשית כד, לא) שאמר לבן לאליעזר בא ברוך ה', וכאשר שמע העבד אברהם דברים אלו הבין שיצא מכלל ארור ובא לכלל ברוך, לזאת אמר להם אם רצונכם לשדך עצמיכם עם אדוני אברהם מוטב ואם לאו אלי, כי מתחילה לא הייתי כדאי מפני שאין ארור מדבק בברוך, אבל עכשיו שיצאתי מכלל ארור אזי אני אשדך עמו. ונמצא שפיר מתורץ קושיא הנ"ל, וגם שינוי הלשון אז תנקי מאלתי לשון ארור, כי אז יצא מכלל ארור ובא לכלל ברוך:

הטי נא כדך (כד, יד). מרומז על כ"ד אתוון דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (ת"ז הקדמה יד.). גם שם קדוש של הזיווג עולה גם כן מספר כ"ד, והוא מספר דודי שהוא תמונת ה"א - או דלת וא"ו או דלת יו"ד (ע"ח ש' הכללים פ"ג, של"ט פ"ה), והוא שם של הצלחה, לשון ביקוע, ויבקעו תרגום וצלח, שהחי"ת של חמץ יתבקע ותעשה הי"א, ויהיה נעשה מחמץ מצה, ועיין פירוש המשנה (פסחים פ"א מ"א) שפירשנו אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר, יעו"ש בליקוטים (עמ' שמח), והם רומזים על תורה שבע"פ (ת"ז הקדמה יד.), כי הכ"ה אתוון של שמע רומזים על תורה שבכתב, ולכ"ד אתוון חסר אחד, כי השלימות באה לה ע"י יחוד של הוי"ה אדנ"י, קוב"ה ושכינתיה (ע"ש בת"ז), וז"פ (תהלים עד, כא) אל ישוב דך נכלם, רק שיהיה יחוד ותתיחד תורה שבכתב עם תורה שבע"פ. וז"פ הטי נא כדך, שזה רומז על היחוד לכ"ה אתוון, וכנ"ל.

וזפ"ה ויהיו חיי שרה (כג, א) כי הריבוע של אדנ"י עולה קכ"ו (לק"ת עה"פ), וכשנמלאת מהשפע הבאה לה מאימא עילאה בסוד אימא אוזיפת מנהא לברתא (זח"א ב.), ניתוסף לה אלף בסוד אלף חכמה אלף בינה (איוב לג לג, שבת קד.), עולה קכ"ז, עיין **בסידור האר"י** זלה"ה בכוונת לולב והדס (כוונת הלולב ואגודתו). ואברהם ושרה רומזים לגוף

ונשמה (זח"א קכב:), גם אברהם רומז לעולמות העליונים ושרה לעולמות התחתונים, וזפ"ה ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים, וכנ"ל שעולה קכ"ז. שני חיי שרה, שני לשון כפל - שע"י היחוד הנ"ל נעשה יחוד גמור בעולמות העליונים ובא טוב גם בעולמות תחתונים, ודו"ק:

גם תבן גם מספוא (כד, כה). נ"ל שזה רומז על עשו ששאל את אביו היאך מעשרין את התבן (בר"ר סג, י). ומספוא לשון ספי לתורא (ע' כתובות נ.) כמו שאמר עשו (בראשית כה, ל) הלעיטני נא. ומקום ללון רומז ליעקב כמ"ש (בראשית כח, יא) ויפגע במקום וילן שם. וזה כשמעו את דברי רבקה אחותו (בראשית כד, ל), היינו כששמע את דברים שאמרה גם תבן גם מספוא, שרומז לעשו, היה מסכים תיכף על הדבר זה, והוא חשב שבכוחו ובכח עשו יוכל לו ליעקב, לכן הסכים ומיד אמר קח ולך (בראשית כד, נא), וק"ל:

ויקוד האיש וישתחו(ו) לה' (כד, כו). דהנה אנו אומרים (אמת ויציב) משפיל גאים ומגביה שפלים, ולכאורה יש לדקדק הלא מאתו לא תצא וכו' (איכה ג, לח). ונ"ל דהנה כתיב (ישעיה ב, יט) ובאו במערות צורים מהדר גאונו, וגם אנו אומרים בתפילת ר"ה והופע בהדר גאון עוזך, וגאון עוזך נק' י"ג תקונים דרחמים כידוע (ע' סידור האריז"ל תפילת ר"ה). וזפ"ה מה שאנו אומרים והופע שתופיע לזה העולם, בהדר נקרא מלך הדר שלא נזכר בו מיתה (ע"ח ש"י פ"ג מ"ת) אילנא דחיי, גאון עוזך - מי"ג תיקונים.

וז"פ משפיל גאים, שהשי"ת ב"ה ברוב רחמיו מוריד שפעתו ית' מי"ג תיקונים שנק' גאים, ואז מגביה שפלים - מתנשאים שפלים שהם נדכאים ושפלים אשר בלתי אפשרם להנשא, וכאשר בא השפע מלמעלה אזי הם מגביהים עצמם לעבודתו ית'.

וז"פ ויקוד האיש, שבזה שאדם כורע ומשתחוה לה' ומוריד שיבולת הזקן, אזי מעורר דוגמתו למעלה ומוריד השפע מי"ג תיקונים, כאשר איתא במדרש על פסוק (תהלים קכא, ה) ה' צ(י)לך כמו שהצל עושה דוגמת עשיות האדם כ"כ כביכול עושה דוגמת מה שהאדם עושה, ושמעתי **מהרב מבארדיטשוב** על יד ימינך - שכביכול עושה דוגמת עשיות האדם מה שהאדם עושה לטוב, וזהו על יד ימינך, וזהו ויקוד האיש וישתחוו לה' - בזה מתנשאים נשמות נדכאים, וע"י כנ"ל מגביהים עצמם לה', ולשון נקיה הוא זה ולכן כתיב וישתחוו לה' ודו"ק.

עוד נ"ל, כי יש לאדם ד' רהיטא דמוחי (זח"ג קמ.), וצריך האדם להמשיך על עצמו מחשבות קדושים ולקשר המוח בהוי"ה ב"ה, וד' פעמים הוי"ה בגימטריא ק"ד, וז"פ ויקוד האיש וישתחו לה', אז תהיה שכל העולם יודו שאין עוד מלבדו ודו"ק:

ויאמר עבד אברהם אנכי (כד, לד). ונקדים הפסוק (תהלים פט, ג) עולם חסד יבנה, כי ההתגלות ולידת העולמות התחיל מבינה, כי מבשרי אחזה אלהי (ע' איוב יט, כו) כאשר אנו רואים בזה העולם שזרע הבן הוא במוח האב רק שהוא בהעלם וע"י האב נתגלה הדבר, כ"כ בחינת בינה נק' אם כל חי (ת"ז ת' ע' קלג:) ע"י היה התגלות ובנין העולם ע"י מדת החסד. ואיתא (ע' זח"ב קסא.) בי איסתכל הקב"ה וברא עלמא, בי מסתכלין צדיקיא ומקי[י]מי עלמין (ע' זח"ג קנב.), וצריך הצדיק שהוא מקיימי עלמין גם כן שיהיה קיום העולם ע"י מדת החסד.

וזפ"ה ויאמר עבד אברהם אנכי, דהיינו שמי שהוא עבד אברהם - שעובד ועושה להמשיך חסדים בעולם, מדת אברהם (זח"ג שב.), יוכל לפעול ג"כ כמו שהיה אז, שאנכי דיציאת מצרים דיצי"מ רומז לבינה (ת"ז ת' כא נ.), והיה עולם חסד יבנה, כ"כ יוכל לפעול ולומר ג"כ אותו שהוא עבד אברהם, שעבדותו ורצונו להמשיך חסדים בעולם, יוכל לפעול כל זאת, ודו"ק:

וה' בירך את אדוני מאוד ויגדל וכו' (כד, לה). דהנה כל מקום שנאמר וה' הוא ובית דינו (בר"ר נא, ב), וצריך להמשיך שפע ממקור הברכה לכ"י שתתמלא בכל טוב בשביל ישראל, וז"פ וה', הוא ובית דינו, כולם יסכימו ע"ז. בירך את אדוני - שיבוא ברכה לאדני, לבחינה אדנ"י.

וז"ס כל הכורע כורע בברוך וכל הזוקף זוקף בשם (ברכות יב.), כי זה סוד הכריעה להמשיך שפע ממקור העליון למטה (פע"ח ש' העמידה פ"ח) והניצוצות שרואים השפע הק' הבאה אליהם אזי הם עולים לשורשם, כמו שעינינו רואים בהצמחים שהם טמונים במעבה אדמה, וע"י אור הכוכב שמאיר בהצמח שלו אז נתגדל למעלה, כדאיתא במדרש בראשית רבה פ"י (פיסקה ו), וכ"כ יש ניצוצות שנפלו למטה מז' מלכין קדמאין כידוע (זח"ב קעו:, ע"ח ש"י פ"ג), וע"י השפע הק' הם מתנשאים למעלה, וזה כל הזוקף זוקף בשם - כי ע"י השפעה הבאה מלמעלה אז הקליפה נופל(ו)ת, והניצוץ הקדוש עולה למעלה, וזהו כל הזוקף זוקף בשם, וכאשר פי' הפסוק (תהלים לד, טו) סור מרע ועשה טוב, יעו"ש.

וז"פ בירך את אדוני, דהיינו שיבוא שפע ממקור הברכה לבחינת אדנ"י, מאוד זה ממון (ברכות פ"ט מ"ה) - שיהיה פרוטה מצוי לישראל, ויגדל לשון שילוב (כאן חסר).

ויתן לו צאן ובקר, כי שמעתי מכאדמו"ר **מוהרי"י** זצללה"ה, שהשפע הבאה לאדם צ"ל גם כן בהשפע יראתו ית"ש לאדם, וזה עיקר השפע, כאשר נמשך השפע מלמעלה אזי הולכ(ו)ת גם כן שפעו ית' לנשמה, וזהו וצאן ובקר, וצאן לשון עשירות לשון עשתרות

שמעש[י]רות (חולין פד: עה"פ דברים ז יג), ובקר לשון בוקר אור - שיהיה גם כן שפע לנשמה.

ועבדים ושפחות וגמלים וחמורים, כי ידוע (זח"ג סג., סו:, קא:) שכהן גדול בעבודת יום כיפורים בהקריבו חובת היום היה מכוין להמשיך שפע בכל העולמים ולחלק לכל הברואים, ומתמצית גם כן לסט"א, (וז"ה) [וזה] היה כוונת שעיר לעזאזל כדי שיהיו מוכנעים תחת הקדושה, דהיינו שבעים שרי מעלה תחת אימא עילאה ושבעים שרי מטה תחת הצדיקים שבדור (ע' זח"ג קב.).

וז"פ ויאמר לה בועז לעת האוכל גושי הלום (רות ב, יד), כי כן דרך המשכת השפע, להמשיך שפע למ"ל קדישא ומתמצית לסט"א. וזהו לעת האוכל גושי הלום, ואין הלום אלא מלכות (שבת קיג:, זבחים קב.), ואח"כ וטבלת פתך בחומץ - רומז על מקומות השפלים (ז"ח לך לך כה ע"ג), מהצורך גם כן ליתן להם מהתמצית כדי שיהיו מוכנעים תחת הקדושה, וז"פ ועבדים ושפחות וגמלים וחמורים, ודו"ק:

ויאמרו נקרא לנערה וכו' (כד, מ). דהנה כתיב נער וקרינן נערה, ואיתא בזוה"ק (זח"ב לח:) עד דלא קבילת דכר נער, [כ]שמקבלת דכר נערה. וי"ל דלכאורה יש לקרות נערי ביו"ד, כי השפע באה מחכמה שמרומז על יו"ד (ת"ז ת' יח לב.). אבל י"ל כי המילואה של יו"ד היא הי"א, דהיינו וא"ו דלי"ת.

וזהו פירוש ויאמרו, דהיינו העולמים אומרים זה לזה. נקרא לנערה, נקרא לשון השפעה, וקרא זה אל זה (ישעיה ו, ג) מתרגום ומקבלין דין מן דין, דהיינו להמשיך השפעה להיות נקרא נערה בהי"א. וזה פירוש ונשאלה את פיה, ונשאלה, כי אין האשה תובע(ו)ת חלקה בפה (עירובין ק:, כתובות סה.), אבל משתהיה מושפע בתוכה מדכר, אז תוכל לבקש רחמים וק"ל:

ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק (כה, ה). ונקדים הפסוק (משלי ג, טז) אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, ודרשו חז"ל (שבת סג.) אורך ימים בימינה וכל שכן עושר וכבוד. וקשה דהו"ל לקרא לפרש בהדיא.

ונ"ל דהנה כתיב (איוב לז, כב) מצפון זהב יאתה, כי אברהם אבינו ע"ה ויצחק רומזים לחו"ג (זח"ג שב.), אברהם אבינו ע"ה רומז לחסד ימין משורש חכמה (ת"ז ת' סט קז.), ובצל החכמה בצל הכסף (קהלת ז, יב), שם כולל שניהם. ויצחק מצד שמאל גבורה, ועניותא הוא מצד שמאל, רק שמדת אברהם אבינו ע"ה היה מדת החסד והשפיע ליצחק. והנה השי"ת ב"ה כשראה בעת בריאת עולם שיהיה צדיק אחד בעולם שיהיה מדתו כך להשפיע עושר לצד שמאל, ברא תיכף עושר מצד שמאל. ורצון יריאיו יעשה (תהלים

קמה, יט), וזה יעשה - דהיינו תיכף בעת עשיות העולם. ולזה מצפון זהב יאתה, וממילא ניחא הפסוק אורך ימים בימינה ודו"ק. וזפ"ה ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, דהיינו שהשפיע עושר גם כן לצד שמאל מדת יצחק, וכנ"ל:

חדד ותימא יטור נפיש וקדמה (כה, טו). נ"ל כי המשכת השפע צ"ל [מ]בחינת כתר בחינת אין, דרך כל הדרגין קדושין עד מדריגה התחתונה, וזה חדד רומז על קוצו של יו"ד, מרומז על כתר (זח"ג סה:). ותימא רומז על חכמה, תימא הוא לשון פליאה, פליאות חכמה (ספר יצירה פ"א מ"א). טור רומז לבינה, כי איתא בזוהר (זח"ב קכג:) דלי"ת הוית עד דלא איתעברת, וכשנתעברות נעשית הי"א, וטור הוא לשון הר, וכתיב (בראשית טז, יא) הנך הרה לשון הר, כאשר ניתמלאות וכנ"ל. נפיש וקדמה, רומז לוא"ו הי"א, נפיש רומז להי"א אחרונה בחינת נפש, וקדמה רומז לוא"ו, ודו"ק:

תולדות

ואלה תולדות יצחק בן אברהם (כה, יט). ונ"ל דאיתא בגמרא (תנדבא"ר פכ"ה) חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, והיאך אפשר להיות אבות הקדושים.

אבל באמת הוא, אע"פ שבעצם אי אפשר להיות כאבות הקדושים, אבל עכ"פ כל אחד לפי ערכו צריך להמשיך על עצמו קדושת האבות, וכך שמעתי מכאדמו"ר **מוהרי"י** זצללה"ה במה שאדם עוסק באיזה מחשבה משם יש לו הארה, ויש בעולם נשמות קדושים וגדולים שיש להם כח גדול לתקן העולמים, וע"י יהיה המשכת השפע לישראל, והיצה"ר עושה להם מסך ח"ו באמרו אין אתה ראוי לזה, ומכניע לבבו עד שמבטלו מכל וכל ח"ו, ולזה צריך התחכמות גדול שלא ישמע לעצתו ולהפקיר עצמו לעשות רצון הבורא ב"ה כמו שמצינו באבות, וזה מתי יגיע מעשי למעשי אבותי.

והאדם הרוצה לתקן נשמתו באמת, צריך להיות כל רצונו וחפצו בלתי לה' לבדו, ושלא ישגיח על עניני עצמו, ויהיה בחינת הפקר, כמאמר חז"ל (נדרים נה. עה"פ במדבר כא, יח) ממדבר מתנה וכו', וכשרואה השי"ת כוונתו ומחשבתו הטהורה אזי נותן לו השי"ת נתיבות חכמה להמשיך רחמים בעולם, וממילא בא עליו גם כן, כאשר פי' וברדת הטל וכו' (במדבר יא, ט) ע"ש, כי תקונו של אדם הוא דוגמא וכעין שהיה בעת בריאת עולם, כדאיתא בזוה"ק בי איסתכל וכו', ותחילה עלה במחשבה לברוא במדת הדין ח"ו וראה שאין העולם מתקיים שתפו למדת הרחמים (ע' בר"ר יב טו, רש"י בראשית א א), כ"כ כשאדם מתחיל לתקן נשמתו כנ"ל, והוא בבחינת מדת הדין, שמפקיר עצמו, אבל אין זה קיום העולם, ונותן לו השי"ת רחמנות בלבו שיהא ממשיך רחמים על כ"י ואעפי"כ

יהא דבוק בהבורא ב"ה.

וז"פ ואלה תולדות יצחק, דהיינו כשאדם רוצה להוליד עצמו ולתקן נשמתו, אז הוא בחינת יצחק מדת הדין, ואח"כ מושך עליו השי"ת חוט של חסד, וז"פ בן אברהם, וע"י מדת אברהם יכול להשיג ירא' התרוממות, וזהו אברהם הוליד את יצחק:

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (כה, יט). נ"ל כי מבשרי אחזה אלהי (איוב יט, כו) כמו שמצינו באדם יש לו גוף ונשמה, הנשמה הוא המחיה את הגוף, כ"כ בהתורה הקדושה יש ג"כ גוף ונשמה, חיצוניות התורה הוא בחינת גוף ופנימיות התורה הוא בחינת נשמה, וכמו דאיתא (אבות פ"ג מי"ח) קינין ופתחי נדה הן הן גופי הלכות, מכלל דאיכא נשמה. והחיות של האדם צריך להיות נמשך מהתורה, על כן צריך האדם לדבק עצמו בפנימיות התורה. ואם לאו בר הכי הוא, צריך להיות דבוק בהצדיק שבדור שדביקותו הוא ג"כ בפנימיות התורה, ועי"ז הוא ממשיך כל השפעות לעולם. והנה כתיב (יחזקאל מו, א) שער הפונה קדים סגור יהיה ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח, והצדיק נקרא בשם שבת כדאיתא (זח"ג כט:), ומי שהוא דבוק בהצדיק הזה, מחמת שדביקותו הוא בפנימיות התורה עי"ז יוכל להמשיך ולפתוח שער הפונה קדים.

והנה חודש ושבת כל אחד מעלתו יותר מחבירו, דהיינו בשבת הוא עליות עולמות שאין למעלה ממנו, ולזה בחינת שבת הוא יותר גדול מבחינת ראש חודש (פע"ח ש' ר"ח פ"ב, ש' מקראי קודש פ"ה), ובחינת ראש חודש יותר גדול משבת, כי בשבת הולכ(ו)ת השפע לבחינת מלכות קדישא ע"י בחינת זעיר, ובראש חודש השפע הולכ(ו)ת מאימא עילאה לבחינת מלכות קדישא בלי שום ממוצע (ש' ר"ח שם), בסוד אימא אוזיפות מנהא לברתא (זח"א ב.), וז"ס אם הבנים שמחה (תהלים קיג ט, ע' סידור האר"י ז"ל בהלל).

ונוכל לומר שאברהם ויצחק אבינו רומזים לשבת וחודש, אברהם רומז לחודש, כי אברהם ושרה נתחדשו אחרי זקנותם ונהפכו לבחרות, כמו כן החודש נתחדש. ויצחק רומז לשב"ק, כי יצחק הוא לשון צחוק מחמת שבשב"ק הוא עת שמחה וחדוה שיש עליות עולמות, ואעפי"כ צריך האדם שלא לשכוח יראתו ית"ש, וזהו עבדו ה' בשמחה (תהלים ק, ב) ועבדו את ה' ביראה (תהלים ב, יא), כי צריך לשניהם, וכבר פירשו חז"ל (ברכות ל:) במקום גילה שם תהיה רעדה. ופי' הדבר בטוב טעם ודעת, כי הניקוד של שִׂמְחָה והניקוד של יִרְאָה הם שווים, וזה עבדו את ה' בשמחה עבדו את ה' ביראה, וזה במקום גילה שם תהיה רעדה, כי שניהם עולים למקום אחד.

וזפ"ה ואלה תולדות יצחק בן אברהם, כי מחמת שראש חודש הוא במעלה א' יותר

מבחינת שבת וכנ"ל, ולזה בחינת שבת הוא בבחינת בן נגד בחינת ראש חודש, וזה יצחק בן אברהם. אברהם הוליד את יצחק (איני זוכר סוף הדיבור):

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה' (כה, כב). ולכאורה קשה, דאיתא בגמרא שאמנו רבקה היתה נביאה, ומה היה לה לילך אצל נביא. והפירוש הוא כך, כי באמת היתה יודעת שתאומים בבטנה, וגם עשו הרשע הוא הבכור, כי רוב בנים הולכים אחר אחי אם (ב"ב קי.), זה לבן, ועשו הוא הרוב כי הוא הבכור ונוטל פי שנים (יבמות מ.), ורצונה היה לתקן גם אותו, ודרשו חז"ל (פסחים כב:) את ה' אלהיך (דברים ו, יג) לרבות ת"ח, ולפיכך ותלך לדרוש את ה', דהיינו שרצונה היה לדרוש את ה', מה שכת[ו]ב ואהבת את ה' (דברים ו, ה) לדרוש גם כן זה האת לרבות ת"ח, ומאן דרחים רבנן הווין ליה בנין רבנין (שבת כג:), ויהי[ה] עשו גם כן טוב, וק"ל:

עקב אשר שמע אברהם בקולי וכו' (כו, ה). ונקדים לפרש הפסוק (דברים ז, יב) והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה, ושמעתי מכאדמו"ר **מוהרי"י** זצללה"ה פי' והיה לשון שמחה (בר"ר מב, ג), ועקב לשון סוף, היינו שמחה שהיא בחינת עקב, שאינה של מצוה כל כך, אעפי"כ יכול אתה לשמוח, כדי שתשמעון את המשפטים האלה, וכדאיתא בגמרא (שבת ל:) רבה מקמי דפתח השמעתתא וכו' יעו"ש עכ"ד. עוד נ"ל, כי עקב הוא מספר ענבים (לקוטי תורה עה"פ, וע' מא"א מע' הע' סי' כה), היינו מי שמקבל על עצמו עול מלכות שמים, אעפ"י שעדיין אינו בשלימות, אבל יש לו רצון לעבוד הבורא ב"ה בלב שלם (ע' רש"י בראשית לז כז), והפסוק מסייענו, שאמר תשמעון, ולא אמר תעשון, ולשון תשמעון מורה על רצון כדברינו הנ"ל, אז יזכה לטעום מסוד יין המשומר בענביו (ברכות לד:, זח"ב קמז.).

וזפ"ה עקב, היינו שתזכה ליין המשומר בענביו מספר עקב, ע"י שיש לך רצון לעבודתו ית'. וזהו אשר שמע אברהם בקולי. וישמור משמרתי - עוד תזכה שתוכל להמשיך רחמים על נשמות שהם בחינת נוקבא, תוכל לשמור אותם ולהגין עליהם:

וישב יצחק בגרר (כו, ו). ונקדים לפרש מה ששמעתי מכאדמו"ר מוה"ר **מענדיל** זצללה"ה מרומענאב, שפירש הפסוק (שמות כד, יד) ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה, דהיינו שמשה רבינו ע"ה אמר לזקנים, הגם שהם זקנים יתעכבו עוד יותר ויותר בעוה"ז, וזה שבו לנו בזה, שבו לשון עכבה כמו ותשבו בקדש (דברים א מו, מגילה כא.), עכ"ד.

והנה איתא במשנה (אבות פ"ד מ"ב) מצוה גוררת מצוה, כי האדם בעשותו המצוה צריך לירא מקודם שלא יפגום ח"ו בעשותו המצוה, ויכוון להמשיך שפע מבחינת אצילות בריאה יצירה עד בחינת עשיה שהוא כלי קיבול, וז"פ המשנה, מצוה - בעשותך המצוה.

גוררת מצוה - תראה לגרור ולהמשיך שפע מלמעלה עד בחינת עשיה. ולזה יצחק חי ק"פ שנה, והיו שנותיו יותר מאברהם ומיעקב, כי ע"ב ס"ג מ"ה בגימטריא ק"פ, מחמת שיצחק אבינו היה בחינת יראה (זח"ג שב.), ובעשותו המצוה היה ירא מקודם, והיה ממשיך שפע מאצילות בריאה יצירה עד בחינת עשיה. וז"פ וישב יצחק, וישב לשון עכבה, פירוש שיצחק אבינו היה מתעכב בזה העולם והיה חי ק"פ שנה, מפני מה - בגרר, מחמת בעשותו המצוה היה גורר וממשיך מאצילות בריאה יצירה עד בחינת עשיה, וכנ"ל:

ויזרע יצחק בארץ ההוא וכו' (כו, יב). דהנה כתיב (ישעיה לב, כ) אשריכם זורעי על כל מים, דהנה אומות העולם נק' מים רבים (שמ"ר מט, א), וזפ"ה אשריכם ישראל שזרעתכם היינו ממשלה, לשון וזרעו במים רבים (במדבר כד, ז). על כל מים - תהי' על האומות העולם.

וזפ"ה ויזרע יצחק, דהנה האדם צריך להמתיק הדינין בשרשם, ומשם בא השפעה ונחת, וזהו ויזרע יצחק לשון זריעה והשפעה, יצחק שהוא שורש הדינין (ע"ח שכ"ב פ"ג מ"ק), דהיינו להמתיק הדינין בשורשם, ומשם יבוא השפעה לעולם, בארץ ההוא - עד עולם המעשה. עוד בארץ ההוא, דהנה יש מילוי אלהים ביו"דין בההי"ן באלפי"ן ומספרו באלפי"ן עולה ארץ, וזהו "ההוא" בההי"ן ביודי"ן באלפי"ן. וימצא בשנה ההוא - וכאשר באה השפע לאדם צריך שלא להניח למטה רק לקשר הכל למעלה, וזהו וימצא לשון מוצא, בשנה מספר של ספירה (עסיס רמונים שכ"ג ערך שנה), דהיינו לקשר הכל בספירות העליונות. מאה שערים - להמשיך מאה ברכות, שערים לשון שערות, כי כאשר ממתיק הדינים בשורשם משם באה השפע, וזהו מאה שערים, ויברכהו, דהיינו שמברך להשי"ת על כל הטוב הבאה לו, וק"ל:

וילך משם יצחק ויחן בנחל גרר וישב שם (כו, יז). נ"ל היינו שהש"י נותן אהבתו בלב האדם ומסיר ממנו הבושה שהוא ענף היראה (ת"ז ת' ע' קמה:) שורש יצחק (שם קכב.), שע"י הבושה הוא מונע עצמו מעבדות הבורא ב"ה כנ"ל. וזה מרומז בפסוק, וילך משם יצחק - שהולך מן האדם הבושה שורש יצחק, ובא אליו מדת החסד.

ויחן בנחל גרר - ויזכה יחוד שמרומז בתיבת גרר, דכתיב (משלי ה, טו) שתה מים מבורך ונוזלים מתוך בארך, כי בתחילה העבדות של האדם היא בחינת בור, וכאשר האדם מעלה עצמו ע"י מדת אין בחינת יעקב שאמר קטונתי (בראשית לב, י) לשון יו"ד עקב (ע' ת"ז ת' סט קיב., פרדס שכ"ג ע' יעקב, ע"ח ש"ג פ"ב), ואח"כ בא עליו השפע מלמעלה ונעשה מוא"ו אל"ף, היינו יו"ד לעילא יו"ד לתתא (ת"ז ת' מ' פ:), ואז יהיה בחינת באר

מים חיים. וזהו ויחן בנחל גרר, ותיבת גר הוא מספר באר, והרי"ש רומז על ראשית חכמה (ת"ז הקדמה טז.). וישב שם לשון ישב עולם וכו' (תהלים סא, ח), שממשיך נחת רוח בעולם:

עוד נ"ל, כי יש בתורה ד' בחינות ט"נ ת"א (ע' ת"ז ת' סט קה., ת' יט טל:, ע"ח ש"ה), וידוע (ע"ח שם) שהתגין רומזים על הי"א ראשונה, רומז על בינה (זח"ג רצ:), ואותיות על ז' תחתונות (ע"ח שם), וזהו עבדות הצדיקים לחבר וא"ו עם הי"א ראשונה. וזפ"ה ויחן בנחל גרר, נחל אל הנחל, גרר בגימטריא ת"ג - רומז על הבינה. ומי שהולך בד"ז זוכה - וישב שם, דאיתא בגמרא (יומא כה.) אין ישיבה בעזרה אלא למלכות בית דוד, והקש' בתוספות (ד"ה אין ישיבה) הלא מצינו שכהנים אוכלין הקדשים בעזרה בישיבה, ותי' התוספות דגבי עבודה שפיר התירו לכל מי שעבד אפילו אינו ממלכות בית דוד, אבל ישיבה בלי עבודה לא הותר רק למלכות בית דוד, וזה וישב שם - דהיינו מי שעוסק בעבדות הנ"ל שפיר הותרה לו, וישב שם בעזרה, וכתירוץ התוספות:

ויעש להם משתה וכו' (כו, ל). דהנה שמעתי מכאדמו"ר **הרב ממעזבוש** כאשר האדם עושה איזה נישואין לבניו משם באה לו פרנסה, ומצאתי רמז לזה בזה הפסוק ויעש להם משתה, דהיינו שעושה חתונה לבניו. ויאכלו וישתו - באה לו פרנסה וכל טוב:

עוד נ"ל, דהנה כאשר האדם עושה נישואין לבניו, צריך ליחד ולקשר ולעורר הכל בכל העולמות, וזפ"ה ויעש להם משתה כנ"ל. ויאכלו וישתו - דהנה יש עולם שנק' אכלו רעים, ונק' תרין רעין חכמה ובינה, וישתו - יש עולם שנקרא(ו) דודים, ת"ת ומלכות (זח"ג ד.), וק"ל:

ותתן את המטעמים ואת הלחם וכו' (כז, יז). וי"ל דהל"ל ברישא את הלחם, כי עיקר הסעודה נק' על שם הלחם כמו שכתב (דניאל ה, א) עבד לחם רב. ונ"ל דהנה השי"ת ב"ה נתן כח ביד הצדיקים שבדור לדרוש התורה כרצונם לטובת ישראל, וד' בחינות יש בתורה ט"נ ות"א (ע' ת"ז ת' סט קה., שם ת' יט טל:, ע"ח ש"ה), ותגין אותיות הם נק' תורה שבכתב, כי הם נכתבים. וטעמים נקודות רומז על תורה שבע"פ, [כי] הם אין נכתבים רק הם נאמרים בעל פה, אעפ"י שתורה שבע"פ הוא נחות דרגא נגד תורה שבכתב. אבל סוף מעשה במחשבה תחילה (רבינו בחיי הקדמה, בראשית א ב, כוזרי ג עג), ולזה טעמים נקודות רומז לתורה שבע"פ.

וזפ"ה ותתן את המטעמים - רומז לתורה שבע"פ, ואת הלחם - רומז לתורה שבכתב (זח"ג רעא:). ביד יעקב בנה - ביד הצדיק שבדור, שידרוש התורה כרצונו לטובת בני ישראל וכנ"ל. נמצא שפיר מתורץ קושיא הנ"ל דכתיב מטעמים ברישא, כי מטעמים רומז על

תורה שבע"פ, והם במחשבה תחילה. וזה פירוש (איוב יב, יא) וחיך אוכל יטעם לו, מסוד הטעמים בא השפע לחיך וגרון:

וישמע יעקב אל אביו ואל אמו וילך פדנה ארם (כח, ז). נ"ל דאיתא בגמרא (ע' ברכות ט:) כל הסומך גאולה לתפילה מובטח לו שהוא בן עוה"ב. כי העיקר העבדות של האדם הוא להעלות עצמו למעלה ולהמשיך מוחין קדושין לבחי' זו"נ ועי"ז נתחברו שניהם יחד (ע' פע"ח ש' קר"ש פ"ד, פ"ז), והאדם הוא בבחינת שושבין שעל ידו נתפעל היחוד. וז"פ כל הסומך גאולה לתפילה, רומז לזו"נ (זח"א קלב:, ע' פע"ח ש' העמידה פ"ח), על ידי מה - מחמת שממשיך מוחין קדושין מאימא עילאה לבחי' זו"נ וכנ"ל, ולזה מובטח לו שהוא בן עוה"ב, כי עולם הבא רומז לאימא עילאה (זח"ב כז:).

וזפ"ה וישמע יעקב אל אביו ואל אמו, שיעקב אבינו ע"ה העלה עצמו עד בחי' או"א. ולהמשיך משם מוחין קדושין לבחי' זו"נ וכנ"ל, וזהו וילך לשון המשכה. פדנה ארם רומז לזו"נ, כי פדנה הוא לשון פדות רומז לגאולה, בחינת זעיר (כנ"ל). ארם רומז לתפילה, דברים שעומדים ברומו של עולם (ברכות ו: ע' רש"י), ודו"ק:

ויצא

ויצא יעקב מבאר שבע וכו' (כח, י). נ"ל כי האדם הוא דוגמא דלעילא, ומה שעושה האדם דלמטה עובדין טבין כמו כן הוא מעורר דוגמתו למעלה בעולמות העליונים ונפתחו אורות קדושים. והנה כשאדם רוצה להעלות נשמתו והניצוצות שלו מעומק הקליפות, שנתהווה דבר זה מעת שהיה שבירה בזיין מלכין קדמאין (לקוטי תורה תהלים נ), צריך האדם להעלות עצמו מעשה אחר מעלה עד למעלה מהזמן. ובמה יוכל האדם לבוא לזה, הוא ע"י שמצמצם עצמו וסובל הכל, עי"ז יוצא נשמתו מהעלם אל הגילוי, ונעשית דוגמתו בעולמות העליונים, וזוכה להמשיך אורות קדושות וחסדים עליונים שלא ניתגלו עדיין, וע"י שעושה כנ"ל זוכה שנתגלו החסדים ויוצאים מהעלם אל הגילו[י].

וזפ"ה ויצא יעקב מבאר שבע, דהיינו עי"ז שהאדם דלמטה מעלה עצמו מבאר שבע, נק' עולם המעשה, נעשית דוגמתו למעלה, ועי"ז וילך חרנה, נסתלק חרון אף מ[ה]עולם ונברר רע מטוב, וזהו מתתא לעילא. ומעילא לתתא גם כן, ויצא יעקב מבאר שבע, כי יעקב הוא בחינת זעיר (זח"א קנז:), ויצא יעקב מבאר שבע, כי ההולדה של בחינת זעיר הוא נאצל מבינה אימא עילאה (זח"ג עז:, ע' פרדס שי"ח פ"ד), ונק' באר שבע, כי באר הוא לשון מקור, שהוא המקור משבעת ימי הבנין. דהיינו שע"י שאדם מלמטה שנקרא יעקב מעלה עצמו מבאר שבע כנ"ל, נעשית דוגמתו למעלה, ועי"ז ויצא יעקב בחינת זעיר

מבאר שבע, מבינה כנ"ל, מוכתר ומעוטר עם אורות קדושות וחסדים גדולים מאימא עילאה להשפיע לעולם העשיה לעמו ב"י. וילך חרנה - כי ע"י שיתגלה האורות קדושים עי"ז הקליפות נופלים ונשברים:

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח, י). נ"ל דהנה כלל גדול בעבדות השי"ת שיהיה לאדם מסירת נפש, היינו למסור נפשו וכל רצונו וחפצו להשי"ת, והוא ינהג אותו, ולא על פי שכל אנושי, רק למסור עצמו ביד השי"ת, וז"פ בידך אפקיד רוחי (תהלים לא, ו) לשון רצון (רש"י עזרא א א, רד"ק מל"ב יט ז), ובידך אפקיד רוחי ר"ת באר (פע"ח ש' ק"ש שעה"מ פי"א), וכבר פי' לעיל (פ' תולדות עה"פ וילך משם יצחק) על פסוק שתה מים מבורך ונוזלים מתוך בארך (משלי ה, טו), היינו שבתחילה העבדות של האדם הוא בחינת בור, ואח"כ כשמתחיל להעלות עצמו לעבודתו ית"ש ומוסר כל רצונו וחפצו להשי"ת ע"י מדת האין, אז בא אליו השפעה מלמעלה ונעשה בחינת באר, ונעשה מוא"ו אלי"ף, ע"ש כי שם הרחבתי הדיבור. וזה היה עבדות של האבות בחפירות הבארות.

וע"י המסירות נפש שיש לאדם היינו בידך אפקיד רוחי, זוכה להמשיך מהיחוד שנקרא באר, רומז לבינה הי"א עילאה, לז' ימי בראשית, וז"ס פסיעה לבר אבל עדיין הוא בקדושה, וזה היה עבדות יעקב שאמר אעבדך שבע שנים (בראשית כט, יח), וצריך האדם לומר מתי יגיעו מעשי וכו' (תנדבא"ר פכ"ה).

וזפ"ה ויצא יעקב, מי שהולך בדרכי האבות יכול להוציא השפעה מבחינת באר אל בחינת שבע כנ"ל. ועי"ז וילך חרנה, החרון אף ילך לו. עוד וילך חרנה, שיכול להמשיך חירות בעולם:

וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם (כט, א). דהנה כתיב (שה"ש ד, ז) כולך יפה רעיתי ומום אין בך. כי כל ישראל הם נק' בלשון יחוד איש אחד, כמו שכתוב (שמות יט, ב ע' מכילתא) ויחן ישראל נגד ההר, כי כולם הם קומה שלימה. וזה דרך הצדיקים שמעלים כל הנשמות שהם נדכאים וכל הניצוצות שנפלו למטה, דרך הצדיק שמתאחד עצמו עם כולם, כי בלתי אפשר להנות קומה שלימה זולת אבר אחד, רק בין כולם נעשה קומה שלימה. וז"פ וישא יעקב רגליו, שהצדיק הנקרא בשם יעקב, מעלה ומגביה את בחי' רגלים. וילך ארצה - שמוליך אותם שהם בחינת ארץ ממדריגה קטנה, מוליך אותם לשורשם, וזהו בני קדם - עד הבחינה שנק' ימי קדם:

ויאמר יעקב אל לבן הבה את אשתי כו' (כט, כא). הקשה רש"י, והלא קל שבקלים אינו אומר כן, אלא להוליד תולדות. וזה ג"כ אינו מובן מה תירץ רש"י בזה, ואפילו להוליד תולדות אין דרך ארץ לומר בזה הלשון. ונ"ל כי לבן הארמי היה יודע שעתיד

לצאת מיעקב אבינו ע"ה שנים עשר שבטים קדושי עליון, והשי"ת ב"ה יבחר בם ובזרעם אחריהם ויאבדו כל האומות, וכיון שראה שיעקב אבינו ע"ה מתגבר בכל יום בעבדות השי"ת ואינו לומד ממעשיו היה מתירא מאוד, ע"כ ביקש לעכב זיווגו, אולי עי"ז יוכל למנוע את יעקב מעבדות השם ית', כמאמר הכ' לבן ביקש כו'. ויעקב אבינו הבין זאת על כן אמר בלשון שקלי דעת אומרים הבה את אשתי וכו', ומיד כששמע לבן דברי יעקב, אמר מעתה הוא בידי ואינו צדיק כמו שהבנתי, ותיכף ויאסוף לבן ויעש משתה.

וזהו כוונת רש"י, והלא קל שבקלים אינו אומר כן אלא להוליד תולדות אמר כן, כי אם לא היה מדבר עמו בקלות לא נתן לו זיווגו ולא היה יכול להוליד תולדות, וק"ל:

ותאמר אלי תבוא כי שכר שכרתיך וכו' (ל, טז). ולכאורה הוא תמיה, הלא אין אשה תובעת חלקה בפה (ע' עירובין ק:, כתובות סה.). ונ"ל בדרך רמז, כי ידוע שהשכינה עומדת בתפילה עבור ישראל ונק' שליחא דידן, והיאך יכולה להתפלל עבורינו, הלא אין אשה תובעת וכו', אבל האמת שהשכינה מתעטפ(י)ת בצדיקי הדור, וע"י מעשה הצדקה שהם עושים נעשית בחינת דכר, ואז יש לה כח לתבוע חלקה ולהמשיך רחמים עבור ישראל. וזפ"ה ותאמר אלי תבוא, ואי משום אין אשה וכו', כי שכר שכרתיך - בשביל הצדקה שנתתי נעשיתי בחינת משפיע, וכל זה רומז על השכינה, ודו"ק.

וזפ"ה (בראשית ל, לח) ויצג את המקלות וכו' ויחמנה בבואן לשתות, פירושו ג"כ כנ"ל, דאיתא **ברש"י ז"ל** על פסוק (שמ"א ו, יב) וישרנה הפרות, תיבה זו אנדרוגינוס, כי הל"ל ותשרנה לשון נקבה. וכאן ג"כ נוכל לפרש בד"ז, ויחמנה - תיבה זו מעורב(ו)ת מדכר ונוקבא, היינו כנ"ל שהשכינה צריכה להיות בחינת דכר. בבואן לשתות - כשרוצים לקבל על ידה השפע מלמעלה, כנ"ל:

ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה (ל, כח). דהנה כביכול ב"ה האציל בחינת ז"א, ונתן ביד האדם להאיר זאת הבחינה ולהמשיך לה שפע מיומין עתיקין (ע' ע"ח שי"ג פ"ה), ובחינת ז"א זה נקרא קודשא בריך הוא (ע' זח"ג כג:). והאדם צריך להמשיך השפעה מי"ג תיקונין עילאין לט' תיקונין דהיינו ז"א (זח"ג קלט., זח"ג רפט:), וזה סוד (בראשית מח, כ) בך יברך ישראל, וזה סוד ותתפלל חנה על ה' (שמ"א א, י) דהיינו להמשיך שפע מלמעלה מיומין עתיקין לבחינה שנקרא ה' (זח"ג קכט.).

וזפ"ה ויאמר נקבה שכרך עלי, דהיינו שהשי"ת ב"ה אמר ליעקב אבינו ע"ה נקבה שכרך עלי - מה שרצונך להמשיך שפע, תראה להמשיך מיומין עתיקין[ן] לבחינת ז"א הנ"ל, וזהו עלי היינו על יוד (כאן נפל ט"ס), ואתנה - אתן לך כל רצונך.

וזפ"ה כי מעט אשר היה לך לפני וכו' (בראשית ל, ל), דהיינו שהשיב יעקב אבינו ע"ה

להקב"ה, כי מעט - בחינת ז"א. אשר היה לך - מה שנתת להאיר ולתקן כנ"ל. לפני - עומדות לפני תמיד להאיר בחינה הנ"ל. ויפרוץ לרוב - דהיינו שאני עושה כנ"ל וממשיך השפעה גדולה מיומין עתיקין לבחינת ז"א, ושתתרבה בחינת ז"א ותתמלא השפעה מלמעלה.

ויברך ה' אותך לרגלי (בראשית שם) - דהיינו שבחינת ז"א תתמלא, ואח"כ השפע בא לרגלי, על פי שפירשנו וברדת הטל על המחנה לילה (במדבר יא, ט), דהיינו שמוריד בהשפעתו מטל עליון, על המחנה שמרומז על כנסת ישראל שנקרא לילה (זח"ב לח:), וממילא יורד המן עליו. וזפ"ה ועתה מתי אעשה גם אנכי לביתי (בראשית שם), שאחר כל היחודים הנ"ל שעושה הצדיק יתפלל גם כן על צרכותו ועל הניצוצות השייכים לנשמתו שיתקנו, וזהו וכל שה חום וכו' וטלוא ונקוד כו' שעדיין אינם בתיקון, והיה שכרי, שאתקן אותן, סוד הניקודים, ודו"ק:

ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה (ל, כח). מבואר על פי מה שפי' הגמרא (עירובין יג:) אלו ואלו דברי אלהים חיים, ולכאורה יפלא היאך יתכן זאת, אם הלכה כמאן דאמר מותר נמצא שאין הלכה כמאן דאמר להיפך. ופי' כי איתא בגמרא ששאל, קב"ה מה אמר, והשיבו שאומר אליעזר בני כך אומר, ואידך כך אומר. כי הקב"ה רואה כוונת כל אחד שכוונתו היה רק לשמים, הגם שלא כיון כהלכה אעפי"כ הקב"ה מדבר ממנו ומחזיר דבריו שבני אומר כך וכו'. וז"פ אלו ואלו דברי אלהים חיים, דהיינו שהקב"ה מדבר ממנו ומחזיר דבריו שבני אומר כך.

וזפ"ה ויאמר נקבה שכרך וכו', כי מי שמכוון כהלכה הוא בחינת דכר, שמשפיע על ידי זה להעולמות. וזה ויאמר נקבה, דהיינו הגם שהלכה שלך הוא בבחינת נוקבא, דהיינו שלא כוונת כהלכה, אעפי"כ שכרך יהיה - עלי ואתנה, דהיינו שאני אלמוד בהלכה, ואתנה הוא לשון לימוד, כמו שכתוב (הושע ח י ע' ב"ב ח.) יתנו בגוים, וכנ"ל אלו ואלו דברי אלהים חיים:

עוד נ"ל, כי איתא (מו"ק כח.) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא אלא במזלא תליא מילתא, וצריך להמשיך מבחינת אין, וז"פ ותתפלל חנה על ה' (ע' שמ"א א, י) דהיינו מלמעלה מהזמן. כי הבחינת מלכות קדישא לית לה מגרמא כלום (זח"א קפא.), דהיינו שאין לה שום עצמיות כי אם מה שמקבלת מעלמא דדכורא, וזפ"ה ויאמר נקבה - שבחינת עלמא דנוקבא אומרת, ששכרך - מה שרצונך להשיג, עלי - צריך אתה להמשיך מעלי, מלמעלה מהזמן, ואתנה, ודו"ק:

ויאמר לבן הן לו יהי כדבריך (ל, לד). ונקדים לפרש (בראשית ב, ו) ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה. דלכאורה קשה דהל"ל והשקה את הארץ. ונ"ל דהנה האדם צריך להיות שפל, וכאפס ואין להיות נחשב בעיני עצמו, ואדם כזה יוכל להשיג שפע והשגחה עליונה. וזפ"ה ואד - מי שהוא בחינת ענן וחשכות בעיני עצמו. יעלה מן הארץ - שיעלה את עצמו למעלה, ומשיג שפע והשגחה עליונה הנק' בחינת מה, וזה מתתא לעילא, וזהו והשקה את כל פני האדמה, דהיינו שעושה יחוד גמור למעלה, וא"ד מ"ה שניהם נק' אדמה, וזהו והשקה, שמביא השפעה לעולם והשפע הולכ(ו)ת על ידו, דהיינו והשקה את כל פני האדמה, שהוא נעשה בחינת אדמה והשפע הולכ(ו)ת על ידו.

והצדיק שעושה כנ"ל עושה יחוד מתתא לעילא וכנ"ל וממשיך השפע מעילא לתתא מלובן עליון, וזפ"ה ויאמר לבן, ויאמר לשון השפעה, לבן מלובן עליון (ע' ע"ח ש"ו פ"א, של"ח פ"ג). הן, שעושה יחוד - מבחינת ה' נעשה בחינת נו"ן, בסוד אימא אוזיפת מנהא לברתא (זח"א ב.). לו יהי כדבריך - לו נקרא הצדיק, כי הששה קצוות כל אחד כלול ששה ומספרו ל"ו, ומשום הכי צ"ל ל"ו צדיקים שמקיימין העולם (סוכה מה:), וזהו יהי כדבריך - דהיינו הצדיק שעושה הכל כנ"ל, יהי כדבריך - שהקב"ה מבטיח להצדיק מה שיאמר לטובת בני ישראל ויתפלל עליהם יקיים הקב"ה:

ויאמר לבן הן לו יהי כדבריך (ל, לד). דהנה כתיב [ו]הין צדק יהיה לך (ויקרא יט, לו), ודרשו חז"ל (ב"מ מט.) שהן שלך יהיה צדק. וקשה היאך נרמז בכאן שהן שלך יהא צדק, הלא הין כתיב ביו"ד. אבל נ"ל כי כ"א צריך לראות ליחד עולם הדיבור עם עולם המחשבה, ובדרך כלל שלא ידבר דברים בטילים, רק להמשיך בכל דיבור המחשבה, ועי"ז יתיחד עולם הדיבור עם עולם המחשבה, וזהו ודברת בם ולא בדברים בטילים (ע' יומא יט: עה"פ דברים ו, ז). וידוע (רש"י שמות טו א, ת"ז ת' סא צד.) שהיו"ד רומז על המחשבה, ושפיר נרמז שיהיה הן שלך צדק וכנ"ל. וזפ"ה ויאמר לבן, לשון המשכה, שתמשיך מליבון העליון (ע"ח ש"ו פ"א, של"ח פ"ג). הן - שיהיה הן שלך צדק. לו יהי כדבריך - אזי כל העולמות כולם יסכימו עמך וכל דיבור[י]ך יתקיימו:

ויאמר לבן הן לו יהי כדבריך (ל, לד). נ"ל דאיתא בגמרא (שבת לא:) שבלשון יון קורין לאחת הן, כי כשאדם רוצה שיהיה גופו טהור ומזוכך ורוחו ונשמתו יהיו מאירים, צריך להעלות עצמו עד שורש נשמתו אשר לוקח משם מבחינת בינה אימא עילאה כמו שכתוב (איוב לב, ח) ונשמת שדי תבינם, ומשם להמשיך על עצמו אורות קדושות וקדושה וטהרה. וזה היה סוד עבודת כהן גדול ביוה"כ אחת ואחת כו', דהיינו שהיה מקשר ומדבק הכל באחת רומז לבינה (זח"ב קב.), בסוד אמור לחכמה אחותי את (משלי

ז, ד), ואחותי הוא לשון אחת שלי.

וזפ"ה ויאמר לבן, דהיינו באם שרצונך להמשיך דבר טהור ומזוכך, כי אמירה רומז להמשכה כידוע, ולבן לשון לבנונית. הן, פירוש עיקר המשכתך יהיה מבינה כנ"ל. והצדיק הזה שעבודתו הוא בד"ז, דבריו נשמעים בכל העולמות, וזה יהי כדבריך - שהכל ישמעו לדבריך:

וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו (לא, ד). דהנה כתיב (בראשית כה, ו) ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וישלחם, נ"ל כי הקליפות הם המונעים שפע מאתנו וח"ו מבדילים בינינו לבין קונינו, והצדיק בעבדותו פועל שמגרש הקליפות למקומם, וזהו ולבני הפילגשים רומז לקליפות (ע' זח"א רכג., ע' ילקוט ראובני עה"פ), נתן אברהם מתנות וישלחם - שגירש אותם מהקדושה. וזהו גם כן פירוש הפסוק וישלח יעקב, דהיינו ששלח וגירש הקליפות, ועי"ז ויקרא לרחל וללאה - יכול להשפיע לרחל וללאה:

וארא בחלום והנה וכו' ויאמר אלי מלאך כו' שא נא עיניך כו' עקודים כו' (לא, י). וי"ל מה חידוש לו המלאך באמרו שא נא עיניך, הלא הוא בעצמו ראה כן. אלא הודיע שעבודתו הגשמיות מקושרת למעלה, וזה אמרו שא נא עיניך וראה - היינו שתסתכל בעיני שכל כל העתודים העולים על הצאן וכו'. כי ראיתי את אשר לבן עושה לך - דהיינו שאני רואה שכל עשייתך בעולם עליון ברוחניות העולמות, כי תיבת לבן רומז על אדם קדמון כידוע (ע"ח ש"ו פ"א) ודו"ק:

ותאמר אל אביה אל יחר בעיני אדוני כי לוא אוכל לקום מפניך (לא, לה). כתיב לוא בוא"ו ובאלף, ומה מרמז לנו התורה בזה. ונ"ל דקאי ג"כ על השכינה, כי הצדיקים פועלים במעשיהם ובתפילותיהם שמקימים השכינה מעפרא, והשכינה מתעטפ(ו)ת בתפלת הצדיקים וממשכת רחמים, ולולא זאת שהורה לנו הנביא בכל צרתם לו צר (ישעיה סג ט, ע' זח"א קכ:), היינו כשיש צער ח"ו בישראל אזי נוגע זה הצער למעלה, ולולא זאת היה מהשכל להסכים עם השי"ת, רק מחמת שהצער נוגע למעלה יכולים הצדיקים לבטל הצער ע"י תפלתם, ולזה כתיב לוא באלף ובוא"ו, דהיינו כשיש לאדם צער ח"ו, אזי הוא לו בוא"ו - היינו שנוגע הצער למעלה, וצריך להמשיך רחמים מאין סוף ב"ה על עולמים עליונים שלא יהיה למעלה שום צער, ואז יהיה לא באלף - שלא יהא למטה גם כן שום צער.

וזפ"ה ותאמר - כנסת ישראל אל אביה, אל יחר בעיני אדוני מה שאני מתפלל עבור

ישראל, כי לוא - בשביל לוא בוא"ו ובאלוף האמור בפסוק בכל צרתם לו צר וכנ"ל. אוכל לקום מפניך - היינו להתפלל לפניך עבור בני ישראל:

ויקח יעקב אבן וירימה מצבה (לא, מה). דהנה כתיב אלוף חכמה אלוף בינה, ונ"ל כי השתוקקות בני אדם הוא אל החכמה, אבל עיקר החכמה להיות מתחכם נגד היצה"ר ולהכיר שפלותו תמיד, וזה פירוש אלוף חכמה - כשתרצה ללמוד חכמה, אלוף בינה - כל למודך יהיה בינה, ובלבבו יבין ושב (ישעיה ו, י), וכנ"ל.

וזפ"ה ויקח יעקב אבן, תיבת אבן ר"ת אלוף בינה, ואיתא (יומא פו.) גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, ואיתא (חולין צא:, בר"ר פב ב, אותיות דר"ע אות ס) צורתו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד, וחקוקה דייקא ולא בולטת, וכשאדם עושה תשובה ומחזיר עצמו אל מקום שרשו מקום שנשמתו חצובה משם, וגדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, הוא נעשה בצורת יעקב, צורה בולטת. וזפ"ה ויקח יעקב אבן, היינו מעילא לתתא, שממשיך על עצמו מאלוף בינה וכנ"ל, הוא נעשה בצורת יעקב. וירימה מצבה, מתתא לעילא, שמקים השכינה:

ויעקב הלך לדרכו (לב, א). דרך נקרא יחוד בגימטריא שתי פעמים יב"ק, דהיינו שעשה יחודים תמיד. ויפגעו בו מלאכי אלהים, דהיינו הג' מילוין של אלהים מספרו כתר ח', וחית מרומז על הבינה, וזה נקרא מלך הדר (טעמי המצות פ' תזריע), חירות עליון (זח"ב קפג.), שהיא ספירה ח' מלמטה למעלה (טעמי המצות שם), ועשה יחוד גמור ואמיתי והמתיק דינין בשורשם דהיינו בחינת בינה כי מינה מתערין (זח"א רכ:, ע' פע"ח ש' העמידה פ"א), ועשה יחוד, ואז נעשית בחינת כתר, כמו ששמעתי אומרים בשם **הרב מק"ק נעשחוז** זצללה"ה פירוש על פסוק בישעיה (א, ד) נזורו אחור, דהיינו שישראל עושים מבחינת אחוריים עושים בחינת כתר.

ונקרא שם המקום ההוא מחניים, דהיינו שהמשיך שפע והשגחות עינא פקיחא על ישראל נקרא מוח, שמורה על השגחות עינא פקיחא. נים לשון שינה, מורה על הסרת השגחה יהיה על האומות העולם, ועלינו יבוא הטוב, כי כשזה קם וכו' (רש"י בראשית כה, כג), ודו"ק:

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים וכו' (לב, א). נ"ל כי יעקב אבינו ע"ה כל הליכותיו ועשיותיו הי' רק להיחוד, לקשר עולם התחתון בעולם העליון, וז"פ ויעקב הלך לדרכו - הליכתו היה להיחוד, ודרך נקרא יחוד כידוע. ויפגעו בו מלאכי אלהים כי מכל (ה)מצוה שאדם עושה או מעובדא טבא נברא מלאך (ע' אבות פ"ד מי"א, זח"ג פג:), וז"פ ויפגעו בו מלאכי אלהים.

ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה, כי ע"י שנברא מלאכין קדושין ע"י העובדין טבין של יעקב אבינו ע"ה, היו זאת להתחזקות ליעקב אבינו ע"ה לעבודתו, וזה ויאמר יעקב כאשר ראם - שכח האמירה של יעקב היה גדול כמו ראם, כמו שכתוב וקרני ראם קרניו (דברים לג, יז), דהיינו שכח אמירתו הקדושה הי' בוקעת ועולה עד רום המעלות, ועל ידי מה - על ידי מחנה אלהים זה וכנ"ל.

ויקרא שם המקום ההוא מחנים, כאשר פי' שעבדות יעקב אבינו ע"ה היה לעשות יחוד לעילא מתתא, דהיינו שהמשיך שפע למטה ושפע למעלה ממקור עליון וגירש כל החיצונים מהקדושה. וזפ"ה ויקרא שם המקום ההוא מחנים, ההוא רומז לכתר (זח"ג קעח:), ושם רומז לבחינת זעיר, כי שם בגימטריא ספר, סוד התורה, דהיינו שיעקב אבינו ע"ה המשיך שפע מבחינת כתר לבחינת זעיר בחינת יעקב. מחנים רומז לבחינת מלכות, ונק' מחנים, כי הוא נותנת חלקי גם כן לשבעים שרים בסוד ותתן טרף לביתה וחוק לנערותיה (משלי לא, טו), ביתה נק' השכינה כביכול, ונערותיה הם האומות נק' בנות ירושלים כידוע (שמ"ר כג י, ע' רש"י שה"ש א ה), ודו"ק:

וישלח

וישלח יעקב מלאכים (לב, ג). לפירש"י מלאכים ממש. נ"ל דאיתא בגמרא (ע' חולין ה:, תוס' בכורות מד: ד"ה שלא) אין העולם מתקיים אלא במי שמשים עצמו כבהמה, שנאמר (תהלים לו, ז) אדם ובהמה תושיע ה'. ולכאורה יתפלא היאך ישים אדם עצמו כבהמה, שיש בו דעה להבין ולהשכיל. אלא הפירוש הוא כך, שהאדם הרוצה ליכנס בעבדות השי"ת מחויב למסור עצמו בידי השי"ת ושאין ביכלתו לעשות מאומה רק השי"ת ינהג אותו, ומחויב לידע באמתתו שגם הבחירה הוא של השי"ת, כאשר פירשנו (בפתח הספר) ובחרת בחיים (דברים ל, יט), שזה עיקר הבחירה של האדם מה שיודע באמת שהבחירה הוא של הקב"ה, וזהו ובחרת בחיים - שהבחירה שלך תהיה בחיים של הקב"ה שנקרא חיי חיים, ומה שיבקש בתפילתו מהשי"ת ב"ה יבקש רק מתנות חנם. וז"פ נוצר חסד לאלפים (שמות לד, ז) שהשי"ת ב"ה נוצר חסד לאותם שהם בחינת לאלפים, לשון שגר אלפיך (דברים ז, יג). וז"פ אין העולם מתקיים אלא במי שמשים עצמו כבהמה וכנ"ל. ומי שעושה כנ"ל זוכה שיתגלה אליו אליהו ז"ל שמספרו בהמה. וזפ"ה וישלח יעקב מלאכים, ופירש רש"י מלאכים ממש, כי יעקב אבינו ע"ה היה במדריגה זו כמ"ש (בראשית לב, י) קטונתי, לפיכך זכה לזה שבאו אליו מלאכים ממש.

אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום, כי הצדיק הממשיך שפע ממשיך לכל אחד כפי

מדרגתו, וגם להאומות מה ששייך להם.

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו, כי המדה שנק' כ"ה בזה הי' מכות בכורים למצרים, אבל בסוף יומיא של גלות אדום, בעת שתהיה הגאולה במהרה, אז המדה זו יהיה ניחא גם לאדום, כי אז יסתלק הרע מסטרא אחרא וישאר הטוב הצפון בו, וזהו כה תאמרון לאדוני לעשו - היינו שהמדה שנק' כ"ה יהיה אמירה ונייחא לעשו, כי יסתלק הרע ממנו וישאר הטוב, ובזה תהיה גאולתינו במהרה:

וישלח יעקב מלאכים וכו' (לב, ג). ונקדים לפרש הפסוק (דברים לב, ז) שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך, ולכאורה הפסוק הזה הוא משולל הבנה. ונ"ל דאיתא בזוה"ק (זח"ב צה.) עולימתא שפירתא דלית לה עיינין, ופי' כי בחינת מלכות קדישא לית לה מגרמא [מגרמה] כלום רק מה שנשפעת לה מלמעלה, וז"פ דלית לה עיינין, לשון מעיין ומקור, היינו שאינה בתיקונה, שהניח לנו השי"ת לתקן מדה הזאת ע"י עבודתינו ולהמשיך לה מוחין קדישין מלמעלה.

אבל צריך האדם לעיין ולהסתכל בעצמו מקודם להאיר ולתקן מדותיו ולקשרם במדת הרוחני', וזה סוד וימודו בעומר (שמות טז, יח), דהיינו המדות של האדם יהיו מאירים כמו עמר נקי (ע' דניאל ז, ט).

והנה כתוב (שם) לבושיה כתלג חיוור ושיער רישיה כעמר נקי, ולכאורה קשה הלא שלג הוא יותר לבן מצמר כדאיתא במראות נגעים (ע' נגעים פ"א מ"א, שבועות ה:). ונ"ל דהנה כתיב (תהלים צג, א) ה' מלך גאות לבש, דהיינו השי"ת בשבילנו לעשות נקמה בשונאינו יתלבש בעשרה לבושי נקם. וביציאת מצרים כתיב (שמות יא, ב) וישאלו איש מאת רעהו, ולכאורה יפלא למה צוה השי"ת שיהיה בדרך שאלה, הלא הכל היה של ישראל כי השי"ת הפקיר ממונם. אבל בא לרמוז על גאולה אחרונה, כמו בגאולה ראשונה הנקמה הי' בדרך שאלה, כמו כן בגאולה אחרונה שיהיה במהרה בימינו שיתלבש כביכול בלבושי נקם, יהיה גם כן בדרך שאלה, כי עצמותו יתברך הוא כולו רחמים גמורים, רק בשביל אהבת ישראל שהם ראשית המחשבה יתלבש כביכול בלבושי נקם.

ועפי"ז יבואר גם כן פירוש הגמרא (ברכות לג.) גדולה נקמה שניתנה בין שתי אותיות שנאמר (תהלים צד, א) אל נקמות ה', כי שני שמות אלו דהיינו א"ל הוי"ה מספרן ז"ן, ובזה יהיה לנו נקמה משונאינו, שהש"י ישפיע ל[נ]ו פרנסה ועושר, ועי"ז יראו שונאינו ויבושו.

וזה ג"כ פירוש משוך חסדך ליודעיך אל קנא ונוקם (זמר כל מקדש) כי שכר האמיתי של ישראל הוא עין לא ראתה, ולא שייך ביה נקמה, אבל קאי על החסדים הגלוים שיושפעו

לנו, ובזה יהיה לנו נקמה מהאומות, וזה אל קנא ונוקם.

וז"פ לבושיה כתלג חיוור, היינו לבושי נקם הם בבהירות רב, כי הם אצלו ית' כביכול בבחינת שאלה מה שיתלבש בנשמות ישראל לעשות נקמה, כי מצידם יהיה נקמה, אבל עצמותו ית"ש הוא כולו רחמים גמורים, וזה ולבושיה כתלג חיוור כנ"ל. ונרמז ג"כ שהנשמות ישראל שנקראו לבושים יהיו בבהירות גדול. ושער רישיה כעמר נקי, קאי על מדת של ישראל, וכנ"ל על פסוק וימודו בעומר. ובזה פירשנו גם כן הגמרא (ברכות ט:) שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וענו אותם קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם. כי אברהם אבינו ע"ה בחר גלות לבניו (בר"ר מד, כא) כדי שיזדככו נשמותיהם, והראה לו השי"ת שגם ע"י שפע ועושר יוכל האדם להשיג גם כן הזדככות כמו ע"י יסורין ר"ל, וז"פ שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וכו' קיים בהם - דהיינו שדבר זה לבד היה להם לקיום, ואח"כ יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם, רק אני מראה אותו שגם ע"י עושר וכבוד יוכלו ג"כ להאיר נשמותיהם, וכן שמעתי מכאדמו"ר **מוהרי"י מלובלין** כי באותו פעם שנשפע שפע להגוף, באותו פעם נשפע גם כן להנשמה שפע רוחני'.

ועתה נפרש הפסוק שאל אביך ויגדך, כי כבר פירשנו הפסוק (שמות יג, יד) והיה כי ישאלך בנך, ישאלך הוא לשון שאלה ובקשה, היינו שהתפילה שלך תעלה אותה עד בנך - עד בחינת בינה אימא עילאה, כי שם נמתקין כל הדינין, אבל צריך האדם לכוין לחכמה שבבינה כי כל השפעות צריך להמשיך דרך ימין (זח"ג רכד.), ואף על פי שהוא מצד הגבורות אבל הם נקראים (זח"ג ד.) תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין, הבין בחכמה חכם בבינה (ספר יצירה פ"א מ"ג), וצריך לכוון לחכמה שבבינה, וז"פ שאל אביך היינו שהתפלה שלך תכוון להעלותם לאביך רומז לחכמה שבבינה כנ"ל, וזה ויגדך - כי הגדה הוא מרזא דחכמתא (זח"ג נ:), גם ויגדך הוא לשון המשכה (ע' עירובין צד.), היינו שאם תעשה כנ"ל יקובל תפלתך ויומשך לך שפע, וזה ויגדך. זקניך ויאמרו לך, פירוש ובאם שתעלה תפלתך עוד יותר גבוה, לי"ג מדות רומז בתיבת זקניך שמרומז לדיקנא קדישא, ומשם תשפיע למטה ע"י תפלתך, אז ויאמרו לך - כל העולמות יתפארו בך, לשון יתאמרו (תהלים צד ד, ע' רש"י דברים כו יז).

וזפ"ה וישלח יעקב מלאכים, ופירש רש"י מלאכים ממש. ולכאורה קשה למה שלח דווקא מלאכים. ונ"ל כי ע"י מעשה הצדיקים ודיבורם הקדושים נבראים מלאכים קדושים (ע' זח"ג פג:), והמלאכים הללו מצילין אותם מכל צד ומכל קטרוג, ומעלים תפלתם למעלה בלי עיכוב. וז"פ וישלח יעקב מלאכים לפניו, שיעקב אבינו ע"ה המשיך רחמים גדולים מי"ג מדות מדיקנא קדישא, כי שלח בגימטריא י"ג הוי"ה, ובשביל שלא

יהא קטרוג על תפילותיו שלח לפניו מלאכים קדושים, וזה מלאכים ממש - שיקיפו אותו מכל צד לבלתי נוגע בו שום רע ח"ו, ושיהי' לו לאור מקיף (ע' לק"ת תהלים סי' נג).

אבל הצדיק צריך ליתן מתמצית השפע לסט"א, וזהו בסוד עבודת הקרבנות כידוע (זח"ב רמב:), וז"פ אל עשו אחיו ארצה, לשון רצוי, שלא יקטרג על ישראל. שעיר שדה אדום - זה סוד שעירי הרגלים ושעיר ראש חודש, ודו"ק:

עוד נ"ל וישלח יעקב מלאכים לפניו (לב, ג). בהקדם פירוש המשנה (עוקצין פ"ג, מי"ב) אמר רבי יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות שנאמר (משלי ח, כא) להנחיל אוהבי י"ש וכו'. כי רצון הצדיק העובד את ה' שיהיה דבוק רק למעלה בגובהי מרומים, ואין לו שום חשק ורצון בעולם המעשה, שלא יתגשם את עצמו חס ושלום, אבל רצונו יתברך שמו הוא דווקא שיהיה לצדיק רצון גם בעולם המעשה, כדי שיהיה השראות השכינה, כי כתוב (שמות לג, טז) ונפלינו אני ועמך, והשראות השכינה הוא על ישראל, ועיקר על הצדיק (ע' זח"א סו:), ע"כ צריך שיהיה להצדיק רצון גם בעולם המעשה, והקב"ה מנעים וממתיק לו עולם המעשה כדי שיהיה לו רצון טוב לזה. וז"פ המשנה עתיד הקב"ה להנחיל, פירוש להמתיק ולהנעים לו, לשון נחיל של דבורים. ש"י עולמות, ש"י הוא יש מאין, מה שרצון הצדיק הוא להיות דבוק רק באין, על כן הקב"ה מנעים לו ש"י עולמות, כי עולם המעשה ינ"ק י"ש, והקב"ה משפיע על ידו מבחינת ש"י לי"ש, לעולם המעשה.

והנה הצדיק בעמדו להתפלל הוא מקים את השכינה שנק' שלוחא דידן, והוא עומדת ומבקשת רחמים על בניה קמי עתיק יומין, ואח"כ נתמלאת שפע בכל טוב וממשכת לבניה, ואחר התפילה נק' ירידת השפע (פע"ח ש' קריאת ס"ת פ"ג), כי הוא מביאה שפע לבניה מה שנתמלאית ממקור גבוה.

וזפ"ה וישלח, דהיינו שהשכינה כביכול נשתלחת בשליחות, שנק' שלוחא דידן. ומי יוכל לעשות זאת לאקמא שכינתי' שת(י)לך בשליחות למענינו קמיה, ע"י יעקב - מי שהוא בבחינת יעקב שיש לו רחמנות (זח"א פז:), זה יוכל לפעול כל אלה. מלאכים לפניו, כי סוד התפילה הוא בשביל העלאות ניצוצין, כי התפילה הוא צורך גבוה (פע"ח ש' התפילה פ"ז), ובכל יום ויום נתעלה נ"ק מעביות האדמה ונעשה מהם מלאכים קדושים, ונתעלו למעלה למעלה, וזה מלאכים לפניו - כי מסביות האדמה ניצמח ונתעלה מלאכים קדושים עד שנתעלו לפניו ית"ש. אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום, פירוש ואל עשו אחיו יהיה מקומו שדה אדום, כי שם מקומו וזה הוא לחלקו.

ובזה יבואר ג"כ הפסוק (בראשית לג, יח) ויבוא יעקב שלם עיר שכם, גם כן כנ"ל, כי

וישלח יעקב הוא כשנישתלחת מתתא לעילא ונק' שלוחא דידן. ויבוא יעקב שלם, הוא מעילא לתתא, דהיינו אחר התפילה הוא ירידת השפע. ופירוש שלם הוא בסוד המברך את עמו ישראל בשלום (תפילת שמ"ע, ע' סידור האריז"ל), ושלם בגימטריא ש"ע נהורין עילאין, והוא"ו הוא המשכה.

וז"פ ויבוא יעקב שלום - דהיינו אחר התפילה נשפע מש"ע נהורין. עיר שכם נקרא עולם הזה, כי בזה העולם צריך האדם לסבול כמה ענינים, ולזה נקרא עולם המעשה עיר שכם, כמו ויט שכמו לסבול (מט, טו). בבואו מפדן ארם, פירוש ע"י מה שסמך גאולה לתפילה, כי פדן נקרא גאולה לשון פדה, וארם נקרא תפילה דברים העומדים ברומו של עולם (ברכות ו: ע' רש"י), וזה בבואו מפדן ארם - דהיינו בבואו מהיחוד שנסמך גאולה לתפילה, וסוד סמיכות גאולה לתפילה הוא, כי גאל בא"ת ב"ש כתר, וישראל הוא סוד ת"ת (זח"ב מח: פרדס שכ"ג ע' ישראל), וקודם התפילה מתחיל אדנ"י, וזה הוא סוד סמיכות גאולה לתפילה - להמשיך מבחינת כתר לת"ת ישראל ולבחינת אדנ"י. אשר בארץ כנען, דהיינו שנשפעת השפע מש"ע נהורין ונמשכת ע"י הצדיק, וזה אשר בארץ כנען - נקרא הצדיק שהוא מוכנע ושפ"ל בעיניו, ואיתא ג"כ בתיקונים (ת"ז ת' לט עט:) כל אשר הוא בכת"ר, דהיינו שנשפע מבחינת אי"ן ונמשכת ע"י הצדיק. ויחן את פני העיר, ודרשו חז"ל (שבת לג:) מטבע תיקן להם, דהיינו שיהיה לישראל עושר וכבוד וכל טוב נצח סלה ועד, ודו"ק:

ויאמר אליו מה שמך ויאמר יעקב (לב, כז). נ"ל דכתיב (עמוס ז, ב) מי יקום יעקב כי קטן, דאיתא בסה"ק (פע"ח ש' חג המצות פ"א) שנמצא בעולמות העליונים גדלות ראשון וקטנות וגדלות שני. ולהבין זאת גם בזה העולם, נ"ל כי עיקר היסוד הוא בתשובה, וכתיב (ע' ישעיה ו, י) ובלבבו יבין ושב, דהיינו שיכניס עצמו בכל לבבו ובכל כחו בשורש בינה שלו, ונק' אם כל חי (ת"ז ת' ע' קלג:) כי כמו האם מחיה את וולדותיה כמו כן התשובה באמרה יעשה תשובה ויכֻפר (ע' ירושלמי מכות פ"ב ה"ו), וכשאדם מתחיל לעבוד את הבורא ב"ה עדיין הוא בבחינת קטנות, ונותנים לו הארה מן השמים נקרא גדלות ראשון, ואח"כ ע"י גדולת הבורא ב"ה רואה שעדיין לא התחיל מאומה ה"ה בבחינת קטנות. וזה סוד מה דאיתא בזוהר (זח"א א:) בתר די(י)נקא הדר איתעברת מיניהו. וזה ג"כ פירוש הגמרא (נדה ל:) התינוק כשהוא במעי אמו ראשו בין ברכיו, כ"ז שהוא תינוק ואין לו מוחין עדיין, הוא ראשו בין ברכיו.

וז"ס הגמרא (ברכות לד:) שביקש רבי יוחנן בן זכאי מרבי חנינא בן דוסא להתפלל על בניו, והניח ראשו בין ברכיו וחלצתו חמה, ואמר ריב"ז אילמלי הטיח בן זכאי את ראשו

כל היום כולו לא היו משגיחין עליו, אמרה לו אשתו וכי הוא גדול ממך, אמר לה הוא כעבד לפני המלך ואני כשר לפני המלך. כי רבי חנינא בן דוסא רצה להמשיך רחמים עליו ולהמתיק דינין, העלה עצמו בבחינת עיבור, דהיינו בחינת קטנות, עד אימא עילאה, ושם נתהפך הכל מרעה לטובה. וז"ס ויצא יעקב מבאר שבע (בראשית כח, י), ולא נאמר ויֵצֵא, אלא הוא לשון הווה, שכך הוא בתמידות, יעקב נקרא סוד התורה ת"ת (זח"א קנז:, ת"ז הקדמה ו.), והצדיק מעלה הכל אל אור הבינה, ושם נעשה בריה חדשה, ומשם להמשיך רחמים גדולים, ושם נמתקו כל הדינים. ורחב"ד היה עבודתו בבחינת קטנות וכנ"ל, עי"ז היה יכול להמשיך רחמים, אבל ריב"ז היה נשיא ונהג נשיא[ו]תו ברמה, ולא היה יכול לנהוג בבחינת קטנות, ע"כ שפיר קאמר כנ"ל.

וזה הי' בחינת יעקב, שהי' עדיין בבחינת קטנות לשון יו"ד עקב, ואח"כ נקרא שמו ישראל אותיות ראש לי, שהיה לו מוחין. וזפ"ה מי יקום יעקב, מי נק' בינה נו"ן שערי בינה (זח"ב קיז.), יקום יעקב - משם יקום יעקב.

וזפ"ה ויאמר אליו מה שמך, כי המלאך הבין ע"י שלא היה יכול לו, שיש לו שורש גדול, ושאל אותו על שמו, וע"י שמו יהיה יכול להבין שרשו. ויאמר יעקב, שאני בבחינת קטנות. ויאמר אליו לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, שמה גודל שורשך ובחינות התפארות שלך - ת"ת ישראל, בלתי אפשר שיהיה שמך יעקב כי אם ישראל, ראש לי.

אבל השי"ת אמר ליעקב אבינו ע"ה (בראשית לה, י), שמך יעקב, פירוש שתחזק עצמך במדת קטנות, כי הוא עיקר ויסוד להעבדות. לא יקרא עוד שמך יעקב, פירוש אבל כשתשפיע לא יהיה שמך יעקב כי אם בבחינת ישראל, כמ"ש (דה"ב יז, ו) ויגבה לבו בדרכי ה', ויקרא הוא לשון השפעה כידוע, דהיינו כשתשפיע לא יהיה בבחינת יעקב כי אם בשם ישראל ראש לי, ודו"ק:

וישא עיניו וירא את הנשים וכו' ויאמר מי אלה לך ויאמר וכו' (לג, ה). ונ"ל עפ"י מה ששמעתי בשם כאדמו"ר מרנא ורבנא **מוהר"א** זצללה"ה, על פסוק (שמות יח, ג-ד) ושם האחד גרשום וכו' ושם השני אליעזר, והקשה, לכאורה היה לראשון לקרות בשם אליעזר כי אלהי אבי בעזרי. ופירש, כי היה למשה רבינו ע"ה גילוי שכינה, והיה דבוק בהשי"ת מאוד, ואח"כ כשהוליד בן היה (תמיה) [תמוה] בעיניו היאך יוכל זאת, להיות שמי שיש לו גלוי שכינתו ית"ש יהיה לו עדיין גשמיות כזה, ולזה קרא הראשון בשם גרשום, כי גר הייתי - ושאינו הולך בדרך אמת, ורק שנדמה לו שיש לו גלוי שכינה. ואח"כ כשראה שיש לו דביקות הבורא ב"ה יותר ויותר וגילוי שכינתו ית', ואעפי"כ הוליד אח"כ בן, ולזה קרא שם השני אליעזר כי אלהי אבי בעזרי, דהיינו שזה רצון הבורא ב"ה, ונותן זאת

להצדיק לעבדות שלו עכ"ד.

וז"פ ששאל עשו הרשע ליעקב אבינו ע"ה מי אלה לך - שאתה צדיק גדול, מאין לך שיהיה לך אשה ובנים. והשיב לו, הילדים אשר חנן אלהים את עבדך - שהשי"ת ב"ה השפיע לי זאת לצורך העבדות:

עוד נ"ל עפ"י מה דאיתא בכוונות (פע"ח ש' הזמירות פ"ו) על פסוק מי כמוכה באלים (שמות טו, יא) סופי תיבות י"ה, ואיתא בגמרא (גיטין נו:) מי כמוכה באלים מי כמוך באלמים, ואיתא בכתבי האר"י (ע"ח שכ"ב פ"ב) שהשכינה בגלות הוא בחינת אלם, שעלה שם י"ה משם אלהים ונשאר אלם. ולזה מרומז אותיות י"ה בסופי תיבות, כי בסוף יומיא יושלם זאת ויהיה אלהים השם מלא ויהיה הגאולה במהרה.

וז"פ ויאמר מי אלה לך, שראה עשו הרשע שיתוקן בחינת אלהים. והשיב לו יעקב אבינו ע"ה הילדים אשר חנן אלהים את עבדך, דהיינו ע"י הילדים שיהיה לו יהודה ויוסף, ועל ידם יתוקן זאת, וזהו אלהים את עבדך - שיתוקן בחינת אלהים, שם מלא, את עבדך - ע"י העבדות ודו"ק:

ויאמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך (לג, יב). ויבואר, על פי מה שפירשנו הגמרא (ברכות ד:) כל האומר תהלה לדוד מובטח לו שהוא בן עוה"ב, ופירשנו כי כתיב (תהלים לח, א) מזמור לדוד להזכיר, כי דוד המלך ע"ה היה רגל רביעי של המרכבה (זח"א כ.), והוא היה בחינת מלך קדושא דלית לה מגרמה כלום (זח"א קפא.) וצריך להמשיך לה מוחין קדושין מאימא עילאה שנק' עלמא דחירות יובלא (זח"ב קיד., ת"ז ת' לב עו:) שיהיה כאמה בתה (ע' זח"א קעג:), וז"פ מזמור לדוד שהוא בחינת מלכות, להזכיר - להמשיך אליו מבחינת זכרון, מעולם הבינה שנקרא זכרון (ע' ת"ז הקדמה טז.), וז"ה סוד התשובה - להמשיך מהי"א עילאה (זח"ג יז.), ותשובה הוא תשיב הי"א לגבי וא"ו כדאיתא בזוה"ק (זח"ג קכב.), דהיינו להעלות הי"א תתאה שיהי' שני המאורות הגדולים (זח"א כ., ע"ח ש"ט פ"ב), וז"ס יום הכפורים - שאור הבינה מאיר לבחינת מלכות בלי אמצעי (זח"ג קב.), ולפיכך אסור בתשה"מ (פע"ח ש' יוה"כ פ"ד, וע"ש פ"ג).

וז"פ כל האומר תהלה לדוד, כי תהלה רומז להי"א עילאה כמ"ש (ישעיה מח, ט) ותהלתי אחטם לך, וכן אמר ר"ג (זח"ג קל:) לבעל החוטם אני מתפלל, רומז לבינה כידוע שחוטם בגימטריא ס"ג (ע"ח שי"ג פי"ב), וס"ג מקנן בבינה (ע"ח ש' הכללים פ"ח) כדברינו. וז"ה והיה כי ישאלך בנך מחר (שמות יג, יד) - שהתפילה שלך יהיה עד הבינה. ואיתא (שבת קנג.) שוב יום אחד וכו', וצריך להיות כל יום בתשובה, וזה כל האומר תהלה לדוד בכל יום - שהוא בכל יום בתשובה, דהיינו להמשיך תמיד ג' פעמים בכל יום מבחינה שנק'

תהלה רומז לבינה כנ"ל, לבחינת דוד מל' קדישא, הרי זה בן עוה"ב, והבן(י)ן.
וזפ"ה ויאמר נסעה ונלכה, דהיינו להעלות הי"א תתאה, דהיינו נסע הי"א תתאה, ונסע הוא לשון התרוממות. ונלכה, ולהמשיך למטה מהי"א עילאה, וזה ונלכה - ונלך הי"א, רומז להי"א עילאה. ואלכה לנגדך, ואז יתוקן הכל, ויהי' שני המאורות הגדולים, ויהיו שניהם שוים. וז"ס הכתיבה שאנו כותבין (בתנאים) וישלטו בנכסיהון שוה בשוה, [ועיין עוד במאמר[י] הליקוטים, (עמ' שדמ) יבואר ענין זה באריכות, ודו"ק]:
ויצב שם מזבח (לג, כ). בהקדם הפסוק (שמות יט, ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, נ"ל להמשיל זאת בענין מה שעינינו רואים שיש לאב בן יחיד ועושה לו כל רצונו כדי שיהיה לבן נחת רוח. כמו כן כביכול לו דומיה תהלה עשה לעצמו רצון בשבילינו שנהיה נקרא לו מלך, כמ"ש צדיק מושל כו' (שמ"ב כג, ג). וז"פ ואתם תהיו לי ממלכת, שאתם תהיו לי ממלכת ותמשלו בי כביכול ואקיים רצונכם, אבל רק לאותם שהם בחינת כהנים - שרוצים להמשיך חסדים בעולם.
וז"פ אתם נצבים היום (דברים כט, ט), שתהיו בחינת מלכות, לשון נציב מלך (מל"א כב, מח). לפני ה' אלהיכם - שיהיה קיים לנצח להמלוכה שלכם כמו שהשי"ת נקרא חי וקים.
והנה בדבר זה יש שני בחינות, א' מדריגת יוסף הצדיק, כמ"ש (בראשית מב, ו) ויוסף הוא השליט הוא המשביר לכל עם הארץ, כי מדריגות יוסף הצדיק הי' שהיה צדיק מעיקרא ונטר עצמו ושיבר כל החמריות ולזה זכה למלוכה. ובחינה ב', הוא מה שמתקן הכל ע"י תשובה. ושני בחינות אלו רמז יעקב, כי פעם א' כתיב (בראשית לה, ז) ויבן שם מזבח, ופ"א כתיב ויצב, כי ויצב רומז על בחינה א' מדריגות יוסף הצדיק, ובחינה ב' רומז על ויבן, דהיינו שבונה ע"י התשובה ומתקן הכל. וזהו ויצב שם מזבח, שזוכה לבחינת מלכות ע"י שזובח יצרו ואינו שומע בקול יצה"ר מעיקרא. ויקרא לו אל אלהי ישראל, ויקרא לשון המשכה - שתמשיך אלקותו ית' בכל דבר, ולא יהיה כוונתך בשבילך רק לעשות נחת רוח לפניו יתברך:
ויאמרו הכזונה יעשה את אחותינו (לד, לא). נ"ל דהנה כתיב (בראשית כד, ס) אחותינו את היי לאלפי רבבה, על פי מה שפירשנו לעיל (ריש הסדרא) מאמר הגמרא (ע' חולין ה:, תוס' בכורות מד: ד"ה שלא) אין העולם מתקיים אלא במי שמשים עצמו כבהמה. וזהו אחותינו, נק' התורה כמ"ש (משלי ז, ד) אמור לחכמה אחותי את, דהיינו שיש קיום והעמדה לתורה במי שמשים עצמו כבהמה. וזהו את היי - לשון הויה, לאלפי - לשון שגר אלפיך (דברים ז, יג) וכנ"ל, כי זה עיקר העבדות שידע האדם בנפשו שהוא אפס

ואין, רק הכל מאת השי"ת.

וז"פ (יחזקאל טז, ז) רבבה כצמח השדה נתתיך, דהיינו הגם שאתה בבחינת רבבה בבחינת גדלות, אעפי"כ תדע בעצמך שאתה אפס ואין, וזהו כצמח השדה.

וזפ"ה ויאמרו הכזונה יעשה את אחותינו, ותיבת הכזונה היא תמיה, ויש תמיהות שהן קיימות (רש"י בראשית יז יז, וע' לקמן בסמוך), היינו שיהיה עושר וכבוד וכל טוב לאותם שלומדים תורה, הגם שדבר זה הוא תמיה מאין להם זאת, הלא אינם עוסקים בהבלי עולם, אבל דבר זה הוא תמיהות כשהן קיימות - שאעפי"כ יהיה להם כל טוב. וזהו הכזונה לשון פרנסה, כמו שתרגם יהונתן ע"פ (יהושע ו, יז) רחב הזונה - פונדקייא, שיהיה פרנסה ושפע לאחותינו - לאותם שלומדים תורה:

ויאמרו הכזונה יעשה את אחותינו (לד, לא). נ"ל דאיתא (רש"י בראשית יז, יז) יש תמיהות שהן קיימות. ושמעתי פירוש הדבר מכאדמו"ר **מוהרי"י זצ"ל מלובלין** כי תימה רומז לחכמה עליונה, לשון פלא, אלף חכמה (ע' איוב לג, לג). וזה יש תמיהות שהן קיימות - כי החכמה תחיה את בעליה (קהלת ז, יב). והחכמה מאין תמצא (איוב כח, יב) יש מאין, וזה "יש" תמיהות, עד כאן דבריו הקדושים.

והנה פירשנו הגמרא (ברכות ט:) שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וענו אותם קיים בהם, ואח"כ יצא[ו] ברכוש גדול לא קיים בהם. דהיינו שהראה הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה שהרכוש גדול יוכל להוות ג"כ קיום גדול לישראל, ויש תמיהות שהן קיימות.

והנה כתיב (שמות טז, ד) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, ולכאורה יפלא דהל"ל הנני נותן לכם כמ"ש (תהלים קלו, כה) נותן לחם לכל בשר. והענין הוא כי הקב"ה דרכו להיטיב ושפע הולכ(ו)ת מאתו תמיד מאין הפוגות, רק כשבאת לעולם העשיה הקליפות מונעים ח"ו, אבל השי"ת ברוב רחמיו משפיע לעמו ישראל שפע ומשמרה שלא יגיעו זרים בהם, וזה הנני ממטיר לכם לחם, ממטיר הוא לשון נטירו, שהשי"ת משמר השפעה שיבוא רק לישראל עם קדושו ושלא יוכלו הקליפות למנוע.

וז"פ ויאמרו הכזונה, והוא לשון תימה כי נכתב בחטף, וזונה היא לשון פרנסה כידוע (תרגום יונתן יהושע ו יז, ע' לעיל), וזה הכזונה, ויש תמיהות שהן קיימות, וזה הכזונה - דהיינו שנמשך שפע ופרנסה. וזה יעשה את אחותינו - בשביל אחותינו, בשביל שנמשך מחכמה עליונה, ואחותינו רומז לחכמה כמ"ש (משלי ז, ד) אמור לחכמה אחותי את. אי' יעשה את אחותינו רומז לכנסת ישראל (זח"ג רנו:, ע' זח"ג עח.), שיהיה שפע ופרנסה לאחותינו, ואז יהיה ותתן טרף לביתה וחוק לנערותיה (משלי לא, טו):

עוד נ"ל כי בזמן הגלות צריכים ישראל לייפות א"ע בעיני האומות, שיהיה להם חן בעיני השרים והשלטונים, ובאמת הוא גלות השכינה, כי עיקר צריך להיות שיהיה פארו עלי ופארי עליו (פיוט אנעים זמירות).

וזפ"ה ויאמרו - שהעולמות העליונים אומרים ומתמיהין עצמם. הכזונה יעשה את אחותינו - כי דרך זונה (שמייפות) [שמייפה] א"ע לפני איש זה אשר לא בעלה, וזה שהעולמים מתמיהים עצמם, עד מתי יהיה זאת שאחותינו יהיה כזונה, ואחותינו נק' השכינה כביכול כמ"ש (שה"ש ח, ח) אחות לנו קטנה (ע' זח"ג עח.), ויהא רעוא שיהיה גאולה שלימה ויקוים בנו ישראל אשר בך אתפאר (ישעיה מט, ג) אמן:

עוד נ"ל כי שלמה המלך ע"ה קרא להאפיקורסים זונה (קה"ר א, כד), כי מי שיש לו אמונה כוזב(ו)ת נק' זונה, וצריך שיהיו מופרשים מעדת ישראל שלא להטעות ח"ו את ישראל. וזפ"ה ויאמרו הכזונה, הוא תרין מילות מ[ו]רכבות, דהיינו הך זונה, דהיינו להכות באגרוף הרשעים שכוזבים באמונת אלהי עולם ונקראים זונה, וכשיהיה להם מפלה ויפלו וישברו אז יהיה תקומה להשכינה, וזה יעשה את אחותינו:

בני רחל יוסף ובנימין (לה, כד). בהקדם הפסוק (תהלים קיח, ה) מן המצר קראתי י"ה, דהנה אנו אומרים (דניאל ט יח, תחנון לב' וה') הטה אלהי אזנך ושמע, לכאורה תמיה, הלא גם משמי השמים שומע. אבל נ"ל כי התפילה שאדם מבקש נתפעל ונתקבל בעולמות העליונים, לכל העול' מה שהוא צריך, וזה שאנו מבקשים שתפילתנו יתפעל ויתקבל גם בזה העולם, וזהו הטה אלהי אזנ(י)ך. וז"פ (תהלים לג, כב) יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך - שיהיו לנו חסדים כמו שאנו מבקשים מאתך הצטרכות זה העולם. ובחי' שמועה נקרא עמר נקי, הגם שהוא שערות, אבל נקרא עמר נקי כי הכל זאת כדי שנוכל לקבל השפע (ע' ע"ח שי"ג פ"ו). וזהו מן המצר קראתי יה, כי תיבת מצר אותיות צמר, לשון עמר נקי (טעמי המצות פ' קדושים). וז"ס השופר שפיו קצר למעלה ונתרחב למטה (פע"ח ש' השופר פ"א).

וז"פ בני רחל נק' צמר, עמר נקי, וזהו בני רחל רומז לבינה דארוך. יוסף ובנימין נק' תרין צדיקין צדיק לעילא צדיק לתתא כדאיתא בזוהר (זח"א קנג:), כי כן דרך ירידת השפע מלמעלה ע"י תרין צדיקין, דהיינו לצדיק לעילא שנקרא יוסף, ומצדיק לעילא לצדיק דלתתא שנקרא בנימין, כדי שנוכל לקבל השפע, ודו"ק:

וישב

וישב יעקב בארץ מגורי אביו וכו' (לז, א). וי"ל דהל"ל וישב ישראל, כי כבר קרא לו השי"ת שמו ישראל. נ"ל דהנה כתיב (דברים יא, כב) ולדבקה בו, הדבק במדותיו מה הוא רחום כו' (ע' שבת קלג:, סוטה יד., תנחומא וישלח י), וצריך האדם להמשיך על עצמו קדושתו ית"ש, שיהא האדם דוגמא של א"ק ויהיה מרכבה לשכינה. וזה הי' עבדות יעקב אבינו ע"ה, שופריה דיעקב שופריה דא"ק (ב"ב נח.), וצורתו חקוקה בכסא הכבוד (חולין צא:, בר"ר פב ב, אותיות דר"ע אות ס). ואיתא בזוהר (ע' זח"ג קל.) פירוש על פסוק (דניאל ז, ט) ועתיק יומין יתיב - יתיב לאכפיא דינין (וע"י הישיבה הוא כובש ומטה הדינין, ונסתלק חרון אף מעולם, כי כסא בגימטריא פ"א), ותשוקת יעקב הי' להמשיך גדולתו ית"ש לזה העולם הגשמי, כדאיתא בזוה"ק (ע' זח"א קנג:, זח"ג שב.) אעבדך שבע שנים (בראשית כט, יח). וגם שמו יעקב רמז ג"כ להנ"ל, לשון יו"ד עקב (ע' ת"ז ת' סט קיב., ע"ח ש"ג פ"ב), יו"ד רומז על חכמה עליונה כידוע (זח"ב קכא.), ויעקב אבינו ע"ה המשיך מחכמה עליונה לבחינת עקב, לשון עקבות משיחא. לפיכך צורתו של יעקב חקוקה ולא של ישראל, כי שם ישראל הוא מדריגה גדולה, אבל בחינת יעקב לשון יו"ד עקב כנ"ל, וזה הוא תענוג גדול לפני הבורא ב"ה, כי כשבא אברהם אבינו ע"ה לעולם היה מתפשט החסדים בלי גבול, מחמת גודל אהבתו, וכשבא יצחק וראה שיש רשעים בעולם ואינם ראוים לזה היה מצמצם יותר, אבל יעקב הוא המכריע כלול מחו"ג (זח"ג שב.) - ורצונו להמשיך טוב על ישראל גם בזה העולם ונגד האומות היה מצמצם שלא יהיו מושפעים ולא יוכלו להרים ראש.

וזפ"ה (שמות לט, ל) פתוחי חותם קודש לה', רומז על יעקב שהוא כלול מחו"ג, ושורשם של חו"ג חכמה ובינה ונק' פתוחי חותם, שנקודת פתח רומז על חכמה (ת"ז ת' ע' קכט:), ותיבת חותם רומז על בינה - גימ"ל מילואי אהי"ה גימטריא חותם עם הכולל (ע"ח של"ה פ"ג), היינו שעבודתו היה להמשיך מחו"ב אל כנסת ישראל שנק' קודש לה', כדכתיב (ירמיה ב, ג) קודש ישראל ה' וכו'.

וזפ"ה וישב יעקב, כי הוא דוגמא דלעילא, ובזה היה מעורר מעתיק יומין יתיב לאכפיא דינין, ולזה ניחא מפני מה לא כתיב ישראל, כי שם שאין שום רע ח"ו שולט כלל, כי תיבת ישראל אותיות ראש לי (ע' לק"ת תהלים סי' קי), אבל בחינת יעקב לשון עקב, ושם נאחזים וכו', הוצרך להמשיך מחכמה עליונה עד בחינת עקביים, ולזה נקרא יעקב לשון יו"ד עקב וכנ"ל, וזה וישב יעקב, והיה מעורר לעתיק יומין יתיב. בארץ מגורי אביו, במקום שהיה יצחק אביו ירא להתפשט האור, אבל יעקב מחמת שהיה כלול

משניהם היה לו כח להתפשט האור עד העקביים ולאכפייא דינין. ותיבת מגורי לשון פחד, והמשיך לבחינת עקביים כל טוב, ומרוב כל יהיה הכנעה לישראל לפני השי"ת ב"ה, וזהו בארץ כנען:

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען (לז, א). ונבאר גם כן הפסוק (בראשית כח, י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ולא נאמר וַיֵּצֵא אם היה הפסוק בא ללמדינו סיפור המעשה, אלא נאמר ויצא דהוא לשון הווה. אלא הפירוש הוא כך, כי יעקב נקרא סוד התורה כידוע (זח"א קמו:), כי יעקב ומשה הם בחינה א', אלא משה מלגאו ויעקב מלבר (ת"ז ת' יג כט.), היינו שעבדות משה רבינו ע"ה הי' לקרב ולהמשיך נשמות ישראל להעלותם אל נקודה הפנימיות, וזהו משה מלגאו. ויעקב מלבר - שעבדות יעקב אבינו ע"ה הי' להמשיך אלהותו ית"ש לזה העולם, וכמ"ש (בראשית כט, יח) אעבדך שבע שנים, היינו שאעבוד אותך בזה העולם שנק' שבע שנים, ושגם בזה העולם יתגלה אלהותו ית"ש ולא יהיה שום מציאות אחר בעולם זולתו ית"ש, וזה יעקב מלבר.

ואיתא (בר"ר מד, יז) נובל[ו]ת חכמה של מעלה תורה, רומז ליסוד אבא (פע"ח ש' קריאת ס"ת פ"א). ואיתא (ר"ה כא:) מ"ט שערי בינה נמסרו למשה, משמע שהאצילות של התורה היה מבינה. רק הפירוש הוא כך, נובלות חכמה - פירוש חכמה שבבינה. וז"פ הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה (נדרים פא.), ואי אפשר לומר עניים בדעת, הלא אמרו שמהם תצא תורה, אלא עניים היינו מוכנעים וענוים, וזהו בני עניים, כי נובלות בינה של מעלה ענוה, שמהם תצא תורה - היינו מחכמה שבבינה וכנ"ל.

וז"פ ויצא יעקב, סוד אור התורה, שיעקב הוא לשון יו"ד עקב (ע' ת"ז ת' סט קיב., ע"ח ש"ג פ"ב), כי יו"ד רומז לחכמה (זח"ב קכא.), כי אצילות התורה הוא מחכמה כנ"ל, ועקב הוא סופי דכל דרגין, כי אית פנימיות התורה וגופי תורה ולבושי תורה (ע' זח"ג קנב.). וז"פ והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה (דברים ז, יב), דהיינו הגם שתלמוד התורה בבחינת עקב, סופי דכל דרגין, אעפי"כ ושמר ה' אלהיך את הברית ואת החסד וכו'.

וז"ה ויצא יעקב, סוד התורה. יוצא מבאר שבע, רומז לבינה (זח"א קמז.). וילך חרנה, כי ע"י התורה בא לישראל כל טוב, וחרון אף לעוברי רצונו, וזה וילך חרנה - לשון חירות לישראל עושי רצונו ית"ש. וילך חרנה - לשון חרון אף לעוברי רצונו.

וז"פ וישב יעקב, לשון ישב עולם (תהלים סא, ח), שתהא ישיבה ונחת רוח בעולם, והכל הוא ע"י התורה, וזהו וישב יעקב בארץ מגורי אביו, רומז ליסוד אבא, והיינו החכמה שבבינה, בארץ כנען - למי הולכ(ו)ת שפעת אור התורה, בארץ כנען - למי שהוא מכניע עצמו לפני התורה ולומדיה, ודו"ק:

עוד נ"ל וישב יעקב בארץ מגורי אביו (לז, א). ולכאורה י"ל דהל"ל במגורי אביו, ותיבת בארץ מיותר. ועוד קשה, וכי עד השתא לא ידענא שאביו גר בארץ כנען. ונקדים לפרש הפסוק (שמות א, ח) ויקם מלך חדש על מצרים, דאיתא בסה"ק (ע"ח ש"י פ"ב פ"ג ועוד) שכאשר התחיל הששת ימי המעשה להאיר על הארץ, היה בלתי אפשר, עד שהתחיל להאיר בהם אור הקדוש [ה]נק' מ"ה החדש, והנה בחינת מ"ה החדש נקרא כן בכל עולם לפי ערכו, ובעולם המעשה נקרא מ"ה החדש מה שהאדם צריך לתקן מעשיו ולהאיר נשמתו, ועיקר בתשובה, וצריך שיהיה בעיניו כאפס ואין בחינת מה, וכמו שאמר משה רבינו ע"ה ו(א)נחנו מה (שמות טז, ז), ושמעתי **מכבוד הרב הגאון מופת הדור מבארדיטשוב** זצלה"ה שאמר פירוש דבר זה, שלזה נקרא מה החדש, כי האדם בכל יום ויום צריך להיות בחינת אי"ן בכל יום מחדש, ולזה נק' מ"ה החדש עכדה"ק.

וז"פ ויקם מלך חדש, רומז על מ"ה החדש, וגם רומז על הצדיק שמחדש עצמו בבחינת מ"ה בכל יום, וגם ממשיך בכל יום בחינת מ"ה החדש לעולם. על מצרים, הצדיק הזה מושל הוא על מצרים, על המצערי ישראל מצערי השכינה כביכול מושל עליהם לבלתי נתון ממשלה להם להיות להם תקומה חלילה, כי אם מפיל אותם לנו"ק דתהומא רבא. אשר לא ידע את יוסף, פירוש ולא יכלו לשבור עוד את הצדיק המכונה בשם יוסף, וידע הוא לשון שבירה כמ"ש (שופטים ח, טז) וידע בהם את אנשי סוכות.

וז"פ וישב יעקב בארץ, וישב בגימטריא חדש, דהיינו הצדיק המכונה בשם יעקב ממשיך בחינת מ"ה החדש לעולם. בארץ, פירוש ברצונו, לשון ארצויי ארצי (ע' קדושין מה:), וכאשר **שמעתי** כן פירוש הפסוק (שמות כג, כו) לא תהיה משכלה ועקרה בארציך, מפי **כא**[ד]**מו"ר מוהרי"י זצלה"ה מלובלין** שפירש כן, והיינו שהצדיק ממשיך בחינת מ"ה החדש לעולם, והכל תלוי ברצון הצדיק למי ימשיך. מגורי אביו, פירוש למי ממשיך הצדיק בחינת מה החדש, למי שעובד את השי"ת ביראה בחינת יצחק (זח"ג שב.), כי ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא י, ע' זח"א ז:), וצריך האדם לעבוד השי"ת ביראה, ומיראה בא לאהבה. בארץ כנען, פירוש למי שיש לו רצון להכניע עצמו לפני השי"ת:

והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי (לז, ט). על פי מה שפי' והופע בהדר גאון עוזך (תפילת ר"ה) וז"ס השתחויה יעו"ש. והנה יש י"ג תיקוני דרחמי, ונק' תרין מזלין קדושין, כי מהם נעשה ההולדה והשפעות האור, ושאר תקונים הם מסתעפים לאלו השנים, והשמש רומז על מזל נוצר, וירח על מזל ונקה, כי הירח הוא מקבלת מהשמש, וז"פ והנה השמש והירח - רומז על תרין מזלין קדושין נוצר ונקה. ואחד עשר כוכבים, רומזים על שאר תקוני' קדישין. משתחווים לי, ע"י סוד השתחויה הוא

ממשיך מי"ג תיקונים לזה העולם, ועי"ז יתעלו הניצוצות כנזכר בפרשת חיי שרה בהרחב הדיבור, יעו"ש ודו"ק:

ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר (לז, יא). כי איתא בסה"ק (ע' ע"ח שי"ג פי"ג) שמי"ג תיקוני דיקנא יוצא לש"ע נהורין עילאין, בשביל שיהי' שעשועים ותיקן זו"נ, וז"ס ואהיה שעשועים יום יום (משלי ח, ל), ונוטל(ו)ת הנוקבא רק ק"ן אורות קדושין כידוע (לק"ת תהלים סי' כג, סי' פד). ולזה אחי יוסף הבינו בשביל שיוסף הוא הצעיר ה"ה בבחינת מלכות, והמשיכו אליו רק ק"ן אורות קדושות, וזה ויקנאו בו אחיו. אבל ואביו שמר את הדבר, כי בחי' יעקב ויוסף הם חד, תולדות יעקב יוסף (בראשית לז, ב), וזה (שם ג) וישראל אהב את יוסף וכו' כי בן זקונים הוא לו, כי יעקב בגימ' ז' הויו"ת, ויוסף בגימטריא ששה הויו"ת, בחינת צדיק כולל ששה קצוות (זח"ג יז., ע' לקוטי תורה פ' וירא), ושניהם בגימטריא י"ג הויו"ת, רומז לי"ג תד"ק (ע' פרדס ש"א פ"ז), וזה כי בן זקונים הוא לו, ודו"ק:

ויאמר את אחי אנכי מבקש וכו' (לז, טז). נ"ל כי דרך הצדיק שעיקר מגמתו תמיד לפקח על עסקי ב', ותמיד עיניו ולבו עליהם ומבקש רחמים עליהם שיוושעו בכל ענייניהם. וזפ"ה ויאמר, שהצדיק אומר להשי"ת. את אחי אנכי מבקש, שאני מבקש עבור אחי, הם בני ישראל. הגידה נא לי איפוא הם רועים, פירוש, הראה נא לי חסרונם אולי אוכל להדריכם ולהטותם לדרך הישרה, וזה הוא מתתא לעילא, שאומר הצדיק להשי"ת.

והקב"ה משיב לו מעילא לתתא, ויאמר - שהקב"ה אומר להצדיק. את אחי אנכי מבקש - את אחי דהיינו ישראל שנק' אחים ורעים להקב"ה. אנכי מבקש - דהיינו שאנכי דיציאת מצרים מבקש תפקידו, ומשם יושפע להם כל טוב. הגידה נא לי איפוא הם רועים, כי מצינו אצל משה רבינו ע"ה שהתוודה בשביל כל ישראל ואמר אנא חטא העם הזה (שמות לב, לא), כי היה מקושר ודבוק עם כל ישראל, ועשה תשובה בשביל כל ישראל. וזה שהקב"ה אומר להצדיק, הגידה נא לי איפוא הם רועים, דהיינו הגיד אתה לי והתוודה לפני הרע, ועשה תשובה לפני למען כל ישראל, ואני אקבל כאילו גם הם עשו תשובה ואמחול להם:

ויהי בעת לדתה והנה תאומים בבטנה (לח, כז). דהנה כתיב (תהלים סט, יד) ואני תפילתי לך ה' עת רצון, ועת מספר עשר הויות קדושים ועשר אהי"ה, וכאשר יהיה יחוד אהי"ה הוי"ה וכ"א כלול מעשר שמספרו עת, כאשר פירשנו (פ' לך) הפסוק (בראשית טז, יד) באר לחי רואי יעוי"ש, אז יהיה הגאולה. וזפ"י ויהי בעת לדתה, שהלידה רומז על הגאולה, והיא ע"י שיושלם היחוד שמספרו עת וכנ"ל.

והנה תאומים בבטנה, תאומים רומז על הדעת, ועיין בסידור האר"י זלה"ה (מנחה של שבת) הכוונה ע"פ ואני תפלתי לך ה' עת רצון (תהלים סט, יד) תמצא שם מזה, וז"ס תיומת שבלולב (ע' שערי אורה ש"ה ספירה ו, ש"ז ספירה ד), ובטן ר"ת ברו"ב טוב"ך נה"ל משם של מ"ב, דהיינו כשיהיה הגאולה ב"ב אז יהיה התנהגות העולם ע"י הדעת בעולם, ויהיה בדעת חדרים ימלאו (כד, ד) וכאשר פירש כאדמו"ר **מוהרי"י** זצלה"ה, ויהיה ברוב טובך נהל - שהנהגות העולם יהי' ברוב טובך ע"י שהתנהגות יהי' ע"י הדעת, וזהו תאומים בבטנה, ודו"ק:

ויהי בעת לדתה והנה תאומים בבטנה (לח, כז). כי ברבקה כתיב (בראשית כה, כד) תומים חסר, כי לא הי' עדיין גאולה שלימה, ולכך היה אחד צדיק ואחד רשע (ע' בר"ר סג, ח), ולזה בגלות מצרים גם ערב רב עלה אתם (שמות יב, לח), אבל כאן בעת לדתה רומז על הגאולה העתידה לבוא ב"ב, והנה תאומים בבטנה - שניהם צדיקים (ע' בר"ר שם), רומז לתרין משיחין. ויהי בלדתה ויתן יד, פירוש כשיהיה הגאולה במהרה בימינו יתגלה לנו שער הנבואה, ויד הוא לשון נבואה (יחזקאל, לז, א). וגם י"ד בגימטריא דוד סוד הלכה (זח"ב קטז.), ויתן הוא לשון לימוד כמו יתנו בגוים (הושע ח, י), דהיינו שנזכה ומסיק שמעתתא אליבא דהילכתא.

ותקח המילדת ותקשור על ידו השני, המילדת, קאי על הצדיקים שממשיכים אורו של משיח שיתגלה לנו במהרה. ותקשור על ידו השני, דכתיב (ישעיה א, יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, וזה ותקשור על ידו השני, פירוש שמקשר ומעלה הכל. וגם שני רומז למי שעבר ח"ו, ממשיך ג"כ אליו ליבון עונות.

לאמר זה יצא ראשונה, כי הצדיק מלמד זכות על ישראל לאמר שהיצה"ר ניתן באדם מעת הוולדו ויצ"ט בא לאדם רק מי"ג שנים ואילך (זח"ג קעט.:), וז"פ לאמר זה יצא ראשונה. ויהי כמשיב ידו, היינו שמשיח יהיה נעלם קצת כדאיתא (זח"ב ז:), וגם כמשיב ידו הוא לשון תשובה, דהיינו שיחזור את ישראל למוטב. ותאמר מה פרצת עליך פרץ ותקרא שמו פרץ, בחינת יעקב שנאמר בו (בראשית כח, יד) ופרצת ימה וקדמה, כי הגאולה צ"ל מתוך עושר וכבוד, אמן:

עוד נ"ל ויהי בעת לדתה, כי כאדמו"ר **מוהרי"י זצללה"ה מלובלין** פירש הגמרא (פסחים ח:) הנותן סלע לצדקה בשביל שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, דהיינו שעובד השי"ת ועושה יחוד גמור, ואגב מבקש ג"כ שיחי' בניו, כי מגמתו וחפצו שיהיה טוב גם בזה העולם המעשה. וזה היה דרך יעקב אבינו ע"ה שאמר אעבדך שבע שנים (בראשית כט, יח), רומז לעולם המעשה (ע' זח"א קנג:, זח"ג שב.), הרי זה צדיק גמור, זה הוא צדיק

גמור, אבל לא אותם שרצונם לעבוד השי"ת אפילו מתוך דוחק ח"ו, אותם אינם עדיין בשלימות, כי צריך שיהיה לאדם רצון שיעבוד את השי"ת מתוך הרחבה עכ"ד.

ובזה נבוא לבאר הפסוק, כי התפילה של האדם רומז ללידה, כי מקודם התפילה האדם מכין עצמו מה שיבקש רחמים וישפוך שיחו עבור בני ישראל, ובעמדו בתפלה האותיות יוצאים מכח אל הפועל, ואח"כ בבואם אל עולם העליון נעשים בחינת עיבור, ואח"כ נתהווה לידה, וזה הוא עיקר הלידה שנולד כל טוב לישראל, ונשפע להם כל טוב סלה. וזה, ויהי בעת לדתה, שרומז לתפילה, והנה תאומים בבטנה, בבטנה תאומים רומז לבחינת תפארת כלולג מחו"ג ולזה רומז לתאומים (ע' שערי אורה ש"ה ספירה ו, ש"ז ספירה ד), דהיינו שתפלתך יהיה להמשיך כל טוב לישראל, ויהיה ישראל אשר בך אתפאר (ישעיה מט, ג), ויעבדו את השי"ת מתוך הרחבה ונחת ועושר אמן:

ויהי ה' את יוסף ויט אליו חסד ויתן חינו בעיני שר בית הסוהר (לט, כא). בהקדם הפסוק (שם כג) אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו, כי כל האומות הם תחת המזלות, אבל ישראל הבחינה שנק' אין הוא מזל שלהם, וז"פ אין שר בית הסוהר - דהיינו הבחינה שנק' אין, הוא שר של בית הסוהר, של סהירא קדושא, רומז על כ"י (זח"ג יב.), רואה - ובא שפע (קדושא) [קדישא] מעינא פקיחא (זח"ג קכט:), את כל מאומה בידו - ע"י שהוא שפל ואין בעיניו, וזהו את כל מאומה בידו, זוכה להנ"ל.

וז"פ ויהי ה' את יוסף, דהנה כתיב (בראשית לז, ב) אלה תולדות יעקב יוסף, כי מספר שניהם הם י"ג הויו"ת, וזהו ויהי ה' את יוסף, שע"י יוסף נשלם הי"ג הויו"ת קדושות. ויט אליו חסד - ועי"ז היה יכול להמשיך רחמים וחסד מי"ג מכילין דרחמי, וזהו אליו, דלכאורה הל"ל ויט לו חסד, אלא שהתורה מורה לנו בתיבה זו שהצדיק יכול להמשיך אפילו למי שהוא רק דבוק אליו, בבחינה שלו, וזהו אליו. ויתן חינו בעיני שר בית הסוהר - ובא אליו חן מבחינת אין שהוא סר בית הסוהר, וכנ"ל:

עוד נ"ל, את כל מאומה בידו, שהתורה מרמז לנו שעל הצדיק מוטל לתקן הכ"י ולהמשיך לה כל הצטרכותה, וזהו את כל מאומה בידו, דהיינו כל הצטרכות של האומה הישראלית בידו, ביד הצדיק שנקרא יוסף (זח"ג כו.), ויש לו כח להמשיך לכ"י כל הצטרכותיהם. ואשר הוא עושה ה' מצליח, אשר נק' בחינת כת"ר (ת"ז ת' לט עט:) כי תיבת אשר הוא אותיות ראש בסוד אהיה אשר אהיה (שמות ג, יד, ע' ת"ז שם, ע' לק"ת פ' שמות), בשביל זה יש לו כח לפעול כנ"ל, כי כל כוונת המשכתו ועבודתו הוא מאשר - מבחי' כתר:

ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדוניו המצרי (לט, ב). כי איתא (רש"י שמות ב, יא) במשה רבינו עליו השלום שהיה נותן עיניו ולבו להיות דואג ומיצר בצרתן של ישראל, וצדיק נקרא בשם יוסף (זח"ג כו.) שמוסיף והולך בכ"י בעבדות השי"ת, וכל עבודתו שיסיר הצער מישראל, כי בכל צרתם לו צר (ישעיה סג, ט, ע' תענית טז.), וזה ויהי ה' את יוסף, וכל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער (מגילה י:), את יוסף - זאת עומדת ותמיד לנגד יוסף, רומז להצדיק. ויהי איש מצליח - ואף על פי כן בכל זה הוא מצליח בעבדות השי"ת ואינו זז מדביקותו ית'. ויהי בבית אדוניו המצרי, פירוש הצדיק ממשיך רחמים וחסדים לישראל והצער ילך לעוברי רצונו, וזה ויהי דהיינו הצער, יהיה בבית אדוניו המצרי - על האומות:

ובגפן שלשה שריגים והוא כפורחת עלתה ניצה (מ, י). נ"ל כי דרך הצדיק להאיר לבבות בני ישראל למען ידעו שהמשכתם הוא למעלה מהזמן, לבלתי היות משוקעים בטבע כי אם בבחינת אין מזל לישראל, ועי"ז יכולים להשיג האור מתלת מוחין קדושין [ה]נק' חב"ד, וזפ"ה ובגפן - אלו ישראל (חולין צב.). שלשה שריגים - הצדיק ממשיך להם הארה ושפע מתלת מוחין קדושין נרמז בתיבת שלשה שריגים. ויהי כפורחת, פירוש ע"י שנשפע שפע מעילא לתתא מתלת מוחין קדושין עילאין עי"ז יש העלאה לשכינה הק', וזהו ויהי כפורחת - שמזה הארה נותן לה גדפין שתעלה במעלות מעלה אחר מעלה לבקש רחמים בעדינו, כי היא נק' שלוחא דידן ושלוחא דרחמנא, שלוחא דידן שמבקשת רחמים בעדינו לפני השי"ת למען היות בנים ממולאים בכל טוב, ושלוחא דרחמנא נק' שמביא(ו)ת שפע מלמעלה לבנ"י. עלתה ניצה, דאיתא (ויקרא א, יז) אצל עולת העוף ריח ניחוח, הגם שאין ריח רע יותר מניצה אעפי"כ נאמר בו ריח ניחוח (ע' ויק"ר ג, ה), וזה ג"כ עלתה ניצה, שמי שהוא בעיניו בבחינת ניצה יהיה לו ג"כ עליה, וזה עלתה ניצה. הבשילו אשכלותיה ענבים, אשכלותיה נק' הצדיקים (ע' סוטה מז:), וענבים בגימטריא עקב, דהיינו בסוף יומיא בעקבות משיחא יהיה העלאה ותקומה להצדיקים, רומז על תיבות בישול, דהיינו שיהיו ממולאים בכל טוב, ועל ידי זה יהיה כל טוב לישראל ג"כ:

מקץ

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם וכו' (מא, א). ויש לדקדק, דהל"ל חלם פרעה. ונ"ל, שהתורה מרמז לנו בזה, שמי שזוכה לסיום התורה הן בכתיבה או במילולא, שהוא קדומה אלפים שנה לבריאת עולם (בר"ר ח, ב), אפי' ח"ו כשהוא ניתפס בקליפה כמו פרעה, בזכות מצוה הזאת יוצא ממנו לחירות. וז"פ ופרעה זוכה לילך לנקודת חולם,

כלומר פרעה רומז על דינים קשים ומרים פ"ר דינים (ע"ח ש"ט פ"ז, שי"ח פ"ה), רעָה מרומז כמו שאמר לישראל (שמות י, י) ראו כי רעה נגד פניכם, על עצמו אמר כן. אבל כשהדינים נמתקים בשורש' אזי הקליפות הולכין לאבדון, וז"פ סוס ורוכבו רמה בים (שמות טו, א), לשון התרוממות, ונקודת קמץ נעשה חולם, ונק' פרעֹה בחולם, וז"פ ופרעה חולם ודו"ק:

ותעש הארץ בשבע שני השבע לקמצים (מא, מז). נ"ל דהנה כתיב (קהלת ז, יד) את זה לעומת זה עשה אלהים, ואית נמי שני לדידהו, וצריכים אנו להמשיך מרצון עליון מכתר עליון שיתברך שבעת ימי הבנין של ישראל. וז"פ ותעש הארץ - שיתאסף ויתקבץ הרצון עליון. בשבע שני השבע, וימי שנותינו נקראים שני השבע, כי שני דידהו נק' ימי כפנא - לא ידעה שבעה, אבל שבעת ימי הבנין של ישראל יתברך ממקור הרצון, וזהו לקמצים - להמשיך מנקודת קמץ רומז על כתר (ת"ז ת' ע' קכט: ע' ע"ח ש"ח פ"א):

ואת שם השני קרא אפרים כי הפרני אלהים בארץ עניי (מא, נב). נ"ל ע"פ מה דאיתא בספרים המקובלים (פע"ח ש' חג המצות פ"א) שיש בעולמות העליונים בחי' גדלות ראשון וקטנות שני וגדלות שני. ולהבין גם בעוה"ז, נ"ל כי השי"ת ב"ה מרוב טובו וחסדו נותן לאדם הרוצה ליכנס בעבדותו ית"ש הארה גדולה נק' גדלות ראשון, שיהיה לו סיוע להעבדות, ונדמה לאדם שהוא פעל ועשה כל זאת. ואח"כ לוקחים זאת ממנו ונשאר רק רשימה בעלמא, נק' קטנות שני. וכאשר רואה האדם שהי' לו הארה גדולה ועתה אין לו כלום, ומתחיל לזעוק אל ה' בתשובה, ואז מכיר שמאת ה' היה לו זאת הארה. ואח"כ זוכה לגדלות שני.

וזפ"ה ואת שם השני, רומז לגדלות שני. קרא אפרים, מחמת שהוא אין בעיניו ומבין שאין בידו לעשות מאומה רק השי"ת עושה הכל, יוכל להשפיע אל הנשמות שהם בחי' אפרים, לשון אפר, וזהו קרא אפרים, וקרא לשון השפעה כידוע, אפרים - לאותן הנשמות שהם בחי' אפרים כנ"ל.

כי הפרני אלהים בארץ עניי, אבל יוכל להיות שהאדם הוא אין בעיניו ואינו נהנה מזה ואינו משמח עצמו בזה שהוא אפס ואין בעיניו, אבל העיקר האין שיהיה שמחה וגדולה לאדם מזה שיש לו מדה זו, וזה כי הפרני אלהים בארץ עניי, דהיינו שיש לו רצון ונחת מהמדת אין:

עוד נ"ל, כי כתיב (תהלים קיא, י) ראשית חכמה יראת ה', ועיקר השער ליכנס בעבדות השי"ת היא היראה (זח"א ז:) אבל לית תמן פולחני' כדאיתא בזוה"ק (ע' זח"ב רטז.), ועיקר העבדות היא באהבה. וז"פ ואת שם השני - נק' אהבת השי"ת, קרא אפרים, כי

הפרני אלהים בארץ עניי, וזה שעובד להשי"ת מאהבה זוכה שעושה יחוד מתתא לעילא (ע"ש בזוה"ק), וזה מרומז בתיבת ארץ עניי, לשון מענה המחרישה, נק' יחוד:

עוד נ"ל שהתורה הק' מרמז לנו בזה, כי שם בגימטריא ספר (פע"ח ש' קריאת ס"ת פ"ג), דהיינו כשהקביעות השנה היא בזה הענין שקורין בספר שני בשבת חנוכה הנשיא לבני אפרים, וזהו ואת שם השני קרא אפרים, נזכה שיהיה לישראל כל טוב ויקוים בנו כי הפרני אלהים בארץ עניי:

כי לולא התמהמנו כי עתה שבנו זה פעמים (מג, י). בהקדם מאמר הגמרא (יומא פו:) גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה, ועיקר התשובה היא תשובה עילאה, וז"פ מאמר הגמרא (ע' מנחות כט:) ליעול בהא, וע"י מה יוכל האדם להשיג תשובה עילאה הוא ע"י תשובה תתאה, לנקות עצמו מחטא ועון, ועי"ז יזכה לתשובה עילאה, וזה גדולה התשובה - היינו גדלות התשובה, רומז על תשובה עילאה. וכבר פירשנו(פתח דבר עמ' ב, עמ' נב) על פסוק (בראשית לא, לה) כי לא אוכל לקום מפניך, יעו"ש, וז"פ כי לולא התמהמנו, דהיינו מה שאנחנו ישראל מתמהמהים בגלות ובכל צרתם לו צר ח"ו בוא"ו (ישעיה סג, ט), וגדולה תשובה שמקרבת את הגאולה, ויסיר הצער מישראל ויהיה לא באלף, וזה מרומז בתיבת לו לא, וזה כי עתה, ואין עתה אלא תשובה (בר"ר כא, ו), זה שבנו פעמים, דהיינו תשובה תתאה ומתשובה תתאה לתשובה עילאה, ויהיה הגאולה במהרה בימינו ויהיה לא באלף וכנ"ל:

ואת אחיכם קחו וקומו שובו אל האיש (מג, יג). דהנה כבר פירשנו הפסוק (ו, כג) כה תברכו את בני ישראל, דהיינו אם רצונך לעשות יחוד ולהמשיך שפע למדת כ"ה, תראה לחבר ולקשר הכ"י עם דודה, ולהמשיך שפע ממקור עליון עד הכ"י, וז"פ כה תברכו - אם רצונך שיתברך המדת כ"ה, אבל תראה שיהיה את בני - עם בני ישראל. אמו"ר להם - להמשיך שפע בסוד א'ור מ'ים ר'קיע, כי כן דרך ירידת השפע, כאשר פירשנו זאת בפרשת בראשית בארוכה יעו"ש. וז"פ ואת אחיכם קחו, דהיינו כנ"ל, אם רצונך לעשות יחוד, תראה לעשות עם אחיכם - נק' ישראל, וקחו נק' יחוד כמ"ש כי יוקח וכו'. וגם, את אחיכם נק' יראה, קחו נק' אהבה כי אין קיחה אלא בכסף (קדושין ד:) לשון כיסופא דכל כיסופין, [ו]קומו נק' תפארת. שובו אל האיש - ונזכה שיהיה הגאולה במהרה ויהיה השי"ת ב"ה לנו בחינת איש, כמ"ש (הושע ב, יח) ביום ההוא תקראו לי אישי וכו', ודו"ק:

ויאמרו שלום לעבדך לאבינו עודנו חי וכו' (מג, כח). על פי מה ששמעתי מהרב הצדיק מו' **שמעון אודר בערגיר** שיחיה פירוש על פסוק (בראשית כד, לד) ויאמר עבד אברהם אנכי, דהיינו שאנכי דיציאת מצרים (ת"ז ת' ו' כב:) אומר שאני עבד לאברהם,

להצדיק שממשיך חסדים בעולם, אני עבדו ומקיים דבריו, עכדה"ק. וז"פ ויאמרו שלום, שהעולמים אומרים שלום להצדיק שעושה יחודים ומקשר ומיחד הכ"י מתתא לעילא, ומוריד שפע מעילא לתתא. לעבדך אבינו - דהיינו שאבינו כביכול הוא לעבד(י)ך ומה שהצדיק אומר הקב"ה מקיים דבריו. עודנו חי, וזוכה שממשיך טובה לישראל מסוד (בראשית ב, י) ונהר יוצא מעדן, וזה מרומז בתיבת עודנו לשון עדן וא"ו, והוא"ו נק' המשכה, דהיינו שממשיך שפע מעדן. חי - וממשיך חיים ארוכים וכל טוב לישראל:

ויגש

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני (מד, יח). ובהקדם לפרש הפסוק (תהלים צח, ח) נהרות ימחאו כף, דהנה בדרא בתראה העיקר לתקן העקבות משיחא, ובזה שבני ישראל מתיחדים ומתאספים יחד אצל הצדיק מתקן עקבות משיחא, ועי"ז נזכה לחבר יחד התרין משיחין, ויהיה הגאולה במהרה. וז"פ נהרות לשון קיבוץ כמ"ש (ישעיה ב, ב) ונהרו אליו כל הגוים, על ידי זה נזכה ימחאו כף - להמשיך להם מוחין מהכ"ף רומז על כת"ר (זח"ג רפ:), ותיבת ימחאו לשון מוח. עוד ימחאו כף, לשון מחה תמחה, שימחו אותם שרוצים לכפוף ישראל ח"ו, וכדומה לזה ראיתי פירוש **מהאר"י** זללה"ה על פסוק (תהלים מח, ו-ז) כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו, כי כל ישראל בני מלכים הם (שבת פי"ד מ"ד), וז"פ כי הנה המלכים נועדו, בזה שבנ"י מתאספים יחד, עברו יחדיו - הקב"ה מעביר להם כל עונותיהם, על כן המה ראו כן תמהו - שכולם יראו ויתמהו על כל הטוב שהשי"ת ישפיע לנו. וכאשר פירש כאדמו"ר **מוהרי"י** זצללה"ה טוב וסלח (תהלים פו, ה) שהשי"ת ברוך הוא ברוב רחמיו וחסדיו לא די שמוחל לנו כל עונותינו אלא שמשפיע לנו עוד טובות הרבה, עד כאן דבריו הקדושים. וזה ותפארתו עבור על פשע (משלי יט, יא) שלא די שעובר על פשע אלא שמתפאר עוד את ישראל ברוב טוב.

וזפ"ה ויגש אליו יהודה, שיתחברו יחד התרין משיחין משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, וע"י מה - ויאמר בי אדוני, להמשיך י"ב צירופי הוי"ה ב"ה לבחינת אדנ"י, ויהיה יחוד הוי"ה אדנ"י, ועי"ז נזכה לגאולה. ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני, כי כל אחד מחויב לפעול בתפילותיו ובעשיותיו לאקמא שכינתא מעפרא, וז"פ ידבר נא עבדך - שתדבר ע"י תפלתך וע"י עבדות שלך את בחינת אדנ"י עד בחינת אזן רומז לבינה כידוע (ע"ח ש"ד פ"א). ואל יחר אפך בעבדך, ועי"ז מי שעושה כן זוכה שבא אליו נועם מתיקות מהעבדות כי לפעמים יש לאדם בושה שבוש עצמו ללמוד ולהתפלל ועי"ז הנ"ל זוכה שיבא אליו מתיקות מהעבדות, וז"פ ואל יחר אפך בעבדך - בעבדות שלך לא יהיה שום

אף חלילה רק בנועם מתיקות יהיה העבדות. כי כמוך כפרעה, כי הראשית הגילו הי' מתחיל מבינה ושם נמתקים כל הדינים, ופרעה רומז על הבינה כדאיתא בזוה"ק (זח"א רי., ע"ח של"ב פ"ז, מא"א מע' הפ' סי' כד), וז"פ מי כמוך לשון כי ימוך אחיך (ויקרא כה, כה), רומז על עלמא דמסכנא, כפרעה - דהיינו שיתעלה העלמא דמסכנא עד הבינה, ואז יסתלק החרון אף ויבוא לנו כל טוב:

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וכו' (מד, יח). ולכאורה הל"ל נא אדוני, כי נא הוא לשון בקשה. ונקדים לפרש הפסוק (מלאכי ג, טז) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו וכו', דהנה כתיב (אסתר ט, יט) ומשלוח מנות איש אל רעהו, ואיתא **בכוונת האר"י זללה"ה** (פע"ח ש' הפורים פ"ו) כי הארת פורים נמשך מיסוד אבא משפיע ליסוד ז"א, וזה משלוח מנות איש רומז ליסוד אבא, לרעהו רומז ליסוד ז"א, ולזה מה מאוד צדקו דבר האמור במגילה (אסתר ט, כח) וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וכו', כי הארת ושפעת פורים נמשך מדבר וסוד שהוא דבר חזק וקיום והעמדה, וזפ"ה אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, כי התורה הק' הוא דבר נצחיי, והנה אז בימי מרדכי ואסתר המשיכו בכח קדושתם הארת יסוד אבא, וכ"כ בכל דור ודור כשבאים יחד ב' צדיקים יוכל להיות שאחד גדול מחבירו, כשנתיחדו ביחוד אמיתי יכולים ג"כ להמשיך הארת יסוד אבא, וזהו אז נדברו יראי ה', ודבר הוא לשון יחוד, איש אל רעהו - יכולים להמשיך הארת יסוד אבא לרעהו וכנ"ל. ויקשב ה' וישמע, הוא סוד בינה, כי אוזן בגימ' ס"ג מקנן בבינה (ע"ח ש' הכללים פ"ח). ויכתב - ואח"כ נמשך הארה ושפע לבחינה שנק' כתיבה.

ובזה נבוא לבאר הפסוק ויגש אליו יהודה, דהנה כתיב בפ' הקודמות (בראשית מג, ח) שאמר יהודה לאביו שלחה הנער אתי, ולכאור' הל"ל שלח, והתירוץ כי איתא (ע' זח"ג רטו., ת"ז הקדמה יד:) שבזמן הגלות השפע נשפע לישראל ע"י מט"ט, והזוהר (שם) קורא אותו עבדו זקן ביתו (בראשית כד, ב), והשכינה הק' מתלבשת בו להשפיע על ידו שפע לבני ישראל בניה, ולזה יוצדקו שאמר שלחה, כי השבטים שבטי יה היו יודעים שירדו למצרים לגלות, ויהודה הי' בחינת מל' קדישא (זח"א רו:), ולזה אמר שלחה הנער אתי, הנער רומז למט"ט כדאיתא בגמרא (יבמות טז:) נער הייתי גם זקנתי (תהלים לז, כה) שר העולם אמרו, כי על ידו יושפע שפע לישראל. וזה שאמר יהודה לאביו ונקומה - עי"ז יהי' לנו תקומה בזמן הגלות.

וז"פ ויגש אליו יהודה, יהודה רומז לבחינת מלכות כנ"ל, וזה ויגש אליו - שנתחבר בחינת מלכות עם בחינת צדיק, כי יוסף הי' בחינת צדיק (זח"א רו:), ויאמר הוא לשון המשכה, דהיינו שיומשך בחינת הוי"ה [ל]אדנ"י, ובי רומז לי"ב צירופי הוי"ה, כדברינו

הנ"ל כשנתיחדו שני צדיקים יחד נמשך הארה גדולה. ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך, כי ע"י העובדין טבין דלתתא מישראל עם קדושו עי"ז ניתן כח ועוז למט"ט, לאפוטרופוס של ישראל, וזהו ואל יחר אפך בעבדך - שלא יוגרם ח"ו שיותן ח"ו חרון אף לבחינת עבדך רק יוגרם כל טוב:

עוד נ"ל ויגש אליו יהודה, דהנה דוד המלך ע"ה אמר (תהלים כב, ז) ואנכי תולעת ולא איש, דהעיקר להיות תמיד בתשובה ובהכנעה ולהחזיק עצמו תמיד במדת אין, וז"פ מה דאיתא בזוהר (ע' ח"ג רכג:) בינה עד הוד איתפשטות, כי הרשעים הם מלאים חרטה (עקידה שס"ז), אבל עיקר התשובה להיות מודה ועוזב, וז"פ בינה - שורש התשובה, עד הוד איתפשט(ו)ת - להודות לפניו ית"ש על חטאיו ולעזוב המעשה תעתועים מעתה.

וזפ"ה ויגש אליו יהודה, מי שהוא בבחינת תשובה ומודה ועוזב וכנ"ל, זה האיש יוכל לקרב ויוחד בחינת צדק וצדקה נק' תרין משיחין. ויאמר בי אדוני, ועוד זוכה יותר להמשיך י"ב צירופי הוי"ה למדת אדנ"י, ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני - ועוד זוכה יותר שמתפשט(ו)ת השפע ע"י מט"ט אפוטרופוס של ישראל, והזוה"ק קורא אותו עבדו זקן ביתו (ע' זח"ג רטו., ת"ז הקדמה יד:) כי על ידו נשפע שפע לישראל בפרט בששת ימי החול (ע' ת"ז הקדמה ב:). ואל יחר בעבדך, כי הצדיק צריך להמשיך אליו רחמים ממקור הרחמים למט"ט להגביר ולנצח את הקליפות, וזהו ואל יחר אפך בעבדך.

וזה ג"כ פירוש הפסוק (בראשית מו, כח) ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף, יבואר ג"כ עפ"י דברינו הנ"ל, כי הרשעים הם מלאים חרטה (עקידה שס"ז), והעיקר להיות מודה ועוזב, וזה ואת יהודה שלח לפניו, דהיינו שהוא מודה על חטאיו. אל יוסף - בשביל להיות מוסיף והולך בעבדות השי"ת. וצריך האדם ללכת תמיד בתשובה, ובפרט בלילה קודם השינה צריך להתוודות על מה שעשה ביום (זח"ג קעח.), ולהפקיד נשמתו בידו ית"ש (זח"ג לג.), ולבקש מאתו שיטהר ויקדש אותו. ובזה פירשנו הפסוק (דברים יד, יא) כל צפור טהורה תאכלו, כי איתא בכוונות (סידור האריז"ל שחרית לשבת שיר למעלות אשא כו', ס' הלקוטים תהלים סי' קכא) יישן בגימטריא ש"ע, פירוש כי בלילה הקב"ה כביכול משתעשע בג"ע עם נשמות הצדיקים (זח"א עז., זח"ג ריג.) וכשאדם מקדש השינה אזי מוליכין נשמתו לג"ע וזוכה שטועם מנועם ההוא (ע' פע"ח ש' קרישעה"מ פ"י), וז"פ כל צפור טהורה, צפר בגימטריא יישן בגימטריא ש"ע, דהיינו שאם תתקדש ותטהר השינה שלך, תאכלו הוא לשון יחוד. וזה להורות לפניו גושנה, כי מה שטועמ(ו)ת הנשמה בהשינה היא בבחי' עיבור, ודו"ק:

אדוני שאל את עבדיו לאמר (מד, יט). כי השכינה כביכול משתוקק(ו)ת לתפילת ישראל, ועי"ז יכולה לעמוד ולבקש רחמים עבורינו, וכאשר פירשנו בפרשת ויצא בפסוק אלי תבא כי שכר שכרתיך (ל, טז). וז"פ, אדוני נק' השכינה. שאל את עבדיו, שע"י העבדות של ישראל יכולה היא לשאול ולבקש. לאמור, שיהיה אמירה ונחת רוח. היש לכם אב או אח, בין שהתפילה הוא במעלה גדולה עד שמגעת עד בחי' או"א וזה רומז על אב נק' אבא, או אח שהתפילה אינה בבחינה זו רק בו"ק, מ"מ מקבלת כח ע"י תפילת ישראל כנ"ל. ועוד נפעל, ונאמר אל אדוני יש לנו אב זקן, ע"י תפילת הצדיקים נשפע לשכינה מחכמה עילאה. וזה ונאמר אל אדוני, כי אליף רומז על פלא עליון (ת"ז ת' ע' קלה., וע' זח"ג לא.), והאליף הוא ממתקת את הדין שבאדנ"י (ע"ח שי"ח פ"ה), וזהו אדוני, וז"פ ונאמר אל אדוני - להמשיך לבחי' אדנ"י, אב זקן - מבחינת אבא רומז על חכמה (זח"ג רצ.), ודו"ק:

ויהי כי עלינו אל עבדך אבי ונגד לו את דברי אדוני (מד, כד). נ"ל כי בזמן הגלות כביכול השכינה הקדושה הוא בדרך התלבשות, אבל כשיהיה גאולה שלימה במהרה אזי יהיה הקדושה בהתרוממות ובהתגלות בלי לבוש. וז"פ ויהי כי עלינו, כשיהיה עלית העולמות. אל עבדך אבי, ויומשך לבחינת עבדך מבחינת אבי, רומז לבחינת אבא. ונגד לו את דברי אדוני - ויומשך לבחינת מלכות, כי אד[ו]ני רומז למלכות (זח"א טז:, זח"ג יא.), אז נוכל לדבר את דברי אדוני בלי התלבשות, וזה [ו]נגד לו, וכל הגדה הוא מרמזא דחכמתא (זח"ג נ:), ודו"ק:

ויאמר אבינו שובו שברו לנו מעט אוכל (מד, כה). נ"ל על פי מה שפירשנו לעיל שע"י התשובה יומתקו כל הדינים ויהיה לנו כל טוב, וז"פ ויאמר אבינו שובו, שע"י התשובה יהיה לנו אמירה ונחת רוח. שברו לנו, וישברו כל הדינין בגימטריא לנו. עוד שברו לנו, שנזכה ע"י התשובה שיהיה לנו פרנסה טובה, וע"י מי נוכל להשיג זאת ע"י הצדיק שממשיך זאת, וזה מעט אוכל נקרא הצדיק, כי הצדיק אוכל לשובע נפשו (משלי יג, כה):

ויאמר אבינו שובו שברו לנו מעט אוכל (מד, כה). נ"ל כי עיקר כל הוא התשובה, ומקודם כל שאדם רוצה ליכנס בעבדות השי"ת בלתי אפשר כי אם על ידי התשובה, וצ"ל נזהר בהתשובה כי שורש התשובה הוא בינה (זח"ג קכב.) ומינה מתערין (זח"א קנא.), וצריך לראות שיתפעל ויומשך רחמים וחסדים לישראל, וז"פ בחזירתו פרע הקפותיו (בר"ר מא, ג) בחזירתו הוא לשון תשובה לשון הדרי בי (ביצה כד:), פרע הקפותיו - ע"י תשובה התפעל שהמשיך רחמים מהדיקנא קדישא, וזה פרע הקפותיו רומז לדיקנא קדישא, כי הדיקנא קדישא מקיף לאור פני מלך חיים, וזה פרע הקפותיו - שיתגלה אור

מהדיקנא קדישא, וכשנתגלה האור מהדיקנא קדישא שהוא כולו רחמים אז הקליפות נופלים ונשברים. וז"פ ויאמר, ואיתא בזוה"ק (זח"א קב:, זח"ב ס:) ויאמר סתם מאן דאמר. אבינו שובו - פירוש שהתשובה יהיה שיומשך רחמים דרך ימין, וזה אבינו שרומז לחסד אבא, שברו לנו - עי"ז יושברו הדינים, כי לנו בגימטריא אלהים. מעט אוכל - ויומשך מבחי' שנקרא אכלו רעים (שה"ש ה, א) רומז לחו"ב כידוע (זח"ג ד.), לבחינת זעיר, וזה מעט, ודו"ק:

והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם (מה, יב). נ"ל כי יש אנשים אשר יש להם מדריגות וענינים גבוהים לדבר עתידות ודומיהן, ואעפי"כ עדיין הם למטה שלא נתעלו לשורשם. וזפ"ה והנה עיניכם רואות, הגם שיש לכם עיני הבטה לראות מרחוק. ועיני אחי בנימין - תסתכלו באם שהוא דרך ימין, ובאם כוונתכם להמשיך הימין בעולם, אז תדעו כי פי המדבר אליכם - שמידי ניתנה זאת לכם, ושהוא בקדושה, ואם לאו לא תבטחו בזה, שיוכל להיות שבא זאת לכם מסיטרא דשמאלא, והם מראים לאדם ג"כ ענינים כאלו, אבל כאשר עבודתכם הוא הכל מסטרא דימינא, אז תדעו בוודאי כי פי המדבר אליכם:

ועינכם אל תחוס על כליכם (מה, כ). נ"ל כי האדם הרוצה ליכנס בעבדות השי"ת צריך לפרש עצמו מעניני עוה"ז ומתאוות הגשמיות. וז"פ עיניכם אל תחוס על כליכם, שאל תחוסו על הגוף במה שמהצורך לשבור תאוות הגשמיות. כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא - כי כאשר תזכו להעבדות תזכו ג"כ לזה התענוג הגשמי בהקדושה:

ויסע ישראל [כו'] ויבא בארה שבע (מו, א). ופירש רש"י כמו לבאר שבע, כל מקום שצריכה למ"ד בתחילתה הטיל לה הי"א בסופה. ולהבין זאת נ"ל, כי יעקב אבינו ע"ה הצריך ליסע למצרים, והיה קשה מאוד בעיניו נסיעתו לחו"ל, והתחיל לדבק ולקשר עצמו למעלה להמשיך ע"ע מאור הבינה כדי שלא יזיק לו ח"ו אוירא דח"ל. וז"פ רש"י כל מקום שצריכה למ"ד בתחילתה - כי אור הבינה נק' למ"ד, מגדל הפורח באויר (זח"ב צא., קנט., ע"ח שכ"ט פ"ה), הטיל לה הי"א בסופה - כי בינה עד הוד מתפשט(ו)ת (זח"ג רכג:), והי"א מדריגות יש. וז"ש לו השי"ת (בראשית מו, ד) אנכי ארד עמך - דהיינו אנכי דיציאת מצרים רומז לבינה (ת"ז ת' כא נ.), ודו"ק:

ובני נפתלי יחצאל וגוני (מו, כד). נ"ל כי בני נפתלי רומז לבעלי תפילה, הם העומדים להתפלל לפניו ית'. יחצאל - צריך לדמות לפניו שהוא בבחינת חצי צורות, כי התפילה היא השלמת החסרון וצריך שיהיה תמיד בבחי' חצי צורות בלי השלמה, ולהמשיך

השלמה. וגוני - ולגנות עצמו תמיד ולאפס ואין יחשב בעיני עצמו. כאשר הוא מתפלל בבחינה זו אז ויצר ושלם - אם היצר הרע משלים אתו:

ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו (מז, יב). נ"ל דהנה איתא (זח"ג ז:) ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, ע"י המעשים טובים שלהם נותנים כח ושפע למעלה, ולהמשיך שפע מבחינת אין. וזהו ויכלכל יוסף - הצדיק שמכונה בשם יוסף (זח"א רמו:) ממשיך שפע מבחינת אין, וזהו ויכלכל הוא לשון כלולא (ע' ערוך ע' כליל) פירוש כת"ר, רומז לאין. את אביו - לבחינת אבא. ואת אחיו - רומז לתפארת. ואת כל בית אביו - רומז לששה קצוות. לחם לפי הטף - דהיינו שיומשך שפע קדושה יהיה ג"כ על ידו הזדככות וקדושה להנשמה, וזה לחם לפי הטף, רומז לנבואה לשון תטוף מלתי (איוב כט כב, ע' רש"י), ודו"ק.

ויחי

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וכו' (מז, כח). ונקדים לפרש הפסוק (ישעיה נח, ח) אז יבקע כשחר אורך וכו', דהנה האדם צריך לתקן הארבעה יסודות שלו שמרומזים נגד ד' אותיות הוי"ה ב"ה (ע"ח ש"נ פ"י), וצריך האדם שלא לפגום בהם ח"ו, ויקשרם בהקדושה, ושכל אחד מד' יסודות יהיה דבוק ומקושר באות הוי"ה ב"ה שמרומז נגדו, וכשאדם עושה כן שמקשר הד' יסודות בד' אותיות הוי"ה ב"ה אזי פועל שנעשה יחוד שלם לאמיתו, ונבקעו ונשברו המסכים המבדילים ונפתחו שערי אורה ליעול בהיכלא בגינזא דמלכא, וז"פ אז יבקע - דהיינו ע"י שמדבק הד' יסודות בד' אותיות הוי"ה ב"ה, וזה אז בגימטריא שמנה, דהיינו שדביקים הד' יסודות בד' אותיות הוי"ה ב"ה ולא יפרדו, ועי"ז נעשה יחוד שלם. יבקע - פירוש שנשברו ונבקעו המסכים. כשחר אורך - והאור מלמעלה כשנפתח הוא נפתח כשחר מעט מעט, שיהיה בהמתקה וברחמים רבים. וארוכתך מהרה תצמיח - פירוש שעי"ז נזכה שיומשך בחינת יחידה למשיח צדקנו במהרה בימינו (לק"ת פ' בראשית עה"פ ויתהלך חנוך), שנמשך מבחינת אריך אנפין (ע"ח ש"ו פ"ה, ש"נ פ"י).

וזפ"ה ויחי יעקב בארץ מצרים, שיעקב אבינו ע"ה היה בחינת סוד הדעת (זח"ב יד:), ועבודתו ועשייתו להשי"ת ב"ה הי' לו ולזרעו אחריו עד סוף כל הדורות, ובהיותו במצרים ע"י היחודים שעשה שיבר וגירש הקליפות להקל מדורות הבאים, וזהו ויחי יעקב - שהחיה והקים הניצוצות הק', ויעקב הוא אותיות יבקע (ע' ע"ח של"ב פ"ב), דהיינו שבקע ושיבר הקליפות. ולזה כתיב יעקב, הגם שכבר היה שמו ישראל, ולדברינו

ניחא. בארץ מצרים - כי גלות מצרים הוא בכל דור ודור עד שנזכה לגאולה שלימה כידוע ליודעי חן, וזהו ויחי יעקב בארץ מצרים, דהיינו עד סוף כל הדורות שיהיו בגלות מצרים, ויעקב אבינו ע"ה בקע ושיבר אז הקליפות להקל מהדורות הבאים כנ"ל, והחיה הנ"ק כנ"ל.

שבע עשרה שנה - פירוש ע"י מה פעל ועשה כל זאת, ע"י היחוד שבע עשרה שנה היוצא מר"ת א"ת ה"שמים ו"את ה"ארץ (בראשית א, א) ונקרא בזוה"ק גושפ(ו)נקא דחותם ביה שמיא וארעא, סטרא דחסד, ולזה נקרא חותם, שחתם שמיא וארעא שלא להשתלשל עוד, ושם הקדוש הזה בגימטריא י"ז, ועי"ז היה נתפעל שיהיה אז יבקע כשחר אורך, ויהיה העלאה להני"ק.

ויחי ימי יעקב שני חייו, פירוש שהבהירות ואור שלו המשיך לשני חייו, וז"ס כל ימיך על אדמתיך (דברים יב, יט) ודו"ק. שבע שנים - שקישר ודיבק השבע שנים שרומז לעולם המעשה (ע' זח"א קנג:, זח"ג שב.) עד עולם העליון שמרומז בתיבת וארבעים, רומז לבינה מ"ם דלמרבה המשרה (זח"א לד:, זח"ג סו:), גם וארבעים רומז לחסד - ד' יודי"ן דע"ב (ע"ח שכ"ה ד"א, של"ד פ"ב). ומאת שנה - עי"ז המשיך מאה ברכות לעולם המעשה (ע' פע"ח ש' הברכות פ"א):

לישועתך קויתי ה' (מט, יח). נ"ל כי האדם צריך שהעבדות שלו יהיה דוגמת מעשה בראשית, וכמו שהיה בבריאות העולם בבריאות שמים וארץ הי' מחשבה קדומה להוי"ה ב"ה, הגם שהיה הכל ברגע א' אעפי"כ בערכינו לשבר את האזן אנו מדמין כן, וע"י שעלה ברצונו הפשוט לברוא את העולם להיטיב לברואיו היה צריך להיות שעשועים שיהיה גילוי עולם ונתהווה הכל מהעלם אל הגילוי. כמו כן צריך האדם להעלות עצמו בעבדות שלו מהעלם אל הגילוי שיתגלה בו הוי"ה ב"ה, וז"פ לישועתך - מבחינת שעשועי דמלכא. המשיך קווים, וזה קויתי. ה' - עד הוי"ה ב"ה, ודו"ק:

גד גדוד יגודנו וכו' (מט, יט). נ"ל כי גד ר"ת ג'ומל ד'לים, פירוש שמי שגומל חסד לזרע ישראל בכל כוחו. גדוד יגודנו, אזי כתות של מלאכי השרת סובבים אותו ושומרים אותו מכל דבר רע ח"ו. והוא יגוד עקב, פירוש עוד זוכה שמבדיל ומכרית מאתו היצה"ר שנקרא עקב כמ"ש (בראשית ג, טו) ואתה תשופנו עקב, ויגד הוא לשון כריתה כמו גידי אילנא (סנהדרין קי:):

מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך (מט, כ). ואיתא בזוה"ק (ת"ז ת' לט עט:) כל אשר בכת"ר, והנה הצדיקים דרכם שאין מניחים שום דבר למטה ח"ו רק מכתירים ומקשרים הכל למעלה עד הכת"ר, וז"פ מאשר - מי שכל עשייתו ועבדותו הוא מאשר,

מבחינת כת"ר, שמעלה הכל מתתא לעילא עד מקום ההוא, וממשיך מלעילא השפעות טובות לישראל. שמנה לחמו - מי שעושה כן זוכה להמשיך השפעות טובות לישראל מה ששייך להזדככות נשמתם, כי לפעמים ע"י השפע וישמן ישורון וכו' (דברים לב, טו) ח"ו, אבל מי שעשייתו כנ"ל זוכה להמשיך שפע קדושה וכי"ל, ותיבת שמנה אותיות נשמה. והוא יתן מעדני מלך - והדבר הזה הוא נחת ותענוג גדול לפניו ית"ש.

עוד והוא יתן מעדני מלך, שהצדיק שעושה כנ"ל יוכל להמשיך שמלכי אומות יוכנעו לפניו ית"ש, ומה שהצדיק גוזר מוכרחים לקיים דבריו הקדושים, ותיבת מעדני לשון הכנעה כמו עדני העצני (שמ"ב כג ח, מו"ק טז:):

נפתלי אילה שלוחה וכו' (מט, כא). נ"ל דהנה אנו אומרים (תפילת עמידה) תקע בשופר גדול לחירותינו, כי הגאולות שהיו כבר, הי' ע"י פחד ובהלה, אבל על הגאולה שאנו מצפים במהרה אנו מחכים שיהיה ברחמים רבים ומתוך שמחה, וזה נקרא שופר גדול, שיהיה ע"י גדולה. וז"פ תקע שהוא לשון יחוד (ב"ק כז.), בשופר גדול - ע"י גדולה יהיה לחירותינו.

וז"פ נפתלי, בגימטריא תקע, לשון יחוד. אילה נק' שופר, שהאילה רחמה צר (עירובין נד:) רומז לפה השופר. וזפ"ה נפתלי, ע"י שיהיה יחוד גמור, אילה שרומז לשופר, דהיינו שיהיה שופר גדול לחירותינו. שלוחה, פירוש שיהיה נשפע להי"א תתאה. הנותן אמרי שפר, וכשיהיה הגאולה שלימה במהרה אז נזמר ונשבח ונפאר ליוצרנו ית"ש לעד ולעולמי עולמים אמן נצח סלה ועד:

שמות

ואלה שמות בני ישראל וכו' (א, א). ובהקדם נפרש הפסוק (תהלים קמז, ד) מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא, ואיתא **בכוונות** על זה (ע' לק"ת ושעה"פ עה"פ, סידור האריז"ל פסד"ז) דעת דנוקבא. ולהבין זאת נ"ל, דאיתא בזוה"ק (ח"ג רכ:) ששאל חד מחברייא. היכא רזא דחושבנא, וא"ל עיניך בריכות בחשבון על שער בת רבים (שה"ש ז, ה), דהיינו בחשבון על שער בת רבים נק' שבעת ימי הבנין, שם מתחיל המספר, כי למעלה בעולמות העליונים הם באחדות גמור ואין שייך לומר שם שום מספר, רק מו"ק מתחיל המספר (ע' ע"ח שמ"ח פ"א), וסוד המספר הוא לחבר ולקשר הכל למעלה ולהאיר הבחינת כנס"י, וזה בחשבון - אותיות חשוב נו"ן, להמשיך מבחינת נו"ן אימא עילאה (ת"ז ת' ע' קכז.) לכנס"י. וזפ"ה מונה מספר לכוכבים וכוכבים נק' שמות ישראל, כי כמו שהכוכבים הם צבאים של (הסהירא קדושא) [הסיהרא קדישא] (רש"י בראשית

א טז), כ"כ הנשמות ישראל הם צבאים של כנס"י, וז"פ מונה מספר לכוכבים - שניתן המספר לישראל, בשביל לכולם שמות יקרא, שיומשכו שמות הק' העליונים לכנס"י, ועי"ז נדחו המציקי שכינה.

וז"פ ואלה שמות בני ישראל, כי יעקב אבינו ע"ה התיירא לירד מצרימה שהיה מקום מזוהם, והיה ממשיך שמות הק' להכניע הקליפות שלא ישלטו. הבאים מצרימה את יעקב, כי הקב"ה אמר ליעקב (בראשית מו, ד) אנכי ארד עמך וכו', ועשה עצמו כביכול בבחינת ירידה, אבל משהי' יעקב אבינו ע"ה במצרים והמשיך שמות הקדושים כתיב הבאים לשון ביאה וחיבה, וזהו את יעקב - שהיה ע"י יעקב.

וז"פ דן ונפתלי גד ואשר, דהיינו מי שעושה כנ"ל וממשיך שמות הקדושים לכנס"י ומבריח הקליפות, אז ממשיך אדנותו ית"ש לזה העולם, וז"פ דן - כמ"ש (בראשית טו, יד) וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי. ונפתלי - עוד זוכה שיוכל להמשיך פרנסה לישראל, ונפתלי אותיות תפילין גימטריא פסת"ם (משנ"ח מס' תיקון התפילין פ"א מ"ג), וזה שם של פרנסה (סידור האריז"ל ברכת כהנים), וז"ס שעשה יעקב אבינו ע"ה ליוסף כתונת פסים (בראשית לז, ג), כי יעקב נקרא איש תם (בראשית כה, כז), ועשה ליוסף כתונת פסים, ובהתחברו יחד נשלם השם הקדוש פסת"ם (ע' סידור האריז"ל שם). גד - שזוכה להמשיך ממזל העליון, וגד לשון מזל (ע' ת"י ורש"י בראשית ל יא). ואשר - ואז משבחים והודים להשי"ת:

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וכו' (א, א). ונקדים לפרש הפסוק (בראשית לג, יז) ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית, והנה הל"ל לסוכות. וכבר פירש רש"י בכמה מקומות (בראשית יד, י) כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילה הטיל לה ה"א בסופה. ולהבין הענין מה הוא, נ"ל כי כשהאדם רצונו להשיג עבדות הבורא ב"ה העיקר הוא ע"י תשובה, וע"י התשובה נפתחו לו כל השערים הקדושים אשר אין להם השגה ואפיסה בזה העולם, ונק' חושך על שם שמכוסה וסתום, וסוד התשובה נק' בינה (זח"ג קכב:) על שם ובלבבו יבין ושב ורפא לו (ישעיה ו, י), ואיתא בזוה"ק (זח"ג רכג:) בינה עד הוד איתפשטות, בינה נק' שופר גדול, כי אנו אומרים (תפילת עמידה) תקע בשופר גדול לחירותינו, ובינה נק' חירות עליון] (זח"ב קפג.), ובחינת הוד נק' שופר קטן, ולזה הוי"ה של בחינת הוד מנוקד בתלת נקודין (טעמי המצות פ' תשא, משנ"ח מס' תפלת העשיה פ"א), כי בחי' הוד נק' ירכה שמאלה (זח"א כו:, ת"ז ת' ל' עד., ת' י"ט לח.), ונפגם בכף יריכו של יעקב (זח"א כו:), והפגם היה רק בג' עולמות, כי בעולם אצילות שם לא היה שום פגם כלל

וע"ז כתיב לא יגורך רע (תהלים ה ה, ע"ח שמ"ט פ"ט, שערי קדושה ח"ג ש"ב), רק בג' עולמות בי"ע, ולזה הוי"ה של בחי' הוד מנוקד בתלת נקודין.

ואיתא בסידור האר"י זללה"ה (ברכת יוצר אור) בורא רפואות הכוונה הוד, ופעם אחת איתא ת"ת (שם בשמ"ע בברכת רפאנו), ושניהם אמת, כי רפואה והצלה חד הוא (ב"מ פו: תוד"ה ההוא), פירוש כי הצלה היא בבינה כדאיתא בספר **מאורות נתן** (מא"א מע' הה' סי' כג), ובינה עד הוד איתפשט(ו)ת, וזה רפואה והצלה חד הוא, וז"פ בורא רפואות רומז להוד - פירוש להוד שבבינה, ובחי' ת"ת נאצל מבינה אימא עילאה, וז"ס ויצא יעקב מבאר שבע (בראשית כח, י) כאשר פירשנו לעיל יעו"ש (פ' וישב עה"פ וישב יעקב), ושניהם אמת. וזה תקע בשופר גדול, תקע הוא לשון יחוד כדאיתא שמא יתקע, דהיינו ליחד שופר קטן עם שופר גדול, וכמאמר הגמרא רפואה והצלה חד הוא, ודו"ק.

ומשה רבינו ע"ה תיקן חלקו עד ראשית עליון, ולזה זכה לקרן אור פניו, כי תיקן הכל, ואליו הי' כתנות עור באלו"ף, ולזה אמר אליו השי"ת ונתת[ה] מהודך עליו (במדבר כז, כ) פירוש מבחינת הוד שלך שאין בו פגם כלל.

וז"פ כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילתה, הכנס"י נק' כל תיבה, שהוא כוללת מאלי"ף ועד תי"ו (ת"ז ת' יט מא.). וצריכה למ"ד בתחילתה, בינה נק' למ"ד מגדל הפורח באויר (זח"ב צא., קנט., ע"ח שכ"ט פ"ה), וצריכה למ"ד בתחילתה, פירוש שיהיה כאמה בתה (ע' זח"א קעג:), כי הכנס"י הי' ראשית המחשבה, וזה בתחילתה - פירוש ראשית המחשבה, והטיל לה הי"א בסופה - להיות סופי דכל דרגין (זח"א כ.), כי המלכות צ"ל בהתגלות ומלכותו בכל משלה (תהלים קג, יט), וא"א להתגלות כי אם בסופי בכל דרגין, כי מה שהאור הוא קרוב להמאציל בלתי אפשר ליהנות מהאור כי אם בסופי דכל דרגין, ולזה הגאולה שלימה תהיה בסוף יומיא (ע' זח"ב נא:) והמלכות קדישא תבנה ותכונן לעד בסוף יומיא.

וזפ"ה ויעקב נסע סכותה, נסע הוא נפעל מבנין משיאין משואות, לשון התגלות, כי האותיות אחה"ע מתחלפין, [ובחילוף אותיות זסשר"ק, והוא כמו תיבת נשא], דהיינו שהתגלה האור הסתום ומכוסה. ויבן לו בית, ע"י מה היה יכול להתגלות האור הקדוש ע"י התשובה, וזה ויבן לשון בינה, גם ויבן בגימטריא חיים, הוא ג"כ סוד הבינה שנק' אלהים חיים, ע"י התשובה התגלות האור והמשיך על עצמו אור מקיף, ובית רומז לאור מקיף. ולמקנהו עשה סוכות - ולמי שהוא בבחינת בהמה עדיין, עשה סכות, הניח שיהיה מכוסה, כי מי שהוא בתשובה תמיד הוא מצומצם ומכוסה, לזה גילה יעקב האור מקיף, ולמי שהוא בבחינת בהמה הניח להיות מכוסה.

וז"פ ואלה שמות בני ישראל, כי אורייתא וקב"ה וישראל חד הוא (זח"ג עג.) וכל התורה שמותיו של הקב"ה (זח"ב פז.), ולזה הנשמות של ישראל נק' שמות. הבאים מצרימה, רומז לבינה שנק' מן המצר (ע' סידור האריז"ל בכוונת השופר), כי בינה דא"א הוא בגרון (ע"ח שי"ג פ"ב). את יעקב, בסוד ויעקב נסע סכותה כנ"ל, ודו"ק:

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א, ח). הנה מבואר על פי מאמר **הקדמונים** ז"ל (ש' היחודים פ"ד מענף הג') על פסוק (ירמיה ג, יד) שובו בנים שובבים, דהיינו שמות וארא וכו', ובעת הזאת הוא עת רצון לעורר עצמו בתשובה, ושורש התשובה סוד אהי"ה, דהיינו לסור מרע ולקבל על עצמו מכאן והלאה אהיה טוב, וכשרואה השי"ת רצונו הטוב כביכול מראה לו פנים מאירות ג"כ מבחינת אהי"ה, דהיינו אהיה לך לאלהים, וצריך כ"כ לעורר בתשובה עד שמעורר להמשיך עליו מתשובה עילאה סוד קס"א עד מדה תחתונה שנק' תשובה תתאה סוד קנ"א (ע' פע"ח ש' הנהגת הלימוד), וז"ס אהיה אשר אהיה (שמות ג, יד), היינו מתשובה עילאה עד תשובה תתאה.

וז"פ ויקם מלך חדש, בגימטריא קס"א קנ"א, דהיינו מי שמחדש עצמו בכל יום בתשובה כנ"ל. וז"ס מלך השמיני המוזכר בזוה"ק (ח"ג רצב.:) שנקרא מלך הדר, לשון הדרי בי (עירובין נב.), ששם הוא חירות עליון שלא הוזכר בו הכתוב מיתה כלל כמו בז' מלכין קדמאין (ע' טעמי המצות פ' תזריע), ואדם המעורר עצמו בכל יום כנ"ל הוא נקרא מלך חדש. וזפ"ה ויקם - תהיה לך תקומה וממשלה. על מצרים, הם מצעירו השכינה. וזה אשר לא ידע את יוסף - דהיינו שאין רצונו בהיחוד הנעשה ע"י יוסף שנקרא צדיקו של עולם (ע' זח"א קסח: ע' עבוה"ק ח"ג פמ"ד), ותיבת ידע לשון יחוד, אבל הצדיק הנק' מלך חדש כנ"ל יהיה לו כח וממשלה על מצרים וכל אשר יעשה יצליח.

ולפי דרך זה נבאר פירוש הפסוק (שמות ד, יב) ועתה לך ואנכי אהיה עם פיך והור[י]תיך אשר תדבר, על פי מאמר חז"ל (בר"ר כא, ו) אין ועתה אלא תשובה, וז"פ ועתה - התשובה תהיה, לך - כמו אל כ', דהיינו עד הכתר (זח"ג רפ:) סוד אהיה (ת"ז ת' לט עט:), ומשם יושפע עליו שפע מש"ע נהורין עילאין המרומזים בתיבת שובבים לשון שכן, תרג[ו]ם של משכנתה (שמות ג, כב) [מ]שביבותה, ושכן בגימטריא ש"ע, והם נמשכים מכת"ר המרומז בכ' של לך. ואח"כ אנכי אהיה עם פיך - היינו אנכי דיציאת מצרים (ת"ז ת' ו' כב:) שנק' פום ממלל רברבין (ע"ח ש"ה פ"ג), יושפע השפע לפומא דז"א, וזה אהיה עם פיך. והוריתיך את אשר תדבר, מבואר על פי מה שפירשנו פירוש הפסוק (תהלים קיח, יט) פתחו לי שערי צדק, דהיינו שנידמה לאדם שהוא לבר מהיכלא דמלכא וצועק תמיד פתחו לי וכו', זוכה צדיקים יבואו - שנשמת הצדיקים יבואו בו בבחינת עיבור להיות לו

לעזר ולסעד לעבודתו ית"ש. וכדומה מה ששמעתי **מכאדמו"ר זצללה"ה** פירוש על פסוק (תהלים צט, ו) משה ואהרן בכהניו, דהיינו שבחי' משה ואהרן באים בבחינת עיבור לכהנים הם הצדיקים כמאמר הכתוב (בראשית יד, יח) והוא כהן לאל עליון, להיות להם לעזר ולסעד. וזהו פירוש והוריתיך אשר תדבר, לשון הריון ועיבור, שבאים אליו נשמת הצדיקים בסוד עיבור כנ"ל. אשר תדבר - כדי שיוכל לנהוג העולם בדרך הישר.

עוד והוריתיך לשון עיבור, אותיות עירוב, דהיינו אתן לך כח להמתיק דינין שהוא סוד ערובי חצירות (טעמי המצות פ' בשלח), ולזה נק' עירובי חצירות כי עירוב בגימטריא ע"ב רי"ו, וחצירות לשון חצי צורות, שהם נו"ה תרין פלגי גופא (זח"ג רלו.), וצריך להמתיק אותם ולהמשיך להם שפע, ולזה נק' עירוב לשון מעריב ערבים (תפילת מעריב) - שהשי"ת ממתיק ומעריב ערבים לשון ערב ואופל. אבל מבוי אין צריך כל כך תיקון, כי מבוי בגימטריא כבוד ה', שם של חן, ולפיכך נק' שיתוף מבוי, כי שם אין צריך כל כך להמתיק כי אם בשיתוף חו"ג (ע' טעמי המצות שם).

וז"פ (שמות שם ד, כט) וילך משה ואהרן, דהיינו שבאים אליו בחי' משה ואהרן כנ"ל, וצדיק כזה זוכה שמביא גאולה על בני ישראל, וזהו ויאספו אליו כל זקני ישראל, ודו"ק: **ויאמר** אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו (א, ט). ועוד פסוק (א, יא) וישימו עליו שרי מיסים למען ענותו וכו'. ועוד פסוק (א, יב) וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ ויקצו מפני בני ישראל. נ"ל דאיתא **בכתבי האר"י** זללה"ה (נגיד ומצוה עמוד נג) שמכל המצות שאדם עושה יש לו הארה ניכרת על פניו, וביותר ממצות צדקה שיש לו הארת קרן על פניו נשרשת. והנה סוד הצדקה היא, כי השי"ת ב"ה לו דמיה תהלה, אין לו שום תואר כלל וכלל, רק אצילות בעולם זה נק' כך ובעולם זה נק' כך, ויש עולם שנק' עלמא דמסכנא דלית לה מגרמיה כלום (זח"א קסח: קפא., זח"ב צה.), שם מקום המשפט, והנה פרנסת ושפעת ישראל צ"ל ממקום גבוה למעלה מהטבע, ממקום שנקרא אין, ומי שהוא עני בדעת ואין לו השגה להמשיך פרנסתו ממקום הראוי' דהיינו מבחינת אין כנ"ל, רק צועק תמיד אל מקום שאי אפשר להשיג משם פרנסתו, ולפיכך הוא עני, ומי שנותן צדקה יש תענוג ונחת רוח להקב"ה, מחמת שאותו עני צועק למקום שאי אפשר להשיג משם פרנסתו, והוא משפיע לו, ואם המשפיע יש לו עיני השכל אזי בנתינת צדקה יוכל להמשיך לאותו המקבל שפע מבחינת אין.

וז"ש פרעה הנה עם בני ישראל רב, בגימ' ע"ב ק"ל, דהיינו שהם חוש קל לעשות צדקה ומעש"ט, ועב רומז לחסדים כידוע. ועי"ז ועלה מן הארץ - כי גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה (ב"ב י.). וז"ש וישימו עליו שרי מסים למען ענותו - שיענו ח"ו שלא יוכלו

ליתן צדקה. אבל הופר עצתו וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ, שבני ישראל התחזקו במצות ובמע"ט. ויק[ו]צו מפני בני ישראל, ממה שהיה לישראל הארת פנים ע"י נתינת הצדקה, שדבר זה מגיע עד הקוצו של יו"ד שנקרא אין, מזה היה למצרים סיגים וקוצים, ולזה ניחא דכתיב מפני בני ישראל, דלכאורה הל"ל מבני ישראל, ולדברינו ניחא וכנ"ל:

וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי (שמות ב, א). נ"ל כי האדם ההולך בדרך אמת והיושר נדמה לו לאפל וחושך בעיני עצמו, והנה האיש הזה מורא לא יעלה על ראשו, כי אם הדבר הזה ידוע אליו באמת ונקבע זאת בלבבו שאינו מאיר לעצמו בכל עשיותיו, ידוע להוי לו שהוא הולך בדרך אמת, וזה רצונו ית"ש מה שהוא אפל בעיני עצמו. ונמשל הענין למלך שרצונו ליתן את בתו לאשה למי אשר יחפוץ, ובעת היחוד מסתיר הדבר מכל בני המלך, ומוליך החתן דרך מקומות שלא יוודע לבני המלך, והחתן הזה בראותו שמוליכין אותו להיחוד אינו יודע אנה מוליכין אותו, אבל באמת רצונו של מלך הוא להוליכו להיחוד כדי שלא יוודע הדבר. וזפ"ה וילך איש מבית לוי, שנדמה לאדם שהולך מבית לוי, מהדביקות, אבל כאשר ידוע לו הדבר זה באמת וצועק תמיד להשי"ת, ידוע להוי אליו ויקח את בת לוי - שזה רצונו ית"ש כדי להוליכו אל היחוד ולדביקות האמיתי ובהירות הנכון:

ותתצב אחותו מרחוק לדיעה מה יעשה לו (ב, ד). איתא בזוה"ק (ת"ז ת' יח לג.:) מארי דרגלין הם העומדים בתפלה לפני הקב"ה, וצריך לפעול בתפלתו לאקמא שכינתא מעפרא, שתתפלל עבורינו ושתמשיך עלינו שפע, ולכן נק' השכינה שלוחא דרחמנא ושלוחא דידן, דהיינו כמו שאדם מתפלל לפני השכינה כך השכינה משתוקקת למעלה עד א"ס, ולזה נק' שלוחא דידן, ואח"כ היא מביאה שפע לבני ישראל מא"ס ב"ה הוא נק' שלוחא דרחמנא.

וז"פ ותתצב אחותו, שהצדיק פועל בתפלתו שמקים ומעמיד השכינה לעורר רחמים עלינו, והוא נק' אחותו כידוע. ואיזה אדם יוכל לפעול זאת, מי שהוא מרחוק, דהיינו שמבוזה בעיני עצמו ונדמה לו שהוא רחוק מהיכלא דמלכא, ואז יכול להעלות השכינה בתפלתו. לדעה, דהיינו עד דעת עליון. מה - ומשם היא מביאה שפע לבחינת מ"ה. יעשה - עד עולם העשייה בחי' ב"ן (ע"ח שמ"ב פי"ד). ואח"כ לו - דהיינו להצדיק שפועל כך בתפלתו, כמו שפירשנו (פ' בהעלותך) פירוש הפסוק (במדבר יא, ט) וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו יעו"ש:

ותתצב אחותו מרחוק לדיעה מה יעשה לו (ב, ד). נ"ל כי האדם קודם לימודו צריך להרהר בתשובה (ש' היחודים פי"א מענף הג'), ובזה זוכה שמשיג שמעתתא אליבא

דהלכתא, הן בנגליות התורה והן בנסתר שנקרא גם כן הלכה, כי שניהם הם כביכול כמו גוף ונשמה (זח"ג קנב:). וזפ"ה ותתצב אחותו, אחותו נק' ההלכה כמ"ש (משלי ז, ד) אמור לחכמה אחותי את, וכמו דאיתא בגמרא (שבת קמה: ע"ז הפ') אם ברור לך כאחותו, וזה ותתצב אחותו - פירוש שתהיה קיום והעמדה על תיקונה ועמדה להלכה. ע"י מה, מרחוק, פירוש ע"י התשובה שלך שתעשה קודם לימודך, ומרחוק נקרא הבעל תשובה כדאיתא (ברכות לד:) לרחוק ברישא. לדעה מה יעשה לו, פירוש וכשתעשה כן שיהא לימוד התורה שלך בדרך הנ"ל, לדעה - אזי תזכה להמשיך שיהיה בדעת חדרים ימלאו (משלי כד, ד), ותוכל להמשיך התחברות בעולם, ותעלה הכל עד הדעת עליון, וזה לדעה מה יעשה לו, כי איתא בגמרא (ע' תוס' מנחות מג: ד"ה שואל) אל תקרי מה אלא מאה, וזה מה יעשה לו שתמשיך מאה ברכות לעולם, והנה שמעתי כאדמו"ר **מוהרי"י** זצללה"ה מלובלין שפירש הפסוק ובדעת חדרים ימלאו, פירוש בשביל הדעת דהיינו שיהיה התחברות בעולם, חדרים ימלאו - צריך שיהיה לישראל עושר וכבוד עכ"ד הקדושים. וזה ג"כ לדעה, פירוש בשביל שיהיה התחברות, מה יעשה לו - יומשך ע"י מאה ברכות לעולם העשיה:

וישמע אלהים את נאקתם וכו' וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים (ב, כד-כה). לחבר אלו הפסוקים, נ"ל עפ"י מה שיסד בעל הגדה, וירא את ענינו זו פרישות דרך ארץ, שנאמר וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים. ולכאורה קשה היאך נרמז בכאן פרישות דרך ארץ. ונ"ל כי בני ישראל הרוצים ליכנס בעבודתו ית"ש ומתקדשים ומטהרים עצמם בכל יכלתם, יכולים לפעול ע"י זיווגם דלהון דלתתא שיתעורר למעלה ג"כ יחוד גמור, ופרעה ראה והבין כל זאת ורצה למנוע הישראל מזיווגם כדי שלא יתעורר למעלה ג"כ הזיווג, אבל יש יחוד מניה וביה כידוע (ע"ח של"ט פ"ב), וז"פ וידע אלהים - שהשי"ת ברוב רחמיו עשה יחוד מניה וביה, ותיבת וידע לשון יחוד. ושפיר יסד בעל הגדה, כי בשביל שפרעה מנע ישראל מזיווגם הוצרך להיות יחוד מניה וביה, ויחוד מניה וביה נקרא יחוד אלהים הוי"ה בגימטריא יב"ק, והשם הקדוש הזה הוא מסוגל להבריח כל המסכים, ותפילת ישראל עולים למעלה למקומם, וז"פ וישמע אלהים את נאקתם, ועל ידי מה, על ידי וידע אלהים, שהיה יחוד מניה וביה:

וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים (ב, כה). יש לפרש על דרך ששמעתי ממורי הגאון **מו"ה העשיל** זצללה"ה הפ' הראני נא את כבודך (שמות לג יח-יט), כי ביקש משה הדבר לטובתן של ישראל, שיהיה הכח והאומץ בידו שיוכל להיטיב להם, והשיבו השי"ת אני אעביר לשון הכרזה, כמו ויעבירו קול במחנה (שמות לו, ו), ר"ל אכריז שכל

טוב על פניך - שדרך הצדיק ילכו כל השפעות וכל ישועות ישראל בכלל ופרט. רק וחנותי את אשר אחון, כי גם הצדיק הוא בן אדם ולא יוכל להשגיח על העולמות בכל עת בלי הפסק, כי לפעמים צריך לישן ולפעמים מוטרד בענין אחר, והשאיר הש"י כביכול לעצמו אשר שינה אין לפניו ולא יטרידוהו טורד שהוא ית' יחון לאיש אשר ייטיב לפניו. וז"פ וירא אלהים את בני ישראל, ר"ל לעזרם ולהושיעם, בעת אשר ידע אלהים, כי ידע הוא לשון שינה, ואלהים כונו לצדיק מושל ביראת אלהים (שמ"ב כג, ג), וגם אז יצמיח השי"ת לבדו ישועת ישראל וגאולתם ממצוקותיהם בכלל ובפרט אמן כן יהי רצון:

ויאמר מזה בידך ויאמר מטה (ד, ב). ולכאורה יש לדקדק מה ענין השאלה, וכי לא ידע השי"ת מה בידו. ומה השיבו משה שמטה בידו, וזה הוא תמיה. ונ"ל שהשי"ת ב"ה אמר למשה מזה בידך, לשון מזה בן מזה (ברכות כח.) - שהגדולה וממשלה בידך. והשיבו משה, ויאמר מטה - כלומר איני נחשב בעיני עצמי כי אם כמטה, כי כן צדיקים דרכם שאין מרגישים אצלם שום מעלה:

או יאמר, דהנה אנו מצפים תמיד שיהיו שני מאורות הגדולים, וזה עיקר תפלתינו, וידוע פי' הזוה"ק על לעושה אורים גדולים (תהלים קלו, ז) דהל"ל לעשה, אלא הקב"ה הניח זה העבדות לצדיקים שיתקנו זאת בתפלתם, וז"ס התשובה - תשב הי"א לגבי וא"ו (זח"ג קכב.). וז"פ מזה בידך, כנ"ל, וכשראה משה שיש לו כח, ויאמר מטה, ויאמר לשון המשכה כדאיתא בספר הקנה, ויאמר מטה - שהמשיך השפעה להי"א תתאה שנק' מטה (מא"א מע' המ' סי' סד) להיות שניהם שווים.

וזפ"ה (שמות ד, יז) ואת המטה הזה תקח בידיך, תמיד, שתפעול לחבר בחינת מטה עם בחינת זה, היינו וא"ו (זח"ב לט:) עם הי"א, ועי"ז תזכה אשר תעשה בו את האותות, לשון ותעש הארץ (בראשית מא, מז) - שיאספו אליך בבחינת עיבור נשמות הצדיקים שנק' אותות (ע' זח"ג רנז.) להיות לו לעזר ולסעד לעבודתו ית' ודו"ק:

עוד נ"ל, ובהקדם נפרש הפסוק (שמות כה, כג) ועשית שולחן עצי שטים, ונ"ל הטעם מה שנצטווינו לעשות כל כלי המשכן מעצי שיטים, כי בנין המשכן היה תיקון אדם וחוה (ע' זח"א נב:-נג., ע' מג"ע אופן קפד), וכ"כ האדם מחויב לתקן חלקו, ועי"ז שמשבר תאות היצה"ר ומשליך מאתו כל (הסוג) [הסיג] ופסולת בזה מתקן חלקו שפגם בעטיו של נחש. ואיתא בגמרא (סנהדרין נט.) חבל על שמש גדול שאבד מן העולם, כי קודם החטא היה דבוק בהקדושה והיה גדול מאוד והיה מסייע לכל והיו הכל נהני' ממנו, ואח"כ בקלקולו היה נפרד מקדושה, ולזה נצטווינו לעשות כל כלי המשכן מעצי שיטים, כי שיטים בגימטריא נחש וא' יותר, דהיינו להמשיך מאלופו של עולם וזה המתקתו,

וכאשר פירשנו על פסוק (שמות יב, לט) ולא יכלו להתמהמה יעו"ש. וז"פ ועשית שלחן, אותיות לנחש, דהיינו לתיקונו של נחש תעשה עצי שיטים כנ"ל, א' יותר ממספר נחש, וזה תיקונו וכנ"ל, ולזה נק' שיטים לשון שטות (במ"ר כ, כב), כי הנחש היה ערום (בראשית ג, א), וע"י ערמותו היה מחטיא, וכמו כן פרעה היה דימה בנפשו שהוא חכם, וחטא, ועיקר לידע בנפשו שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד השי"ת.

וזה שאמר השי"ת למשה רבינו ע"ה השליכהו ארצה ויהי לנחש, שקלקלת וספרת לשון הרע. ואח"כ אמר לו אחוז בזנבו ותתקן אותו החטא, היינו שתעשה ממנו שיטים כדברינו הנ"ל, וזה ויהי למטה בכפו, נקרא עצי שיטים, שתיקן ועשה מנחש עצי שיטים:

ויאמר השליכהו ארצה וכו' ויהי לנחש וכו' (ד, ג). ואח"כ אמר לו השי"ת (פסוק ד) שלח ידך ואחוז בזנבו וכו' ויהי למטה בכפו. נ"ל כי העון לשון הרע רח"ל הוא גרוע מכל ומקלקל כל הגוף ומקלקל הכל, וז"פ השליכהו ארצה וכו' ויהי לנחש - ע"י עון לשון הרע שמכלה הכל. אבל השי"ת ב"ה למד למשה רבינו ע"ה לתקן זאת, היינו שבכל דבר יש בו טוב הצפון, וגם ביצר הרע יש בו טוב הצפון, ולעתיד יתגלה הטוב והרע יסתלק, וכשבא לאדם איזה דבר עבירה ח"ו יסתכל לטוב השורה בו, ובזה שעושה כן מעלה הטוב והקליפה נופל(ו)ת, וזה סוד העלאות ניצוצין, וכבר זכרנו מזה בהרחב הדיבור, וז"ש הקב"ה למשה שלח ידך ואחוז בזנבו, וסוף תיבת נחש הוא השי"ן שעולה מצפ"ץ שם הוי"ה ב"ה בא"ת ב"ש (ע"ח שי"ג פי"א), ועשה כן ויהי למטה בכפו ודו"ק.

ובזה נראה ג"כ לבאר הפסוק (שמות ד, יד) ויחר אף ה' במשה, וע"י שהקב"ה למד למשה רבינו ע"ה כנ"ל, עשה מאף כסא שג"כ בגימטריא אף, ועשה צירוף אחר, וז"ש הקב"ה למשה כשעלה למרום אחוז בכסא כבודי (שבת פח:), דהיינו ע"י שהמתקת האף ועשית ממנו צירוף אחר שיהיה כסא, לזה אמר אחוז בכסא כבודי ודו"ק:

ויאמר בי אדוני שלח נא ביד תשלח (ד, יג). נ"ל כי איתא בספרים הקדושים דמשה רבינו ע"ה רצה בעת הזאת שיהיה אז גאולה שלימה, וזה הי' כוונת סירובו. ואיתא בגמרא (ר"ה יא.) בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל, וז"פ שלח נא, תיבת נא ר"ת אליהו נביא, כי יום אחד קודם בוא הגואל יבוא אליהו לבשר לישראל (ע' עירובין מג:), וז"פ שלח נ"א - שישלח את אליהו הנביא לבשר. ביד תשלח - ביד היינו בארבעה עשר, כי בט"ו יהיה הגאולה ובארבעה עשר יבוא אליהו לבשר לנו במהרה:

ויאמר בי אדוני שלח נא ביד תשלח (ד, יג). נ"ל כי כל השפעות נמשכים ממזל עליון, [ו]זפ"ה ויאמר הוא לשון המשכה, דהיינו שהמשכה שלך תהי[ה] ממקור עליון. וב"י רומז לי"ב חיוורתי (ע' פע"ח ש' הסליחות פ"א - פ"ב), ומזל ונקה הוא כלי קיבול של י"ב

תיקונים (פע"ח שם, וש' העמידה פ"ד), וזה ב"י אדוני מי"ב תיקונים תמשיך עד בחינת אדנ"י. שלח נא ביד תשלח, כי נא נק' התפלה, כי אין נא אלא לשון בקשה (ברכות ט.), דהיינו שהתפלה שלך יהיה בכוונה זו להעלותה עד י"ג מדות שבגמ[ט]ר[י]א שלח, כי הפנימיות של כל דבר הוא הוי"ה ב"ה (ע' פרדס ש"א פ"ז, ע"ח שי"ג פ"ח), וי"ג הוי"ה קדושים בגימטריא שלח, וזה שלח נא - שהתפלה שלך יהיה בהתרוממות עד הי"ג תיקונים, ולזה התפלה הוא בחשאי, כי היחוד הוא בחשאי (ע' ת"ז ת' י' כה.). ביד תשלח - פירוש בכל כח שתרצה להמשיך ולהשפיע תמשיך ממקום הזה. גם ביד רומז לנבואה כמ"ש (מל"ב ג, טו) ותהי עליו יד ה', ושלח הוא לשון המשכה, פירוש שתמשיך שיתגלה במהרה שער הנביא' לעולם אמן:

לא תאַסְפון לתת תבן לעם (ה, ז). נ"ל כי האדם הרוצה לילך בדרכי אמת בדרכי השי"ת, אסור לו לחפוש ולחקור אחר חכמות גדולות ומועצות, ואין מהצורך לעשות פעולה יותר מכחו, כי אם אשר חננהו ה', וזה היה סיבת שבירת הכלים מחמת שלא היו יכולים לסבול ריבוי האור עליון (ע"ח ש' הכללים פ"א). וזפ"ה לא תאספון לתת תבן לעם, פירוש שלא לחפוש אחר תבונה יתירה יותר ממדריגתו. ללבון לבנים, פירוש הגם שכוונתו הוא לשמים ללבן ולזכך עצמו, אעפ"כ אסור לו לעשות יותר מכחו. כתמול שלשום, רומז על דורות הראשונים. רק, הם ילכו - ועיקר הדרך הנכון הוא לילך בהדרגה ממדריגה למדריגה כפי כחו.

וארא

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה' (ו, ג). וי"ל מה הכפל. ופירושו כך הוא כי משה צ"ל בכל דור ודור, אע"פ שהתורה מעידה (ע' דברים לד, י) לא קם כמשה, אעפי"כ בחינת משה צ"ל, וראיתי בסה"ק (זח"ג רעח:, ע' מג"ע אופן קנט) שבזמן הגלות אין לו גדפין ואין לו עליה כ"כ, וג[ד]פין דיליה הם תרין משיחין, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, וכשיהיה לנו גאולה שלימה במהרה בימינו אז יהיה במעלה גדולה. וזה מרומז בפסוק, וידבר לשון דבר אחד לדור (סנהדרין ח.), זה משיח בן דוד, אלהים זה משיח בן יוסף כדכתיב (בראשית מב, יח) את [ה]אלהים אני ירא, וזה אל משה - שצריך להמשיך אליו אותן שני בחינות הנ"ל, וידבר אלהים אל משה - דהיינו שיהי' לו גדפין כנ"ל. וזה תלוי בעבדות הצדיקים שממשיכים רצון עליון עד סופי דכל דרגין, ואז יומתקו כל הדינים ויהיה גאולה שלימה. וז"פ ויאמר אליו אני ה', ויאמר לשון המשכה כידוע, שצריך להמשיך עד (סופי) [סופא] דכל דרגין שהוא סוד המזוזה כמבואר ביחזקאל מ"ם ותי"ו

אליו, וזה סוד (תהלים קיח, כ) זה השער לה' (ת"ז ת' כב סו.), וז"פ ויאמר אליו. ואז יומתקו כל הדינים, ומבחינת אני שמרומז על דינים ח"ו (ע' ת"ז ת' כו.:) יהיה הוי"ה ויהי' רחמים גמורים (ע' זח"ג סה.), וז"פ אני ה', ודו"ק:

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה' (ו, ג). יבואר בהקדם פירוש הפסוק (שמות טו, יא) מי כמוך באלים וכו', ודרשו חז"ל (גיטין נו:) מי כמוך באלמים, כי בזמן הגלות אז עולם הדיבור שרומז לשכינה (ע' ת"ז הקדמה יז.) הוא בהגלות (ע' פע"ח ש' הקדישים פ"ב), ולזה אמר משה רבינו ע"ה (שמות ד, י) כבד פה וכבד לשון אנכי, כי עולם הדיבור היה בגלות. וזה שאמר יוסף לאחיו (בראשית לז, ז) הנה אנחנו מאלמים אלומים, מחמת שראה שלא היה להם אחדות והיה הדיבור בגלות. וכשיש יחוד התחתון אזי יש ג"כ יחוד עליון ע"י מיין נוקבין שנותנים למעלה, ונשפע משם י"ה רומז לאו"א (ת"ז ת' נו פט:) לכ"י שיהיה לה גדלות, וזפ"ה מי כמוכה באלים מי כמוכה באלמים, כי מי כמוכה ס"ת י"ה, דהיינו להמשיך מוחין משם י"ה לכ"י, ובדרך כלל נקרא להמשיך מיובל לשמיטה, ונעשה מבחינת אלם אלהים, והדיבור יוצא לחירות, כי נמשך אליו מחירות עליון ע"י מ"נ שנותנים למעלה.

וזפ"ה וידבר אלהים אל משה, דהיינו שהמשיך מוחין קדישין מבחי' או"א לכ"י שיהיה בחינת אלהים ולא יהיה עוד בחינת אלם. אל משה - פירוש שיתיחדו הקול ודיבור, כי משה רבינו ע"ה היה בחינת קול, בעלה דמטרוניתא (זח"א כא:). ויאמר אליו אני ה', אני נק' כ"י כמו שאמר הילל (סוכה נג.) אם אני כאן הכל כאן, הכל הוא אותיות כלה, רומז לכ"י (זח"ב ה:), וזה ויאמר אליו אני ה', פירוש שיתייחדו בחי' זו"נ, וזה אני ה', ודו"ק:

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי (ו, ג). ושם שדי הוא שדי בברכותיו (רש"י בראשית כח ג), והנה אברהם אבינו ע"ה היה די בברכותיו, והיה מספיק לו הכל, ועיקר רצונו ותשוקתו היה תיקון נשמתו. ויצחק אבינו ע"ה היה מצמצם עוד יותר מגודל פחד שהמשיך. ורק יעקב אבינו ע"ה היה כל רצונו להמשיך שפע גם לזה העולם, כמ"ש (בראשית כט, יח) אעבדך שבע שנים, ולזה כתיב (ישעיה נח, יד) והאכלתיך נחלת יעקב - נחלה בלי מצרים. ובזה פירשנו הפסוק (תהלים קמז, יז) משליך קרחו כפיתים, קרחו בגימטריא שדי, דהיינו שבחי' שַׁדַּי, שֶׁדֵי בברכותיו יהיה כפיתים - רומז ליעקב אבינו עליו השלום שנקרא איש תם, שרצונו היה להמשיך טוב ושפע גם לזה העולם:

וארא אל אברהם וכו' (ו, ג). ופירש רש"י, וארא אל האבות. וכבר תמיה זו מפורסמת, מה בעי רש"י בזה. וכבר פירשנו ענין זה, יעו"ש בדבריו, ועיין בפ' בחוקותי בפסוק וזכרתי את בריתי יעקב (עמ' ריד), ושם תמצאנו. ועוד לאלהי מילין, ונ"ל שזה היה כוונת

רש"י בפירושו, כי היה קשה, כי התוה"ק הוא נצחיית ומה בא הפסוק ללמדינו וארא אל אברהם, וז"פ רש"י וארא אל האבות, שיהיה גילוי השי"ת לאותם שמתנדבים עצמם להשי"ת, ואבות הוא לשון רצון, כמו כי לא אבו, הגם שעדיין אינם עובדים להשי"ת רק שיש להם רצון טוב לזה יהיה להם ג"כ גילוי ית"ש.

ובזה פירשנו הפסוק (שמות ו, יד) אלה ראשי בית אבותם, דהיינו שאותם רשאים להיות ראשים על ישראל, אותם שפנימיות רצונם הוא שיתגלה רצון דיליה, ואבותם הוא לשון רצון כנ"ל, ובית הוא לשון תוך, ואותם שכל רצונם הוא שיתגלה הרצון עליון בעולם, אותם רשאים להיות ראשים על ישראל, וכשיתנהג העולם כרצונם. בני ראובן, בגימטריא עשר הויו"ת קדושות עה"כ, וזה בני ראובן - שרצונם הוא שהבנין העולם יהיה רק ע"י עשר קדושות הוי"ה ב"ה. חנוך, רומז למט"ט (זח"ג קפט.) מדריגה התחתונה, שהוא ממתיק היכל הנוגה (ע' זח"ג רכז., פרדס שכ"ה פ"ו), וזה חנוך הוא אותיות ח"ן כ"ו, כי ח"ן בגימטריא נ(ו)גה, דהיינו שהוא ממתיק היכל הנוגה ע"י הוי"ה ב"ה שבגימטריא כ"ו. ופלוא, רומז לאלוף חכמה אלוף בינה, ועוד למעלה גבוה מעל גבוה נקרא פלא (ע' פרדס שכ"ג ע' פלא, שכ"ז פ"ד), וזה נורא תהלות עושה פלא (שמות טו, יא).

וחצרון, הוא לשון חצר נו"ן, דהיינו שהוא תמיד בתשובה ונדמה אליו שהוא רק בחצר ולא אעיל עדיין לגו, וזה חצר, שדומה לו שהוא עדיין בחצר, ונו"ן רומז לנו"ן שערי בינה, דהיינו שהוא תמיד בתשובה, וזה חצרון. ובזה פירשנו מה דאיתא באבות דרבי נתן כל המרבה לשוב אין לו חלק לעוה"ב. כי תכלית העבדות הוא ליתן התעוררות ומ"נ למעלה להעולמות, ומעולם לעולם עד סוף כל המדריגות, וזה הוא ענין עוה"ב, הגם שיהיה אז תענוג תמידיי אעפי"כ לא יבוטל זאת. ויש שאין לו כח ליתן מ"נ בפני עצמו כי אם ע"י שותפות הצדיקים, וזה סוד (סנהדרין פ"י מ"א) כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, דהיינו שיש להם חלק עוה"ב ע"י שותפות הצדיקים אבל לא בפני עצמו, וזה כל המרבה לשוב - שהוא תמיד בתשובה, אין לו חלק לעוה"ב - פירוש שאינו נותן מ"נ בשותפות, רק בפני עצמו יוכל ליתן מ"נ.

נחזור לפירוש הפסוק, וכרמי, כרם נק' כנס"י, כמו שכתוב (דברים כג, כה) כי תבוא בכרם רעיך, כרם לה' צבאות (ע' ישעיה ה, ז), וזה וכרמי כרם יו"ד - להמשיך מחכמה עילאה לחכמה תתאה, כי יו"ד רומז לחכמה כידוע (זח"ב קכא.), וכנסת ישראל רומז לחכמה תתאה:

ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל ה' (ח, ח). ונ"ל מדוע צעק משה לבדו ולא אהרן. גם שאר הדיקדוקים, דלקמן (ט, לג) לא כתיב ויצעק משה אל ה' רק כתיב

ויפרוש כפיו אל ה'. ויבואר על פי מה שפירשנו כבר הדיקדוקים, דאצל מכת ערוב כתיב (ח, כו) ויצא משה מעם פרעה ויעתר אל ה', ולקמן בפרשת בא (י, יח) כתיב ויצא מעם פרעה ויעתר אל ה', ולא כתיב משה, יעויין שם בדברינו (עמ' ק') שתרצתי בטוב, ובזה יתורצו הדקדוקים האלו, על פי שאוס[י]ף עוד נופך, שהניצוצות של משה ואהרן הלכו מעם פרעה שהיה מעורב אצלו חלק טוב הניצוצות שהיה שייך למשה ואהרן, רק כאשר התפלל משה בעדו ונשא שם פרעה על שפתיו בזה נתן לו כח מהקדושה, ולזה כתיב אח"כ ויצא משה מעם פרעה, שהוצרך ניצוץ משה לצאת עוד מפרעה מחמת שהתפלל בעדו, אבל אהרן לא התפלל בעדו, וכשהרגיש משה בדבר כתיב (ט, כט) כצאתי את העיר אפרוש כפי, ולא אפרוש עוד בדיבור כי אם בתנועת אברים, וכן עשה, ואעפי"כ גם ע"י תנועות אברים קבל חיות מהקדושה רק בחינ' תחתונ' ולא כמו שע"י הדיבור, כי הדיבור הוא דבר רוחני', ולזה כתיב לקמן סתם (י, יח) ויצא מעם פרעה, שגם אלו הניצוצות הלכו מעם פרעה:

ושמתי פדות בין עמי ובין עמך וכו' (ח, יט). י"ל דהל"ל אשים פדות. מובן על פי מה שפירשנו כבר עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים (תהלים קכב, ב), כי כשעלה ברצונו הפשוט לברוא העולם כביכול ראה כל הברואים עם כל הצטרכותם ומחשבותיהם, ואפי' אם ח"ו אדם יוצא מחוץ לשיטה ויעשה תשובה אח"כ, הכל היה גלוי לפניו ית"ש, נמצא כל מה שאנו עושים עכשיו ממצות הבורא ב"ה אין כאן שום חידוש, כי הכל היה במחשבתו הקדומה, אלא שהקב"ה חפץ ליתן שכר טוב לצדיקים וכו', לזה נתן הבחירה ביד האדם, אבל מ"מ אין אדם מחדש שום דבר כנ"ל, וז"פ עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, כביכול כששיער הנקודה לברוא את העולם כבר היינו עומדים לפניו.

וזפ"ה ושמתי פדות - כבר עשיתי פדות בין עמי ובין עמך כנ"ל, עמך לשון עממות, שרוצים לעממם את ישראל מהתלהבות הבורא, אינכם צריכים לירא מזה, כי כבר פדיתי אתכם מזה. למחר יהיה האות הזה, מחר אותיות רח"ם, וז"פ פטר כל רחם (שמות יג, ב) בוקרו של אברהם אבינו ע"ה (ילקוט ח"א רמז רלה), מרומז על חסדים עליונים:

עוד נ"ל כי החילוק הוא בין פדיון ובין גאולה, כי גאולה הוא ביטול דינים, ופדיון הוא רק המתקות הדינים. והנה הרצון של האדם מחויב להיות לקבל על עצמו שלא יחסר אפילו נקודה א' מהתורה, ומי שאינו כן נק' בין עמי ובין עמך, שהוא עמי במקצת אבל לא משלם. וזפ"ה ושמתי בין עמי וכו', דהיינו בעת שיהיה גאולה לישראל ונתבטלו הדינים, ולאותם שהם בין עמי ובין עמך הגם שלא ישיגו גאולה שלימה כי עדיין לא נתקנו

אעפי"כ יהי' להם פדות. למחר יהיה האות הזה, ויש מחר שהוא לאחר זמן (מכילתא פ' בא סי' יח), דהיינו שאח"כ יהיה להם גאולה שלימה:

כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגפותי וכו' (ט, יד). פירש רש"י, מכאן שמכות בכורות שקולה כנגד כל המכות. ותמיהים כל העולם מה שייך כאן מכות בכורות. ונ"ל כי איתא **בסידור האר"י** זללה"ה (הגש"פ) שבעת שהיה במצרים מכת ברד היה למעלה מכ(ו)ת בכורות בהקליפ', כי את זה לעומת זה עשה אלהים (קהלת ז, יד), וכתיב (שמות ד, כב) בני בכורי ישראל רומז לת"ת (זח"ב קצז., ע' פרדס שכ"ג ע' ישראל), וכנגדו בהקליפ', ובעת שהי' מכת ברד היו מכים לת"ת דקליפה. נמצא פירוש רש"י ניחא מאוד. ולזה כתיב (שמות ט, לא) והפשתה והשעורה נכתה כי השעורה אביב והפשתה גבעול, כי מחמת שהיה למעלה מכות בכורות בהקליפה נכו כל המינים שנק' אב ובכור, וזה והשעורה אביב, לשון בכור וביכור (ע' רש"י עה"פ, ושמות כג טו). והפשתה גבעול, כי הפשתה הוא שורש קין כי זה היה קרבנו (תנחומא בראשית ט). אבל החטה והכסמת לא נכו כי אפילות הנה, הגם שהם רומזים ג"כ לאב, כי חטה רומז לחכמה, אבל האמת שמי שהוא שפל ואין בעיניו ואינו מאיר לעצמו ניצל מכל דבר רע ח"ו, ולזה חטה לשון חטא, והכסמת לשון אופל, ולזה ניצלו ממכת ברד, וזה כי אפילות הנה, ודו"ק.

בא

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה (י, א). והדיקדוק איתא בזוהר (ח"ב לד.) דהל"ל לך אל פרעה. ונ"ל בהקדם פירוש הפסוק (תהלים קלו, טז) למוליך עמו במדבר, דהנה כתיב (בראשית כז, כב) הקול קול יעקב, דהיינו שהמלוכה והממשלה של ישראל הוא עולם הדיבור והתנהגות העולם הוא ע"י דיבורים טובים שלהם, וז"פ למוליך עמו, דהיינו שהמלוכה של עמו ישראל, במדבר - הוא הדיבור שלהם. ולזה כתיב במדבר ולא כתיב בדיבור בהדיא, כי הממשלה של הדיבור נותן לאותם שרצונם להתנהג העולם ברחמנות, וזה במדבר בגימטריא אברהם, שורש החסדים (זח"א רסד:).

ואיתא בגמרא (מגילה טו.) התך זה דניאל, ולמה נקרא שמו התך, שכל דברי המלכות נחתכין על פיו. ולפ"ז היה לו להקרא בשם חתך. אבל האמת הוא שהצדיק העובד לשמו הגדול, העולם מתנהג כדיבורו וכרצונו, הגם שהוא יושב בחדרי חדרים אעפי"כ אין כח לשום אומה ולשון לשנות רצונו, וכמו כן דניאל היה יושב בביתו ועבד לשמו הגדול, ממילא לא היה כח להמלכות לנהוג שלא כרצון דניאל, וזה שכל דברי המלכות נחתכין על פיו, ורק שהיה אז בזמן הגלות ולא היה ממשלת הצדיק בפירסום, והיה בחילוף

אתוון באתוון תמורין.

עוד נ"ל מ"מ כתיב התך, כי הצדיק הוא כולו טוב, אבל מהצורך להתלבש עצמו לפעמים בגבורות קדושות לרדות בשונאי השי"ת, ולזה כתיב התך כי הוא שם א' הקדוש מע"ב שמות הנקרא תכ"ה.

וזה ג"כ פירוש הפסוק (בראשית מה, ח) וישימני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו, כי השי"ת אמר ליעקב אבינו ע"ה (בראשית מו, ג-ד) אל תירא מרדה מצרימה [כו'] ואנכי אעלך וכו', ואעפ"כ ירא יעקב אבינו ע"ה מאוד, ולזה שלח אליו יוסף וישימני לאב לפרעה, דהיינו שאין לו שום ממשלה רק שהממשלה והנהגה הוא בידי, ואב רומז למחשבה (ת"ז ת' סא צג:), דהיינו שאפילו המחשבה שלו הכל ניתן בידי, ולאדון לכל ביתו, ואדון רומז למלכות, היינו שגם הבחינת מלכות והנהגה הוא ג"כ בידי, ולזה אל תירא.

וזפ"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה, בא בחילוף אתוון הוא א"ב, דהיינו שמחשבות פרעה הי' ג"כ ניתן בידו של משה, ומאחר שניתן הכל בידך תלך לפנימיות שלו ולא תירא מגשת אליו, כי משה רבינו ע"ה היה ירא לגשת לפנימיות שלו, והשתדלותו עמו היה רק בחיצוניות שלו, ובפנימיות היה ירא להשתדל עמו כדאיתא בזוהר (ח"ב לד.), ולזה אמר לו הקב"ה בא אל פרעה, בהפנימיות שלו, ולא תירא כי אני הכבדתי את לבו, דהיינו שלקחתי ובערתי ממנו כל הניצוצות והכח שלו, והוא מלשון מכבדין (ברכות פ"ח מ"ד):

עוד נל, לזה כתיב בא אל פרעה, דאיתא בזוה"ק (זח"א ג.:) שבשעת בריאת העולם באו האותיות לפניו ית"ש בסוד תשר"ק לברוא בהם העולם, ודחה לכולם בתירוצים, עד שבא לפניו אות בי"ת ואמר הקב"ה בך יאות לברוא העלמא, ולאות אלי"ף אמר בך אפתח באנכי וכו' (שהש"ר ה, יג). והנה פרעה הרשע רצונו היה להפוך הקערה על פיה ח"ו, והנה באם היה נעשה ח"ו כרצונו היה חוזר העולם לתוהו ובוהו, וזה שאמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה בא אל פרעה, דהיינו שאותיות אלו א"ב יהיו מכים ומרדים לפרעה, כי באות ב' בראתי העולם ואעפ"כ לא היה העולם עדיין בשלימות עד מתן תורה (זח"א נו.), ולאות א' הבטחתי לפתוח בה באנכי, ואם כרצון פרעה היכן יקויים הבטחתי אליהם, ולזה האותיות אלו ינקמו ממנו. למען שיתי אותותי אלה בקרבו, כי פרעה הרשע אמר (שמות ה, ב) מי ה' אשר אשמע בקולו, ולזה אמר הקב"ה שאשים אותיות אלה בקרבו מצירוף מה שאמר מי, ויהיה אלהים מורה על דין (זח"ב צו.), ויחולו על ראשו, ועלינו עמו ישראל יהיה טוב סלה אמן:

בא אל פרעה כי אני הכבדתי (י, א). נ"ל דאיתא בסה"ק (פע"ח ש' השבת פכ"ב) שבשבת הוא עליות עולמות, ובצלותא דמנחה נתעלה ז"א עד הדיקנא קדישא עד מזל שנקרא נצר, כי צד הזקן המגולה רומז למזל נוצר, וצד הזקן המכוסה רומז למזל ונקה (פע"ח ש' הסליחות פ"ד), ובשבת בצלותא דמנחה אז יש עליה לזעיר עד צד הזקן המגולה שהוא בחי' נצר, ומשה רבינו ע"ה היה בחינת עצמיות של זעיר (ע"ח ש' הכללים פ"י), ונסתלק בשבתא דמנחה (זח"ב פח:), כי אז הי' לו עליה עד הדיקנא קדישא כנ"ל, (ואיתא בזוה"ק (ע' זח"ב פח:) אימתי איתגליא רצון דיליה בשבתא בצלותא דמנחה).

ואיתא בגמרא (ברכות יז.) עולמך תראה בחייך, וזה שאמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה בא אל פרעה, שיהיה לך עליה זו בחייך, עד פרעה - דהיינו עד בחינת דיקנא קדישא צד הזקן המגולה, ופרעה הוא לשון גילוי. כי אני הכבדתי את לבו, כי הדיקנא קדישא מלביש לאו"א עד הטבור (ע"ח שט"ז פ"ו), והכבדתי הוא לשון לבוש כמו מאני מכבדותא (ב"ק צא:). ואת לב עבדיו, ונמשך ג"כ הארה לעבדיו, לאותן החפצים ויש להם רצון טוב לעשות עליות עולמות. למען שיתי אותותי אלה בקרבו, פירוש כאשר נתגלה רצון דיליה אתכפיין כל מארי דדינא ונפעל ניסים ונפלאות לישראל אמן, ודו"ק:

ויצא מעם פרעה ויעתר אל ה' (י, יח). דלכאורה קשה, דלעיל כתיב (ח, כו) ויצא משה מעם פרעה, וכאן לא כתיב משה. ונ"ל דהנה הבורא ב"ה ברא את האדם ושקל בפלס כמה דיבורים ידבר ועם מי ידבר, הכל בשביל העלאות ניצוצין מז' מלכין קדמאין כידוע, והנה לפעמים צריך האדם לדבר אפילו עם רשע, לפי שאין צדיק בארץ וכו' (ע' קהלת ז, כ) ויש אצלו מעורב ברע מה ששייך לאיש הגרוע, ואצל הגרוע מעורב חלק הטוב ששייך לאיש הצדיק, וכשמדבר עמו מעלה הניצוצות שמשוקע באיש הגרוע, וחלק הגרוע מהצדיק יוצא מהצדיק נדבק בהרשע. ואיתא שפרעה אותיות עורף, שיניקתו היתה מאחוריים של הקדושה, ומשה היה מפנים מהקדושה, וזה הי' כוונת משה בדברו עמו, ליקח מאתו ניצוצות הק' ששייכים למשה, וז"פ ויצא משה מעם פרעה, שבאותו פעם אמר פרעה לכו זבחו לאלהיכם בארץ (שמות ח, כא), והדיבורים אלו היו שייכים למשה, ומשה היה צריך להעלותן, ולפיכך כתיב אחר שאמר פרעה לכו זבחו וכו' ויצא משה מעם פרעה (שם, כו), דהיינו שהלכו הניצוצות ששייכים למשה מעם פרעה, אבל עדיין נשאר אצלו ניצוצות ששייכים לפירסום אלהות, ולפיכך כתיב כאן ויצא מעם פרעה, ודו"ק:

ויצא מעם פרעה ויעתר אל ה' (י, יח). כבר פירשתי הפסוק הזה וישבתי כל הדיקדוקים בעז"ה בענין נכון. ועוד נ"ל, כי איתא (ע' ברכות לד:, זח"ב קו:) מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד, כי הצדיק שלא טעם טעם מר לעולם אין כוחו

גדול כ"כ כזה שהיה משוקע בחטא והעלה עצמו מעומק שהיה בו. וזפ"ה ויצא מעם פרעה, רומז לבעל תשובה שיוצא מעומק הקליפות, ויעתר אל ה' - זה יוכל לעתור אל ה', ועוד כוחו גדול שיוכל להפוך מדה"ד למדה"ר כעתר זה שמהפכת את התבואה (ע' סוכה יד.). ונוכל לומר שלזה כיוונו חז"ל בלשונם הזהב מקום שבעלי תשובה עומדין, כי עמידה היא תפלה (ברכות ו:):

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה (יב, ב). נ"ל, דאיתא בספה"ק (ע"ח ש"ח פ"ו) שיש עולם שנקרא מה החדש. ולהבין היוצא לנו מזה איזה עבדות, נ"ל כי האדם צריך לחדש עצמו בכ"י בעבדותו ית"ש, וליתן תענוג ונחת רוח חדש להשי"ת, וזה מה החדש, כי מה בגימ' אדם, ואדם התחתון הוא דוגמא לעולמות העליונים, ובזה שהאדם התחתון מחדש עצמו בכ"י בעבדות חדש בזה מעורר העולם שנקרא מה החדש. וז"פ החודש הזה לכם, דהיינו ע"י שתתחדשו עצמיכם בכ"י בעבדות חדש כנ"ל אזי תעוררו על עצמיכם האור הקדוש מעולם שנקרא מה החדש, וזה תהיה המלוכה שלכם, וזה החדש הזה לכם, לכם הוא אותיות מלך. ראש חדשים - ותזכו להשיג מוחין חדשים מוחין מתיקין וצלולין, וראש רומז למוח. ראשון הוא לכם לחדשי השנה, דהיינו שכל התחדשות שלכם ומה שרצונכם לחדש עצמיכם, והא לכם ראשון - כל כוונתכם יהיה רק בשביל הקב"ה ובכל דרכיך דעהו (משלי ג, ו), וראשון נקרא הקב"ה כמ"ש (ישעיה מד, ו) אני ראשון ואני אחרון:

שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו וכו' כי כל וכו' מיום הראשון עד יום השביעי (יב, טו). והדקדוק הוא תמיה, דהל"ל כי כל אוכל מיום הראשון עד יום השביעי וכו'. ונ"ל דאיתא בסה"ק כי תשובה קדמה לעולם (ע' פסחים נד., תנדבא"ר פל"א), ואין לך דבר שעומד בפני התשובה (ירושלמי פאה פ"א ה"א), ע"כ אם אדם עובר עבירה ח"ו ואינו עושה תשובה תיכף הוא נדבק ח"ו בסט"א, אבל כשעושה תשובה ומתחרט וצועק, הוא ממשיך עליו מחילה וסליחה מעולם עליון שהוא למעלה מן הזמן, כי תשובה קדמה לעולם כנ"ל, ונעשה בריאה חדשה, ואין עליו שום דין כלל אפי' בעולם הבנין שהם נק' מיום הראשון עד יום השביעי.

וזפ"ה כי כל אוכל חמץ ונכרתה, ואימתי, מיום הראשון וכנ"ל שהוא למטה בעולם הזמן שלא עשה תשובה, אבל אם מתלהב נפשו בתשובה ומדבק עצמו למעלה מהזמן, הוא מדה השמינית עולם החירות (ע' זח"ב קיג: - קיד.), ומשם נמשך עליו חירות ממלאך המות וחירות מיצר הרע ומחילה וסליחה וכפרה, ואין עליו עונש כלל אפילו בעולם הזמן.

וזה נ"ל פירוש הפסוק (ויקרא כג, מ) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכפות תמרים, ודרשו חז"ל (תנחומא אמור כב) ראשון לחשבון עונות, ופירושו כנ"ל, שהעונש הוא רק למי שהוא בעולם הזמן אבל ע"י תשובה מעלה עצמו למעלה מהזמן ששם הוא חירות גמור, וזה ולקחתם לכם - שלכם יהיה וברשותכם (ע' פסחים כב:), אותו יום ראשון שהוא ראשון לחשבון עונות יהיה ברשותכם, ולא יהיה עליכם שום דין ח"ו, ומפרש הכתוב מ"מ, פרי עץ הדר - שאתם עושים תשובה לשון הדרי בי (עירובין נב.), ואינכם נשארים למטה כי אם למעלה מהזמן, ושם נשפע כל טוב לעולם הבנין, ושוב לא יבוא עליכם שום עונש כלל.

וזפ"ה (שמות יג, ד) היום אתם יוצאים בחודש האביב, דהיינו שאתם יוצאים ממדריגה תחתונה מעומק הקליפות. בחודש האביב - כשתיתחדשו עצמיכם בכל יום בתשובה שהוא למעלה מהזמן, ואביב הוא לשון אב בחכמה (מגילה יג.), וג' ספירות הראשונות כח"ב נק' אבות לזיי"ן תחתונות, וכשאדם מחדש עצמו בתשובה ומדבק עצמו למעלה נמשך עליו שפע וחיים מלעילא, ומוציא נשמתו וכל הניצוצות השייכים אליו מעמקי הקליפות.

וז"פ (ע' רות ב, ד) ויאמר בועז לקוצרים ה' עמכם, ויאמר לשון המשכה כנזכר לעיל (ע' פ' שמות, ופ' וארא), שהצדיק ממשיך לקוצרים, לאותם שהם בעולם הבנין ואין להם חיות ח"ו מעולם העליון, הצדיק ממשיך עליהם ה' עמכם, ופותח להם שערי התשובה: **ושמרתם** את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם (יב, כד). נ"ל דאיתא בגמרא (ברכות ו:) כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, עפ"י כי זה כל [ה]אדם (קהלת יב, יג), כי הצדיק נקרא זה, ונראה ליתן טעם כי הצדיק הוא המיחד עולם התחתון עם עולם העליון (ע' זח"ב קטז.), וזיין מורה על עולם הבנין עולם השמיטה, והי"א מורה על עולם העליון עולם החירות נק' יובל (ע' זח"א צג.), ולזה נקרא הצדיק זה - שמיחד התרין עולמות.

וז"פ ושמרתם את הדבר הזה, פירוש לשמור את הצדיק מאוד ולא תנסהו כלל, כי הצדיק שבדוק אצלך לצדיק, בודאי כל כוונתו לשמים ואל תהרהר אחריו. לחק לך, וצריך שיהיה אצלך כמו חוקה, הגם שפעמים לא תבין דרכו אעפי"כ לא תהרהר אחריו (ע' תנחומא משפטים ז). כי בודאי כל דרכיו משפט, וכאשר פירשתי הפסוק (במדבר יט, ב) זאת חוקת התורה, יע"ש בדברינו. ועי"ז שיהיה לך אמונה זאת תזכה ולבניך - פירוש שיהיה לך ליבון עונות. עד עולם, צריך זאת להיות תמיד:

ולא יכלו להתמהמה וגם צידה לא עשו להם (יב, לט). ויש לדקדק, דהא בגאולה אחרונה כתיב בנבואת חבקוק (חבקוק ב, ג) אם יתמהמה חכה לו. ונ"ל דהנה יש נו"ן שערי

בינה, שאנו מצפים להשיג שער הנו"ן ע"י משיח צדקינו, ויעלו כל הניצוצין בלי שיור כלל, ואת זה לעומת זה כו' (קהלת ז, יד) האיש בליעל יש לו ג"כ נו"ן שערי טומאה, ובמצרים היו ישראל משוקעים במ"ט שערי טומאה, ואם באו ח"ו לשער הנו"ן אזי היה נאבד תקוותם ח"ו (חסל"א מ"ב נהר נו), ולזה כשנגאלו ונכנסו תחת הקדושה לא יכלו להשיג שער הנו"ן, ולזה לא יכלו להתמהמה.

וזה מה שאמרו (במדבר יא, ה) זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם, ופירש רש"י חנם בלא מצות, כי דגים מרומזים על שער הנו"ן, וז"ש חז"ל במסכת נדרים (נד:) נו"ן סמ"ך עי"ן, כי עינא פקיחא היא שורש החכמה, והבין בחכמה חכם בבינה (ספ"י פ"א מ"ג), וזה נו"ן סמ"ך עי"ן כי כל אחד כלול מחבירו, וזה שאמרו אשר נאכל חנם בלא מצות, כי לא יכלו להשיג עדיין שער הנו"ן מחמת שלא היה להם עדיין תורה ומצות, (ודו"ק בזה מאוד).

וזפ"ה ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם, שהוא טעם לזה שלא יכלו להתמהמה, לפי שגם צדה לא עשו להם, כי עבדות הצדיקים להאיר המדה שנקראת צדק (זח"ג סה.), ולהמשיך לה השפעה מלמעלה ע"י מעשה הצדקה שעושים, ואז נקראת צדקה, ונעשה מדל"ת ה"א, כי השכינה נק' בחי' דל"ת לשון מסכנא (ת"ז ת' כא נח.), ובזכות מעשה הצדקה נתמלאית ונעשה ה"א (ע' ת"ז ת' כא מז.), ומחמת הגלות ורבוי החיצונים נתארך רגל הה"א ונעשה בתמונת קו"ף בסוד רגליה יורדות, וזה עבדות הצדיקים לקצץ רגל הקו"ף ולעשות ממנה ה"א (ע' פע"ח ש' הזמירות פ"ה), וז"ס קציצת הצפרנים בערב שבת (פע"ח ש' השבת פ"ג). ולפיכך נק' צדקה, ולכאורה היה לה לקרות צידה, אבל נ"ל כ"ז היותינו בגלות אי אפשר לבטל דינים לגמרי אלא להמתיקם, ולפיכך הקו"ף נשארת בין דל"ת לה"א, וכשיהיה הגאולה שלימה נ"ל שתהיה נקראת צדה, שאז יתבטלו כל הדינים לגמרי. וז"פ מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קלב, יד) פה אשב כי אויתיה, דהיינו שיהיה עליות עולמים ויחוד גמור, אז צדה ברך אברך, דהיינו שתהיה נקראת צדה כנ"ל ודו"ק:

כל עדת ישראל יעשו אותו (יב, מז). נ"ל דראיתי **בספרים** פירוש הפסוק (בראשית מט, י) לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו, כי משה רבינו ע"ה הוא משיח והוא יגאלנו במהרה, וזה ומחוקק רומז למשה שנקרא מחוקק (דברים לג כא, ב"ב טו.). מבין רגליו, רומז לדרא בתראה שהוא רגלין דמשיחא. עד כי יבוא שילה (בראשית מט, י), שילה בגימטריא משה (זח"ג רנג.), ונחסר ממנו עוד י"ג למספר משיח, ומהצורך להמשיך האור מי"ג תקוני דיקנא קדישא, ואז יהיה בגימטריא משיח, ואז יהיה ולו יקהת עמים.

וזפ"ה, כל - רומז לכתר לשון כלילא. עדת הוא אותיות בחינת משה, דהיינו להמשיך מבחינת כתר עד בחינת דעת. ישראל רומז לת"ת (זח"א לד. ע' פרדס שכ"ג ע' ישראל). יעשו אותו, פירוש ואז הכל יתאספו למשיח צדקינו, ויעשו הוא לשון אסיפה וקיבוץ (ע' בראשית מא, מז), דהיינו שהכל יתאספו ויתחברו למשיח צדקינו במהרה בימינו אמן ודו"ק:

ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' וגו' מארץ מצרים על צבאותם (יב, נא). רבינו הק' **מוהרי"י מלובלין** זצוקלה"ה פירש תושב ושכיר לא יאכל בו בבית אחד יאכל (שמות יב, מה-מו), כי תושב נקרא מי שעדיין חפצו בעניני העוה"ז. ושכיר, זה שעובד את ה' על מנת לקבל פרס כשכיר שמקוה פעלו, לא יאכל בו - אילו לא יוכלו להנות מהאור הקדוש הנקרא אין. רק מי שהוא באמת בבחינת אין ואינו מבקש רק גדולת ה' לבד ולא טובת עצמו כלל, הוא יהנה מאור הנערב הזה, והצדיק נקרא בית אחד, כי מחבר את האוהל להיות אחד, וגם מי שדבוק בו נקרא בית אחד, יאכל - אלו יתענגו מאור הצדיק הזה, עכ"ד הקדושים.

והנה איתא בזוה"ק (ח"ב פג:) חמשים פעמים אידכר יציאת מצרים בתורתינו הקדושה, ובאמת כשנחשב ונספ[ו]ר נמצא יותר. ותירצו רבים ע"ז. ואני אומר פירוש אמיתי, כי היציאה ממצרים שנרמז בו רמז שהיה ע"י עצם היום הזה שהוא אור שער החמישים מנו"ן שערי בינה, לא נזכר בתוה"ק רק נו"ן פעמים במכיוון.

והנה דרך האב האוהב את בנו הילד, מחזיקו על כתיפיו, והילד מדמה בעיניו כי הוא גדול מאביו, וזאת עושה לו אביו לגודל אהבתו. וז"פ ויהי בעצם היום הזה, שבאור הק' הנקרא עצם היום הזה כנ"ל, הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם, והעמידם כביכול על הכתיפים והרימם למעלה מהצבאות, והבן:

היום אתם יוצאים בחודש האביב (יג, ד). נ"ל כי האדם המעלה נשמתו, צריך לראות שיתעלו עמו כל נשמות ישראל, והנה בדורות הראשונים היה תיקון נפש שלהם ע"י סיגופים, כדי לשבר את הקליפות ולהבדיל המסכים המבדילים מהנשמה, אבל עתה הדור הקרוב למשיח צדקינו תיקונם קל ואינם צריכים לסיגופים, ותיקונם הוא ע"י אמונה שמאמינים באלהי עולם, ובאמונתם יחיו. וזפ"ה היום אתם יוצאים, פירוש שהנשמות שלכם יצאו מעומק הקליפות לעלות לשורשם, בחודש האביב רומז לתיקון כשר, כמו החודש הזה שהוא בכשרותו (במ"ר ג, ו):

בשלח

ויהי בשלח פרעה את העם וכו' (יג, יז). נ"ל דהנה האדם השב בתשובה לפניו ית"ש, אזי מעלה עצמו מעומק הקליפות שהיה נשתקע שם, ומוציא עצמו לחירות. ואיתא בגמרא (מנחות כט:) מ"מ תליא כרעיה דה"י, דאי בעי ליעול בהא, וליעול בהך, לא מסתייע מילתא - מחמת שבאותו דרך חטא, וצריך לדחוק עצמו ולהעלות עצמו בתשובה שעושה. **וזה** נרמז כאן בפסוק ויהי בשלח פרעה את העם, ויצאו לחירות מעומק הקליפות ע"י התשובה שעשו. ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים, לשון מפולש, מקום רחב ונוח לשוב באותו הדרך כי קרוב הוא, וכמאמר הגמרא דלא מסתייע מילתא, ואי בעי ליעול בהא.

ובזה פירשנו ג"כ הפסוק (שמות יד, ב) וישובו ויחנו לפני פי החירות, כדברינו הנ"ל, שהשב בתשובה צריך לדחוק עצמו וליעול בהא, במקום צר ודחוק (ע' פי' הרשב"א). וזפ"ה וישובו, דהיינו מי ששב בתשובה. ויחנו לפני פי, במקום צר ודחוק כמו שהפה הוא מקום צר, וזה החירות לשון חור מקום צר ודחוק. וגם לשון חירות דהיינו ע"י התשובה יוצא לחירות כנ"ל. בין מגדול ובין הים, מגדל רומז לבינה שנק' מגדל הפורח באויר (ע' פרדס שכ"ג ע' מגדל), וכן צ"ל התשובה של אדם מגעת עד הבינה שורש התשובה (זח"ג קכב.), ובין הים רומז על כנסת ישראל (ע' פרדס שכ"ג ע' ים), דהיינו להוריד שפע אח"כ לכנסת ישראל ותתמלא בכל טוב.

עוד נ"ל, מגדל בגימטריא מזלא, דהיינו להוריד שפע ממזלא קדישא לכ"י שרומז על תיבת ובין הים (כנ"ל). נכחו תחנו על הים, נ"ל כי האדם העושה תשובה ומתקן עצמו צריך להמשיך על עצמו מבחי' מזלא קדישא משורש נשמתו שיהי' לו הארה וקדושה לעבודתו ית"ש, ויבקש וימשיך רחמים על כ"י, וימשיך רחמים על כ"י תמיד, וז"פ נכחו - קאי על מזלא קדישא, כי נוכח בגימטריא מזלא, ובזה יפעול תחנו על הים - שיבקש רחמים על כ"י וימשיך רחמים עליהם, ותיבת תחנון לשון חינון ודו"ק:

ויהי בשלח פרעה את העם וכו' (יג, יז). ונקדים לפרש הפסוק (דברים לג, כז) מעונה אלהי קדם ומתחת זרועות עולם, דאיתא בזוהר הקדוש (ח"ג קלד:) אית ימים לעילא ואית ימים לתתא, לעילא הם נקרא ימי קדם, ולתתא הם נק' ימות עולם, וצריך להמשיך מיומין עילאין שהם ימי קדם לשבעת ימי הבנין שנקרא ימות עולם, כדי שיאירו גם הם. והצדיק שהולך בדרך הזה צ"ל שפל ואין בעיני עצמו, ועי"ז יכול להעלות עצמו ולעורר אותן ימי קדם, ועי"ז הוא נענה בתפילה.

וזפ"ה מעונה אלהי קדם - דהיינו שתפילתך הולכ(ו)ת ומגעת עד מקום שנקרא ימי קדם, ובזה אתה עושה רושם בתפילתך שנענת בתפילתך משם, וזה מעונה אלהי קדם. ומתחת,

ואעפ"כ אתה שפל ואין בעיניך, וזה מרומז בתיבה ומתחת. זרועות עולם, לדבר זה צריך סיוע מאבות הק' שנקרא עולם, שהם חג"ת. ובזה פירשנו הפסוק (משלי לא, כד) וחגור נתנה לכנעני, כי בתיבת חג"ר נרמז ח"סד ג"בורה ר"חמים, וזה נתנה - ניתן זאת, לכנעני - לשון הכנעה.

וזפ"ה ויהי בשלח פרעה, היינו שאתה שולח תפילתך בספירות העליונים, כי פרעה בגימטריא ספירה, אבל צריך לזה הכנעה גדולה, ולהחזיק עצמו במדת אין, ולהיות אוהב כל ישראל, וזה מרומז בתיבת את העם, דהיינו שמחבר עצמו עם כ"י אפילו עם אותם שהם בחינת גחלים עוממות, אעפ"כ הוא מחבר עצמו עמהם וממשיך רחמים עליהם ומחזירם לעבודתו ית"ש. ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים, לשון מבוי מפולש, היינו שיהיה בהצנע ולא להתגאות ח"ו:

וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך וכו' (יג, כא). נ"ל, כי עמוד ענן רומז על תורה שבכתב, כי כמו שהענן הוא חושך כמו כן התורה שבכתב היא חתומה מאתנו עד שהשי"ת ברוב רחמיו ישלח לנו משיחנו במהרה ויגלה לנו התורה שבכתב, ועמוד האש רומז לתורה שבעל פה שהוא גלוי. ואיתא בגמרא (תענית י:) בפסוק אל תרגזו בדרך (בראשית מה, כד) אל תתעסקו בדבר הלכה, נמצא אסור לאדם לעסוק בדרך בתורה שבע"פ רק בתורה שבכתב, וזה נוכח דאיתא בגמרא ההולך בדרך ואינו עוסק בתורה וכו', נמצא חוב לאדם לעסוק בדרך בתורה, ולכאורה שני הגמרות סותרי' זא"ז. וצ"ל כדברינו הנ"ל, שבתורה שבכתב חוב לו לאדם ללמוד בדרך ולא בתורה שבע"פ, רק בלילה שאינו הולך בדרך ועומד לפוש בעצמו, אז מותר לו לעסוק בתורה שבעל פה, וזאת נותן לו כח והארה על הליכתו שילך ביום.

וזה נרמז בפסוק וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן, קאי על תורה שבכתב. לנחותם הדרך, דהיינו בעת הליכתו בדרך אז מותר לו לעסוק בתורה שבכתב. ולילה, שעומד לפוש בעצמו. בעמוד אש, קאי על תורה שבעל פה, שאז מותר לו ג"כ לעסוק בתורה שבע"פ. וזה להאיר להם ללכת יומם ולילה, שמה שלומד בלילה תורה שבע"פ יש לו כח והארה ביום בעת הליכתו, וכדברינו הנ"ל:

ויאסור את רכבו ואת עמו לקח עמו (יד, ו). על פי ששמעתי **מכאדמו"ר ממעזעבוזש** שיחיה, כי הסיגופים שאדם מסגף עצמו לזכך נשמתו, הגם שאין כוונתו בלתי לה' לבדו, אעפי"כ עושים רושם ודבריו נשמעים אפילו להרע ח"ו, אבל אין זה דרך ישר שבחר ה', וצריך האדם להיות כוונתו בלתי לה' לבדו, ולהרגיל את עצמו למשוך טוב על ישראל. וזפ"ה ויאסור את רכבו, דהיינו שאוסר עצמו הנאת הגוף, ורכבו נק' הגוף

שמורכב לנשמה. ובמה יודע שכוונתו לשמים, ולזה אמר הכתוב ואת עמו לקח עמו, אם מסגף עצמו ואעפ"כ אוהב את ישראל ומבקש טובתם, זה סימן שכוונת הסיגופים לתקן נשמתו:

עוד נ"ל, דהנה כתיב (תהלים פ, ט) גפן ממצרים תסיע, ואיתא (ע' בר"ר עג, ג) הצדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים, ועושים צירופים חדשים. וזפ"ה גפן ממצרים תסיע, שנעשה צירוף חדש מאותיות נגף למצרים נעשה גפן לישראל. וזה פירוש הכתוב (בראשית מט, יא) אוסרי לגפן, דהיינו שאסר אותיות נגף ועשה ממנו צירוף אחר ונעשה גפן לישראל.

והנה כתיב (ישעיה יט, א) הנה ה' רוכב על עב קל, דהיינו השי"ת משרה שכינתו על הצדיק שממשיך חסד בעולם, וזפ"ה הנה ה' רוכב - שהשי"ת שוכן על הצדיק, שהוא עב קל - שהוא קל להמשיך חסדים, ועב הוא משורש חסדים, ובא מצרים - הקב"ה דוחה אותו למצרים, לעולם השפל, לפי [ש]מי שהוא בבחינה הנ"ל עושה לעצמו מדור למעלה ומדבק עצמו בעולמים העליונים ואין לו שייכות בזה העולם, אבל הקב"ה נותן לו רצונות בזה העולם כדי לברר הניצוצות ולבער הרע מן העולם, וזפ"ה ובא מצרים, ומפרש הפסוק למה - ונעו אלילי מצרים מפניו, כדי לבער הרע מן העולם.

וזפ"ה ויאסור את רכבו, כי מי שהוא בבחינת עב קל כנ"ל, שורה עליו שם הוי"ה ב"ה, ובין כולם בגימטריא רכבו, דהיינו רב כ"ו, וז"פ ויאסור - שאוסר הגוף שהיה מורכב לנשמה, את רכבו - שיהיה מרכבה ליחוד הנ"ל. וזפ"ה (שמ"ב כב, יא) וירכב על כרוב וכו' (ואת עמו לקח עמו איני זוכר):

ויחזק ה' את לב פרעה וירדוף אחרי בני ישראל ובני ישראל יוצאים ביד רמה (יד, ח). ונ"ל דהנה האדם שרוצה להעלות עצמו משפלות עוה"ז, צריך לקבוע בלבו אמונה שלימה וחזקה שחלק השי"ת שוכן בכל דבר ואין לך דבר שאין בו ניצוץ הק', כי לולא זאת לא היה יכול ולהתקיים, וכשמאמין האדם בזה בוודאי לא יתירא משום דבר, אפילו מיצר הרע, כי בהעלותו שהשי"ת שוכן בקרבו, בוודאי לא ישמע אל דברו, את הטוב יקבל.

וזפ"ה ויחזק ה' את לב פרעה וירדוף אחרי בני ישראל, דהיינו הניצוץ הק' שהיה בפרעה הוא רדף אחרי בני ישראל, כדי להעלותו. וזה שאמר משה רבינו ע"ה לישראל (שמות יד, יג) התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום, שלא תתיראו כלל, כי עיקר הכוונה כדי להעלות הניצוצות, וכשיהיה עליה להניצוצות הקדוש' בודאי יפלו הקליפות, ובני ישראל יוצאים ביד רמה:

ובני ישראל יוצאים ביד רמה (יד, ח). נ"ל כי האדם הוא דוגמא דלעילא, וכמו שיש למטה לאדם תרין ידין כ"כ באדם עליון, ועוד יש חד ידא שנקרא יד הרמה (זח"ג רכז:), וע"י התשובה שאדם עושה זוכה להשיג משם הארה, ועל ידה הגוף של האדם נפחד ונבעת, וזאת השיגו רק הישראל לבד, ובזה לא יקשה מה שדוד המלך ע"ה יסד בתהילים (קלו, יב) ביד חזקה ובזרוע נטויה כי לעולם חסדו, ולא נרמז כי אם תרין ידין, כי זאת היתה גלוי לעיני כל, אבל בני ישראל השיגו עוד הארה מבחינה שנקרא יד הרמה, וזפ"ה ובני ישראל יוצאים ביד רמה, והשיגו משם הארה וקדושה, ולזה כתיב (שמות שם, י) ויראו מאוד, שעל ידי שבאה לאדם הארה וקדוש', הגוף נפחד ונבעת, ודו"ק:

ויאמר משה אל העם אל תיראו וגו' (יד, יג). דהנה יש גדלות ראשון וגדלות שני, וגדלות ראשון הוא מה שנותנים לאדם מלמעלה דרך מתנה, ואח"כ צריך האדם לעבוד להגיע למדריגה זו, וזה נקרא גדלות שני. וכ"כ במצרים שהיו אז ישראל בשפלות גדול, הופיע ה' עליהם העזר ממעל, בחינת גדלות ראשון למען יוכלו לצאת משם, וכשיצאו ממצרים לא עברו את הים עד יום השביעי, כדי שיעבדו בתוך כך ויבררו השבע מדות, היינו ביום הראשון ביררו וזיככו מדת היראה לירא את ה' לבד ולא לפחד מזולתו, מלבד יראת ת"ח הנכלל באת ה' אלהיך תירא (דברים ו יג, ע' פסחים כב:). ביום השני ביררו וזיככו מדת אהבה לאהוב רק ה' ואת תורתו ומצותיו לבד. ביום גימ"ל מדת התפארת, לפאר ליוצרם על שם כבוד מלכותו, ושלא להחזיק טובה לעצמם. ביום ד' מדת הנצח, כי טבע יצר לב האדם לנצח בכל ענינים, והמדה הזו צריך זיכוך לישב בדעתו כי אם יהיה לאדם כל הדברים הנחמדים שבעולם מה בצע לו ובמה נחשב הוא, והנוי והנצח לחי עולמים - ר"ל לנצח אפיקורסים ולהגדיל בעולם מלכות חי העולמים. ביום ה' ביררו וזיככו מדת הוד, לבלתי להודות לשקר וחנופה, אך טוב להודות לה' אלהים אמת ברוך הוא. ביום הששי ביררו וזיככו מדת יסוד, הוא התקשרות והתדבקות להיות דבוק בהשי"ת לבדו, וביקשו להפרד מדביקות זרות אשר לא צוה ה', וכאשר שני דברים הדבוקים יחד כשירצה להפרידם מחוזק הקישור בכל יוכל להשאר בהדבר הזה איזה רושם מהדבר הנדבק בו, וכ"כ כשרצו בני ישראל להפרד לגמרי מזוהמת מצרים הדבק עמהם אז פחדו ויראו שלא יושאר אצלם דביקות איזה רושם מקליפת מצרים ח"ו רק שיהיו אחוזים ודביקים בקדושת ה' לבדו, ולא יראו עיניהם רק רצון הבורא ב"ה וכן ישמע[ו] אזניהם, ובאמת בראשית הדבר עבודה קשה הוא זה, אבל העיקר לזה הוא ההרגל ונעשה טבעי שהאיברים בעצמם ימשיכו לרצון הבורא ב"ה. ביום ז' הופיע השי"ת עליהם מדת מלכות וראתה שפחה על הים וכו' (מכילתא שירה ג).

והנה כתיב (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים, ולכאורה יפלא מדוע בחר ה' הצלת ישראל דוקא ע"י שימת הים לחרבה, הלא לא קצרה יד המסבב כל הסיבות לתור למענם איזה דרך הצלה אחרת כגון שיפרחו באויר על מי הים, ואם כדי להאביד המצרים, הנה היה בידו ית' לחזק לבבם שגם הם ירדפו אחרי בני ישראל דרך סיטה ופריחה באויר ובתוך כך יטבעו בים. אך נראה כי בחר ה' בסיבה זו, כי מדור המבול נשאר בהים ני"ק, ובצאת בני ישראל ממצרים ויבואו בתוך הים, נדבקו בהם ועלו עמהם הני"ק שהי' שם. וזה דאיתא במדרש (שמ"ר כא, י) היתה בת ישראל עוברת בים ובנה בידה ובוכה, ופשטה ידה ונוטלת תפוח או רמון מתוך הים ונותנת לו, שנאמר ויוליכם בתהומות כמדבר, מה במדבר לא חסרו כלום כך בים שלא היו חסרים אלא להזכיר דבר והוא נברא לפניהם, עכ"ל המדרש, שבעת הליכה בתוך הים כל אשר שאלו עיניהם לא אצל מהם השי"ת ב"ה, ומי שחפץ לטעום איזה פרי מיד מצא במקומו שצמח פרי הזה, פירוש מפני שהי' בים ני"ק שלא נזדככו כראוי, ולא יכלו להעלות עם בני ישראל בסקירה ראשונה, לזאת השפיע ה' חפץ ותשוקה בלב בני ישראל לעכב שם מעט, זה לחפצו לטעום תפוח, וזה לאיזה חפץ אחר, ובתוך כך יוכלו גם הני"ק שלא נזדככו כראוי להעלות עמהם.

והנה קודם שקפץ נחשון בן עמינדב לתוך הים (סוטה לז.), וראו בני ישראל הים מפניהם ומצרים מאחריהם, והיו אז בצרה גדולה ונלאו למצוא פתח להצלות נפשותם, ויראו מאוד, וזה היה סיבת ישועתם. וכ"כ בכל עת ובכל מקום כשאיזה מבני ישראל רואה את עצמו בדוחק ובמצוק, רחוק מישועה טבעית, אז ממנו ית' יוושע תיכף ומיד בלי איחור. וזה, ויאמר משה אל העם אל תיראו, ר"ל תעבדו את ה' מאהבה ולא מיראה לבד. התיצבו, פירוש שיהיה ריוח ועושר בעולם, מלשון ואת כל היקום אשר ברגליהם (דברים יא ו, ע' רש"י). וראו את ישועת ה', פירוש שהנשמה תתענג בגדלות ה' וישועתו. כמו שהיה על הים כן יהיה במהרה בימינו ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, אמן כן יהי רצון:

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון (יד, יד). נ"ל כי הנה יש עשר מלאכות בפת, ואפיה הוא מדריגה תחתונה, רומז על מלכות, כאשר פירשנו בפרשת צו יעו"ש, וחרישה רומז על המחשבה, וצריך האדם לפנות ולנקות עצמו מכל ולילך תמיד במחשבות קדושות ויהיה כלי מוכן לקבל קדושה וטהרה ושפע הבאה אליו מאתו ית"ש. וזפ"ה ה' ילחם לכם - יתן לכם שפעתו ית"ש. ואתם תחרישון - רק שתהיו כולם מוכנים ותתקדשו מחשבותיכם לקבל שפעתו ית"ש:

עוד נ"ל, דהנה ע"י מצות ק"ש שישראל אומרים בערב ובוקר ומתקנים רמ"ח איברים ע"י רמ"ח תיבות שבק"ש (תנחומא קדושים ו, ע' שערי קדושה ח"ב ש"ז), זאת היא כלי זיינם וחרבות שלהם להגן עליהם מכל אויביהם שלא ישלטו בהם, ואיתא (ברכות פ"ב מ"ג) הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא, כי גדול אמונתו שמאמין הגם שהוא לא שמע מ"מ הולך למקום גבוה למעלה מבחינת שמיעה, והשי"ת ברוב רחמיו מקבל לפניו הק"ש של זה האדם הגם שהוא לא שמע, וזפ"ה ה' ילחם לכם, רומז לדברינו שהק"ש של ישראל הוא המלחמה שלהם ונוצחים את אויביהם, וזה ואתם תחרישון כנ"ל שהקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא:

ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי וכו' (יד, טו). וי"ל והיכן צעק שאמר לו השי"ת מה תצעק אלי. נ"ל שמשה רבינו ע"ה צעק בלבו, והיה בוקע כל הרקיעים וכל העולמות, והיתה הצעקה הולכת בלתי לעיל(ו)ת כל העילות, ולזה לא הי' יכול להיות נתפסת הצעקה באותיות התורה, ולפיכך לא כתיב ויצעק משה אל ה', ובאמת צעק בלבו אל ה', וז"פ מה דאיתא בזוהר (ח"ב מח.) אלי דייקא, בעתיקא תליא:

ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו (יד, לא). נ"ל הסמיכות. ועוד יש לדקדק מ"מ כתיב ויראו בשני יודי"ן. ונ"ל כי אית יראה ואית יראה (ת"ז הקדמה ה:), ולהמצרים היה ג"כ יראה תתאה, כמ"ש (שמות ט, כ) הירא מעבדי פרעה כו', אבל הישראל עם קדושו הי' להם ג"כ יראת רוממות, וזה עיקר היראה, ולזה ניחא דכתיב ויראו בשני יודי"ן, כי היה להם ג"כ יראת רוממות, ולזה כתיב ויאמינו בה' ובמשה עבדו, כי ע"י שהי' להם תרין יראו(ו)ת הנ"ל יראה תתאה ויראת רוממות, זכו ג"כ לשני אמונות שהאמינו בה' ובמשה עבדו:

עזי וזמרת יה וכו' (טו, ב). ונ"ל דהנה העיקר ויסוד שורש העבודה הוא ע"י מדת האין, כאשר הורגלנו לדבר מזה תמיד לא להרפות מזה כלל, ומחויב האדם להדמות בדרכיו, ואיתא בזוה"ק (ע' ח"ב קסא.:, וע' ח"ב ר., בר"ר א א) בי איסתכיל הקב"ה וברא עלמין, בי מסתכלין צדיקייא ומקיימין עלמין, וכמו שהקב"ה ברא העולם תולה ארץ על בלימה (איוב כו, ז), כ"כ מחויב האדם לעבוד בבחינת אין, ובזה שאדם אוחז במדת אין מעורר שפע ממזלא קדישא, אין מזל לישראל (שבת קנו.). וזפ"ה עזי וזמרת יה, כי עז בגימטריא מזלא עה"כ, וזהו עזי, שמשה רבינו ע"ה אמר זאת בשם כל ישראל, עזי - המזל שלי, וזמרת - ואע"פ שאני בעצמי אפס ואין אעפ"כ אכרית ואכתת השונאים בשביל שיהיה כבוד שמים, וז"פ עזי וזמרת י"ה - בשביל כבוד השי"ת, ויהי לי לישועה - ואע"פ שכוונתי

רק להשי"ת אעפ"כ תבוא אלי ג"כ הישועה, וכאשר פירשנו (פ' בהעלותך ד"ה והמן) על פסוק וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו (במדבר יא, ט) יע"ש:

ויבואו אלימה ושם שתים עשרה עיינות מים וכו' (טו, כז). ובהקדם נפרש הפסוק (שמות א, ח) ויקם מלך חדש וכו', על פי מה דאיתא בספרי המקובלים (ע"ח ש"י פ"ג) שבעולמות העליונים בא אליהם שפע בכל יום ונקרא מה החדש, ולהבין זאת ג"כ בזה העולם שמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י** זצלל"ה שאמר בשם **הרב הגאון מבארדיטשוב** זצלה"ה, שהאדם מחויב לעורר על עצמו מדת אין ולהיות שפל בעיניו, ולהיות מוסיף והולך בזה בכל יום יותר ויותר, וע"י שמוסיף בעבדות הש"י יכיר גדולת הבורא ושפלות עצמו, ומחדש בעצמו מדת אין עכדה"ק. וזפ"ה ויקם מלך חדש, רומז למ"ה החדש מלך הדר אילני דחיי שלא הוזכר בו מיתה כלל (ע"ח שם). ומי שהולך בד"ז ואוחז במדת אין יוכל לעורר בחינת מה החדש [ו]נקרא מלך חדש על מצרים, ויוכל למשול על מצרים - על מצערי השכינה, וישלוט עליהם שלא יוכלו להרים ראש. וזה אשר לא ידע, כי בבחינת מ"ה החדש מלך הדר לא היה שם שבירה כלל מז' מלכין קדמאין כידוע (ע"ח שם). את יוסף, ועוד יוכל לגרום לחבר יחד התרין משיחין.

וזפ"ה ויבואו אלימה, שנזכה להשיג הבחינת מ"ה החדש, וזה אלימה, דהיינו שכל אחד יאמר אלי מה, שאלי יבוא בחינת מה, ויהיה אהוב אצלו המדת אין כנ"ל, כי מחמת חטא הנחש טבע האדם מושך להתנשאות ושנא לו מדת אין, אבל צ"ל שנזכה למדת אין, שיהיה אהוב לאדם ויקבל נחת מהמדה זו, וכאשר פירשנו (פ' יתרו) על פסוק (שמות יט, א) ביום הזה באו מדבר סיני יעו"ש. ושם שתים עשרה עיינות מים, שע"י מדת האין נזכה להשיג הארה ושפע ממזלא קדישא בגימטריא ג' הויות קדושות שהם שתים עשרה אותיות (פע"ח ש' הסליחות פ"ח), ואין מזל לישראל (שבת קנו.) - שהבחינת אין הוא מזל של ישראל, ועי"ז הנ"ל זכה להשיג שפע ממזלא קדישא. ושבעים תמרים רומז על שבעים שרי מעלה, דהיינו שע"י הנ"ל יזכו ישראל שישלטו על שבעים שרי מעלה. ויחנו שם על המים, ויחנו לשון חן בגימטריא הוי"ה כלולה מארבעה הויות, מע"ב ס"ג מ"ה ב"ן (מקדש מלך פ' פקודי רכד:), ודו"ק.

ובזה פירשנו ג"כ הפסוק (שמות יג, יח) ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף, כדברינו הנ"ל, שע"י מדת אין נזכה להשיג שפע בני חיי ומזוני ממזלא קדישא, וזה רומז בתיבת ויסב, דהיינו שיהיה לישראל חיים ארוכים, וזה ויסב לשון סבא. וגם יזכו ישראל שיהיה להם בנים כמ"ש (משלי יז, ו) עטרת זקנים בני בנים, וזה ויסב לשון עטרה הסובבת. וגם יזכו ישראל שיהיה להם פרנסה ועושר, וזהו ויסב לשון הסיבה דרך חירות.

דרך המדבר, וזאת נשיג ע"י הצדיק שהוא בעיניו כמדבר, על ידו נשיג השפע ההולכ(ו)ת ע"י הצדיק. ים סוף, עד הכנסת ישראל (זח"ב נו.), ודו"ק:

ויהי ביום השלישי לקטו לחם משנה (טז, כב). נ"ל דהנה העיקר העבדות להעלות הניצוצין שנפלו למטה להעלותם לשורשם, ובזה תהיה הגאולה (ע"ח של"ט פ"א), ומה שבשנים הקדמונים ניתקן בזמן רב יתוקן עתה בחבי כמעט רגע כדי לקרב הגאולה שיהיה במהרה, וזפ"ה ויהי ביום הששי, רומז על אלף הששי. לקטו לחם משנה, יתלקטו הניצוצות בכפלי כפלים ממה שבשנים קדמונים, בשביל לקרב הגאולה.

שני העומר לאחד, כי תיקון של עמר נקי נק' תרין אודנין (ע' ע"ח שי"ג פ"ו, יונת אלם פמ"ב, ויקהל משה מאמר אדם דאצילות דף כז.), וכתיב (משלי ד, ה) קנה חכמה קנה בינה, כי בעוה"ז אנו רואים שהוושט מכניס מאכל ומשקה והקנה אינו משמש כלום, וקרא כתיב קנה חכמה קנה בינה, שני פעמים קנה, כי בהזמן הוושט והקנה הם נפרדים אבל למעלה מהזמן אז הוושט נשתווה ג"כ לבחי' קנה ונקרא תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין, וכל אחד כלול מחבירו, וב"פ קנה בגימטריא עמר, וז"פ שני העמר לאחד - שכ"א מישראל ישיג שפע מחו"ב רומז על שני העמר, כי כל אחד כלול משניהם וכנ"ל, וזהו לאחד - לכל אחד מישראל.

וז"פ מאמר הגמרא (עוקצין פ"ג מי"ב) עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות שנאמר להנחיל אוהבי י"ש וכו', ואיתא בסה"ק (ע' פרדס שכ"ג פ"א ע' אל, ע' ע"ח של"ה פ"ג) שהסופי דכל דרגין הוא שד"י, ואליו מתאספים שפע מלמעלה, דהיינו כדברינו הנ"ל שהשפע הולכ(ו)ת מחו"ב מקנה חכמה קנה בינה שהם בגימטריא י"ש, וסופי דכל דרגין נק' דל"ת לשון מסכנא דלית לה מגרמא כלום (ע' ת"ז ת' כא נח.), וזהו שדי - שעתה נשלם השם שדי, ולזה עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק, כי השפע הולכ(ו)ת ע"י הצדיק, והצדיק ממשיך שפע רק לישראל ואינו מניח לינק חיצונים ח"ו, וזהו שדי שאמר לעולמו די (ע' חגיגה יב.) שלא תתפשט עוד למטה רק לישראל.

ויבואו כל נשיאי העדה ויגידו למשה, דהנה כתיב בעת הגאולה עד כי יבא שילה (סנהדרין צח:, זח"ג רנג:) בגימטריא משה (זוהר שם), וז"פ ויבואו כל נשיאי העדה ויגידו למשה, ויגידו לשון המשכה, וכל הגדה הוא מרזא דחכמתא (זח"ג נ:), דהיינו שנזכה להמשיך ולקרב הגאולה מתוך עושר וכבוד, ודו"ק:

ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום וגו' (טז, כה). דהנה השכינה הקדושה נק' חקל תפוחין קדישין (זח"א קנא.), כי היא דוגמת כלה שיוצא(ו)ת בהינומא, מאי הינומא דמנמני בה כלתה (כתובות יז:), והכלה בראשיתה פניה כולה מכוסה, כמו חקל

שמכוסה קודם הצמיחה מה שנזרע בה, ואחר החופה נתגלה קצת הינומא, היינו תרין תפוחין דמתחזיין (זח"ב קעז:), ואח"כ הוא זיווגן ויחודם, וזאת היא סעודת ליל ש"ק הוא סוד ו"ה, זו"נ, וידוע כי ו"ה הוא בחי' אהבה ויראה (ע' זח"ג קכג:), ובאמת צריך להקדים היראה לאהבה, וזה ויאמר משה אכלוהו היום, ליחד ה"ו. כי שבת היום לה', הוא סוד סעודת שחרית. היום לא תמצאוהו בשדה, הוא סוד סעודה ג', שאז איננה בחינת שדה וחקל כנ"ל, כי אז הוא בהדיקנא קדישא בחינת היום, ודו"ק:

יתרו

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה (יח, א). נ"ל על פי מה שפירשנו הפסוק (במדבר לא, מ) ונפש אדם ששה עשר אלף, דהנה השי"ת ב"ה האציל שם הק' חב"ו היוצא מפסוק (איוב כ, טו) ח"יל ב"לע ו"יקיאנו, והשם הקדוש הזה מסוגל מאוד להעלאות ניצוצין (פע"ח ש' העמידה פי"ט), וז"פ ונפש אדם - שאתה רוצה להעלות ניצוצות של אדם. ששה עשר - דהיינו מספר של שם הכ"ל. אלף - עד אלופו של עולם.

וזפ"ה וישמע יתרו, לשון וישמע שאול (שמ"א טו, ד), דהיינו שמאסף ומעלה הניצוצין עד רום המעלות. ומי יכול לפעול זאת - יתרו, לשון מותרות, שאינו נחשב בעיני עצמו כ"א למותר וכאפס ואין. כהן מדין, אפילו היה מקודם כהן מדין, וכהן לשון השפעה, דהיינו שהיה משפיע לחיצונים, רומז לתיבת מדין, אעפי"כ ע"י תשובה יכול להעלות הכל עד עולם המחשבה המרומז בתיבת חותן, כי הג' מילואין של שם הק' אהי"ה עולים עה"כ חתן (ע"ח של"ה פ"ג). וז"פ מפני שמי נחת הוא (מלאכי ב, ה), שמי מורה על הוי"ה, מפני שמי מורה על שם אהי"ה עולם המחשבה (זח"ג רכט.), בגימ' נחת כנ"ל, וזה מרומז בתיבת חתן משה סוד הדעת (זח"ב רכא.), ודו"ק.

וזפ"ה (שמות יח, כד) וישמע משה לקול חותנו ויעש כל אשר אמר, דהיינו שמשה נקרא הצדיק שמאסף כל הניצוצות כנ"ל. ויעש כל אשר אמר, הקב"ה עושה לו רצונו, ומה שאמר לטובת ישראל הקב"ה מקיים דיבוריו:

וישמע יתרו כהן מדין וכו' (יח, א). נ"ל, דהנה תכלית העבדות של אדם הוא שיהיה רצונו ותשוקתו תמיד שיתפעל בעולם רצונו ית"ש כאשר עלה ברצונו הפשוט לברוא את העולם להיטיב לברואיו (ע"ח ש' הכללים פ"א), צריך האדם העובד להשי"ת להמשיך רצונו ית"ש, ורק רצונו ית"ש יתפעל בזה העולם, ומי שהולך בד"ז הוא בעיניו להותר ואין, בראותו שעדיין לא יצא ידי חובתו כראוי, כי מי לנו גדול ממשה רבינו ע"ה ואעפי"כ היה בעיניו כאפס ואין באמרו ואנחנו מה (שמות טז, ז), רק שצריך האדם

ההולך בד"ז להמשיך האור הק' משעשועי דמלכא, שישמח במדת אין ויהיה לו תענוג ונחת רוח ממדה זו, כמו שמצינו במשה רבינו ע"ה ששמח במדה זו כמו שאנו אומרים (עמידה דשחרית דשבת) ישמח משה במתנת חלקו, ומי שהולך בד"ז יוכל להמתיק דינין, וברוכים הצדיקים שמהפכין ממדת הדין למדת הרחמים (בר"ר עג, ג).

וזפ"ה וישמע יתרו, שמי שהוא בעיניו למותר ואין זוכה שבא אליו הארה שיוכל להמתיק דינין וכנ"ל, וזה כהן מדין - דהיינו מִדִּין עושה רחמים שמרומז על כהן שהוא חסד (זח"ג קמה.), חותן משה - והצדיק הזה שממתיק דינין פועל יחודים וזיווגים בהקדושה, כי הקליפות מונעים זאת ח"ו, והצדיק הזה שממתיק דינין מהפך מדת הדין למדת הרחמים ופועל זווגים ויחודים, וזה מרומז בתי' חותן משה, כי משה סוד הדעת כידוע (זח"ב רכא.). את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו, כי כל כוונת השי"ת היה בבוראו עולמו רק בשביל ישראל להיטיב להם וכנ"ל, וזהו את כל אשר עשה אלהים היה בשביל למשה ולישראל עמו. והצדיק שהולך בדרך הנ"ל זוכה שממשיך לישראל מטובו ושפעו יתברך מה שהיה בכוונת בריאתו.

עוד, את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו, דהנה כתיב (בראשית ב, ג) אשר ברא אלהים לעשות, דהיינו שהשי"ת נתן זאת לבני ישראל שיתקנו הבחינת אלהים ולעשות מדין רחמים, וזהו את כל אשר עשה אלהים, לתקן, מסר זאת למשה ולישראל עמו.

כי הוציא ה' את ישראל ממצרים, והצדיק שעושה כנ"ל זוכה שיוכל להמשיך ולהשפיע לכל מי שהוא בצוק ודוחק, נרמז בתיבת מצרים, והצדיק הוא משפיע אליו הארה שיתעלה עצמו לקדושה:

וישמע משה לקול חֹתנו ויעש כל אשר אמר (יח, כד). נ"ל דהנה איתא חייב אדם בכבוד חמיו (מדרש תהלים מזמור ז), ונ"ל דהנה כתיב (משלי ג, יט) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, פירש התרגום יונתן אבא יסד ברתא, אבא נקרא חכמה עליונה, וברתא רומז למל' קדישא. וזה חייב אדם, אדם רומז לז"א, כי אדם בגימטריא מ"ה שהוא בת"ת (פע"ח ש' העמידה פי"ז, וע' ע"ח שי"ח פ"ב), חייב אדם בכבוד חמיו, כי כביכול בחינת חכמה נק' אליו בחינת חמיו, כי אבא יסוד ברתא, והדבר צריך להיות שיושפע לבחינת אדם עליון מל"ב נתיבות חכמה שבגימטריא כבוד. עוד נ"ל חייב אדם בכבוד חמיו, על פי מה דאיתא בסה"ק (פע"ח ש' הק"ש פכ"ד) שיסוד אבא הוא מגולה, וכדי שלא ינקו החיצונים מהאור הגדול והקדוש ושפע הזו מהצורך להתלבש השפע במלבושין, וזה חייב אדם רומז לז"א כנ"ל, בכבוד חמיו, חמיו נק' חכמה עליונה כנ"ל, וכבוד הוא

לשון התלבשות כדאיתא (ב"ק צא.) קרא למאני מכבדותא, דהיינו להתלבש יסוד אבא, וכדאיתא בזוה"ק (ח"ג רד:) על פסוק (תהלים ה, ד) בוקר אערוך לך ואצפה, דהיינו שאני ממשיך אור עליון מלמעלה שנקרא בוקר, ואצפה - ואני מכסה השפע שלא ינקו החיצונים רק יהיה השפע לישראל עם קדושו.

ובזה נבוא לבאר הפסוק שהתחלנו בו, כי מה שהאדם התחתון עושה למטה מעורר דוגמתו למעלה, וזה וישמע משה לקול חותנו, והתעורר דוגמתו למעלה שנשפע לז"א מל"ב נתיבות החכמה, וגם כי משה הוא בחינת יעקב (זח"א כב.) שרומז לז"א (זח"ב פח., ע' ע"ח של"ז פ"א) כנ"ל, וחותנו רומז לחכמה עליונה, דהיינו שיושפע לבחינת ז"א מל"ב נתיבות החכמה, ועי"ז ויעש כל אשר אמר, יעשה הקב"ה כל מה שיאמר הצדיק בעולם העשיה, ודו"ק:

ושפטו את העם בכל עת את הדבר הקשה יביאון אל משה וכל הדבר הקטן ישפטו הם (יח, כו). ויש דקדוק, דלעיל (פ' כב) כתיב והיה כל הדבר הגדול, וכאן כתיב הדבר הקשה. דהנה דרך התשובה הוא לעורר בכל העולמים, הגם שמתקן עצמו בזה העולם צריך להיות הולך וגדול ולעשות תשובה ולתקן בעולם הגדול ממנו, והסוד התשובה הוא אהי"ה כמבואר, ובעשותו תשובה הוא ממשיך עליו הוי"ה ב"ה, וכל זה צריך לעורר בכל עשר קדושות, וי' פעמים אהי"ה הוי"ה בגימטריא עת, וזפ"ה ושפטו את העם בכל עת, דהיינו שבכל דור ודור יעמיד לנו הבורא ב"ה שופטים נאמנים שילמדו אותנו דרכי התשובה וכנ"ל, וזה בכל עת - דהיינו שהתשובה תהיה בכל העולמים שגימטריא עת, עד בחינת בכל שהוא עולם העשיה שם של ב"ן (ע"ח שמ"ב פי"ד), ואז את הדבר הקשה תיבת הקשה שגימטריא קדוש, דהיינו כל הני"ק יביאון אל משה הוא סוד הדעת (זח"ב רכא.) ויהיה יחוד לעילא, ואז כל הדבר הקטן ישפוטו הם, דהיינו מה שיחסר בעוה"ז שהוא בכלל מיעוט הירח (ע' ע"ח של"ו פ"ב) בחינת דוד (ע' זח"א קצב:), ודוד הוא הקטן (שמ"א יז, יד), ישפוטו הם - יתוקן הכל מהיחוד הנעשה למעלה:

בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני (יט, א). דאיתא בספרי המקובלים (פע"ח ש' חג המצות פ"א) דיש בעולמים העליונים ג' בחינות שנק' גדלות ראשון, וקטנות שני, וגדלות שני, ולהבין זאת ג"כ בעוה"ז, נ"ל דהנה האדם המתחיל ליכנס בעבדות הבורא ב"ה ואין לו כח ליתן אתערותא דלתתא נותנים לו הארה מן השמים, ובזה הכח הוא הולך וגדול בעבדות הבורא, וזה נקרא גדלות ראשון, אבל רצונו של בעל הרצון היה שלא יהיה לאדם נהמא דכיסופא, רק האדם בעצמו יתן מ"ן, אזי נעלם מן האדם הארה זאת ואינו נשאר אצלו רק רשומה בעלמא, וזה נקרא קטנות שני,

והאדם המפשפש בעצמו ורואה שהיה לו הארה גדולה ועכשיו לא נשאר אצלו כלום, צועק ומתחיל לעורר עצמו, ואז יש לו כח בזה הרשימה ליתן מ"נ, אזי זוכה להארה גדולה שנק' גדלות שני, וזו הארה נשאר אצלו, הגם כזאת אתערותא ג"כ מאתו ית', אעפ"כ כך היה רצונו של בעל הרצון ית"ש שידמה לאדם שנותן מ"נ, וזה מתנה מאתו ית' שלא יהיה נהמא דכיסופא. והנה ביציאת מצרים לא היה כח ליתן מ"נ כדכתיב (יחזקאל טז, ז) ואת ערום ועריה, וכתיב (שמות יב, לט) ולא יכלו להתמהמה היינו שבלתי אפשר היה להתנהג עמהם בהדרגה, ע"כ הקב"ה שידד מערכות והשפיע להם האור שלא בהדרגה, דהיינו שהשיגות תיכף גדלות שני מקודם גדלות ראשון, וז"פ אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים (שמות יב, כז), דהיינו שלא בהדרגה, וזה סוד הדילוגין.

והנה האדם שניתפס ח"ו אצל יצר הרע ובלתי אפשר ליתן מ"נ, צווה לנו הקב"ה לזכור תמיד יציאת מצרים כדי לעורר האור הקדוש שהיה במצרים שלא בהדרגה, כמו כן יבטח בד' שיושע לו ג"כ מיצר הרע, וז"פ בחודש השלישי, כי הגדלות שני היא בחינה שלישית מגדלות ראשון. לצאת בני ישראל מארץ מצרים, השיגו תיכ(י)ף גדלות שני וכנ"ל. ביום הזה, יום לשון אור, האור הזה יכול להשיג מי שהוא מדבר סיני, שאפס ואין בעיניו:

בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים וכו' (יט, א). נ"ל כי יעקב אבינו ע"ה קיבל הברכות מאביו במרמה ושלא מדעתו, רק אח"כ בירך אותו מדעתו כמ"ש (בראשית כז, לג) גם ברוך יהיה, ואיתא בזוה"ק (ח"א קמג: קמה. קעב.) שיעקב אבינו ע"ה גונז הברכות שקיבל מאביו לסוף יומיא, כי כמו שקיבל הברכות מאביו בהעלם הבין יעקב אבינו ע"ה שכמו כן צריכים הברכות להיות בהעלם עד שבסוף יומ[י]א יתגלו לבניו, שבעת הזאת יהיו צריכים להם מאוד, שהם בחינת שער נו"ן.

וזפ"ה בחודש השלישי, כי הברכות שקיבל יעקב אבינו ע"ה הם חדשים כי עדיין לא נשתמש מהם כלום, וזה בחודש השלישי רומז לברכות של יעקב אבינו ע"ה שנקרא שלישי לאבות (ספרי האזינו ז), יתגלו הברכות בסוף בשביל לצאת בני ישראל מארץ מצרים, שכל אחד מישראל יצא לחפשי מכל דחקותו. ביום הזה באו מדבר סיני, וע"י שנשיג השפע הזאת יהיה לכל אחד בחינת אין ויהיה לו תענוג ושמחה מזה המדה, וזהו באו מדבר סיני, ובאו לשון ביאה וחיבה.

עוד נ"ל ביום הזה באו מדבר סיני, כי מחמת עטיו של נחש שנא לאדם מדת אין, וטבע אדם נמשך אחר התנשאות, אבל בעת קבלת התורה פסקו מהם זהומתן (שבת קמו:), והיו בבהירות גדול, שהיו מחבבין מדת אין, וזהו באו מדבר סיני וכנ"ל:

ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני וכו' (יט, ב). עפ"י דברינו הנ"ל שע"י שנשיג הברכות של יעקב אבינו ע"ה נזכה שיסע וילך מישראל הרפוי ידים, וידים נק' יראה ואהבה (ע' ת"ז הקדמה ו. יז., ע' פרדס שכ"ג ע' יד), וכאשר ילך מישראל הרפוי יתחזקו במדת יראה ואהבה לשמו הגדול. ויבואו מדבר סיני וכנ"ל. ויחנו במדבר, במדבר בגימטריא אברהם, בחינת אהבה (זח"ב רסא.), שיהיה אהוב אצלם המדת אין כנ"ל. ויחן שם ישראל נגד ההר, היצר הרע נקרא הר כי לצדיקים נדמה להם כהר (סוכה נב.), והנה ע"י עטיו של נחש האדם מעורב בטוב ורע (שערי קדושה ח"א ש"א), וע"י שנזכה להנ"ל יהיה כל אחד מובדל, וזהו ויחן שם ישראל נגד ההר רומז ליצר הרע, יהיה מופרש ומובדל מהטוב:

ויהי קול שופר הולך וחזק מאוד וכו' (יט, יט). נ"ל כי האדם הרוצה לשוב לפניו ית"ש צריך לתקן מדותיו עד קצה האחרון, כמו מקל מעוקם אם ירצה לישרו צריך לכפוף אותו עד קצה האחרון ועי"ז יעמוד בשוה כדאיתא ברמב"ם (הל' דעות פ"ב ה"ב), כמו כן הם כל המדות של האדם, וצריך לכופפם עד קצה האחרון ואח"כ זוכה להשיג הקו היושר דרך אמצעי שהוא סוד הדעת, וזפ"ה ויהי קול השופר הולך וחזק מאוד, קול השופר רומז לתשובה לשון שפרו מעשיכם (שחרית דר"ה תפילה לש"ץ בקול), הולך וחזק מאוד, שמי שרצונו לשוב וליפות מעשיו צ"ל לו התחזקות גדול לכפוף בעצמו עד קצה האחרון וכנ"ל, ועל ידי זה זוכה משה ידבר, ומשה רומז על הדעת (זח"ב רכא.), ובחינת דעת ינהג אותו, וידבר לשון הנהגה (תהלים יח מח, ע' רש"י). והאלהים יעננו בקול, ועי"ז יומתקו כל הדינין ומלאך רע בעל כרחו יענה אמן, וזהו והאלהים רומז על דינין (זח"ב צו.) יעננו בקול, קול פשוט רומז על חסד (זח"ג רל:):

וירד משה אל העם ויאמר אליהם (יט, כה). ונקדים לפרש הפסוק (בראשית ב, י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ולכאורה אם בא הפסוק לספר במעשה בראשית הל"ל יצא מעדן לשון עבר, ויוצא הוא דבר ההווה תמיד. ונ"ל כי האדם המסתכל במעשיו וראה שאינם מתוקנים, מאוד מסוה הבושה על פניו עד שבלתי אפשרי לעשות שום מצוה ואיזה עבדות מגודל הבושה שעל פניו, והשי"ת ברוב רחמיו ברא אור קדוש שנקרא ונהר יוצא מעדן, ונהר הוא לשון אור, האור הזה מאיר בו, ועי"ז הוא מעלה עצמו להעבדות, וזה להשקות את הגן, כי כמו הגן צומח בו מה שנוטעים בתוכו אבל עצמותו אין לו כלום, כמו כן האדם הזה שבלתי אפשרי שיוושע את עצמו כי אם מה שנובע והופיע עליו האור מלמעלה.

והנה כבר פירשנו מה שאמרו חכז"ל (ע' דרשות הר"ן דרוש ה, צידה לדרך ד, ה, יב) מעט מן האמת דוחה הרבה מן השקר, כי מי"ג תיקוני דיקנא נשפע לט' תיקונים שהוא בז"א

(פע"ח ש' הסליחות פ"ב), וזהו מעט מן האמת - מעט פירש התרגום (ת"א בראשית יח, ד) זעיר, דהיינו שכאשר הבחינת ז"א מקבל שפע מתיקון האמת, מי"ג תיקוני דיקנא, אז נדחה הרבה מן השקר, והקליפות נופלים ונשברים.

ובזה פירשנו הפסוק (תהלים קמה, יח) קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, דהיינו שהקב"ה קרוב לכל קוראיו, ושלא תאמר לכל, שאנשים מובערים מדעת יקראוהו אותו למעשה תעתועים שלהם, לזה אמר הכתוב לכל אשר יקראוהו באמת, לזה האיש הקב"ה קרוב מי שהוא דבוק להצדיק, ודרך הצדיק הוא להשפיע מי"ג תיקוני דיקנא לט' תיקוני ז"א, וזה לכל אשר יקראוהו באמת, יקראוהו הוא לשון השפעה כמו שכתוב (ישעיה ו, ג) וקרא זה אל זה, פירש התרגום ומקבלין דין מן דין, דהיינו מי שהוא משפיע מתיקון אמת.

וזפ"ה וירד משה, כי משה הוא בחינת יעקב, משה מלגאו יעקב מלבר (ת"ז ת' יג כט.), ויעקב נקרא אמת כמו שכתוב (מיכה ז, כ) תתן אמת ליעקב, וזה וירד משה - שהולך השפע מבחינת אמת. אל העם - לבחינת זעיר, כי עם רומז בכ"מ לבחינה קטנה, והיינו זעיר. וזה ויאמר אליהם - עי"ז יהי' אמירה וחטיבה ונחת רוח לישראל:

ויהי קול השופר הולך וחזק מאוד וכו' (יט, יט). נ"ל כי אית שופר גדול ואית שופר קטן (ע' פע"ח ש' השופר פ"ג), שופר קטן נק' תשובה תתאה, שצועק ומתחרט על מעשיו המכוערים ונותק עצמו מהם כמו שכתוב (משלי כח, יג) ומודה ועוזב. ואית תשובה עילאה, שכבר תיקן מעשיו, ועבודתו הוא בדרך יחוד, שמיחד עולם בעולם ומיחד המעשה לשמה נק' שופר גדול, וזהו שאנו מבקשים (תפילת עמידה) תקע בשופר גדול לחירותינו, שנזכה במהרה להאיר משופר גדול שהוא תשובה עילאה אם כל חי (ת"ז ת' סה צו.) האם רובצ(ו)ת על הבנים (שם ת' כ"א נח:) רומז לבינה שהיא חירות עליון (זח"ב קפג:, זח"ג רסו:).

וזפ"ה ויהי קול השופר, כולל שניהם שופר גדול ושופר קטן. הולך וחזק מאוד, פירוש שיתחזק זאת מאוד בבני ישראל. משה ידבר, פירוש הצדיק שמכונה בשם משה יהיה לו כח וממשלה, וידבר הוא לשון ממשלה (תהלים יח מח ע' רש"י, וע' סנהדרין ח.) וכל התנהגות יהיה ע"י הצדיק. והאלהים יעננו בקול, פירוש שהשי"ת יענהו מה שצועק אליו תמיד. עוד, והאלהים יעננו בקול, כי אלהים רומז על דין ח"ו (זח"ב צו.), יענהו בקול, שקול רומז על רחמים, ורחמים וחיים ושלום עלינו תמיד:

וירד משה אל העם ויאמר אליהם (יט, כה). נ"ל דמשה רבינו ע"ה לגודל אהבת ישראל שהי' תקועה בלבו וחפץ בטובתם עשה עצמו לירד ממדריגתו הגבוה בשביל ישראל

לעיין ולפקח בהצטרכותם. וזפ"ה וירד משה, שירד ממדרגתו. אל העם, בשביל העם להמשיך עליהם כל טוב. ויאמר אליהם, ויאמר לשון נחת וחטיבה, שיהא להם נייחא.
וכשראה הקב"ה את לבבו הנאמן הבטיח לו הקב"ה שיעלה כל הדיבורים שיצטרך לדבר עם ישראל בענינים גשמיים שלהם. וזהו וידבר אלהים את כל הדברים האלה (שמות כ, א), לשון דבר אחד לדור (סנהדרין ח.), דהיינו שהקב"ה דבר את כל הדברים האלה למעלה כנ"ל.
וזפ"ה וישלח משה את חתנו וילך לו אל ארצו (שמות יח, כז), חתן מרומז על עולם המחשבה וכנ"ל (בריש הפרשה), דהיינו שירד ממדריגתו בשביל ישראל. וילך לו אל ארצו, לשון רצון (בר"ר ה, ח), מה שרצונו היה להמשיך על בני ישראל כל טוב:
עוד אפשר לפרש, כי משה רבינו ע"ה היה מעולה ומרומם ברום המעלות, וכל רצונו היה רק בעולמות העליונים, ולא היה לו שום שייכות בזה העולם, ולזה היה כבד פה, כי מי שהוא מעולה בלתי אפשרי לדבר עם איזה אדם, אבל הישראל צריכי' להשיג טובות ע"י הצדיק המשפיע, לזאת צריך שיהיה להצדיק שייכות גם בזה העולם עם ישראל, כדי להמשיך להם טובות, ולזה אמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה לך רד - שיהיה לו שייכות ג"כ בזה העולם עם ישראל, וזפ"ה וירד משה מן ההר, שהיה למשה רבינו ע"ה בחינת ירידה. אל העם, בשביל העם, לאותם שהם עוממים מעבדותו ית', לשון גחלים עוממות. ויאמר אליהם, שע"י שהי' לו קצת בחינת ירידה עי"ז ויאמר אליהם, היה יכול לדבר עמהם ולהעלותם למעלה.

משפטים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא, א). נ"ל כי ישראל מונין ללבנה (סוכה כט.), ונבין מה בין בחינת ירח לבחינת לבנה, על פי מה דאיתא בזוה"ק (ע' ח"ב לח:) על פסוק ליל שמורים (שמות יב, מב), עד דלא קבילת דכר ליל, מדקבילת דכר לילה. כמו כן נוכל לומר כאן, עד דלא קבילת דכר, היינו קודם שקיבלה שפע מעלמא דדכורא, והוא רק כמו בחינת ריח כמאן דאריח ריחא, אבל מדקבילת דכר נק' לבנה, כי משם נמשך ליבון עוונות לבני אל חי. ונחזור לענין ראשון שישראל מונין ללבנה, וימות הלבנה הם שנ"ד, וזה היה עבודת הכהן בזמן הבית שהיה מצות תרומת הדשן, ובזה פירשתי הפסוק (ויקרא ו, ג) והרים את הדשן אשר תאכל האש, היינו שהיה מרים אותן שנ"ד ימים של כל השנה, מה שישראל מונין ללבנה, שיהיה כל השנה בהתרוממות.
עוד נ"ל והרים את הדשן, שהיה יכול לכתוב והרים את האפר, אבל הכתוב מרמז לנו

דרך אמת לעבודתו, שכ"ז שלא נתקן מיעוט הירח אנו צריכים לאחוז במדת ענוה ולהיות שפל ואין בעיני עצמו, והכהן הוא הצדיק שבדור הוא מרים לאותן נשמות שהם בחי' דשן, ומפרש הפסוק למי יכול הצדיק להרים נשמתו - אשר תאכל האש, היינו שיש לו התלהבות ושמחה ושמחת הבורא ב"ה בוער בלבו, ואעפ"י שמכיר שפלותו וחסרונו ולבו כ[ו]אב עליו ואיך ירום ראש, אבל מתוך זה הצער צריך תיכף לאחוז עצמו בשמחה, וזכור יזכור שזה טובת הבורא ב"ה שנתן בלבו שיכיר שפלותו, וברוך שלא עשני גוי, ועי"ז יתלהב לבו לשמחה, ולאיש הזה יכול הצדיק להרים נשמתו ולתקנו, וזה והרים את הדשן אשר כנ"ל. ופשט את בגדיו, ויהיה תיבת בגדיו לשון בוגד, היינו שהצדיק הפשיט ממנו השפלות ונותנם להקליפות, וזהו ולבש בגדים, למי לובש אותן הבגדים שרומזים על שפלות כנ"ל, מפרש הפסוק אחרים - היינו לסט"א. והוצאת את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור, וכשהצדיק מבריח ומפריד מן האדם השפלות אזי יכול להעלותו לשרשו, וזה והוציא את הדשן, שהוא בחינת דשן ועדיין הוא בחוץ למחנה, הצדיק מעלהו אל מקום טהור (כאן נראה חסר).

ובזה נבוא לבאר פסוק שהתחלנו בו, ואלה המשפטים, פירוש שעניני התפשטות מן העולם המעשה, הוא אשר תשים לפניהם, רומז ליראת שמים כמאמר חכז"ל (סוטה מא:) על פסוק שום תשים עליך מלך (דברים יז, טו) שתהא אימתו עליך:

עוד נ"ל ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא, א), ופירש רש"י כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים. י"ל אלה נק' הערב רב כמו שאמרו (שמות לב, ד) אלה כו', והם בכל דור ודור עד שיבערם משיח צדקינו ברוח בער וברוח משפט. פסל את הראשונים - נפסקו ונתקו מג' ראשונות, כי נשמות ישראל הם נחצבים ממקור גבוה כמו שכתוב (איוב לב, ח) ונשמת שדי תבינם, מג' ראשונות, אבל הערב רב אין להם שם אחיזה. ואלה מוסיף על הראשונים, נק' ישראל המתקנים מעשיהם בתשובה, וזה ואלה, כי וא"ו הוא המשכה, כי הוא מושך עצמו להעלות עצמו למעלה בתשובה, והוא"ו הוא מושך עוד וא"ו, דהיינו שממשיך שפע מלמעלה, וזה מוסיף על הראשונים, שיוכל להעלות אפילו דברים גשמיים לעשות מהם נחת רוח לפני השם יתברך.

עוד נ"ל מוסיף על הראשונים, כי יש יחוד וזיווג תמיד לצורך שפעת עולמים הק', והיחוד הזה נעשה אפילו בלתי מ"נ, ויש יחודים הצריך למ"נ (לקוטי תורה פ' וירא), וזה מוסיף על הראשונים, דהיינו שיתוסף שפע על הראשונים ע"י שיתעורר מ"נ למעלה.

והנה כתיב (שמות יח, כב) ושפטו את העם בכל עת, כי עת רומז ליחוד אהי"ה הוי"ה,

עשר פעמים אהי"ה ועשר פעמים הוי"ה בגימטריא עת, וכל נקרא הצדיק כמו שאמר יעקב יש לי כל (בראשית לג, יא). והטעם שהצדיק נקרא כל, ע"י שנו"ן שערי בינה נמשכו על ידו לעולם העשיה, וכל בגימטריא נו"ן (לקוטי תורה פ' וישב), ומשפט רומז לדעת, כי משפט הוא דבר המזוג, והצדיק ממשיך לישראל השפעות טובות וכל משאלותם הכל הצריך לפי הזמן, וזה ושפטו את העם בכל עת, כנ"ל.

ובזה יבואר הפסוק הקודם, ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, כנ"ל ואלה מוסיף על הראשונים, ע"י שמעלה עצמו ומושך עצמו למעלה זוכה להמשיך מכתר עליון ע"י סוד הדעת, ואח"כ תשים לפניהם - תזכה ליחד י"ה בו"ה, ודו"ק.

וזה ג"כ פירוש הפסוק (כג, י) ושש שנים תזרע ארצך ואספת את תבואתה, ג"כ כנ"ל, כל מקום שנאמר וא"ו מוסיף על הראשונים, שש נק' הו"ק, ושש - וא"ו מוסיף, דהיינו שתמשיך מג' ראשונות לו"ק, עי"ז תזרע ארצ(י)ך - תוכל להשפיע כל השפעות טובות לישראל, רומז בלשון זריעה, ויהיה ברצונך, וארצך הוא לשון רצון כאשר פירש **כאדמו"ר מוהרי"י מלובלין** זצללה"ה על פסוק (שמות כג, כו) לא תהיה משכלה ועקרה בארצך.

ואספת את תבואתה, ולכאורה הול"ל תבואתך, ולפי דברינו הנ"ל ניחא, דקאי על השכינה, דהיינו כשתעשה כנ"ל תזכה להמשיך שפע מלמעלה, ואח"כ תעלה את השכינה למעלה ראש, ותבואתה רומז להשכינה וכדכתיב (דברים לג, טז) תבואתה לראש יוסף, תבואתה רומז למלכות (זח"א רכו: ע' מקדש מלך), ויוסף נקרא בחינת צדיק (זח"א קנג:), וראש יוסף רומז לדעת, וזה ואספת את תבואתה, ודו"ק:

כי תקנה עבד עברי (כא, ב). יובן על פי ששמעתי **מכבוד אדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה מלובלין** על פסוק (יהושע כד, ג) מעבר הנהר, היינו לתקן היצר הרע ולהגביר הצורה על החומר ולעשות ממנו יצר טוב ולהאיר אותו, וזה מעבר - היינו יצ[ה]"ר שהעבירך מדרך התורה. הנהר - תראה לעשות ממנו הנהר, לשון נהורא. וכשנמתק יצר הרע אזי הוא נעשה יצר טוב ועוד מסייע לאדם לעבודתו, וזפ"ה כי תקנה, היינו שתתקן. עבד עברי שהוא יצר הרע, ולזה נקרא עבד כדאיתא (סנהדרין נט:) חבל על שמש הגדול, שקודם החטא היה עבד נאמן, וכשמתקן אדם את מעשיו הרי הוא כמו קודם החטא, ויצר הרע נעשה לו עבד ומשמש. וז"פ כי תקנה, היינו אחר התיקון. עבד עברי, מעברי שהעבירך תעשה שיהיה לך עבד:

ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין כסף (כא, יא). ודרשו חז"ל (ע' כתובות מו:, קדושין ד.) אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ומנו אביה. ונ"ל דאיתא (מו"ק כח.) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא כי אם במזלא, ואין מזל לישראל (שבת

קנו.), וזה סוד השלך על ה' יהבך (תהלים נה, כג). וזפ"ה ואם שלש אלה לא יעשה לה, דהיינו שהכנסת ישראל לית לה מגרמה כלום (זח"א קפא.) רק צריך להמשיך ממקום גבוה, וז"פ שלש אלה, היינו בני חיי ומזוני. לא יעשה לה, שאין ביכלתה להשפיע כנ"ל. ויצאה חנם, רק צריך להמשיך ולהשפיע ממקום גבוה שנקרא חנם, כי ע"י זכות אינו נקרא חנם, והם לאו בזכותא תליא כי אם במזלא, וזהו ויצאה חנם אין כסף, תיבת כסף רומז לבני חיי ומזוני, כסף בגימטריא עץ החיים, ובני נק' ג"כ כסף כי הם באים ע"י כיסופא דכל כיסופין, וכסף יענה את הכל (קהלת י, יט) נק' מזוני. ודרשו חז"ל אין כסף לאדון זה, רומז על ת"ת דודה (ע' זח"ב קיח. פרדס שכ"ג ע' אדון), אבל יש כסף לאדון אחר ומנו אביה, רומז על עתיקא, וז"פ זוה"ק (ע' זח"ב נב:) ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי (שמות יד, טו) אלי דייקא, בעתיקא תליא, ודו"ק:

עוד לאלהי מילין, דהנה עיקר העבדות הוא להאיר הכנסת ישראל ולהמשיך לה מוחין קדישין, כי כמו שהחיות של אדם הוא המוח המחיה הכל, כמו כן בעולמים המוחין הם מחיים לעולמים התחתונים. וז"פ (דברים לב, כט) לו חכמו ישכילו זאת, לו רומז לו"ק כידוע (לקוטי תורה תהלים סי' לו), דהיינו להמשיך ע"י העבדות מחכמה העליונה דרך ו"ק עד הכנסת ישראל שנקרא זאת (זח"ג ל., רצט.), וזפ"ה ואם שלש אלה - אם תהיה עבודתך שתמשיך מוחין קדישין מרומזים על ג"ר, לבחינת אלה רומז על ו"ק וכנ"ל. לא יעשו לה - לא י[ו]כלו האומות להרע לישראל ולעשות להם שום עולה. ויצאה חנם אין כסף - ונזכה לגאולה כמו שכתוב (ישעיה נב, ג) חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו, ודו"ק:

שלש רגלים תחוג לי בשנה (כג, יד). דאיתא בגמרא (ברכות טז:) אין אבות אלא שלשה, וצריך האדם להמשיך האור של אברהם יצחק ויעקב אל בחי' רגלים, כי כל הברכות שבירך הקב"ה לאבותינו נגנזו לדרא בתראה (ע' זח"א קעב.), וצריך האדם עכשיו לעורר הברכות משלש עד רגלים - רגלי דמשיחא. וזה הדבר היה גלוי לפניו ית' כששיער הנקודה לברוא את העולם, כמו שפירשנו כבר על פסוק (תהלים קכב, ב) עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים כנ"ל, וזה תחוג לי בשנה, לשון חוג חוגה, לשון חקיקה, שדבר זה היה חקוק לפני, בשנה גימטריא ספירה, ואין אדם מחדש שום דבר כי הכל היה בבראשית:

שלש רגלים תחוג לי בשנה (כג, יד). דהנה כתיב (דברים לג, יח) שמח זבולן בצאתך וכו', דהנה השי"ת ב"ה ברא עולמו ויסדה על תמכי אורייתא, שיהיה קיום והעמדה, והם העמודים שהעמיד שלמה המלך ע"ה במקדש וקראם בשם יכין ובועז (מל"א ז כא, ע' זח"ג רפב.), ובעולמים העליונים הם נקראים נצח והוד (זוהר שם), וצריך האדם לפעול

בעבודתו ובעשיתו להמשיך שפע לתמכי אורייתא שיהיה להם העמדה ויוכלו לסמוך.
וזה נרמז בפ' בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ (בראשית א, א) א"ת ראשי תיבות תמכי אורייתא, דהיינו שהשי"ת ב"ה יסד העולם התחתון על תמכי אורייתא, ודוגמתו בעולמות העליונים, כי נצח הוד יסוד דבינה נעשית מוחין לזו"נ, וזהו את השמים ואת הארץ, ודו"ק.
וזפ"ה שלש רגלים תחוג לי בשנה, דהיינו שיהיו שלש רגלים שרומזים על נצח הוד יסוד (טעמי המצות פ' משפטים), יהיו במעלה גדולה במקום חג"ת, וזה תח"ג ר"ת חג"ת, ועי"ז יבוא השפעה לזה העולם, וזהו בשנה - כי שנה בגימטריא ספירה, רומז על מלכות שתתמלא בכל טוב בשביל ישראל, ודו"ק:
שלש רגלים תחוג לי בשנה (כג, יד). דהנה כלל גדול בעבודת ה' שמי שלא נגמרה מלאכתו מלאכת שמים בפועל ובמעשה לא יבקש מוחין, רק שיראה מקודם לתקן מעשיו בפועל, והנה כמו שהגוף נחלק לג' חלקים כידוע כמו כן החלק אלהי שבאדם נק' ג' שמות נר"נ, וזה שלש רגלים ר"ל שיעשו רגלַים לשלשה בחינות אלו במעשה הטוב בפועל. גם שלש רגלים הם נגד ג' אבות הקדושים (לקוטי תורה פ' בלק), וכל אחד כלול משלשתן, תלת גו תלת, וזה שלש רגלים, שבכל רגל כלולים כל הג' אבות:
את חג המצות תשמור (כג, טו). ע"י מצות שמירת מצה שישראל שומרין בגלות המר הזה מתוך הדחק והלחץ, נזכה במהרה בימינו לקיים שלש רגלים וכו' ולראות פני ה' ולהעלות לציון ברנה כמצווה עלינו בתורתינו, אמן כן יהי רצון:
ועבדתם את ה' אלהיכם וכו' (כג, כה). והדקדוק ידוע, שמתחיל בלשון רבים ומסיים בלשון יחיד. ונ"ל כי הגמרא (פסחים כב:) דרשו על פסוק (דברים ו, יג) את ה' אלהיך תירא, לרבות ת"ח. כמו כן נוכל לומר כאן, כי האדם הרוצה לעבוד את השי"ת צריך להיות דבוק ומקושר עם כל ישראל ואם לא יעשה כן אין עבודתו שלימה, וזה ועבדתם את ה' אלהיכם, את הוא לרבות שצריך להיות דבוק ומקושר עם ישראל בני אל חי חלק ה' עמו, ועי"ז וברך את לחמך ואת מימיך.
והנה ידוע שהשפע הנשפע מלמעלה נמשך ע"י הצדיק, וטעם הדבר הוא, כי השי"ת דרכו להיטיב לעמו ישראל, והשפע הולכ(ו)ת מאתו תמיד לישראל, רק מחמת שאינם מגודרים ומסויגים אזי החיצונים חוטפים ח"ו השפע מהם, ולזה השפע הולכ(ו)ת ע"י הצדיק שהוא מגודר ואינם יכולים ורשאים לקרב אצלו, וזה וברך את לחמך, לשון יחיד. ואת מימיך נק' זרע ישראל, שיהיה לישראל זרע חי וקים. והסירותי מחלה מקרבך,

דהיינו שאסיר המונעים זאת מישראל, אסיר זאת מקרביכם ויהי' לישראל בני חיי ומזונ' רויחא וכל טוב:

עוד נ"ל, ובהקדם פירוש הפסוק (שמות יד, ו) ויאסור את רכבו ואת עמו לקח עמו, כי העומד בתפלה צ"ל בהכנעה וכמאמר חז"ל (ברכות ל:) אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד הראש, ופירש רש"י הכנעה, וצריך לעמוד על מעמדו ולא יפנה לכאן ולכאן רק כעבד לפני רבו ואם יפיק רצון מה' עבור עמו ישראל, וזפ"ה ויאסור את רכבו, רכבו הוא הגוף, שבעת התפלה הוא אסור כעבד לפני המלך, וזה ויאסור את רכבו. אבל מזהיר הכתוב ואת עמו לקח עמו, היינו שיהי' כל מגמותיו עבור בני ישראל להמשיך עליהם רחמים ושלום, וצדיק כזה שכל רצונו וחפצו להמשיך טוב על ישראל אינו משגיח על ענייניו והצטרכותו וכמעט שאין לו פנאי לזכור מזה, שכל מחשבתו עבור בני ישראל, אבל השי"ת בוחן כליות ולב ורואה לבבו הנאמן נותן לו שכר סרסרות, כמו שפירשנו הפסוק (במדבר יא, ט) וברדת הטל על המחנה לילה וכו' יעוין שם בדברינו.

ובזה נפרש הפסוק ועבדתם את ה' אלהיכם, ואיתא בגמרא (תענית ב.) עבודה זו תפלה, וזה ועבדתם - יש התפלה הוא עבור כ"י, וזה ה' אלהיכם ולא נאמר לשון יחיד שיהיה פי' שמתפלל על עצמו, אבל אמר לשון רבים כנ"ל, מבטיחה לו התורה שהבורא ב"ה יברך את לחמך וכו', היינו על הצטרכותו ומחסורו אני אשגיח:

עוד לאלהי מילין, ששמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה מלובלין** שפירש הפסוק (דברים כח, ו) ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך, ודיקדוק וכי אדם בא לביתו קודם צאתו ואיפכא הול"ל. ותירץ, כשאדם נוסע לאיזה צדיק עבור איזה ענין שצריך לו, צריך מקודם לבקש רחמים עבור הצדיק, ועי"ז נפעל ענייניו, וזפ"ה ברוך אתה בבואך להצדיק, שתהיה בבחינת ברוך שתמשיך ותבקש רחמים עבור הצדיק, אזי יכול הצדיק להמשיך לך כל טוב ותהיה ברוך בצאתך מן הצדיק, עכ"ד.

ואיתא בגמרא (פסחים כב:) את ה' אלהיך תירא (דברים ו, יג) לרבות ת"ח, וכתב המהרש"א ז"ל (בפסחים שם) על פסוק (דברים ו, ה) ואהבת את ה', גם כן לרבות ת"ח, רק שהוא נלמד מכל שכן. ולפי"ז, הפירוש כך הוא, ועבדתם את ה' לרבות ת"ח, ועבודה זו תפלה, היינו שתתפלל עבור הצדיק להמשיך עליו רחמים, ואז ובירך את לחמך ואת מימיך והסירותי מחלה מקרבך ויהיה לך כל טוב סלה:

ועבדתם את ה' אלהיכם (כג, כה). יבואר על פי שפירשנו את ה' אלהיך תירא (דברים ו, יג), היינו כשאין שום אדם אתך בבית רק הקב"ה ית"ש שהוא מלא כל העולם ואעפ"כ אתה מתיירא ממנו זו היא יראה שלימה, ואז תזכה ואותו תעבוד, יעוין שם שאין כאן

מקום להאריך. וזפ"ה ועבדתם את ה', כנ"ל, אפילו אין אתך כי אם השי"ת אעפ"כ תעבוד אותו, זו היא עבדות שלימה. ואז השי"ת ילחום מלחמתך, וזהו וברך את לחמך, וברך לשון ברכים, שיכרעו לפניך לוחמ[י]ך:

עוד ועבדתם את ה', את הוא לשון איתים ומזמרות (ע' ישעיה ב, ד), שעיקר התפלה הוא בהתלהבות:

ויעל משה אל ההר ויכס הענן את ההר (כד, טו). היצר הרע נקרא הר (סוכה נב.), והצדיק נקרא משה (ע' זח"א כא:), והצדיק נלחם תמיד עם היצר הרע, והעיקר להתגבר נגדו במדת אין, וכשאדם שפל בעיניו ומוצא לעצמו תמיד חסרונו ומשמח תמיד בטובת האל אז הקב"ה משפיע עליו קדושתו ואז יכול את היצר הרע. וזפ"ה ויעל משה אל ההר, להלחם עמו ולהתגבר עליו. ובמה יכול לו, ויכס הענן את ההר, ענן לשון חשכות ואפילה, בזה מכסה על היצר הרע ויכול לו. וז"פ הגמרא (כתובות סט.) ענן ענן ממקרקעי או ממטלטלי כאשר פירשנו כבר יעויין שם:

תרומה

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו וכו' (כה, ב). ויש לדקדק דהל"ל ינדבו לבו, כי השורש הוא לשון נדבה, ויותר שפיר היה לכתוב ינדבו לבו, ומה מרמז לנו התורה בזה. ונ"ל על פי מה דאיתא בזוה"ק (זח"ב קסא.:) באורייתא איסתכל הקב"ה וברא עלמא, כי כשעלה ברצונו הפשוט לברוא העולם להיטיב לברואיו, היה צריך לעשות מקום פנוי לעמידת העולמות, כי היה כביכול מתפשט לאין סוף, וכל העולם היה מלא מאותיות התורה, ותפש בעל הרצון בהמרכז והגביה למעלה כביכול, וז"ס התרומה - תורה מ"ם, בסוד אלפא ביתא של א"ל ב"ם, וזה סוד וכפלת את היריעה השישית (שמות כו, ט), ועי"ז נתהווה תורה שבכתב ותורה שבע"פ, ואז היה מקום פנוי לעולמים, וז"פ הזוה"ק באורייתא אסתכל הקב"ה וברא עלמא כו'.

וזפ"ה ויקחו לי תרומה, כשאדם רוצה ליקח עצמו ולנדב עצמו להשי"ת, צריך לדבק עצמו באור התורה, ולא כל אדם יוכל להשיג זאת, כי אם מאת כל איש אשר ידבנו לבו, היינו שלבו נשבר בקרבו ונוטף ממנו, מחמת שמשתתף עצמו בצער השכינה:

עוד נ"ל, על פי מה שפירש **כאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה** על פסוק (במדבר לא, נג) אנשי הצבא בזזו איש לו, וכבר הבאתי דברה"ק אלו, וזה מאת כל איש אשר ידבנו לבו, שכל רצונו ועבודתו הוא שהשי"ת ב"ה יהיה בחינת איש:

ויקחו לי תרומה (כה, ב). ולכאורה הול"ל ויתנו לי תרומה. ובדרך פשוט י"ל, דאיתא (פסחים קיב.) יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק, ויש שעשועים ותענוג גדול להאם מה שמשפעת להולד ואין הבן צריך לחלב אחרת כי אם לחלב אם, וז"פ ויקחו לי תרומה, ויקחו קאי על בני ישראל, מה שהם לוקחים מאתי חשוב אצלי כאלו נתנו לי תרומה:

עוד נ"ל ויקחו לי תרומה, בהקדם לפרש מה שפירש **כאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה מלובלין** פירוש הגמרא (פסחים ח.) הנותן סלע לצדקה בשביל שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, ותוכן דבריו הקדושים, שעיקר דרך הישר לעבדות השי"ת להעלות עצמו למעלה ראש ולהמשיך שפע וכל טוב לעולם העשיה, וז"פ הנותן סלע לצדקה - שע"י מצות צדקה עושה יחוד למעלה ונותן כח והשפעה לעולמות העליונים ובשביל שיחיה בני גם כן, וכוונתו שיהיה טוב גם כן בעולם העשיה, הרי זה צדיק גמור - זה הוא מתוקן ומיושר בכל מעשיו עכ"ד. וזפ"ה ויקחו לי תרומה, דהיינו בעת שתהיו לי תרומה, שתעלו עצמיכם אלי, אזי ויקחו, רשאים אתם ליקח לעצמיכם ג"כ השפעות. וזה הוא תענוג ונחת רוח לפניו ית"ש, וזה הוא דרך הישר לעבדות השי"ת.

מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, יבואר על פי שפירשנו הפסוק (שמות כג, כה) וברך את לחמך ואת מימיך בפרשת משפטים, דהיינו שהשפע הולכ(ו)ת ע"י הצדיק, וטעם הדבר כי השי"ת דרכו להיטיב ושפע הולכ(ו)ת מאתו תמיד, רק מחמת שעם בני ישראל אינם מגודרים אזי החיצונים חוטפים ח"ו השפע, ולזה הולכ(ו)ת השפע ע"י הצדיק, שהצדיק הוא מגודר והחיצונים אינם יכולים לקרב אצלו. וז"פ מאת כל איש, דהיינו ע"י הצדיק, תקחו את תרומתי היינו השפע הנשפע מאת ית"ש, והצדיק נקרא כל איש על דרך אשכול הכופר (שה"ש א, יד) ודרשו חז"ל (שהש"ר א סא, וע' סוטה מז:) שקאי על הצדיק, אשכול איש כל, וזה מאת כל איש, שהשפע הולכ(ו)ת על ידי הצדיק:

עוד נ"ל ויקחו לי תרומה, דאיתא בגמרא (שבת פח:) כשבא משה רבינו ע"ה לרקיע רצו המלאכים לשרפו בהבל פיהם, ואמר לו השי"ת אחוז בכסא. ולהבין הענין נ"ל, כי המלאכים רצו לעשות לו מסך ומבדיל, והתיירא משה רבינו ע"ה ומחמת זה נעשה לו ח"ו מסך המבדיל, ואמר לו השי"ת אחוז בכסא היינו בתשובה, כי עולם הכסא רומז לתשובה וכדאיתא (יומא פו.) גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, בוקעת ועולה ומשברת כל המסכים המבדילים, ע"כ אין טוב מזה כי אם להאחז תמיד בתשובה ולהמשיך תמיד על עצמו אור התשובה לאדם התחתון הוא דוגמא אדם דלעילא אדם דמ"ה, ועי"ז שממשיך על עצמו מאור התשובה ממשיך ג"כ מפנימיות של התשובה נק' שם של ס"ג לבחינת

מ"ה בגימטריא ק"ח, וז"ס ק"ח טרמוטין שבשופר.

וזפ"ה ויקחו, ע"י שתעשו יחוד זה מעילא לתתא, שתמשיכו משם של ס"ג לבחינת מ"ה שגימטריא ק"ח, עי"ז תוכלו להעלות עצמיכם, וזה ויקחו ע"י היחוד של ק"ח הכל לי תרומה, תוכלו להעלות עצמיכם. מאת כל איש נקרא הצדיק כנ"ל, דהיינו שהצדיק פועל ועושה כל הנ"ל. אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, לכאורה הול"ל נדבה לבו, ולדברינו ניחא, דהיינו אפילו אותם שדוה לבם ודואגים ומתחרטים על מעשיהם, והם דביקים ומקושרים להצדיק, תקחו את תרומתי, אפילו אותם יוכלו ג"כ להרים א"ע, ע"י הצדיק שמיחד יחוד כנ"ל זוכה וממשיך ג"כ לאותן האנשים המוכנעים בעיניהם שיוכלו להרים א"ע:

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחושת (כה, ג). ואיתא בזוה"ק (ח"ב כג:) ששלשה אלו מרומזים על האבות, ויעקב הוא מובחר שבאבות (בר"ר עו, א) לפי שהיה לו צער גידול בנים, ולפיכך צורתו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד (חולין צא:, בר"ר פב ב, אותיות דר"ע אות ס, זח"א צז.), יעקב דוקא, ולא של ישראל שהוא במעלה יתירה מבחינת יעקב, רומז על זה העולם, לשון יו"ד עקב (ע' ת"ז ת' סט קיב., ע"ח ש"ג פ"ב), שהיה לו רחמנות והיה משגיח על קטני ערך שהם בבחינת עקביים, ולזה קרא אותו הזוה"ק (ח"ג קפו.) בריח התיכון מבריח מן הקצה אל הקצה, נוטל כאן ומניח כאן. וזה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים מא, יד) ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם אמן ואמן, בגימטריא יעקב כנ"ל.

וזפ"ה (שמות לו, כט) והיו תואמים מלמטה ויחדיו יהיו תמים על ראשו, רומז על יעקב שנקרא איש תם (בראשית כה, כז), כי למעלה בעולמות העליונים הם באחדות גמור, רק בעולם הבנין היה צריך להיות ד"ו פרצופין חו"ג, ויעקב הוא מובחר שבאבות הוא קו האמצעי בוקע ועולה עד למעלה, והוא נקרא בחינת סגולתא (ע' פרדס שכ"ט פ"א), וזהו ויהיו תואמים מלמטה ויחדיו יהיו תמים על ראשו, רומז על יעקב אותיות ת"ם י"ם, ת"ם נקרא יעקב איש ת"ם, וי"ם רומז על כנסת ישראל (זח"ג קנ:), כי כל עבודת יעקב אבינו ע"ה היה להאיר עולמות התחתונים ושיהי' מקושר בעולמות העליונים, ודו"ק.

וז"פ וזאת התרומה, זאת נק' הכנסת ישראל (זח"ג כז.). אשר תקחו מאתם, רומז על ד"ו פרצופין אותיות תואמים, דהיינו שיושפע ויאיר בחינת זאת מסוד התרומה כנ"ל ע"י דו פרצופין חו"ג ויהיה יחוד זו"נ, ועל ידי זה יהי' לישראל זהב וכסף ונחושת.

וזה ג"כ פירוש הפסוק ותכלת וארגמן, תכלת רומז על יראה (זח"ב קנב:), וארגמן רומז לת"ת (זח"ב קלה.), דהיינו שיהיה יחוד זו"נ, ועי"ז ותולעת שני - נוכל להשיג שיתלבנו

עונותיהם של ישראל, כדאיתא בזוהר (שם) ותולעת שני דא חמשה עשר באב, כוונתו מה דאיתא בגמרא (תענית ל:) לא היה יו"ט לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים שבהן בנות ישראל יוצאות בכלי מלות לבנות, דהיינו תולעת, וזו ותולעת שני - שיהיה לישראל מחילה וסליחה וכפרה, ויקוים בנו (ישעיה א, יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. ושש, רומז על התורה. ועזים, רומז לישראל שנק' עזים כדאיתא (ביצה כה:) לא נתנה תורה לישראל אלא מפני שהם עזים, וזהו ושש ועזים - שהשפע מאור התורה לא ישיגו כי אם בני ישראל.

ועורות אילים מאדמים, רומז על המקיפין דהיינו תמכי אורייתא שהם למגן לת"ח, וזהו מאדמים לשון אדמה לעליון (ישעיה יד, יד). וע"י כנ"ל שיהיה הכל בדרך יחוד גם אליהם יופיע האור, וזהו ועורות תחשים תח"ש בגימטריא ב' פעמים דשן, וז"ס תרומת הדשן שהיה מצותו בכל יום כמ"ש (ויקרא ו, ג) והרים את הדשן, והנה אית ימים לעילא ואית ימים לתתא כדאיתא בזוה"ק (ע' ח"ג מז:, שא:-שב.) על פסוק ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ (שמות כ, יא), וישראל מונין ללבנה (סוכה כט.), ושנת הלבנה הוא שנ"ד, וכוונת כה"ג הי' בהרמת הדשן להרים למעלה השנ"ד ימים דלתתא להאירם ולקשרם בשנ"ד ימים דלעילא, וזהו ועורות תחשים, שגם בחי' מקיפין בבחי' תחשים כנ"ל - ועצי שיטים - ועי"ז נתקנו החטא נח"ש ויהיה צירוף שיטים, כאשר נזכר בפרשת שמות (עמ' צב):

שמן למאור ובשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים (כה, ו). ונקדים לפרש הפסוק (שמות ל, לה) ועשית אותה קטורת רוקח מעשה רוקח ממולח טהור קודש, דהיינו שתגרום בעבודתך שהשכינה כביכול תהיה מקושר בבחינת צדיק, וזהו ועשית אותה - שתעשה בעבודתך, אותה - לכנסת ישראל, קטורת - לקשרה בבחינת צדיק, וזהו רוקח בגימטריא שדי ודו"ק. וזהו מעשה רוקח, שגם בחינת עשיה יהיה מקושר בבחינת רוקח, רומז למט"ט שמו כשם רבו (סנהדרין לח:) ודו"ק. ממולח טהור קודש, ויהיה מעורב וחיבור בין בחינות אלו, קודש רומז לחכמה כידוע (זח"ב קמה:), וטהור רומז לבינה (ע' זח"ג קעו: ובמק"מ שם), והבין בחכמה חכם בבינה (ספר יצירה פ"א מ"ג), ועי"ז יושפע השפע לבחינת עשיה.

וז"פ שמן למאור, ושמן רומז לחכמה (זח"ג לד.), דהיינו להמשיך מחכמה עליונה לכנסת ישראל בסוד לו חכמו ישכילו זאת (דברים לב, כט) כמובא כבר. ובשמים לשמן המשחה, ובשמים רומז לבינה, כי הקול יפה לבשמים (ע' כריתות ו:, סדר אמירת הקטורת), וזהו

לשמן המשחה כנ"ל שיהי' ממולח טהור קודש, ולקטורת הסמים - ויהיה יחוד יסו"מ, ודו"ק:

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (כה, ח). נ"ל דהנה האדם הרוצה לידבק בו ית"ש ורוצה ליכנס בעבודתו ומגביה עצמו למעלה ראש, אז השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו עושה עצמו כביכול בבחינת ירידה אליו כדי שיוכל האדם לקבל שפעתו ית"ש, וז"פ ועשו לי מקדש, שתתעלו עצמיכם למעלה, ושכנתי בתוכם - אז אני אעשה את עצמי כביכול בבחינת משכן בשבילכם, שהוא נחות דרגא נגד בחינת מקדש (ע' זח"ב רמא.), כדי שתוכלו להשיג השפע:

ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו (כה, ט). נ"ל כי בית המקדש שנזכה במהרה בימינו יהיה נקרא בית שני (זח"ג רכא.), והנה איתא בזוה"ק (ח"ב קמט., רלא:) שבית המקדש וכליו היו עשוים בסוד מע"ב, והיה נמשך בהם קדושה ובהירות גדול מלמעלה שהיה שייך לכללות נשי', וכל אחד מישראל אשר הלך לבית המקדש בתבונה היה כל כלי או שאר דבר שהיה שייך לשורש נשמתו היה מאיר לו, והבין מה שצריך לתקן. והנה כמו שאדם הרוצה לידבק בו ית' נותנים לו הארה ראשונה מן השמים נק' גדלות ראשון ואח"כ לוקחים זאת ממנו ונשאר לו רק רשימה בעלמא, ובזה הרשימ' מתעורר בעצמו וזוכה אח"כ לגדלות שני שיש לו קיום והעמדה (ע' פע"ח ש' חג המצות פ"א), כ"כ הבהמ"ק ראשונים היו רק בבחינת גדלות ראשון, ולבית המקדש שנזכה במהרה בימינו יהיה בבחינת גדלות שני שיהיה לו קיום והעמדה לנצח, ולזה נזכה על ידי עבודתינו.

וזפ"ה לכל כלי המשכן בכל עבודתו, לפעול שהמשכן וכליו יתגלה לנו שיהיה בבחינת גדלות שני, זאת נזכה ע"י עבודתינו. אע"פ שמשכן כתיב בפסוק, אבל איתא בגמרא (עירובין ב.) אשכחין משכן דאיקרי מקדש וכו', והם ב' בחינות. וזפ"ה ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו, רומז לדברינו הנ"ל שמקדש ראשון היה רק בבחינת גדלות ראשון והיה רק במרא"ה, שלא היה לו קיום, וזה היה כדי שנפעול בעבדותינו שיתגלה לנו בית המקדש שני, וזהו וכן תעשו, רומז על העבדות, דהיינו שתפעלו בעבדותיכם שיבנה הבית המקדש שיהיה בחינת גדלות שני ויהיה לו קיום לנצח ולעולמי עולמים אמן:

ומלקחיה ומחתותיה זהב טהור (כה, לח). בהקדם הפסוק (דברים לג, יח) שמח זבולן בצאתיך וישששכר באוהליך, כי האדם צ"ל תמיד בשמחה ולהרחיק מהעצבות, אבל לא כאותן שאמרו שאסור להיות מרה שחורה ולפיכך אין עומדין בחצות ואין עוסקים

בתורה כי יריאים ממרה שחורה, אבל זה שקר כי אדרבה מהתורה ומצות בא שמחה לאדם, וצריך לקום בחצות עכ"פ ב' או ג' פעמים בשבוע ולהתמרמר על השכינה שהיא בגלות, ולהרגיל עצמו בדביקות הבורא. ואם יאמר אדם איך אהיה בשמחה ועדיין לא תקנתי מעשי, לזה אמר הפסוק שמח זבולן, לשון דביקות, מי שהיה פעם אחת דבוק בהבורא כפי יכלתו ושמח אפילו כשהוא מבחוץ, וזהו בצאת(י)ך. ועי"ז יזכה לעוה"ב, כי הוושט מרומז לעוה"ז שיש בו אכילה ושתיה וקנה מרומז על עוה"ב (זח"ג רלב.), ולעוה"ב יהיה הוושט ג"כ בחינת קנה, וב' פעמים קנה בגימטריא י"ש, וזהו פירוש וישכר באהליך. עוד שמח זבולן, לשון זב לנו"ן, שממשיך שפע מחכמה לבינה, ואח"כ לו"ק וזהו בצאת(י)ך, שמוציא השפע מעילא לתתא, זוכה וישכר באהליך - עוה"ב בעולם הזמן, שמרומז בחינת י"ש כנ"ל.

וזפ"ה ומלקחיה, מרומז על חכמה, כי נובלות חכמה של מעלה תורה (בר"ר מד, יז), ותיבת מלקחיה לשון לקח טוב (משלי ד, ב), ומחתותיה מרומז על בינה אימא עילאה, סוד מחתות כהן גדול שהיה מכפר ביום הכפורים, זהב מרומז על האבות כדאיתא בזוה"ק, וכשממשיך שפע מחכמה אל הבינה ואח"כ לעולם הבנין - טהור, יזכה להשיג אור מטהירו עילאה, ודו"ק:

ומלקחיה ומחתותיה זהב טהור (כה, לח). נ"ל דאיתא בזוה"ק (ח"ג מג. ע"פ תהלים קד כד) כולם בחכמה עשית בבינה, דהנה כתיב (תהלים קכב, ב) עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, פירוש כששיער כביכול נקודה עליונה שיהיה עולם, עומדות היו רגלינו, כי אנו נק' רגלים מא"ק רגלין דמשיחא (זח"ב רנח. ע' ע"ח של"ט פ"א), כי בכל דור ודור יש להם חלק מנשמת אדם הראשון, ודרא בתראה של משיח צדקינו נק' בחי' רגלים מא"ק, וכתיב (תהלים קיא, י) ראשית חכמה יראת ה', פירוש להעלות הבחינת מלכות קדישא שנק' (סופי) [סופא] דכל דרגין קדושין (זח"ב קכז.) עד הראשית חכמה. וזה כולם בחכמה, כלם הוא אותיות מלך, בחכמה - להעלות עד החכמה עליונה, וגם כלם נק' בחינת מל' (קדושא) [קדישא] כי כל השפעות נתאספו שם בסוד כל הנחלים הולכים אל הים וכו' (קהלת א ז, ע' זח"ב מג.), וזה כלם בחכמה עשית בבינה, כי נגד החכמה עליונה נק' בינה בחינת עשי', כי מבחינת בינה התחיל השתלשלות עולמות.

וזה פ"ה ומלקחיה - רומז לחכמה, כי התורה נקרא לקח טוב (משלי ד, ב), ונובלות החכמה של מעלה תורה (בר"ר מד, יז), ומחתותיה נק' בינה סוד המחתה של כהן גדול ביוה"כ שהי' בבינה. זהב טהור, דהיינו כשאתה מעלה הבחינת מלכות קדישא עד חו"ב,

ואתה ממשיך לה מוחין קדושין מחו"ב, זהב טהור - אזי יהיה השפעתך זכה וברורה ומטוהר ודו"ק:

עוד נ"ל, דאיתא בזוהר (זח"ג יג.) במאי ברא אתינא לגבך, כי צריך האדם ליתן מ"נ להשכינה שתעלה למעלה להתפאר לפני השי"ת חזי במאי אתינא לגבך, וז"פ ומלקחיה ה[מ]לקחיים של השכינה שלוקחות מ"נ להעלות למעלה. ומחתותיה, היא לשון ירידת השפע שמביאת שפע מלמעלה. זהב טהור, יהי' השפעות לישראל, ודו"ק:

וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר (כה, מ). דאיתא בסה"ק תיקון גדול לטהר המחשבה, לצייר במחשבתו המזמור למנצח וכו' אלהים יחננו וכו' (תהלים סז) בציור המנורה, וזה מסוגל מאוד. וזפ"ה וראה, שתסתכל בהמנורה. ועשה בתבניתם, לשון תבונה מורה על תשובה, כי לזה צריך תשובה גדולה. אשר אתה מראה בהר, שהיית מסתכל ביצר הרע שנקרא הר, וע"י תשובה תיכף אדם נעשה צדיק, וזה אשר אתה מראה בהר, כדאיתא (סוכה נב.) לצדיקים נדמה להם כהר:

עוד נ"ל עפ"י התחלות האורח חיים (סימן א) שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה, ובכתבי האר"י ז"ל איתא (הקדמת מוהרח"ו לש' ההקדמות וע"ח) ויזדעזע מפניו, וזפ"ה וראה - שתראה שם הוי"ה ב"ה נגד עיניך תמיד. אבל ועשה בתבניתם, כנ"ל שתעשם באימה וביראה ובתשובה. ועי"ז תזכה אשר אתה מראה בהר, מראה לשון אספקלריא, וצריך להמשיך לה עיינין, כי הא"ס ב"ה האציל מכבודו ית"ש ע"ס ולכל ספירה נקודה ידוע[ה] (ת"ז ת' ע' קכט: ע' ע"ח שד"מ פ"א), ומדת מלכות אין לה נקודה (שם) ולכן נק' עולימתא שפירתא דלית לה עיינין (זח"ב צה.), כי הנקודות הם העיינין שלה, וצריך להמשיך לה עיינין מאספקלריא המאירה, ו[ה]משכה תהיה דרך אבות שנקרא הרים (שמ"ר טו, ד), וז"פ אשר אתה מראה בהר, אשר אתה מרומז על בחינה התחתונה, מראה - שיהיה לה עיינין, בהר - דרך האבות כנ"ל שהם חג"ת, ודו"ק:

ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים (כו, טו). קרש הוא חיה טהורה וקרן אחת במצחה (שבת כח:), וז"פ ועשית את הקרשים, דהיינו להמשיך אור מחיות הקודש. למשכן, רומז למט"ט (במ"ר יב יב, זח"ב קנט.). ועי"ז נזכה עצי שיטים - שיתוקן עטיו של נחש (שבת נה:) ויהיה צירוף שיטים, כנזכר בדברינו מזה בפרשת שמות. וזהו עומדים, שכאשר יתוקן חטא נחש ויהיה ממנו צירוף שיטים יהיה לו עליה. עוד עומדים רומז על בני חיי ומזוני, שיהי' לישראל בני חיי ומזוני, כאשר פירש **כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה** במשנה (אבות פ"א מ"א) והעמידו תלמידים הרבה, פירש גם כן והעמידו רומז לבני חיי ומזוני, כ"כ עומדים רומז לבני חיי ומזוני, כי ברא כרעיה דאבוה (ע' עירובין ע:) וזה בני,

וגם העמדה לשון עכבה רומז לחיי, וגם העמדה נקרא ממון כמו שכתוב (דברים יא, ו) ואת כל היקום אשר ברגליהם, וזהו מזוני:

עוד עצי שטים עומדים, שהעצות הסכנות מהאומות שיועצים עלינו להרע ח"ו, יהיו עומדים, ולא יקוים עצתם, ויופר מחשבתם, ויהיה לישראל כל טוב, אמן כן יהי רצון.

תצוה

ואתה תצוה את בני ישראל וכו' (כז, כ). ואיתא (זח"ג רמו.) בשביל שאמר משה רבינו ע"ה מחני נא מספרך אשר כתבת (שמות לב, לב), בשביל זה לא הוזכר שמו בפרשה זו. וקשה, בשביל לבבו הנאמן שמסר עצמו בשביל ישראל יהיה זה שכרו. ונ"ל דאיתא בסה"ק פירוש הפסוק (שמות יז, ז) היש ה' בקרבנו אם אין, כי הדרא בתראה עבודתם הוא בבחי' אין, ועי"ז ישיגו הארה מבחי' שנקרא אין, והנה דור המדבר שהיה דור דיעה השיגו השגה גדולה, והיו מסופקים אם כבר השיגו מבחינת אין ויהיה אז גאולה שלימה, או שהשגתם הי' רק מבחינת יש רומז לחכמה, יש מאין, כמו שכתוב (איוב כח, יב) והחכמה מאין תמצא, ולזה שאלו היש ה' בקרבנו אם אין עכ"ל.

ואיתא (ת"ז ת' סט קיד.) שמשה רבינו ע"ה הוא בכל דור ודור, ולעתיד הוא יהיה גואלינו, וכאשר פי' הפסוק (בראשית מט י, ע' זח"ג רנג.) עד כי יבא שילה ודו"ק יעו"ש. וזה שאמר משה רבינו עליו השלום, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, דהיינו שהכל תלוי עד שישיגו ישראל מבחינת אין, ובזמן שהי' ישראל במדבר לא הי' עדיין העת, נמצא שאצטרך להיות בכל דור ודור, ולזה ביקש מחני נא - שתתן לי מוח, מספרך אשר כתבת - מבהירות עליון שלך, ולא אהיה במקומות שפלים כי אם מספרך אשר כתבת. ולזה בלתי אפשר להזכיר שמו, כי הוא בכל דור ודור ונשתנה שמו כפי השם אשר יקראו לו, ואעפ"כ הוא בחינת משה, וז"פ הגמרא (שבת קא:) משה שפיר קאמרת, כי היה ג"כ בחינת משה הגם שהיה לו שם אחר.

וזה ואתה תצוה את בני ישראל, דהיינו בכל דור ודור, שהצדיק שיהיה בימים ההם בחינת משה יצוה את בני ישראל וידריכם לעבודתו ית"ש כרצונו. ויקחו אליך שמן זית זך, דהיינו שיתחברו אליך אותם בני אדם שהם נדכאים בעיני עצמם וטעמו טעם מר, וזה רומז לשמן זית, שהזית הוא מר. זך רומז לכ"ז אותיות התורה. כתית למאור, פירוש אותם שהם כתותים בעיניהם, למאור - תראה להאירם:

רבוע יהיה כפול זרת ארכו וזרת רחבו (כח, טז). נ"ל דאיתא בספרים הקדושים (לקוטי תורה זכריה יד) שלעתיד השם הוי"ה ב"ה שהוא לעת עתה יהו"ה יהיה נקרא יהי"ה,

ולהבין הענין נ"ל, דהנה כתיב (בראשית ב, י) ונהר יוצא מעדן וכו', כי מבשרי אחזה אלהי (ע' איוב יט, כו), כי כמו שהאם מרכנת עצמה לולדה להניק אותו, ולפי בחינת הולד הוא ממציאת עצמה לו, כמו כן כביכול הבחינת בינה שנקרא אם כל חי (ת"ז ת' כב סג:) ממציאת לנו לפי כחינו מחמת קטנותינו, וזה ונהר יוצא מעדן - שיוצא אור ושפע מבחינת בינה שנק' עדן (זח"א כו.) לעם בני ישראל בשביל שנעלה עצמינו, וכל המשכת השפע הוא מבחי' י"ה, והמשכה למטה לכנסת ישראל רומז להי"א אחרונה (זח"ג כט.) נעשית וא"ו. אבל לעתיד שיאירו כל נשמות ישראל ויתעלו למעלה, יהיה שם הוי"ה ב"ה בבחינת יהי"ה, שני פעמים י"ה.

וזפ"ה רבוע, רומז לשם הוי"ה ב"ה, ד' אותיות הוי"ה ב"ה. יהיה כפול, דהיינו שהשם הוי"ה יהיה נקרא יהי"ה, וזה כפול - ב' פעמים י"ה. זרת ארכו וזרת רחבו, דהנה פי' הפסוק (ישעיה מ, יב) ושמים בזרת תכון, פירוש שבחינת נשמה לא יתוקן כי אם ע"י בחינת קטנות, מחמת מיעוט הירח עיקר התיקון לנשמות ישראל בבחינת קטנות, וזרת הוא הקטן שבאצבעות, וזה שמים - רומז לנשמה שנלקחה מגבהי מרומים, בזרת - ע"י מדות קטנות, תכון. וז"פ זרת ארכו, ע"י שתהיה בבחינת קטנות רומז לזרת. ארכו - תזכה להמשיך הארה מבחינת א"א, וזה וזרת ארכו. וזרת רחבו, פירוש להמשיך ג"כ הארה ושפע מבחינת בינה שנק' רחובות הנהר (זח"ג קמב.), שיתרחב הגבול לבני ישראל:

עוד נ"ל, רבוע יהיה כפול, ע"פ מה ששמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה** שאמר משם **הרב הגדול מ' זושא זצללה"ה** שעיקר להיות שפל בעיניו, ובאם שתחזיק עצמך עוד יותר ויותר במדת קטנות אני ערב לו שלא יטעה ח"ו את עצמו, ובודאי זה דרך אמת ונכון לעבודת השי"ת, וז"פ רבוע, רומז שתהיו במדת קטנות, ורבוע לשון ריבוץ (ת"א שמות כג, ה). יהיה כפול - הגם שיהיה כפול ומכופל המדת קטנות אצלך הוי יודע שלא תטעה עצמך כלל. זרת ארכו וזרת רחבו, כמו שפירשנו לעיל:

עוד נ"ל רבוע יהיה כפול וכו', דאיתא בספר "**ברית מנוחה**" (ניקוד הח') מה שנאמר בגמרא (ע' שבת קיב.) אם הראשונים כבני אדם וכו', זה נאמר לדורותם, אבל הדרא בתראה יהי' יותר גדולים מדורות ראשונים. ובזה נבין מה ששאל אלישע מרבו אליהו ז"ל ויהי נא פי שנים ברוחך אלי (מל"ב ב, ט) ולכאורה יפלא למה ביקש זאת מידו דבר מה שלא היה לרבו. ויתורץ בעז"ה עפ"י דברינו, כי השי"ת ב"ה ברא את העולם שיהי' הכל בדרך משפיע ומקבל, העולם התחתון מקבל מעולם העליון ממנו, והנה ברא עולמים לאין מספר רק בדרך כלל הם אבי"ע, והם מרומזים בד' אותיות הוי"ה ב"ה (ע"ח שמ"ב פ"א), והנה עיקרו של שם הוא יה"ו, והי"א אחרונה נק' כלי קיבול, מקבלת שפע מג'

אותיות הוי"ה ב"ה, בסוד כל הנחלים הולכים אל הים וכו' (קהלת א ז, ע' זח"ב מג.). ולזה ניחא ששאל אלישע ויהי נא פי שניים ברוחך אלי, כי כמו שהי"א אחרונה מקבלת שפע מכל ג' אותיות הוי"ה ב"ה כמו כן הוא בכל הבחינות, התלמוד מקבל שפע פי שניים.

וזפ"ה רבוע יהיה כפול, רבוע רומז להי"א אחרונה שהוא אות רביעי אהוי"ה ב"ה, וגם רבוע רומז להתלמיד, כמו דאיתא (תרגום שני למגילת אסתר) אי לא חזית לאריה חזי מרבעתיה, על בניהו בן יהוידע שהיה תלמוד של שלמה המלך ע"ה, וזפ"ה רבוע יהיה כפול, מי שהוא בבחינת תלמוד, יהי[ה] כפול, וישנ[י]ג שפע פי שניים. ומפרש הפסוק והולך, זאת הוא הכל אם הוא בעיניו כאפס ואין, וזה זרת ארכו זרת רחבו, וזרת חצי אמה שאינו דבר שלם, אז הוא בבחינת מקבל ויכול לקבל שפע פי שנים. ולזה ניחא דברי הספר ברית מנוחה שאמר שהדרא בתראה יהי' יותר גדולים מדורות ראשונים, כי הם בסוד סוף מעשה במחשבה תחילה (רבינו בחיי פתיחה לפ' תזריע, פיוט לכה דודי), בסוד הי"א אחרונה:

עוד נ"ל, דהנה כתיב (ישעיה ט, ו) למרבה המשרה ולשלום אין קץ, המ"ם דלמרבה היא סתומה, רומז על עולם עליון מאוד. והנה הצדיק העובד השי"ת, שמעב[י]ר ומגרש הרע מקרבו, ומגדר ומסייג עצמו לבל יקרב אליו שום דבר רע ח"ו, אותו הצדיק יוכל לקבל הארה מאותו העולם שרומז למ"ם דלמרבה המשרה ולשלום אין קץ, ובזה שהוא מעורר אותו האור זוכה להשפיע להנשמה ולגוף. וז"פ רבוע, רומז למ"ם דלמרבה המשרה שהוא מרובע, והצדיק הוא ג"כ דוגמא לזה, שהוא מגודר מכל רוחותיו, ועי"ז זוכה לקבל הארה מאותו העולם שמרומז על מ"ם דלמרבה המשרה שהוא מרובע. יהיה כפול, אותו השפע יהיה כפול ומכופל, דהיינו להגוף ולנשמה. וזרת וכו', ולמי שהוא דבוק אליו, שהוא בחינת זרת, שאינו שלם בעיניו דוגמת הצדיק שהוא בעיניו כאין:

עוד נ"ל, דאיתא בזוה"ק (ח"א יב.) שצ"ל יחוד עליון ויחוד תחתון, והנה יחוד עליון אין אתנו יודע עד מה, כי הוא נעלם, ויחוד התחתון נקרא מה שצריך הצדיק להמשיך שפע מאתו ית' רק לישראל שיהיה מיוחד רק לישראל עמו ואין לזר אתם, והנה השני בחינות אלו יחוד עליון ויחוד תחתון הם בכל עולם ועולם לפי ערכו, וכמו כן צריך האדם לקדש ולטהר עצמו בקדושת הזיווג שיהיה בדרך יחוד עליון ויחוד תחתון, וז"פ רבוע, לשון רביעותיהן של ישראל (נדה לא.), יהיה כפול - דהיינו שיהיה בדרך יחוד עליון ויחוד תחתון. זרת ארכו וזרת רחבו, ומי שעושה כן לזה נותנים לו שפע מבחינת א"א, דהיינו הגם שישיג שפע מבחי' א"א אעפ"כ יהיה בעינ[ו] כזרת, דבר שאינו שלם רק בבחינת

חצי, וזרת רחבו היינו הגם שישיג שפע מרחובות הנהר ויהיה לו רחבה גדולה אעפ"כ יהיה בעיניו לזרת, דבר שאינו שלם:

פעמון זהב ורמון פעמון זהב ורמון (כח, לד). ונקדים לפרש הפסוק (בראשית כט, לה) הפעם אודה את ה', דהנה ידוע שאבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב הי' ג' נושאי המרכבה הקדושה ודוד המלך ע"ה הי' רגל רביעי למרכבה (זח"ג רסב:), כי הוא הי' בחינת מלכות קדישא (זח"א פט:), ולזה יצא דוד המלך ע"ה משבט יהודה שהיה רביעי לשבטים (ע"ש), וזפ"ה הפעם אודה את ה', שהצדקת אמנו לאה התפללה שהמלוכה וממשלה לא תתפשט למטה ח"ו, שלא יהי' רגלים יורדות, כי אנחנו מחויבים לברך את ה' בכל מדה ומדה וכו' (ברכות פ"ט מ"ה), לזה התפללה לאה הפעם אודה את ה', בפעם הזו אודה את ה' ולא תתפשט עוד לחיצונים ח"ו.

וזפ"ה פעמון זהב ורמון פעמון זהב ורמון, כי איתא בגמרא תרי דוד (ע' סנהדרין צח:), היינו דוד לעילא דוד לתתא, וזהב בגימטריא דוד, ולזה נכפל הלשון בפסוק פעמון זהב ורמון וכו', ורמון רומז על רמון מט"ט כידוע (ע"ח שמ"ו פ"ז) שמקבל שפע מבחינת מל' (קדושא) [קדישא] (ע' ת"ז ב:, אלימה רבתי עין כל תמרה פי"ד, חסל"א מ"א פ"ז). על שולי המעיל סביב, כדברינו הנ"ל שבחינת מלכות לא תתפשט למטה, וממשלת מלכות קדושא יהיה רק לישראל עם קדושו, ודו"ק:

ולקחת את האיל השני וסמך אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל (כט, יט). דהנה שמעתי **מכאדמו"ר מוהר[י]"י זצלה"ה** שפירש הפסוק (בראשית כב, יג) והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו, דהיינו שיש עוד בחינת איל, נאחז בסבך - מי שהיה ניתפס ומסובך בעצת יצר הרע ואח"כ מתחיל לצעוק ומתחרט ועושה תשובה, בקרניו - זוכה לה[ו]פעת אור, לשון קרן אור עכ"ד. וזפ"ה ולקחת את האיל השני, רומז להנ"ל. ומי שעושה כן שאעפ"י שהיה מסובך בעצת יצר הרע מ"מ עתה עושה תשובה וכנ"ל, זוכה להמשיך חסדים בעולם, וזהו וסמך אהרן ובניו את ידיהם, ואהרן רומז לחסדים כידוע (זח"ג רפב.), על ידי מי שהוא בבחינת איל השני כנ"ל:

נראה ליתן טעם מה שציווה השי"ת ב"ה ליתן מתן דם ושמן על בהונות דווקא. דהנה איתא **בכתבי האר"י** זלה"ה (מקדש מלך לפ' עקב רעב:) שט"ו פרקין דיד מרומזים על ט"ו תיבות דברכת כהנים, ולזה ניצטוו הכהנים לברך את העם בנשיאת כפים דווקא. ואיתא בכוונ[ו]ת (ע' פע"ח ש' חזרת העמידה פ"ה) דג' ברכות של ברכת כהנים רומזים על ג' בחינות, דהיינו יברכך ה' - להמשיך לבחינת כת"ר, יא"ר ה' - הכוונה להמשיך לבחי' או"א, ישא ה' - הכוונה להמשיך לבחי' זו"נ. והנה אהרן הכהן נתחנך להיות כהן

גדול ושיושפע ע"י עבודתו שפע לכל העולמים ממקור עליון, ולזה ניצטוו ליתן לו מתן דם על פרק הבוהן דווקא, שזה הפרק הוא נגד שם הוי"ה של יברכך ה', כי מאיזה צד ש[ת]תחיל לחשוב, או מפרק הציפורן, או מפרק הסמוך ליד, או מפרק הבוהן, הוא נגד שם הוי"ה ב"ה, וכמו כן כל מי שנצטווה למתן בוהן, דהיינו דם ושמן של אשה, היה ג"כ כוונת כהן גדול להמשיך על אותו האיש שפע ממקור עליון, ודו"ק:

ושתי טבעות זהב תעשה לו וכו' (ל, ד). נ"ל כי המזבח מקטר קטרת רומז לבינה אימא עילאה, והקנה רומז לבינה מקום שאין בו אכילה ושתיה ונקרא עוה"ב (זח"ג רלב.), וצריך האדם להעלות עצמו ולמשוך שפע שגם בחינת וושט יהיה מעולה ובהשתוות לבחינת קנה. וזפ"ה ושתי טבעות זהב, רומז לקנה שהוא מלא טבעות, וזה שתי טבעות - רומז על קנה חכמה קנה בינה (משלי ד, ה), להמשיך משם השפעת אור. וזהו על שתי צלעותיו, שגם בחינת וושט ישתווה לבחינת קנה ויהיו שניהם שווים. לשאת אותם בהמה, דהנה כתיב (תהלים לו, ז) אדם ובהמה תושיע ה', ודרשו חכז"ל (חולין ה:) אלו בני אדם שערומים בדעת ומשימים עצמם כבהמה, כי עיקר הדבר להיות שפל ואין בעיניו, ומי שהוא בבחינה זו יכול להעלות כל דבר לשרשו ולהמשיך השפעה מלמעלה, וזהו לשאת אותו - מי יכול להעלות בחינת וושט לבחינת קנה, בהמה - מי שהוא בעיניו שפל ואין, זה יכול לפעול הכל, ודו"ק:

ועשית את הבדים עצי שיטים וצפית אותם זהב (ל, ה). ונקדים לפרש הפסוק (ויקרא טז, ד) כתונת בד קודש ילבוש, דהנה מה שכהן גדול היה לבוש ביוה"כ בבגדי בוץ, כדי לתקן חטא קין, וידוע (לקוטי תורה להאריז"ל יחזקאל פ"ב) שקין היה שרשו גדול מאוד בקדושה רק מחמת פתוי הנחש היה נאחז תיכף אליו הרע מחמת שהיה ראשון ליצירת אדם וחוה, וחטא קין היה בהביאו מנחה מפרי האדמה (בראשית ד, ג), ודרשו חז"ל (תנחומא בראשית ט) שהיה זרע פשתן, וכוונתו היה להוציא הכח מן הארץ שלא ישאר בה שום כח הקדושה, וז"פ המשנה (ב"מ פ"ט מ"ט) המקבל שדה מחבירו לא יזרענה פשתן, כי לא תחזור לכחה הראשון עד שבע שנים (ע' ב"מ קט. וברש"י), דהיינו שכוונת קין הי' בהביאו מנחת פשתן להעלות האור שלא יופיע בזה העולם שרומז לשבע שנים, אבל השי"ת נתן לנו לתקן וממנו יוושע, מזה הדבר שקילקל יוכל לתקן בהקדושה ולזה היה כהן גדול לבוש בבוץ ביוה"כ, ובוץ הוא פשתן, כדי לתקן חטא קין, ובוץ בגימטריא סלח, דהיינו שהמשיך מלמעלה מחילה וסליחה לישראל, והתיקון צ"ל בעולם ובשנה ובנפש, וכהן גדול היה בנפש כי היה כלול מכל נפשות ישראל, ובהמ"ק הוא בעולם, ומחילה וסליחה שהמשיך מלמעלה היה בשנה.

וזפ"ה ועשית את הבדים עצי שיטים, דהיינו שהתיקון של עצי שיטים בגימטריא שטן, יהי' התיקון מזה הדבר בעצמו, דהיינו בדים שהוא בוץ. וז"פ ותכריך בוץ (אסתר ח, טו), כי מרדכי הצדיק ע"ה אעפ"י שיצא בלבוש מלכות, אעפי"כ הי' עבודתו לשמים בסתר להמשיך לישראל מחילה וסליחה שמרומם בתיבת בוץ, וזה ותכריך בוץ, שהיה מכורך, שלא היה נראה, רק בסתר היה עבודתו לשמים וכנ"ל.

וצפית אותם זהב, כאשר יומשך לישראל מחילה וסליחה אם ילבשו שונאי ישראל פחד ורעדה, וזהב רומז על יצחק כידוע (ע' ת"ז ת' כד סט:). עוד וצפית אותם זהב, כי זהב בגימטריא דוד, דהיינו שנזכה במהרה למלכות בית דוד, ויכוף ראשם שלא יוכלו להרים ראש נגד ישראל עם הקדוש ודו"ק:

כי תשא

כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם וכו' (ל, יב). ר"ת כת"ר והאלוף רומז על שם אהי"ה כידוע (ת"ז הקדמה ו:), וצריך להעלות הכנסת ישראל שתהיה בבחינת כתר, וכמו ששמעתי בשם **הרב הצדיק דק"ק נעשחוז זצללה"ה** על פסוק נזורו אחור (ישעיה א, ד), נזורו לשון עטרה וכתר, היינו לעשות מאחוריים דברי הגשמיים, להעלות אותם בבחינת כתר, עכ"ד. וזה בחינת סוף מעשה במחשבה תחילה (רבינו בחיי פתיחה לפ' תזריע, פיוט לכה דודי), שצריך להעלות את בני ישראל שהם סוף המעשה לבחינת כתר. ועל ידי זה לפקודיהם, שכל הפקודות שיפקדו ויצוו יקיים השי"ת, ויהיה הקב"ה גוזר והצדיק מבטל (מו"ק טז:), וצדיק גוזר הקב"ה מקיים (ע' תענית כג.). ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם, היינו שיומתקו כל הדינים, כי פ"ר דינין של מנצפ"ך (ע' ע"ח שי"ח פ"ה) יומתקו ע"י הוי"ה ב"ה שבגימטריא כ"ו, וז"פ כופר נפשו, היינו דינים שעל כל נפש מישראל יומתקו:

עוד נ"ל, כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם. ס"ת תשיא, בגימטריא יחוד כתר הוי"ה אדנ"י, והצדיק שממשיך אורו ית"ש בדרך יחוד שמות הנ"ל אל בני ישראל, יוכל לבטל גזירות קשות ורעות, וזוכה שמה שגוזר הקב"ה מקיים, וז"פ לפקודיהם - שלא יצא שום פקידה מאומות להרע ח"ו, כי אם מרצון הצדיק להיטיב לישראל ומה שיפקוד הצדיק יקוים:

עוד נ"ל, כי היחוד שמות הנ"ל גימטריא אשת"י, וז"ס שאמר יעקב ללבן (בראשית כט, כא) הבה את אשתי ודו"ק. וזפ"ה כי תשא, הם אותיות כאשתי כנ"ל, היינו שראש בני

ישראל הוא הצדיק שבדור חשוב עלי כאשתי שהוא יחוד שמות הנ"ל, לפקודיהם - שמה שיצווה צריך לשמוע לו ולא לעבור על פקודיו:

כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם (ל, יב). נ"ל כי השכינה עמנו בגלות כמו שכתוב (תהלים צא, טו) עמו אנכי בצרה, וצריך האדם לישר מעשיו בדרך הישרה ושיהי' כל עשיותיו לעשות נחת רוח להשכינה ולאקמא משכינתא מעפרא ולפדות אותה מבין האומות. וזה כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם, כשרצונך להעלות את השכינה. לפקודיהם - פירוש יהי' כל עשיות[י]ך בשביל הגאולה, ותסתכל בעצמך אם מעשיך זכים וברורים בלתי לה' לבדו בשביל הגאולה. ונתנו איש כופר נפשו לה', כי כתיב (בראשית ו, יד) מבית ומבחוץ בכופר, וכופרא הוא זפת, דהיינו האדם שמכיר חסרונו ודומה לו שמריח ריח רע של זפת, ומעלה עצמו ומשנה עצמו מרע לטוב, והאדם הוא דוגמא דלעילא, וכאשר האדם דלמטה משנה עצמו מרע לטוב וממתיק היצר הרע, עי"ז יתפעל ג"כ בעולמות שנמתקו הגבורות ונעשו מהם חסדים ורחמים, וזה ונתנו איש כופר נפשו לה', כי כפר בגימטריא שי"ן, כי זה הוא סוד המתקת הדינים, כי אלהים במילוי יודי"ן בגימטריא שי"ן, ושי"ן בגימטריא מצפ"ץ הוא שם הוי"ה ב"ה באותיות א"ת ב"ש (ע"ח שי"ג פי"א, לק"ת פ' ברכה), וזה איש כופר נפשו לה', שע"י שמתנדב נפשו לה' ומשנה עצמו מרע לטוב עי"ז נתפעל שנעשית מאלהים שרומז לגבורות נעשית מהם הוי"ה שרומז לרחמים פשוטים. בפקוד אותם, ועי"ז מביא גאולה לעולם כמאמר הגמרא אפילו יחיד ששב מביא גאולה לעולם.

זה יתנו כל העובר על הפקודים, יתנו הוא לשון לימוד כמו שכתוב (הושע ח, י) יתנו בגוים, דהיינו שעיקר העלא' הוא ע"י לימוד התורה. מחצית השקל בשקל הקודש, דאיתא באידרא קדושא (זח"ג קכט., ע' ע"ח שי"ג פ"ה) פלגותא דשערי, כי שיעור קומת אדם דז"א שם יש ימין ושמאל ושייך ביה פלגותא, אבל בא"א אין שייך שם ימין ושמאל (ע' זוה"ק שם) ונקרא רחמי גוי רחמי (זח"ג רפט.), וז"פ מחצית השקל, רומז לפלגותא דשערי, להעלות עד א"א שנקרא שקל הקודש שקל שלם, כנ"ל ששם רחמים גמורים ואין שייך ימין ושמאל, וזה הוא מתתא לעילא, ואח"כ נמשך מעילא לתתא, ומבאר הפסוק והולך עשרים גרה השקל, עשרים רומז לכתר עליון, מחצית השקל - עד המחצית השקל כנ"ל, תרומה לה'.

עוד מחצית השקל בשקל הקודש, דהנה אנו רואים שהלבנה בתחילת החודש ובסופו אינה בשלימותה, היינו כשהחודש הוא מלא האור אינו בשלימות, וכשהחודש הוא

במחצית אזי האור הוא בשלימות. כמו כן צריך האדם ליקח מזה לעבדות השי"ת, שיבין וידע שהוא במחצית, אזי יוכל להשיג אור עליון:

עוד נ"ל, כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם, ויש לדקדק, או דהול"ל ראשי בני ישראל לשון רבים, והיה שייך אחריו לפקודיהם, או דהול"ל לפקודיו, כמו שהתחיל ראש בני ישראל לשון יחיד. ונ"ל דאיתא (יומא פו:) גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה, והענין הוא, כי איתא (נדה יג: ע' רש"י) אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, כי החדר שהנשמות בו נקרא גוף, וכשאדם חוזר בתשובה מתקן הכל הן מה שעשה בגלגול זה או בגלגול אחר ואין צריך להיות מגולגל עוד פעם אחרת, ויצאו נשמות חדשים מאוצר הנשמות, וזה גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה, כי ע"י תשובה יוכלו כל הנשמות שבגוף וכנ"ל. ואיתא בתנא דבי אליהו שמשיח צדקינו יבוא לנו מתוך עושר ושפע, וזפ"ה כי תשא את ראש בני ישראל, פירוש כשהצדיק ממשיך נשמ(ו)ת משיח צדקינו להעולם, ויתגלה לנו במהרה, וזה את ראש בני ישראל, אבל לפקודיהם - יראה להמשיך להם שפע ולא יחסרם מאומה ויהיה להם כל הצטרכותם:

זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש (ל, יג). דהנה יש שני בחינות, זה וזאת (זח"ב לט:), התפילה נק' זאת כי בתפילה אנו מקבלים שפע, אבל התורה הוא בחינת דכר, ואנו צריכים להשפיע בכל העולמים ע"י עסק תורתינו. וזפ"ה זה יתנו, שאדם צ"ל בחי' דכר להשפיע ע"י עסק תורתינו, יתנו לשון תנינא, כל העובר על הפקודים - מי שעבר ח"ו על פקודי דאורייתא והשפיע ח"ו לחיצונים, מכל שכן שצריך לתקן זהו וללמוד בבחינה הנ"ל, כדי שיחזיר השפע שגזל מבני ישראל:

עוד צריך להיות מחצית השקל, דהיינו שצריך לעורר ולהמשיך מעולם עליון הנקרא מחצית השקל, כי שקל שלם נקרא עלמא דמתקלא זה הנקרא עולם התיקון, אבל מחצית השקל הוא מתקלא דלא הוי, בסוד (דב"ר ד, ד) נרי בידך ונרך בידו, שהושאר הא"ס ב"ה העולמים שהתיקון שלהם תלוי בהאדם השפל בסוד לעושה שמים בתבונה (תהלים קלו, ה) המוזכר בזוה"ק, ותיקון האדם תלוי בא"ס ב"ה.

וז"ס ויקח משה חצי הדם וישם באגנות וחצי הדם זרק על המזבח (שמות כד, ו), כי יש אתוון רברבין לאתוון זעירין, ובפסוק כ"ב בגימטריא מ"ד, וזהו ויקח משה חצי הדם וישם באגנות, בסוד אגן הסהר, וזה נרי בידך. [ו]חצי הדם זרק על המזבח, כדי לכפר על בני ישראל, וזה נרך בידי.

וזהו באחד באדר משמיעין על השקלים (שקלים פ"א מ"א), כי בכ"ה באדר נברא העולם, והבע"ת צריך לעורר השפעתו מקודם בריאת העולם מאור עליון הנקרא רדל"א,

ומחצית השקל רומז על הבע"ת כנ"ל שעדיין אינו בתיקון, וז"פ באחד באדר משמיעין על השקלים, שבעלי תשובה הנק' מחצית השקלים צריכים לעורר מאור עליון המרומז בתיבת אדר ר"ת רדל"א.

וז"ס הגמרא (ב"מ י.) אמר אבא כהן ברדל"א ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום, דהיינו שאומר ההלכה כדי להשפיע לכל העולמים כנ"ל ולעורר מרדל"א, וזהו אבא כהן לשון השפעה, ברדל"א - מאור הנקרא רדל"א. וזה הוא בבחינה זו, ארבע אמות של אדם קונות בכל מקום, ויכול לעשות יחוד מניה וביה, כמו שפירשנו דאיתא בגמרא (ברכות ו:) כל הקובע מקום לתפילתו אלהי אברהם בעזרו, וקשה למה לא אמר יצחק ויעקב, ונ"ל כי העבדות של ישראל בתורה ובמצות הוא רק להיות דביקים בהבורא ב"ה ולהאיר השכינה בכל מעשינו, ולהתעורר[ו]ת כזה צריך לאדם מ"נ, דהיינו שיהיה לו חברים טובים ותלמודים טובים וצדיקים, כדי שיהי' לו לעזר ולסעד לעבדות הבורא, אבל אחד היה אברהם (יחזקאל לג, כד), ולא די שלא היה לו שום סיוע משום אדם אלא שכל העולם היו מלעיגים עליו, ע"כ היה אברהם אבינו ע"ה צריך לעורר עצמו ולהיות בעצמו נותן מ"נ, ולהמשיך על עצמו מהוי"ה קדומה, וזה נקרא יחוד מניה וביה, דהיינו יו"ד פעמים יו"ד ה' פעמים ה', וכן כולם, כי יש בחינה הנקרא בהכאה - דהיינו יו"ד פעמים ה', ה"פ וא"ו, בסוד אורות דבטשין דא בדא, כי יש להם התעוררות אחד מחבירו, אבל הנ"ל נקרא יחוד מניה וביה, וזה בגימטריא מקום, וז"פ הגמרא כל הקובע מקום לתפילתו אלהי אברהם בעזרו, דהיינו שאין לו מ"נ והוא קובע מקום ועושה יחוד מניה וביה כנ"ל, לאיש הזה אלהי אברהם בעזרו - נמשך עליו חוט של חסד מדת אברהם (זח"ג כב:), כי אברהם ג"כ היה עושה כן כנ"ל, ודו"ק:

זה יתנו כל העובר על הפקודים (ל, יג). והל"ל כזה יתנו, כי הקב"ה הראה למשה רבינו ע"ה מטבע של אש (במ"ר יב, ג). רק שהפסוק מרמז לנו שעיקר העבדות הוא בהתלהבות, ושייך שפיר זה יתנו, כמין מטבע של אש דווקא. כל העובר על הפקודים - ובפרט מי שעבר נגד רצונו ית"ש צריך עוד יותר ויותר לעורר עצמו בהתלהבות גדול לעבודתו ית"ש.

מחצית השקל בשקל הקודש, פירוש כי כל בני ישראל יש להם חלק בנפש דוד (זח"א רו, זח"ב קעא.), וצריך האדם לידע שחלקו עדיין הוא במחצית, דהיינו שעדיין לא נתקן וישתדל תמיד לתקן, וזה מחצית השקל, כי שקל בגימטריא נפש, בשקל הקודש רומז לנפש דוד, דהיינו שחלקו בנפש דוד הוא עדיין במחצית, וישתדל לתקן כנ"ל. וכשעושה כן, עשרים גרה השקל, נתפעל שנמשך מבחינת כ"ף, מכתר (ת"ז הקדמה ח.), וזה עשרים

גרה. ועוד גרה, שזוכה שנמתק גבורות יצחק, וגרה ג"ו יצחק. השקל, ונתפעל שמחצית השקל נעשית שקל שלם ונשלם נפש דוד.

מחצית השקל תרומה לה', כי כל הנ"ל הוא מתתא לעילא, שהאדם מעלה עצמו ומשלים עצמו לקונו, וכאשר האדם ממשיך שפע מלמעלה כאשר זכרנו עשרים גרה וכנ"ל, צריך האדם מחדש לעורר בעצמו המדת אין ושיהיה בבחינת מחצית, וזה מחצית השקל תרומה לה' - כשממשיך שפע מאתו ית' צריך מחדש להיות בבחינת מחצית, וז"ס בתר דווקא הדר איתעברת מינייהו (זח"ג סה:), ודו"ק:

העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט (ל, טו). ולכאורה הול"ל הדל בלא וא"ו. ונ"ל כי היו"ד רומז על חכמה (זח"ב קכא.), ובצל החכמה בצל הכסף (קהלת ז, יב), וכשתכתוב יו"ד במילואו ניתוסף על היו"ד וא"ו דלי"ת, הוא"ו רומז על המשכה ממנה, ודלי"ת רומז על כלי הקיבול, וז"פ העשיר לא ירבה, דהיינו שהחכם בחכמתו והעשיר בעשרו לא יתגאו במעלתם, וזהו והעשיר לא ירבה, אזי והדל לא ימעיט - לא יהיה מיעוט להירח, ולזה כתיב והדל, כי הוא"ו רומז על המשכה מהיו"ד, והד' רומז על כלי קיבול וכנ"ל, ודו"ק:

וקידה חמש מאות בשקל הקודש ושמן זית הין (ל, כד). דהנה עיקר העבדות של האדם צ"ל בהכנעה ושמחה, דהיינו שישמח בזו המדה שיש לו הכנעה, ולפעמים היצר הרע זורק לאדם מרה שחורה וזה כדי למנעו מעבדות הש"י, וצריך האדם להתחכם נגדו ולהתלהב לבו לעבודת הבורא, כי לחם עצלות לא תאכל (משלי לא, כז), כי אדרבה ע"י שמכיר שפלותו באמת יתלהב לבו לעבוד בשמחה, והאדם כזה יכול להמשיך שפע לכל העולמים מא"ס ב"ה ובני חיי ומזוני על כ"י מאילנא דחיי, כי בלי התלהבות אינו נקרא חי, והבין.

וזפ"ה וקידה, לשון ויקוד ארצה (שמות לד, ח), מורה על הכנעה, וג"כ מורה על התלהבות לשון יקוד אש (ע' ישעיה י, טז), ומי שעושה כן זוכה להמשיך שפע מאילני דחיי שנקרא חמש מאות, שהילוכו חמש מאות שנה (מדרש תהלים מזמור א). ותיבת בשקל לשון מושקל שקיל, דהיינו שכל המשכות השפעות תהיה מאילנא דחיי שנקרא קודש, כי הס"א אינו נקרא קודש.

ושמן זית, רומז על התורה לשמה כי היא ברור וצלול בלי פסולת כלל כן לימודו בלתי לה' לבדו, וע"י לימוד התורה לשמה יכול האדם להאיר מדה הנק' אדנ"י שהיא מדה התחתונה, מורה על יראת ה' (זח"א ז:), יראֶה להאיר הבחינה שלא יהיה ח"ו יראה חיצוניות לישראל כי אם יראת רוממות, וזפ"ה ושמן זית כנ"ל. הין, כי הין בגימטריא אדנ"י, ודו"ק:

ועשית אותה קטרת רוקח וכו' (ל, לה). נ"ל דהיינו שתראה לפעול בעבדותך שתיחד ותקשר הכנסת ישראל בהצדיק יסוד עולם. וזה ועשית אותה, רומז לכנסת ישראל. קטורת, לשון קישור. רוקח בגימטריא שדי הוא ביסוד (זח"ג רפג.). מעשה רוקח, שכל העשויות יהיו נעשים ע"י הצדיק. ועי"ז יהא ממולח טהור קודש, שיהיה יחוד בחו"מ שמרומז לטהור קודש, כי קודש רומז לחכמה וטהור רומז לבינה, וזה ממולח טהור קודש שיעורב טהור עם קודש ויהיה יחוד גמור ואמיתי, ודו"ק:

ראה קראתי בשם בצלאל וכו' (לא, ב). ונקדים לפרש הפסוק (ע' דברים יד, יג) ואת הראה ואת האיה למינה, ראה רומז על החסדים והוא שם א' מע"ב שמות הק', דהיינו מי שכוונתו להמשיך חסדים בעולם צריך להיות לזה שפל ואין, ויהיה כוונת המשכתו להמשיך רק לישראל עם קדושו שיעשו רצונו ית"ש ע"י השפע, ולא לאותם המתנאים בעושרם. וזפ"ה ואת הראה, אם כוונתך להמשיך שפע צריך אתה להיות לזה בחינת אין, וזה ואת האיה רומז לאין, עיין **בסידור האר"י זללה"ה** הכוונה על קדושת כתר, כי הנו"ן והי"א הם בחינה אחד, כי איתא בזוהר (זח"ג רכג:) בינה עד הוד איתפשטת, ויו"ד פ"ה בגימטריא נו"ן, וזהו האיה רומז לאין, דהיינו שתהיה בחינת אין ושפל. למינו, שכוונת המשכתך תהיה למינו.

וז"פ ראה קראתי בשם בצלאל, דהיינו שתמשיך חסדים, רומז על ראה וכנ"ל. וקרא לשון השפעה כידוע, תמשיך אפילו למי שאינו עדיין בתיקון אבל יש לו ניצוץ הק', וזהו בשם בצלאל - שהוא רק בצל אל כמו הצל שנדמה ואינו עדיין בתיקון, אעפי"כ תמשיך עליו חסדים. בן אורי, גם תמשיך עליו הארה וקדושה להאיר אותו. בן חור, גם להמשיך עליו מחילה וסליחה וכפרה, וחור לשון חיוורתא, בסוד אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו (ישעיה א, יח). וגם חור לשון תשובה, כדאיתא בגמרא (מנחות כט:) מ"מ תלוי כרעיה דהי"א, דאי בעי ליעול בהא, וצריך לכפוף קומתו ולדחוק עצמו במקום צר ודחוק ליכנס בפתח התשובה, ולזה חור רומז על תשובה. גם חור לשון חירות, רומז על בינה ששם חירות עליון (ע' פרדס שכ"ג ע' חירות וע' חפשי).

וז"פ הגמרא (גירסת ע"י ברכות סג.) גנבי על פום מחתרתא רחמנא קרייה, כי איתא (ע' ילקוט תהלים רמז תשיח) ישראל גנבים הם, היינו שחותרים חתירה ועושים תשובה ומתחכמים עצמם וגונבים דעת היצר הרע ומעלים עצמם למעלה למקום שאין שום רע שולט כלל, וזהו על פום מחתרתא - לשון נקב וחור, רחמנא קרייה - כי כן צ"ל התשובה של האדם. למטה יהודה, ונזכה להמשיך מלכות בית דוד, שיופיע אור מלכותו עלינו במהרה בימינו אמן:

לחשוב מחשבות לעשות בזהב ובכסף ובנחושת (לא, ד). דהנה צריך האדם לטהר מחשבותיו, בפרט בשבת צריך ליזהר מאוד בזה, ולכן נק' הת"ח שבת (ע' ברכות מז., זח"ג כט.:) כי הוא תמיד במחשבות טהורות, ולזה אנו מזכירין בכל יום היום יום וכו' בשבת, כדי להמשיך מחשבות קדושות מאור השבת. וזפ"ה לחשוב מחשבות, דהיינו שיחשוב תמיד שימשיך על עצמו מוחשבת מורה על תיבת מחשבות. ועי"ז יהי' כל עשיותיו לשם שמים, אפילו עניני משא ומתן שלו, וז"פ לעשות בזהב ובכסף ובנחושת, מרומז על משא ומתן וק"ל.

עוד נ"ל ולחשוב מחשבות, מי שרוצה לתקן מחשבותיו שיהיו קדושים, איתא בספה"ק שיזכור תמיד ויהיה מורגל בפיו אבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, ומצאתי רמז לזה בפייט ר"ה (מוסף דיום א' ריש ברכת קדושה דחזרת הש"ץ) "להסיר מכשול מלב העקוב" - מי שרוצה להיות לו מחשבות טהורות ולפשוט עקמומיות שבלב, "להזכר לאברהם ליצחק וליעקב". וזפ"ה ולחשוב מחשבות, דהיינו מי שרוצה לתקן מחשבותיו כנ"ל, לעשות בזהב ובכסף ובנחושת - מרומזים על האבות הקדושים כדאיתא בזוה"ק (ע' ח"ב כג:, ח"ג קעט:):

והלוחות מעשה אלהים המה וכו' (לב, טז). נ"ל כי לוחות נק' תמכי אורייתא, כי נצח והוד נק' תרין לוחין (ת"ז הקדמה יא:). וז"פ והלוחות, נ"ל התמכי אורייתא שמשפיעים לת"ח יהיו משופעים שפע מלמעלה וידעו ויבינו שישועת' הוא שלא כדרך הטבע, וזה מעשה אלהים המה.

והמכתב מכתב אלהים, נ"ל כי מכתב נקרא בחינת יסוד, כי כמו שמטיפת הקולמ[ו]ס שנופלת על הנייר נצטייר האות כמו כן כו', ולזה נקרא מכתב בחינת יסוד, והאדם המקדש ומטהר עצמו בזיווג יכול לפעול להמשיך קדושה בעולם, וז"פ והמכתב מכתב אלהים הוא - שיהיה מיוחד לשמו, ואם עושה כן, חרות על הלחות - ואל תקרי חרות אלא חירות (אבות פ"ו מ"ב) - זוכה שנמשך חירות לעולם.

וזה ג"כ פירוש הפסוק (דברים ו, ט) וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך, סוד הכתובה רומז על יחוד וזיווג הנ"ל, וזה וכתבתם על מזוזות ביתך - זו אשתו (ע' יומא פ"א מ"א), יהיה בקדושה ובבהירות, ובשעריך - כמו ששיער כביכול כשעלה ברצונו שיתהווה העולם ולברוא את האדם:

ויאמר פני ילכו והניחותי לך (לג, יד). בהקדם מה ששמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצלל"ה** על פסוק (בראשית כט, א) וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם, כי יעקב אבינו ע"ה הסתכל בדרא בתראה וראה שהם קטני השגה, המשיך עליהם נשמות גדולים כדי שיהי'

להם סיוע לעבודת הבורא, וז"פ וישא יעקב רגליו - שרצה להגביה דרא בתראה שנק' רגלים (ע' זח"ב רנח.), וילך ארצה - הוליך לזה העולם שנק' ארץ (ע' זח"א נ:). בני קדם - נשמות גדולים שנקראי' בני קדם, עכדה"ק.

וזפ"ה וראית את אחורי ופני לא יראו (שמות לג, כג), שאמר הקב"ה למשה שימשיך מהשגחה עליונה לאותן הנשמות שהם בחינות אחוריים, שעדיין אינם בבחי' פנים, להמשיך עליהם שפע ולתקנם, וז"ש וראית - שתראה להאיר אותם שהם עדיין בבחינת אחור, ופני לא [י]ראו - בשביל שאינם יכולים לראות פני על כן תראה לתקנם. וז"פ ויאמר פני ילכו, שצריך להמשיך נשמות גדולים מבחינת פנים כדי להאיר העולם המעשה. והניחותי לך - יהיה לך נחת רוח:

עוד נ"ל דהנה העיקר להמשיך שפע ממקור עליון מבחי' אין מזל לישראל (שבת קנו.), דרך האבות העולם חג"ת, עד הכנסת ישראל, וז"פ ויאמר פני ילכו, פנים נק' האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, דהיינו שתמשיך שפע דרך האבות העולם, ותמשיך הארות קדושות לזה העולם, וזה ילכו לשון המשכה, והניחותי לך - יהיה נחת רוח בעולם:

ויאמר פני ילכו והניחותי לך (לג, יד). ונבאר ג"כ הפסוק (במדבר ו, כו) ישא ה' פניו אליך, ויש לדקדק דלכאורה הול"ל ישא ה' פניך, מהו פניו. ונ"ל דהנה כתיב בחיות הקודש ארבע פנים לאחד (יחזקאל י, יד), ולכאורה קשה היאך שייך לומר שיהיה שום תואר ותמונה בעולמות עליונים. אבל נ"ל כי כתיב (ירמיה ל, ז) וממנו יושיע, שכאשר האדם הוא ח"ו בצער (ובדחוקא) [ובדחיקא] וצריך לישועה, זהו תקנתו שיקבע בלבו אמונה משורשת שמלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מניה ואין לך שום דבר גשמיי בעולם שלא יהיה בו חיות הק', ואז מזה הדבר בעצמו שהיה לו דחיקא יבוא לו הישועה. וזה החיות הקודש, דהיינו החיות שבקדושה, הוא ארבע פנים לאחד - שמלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מניה, ומכל צד הוא בבחינת פנים. וז"פ ישא ה' פניו אליך - דהיינו שהשי"ת ישא אותך ויהי' לך בחינה שתבין שלית אתר פנוי מניה ומכל צד הוא בחינת פנים, וזהו פניו אליך. ויחונך - ואז יהיה לך חן וחסד, כי יש הוי"ה א' כלולה מד' בחינות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן שבגימטריא חן. וזפ"ה ויאמר פני ילכו - שיהיה לך בחינה שתבין שבכל צד הוא בחינת פנים, וע"י זה והניחותי לך - יהיה לך נייחא וכל טוב:

ויאמר פני ילכו והניחותי לך, ועוד פסוק ויאמר משה אם אין פניך הולכים וכו' (לג, יד-טו). והדקדוקים רבו, א' שהקב"ה אמר למשה רבינו ע"ה פני ילכו, ומה השיב לו אם אין פניך הולכים. ב' קשה, היאך שייך הליכה בפנים. ונ"ל, כי איתא בזוה"ק החילוק בין מי שיודע לכוין בצלותא זוכה שמקבל שפע מאור פני מלך חיים, וכאשר השפע

יורד(ו)ת נגד פני עליון כביכול אזי החיצונים יריאים ליגע אל השפע, ומי שאינו יודע לכוין ולעשות עליות עולמות רק שלבו שלם בתפלתו מקבל השפע מבתר כתפוהי. וזפ"ה, שאמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה ע"י היחודים ועליות שעשה הבטיח לו שירידת השפע יהיה נגד פניו, וזה פני ילכו והניחותי לך, יהיה לך נייחא.

והשיב לו משה רבינו ע"ה אם אין פניך הולכים, שמשה רבינו ע"ה ביקש שיהיה כל העולם מלא אלהותו וקדושתו והשראות שכינת כבודו, וזה בלתי אפשר כי אם כשיש עליות עולמות, וזה אם אין פניך הולכים, הולכים נק' בחי' נו"ה שהם בחי' הולכים, שיהיה להם עליה עד בחינת ראש, שכן הוא סוד עליות עולמות - הבחי' רגלים נתעלה עד בחינת ראש, ובחי' מוחין נתעלו עוד יותר עד א"ס ב"ה (ע' ע"ח ש"מ פ"ה, פע"ח ש' התפילה פ"ז), וז"פ אם אין פניך הולכים שההולכים לא יהיה מעולים עד הפנים בחינת ראש, אל תעלינו מזה, ונמצא מתורץ הכל שפיר ב"ה ודו"ק:

ויאמר הראני נא את כבודך (לג, יח). דהנה התפלה שהיא ברחמנות נתקבלת יותר ועולה למעלה עד כסא הכבוד, כי צורתו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד (חולין צא:, בר"ר פב ב, אותיות דר"ע אות ס) שהיה לו רחמנות גדול לפי שהיה לו צער גידול בנים, וכאשר פירש **כאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה** מעיו עשת שן (שה"ש ה, יד) מעיו נק' רחמנות כמ"ש (ירמיה לא, יט) על כן המו מעי לו רחם וכו', דהיינו שיש לו רחמנות גדול בלבו, וזהו עשת שן שרחמנותו חזק כמו שן, ותפילתו הוא ברחמנות, מעולפת ספירים - אז מחלשת ומשברת הדינים, וספיר רומז לדינים כדאיתא בגמרא (קדושין ל: תוד"ה אם ברזל, מדרש תהלים מזמור פז) שספיר כל כלי מתכות נשברים נגדו.

וזפ"ה ויאמר הראני נא, דהיינו שתתן לי הארה וקדושה לתפילה, ונא נק' התפילה, את כבודך - דהיינו שתהיה ברחמנות ותעלה למעלה עד הכסא כבוד וכנ"ל, וזהו את כבודך: **עוד** נ"ל, דהנה אנו אומרים בתפלה שומע תפלת כל פה, שהשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו שומע לתפלת עמו לכל מי שמתפלל לפניו, אבל כבר פירשנו שמע מלכנו תפילתנו ומיד אויבינו הצילנו (תפילת והוא רחום לב' וה' נוסח אשכנז), דהיינו שהשי"ת שומע תפלת כל פה, אבל יוכל להיות שאחד עומד ומתפלל להרע ח"ו לישראל, וז"פ שמע מלכנו תפלתינו אבל מיד אויבינו הצילנו - מי שמתפלל להרע ח"ו לישראל ואין כוונתו לטובת ישראל ולישועתם לא ישמע תפילתם. וז"פ ויאמר הראיני נא, נא נק' התפילה וכנ"ל. את כבודך - שהתפלה תהיה רק בשביל כבודך:

עוד נ"ל, דהנה דרך הצדיקים שכל כוונת' להעלות הניצוצין למעלה ושיתוקן שיעור וקומה עליונה, וז"פ הראיני נא, שתראינו מי שהוא בבחינת נא, נקרא מי שאינו עדיין

בתיקון כמו שחצי בישול נקרא נא (פסחים מא.), דהיינו שתראיני מי שאינו עדיין בתיקון ואתקן אותו להעלותו למעלה, וזהו את כבודך - בשביל כבודך:

ויאמר ה' הנה מקום אתי ונצבת על הצור (לג, כא). ונקדים לפרש הגמרא (ע' יומא כא., ב"ב צט.) מקום ארון אינו מן המדה ובנס היה עומד, דהנה כבר פירשנו הגמרא (ברכות ו:) כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו, עיין לעיל בפירוש הפסוק זה יתנו כל העובר על הפקודים, וז"פ הגמרא מקום ארון אינו מן המדה ובנס היה עומד, ארון נקרא הצדיק כדאיתא בזוה"ק, דהיינו הצדיק שהוא בבחינת מקום - שאין לו הארה ומ"נ מזולתו רק שהוא בעצמו מעורר להיחוד, אינו מן המדה - הצדיק הזה הוא בעצמו לאין ולאפס, ובנס היה עומד - צריך להיות לו נסים ונפלאות.

עוד נ"ל בנס היה עומד, כי בנס בגימטריא יב"ק, דהיינו הצדיק שהוא בבחינת מקום וכנ"ל, זוכה שנענה בתפלתו ואלהי אברהם בעזרו, וזה בנס היה עומד - בגימטריא יב"ק ר"ת י"עננו ב"יום ק"ראינו (פע"ח ש' עולם העשיה פ"ה).

עוד, מקום ארון, היינו מקומו של הצדיק שיושב שם, צ"ל בשופי ובהשקט, וזפ"ה הנה מקום אתי, דהיינו הצדיק שהוא בבחינת מקום, הוא אתי - שאין לו הארה ומ"נ מזולתו רק אני לבדי כביכול מסייעו. ונצבת על הצור - ונצבת לשון מל', לשון נציב מלך (מל"א כב, מח), דהיינו שתמשיך מלכותו ית"ש ולא יהיה שום מציאות בעולם רק מלכותו ית"ש, וזהו על הצור - שתמשול על דינים, וצור רומז על דינים, תמשול אתה עליהם ולא יוכלו להרים ראש ויהי' לנו נסים ונפלאות אמן:

ויאמר ה' הנה מקום אתי ונצבת על הצור (לג, כא). יבואר על פי מה דאיתא בזוה"ק (ח"ב סד.) על פסוק (שמות יז, ו) והכית בצור, ופירשו בו שהענין מדבר איך נמתקו הגבורות, ומרומז על מלכות קדישא דז"א שהוא גבורות, וזה והכית בצור - כי הוי"ה בהכאה בגימטריא צור, כדאיתא **במקדש מלך** יע"ש על ענין והכית בצור, ואלהים במילוי ההי"ן ג"כ בגימטריא צור עם הכולל, וע"י ההכאה נמתקו הגבורות של אלהים ע"י הוי"ה ב"ה. ואיתא ג"כ בזוה"ק (שם סד:) על פסוק הצור תמים פעלו (דברים לב, ד), דהיינו שע"י הוי"ה ב"ה נמתקו כל הגבורות וכנ"ל ונעשית מהם רחמים, וזה הצור, שרומז לגבורות, נעשית מהם רחמים, ותמים רומז לחסד אברהם כמו שכתוב (בראשית יז, א) התהלך לפני והיה תמים.

וזפ"ה ויאמר הנה מקום אתי, ומקום רומז לחסדים חסד לאברהם כאשר פירשנו כבר הענין, יעו"ש בדברינו, וזה המקום אתי, שמהגבורות ואתי הוא לשון איתים ומזמרות (ע'

ישעיה ב, ד) רומז לגבורות, והי' נעשית רחמים, ועי"ז ונצבת על הצור - שתמשול בהם ותמתיקם כנ"ל, ודו"ק:

והסירותי את כפי וראית את אחורי ופני לא יראו (לג, כג). כי הנה כתיב (איוב לו, לב) על כפים כסא אור, כי המסכים הם המבדילים בינינו ובינו ית"ש ומונעים מאתנו שפע[ו] ית"ש ואורו הקדוש שע"י כן נתעלה לשורשינו, והצדיק ע"י היחודים ושמות הקדושים שממשיך מלמעלה מבריח ומכרית הקליפות, ומגרש אותם לנוקבא דתהומא רבא, כי שם מקומם, ומהפכים עורפם בבורחם, וממילא יבוא השפע טוב לישראל ויתעלו למעלה לשורשם.

וזפ"ה שאמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה והסירותי את כפי, שאסיר העננים והמסכים המבדילים, וכפי לשון ענן כמ"ש על כפים וכו' הנזכר לעיל, וראית את אחורי - ותראה עורפם בבורחם לפניך, וזהו אחורי. ופני לא יראו, פני נק' הצדיקים שהם פני' של הקב"ה (ע' זח"ב לח.), דהיינו שהקליפות יברחו ויהפכו עורפם ולא יוכלו להביט בפני הצדיק ולהנות מזיו אורו הקדוש, רק יהיו תמיד נדים ובורחים וממילא יבוא הטוב עלינו:

עוד י"ל שכאן נרמז סוד המזוזה, שהשי"ת צוה אותנו להיות לנו מזוזה בפתחינו והיא מסוגלת להבריח כל הקליפות שלא ישלטו בנו, וזפ"ה והסירותי את כפי - דהיינו שאסיר מכם ואבריח מאתכם כל הקליפות שלא ישלטו בכם ע"י מצות מזוזה, וזהו וראית את אחורי ופני לא יראו שזאת רומז על המזוזה - כי נגד השמות הוי"ה אלהינו הוי"ה נכתב מבחוץ חילופי אתוון (שו"ע יו"ד סי' רפח סעי' טו) והם נראים, והשמות הנ"ל הם מבפנים, וזהו וראית את אחורי ופני לא יראו, דהיינו ע"י מצות מזוזה וכנ"ל אבריח מכם כל הקליפות ולא יוכלו להרע לכם ח"ו רק טוב יבוא עלינו תמיד אמן:

וימהר משה ויקוד ארצה וישתחו (לד, ח). נ"ל דהנה מע"ב שמות הק' יש שם אחד מה"ש, וזה השם רומז על חסדים והם אותיות משה (ע' לקוטי תורה פ' שמות), וזפ"ה וימהר משה - שמיהר וקידם להמשיך חסדים לישראל שרומז בתיבת משה וכנ"ל, כדי שהדינים לא יוכלו ליגע בנו. ויקוד ארצה - והמשיך חסדים עליונים מבחינת קדקוד שהוא מקור עליון, עד מדריגה תחתונה שנק' ארצה, ארץ הי"א. וישתחו - שאע"פ שמשה רבינו ע"ה מיהר להמשיך חסדים אעפ"כ המשיך חסדים רק לישראל שיודו וישתחו להש"י על הטוב שיבוא להם, וזהו וישתחו, ודו"ק:

עוד נ"ל, ובהקדם פ"ה וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה (מלאכי ג, כ), וי"ל כי זריחה שייך לומר בדבר שאינו מאיר, ויראי שמי בודאי הם בבהירות. ונ"ל כי עיקר העבדות של הצדיקים הוא שיתגלה במהרה אור הגנוז והצפון לצדיקים, וכל

זמן שלא נתגלה עדיין אור הזה בעולם, יראי השם ועובדי שמו הולכי בדרך תמים אינם מאירים לעצמם, כי כל זמן שלא נשלם החסרון בעולם אזי הדרך הישר לעבודתינו ית"ש הוא בקטנות, וזפ"ה וזרחה לכם יראי שמי - שיתגלה ויזרח לכם אור הצפון ליראי השם. וע"י מה, ומפרש הפסוק שמש צדקה - ע"י שיתיחדו ע"י עבדות שלכם בחינת שמש עם בחינת צדקה, רומז לו"ה, כי שמש רומז ליעקב (זח"א רג.) סוד ז"א (זח"א קנז:), וצדקה רומז להי"א אחרונה, כי כאשר בחינת צדק מקבלת מבחינת וא"ו אז נק' בשם צדקה (זח"ב סב. וע' מ"מ, ת"ז ת' כא נח.:). ומרפא בכנפיה - כי כתיב (ישעיה ו, י) ושב ורפא לו, ע"י התשובה שאדם עושה ומעלה עצמו בתשובה זוכה שמביא רפואה לעולם (ע' יומא פו.), ואיתא גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד (שם), וידוע שחיות הקודש מזיעות מהוד כסא ונתבקעה זיעה באנפוהי (ע' זח"ב סא.), וזהו טל של תחיה, וזה ומרפא בכנפיה - מכנפי חיות הקודש.

ובזה נבוא לבאר הפסוק הקודם, וימהר משה, כי משה נקרא הצדיק שבדור כמבואר בדברינו בפרשת תצוה שלזה כתיב סתם ואתה תצוה, קאי על כל דור ודור יהיה הוא המנהיג לישראל, והוא יהיה הגואל לעתיד כמו שכתוב (בראשית מט, י) עד כי יבא שילה, בגימטריא משה (זח"ג רנג.) סוד הדעת (זח"ב רכא.), והנה כתיב (ישעיה ס, כב) בעתו אחישנה, ולכאורה יפלא אם כבר הגיע העת למה צריך להחיש, אבל נ"ל כי הגאולה תהיה ע"י התשובה שיעשו בני ישראל, וכל אחד מישראל יהיה מאיר ומצהיר ולא ידח ממנו נדח, ודבר זה יהיה במהירות גדול, הגם שיהיה בשפל המצב, חבי כמעט רגע ותעלה ויהיה מאיר כי כבר הגיע העת, ולזה ניחא שפיר בעתו אחישנה להרים נשמות ישראל למקור חציבתם. וז"פ וימהר משה - שהגאולה תהיה בבחינת משה סוד הדעת, וזהו וימהר - כנ"ל בעתו אחישנה.

ויקוד ארצה - ויומשך נשמות גדולות מדורות ראשונים מבחינת קדקוד עד סופו דכל דרגין, לרגלי דמשיחא (ע' זח"ב רנח., ע"ח של"ט פ"א). וישתחו, יהיו מודים ומשבחים ליוצר מלכנו על כל הטוב שיעשה עמנו, כן יהיה במהרה בימינו אמן.

ויקהל

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל (לה, א). נ"ל ע"פ מה ששמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה** פירוש על פסוק (ע' במדבר י, ז) ובהקהיל את העם תתקעו ולא תריעו, כי צריך האדם להתפלל שתהיה הגאולה מתוך הרחבה, וזפ"ה ובהקהיל את העם, דהיינו מי שמתפלל על הגאולה, תתקעו - יתפלל שיהיה הגאולה במדת חסד, כי תש"ר מרומזים

על אברהם יצחק ויעקב (זח"ג רל:), ותקיעה רומז על אברהם שורש החסדים (זח"ג רנו:), ולא תריעו - שהוא בחינת יעקב, הגם שהוא רחמים מ"מ מעורב עם הדין, אבל הגאולה צ"ל בחסדים מגולים בלי שום תערובות דין כלל, עכדה"ק.

וז"פ ויקהל משה, היינו הצדיק שמתפלל על הגאולה צ"ל בחינת משה שכולל כל נשמות ישראל (זח"ג ט.), וזהו את כל עדת בני ישראל, לשון עדיו, והנשמה שבמוח הוא תכשיט הגוף, וגם עדת אותיות דעת שהוא במוח, והצדיק כזה יכול לפעול שתהיה הגאולה בחסדים מגולים ופשוטים מחמת שיש לו רחמנות אפילו על קטן שבקטנים לבלתי ידח ממנו נדח, וז"פ ויאמר אליהם שיהיה להם נייחא ונחת רוח.

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, דאיתא (אבות פ"ו מ"א) רבי מאיר אומר כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, דהנה איתא בתורה לשמה בורא שמים חדשים ובעובדא טבא בורא ארץ חדשה, דהקב"ה נקרא שמים כדכתיב (מל"א ח, לב) ואתה תשמע השמים, וע"י תורה לשמה פועל שנתגלה האלהות מה שלא נתגלה עדיין, כי אני ה' לא שניתי (מלאכי ג, ו) וע"י תורה נתגלה כח אלהות מה שלא נתגלה עדיין, וזפ"ה (תהלים לג, ו) בדבר ה' שמים נעשו, היינו ע"י דברי ה' דהיינו תורה ומצות לשמה, שמים נעשו - נתגלה כח אלהות. וז"פ כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, היינו ע"י תורה לשמה פועל שיהיה בדבר ה' שמים נעשו, היינו שפועל כח אלהות חדשות וכנ"ל. וזפ"ה אלה הדברים, דהיינו לפעול בהתורה ובמצות שיתגלה כח אלהות חדשות, מורה על תיבת הדברים כנ"ל. אשר צוה ה' לעשות אותם, שזה צוה ה' לכל ישראל לעשות אותם שיתגלה כח אלהות ע"י כנ"ל:

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל (לה, א). יבואר על פי מה שפירשנו הפסוק (שמות י, א) בא אל פרעה, יעויין שם, ותוכן הדברים שמשה רבינו ע"ה היה בחינת עצמיות של ז"א, נקרא מזל ונקה צד הזקן המכוסה, ומזל נֹצר נקרא צד הזקן המגולה, ואמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה שיהיה לו עליה זו עד בחינת צד הזקן המגולה, ופרעה הוא לשון התגלות, ע"ש שהרחבתי הדיבור. וזפ"ה ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, דהיינו כנ"ל שהמשיך שפע מהדיקנא קדישא לבחינת ז"א ע"י בחינת דעת עליון, וזה ויקהל - שהאסיף כל השפעות קדושות ע"י בחינת דעת, ועדת הוא אותיות דעת. ויאמר אליהם, שיהא להם אמירה וחטיבה ונייחא דרוחא. אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, פירוש על ידי היחודים ועליות עולמות שעשה כנ"ל, פעל שהמשיך לישראל כל הצטרכותם:

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת (לה, ג). נ"ל כי לעתיד יתבטלו כל הדינים כמו שכתוב (זכריה יג, ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, אבל לעת עתה אין לנו כי אם שיהיה המתקת הדינים, וז"פ לא תבערו אש בכל מושבותיכם - שלא תוכלו לבטל הדינים מכל וכל, כי אם ביום השבת - כשיהיה יום שכולו שבת. או יאמר ביום השבת, כ"ז שיש עדיין יום אחד שבת בלבד, לא תוכלו לבטל הדינים מכל וכל, אבל כשיהיה כולו שבת אז יבטלו הדינים לגמרי וכנ"ל:

עוד נ"ל, כי איתא (ע' ברכות סד.) צדיקים אין להם מנוחה, כי מי שהוא עובד להשי"ת בהתלהבות, השקט לא יוכל, וזה היה בחינת יוסף ויעקב בוקעות ועולה, והיצר הרע מתגבר וכל מגמותיו להשבית חלילה מלעבוד לשמו הגדול בהתלהבות. ובשב"ק הוא עת רצון לפעול שלא יושבת חלילה ההתלהבות מבני ישראל לעבודתו ית"ש. וזפ"ה לא תבערו אש בכל מושבותיכם, פירוש שלא יוכל לבער ולבטל את ההתלהבות מישראל לעבודתו ית"ש, ביום השבת - נתפעל זאת ביום השבת:

וכל חכם לב בכם יבואו וכו' (לה, י). דהנה שמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה מלובלין** שפירש הפסוק (דברים כח, ו) ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך, והקשה דאיפכא הול"ל כי כן הסדר מקודם יוצאים ואח"כ באים, ופירש הפסוק שקאי על אותן הנוסעים להצדיק, צריכים מקודם להשליך מעליו חלקו הרע ולקשר ולדבק חלקו הטוב בהצדיק, ועי"ז יוכל להשיג עזר ותשועה ע"י הצדיק, וזה ברוך אתה בבואך - פירוש בבואך להצדיק תבוא בבחינת ברוך כנ"ל, וברוך אתה בצאתך - תהיה ברוך בצאתך, כי כאשר תעשה כנ"ל יהיה לך תשועה ע"י הצדיק, עד כאן דברי פי חכם חן. וזהו ג"כ פירוש הפסוק הנ"ל, וכל חכם לב בכם יבואו, שתבואו בבחינת חכם לב להצדיק, וחכם לב יקח מצות, עי"ז ויעשו את כל אשר צוה ה' - יתפעל רצון ונחת דיליה, ועי"ז יבוא כל טוב לישראל אמן:

ויחבר את חמש היריעות לבד ואת שש היריעות לבד (לו, טז). נ"ל שצריך האדם להרגיל את עצמו שיהי' כל מעשיו לשם שמים בלתי לה' לבדו, וזה הוא עיקר העבדות של הצדיקים ליחד וא"ו בה"א, וז"פ ויחבר את חמש היריעות לבד שמורה על תורה שבכתב, חמשה חומשי תורה, ואת שש היריעות לבד מורה על תורה שבע"פ, ששה סדרי משנה, וזהו לבד - שיהיה כוונתו בלתי לה' לבדו, ואע"פ שה"א מרומז על תורה שבכתב, אלא כדי להזכיר מדת לילה ביום וכו' (ברכות יא:) וכל אחד כלול מחבירו ודו"ק:

ולירכתי המשכן ימה עשה ששה קרשים (לו, כז). נ"ל דירכתי נקרא תומכי אורייתא שהם בסוף. וימה - מורה אפילו הם בבחינה פחותה מאוד. עשה - צריך הצדיק לפעול ולהמשיך עבורם שפע מש"ע נהורין עילאין עד הי"א תחתונה, וזה מרומז בתיבת

עש"ה. ששה קרשים, ששה רומז על ששה קצוות עולם, דהיינו שהמשיך שפע מש"ע נהורין עילאין דרך ששה קצוות עולם. קרשים רומז על חיות הקודש, כי הצדיק העומד בתפלה הוא מעורר חיות הקודש והם שורפים ומכלים כל הדינים, וזהו בעמדם תרפינה כנפיהם (ע' יחזקאל א, כד-כה), בעמדם לשון תפלה כמו (תהלים קו, ל) ויעמוד פינחס, תרפינה כנפיהם - החיות הקודש בכנפיהם מבריחים ומחלישים כל הדינים ויבוא הטוב לישראל, וזהו קרשים - דהיינו הצדיק מעורר חיות הקודש כדי שיגרשו הקליפות שלא יוכלו לעכב השפע לישראל:

וכל היתדות למשכן ולחצר סביב נחושת (לח, כ). דהנה כתיב (ישעיה ג, י) אמרו לצדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו, כי הצדיק הוא תמיד אפס ואין בעיניו ועי"ז הוא ממשיך שפע לישראל, ולצדיק כזה צריכים לתמכו, וז"פ אמרו לצדיק - לעשות אמירה ונחת רוח לצדיק לאהבו ולתומכו, כי פרי מעלליהם יאכלו - שהוא פועל וממשיך שפע לישראל.

וז"פ וכל היתידות, כי היתידות מורים על תומכי אורייתא, כמו שהיתידות העמידו את המשכן על עמדו כמו כן התומכי אורייתא מעמידין הצדיקים שנק' משכן. ולחצר - אפילו לצדיק שהוא בחינת חצר ואינו עדיין בבחינת משכן, אעפ"כ תומכין אותו. נחושת - זוכה להשיג שפע מאילני דחיי בחינת יעקב (זח"א כז:, ע' מאורי אור מע' הע' סי' יז) נקרא נחושת:

פקודי

אלה פקודי המשכן משכן העדות (לח, כא). דהנה כתיב (מל"ב ד, י) נעשה נא עלית קיר קטנה, פירוש נעשה נא עליות עולמות עד מקור עליון. וזה נעשה נא, פירוש עליות עולמות. קיר, פירוש מקור, כאשר פירשו חז"ל (ברכות י:) על פסוק (ישעיה לח, ב) ויסב חזקיה[ו] פניו אל הקיר, שהתפלל מקירות לבו, וזה קיר קטנה - שנעלה בחי' קטנה עד מקור עליון. ונשם שם מטה שולחן כסא כו', פירוש עי"ז נמשך בני חיי ומזוני, מרומז בתיב[ו]ת אלו מטה שולחן כו', והשפעה לגוף ולנשמה.

וז"פ אלה פקודי [ה]משכן, נוטריקון שלחן כסא מנורה. משכן העדות, שבחי' משכן כנ"ל יומשך לישראל שנקרא עדות. אשר פקד על פי משה, והמשכת השפע יהיה ע"י הצדיק שבדור שמכונה בשם משה. עבודת הלוים, ועי"ז שיומשך שפע בני חיי ומזוני לישראל יהיה העבדות בשיר ושמחה וטוב לב, וזה עבודת הלוים - לוים בשירם (ע' מוסף לג' רגלים). ביד איתמר בן אהרן הכהן, איתמר זה הוא שם הקודש והנורא שמשה רבינו ע"ה עשה על ידו במצרים נסים ונפלאות לישראל, ובשם הקודש הזה השתמש שבגימטריא

תרמ"א, והוא סוד כתר אהי"ה, וזה ביד איתמר - שיתפעל ע"י שם הקדוש הזה שיושפלו שונאי ה' ויעשה בהם נקמות כמו שעשה משה רבינו ע"ה במצרים. בן אהרן הכהן, כהן רומז לחסד (זח"ג קמה:), דהיינו לישראל עם קדושו יהי' חסדים ורחמים וחיים ושלום עלינו תמיד:

ויקרא

ויקרא אל משה (א, א). אלף זעירא (זח"א רלד:), כי עיקר העבדות להיות שפל ונכנע בפני כל אדם, כי מי לנו גדול ממשה רבינו עליו השלום שהתורה מעידה עליו (במדבר יב, ג) והאיש משה עניו מאוד מכל האדם וכו', והשפלות צריך להיות חביב ונחמד בעיני האדם כי זה חפץ השי"ת מאת האדם לחפוש תמיד איך למצוא לעצמו שפלותו ויהיה בשמחה כאשר דברנו מזה כבר, ולפיכך זכה משה רבינו ע"ה להנחיל התורה לישראל (ע' אלשיך הק' ריש פ' שמיני), ומי שהוא בבחינה זו יכול לפעול כמו כן ללמוד לישראל דרך הישר ולהמשיך עליהם שפע טוב. וזפ"ה ויקרא, ויהיה כמו ויקר א' זעירא אל משה - היינו הקטנות היה יקר בעיני משה, ולפיכך זכה וידבר ה' אליו - דהיינו שזכה לדיבור פה אל פה, וזכה להמשיך שפע על ישראל, ויהיה ויקרא לשון השפעה, תרגום של וקרא (ישעיה ו, ג) ומקבלין דין מן דין:

עוד מרומז בתיבת ויקרא, שמי שהוא בבחינת אין שמרומז בתיבת ויקר אז לא נחסר לו כלום ואין לו שום תענוג מעוה"ז, אבל השי"ת אינו מקפח שכר כל בריה ונותן לו כל התענוגים כדי להרחיב דעתו לעבודת הבורא, ויהיה ויקרא לשון תענוג, כמו (ישעיה נח, יג) וקראת לשבת עונג:

ויקרא אל משה (א, א). אלף זעירא (זח"א רלד:), ונפרש ג"כ הפסוקים, פסוק (ישעיה מה, יא) [ה]אותיות שאלוני על בני ועל פועל ידי תצוֻוני, ועוד פסוק (תהלים קלו, ד) לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו.

דהנה הבעל הגדה יסד חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, ואיתא חייב אדם לזכור יציאת מצרים בכל יום, דהנה השי"ת ברא עולמו ומנהיג כל דבר בדרך הדרגה והשתלשלות, כדרך שאנו רואים שקודם היום הוא חושך ואח"כ מתחיל להאיר כוכב השחר ואח"כ מעט מעט עד שכולו אור, וכמו כן בצמיחת הארץ צומחים הזרעים מעט מעט, וכמו כן באדם ובכל דבר ודבר. אבל בעת שהיו אבותינו במצרים והגיע העת להוציאם, הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו שידד מערכות שלא בהדרגה כי לא יוכלו להתמהמה, וכאשר פירשנו ג"כ על פסוק (שמות יב, כז) אשר פסח על בתי בני ישראל,

לשון קפיצה שלא בהדרגה, מחמת שהיו משוקעי' בטומאה הוצרך הקב"ה לשדד מערכות, ואח"כ כשהעבירם את הים ומלחמת עמלק נהג אותם בהדרגה וצוה אותם למנות ספירה ואח"כ נתן להם את התורה, כמו האשה שסופרת ז' נקיים ואח"כ תטהר (זח"ג צז.:), וזה שאנו אומרים בהגדה מאפילה לאור גדול, כדברינו הנ"ל שמאפילה היה תיכף אור גדול שלא בהדרגה. כמו כן האדם הרוצה ליכנס בעבדות השי"ת וצריך להשליך מעליו כל סיג וללבן ולתקן מדותיו, צריך להשיג מקודם הגדלות ראשון, ועי"ז נדחה ממנו כל החומריות שהיה משוקע בהם, ואח"כ בא לקטנות שני בנועם מתיקות ורב טוב, וכמו שאמר יעקב אבינו ע"ה (בראשית לב, י) קטונתי מכל החסדים והאמת, דהיינו שהקטנות שני יבוא ברב טוב וחסד.

וז"פ לעושה נפלאות גדולות לבדו, דהיינו שהיה גדלות לבדו בלי שום קטנות, ע"י שהיו ישראל נצרכים לנפ[ל]אות היה להם גדלות לבדו בלי שום קטנות, כי לעולם חסדו - וזאת יהיה לנצח ולעולמים. וזה שנצטווינו לזכור יציאת מצרים בכל יום, כמו שהיה במצרים כמו כן צריך להמשיך האור הזה ג"כ עתה.

וז"פ ויקרא אל משה אלף זעירא, כדברינו הנ"ל שע"י מתן תורה השיגו גדלות ואח"כ ויקרא אל משה א' זעירא מאדם, וזוכה להשיג המדת אין כמו שאמר יעקב אבינו ע"ה (בראשית לב, י) קטונתי מכל החסדים. וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, תיבות מועד מרומז לחסדים וגבורות, דהיינו מ"ו מילוי הע"ב, וע"ד הם חילופי אותיות של שם אלהים, שמרומז על קטנות, וזהו וידבר ה' - שהשי"ת למד למשה רבינו ע"ה שזאת ינהג תמיד שינהג אותם בגדלות מקודם לקטנות.

וז"פ [ה]אותיות שאלוני על בני וכו', כי לזה נק' אותיות לשון אות ומופת, שנעשה בהם אותות ומופתים לישראל, כי הצדיק מהפך מדת הדין למדת הרחמים על ידי אותיות התורה, ונעשה מנגע עונג ודומיהן.

וזהו יהי מאורות ברקיע השמים להאיר על הארץ (ע' בראשית א, יד-טו), כי איתא בסה"ק שמשה רבינו ע"ה פעל ועשה כל הניסים לישראל ע"י שם אהי"ה בא"ת ב"ש בין כולם מספר תרמ"א, וז"ס מארת חסר (ירושלמי תענית פ"ד ה"ג) כי בגימטריא תרמ"א, וז"פ יהי מארת ברקיע השמים - דהיינו שיחוד שם הקדוש שמספר תרמ"א לפעול על ידו נסים ונפלאות, ברקיע השמים נמסר - שהצדיק שהוא מטהר כל העולמים ומבריח מהן כל הקליפות, וזהו ברקיע לשון (ע' שמות לט, ג) וירקעו פחי זהב, כי כשהקליפות יונקים ח"ו אזי העולמים נתגשמים ח"ו, והצדיק מטהר אותם, ולזה נקרא הצדיק ברקיע שמים. להאיר על הארץ - להמשיך שפע לכנסת ישראל. והיו למועדים ולימים ושנים, זאת ניתן

להצדיק לפעול ע"י שם הקדוש הנ"ל נסים ונפלאות בכל מועד וזמן שיצטרכו ישראל.
וז"פ אמת מארץ תצמח (תהלים פה, יב), כי אמת בגימטריא אהי"ה פעמים אהי"ה, מארץ תצמח - יש בהם צירוף שם הק' תצמ"ץ, ובין כולם בגימטריא תרמ"א. וצדק משמים נשקף - דהיינו כשיש צדיק שעושה יחוד הנ"ל זוכה להמשיך שפע מחסד עליון, וזהו צדק רומז על חסד אברהם שנקרא צדק (שבת קנו:, סנהדרין קח:) כמו שכתוב (ע' ישעיה מא, ב) צדק יקראו לרגליו.
וז"פ [ה]אותיות שאלוני, שהאותיות כשנבראו ונקראו בשם אותיות על שם שיתפעל ע"י אותות ומופתים לישראל, והאותיות מבקשים לפעול עמהם נסים כי כל זמן שלא נעשה עמהם עדיין הם בבחי' קטנות ודו"ק:
אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר מן הצאן תקריבו את קרבנכם (א, ב). נ"ל כי האדם הרוצה לקרב עצמו להשי"ת, מחמת גודל תשוקתו הוא ממאס בעוה"ז וכמעט שמקבל עליו יסורין ודוחק חלילה, אבל אין זה רצון הבורא ב"ה, כי בכל צרתם לו צר (ישעיה סג, ט) אפילו יחיד מישראל שרוי בצער שכינה מה אומרת כו' (סנהדרין פ"ו מ"ה), ועד"ז שמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה** הנותן סלע לצדקה בשביל שיחיה בנו הרי זה צדיק גמור (פסחים ח.), וכבר הבאתי דברי קדשו כמה פעמים יע"ש, כי גם זה הממאס בעוה"ז נקרא ג"כ צדיק, אבל זה שרוצה בתיקונו של עולם, ומיחד ומקשר עוה"ז לעולם עליון זה נקרא צדיק גמור עכ"ד.
וזפ"ה אדם כי יקריב מכם קרבן לה', דהיינו שרוצה לקרב עצמו לעשות קרבן לה', אל ימשוך על עצמו דוחק ח"ו, רק מן הבהמה מן הבקר מן הצאן, דהיינו מתוך עושר וכבוד: **וסמך** ידו על ראש העולה וכו' (א, ד). נ"ל דהנה האדם הרוצה להעלות עצמו לעבודת השי"ת ושהתורה תפילה שלו יהא רצוים לפני המקום ב"ה, צריך להשתתף עם הצדיקים, ועל ידי שיתוף עם הצדיקים תהיה כל עשיתו זכה וברורה, והצדיק נקרא ראש העולה כי הוא מעלה תמיד נשמות ישראל. וזפ"ה וסמך ידו על ראש העולה, שצריך לסמוך עצמו תמיד על הצדיק ולהשתתף עמו, אבל ונרצה לו - לעשות רצון הצדיק בלי לעבור רצונו ח"ו. עוד ונרצה לו, שתמשיך על הצדיק מרצון עליון, כי הצדיק אינו זוכר על ענייניו, ועיקר עבדותו בשביל כ"י, וצריכים להמשיך עליו מרצון עליון ולהבריח כל המקטריגים מעליו, ומי שעושה כן זוכה לכפר עליו - שע"י שממשיך על הצדיק בא עליו ג"כ השפעה ומחילה וסליחה וכפרה, כמו שפירשתי על פסוק (במדבר יא, ט) וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו, יעויין שם:

וסמך ידו על ראש העולה ונרצה לו לכפר עליו (א, ד). דהנה כתיב (ויקרא ו, ב) פתות אותה פיתים, ודרשו חז"ל (מנחות עה:) אחד לשנים ושנים לארבע, דהנה כתיב (תהלים קד, כד) כולם בחכמה עשית, שכל הויות שנתהווה הכל הי' מחכמה עליונה, וכמו שאנו רואים כשאדם רוצה לכתוב איזה אות אזי עושה מקודם יו"ד, ולזה יו"ד רומז על חכמה (ת"ז ת' יח לב.), וחכמה נק' ראשית (זח"א ל:) שהכל נתהוה ממנה. ואיתא בזוהר (ח"א כו:, לא:) חכמה עילאה חכמה תתאה, דהיינו כשבא שפע לכנסת ישראל מחכמה עליונה הוא נקרא יו"ד במילוי, כי היא נתמלאת מיו"ד עילאה כמו שכתוב (משלי ג, יט) בחכמה יסד ארץ ופירש התרגום (ת"ז ת' כא סא:) אבא יסד ברתא, ומילוי היו"ד היא וא"ו דלי"ת, וזהו פתות אותה פיתים אחד לשנים ושנים לארבע - שמהוא"ו דלי"ת נעשית הי"א שהוא אות רביעי של שם הוי"ה ב"ה וכמו שאיתא בזוהר (ח"ג י: ע' הגהות מהרח"ו ומקדש מלך) שמאות יו"ד נשתלשל הוי"ה ב"ה.

וז"פ וסמך ידו על ראש העולה, ידו לשון יו"ד, דהיינו שיושפע שפע מחכמה עליונה לכנסת ישראל שנק' ראש העולה, ונרצה לו לכפר עליו - אזי יבוא מרצון עליון לב"י ויהיה להם מחילה וסליחה וכפרה וכל טוב, ודו"ק:

עוד נ"ל, כי סוד הסמיכה מה שבכל דור ודור שהצדיק מסמיך לתלמודו הוא כדי שיהיה הכל מקושר למעלה, כי משה רבינו ע"ה סמך ליהוש(י)ע בכח שקיבל מהקב"ה, ואח"כ יהוש(י)ע לזקנים ואח"כ כל אחד לתלמידו, עד שהכל מקושר בכח עליון מהקב"ה. וזפ"ה וסמך ידו על ראש העולה, ידו נקרא הצדיק, דהיינו מה שהצדיק שבדור מסמיך לתלמידו בכוחו ית"ש וכנ"ל, אזי השי"ת ב"ה מורה דרך האמת לסמוך למי שראוי לזה, וזהו וסמך את ידו על ראש העולה - ג"כ להצדיק שראוי לזה, ונרצה לו לכפר עליו - ונפעל רצונו ית"ש לכפר עליו, ודו"ק:

והפשיט את העולה וכו' (א, ו). נ"ל כי הצדיק שעבודתו תמיד לבקש רחמים על ישראל הוא מניח ענייניו והצטרכותו והצטרכות אנשי ביתו ומתפלל תמיד בעד כלל ישראל, ולצדיק כזה צריך להעשות מלאכתו ע"י אחרים, ומוטל על כל אדם להמשיך עליו רחמים וחסדים ולהבריח כל המסטינים מעליו, וצדיק נקרא עולה כמוזכר בזוהר הקדוש (זח"ב עט:) ומשה עלה אל [ה]אלהים (שמות יט, ג), שכל עליותיו הי' אל אלהים.

וזפ"ה והפשיט את העולה, שצריך להמשיך משופר פשוט שהוא תקיעה שמרומז על מדת אברהם אבינו ע"ה שהם חסדים מגולים (זח"ג רל:, רנו:), מזה האור צריך להמשיך על הצדיק שנקרא עולה. ונתח אותה לנתחיה, ונתח לשון נחת, ירידת השפע, מפני

שהצדיק מוריד השפע לנתחיה, לכל החלקים ולכל העולמים ואינו זוכר על עצמו כנ"ל, לפיכך צריך להמשיך עליו חסדים וחיים ושלום:

עוד נ"ל כי התפילה נק' עולה כי לגבוה סלקא, וצריך האדם להאמין כמו שהוא מתפלל בזה העולם על שום ענין כמו כן השפע ההוא צריכה בכל העולמות, אבל שם היא ברוחניות מאוד בכל עולם כפי מדריגתו, והאדם אשר נתן לו השי"ת ב"ה השגה ויודע איך להמשיך השפע בכל העולמים, העיקר עבדותו להמשיך שפע ולתקן עולמים העליונים וממילא יבוא השפע גם לעוה"ז, ומי שאינו בבחינה הנ"ל צריך עכ"פ להאמין שזה הענין שהוא מבקש נוגע גם לעולמות העליונים.

וזפ"ה והפשיט את העולה, שצריך לפשוט את התפלה מזה העולם שלא להתפלל על עניני גשמיות זה העולם בלבד, אלא להמשיך שפע בכל העולמים. וז"פ ונתח אותה לנתחיה, כנ"ל שהירידת השפע תהיה לנתחיה - לכל העולמים כפי הצטרכותם. ולפי"ז ניחא מה שזוה"ק (ת"ז ת' ו' כב:) קורא על אותם שצועקים הב הב מזוני וכו', והא אנו רואים כמה תפילות שתקנו חז"ל על פרנסה, כי דברי זוה"ק אמורים במי שמבקש למלאות תאוותו, אבל מי שמתפלל כמו שהוזרכנו למעלה, בוודאי זה דרך אמת וישר:

והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו קודש קדשים מאשי ה' (ב, ג). דהנה כתיב (שמות טז, יט) איש אל יותיר ממנו עד בוקר, דהנה כל אדם צריך להתנהג עצמו במדת קטנות ובשפלתו, כי כל זמן שהוא מיעוט הירח צריך האדם לילך בעבדות במדה זו, וז"פ איש אל יותיר ממנו - שלא יוגבה עצמו נגד חבירו לומר אני גדול ממך, רק להתנהג עצמו במדת קטנות, עד בוקר - עד שנזכה לגאולה במהרה. אבל לפעמים מחמת שלבבו ישבר בקרבו יוכל ליפול ח"ו מעבדות, צריך לפעמים להגביה עצמו, וזהו ויגבה לבו בדרכי ה' (דה"ב יז, ו), דהיינו בפנימיות צ"ל לו מדת אין, רק בחיצוניות צ"ל לו לפעמים התנשאות כדי להגביה עצמו לעבדות. וכמו **ששמעתי אומרים** בשמים ממעל (דברים ד, לט) מה שהוא מצורך העבדות תהיה ממעל - בהתנשאות, ועל הארץ מתחת, אבל במילי דעלמא צ"ל במדת אין.

וז"פ והנותרת מן המנחה, דהיינו שהמותרות שלו הוא מחמת יראה שלא יזיק ח"ו לו לעבדות השי"ת, ומנחה רומז ליראה, כי הנקודה מתיבת מִנְחָה והנקודה של יִרְאָה הם שווים, ויראה הוא ג"כ נקודה של שִׂמְחָה, דהיינו מחמת גודל היראה שלו ושלא יזוק לו ח"ו להעבדות צ"ל בהתרוממות ובשמחה, וזה והנותרת מן המנחה - דהיינו מה שנדמה שיש לו מותרת, הוא מחמת יראה. לאהרן ולבניו קודש קדשים - הד"ז הוא לאהרן ולבניו והוא קודש קדשים מאשי ה':

פתות אותה פיתים וכו' (ב, ו). כי האדם הרוצה להתפלל על פרנסה צריך להמשיך שפע בכל העולמים כמו שזכרנו למעלה, וזה פתות אותה - כשתרצה לפתות את השכינה, עבור הפרנסה וזה מרומז בתיבת פיתים לשון פת, תראה לעשות כנ"ל, וז"פ ויצקת - לשון שפיכה והמשכה על השכינה, ושמן רומז לחכמה (זח"ג לד.), ומשם יהיה נמשך שפע על כל העולמים ואח"כ יבוא השפע עליו, וזה מנחה הוא - יהיה נחת רוח בעולם. עוד ויצקת לשון מצוקי השכינה, תראה להעביר אותם, ולהמשיך עליה מחכמה עילאה, חכמה תחיה את בעליה (קהלת ז, יב), ויבוא חיים על כל ישראל, ודו"ק:

עוד נ"ל, דהנה איתא בגמרא (עירובין ק:) צריך לפייס ואח"כ לבעול, והנה דברי חז"ל לא בדברי גשמיי לבד נאמרו כי דבריהם נאמרו ברומו של עולם, וזה רומז כאשר הקב"ה כביכול מיחד עם הכנסת ישראל צריך מקודם לפייס אותה, ומה הוא הפיוס שלה - להשפיע טוב לבניו בני ישראל עם קדושו, ואחר הפיוס נעשה יחוד. וז"פ פתות אותה פיתים, רומז לפיוס וכנ"ל, ויצקת (עליו) [עליה] שמן - רומז ליחוד ודו"ק:

ואם תקריב מנחת ביכורים לה' אביב וכו' (ב, יד). נ"ל, אם רצונך להעלות נשמות ישראל להאירם אותם שלא טעמו עדיין טעם עבדותו ית"ש, תראה להמשיך עליהם מקודם כל טוב. וז"פ אם תקריב - שתקרב להשי"ת נשמות ישראל, וזה מנחת בכורים אביב - תמשיך עליהם חסדים וניסים ונפלאות, כי אביב רומז על חודש ניסן שהוא חסד (ע' פרדס שכ"א פי"ז). קלוי באש - ותמשיך עליהם התלהבות שיתלהבו נפשם לעבודתו ית"ש, כי עיקר העבדות הוא בהתלהבות. גרש כרמל, דהנה איתא (ע' סנהדרין כו:) תורה מתשת כוחו של אדם, וכתיב (תהלים לה, י) כל עצמותי תאמרנה ה', שצריך האדם לשבור לכתת גופו לעבודתו ית"ש וזוכה לטעום טעם מהעבדות, וזה נותן לו חיות, וזה גרשׁ לשון שבירה וכנ"ל, אבל כרמל - יזכה לטעום נועם מהעבדות וזה יתן לו חיות. תקריב את מנחת בכוריך, עפ"י מה **ששמעתי אומרים** על פסוק (ויקרא י, טז) דרש דרש משה, בפרשת שמיני, דרש בסוף שיטה ודרש בתחילת שיטה (מסכת סופרים ט, ב), דהיינו שצריך שידמה לאדם שלא פעל עדיין ועשה בעבדות השי"ת, ובאמת גדול אדונינו ורב כח ומי יכול להתפאר בעצמו שיצא ידי חובתו וזה דרש בסוף שיטה, ואח"כ דרש בתחלת שיטה להורות שלא התחיל עדיין, וזה תקריב את מנחת בכוריך פעם שנית, להורות שצריך להתחיל מחדש, שעד עתה לא עשיתי עדיין כלום:

ואת כל חלבו ירים ממנו והקטיר המזבחה (ד, יט). נ"ל שמי שזוכה לעבדות השי"ת מחויב לסלק הנאתו רק לעשות נחת רוח לפניו ית"ש, וצריך להעלות התענוג למעלה.

וז"פ ואת כל חלבו ירים ממנו - יסלק ההנאה מאתו, וזהו ירים לשון התרוממות, להעלות התענוג למעלה, והקטיר המזבחה - רק לקשר הכל בהשכינה שנק' מזבח (זח"ג כד.):

צו

והרים את הדשן אשר תאכל האש את העולה וכו' (ו, ג). ונקדים לפרש הפסוק (שמות יט, ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, דאיתא בגמרא (ע' מכות יב., וע' פיה"מ להרמב"ם תרומות פ"ח מ"א) על פסוק בירך ה' חילו ופועל ידיו תרצה (דברים לג, יא), ודרשו חז"ל כהן חלל שעבד עבודתו כשירה, וזה נרמז בפסוק ואתם תהיו ממלכת כהנים - שתהיו בבחינת כהנים, כי לפעמים נופל על האדם בושה גדולה כשרוצה לעבוד הבורא ב"ה ולפעמים הוא מונע עצמו מעבדות השי"ת, אבל זה עצת יצר הרע כדי לבטל אותו מעבדות השי"ת, והדרך האמת שקודם עשיתו התורה ומצות יתחרט מאוד ויכיר שפלותו באמת איך שאינו ראוי לאותו עבדות, ותיכף ילך ללמוד או להתפלל או לאיזה מצוה ואז יהיה עבודתו רצויה לפני השי"ת, וזה נקרא כהן חלל שעבד - אע"פ שבאמת הוא שפל אעפ"כ עבודתו כשירה. ולזה צריך להיות דבוק בהצדיקים, שהצדיק מעלה כל העולמים ומעלה ג"כ לאדם כזה אע"פ שהוא באמת שפל, וזפ"ה והרים את הדשן, שהצדיק מעלה את האדם שהוא בחינת דשן לשון אפר. ומפרש הפסוק אשר תאכל האש את העולה - איזה בחינת דשן יכול הצדיק להעלות, מי שהוא בחינת אש, שיש לו התלהבות גדול שע"י שמכיר שפלותו באמת מתלהב לבו לעבודת הבורא ב"ה, ואע"פ שגחלת נק' ג"כ בשם אש כמאמר התנא (אבות פ"ב מ"י) הוי זהיר בגחלתן וכו', אבל שלהבת עולה עד למעלה (ע' שבת כ.), ולפיכך כתיב אשר תאכל האש את העולה - שעולה למעלה, וזה נקרא שלהובתא דרחמא שלהבת י"ה, ועל ידי התלהבות אינו שומע ליצר הרע וזובח יצרו, וז"פ על המזבח - שזובח יצרו:

והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו וכו' (ו, ט). נ"ל דהנה איתא בגמרא (ר"ה יז.:) על פסוק נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו (מיכה ז, יח), למי נושא עון ועובר על פשע למי שמשים עצמו כשיריים. ונראה לומר שכוונת הגמרא כך הוא, למי נושא עון וכו' - היינו בשביל מי נושא עון לכל ישראל, למי שמשים עצמו כשיריים - שמי שמשים עצמו כשיריים זוכה להמשיך מחילה וסליחה וכפרה לכל ישראל. וזפ"ה והנותרת ממנה, דהיינו שמי שהוא בעיניו כשיריים, יאכלו אהרן ובניו - זוכה להמשיך השפעה כמו אהרן ובניו שהיו נבחרים לכך שיהיה ע"י מחילה וסליחה וכפרה לישראל כמו כן האיש שהוא בעיניו כשיריים זוכה ג"כ להמשיך לישראל מחילה וסליחה וכפרה וכל טוב להם:

לא תאפה חמץ חלקם נתתי אותם מאשי קודש קדשים הוא כחטאת וכאשם (ו, י). נ"ל דאיתא בכתבי האר"י זלה"ה הנזהר ממשהו חמץ מובטח לו שלא יחטא כל השנה, ע"כ צריך האדם לשמור עצמו בכל מה דאפשר, ולכן נק' מצה שמירה, וזה אי אפשר לאדם שיזהר ממנו כי אם הקב"ה ישלח מלאכים ממונים על השמירה וישמרו אותו, וז"פ לא תאפה חמץ חלקם - לשון חֶלֶק, בלי שום נידנוד חמץ, נתתי אותה מאשי - דהיינו שאשלח לך מלאכים שישמרו אותך שמלאכים נק' אישי (זח"ב מג., ע' אוצר הכבוד ר"ה כד):

עוד נ"ל, כי עשר מיני מלאכות המה בפת ואפיה הוא גמר מלאכת', ולכן המדה עשירית הוא המלכות נק' בשם אפיה לשון אף י"ה - שמבעתת הרשעים, וחמץ רומז על הקליפות (זח"א רכו:), ועבדות הצדיקים הוא תמיד להאיר זאת המדה ולהמשיך לה שפע, וממשיכים לה נטירתה שלא יינקו הקליפות מהשפע שלה, והצדיק שעושה תמיד כנ"ל אינו משגיח על עניני עצמו ופרנסת אנשי ביתו, עכ"ז חלקו מוכן אצל השי"ת. וז"פ לא תאפה חמץ - שהצדיק מבריח החמץ מבחינת אפיה, חלקם נתתי אותה מאשי - דהיינו חלק פרנסתם וקדושתם נתתי אותה מאשי, היינו יותר מהמלאכים, ואם תקשה לך מ"מ יותר, ותירוץ הכתוב - קודש קדשים הוא כחטאת וכאשם - שהיינו שבעוה"ז שהוא מלא חסרונות ואעפ"כ קודש קדשים הוא ולבו בוער תמיד לעבודת הבורא ב"ה ומאיר כל העולמים בקדושתו, לזה יתן לו השי"ת שפע יותר מהמלאכים:

וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו (ז, י). דהנה **כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה** פירש על פסוק (תהלים כב, כה) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני, דהיינו שחשוב לפני השי"ת מה שאדם מכיר מיעוט ערכו הגם שהוא באמת שפל אעפ"כ חשוב לפניו ית"ש, וזה כי לא בזה ולא שיקץ ענות - ההכנעה של עני, הגם שהוא באמת עני בדעת, עכ"ד. וז"פ וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה, דהיינו הן מי שהוא במעלה גדולה ואור נשמתו מאיר בו, וזה בלולה בשמן. וחריבה - והן מי שהוא חריב שאין בו לחלוחית. לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו - כולם ישתוו ויופיע עליהם אורו ית"ש, ע"י שכל אחד בבחינה שלו יכיר מיעוט ערכו יבוא עליו שפעו הטוב:

כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם (ח, לד). נ"ל דהנה בני ישראל שהיו במצרים מחמת שהיו משוקעים בטומאה ובקושי שיעבוד לא יוכלו להשיג הארה מאתו השי"ת, רק כשבא להם הו[ו]פעת אור מלמעלה וצוה אותם ליקח קרבן לפסח השיגו תיכף תשובה עילאה, ולזה נק' שבת שקודם הפסח שבת הגדול, כי איתא בזוה"ק אית שבת לעילא ואית שבת לתתא, סוד בינה ומלכות, ושבת הגדול רומז לבינה (זח"ב רד.), והשיגו תיכף בשבת זו מחילה וסליחה וכפרה, בחינה אחת עם יוה"כ.

וז"פ כאשר עשה ביום הזה וכו', יום הזה נקרא יוה"כ, דהיינו כמו שהשי"ת עושה את יוה"כ וקבע אותו ליום מחילה וסליחה וכפרה להשיג בו תשובה עילאה, צוה ה' לעשות לכפר עליכם - כמו כן על ידי העובדא של האדם יוכל ג"כ להשיג מחילה וסליחה וכפרה כמו ביוה"כ:

עוד י"ל, דהנה אנו אומרים (ברכת יוצר אור) ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, דהנה השי"ת ב"ה כביכול כשעלה ברצונו הפשוט לברוא את העולם להיטיב לברואיו (ע"ח ש' הכללים פ"א), נתן זאת ביד האדם להמשיך ע"י מעשיו משפעו וטובו תמיד לעולם המעשה, וז"פ ובטובו - היינו מה שעלה ברצונו הפשוט להיטיב לברואיו, מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. וזה ג"כ פירוש הפסוק כאשר עשה ביום הזה - יום הזה נקרא עולם המעשה, היינו בבוראו עוה"ז להיטיב לברואיו, צוה ה' לעשות - דהיינו להמשיך מטובו על ידי עשית האדם שיהיה כל טוב לישראל:

עוד נ"ל, בהקדם פירוש **כאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה** על פסוק (תהלים לג, כב) יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך, דהנה השי"ת יסד עולמו בדרך משפיע ומקבל, וכמו כן בעולמים העליונים, והשי"ת מתאוה לתפלתן של צדיקים (יבמות סד.) והם מ"נ, אבל לפעמים בלתי אפשר ליתן מ"נ, וזאת ביקש דוד המלך ע"ה יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך - כאילו היינו נותנים מ"נ, עכ"ד. וז"פ כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות, דהיינו שהשי"ת צוה שפעו וחסדו עלינו כאלו היינו נותנים מ"נ, וזה כאשר עשה ביום הזה, כי הכ"ף הוא הדמיון:

שמיני

ויהי ביום השמיני קרא משה וכו' (ט, א). ונקדים לפרש הפסוק (תהלים קמט, ט) הדר הוא לכל חסידיו הללויה, ואיתא במשנה (זח"ג רכב:) איזהו[ן] חסיד המתחסד עם קונו, ואיתא (ר"ה לב.) בעשרה מאמרות נברא העולם והלא אינם אלא ט' אלא בראשית נמי מאמר הוא, וקשה דה"ל לכתוב בפירוש ויאמר. אבל נ"ל, דאיתא (פרד"א פ"ג) קודם שנברא העולם היה הוא ושמו לבד, ומבשרי אחזה אלהי - כמו שאדם קודם עשיתו איזה מצוה הדבר הזה הוא אצלו בציור המחשבה, כמו כן כביכול אין ערוך אליו היה ג"כ המאמר במחשבה, ומאמר הוא לשון קידושין (יבמות פ"ב מ"א) וקידושין צריכים להיות עם זולתו, וזהו בראשית נמי מאמר הוא - שהיה בציור מחשבתו הקדומה.

ואיתא (בר"ר ח, ב) שהתורה נבראת אלפים שנה קודם שנברא העולם, ואלפים שנה רומז על תרין אלפין אלוף חכמה אלוף בינה (פרדס שכ"ב פ"ד), שורש התשובה, וז"ס

תשובה קדמה לעולם (פסחים נד., בר"ר א, ד), ונק' מלך הדר עלמא דחירות שלא הוזכר בו מיתה כלל (ע' טעמי המצות פ' תזריע), וז"ס השופר יובלא (ר"ה כו.), וז"פ הדר הוא לכל חסידיו - דהיינו להמשיך מאור הבינה שנק' מלך הדר, לכל חסידיו - המתחסד עם קונו, וג"כ לדרא בתראה שנק' רגלי חסידיו, הללויה - ואז יתוקן כל שיעור קומה עליונה, כי הלל בגימטריא אדנ"י (פע"ח ש' חג המצות פ"ה), והוא"ו רומז לת"ת (זח"ג לג:), י"ה רומז לאו"א (זח"א טז:).

וזפ"ה ויהי ביום השמיני, דהיינו להמשיך מאור הבינה שנק' יום השמיני (זח"ג לז. ע' מק"מ), קרא משה - זאת יוכל להמשיך ולהשפיע מי שהוא בחינת משה, סוד הדעת (זח"ב רכא.), לאהרן ולבניו - ויוכל ג"כ להשפיע אפילו להצדיקים שהם בחי' אהרן ולבניו ולתלמידיו שנק' ג"כ בניו, ולזקני ישראל - ולכל ישראל עם קדושו:

ויקרב את המנחה וימלא כפו ממנה וכו' (ט, יז). ויבואר ג"כ טעם מה שמנחה צ"ל הגשה בקרן מערבית דרומית (סוטה יד:), ויבואר על פי מה שפירשנו כבר בפרשת ויקרא שמנחה רומז ליראה, כי הנקודה של מִנְחָה ונקודה של יִרְאָה הם שווים, ומי שהוא בבחינת יראה הוא בוש מאוד לגשת לאיזה עבדות, וצ"ל בהתרוממות ובשמחה ויגבה לבו בדרכי ה' (דה"ב יז, ו) ונקודה של שִׂמְחָה הוא ג"כ נקודה של מנחה, ולזה צריך המנחה להיות הגשה בקרן דרומית מערבית כי מערבית רומז ליראה, ודרומית הוא ימין חסד אברהם (זח"א רמג., רנט.), דהיינו למי שהוא בבחינת יראה להמשיך אליו ימין ויהיה בשמחה.

וז"פ ויקרב את המנחה - כדברינו הנ"ל, וימלא כפו ממנה - להמשיך אליו מכף רומז לכת"ר (ת"ז ת' ע' קלא:), והקטיר על המזבח - והמשיך והקשיר האור הזה אפילו למי שאינו עדיין בשלימות ורק שהוא זובח יצרו, מלבד עולת הבוקר - אפילו מי שהוא מלבד, שלא טעם עדיין אור הבוקר, אעפ"כ המשיך אליו אור הקדוש וכנ"ל:

וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם (ט, כב). ויש לדקדק בזה הרבה, א' דהול"ל אל בני ישראל. ועוד דהול"ל על, כמו שכתוב (במדבר ו, כז) ושמו את שמי על בני ישראל. ועוד צריך ליתן טעם הקרי והכתיב. ונ"ל דהנה הצדיק שהמשיך שפע מלמעלה צריך להמשיך שפע לכל ישראל, אבל צריך להתחכם ולהתבונן בדבר זה מאוד, כי למי שהוא צדיק גמור יוכל להמשיך לו כל השפעות ובודאי לא יזיק לו כלום, אבל למי שאינו עדיין צדיק צריך הצדיק שממשיך שפע להיות זהיר מאוד שלא יזיק לו ח"ו שפע יתירה, וימשיך לו שפע רק כפי יכלתו. וזפ"ה וישא אהרן את ידיו אל העם, אהרן נקרא הצדיק, את ידיו אל העם לשון עממות ואינם עדיין בשלימות, ולזה כתיב אל העם - דהיינו בשוה להם

וכפי יכלתם מה שיוכלו לסבול, שלא יזיק להם שפע יתירה. ולזה כתיב ידו וקרינן ידיו, כי הקרי הוא הקול יוצא מהקנה מקום שאין בו אכילה ושתיה (זח"ג רלב.), רומז לאדם צדיק וכבר סילק מאתו תאות הזמן, לזה יוכל להמשיך שפע רב בשתי ידיו כי בודאי לא יזיק לו כלום, וידו כתיב, שזה רומז למעשה, צריך לשקול בפלס מאזני להמשיך שפע שלא יזיק לו ח"ו.

ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים, דהיינו שברכתו הי' שהממשלה תהיה ביד הצדיק שיש לו שייכות בזה העולם וכל רצונו וחפצו שיהיה העולם בתיקון, ורצונו להמשיך ולהשפיע תמיד לזה העולם. וירד, לשון ממשלה. מעשות החטאת, חטאת נק' הצדיק הנ"ל, כי חטאת יש בו חלק לגבוה ולבעלים (ספרא פ' שמיני פ"ב), וזה הי' בחינת אברהם כשהיה נקרא אברהם בה"א נוספות לו, והעולה רומז להצדיק שהוא כולו כליל ואין לו שייכות בזה העולם, וזאת היה בחינת אברם. והשלמים - לכולם המשיך חיים ושלום:

וישמע משה וייטב בעיניו (י, כ). וקשה דהול"ל וייטב בלבו. ונ"ל דהנה הצדיק השומע דיבורים של בני אדם צריך ליקח לעצמו מהם רמיזא דחכמתא, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט, צט) מכל מלמדי השכלתי, ובעשותו כן אזי הוא מאיר מעיינותיו החכמה. וז"פ וישמע משה, שהצדיק שרומז למשה שומע הדיבורים וכנ"ל, ועי"ז וייטב בעיניו - וייטב לשון אור ובהירות כמו בהטיבו (שמות ל, ז), בעיניו לשון מעיין - דהיינו שעי"ז הנ"ל הוא מאיר מעיינותיו החכמה וכנ"ל:

תזריע

וביום השמיני ימול בשר ערלתו (יב, ג). ויש לדקדק דלכאורה הוא"ו של וביום מיותרת, והל"ל ביום וכו'. ונ"ל דהנה כל אדם צריך להסיר ולהשליך הרע מעליו ולהמשיך על עצמו מאור הצפון, כי ע"י שהנחש הטיל זהומא גרם מסכים המבדילים בינינו ובין קונינו, וצריך האדם לשבר הרע ולהסיר המסכים ושיופיע האור הקדוש עלינו בלי שום מסך, ולאו כל אדם יוכל לפעול זאת כי אם הצדיק. וזפ"ה וביום השמיני, שמיני נקרא הצדיק, כי בעולם יש שבעת ימי הבנין ושמיני הוא למעלה מהזמן רומז לבינה, כמו כן הצדיק ג"כ כל כוחו ומחשבתו הוא למעלה מהזמן ולהמשיך משם לישראל כל טוב, וזה וביום השמיני, הוא"ו רומז לדביקות, דהיינו מי שהוא דבוק להצדיק, ימול בשר ערלתו - זוכה ג"כ שימול בשר ערלתו ויסיר כל המסכים וממילא יבוא הטוב עלינו:

עוד נ"ל, וביום השמיני נקרא עולם הדיבור שהוא מדריגה שמיני מעילא לתתא, וזה וביום השמיני, דהיינו שישראל יהיו במעלה גדולה שיפעלו הכל בדיבורם הטוב, וזה וביום השמיני ימול בשר ערלתו - שהדיבורים יפעלו שיסיר כל המסכים ויבוא הטוב לישראל ודו"ק:

מצורע

והעמיד הכהן המטהר וכו' (יד, יא). ונקדים לפרש הגמרא (ע' יומא לח:) הבא לטהר מסייעין אותו, ויש לדקדק דהול"ל הרוצה לטהר, מה[ו] הבא. נ"ל דהנה האדם הרוצה לתקן ולהאיר נשמתו, בלתי אפשרי בענין אחר רק ע"י הצדיק, כי כן צוה הש"י שכל התיקונים והשפעות יהי' ע"י הצדיק, וז"פ הגמרא הבא לטהר - דהיינו שבא להצדיק בשביל לטהר נשמתו. מסייעין אותו מן השמים - צריך ליתן לו סיוע שלא יהיה שום מניעה ויכול לבוא להצדיק בהרחבה. עוד פי' הבא לטהר מסייעין אותו, דהאדם הבא להצדיק לפעול למענו הצטרכותו, צריך האדם מקודם לבקש רחמים על הצדיק שיצליח בתפילתו, וממילא נפעל ענינו, אבל כשבא להצדיק וכוונתו רק לענינו אזי יוכל ח"ו לבלבל את הצדיק חלילה, וצריך שיהיה כוונתו כנ"ל, וזה הבא לטהר מסייעין אותו - צריך לסייע את הצדיק ולבקש רחמים עליו.

וזפ"ה והעמיד הכהן המטהר את [ה]איש המטהר, כהן נקרא הצדיק, דהיינו שהצדיק יוכל להשפיע להבאים אליו ע"י כנ"ל בני חיי ומזוני, ותיבת והעמיד כולל בני חיי ומזוני כי כן שמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה** פירוש על משנה (אבות פ"א מ"א) והעמידו תלמידים הרבה. ואותם לפני ה' - ועוד פועל הצדיק שממשיך לישראל אותות ומופתים שלא כדרך הטבע, ועי"ז נתפרנס אלהותו ית"ש, וזה ואותם לשון אותות, ועי"ז לפני ה' - יהיו ישראל לפני ה' תמיד ויכירו נפלאותיו, ויהיו דביקים בו ית"ש. פתח אוהל מועד - שאע"פ שיהיו לפני ה' אעפ"כ ידמה להם שהם פתח אהל מועד, שלא התחילו עדיין מאומה, ויתחילו מחדש:

ומן השמן יצוק הכהן על כף הכהן השמאלית (יד, כו). ונקדים לפרש הפסוק (משלי כז, ט) שמן וקטורת ישמח לב, דהנה יש בעולם צדיקים שכל עבודתם שהם משגיחים רק על עצמם, ועי"ז אינם בשמחה כי הם מסתכלים בשפלותם, אבל צריך לשכוח את עצמו וכל עבודתו יהיה רק להמשיך על ישראל כל טוב ממקור השפע. והנה חו"ב נק' תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין (זח"ג ד.), והצדיק פועל בעבודתו שיתחברו יותר ויותר ועי"ז יבוא מהם השפעה לישראל, וז"פ שמן וקטורת, שמן רומז לחכמה שהוא בחשאי (זח"ג

לט.), וקטורת רומז לבינה כי הקול יפה לבשמים (ע' כריתות ו:). ונוכל לומר שבשביל זה נצטווינו לי"א סימני הקטורת, כי ההולדות וא"ו הוא נשתלשל מהי"א עילאה רומז לבינה (זח"ב קנח.), וזה שמן וקטורת רומז לחו"ב וכנ"ל, וע"י שמחברם וכנ"ל מביא השפעה לישראל. ישמח לב - וזוכה ג"כ שבא אליו שמחה גדולה.

וזפ"ה ומן השמן יצוק הכהן, דהיינו שבאם יש ח"ו צוקה לישראל תראה לחבר חו"ב שעי"ז יבוא השפע לישראל, ויצוק לשון יציק, דבר זה הוא תיקון - שתחבר חו"ב ותמשיך מחכמה לבינה, וזהו על כף הכהן השמאלית רומז לבינה (זח"ג רכד.), ודו"ק:

עוד נ"ל עפ"י הנ"ל שיש צדיקים שמסתכלים תמיד בשפלותם ועי"ז אינם יכולים להשפיע, וצריך הצדיק יסוד עולם התומך העולם בהמשכתו השפעה ע"י כוחו להמשיך ג"כ מבחינת ימין להצדיק הנ"ל, ויטעים נועם בעבודתו, ועי"כ יוכל ג"כ להמשיך השפעה. וז"פ ומן השמן רומז לחכמה שהוא ימין, יצוק הכהן - הצדיק יסוד עולם ימשיך השפעה מבחינת ימין להצדיק הנ"ל, וזהו על כף הכהן השמאלית - להצדיק שהוא בעיניו כעב וענן שהוא חושך ואינו מאיר בעיני עצמו, וכף לשון ענן כמו שכתוב (איוב לו לב, ע' רש"י ואב"ע) על כפים כסה אור, וזהו ג"כ השמאלית - שדומה בעיניו שהוא בצד שמאל, והצדיק יסוד עולם ממשיך אליו מבחינת ימין שיטעום נועם מהעבדות וכנ"ל:

ואם טהרה מזובה וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר (טו, כח). יבואר על פי דברינו שדברנו כבר שהשי"ת ב"ה ברוב רחמיו וחסדיו נותן לאדם הרוצה להדבק בו ית' הארה ראשונה שנק' גדלות ראשון, ואח"כ לוקחים מאתו ונשאר לו רק רשימה בעלמא, ובזה הרשימה הוא מתעורר בעצמו וזוכה אח"כ לגדלות שני שנשאר אצלו לקיים. וכמו כן היה במצרים, שהיו משוקעים בטומאה אבל הגיע עת דודים וריחם השי"ת עליהם ונותן להם תיכף גדלות ראשון שלא בהדרגה, וז"ס שנצטווינו לזכור יציאת מצרים בכל יום כדי להתעורר עלינו אור הקדוש הזה שהשיגו אבותינו במצרים בעת הגאולה, ואח"כ ניהג אותם בהדרגה וצוה אותם לספור ספירה קודם מתן תורה כמו שהאשה סופר(ו)ת ז' נקיים קודם טבילתה (זח"ג צז.:).

וזפ"ה ואם טהרה מזובה, רומז לדברינו הנ"ל, דהיינו שבא' השגת אור הקדו' שנק' גדלות ראשון, וספרה לה שבעת ימים - צריך אח"כ להיות שוב בהכנעה נק' קטנות שני, לומר שלא התחיל עדיין כלום וצריך להתחיל מחדש, וזה וספרה לה שבעת ימים, ואחר תטהר - וזוכה לגדלות שני.

אחרי מות

בזאת יבא אהרן אל הקודש וכו' (טז, ג). נ"ל דאיתא בגמרא (ברכות ח.) לעולם יכנס אדם שיעור ב' פתחים ויתפלל, ושיעור ב' פתחים נקרא יראה ואהבה (ע' זח"ג ח:). וזפ"ה בזאת יבוא אהרן אל הקודש - בזאת תבוא להקדושה, בפר בן בקר לחטאת - רומז על מדת אהבה בחינת אברהם (זח"ב רנו:), ואל הבקר רץ אברהם (בראשית יח, ז), ואיל לעולה - רומז על מדת יראה בחינת יצחק (זח"ג שב.), אילו של יצחק:

וכל אדם לא יהיה באוהל מועד (טז, יז). והקשו מפ(ו)רשי התורה (ע' ויק"ר כא, יב) על לשון וכל אדם, הלא אהרן היה שם. ונראה דהנה יש כמה מדריגות בעבדות ה', ובחינת אדם הוא מדריגה גבוה מאוד, ולא יקרא בשם אדם אלא מי שמתקן נר"נ שלו בשלימות, וזולתו יקראו בשם בשר אדם, והאיש שתיקן נר"נ שלו בשלימות צריך להמשיך מהאלף הנק' יום שכולו ארוך אל הדעת עליון ומדעת עליון לנוה אפריון הוא מדת מלכות הק' (ע' פרדס שכ"ג ע' אפריון וע' נוה), וזה נקרא אדם ר"ת א"רוך ד"עת מ"לכות, וזה נקרא התקשרות נפש ברוח ורוח בנשמה (ע' זח"ג כד:-כה.). והנה משה נקרא שושבינא דמלכא (זח"ג כ.) לפי שעל ידו נתנה התורה לישראל וירד הקב"ה כביכול אל ישראל כמו שכתוב (שמות יט, כ) וירד ה' על הר סיני, ואהרן נקרא שושבינא דמטרוניתא (זוה"ק שם) לפי שהקריב את ישראל לאביהם שבשמים (ע' אבות פ"א מי"ב), ועשה שלום בין אדם לחבירו, פירוש שהמשיך שלום מאדם עליון לזעיר, ובין איש לאשתו הוא בחינת ו"ה (פע"ח ש' הברכות פ"ז, לקוטי הש"ס שבת). והנה מבשרי אחזה אלהי, כמו שאנו רואים שאחרי הבאת השושבינין את החתן והכלה להחדר המיוחד מיד בורחים משם, כן הוא לעילא ביחוד עליון, ומלבד בחי' נר"נ יש עוד בחי' חיה יחידה ושם אחדות גמור אשר לא יתכן לומר שם בזה לשון קישור, וזה הוא בחינת משיח, והאיש שאינו בבחי' חיה יחידה הגם שהגיע לבחינת אדם הנ"ל אעפ"כ לא יוכל לגשת אל הקודש פנימה. וזה וכל אדם, פירוש מי שאינו אלא בחינת אדם כנ"ל, לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש - פירוש בשעת היחוד, עד צאתו - עד שיצא מהגלות המר מהר. וכפר בעדו, על דרך הגמרא (חולין ס:) הביאו עלי כפרה שמעטתי את הירח, וזה וכפר בעדו - פירוש שיושג אור כפרה מעצמותו ית"ש אל עצמו כביכול, ובעד ביתו - הוא השכינה הקדושה (ת"ז הקדמה ב.) שיוגדל אורה במהרה בימינו ויהיו שני המאורות הגדולים, ובעד כל קהל ישראל - ומזה יומשך שפע ברכה והצלחה ובריאות בני חיי ומזוני ורפואה והצלה לכל ישראל אמן כן יהי רצון, ודו"ק:

ובא אהרן אל אוהל מועד ופשט את בגדי הבד וכו' (טז, כג). דהנה אהרן הכהן שורשו היה בחכמה עליונה (לקוטי תורה פ' ויקרא), ובמעשה העגל רצה להעלות כל ישראל עמו לשורש החכמה הנקרא גולמא (זח"א טו. ע' דרך אמת) ששם הי' הכל באחדות גמור הטוב והרע, רק כשהי' השתלש[ל]ות העולמות נפרד הרע מהטוב, וכמו שני השעירים שהיו בתכלית הפירוד ובראשית המחשבה היה באחדות גמור, וכדוגמת פשוטי כלי עץ ומתכות, שבתחלה הם גולם ואינו ידוע מה שיתהוה מהם, ואחר שיעשה מהם האומן כרצונו נראה בעליל שבתחלה היה מוכן לזה הכלי שנעשה, ורצה אהרן להעלותם לראשית המחשבה הנק' חכמה ששם יבוטל היצר הרע, והעלה את שבט לוי ושאר כשרי ישראל, מלבד הערב רב שלא רצו להֵעָלות עמו והמשיכו גם ישראל אחר עצתם הרעה, וידוע שאהרן היה משורש קין מפנימיות שלו שהוא גבוה מאוד, וקין חטא שהביא מנחה מפרי האדמה (בראשית ד, ג) שהוא פשתן (תנחומא בראשית ט, ע' טעמי המצות פ' קדושים), ואיתא בגמרא (ע' ב"מ קט. וברש"י) שהפשתן מכלה השדה לשבע שנים, לכן לתיקון הדבר שמש בבגדי הבד בשעת עבודה.

וידוע שאהרן היה אוהב שלום ורודף שלום (אבות פ"א מי"ב), וכל צדיק שאוהב ה' באהבת ישראל, ואוחז בדרכיו לעשות שלום בעולם בא אהרן אליו ומתאחד עמו באור אחד, וז"פ ובא אהרן אל אוהל מועד - פירוש שהצדיקים שעובדים הבורא ית"ש באהבת ישראל ומשימין שלום ביניהם בא אהרן אליהם לסייע להם לעבדותם ומתקבץ עמהם תחת אור אחד, שאוהל הוא לשון אור כמו בהלו נרו (איוב כט, ג). ופשט את בגדי הבד אשר לבש, פירוש כי יש אנשים שהם משורש קין ואינם מהפנימיות שלו, ופשט מהם אהרן את הבגדים אשר הם מהרע שבקין ויביאם אל הקדושה, וזה בבואו אל הקודש, ושם הוא הצירוף יתהלל המתהלל השכל וידוע (ירמיה ט, כג) והוא שורש החכמה, והניחם שם - פירוש שיהיה להם נייחא:

ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה (טז, כה). ויבואר ג"כ הטעם מה דאיתא בגמרא (יומא לו.) שעולה מכפרת על חייבי עשה, וחטאת על לא תעשה (ע' זבחים ז.), ולכאורה איפכא איבעי למיעבד, שהעולה שהיא כולה כליל הו"ל לכפר על לא תעשה, וחטאת שיש בה ג"כ הנאה לכהנים הי' להם לכפר על עשה.

אבל נ"ל דאיתא **בספר ברית מנוחה** פירוש על פסוק (שמות כג, ל) מעט מעט אגרשנו מפניך, דהאדם שהוא נתפס אצל יצר הרע וכשרוצה לשוב ולתקן עצמו צריך התיקון להיות מעט מעט, כי אם היה הרע נדחה ממנו תיכף לא היה נשאר בו חיות כלל, על כן צריך התיקון להיות מעט מעט עכ"ד. ובזה פי' ג"כ הפסוק (ויקרא טז, ל) כי ביום הזה

יכפר עליכם, אם רצונך להמשיך כפרה לישראל יהיה כנ"ל, וזה כי ביום הזה - כמו היום שמתחיל להאיר מעט מעט עד שנעשה כולו אור, כמו כן יהיה המשכת כפרה לישראל מעט מעט.

ובזה מתורץ קושי' הנ"ל, שאדם שעבר על לא תעשה ויצא מגדר, צריך תיקונו להיות מעט מעט וכנ"ל, לזה כפרתו צ"ל חטאת שיש בו ג"כ הנאה לכהנים, ומי שלא עבר כי אם על עשה צריך להיות תיקונו עולה שהיא כולה כליל.

וזפ"ה ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה, כדברינו הנ"ל, דהיינו מה שהוא נעזב מהיצה"ר ונשמט ממנו מעט מעט כנ"ל, איפכא בהקדושה הוא מתחיל לעלות במעט מעט, וזהו ואת חלב החטאת - דהיינו מה שהיצר הרע נחסר ממנו, וחלב רומז ליצר הרע (זח"ג רכד:), וחטאת הוא לשון חסרון, יקטיר המזבחה - ככה הוא נקשר בהקדושה:

עוד נ"ל ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה, רומז על הרשעים שהם משוקעים ביצר הרע והולכים אחר עצתו, וזה חלב החטאת, יקטיר המזבחה - צריך הצדיק לפעול שיהיו מקושרים אצלו, שלא יהיה נעשה רצונם ותאוותם רק הכל יהיה נעשה על פי הצדיק, וזה יקטיר המזבחה - שיהיו מקושרים בהצדיק שנקרא מזבח שזובח יצרו תמיד.

וז"פ הגמרא (מגילה טו.) התך זה דניאל, ולמה נקרא שמו התך שכל דברי המלכות נחתכין על פיו. וקשה דהו"ל לקרותו בשם חתך. ונ"ל דהנה הצדיק מתפלל לפניו ית"ש והשי"ת שומע לתפילותיו ומה שהצדיק גוזר הקב"ה מקיים, הגם שהצדיק עומד ומתפלל בביתו אעפ"כ רצונו נעשה בעולם, וז"פ התך זה דניאל, כי בזמן הגלות בלתי אפשרי שיהיה נעשה בפרסום רק שעומד בתפילתו בביתו וכוו[י]ן פתיחין ליה בעליתיה (דניאל ו, יא), והקב"ה מקיים דבריו, וזה שכל דברי המלכות נחתכין על פיו, והתך וחתך הם ממוצא אחד רק שהם בחילופי אתוון:

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם וכו' (טז, ל). דהנה האדם הרוצה לזכך נשמתו העיקר שיהיה תמיד בתשובה, ועכ"פ שעה אחת בכל יום בלי לשכוח, וכוונתו יהיה שכל עשיתו שעושה למטה יהיה נפעל ונעשה בעולמות העליונים לטהרם, ומה הוא טהרתם לגרש כל החיצונים שלא יאחזו בהקדושה. והנה יש צדיקים אשר כל השתוקקותם רק בעולמים העליונים ואינם משגיחים על עוה"ז שיהיה ג"כ טוב, אבל לא זה הדרך הישרה רק לחבר ולקשר עולמות התחתונים עם עולמים העליונים ולהמשיך כל טוב לעוה"ז, ובזה פירשנו הפסוק (שמות כה, יז) ועשית כפורת זהב טהור - אם רצונך להמשיך מחילה וסליחה וכפרה לישראל, זהב טהור - תראה להמשיך להם השפעות טובות, וכאשר שמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה** פירוש שלחן בצפון (יומא כא:), שצפון

רומז לתשובה כידוע, זוכה לפרנסה שרומז על שלחן, עכ"ד. וז"פ כי ביום הזה יכפר עליכם, כדברינו הנ"ל - אם רצונך להמשיך כפרה לישראל, תראה להמשיך להם כל טוב, וזה יכפר עליכם לשון כיפורי זהב. לטהר אתכם מכל חטאתיכם - זה קאי על עולמים העליונים, לטהרם ולגרש מאתם הקליפות שלא יאחזו בהקדושה. לפני ה' תטהרו - לפני ה' רומז על אהי"ה שהוא קודם הוי"ה ב"ה, משם תזכה להמשיך מחילה סליחה וכפרה לישראל:

ושמרתם את חוקותי וגו' (יח, ה). כלל גדול בעבודת ה' שלא לבקש חכמות ולברוח משכליות, רק לתור ולבקש בכל עת רצון הבורא ב"ה בשלימות ולקיים מצותיו כחוקה וכגזירות המלך, וע"י הכנעה ובושה וקדושה יוכל האדם לפעמים להתיר לעצמו לעשות מצות ה' בחכמה ובשכל, אבל יסוד ושורש העבודה היא היראה, וכל מה שמבקש האדם בבר לבב, כגון אם מבקש מדת אמת מתעורר אליו עולם האמת של מעלה ורודף אחריו מדת אמת, ואם מבקש מדת אהבה מתעורר אליו עולם אהבה ורודף אחריו מדת אהבה. **וזה** נקרא אלהי אברהם (ע' פרדס ש"ב פרק ג), כי היה האדם הגדול בענקים (יהושע יד טו, בר"ר יד ו) שורש חכמה עליונה, ופתח שער החכמה בעולם. ויצחק ראה אז התגברות מדת החכמה, וידע כי חכמה בלא יראה הוא לא טוב, ועבד הוא לפתוח שער היראה (זח"ג שב.). ויעקב אחז בעמודא דאמצעותא (זח"ג השמטות רנב:, וע' שב.) שכלל שניהם והמשיך חסדים לבני ישראל וגבורות קשות להרשעים אשר אין להם תרופה, וזה שאמר רבא כגון אנו בינונים (ברכות סא:), בחינת עמודא דאמצעיתא.

ואיתא (עוקצין פ"ג מי"ב) עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות, וכשהצדיק עובד ה' יושב האדם קדמון בעולם של הצדיק ועושה כמוהו מצותיו, והאדם קדמון עושה בחכמה ושכל, ומשם מגיע לאדם הזה שכל בזה העולם והחכמה רודפות אחריו.

וזפ"ה ושמרתם, כי שמירה הוא בחינת יראה, כי ידוע ששמירה הוא בלא תעשה (זח"ב קסה:) שירא מלעבור על רצונו ית"ש. את חוקותי, שיעשה המצות בלב נבר וזך כחוקה בלי לבקש שכל, ואח"כ עי"ז יגיע לבחינת עמודא דאמצעיתא הכולל אהבה ויראה, וזה נקרא משפט (ת"ז הקדמה יז:), וז"פ ואת משפטי. אשר יעשה אותם האדם - שהאדם קדמון עושה דוגמת מעשיו לעילא כנ"ל. וחי בהם - משם ימשך בריאות וחיים ופרנסה והצלחה ורפואה, גם וחי בהם - שחיות האדם צ"ל רק מיראת ה' ואהבתו ושלא יונעם לו ענין אחר. אני ה' - ואז ישיג וידע כי אין עוד מלבדו:

קדושים

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' (יט, ב). ופירש רש"י פרשה זו נאמרה בהקהל. ונ"ל כי כל נפש תשוקתה לעלות למעלה לשורשה כי כל העלול משתוקק להעילה, אבל באמת כוונת בעל הרצון הי' שהאיש יהא מקושר בכח מחשבתו בעולמים העליונים ולא יהיה בביטול מציאות ח"ו רק יעיין ויסתכל ג"כ בעולם המעשה, כי האדם צריך להדמות בדרכיו ית"ש (ע' שבת קלג: סוטה יד. רבינו בחיי שמות טו ג), כי הוא נעלם מעין כל חי והוא ית"ש ממלא כל עלמין (זח"ג רכה.), כמו כן האדם השפל צריך ג"כ להיות בכח מחשבתו דבוק בשרשו ולהשפיע משם לעולם המעשה. והנה פירשנו המשנה (סנהדרין פי"א מ"א) כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, ולכאורה תיבת יש מיותר והול"ל כל ישראל להם חלק לעוה"ב. ונ"ל דכתיב (משלי ח, ל) ואהיה שעשועים יום יום, שהתורה הקדושה נאצל[ה] אלפים שנה קודם בריאת עולם (שהש"ר ה, י), והתוה"ק ניבנת מן רל"א שערים אלפא ביתא שרשים (ספר יצירה פ"ב מ"ז), והתהוות הראשון היה יש מאין, ואח"כ הוא הכל יש מיש ע"י התורה הקדושה מרל"א שערים, וישראל עלה במחשבה תחלה (בר"ר א, ד) ולזה הם מכונים בשם ישראל אותיות י"ש רל"א. וז"פ כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, מהי"ש פירוש מהתורה הקדושה מרל"א שערים יש להם חלק לעוה"ב. וזה ותן חלקנו בתורתך (אבות פ"ה מ"כ), כי קודם שנשתלשל לעולם המעשה הי' נק' תורת ה', ואח"כ בהשתלשל לעולם המעשה נק' תורתינו, וזה ותן חלקנו בתורתך כנ"ל.

והנה האותיות אין להם חיבור והנהגה כי אם ע"י נקודין, כמו כן האדם צריך להיות בעיניו כמו נקודה קטנה להיות דבוק למעלה בשרשו ולהמשיך משם לעולם המעשה וכנ"ל, וכאשר כל תשוקתו הוא בזה ממילא הוא בעיניו כמו נקודה קטנה, וזפ"ה קדושים תהיו - שתהיו בכח מחשבותיכם דבוק בחכמה הקדומה שנקרא קדוש יש מאין. וזה שפירש רש"י פרשה זו נאמרה בהקהל, רומז לדעת שהוא מחבר הכל עד סופי דכל דרגין קידושין (ע' ת"ז ת' סט צט.) כי כן הי' כוונת בעל הרצון וכנ"ל, כי קדוש אני ה' - כי ממני תלמדו שאני נעלם מעין כל חי ואעפ"כ אני ממלא כל עלמין:

קדושים תהיו כי קדוש אני וכו' (יט, ב). ונקדים לפרש הפסוק (תהלים לג, יח) הנה עין ה' אל יראיו וכו', דהנה השי"ת ברא עולמים לאין שיעור, ובעולם זה נקרא כך ובעולם אחר נקרא בבחינה אחרת, ויש עולם שנקרא אריך אנפין ושם אין שום רע שולט כלל, ויש עולם שנקרא ז"א הצריך לתיקון תמיד (ע' ע"ח שי"ט פ"ג), ותיקונו ע"י מעש' התחתונים שהצדיקים פועלים במעשיהם הטובים, וזה סוד לעושה השמים בתבונה (תהלים קלו, ה) כמובא בזוהר יע"ש. וצריך להמשיך מי"ג תיקונים דאא"נ לט' תיקונים דז"א (זח"ב

קעז:, ח"ג רצה., ע' פע"ח ש' הסליחות פ"א-פ"ב), וכאשר נמשך שפע מאא"נ לט' תיקונים דז"א אזי הט' תיקונים נתמלאים מט' הויות של ע"ב (לק"ת דניאל), בגימטריא ג' פעמים רי"ו, בגימטריא תרחם (פע"ח ש' קשעה"מ פי"א), וזה סוד המקוה שהיא אמה על אמה ברום ג' אמות שהם תרמ"ח טפחים (מגלה עמוקות אופן רמה), ונעשה מתרמ"ח דינים תרחם, וזה אתה תקום תרחם ציון (תהלים קב, יד). וזה פירוש הפסוק הנה עין ה' אל יריאיו, דהיינו להמשיך מאא"נ לבחינת ז"א, ועין רומז על אא"נ ששם אין שייך לומר שמאל רק רחמי גו רחמי (זח"ג קכט. רפט.), ויראיו רומז על זו"נ, למיחלים לחסדו - דהיינו לאותם שמבקשים וממשיכים השפעה ממזלא קדישא לזו"נ זוכים ג"כ להשפעה הנ"ל, וחסדו בגימטריא מזלא, רק שלדבר הזה צריך האדם להיות קדוש, שיהא מופרד ומובדל מעניני עוה"ז וכמאמר חז"ל (יבמות כ.) קדש עצמך במותר לך. וזפ"ה (תהלים לד, י) יראו את ה' קדושיו כי אין מחסור ליראיו, דהיינו באם רצונך שלא יהיה מחסור ליראיו, רומז על זו"נ, ותמשיך עליהם שפע מאא"נ כנ"ל, צריך אתה להיות לדבר זה קדוש וכנ"ל.

וזפ"ה קדושים תהיו כי קדוש אני ה', אם יהיה כוונתך להמשיך שפע להוי"ה ב"ה רומז לת"ת (זח"ג רצו.) מבחינת אין, וזה כי קדוש אני ה', ובחינת א"ני אותיות אי"ן (ע' ע"ח שמ"ב פ"א), עד הוי"ה ב"ה, צריכים אתם להיות לדבר זה קדושים וכנ"ל ודו"ק.

וזה ג"כ פירוש הפסוק (ויקרא יט, ג) איש אמו ואביו תיראו, רומז על או"א ששם סוד הדיקנא קדישא (ע"ח שט"ז פ"ו), להמשיך שפע עד בחי' א' שנקרא תיראו. וז"פ התפילין שמרומזים על מוחין קדישין להמשיך לזה העולם, ואיתא בגמרא (ברכות ו.) וראו כל עמי הארץ וכו' ויראו ממך (דברים כח, י) אמר רבי אליעזר אלו תפילין שבראש, וז"פ איש אמו ואביו תיראו - רומז על תפילין תיראו, כמאמר הגמרא ויראו ממך. ואת שבתותי תשמורו - שתראו לשמור את הצדיק שנקרא בשם שבת (זח"ג כט:) ודו"ק:

איש אמו ואביו תיראו (יט, ג). דהנה כתיב (תהלים צ, א) תפלה למשה איש האלהים, כי המשכה שלו היה מעומק עילאה עד סופי דכל דרגין, וזה מרומז בתיבת אי"ש, האלוף רומז לאלף הקדומה, עד היו"ד של הוי"ה ב"ה, ואח"כ לבחינת שדי, שדי בברכותיו, וע"ז מורה השי"ן, ואח"כ האלהים - עד האלהותו ית"ש, רומז למלכות (קדושא) [קדישא], וזהו ג"כ דרך הצדיקים שעבודתם בדרך זה.

וזה איש אמו ואביו תיראו, הצדיק ההולך בדרך זה יכול למשוך לכל אחד המוחין שלו, ואביו ואמו רומזים למוחין קדושין. תיראו - שתראו ותשיגו המוחין לצורך העבדות. ואת שבתותי תשמרו, שגם יוכל להמשיך משבת הגדול רומז לבינה לשבת הקטן נק' מלכות

(ת"ז ת' יט מ:), וזה שבתותי תרי שבתות. אני ה' - ואפילו אם תעשו הכל כנ"ל תדעו שאני ה' עושה כל זאת, כי אין לאדם כי אם הרצון טוב הוא ממשיך רצון עליון, ואצלו ית"ש הרצון והמעשה הם חד, ודו"ק.

וזפ"ה (ויקרא יט, כד) ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש הילולים לה', הרביעי רומז למלכות קדושא רגל רביעי למרכבה הקדושה (זח"א כ.), והרביעית נק' ג"כ רביעותיהן של ישראל (נדה לא.) לשון רביעי, דהיינו שבאם הצדיק ממשיך כנ"ל, ואם הוא ממשיך והיה כל פריו קודש - שהזוויגם של ישראל יהיה קודש ופרים יהיה מעץ החיים, "יהיה" - לשון "יה יה" בארץ החיים (ישעיה לח, יא). קודש, ויהיה נמשך מקודש, מבחינת חכמה הקדומה. הילולים לה' - ונודה ונשבח ונפאר לה', ודו"ק:

איש אמו ואביו תיראו וגו' (יט, ג). דאיתא בגמרא (ברכות ו.) מנין שהקב"ה מניח תפילין שנאמר (ישעיה סב, ח) נשבע ה' בימינו וגו', דהנה מצות תפילין הוא המשכת המוחין (ע"ח ש' הכללים פ"ה, פע"ח ש' התפילין פי"א), דע"י מצוה זו נמשך אור עליון לכל העולמות, וגם הקב"ה מניח תפילין ועי"ז נמשך האור העליון, וידוע שמצוה זו צריכה להיות בגוף נקי (שבת מט.), וגוף מרומז על בחינת ת"ת ישראל (ת"ז הקדמה יז.), כי כשאדם עושה מצוה צריך מקודם לדבק עצמו עם הצדיקים, כי מהתדבקות הצדיקים יומשך לו כל טוב, וגם צריך לדבק עצמו עם אותן הנפשות אשר אינם עדיין מטוהרים כראוי לנקותם ולטהרם, וזה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים לד, ד) גדלו לה' אתי, פירוש שתכללו עצמיכם אתי בעשיות המצות, ומצות תפילין היא מצוה כוללת לכן צריך להיות בגוף נקי, רומז על הנ"ל.

גם צריך האדם להאמין שבעת לימוד התורה ועשיית המצוה השכינה הקדושה עומדות לנגדו, ומי שעושה מצות ה' בבחי' גבוה באה אליו השכינה הקדושה ופמליא דילה, ואז נתעלה ועובד בבחינה יותר גבוה, ונעשה עליות עולמות מעבודתו, וצריך כל אדם קודם הנחת תפילין לישב בעצמו ולפשפש במעשיו שלא יאמר עליו מה לך לספר חוקי (תהלים נ, טז), ובפרט מעון לשון הרע ח"ו שבזה גורם חלילה פסול בתפילין דמארי עלמא דכתיב בהו ומי כעמך ישראל גוי אחד (ברכות ו. ע"פ שמ"ב ז, כג), אבל הקב"ה במדת טובו ורחמנותו שאמר (שמות לג, יט) וחנותי את אשר אחון, מרחם על עמו וסולח להם, כי מי יאמר לו מה תעשה (ע"פ איוב ט, יב). ובזה פירשנו הפסוק (תהלים קל, ד) כי עמך הסליחה למען תורא, דאיתא בגמרא (ברכות ו.) על פסוק (דברים כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, רבי אל[י]עזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש, וכשישראל הם ח"ו פגומים אזי נעשה ח"ו פסול בתפילין דמארי עלמא דכתיב

בהו מי כעמך וגו', וכשמוחל להם עונותיהם נתכשרו התפילין ואז נתירא בכל העולמות, וז"פ כי עמך הסליחה - למחול עוונותיהם של ישראל, למען תורא - שיתכשרו התפילין ויראו ממך.

וזפ"ה איש אמו ואביו, כי התפילין דרש"י הם מוחין דאמא ודר"ת הם מוחין דאבא (פע"ח ש' התפילין פי"ד), וזה איש, הקב"ה שנקרא איש מלחמה (סוטה מב: ע"פ שמות טו, ג), כשמניח תפילין, תיראו - שיומשך יראתו על כל העולם. ואת שבתותי תשמורו, פירוש בשבת שאין מניחים תפילין, תשמרו, דכתיב (דברים ה, יב) שמור את יום השבת לקדשו, ושמור הוא בחינת יראה כאשר זכרנו לעיל, נמצא שב"ק מצד עצמו הוא בחינת יראה:

וזפ"ה קדושים תהיו (ויקרא יט, ב) כי קודש הוא חכמה (זח"ג סא.) וידוע שחכמה ובינה הם חד כמאמר הכתוב (ספ"י א, ג) הבין בחכמה חכם בבינה, פירוש שתעלו עצמיכם לראשית המחשבה שנקרא חכמה, כמאמרם (תרגום יונתן, זח"א קמה.) בראשית ברא אלהים (בראשית א, א) - בחכמה. וז"פ ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא, י) שבחינת חכמה מתירא ומפחד ממאצילה, וזה נק' יראת רוממות.

והגם שלאו כל אדם זוכה לזה שיוכל להעלות עצמו שמה, מ"מ צריך האדם להמשיך על עצמו הארה משם ואח"כ יהיה בריה חדשה וכקטן שנולד דמי, ובחשבו שמה אזי הוא שם כמ"ש הרמב"ם שבאיזה עולם שאדם חושב שמה הוא. ובזה פירשנו הפסוק (שמ"א ג, ג) ושמואל שוכב בהיכל ה', והקשה **רש"י ז"ל** הלא שמואל זר הוא, ותירץ שפסיק טעמא והכי פירושו, ושמואל שוכב, ובהיכל ה' שמע כמו שמתחיל בפסוק שלאחריו. וקשה למה באמת הוא פסוק אחד. ולדברינו ניחא, לרמז כנ"ל ששמואל שכב באהלו ואעפ"כ היה בהיכל ה' עבור שהי' מחשבתו דבוקה שמה:

וכי תבואו אל הארץ וגו' (יט, כג). דהנה שמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה מלובלין** פירוש הפסוק (דברים כח, ו) ברוך אתה בבואך ברוך אתה בצאתיך, ולכאורה היה לכתוב בהיפך. ופירש הוא ז"ל דקאי על נסיעת שאדם נוסע אצל הצדיק להוושע בעניני הצטרכותו, וקשה מאוד בעיני הצדיק להטות עצמו ולהשפיל עצמו לזה האיש בבחינת קטנות, כי אע"פ שהצדיק ממשיך להנשמה ג"כ מ"מ נגד מדריגתו הגדולה היא קטנות. והסיבה לזה שיוכל הצדיק לפעול לו הצטרכותו, שקודם נסיעתו אל הצדיק יטע בלבבו אמונת הצדיק שבודאי יוושע ע"י תפילותיו, וגם שישפיע להצדיק שפע וברכה - אם הוא עשיר ישפיע לו מממונו, ואם לאו יתפלל בעד הצדיק. וז"פ ברוך אתה בבואך, ר"ל כשתבוא אל הצדיק בבחינת ברוך, אז ברוך אתה בצאתיך - בודאי יפעל לך כל טוב, עד כאן דברי פי חכם חן.

וידוע שלפעמים נותנים לאדם במתנה אהבה לה' וזה נקרא גדלות ראשון, ותיכף לוקחים אותה ממנו ונשאר אצלו רק רשימה בעלמא, וזה הוא כדי שיתעורר בעצמו על הדבר הטוב ההוא שנותן לו ונלקח ממנו. וכשיבוא אצל הצדיק והצדיק ימשיך לו שפע לנפשו, צריך להחביא ולחתום שלא יברח ממנו מה שהצדיק נותן לו.

וזה פירוש הכתוב, וכי תבואו אל הארץ - הוא הצדיק שנקרא ארץ, על שם שמרצה לקונו כביכול בתפילותיו הק', וגם שמרצה להדינים שהמתיקם בשורשם. ונטעתם, פירוש שתטע קודם האמונה בלבבך שתושע ע"י הצדיק כנ"ל. כל עץ מאכל, הוא השם הקדוש של פרנסה שנקרא עץ מאכל. וערלתם ערלתו את פריו - פירוש שתחתמו את השפע אשר ישפיע לך הצדיק:

מפני שיבה תקום וכו' (יט, לב). נ"ל, אם רצונך להעלות עצמך למעלה, תראה להמשיך השפעות לכל העולמים משנים קדמוניות שנקרא שיבה, וז"פ מפני שיבה תקום - התקומה שלך יהיה ע"י שתמשיך השפעה מפני שיבה. והדרת פני זקן - ותזכה שהתשובה שלך יהיה תשובה עילאה, וזה והדרת לשון הדרי בי (עירובין נב.) לשון תשובה, עיין בפרשת בא (עה"פ שבעת ימים מצות תאכלו), יהיה עד פני זקן, ודו"ק:

מפני שיבה תקום (יט, לב). נ"ל כי ישראל עלו במחשבה תחלה (בר"ר א, ד) ונקראים זקנים, וזה מפני שיבה - פירוש בשביל ישראל שנקראו זקנים. תקום, לשון עד יקוֹם גוי אויביו (יהושע י, יג), פירוש השי"ת ינקום נקמתינו מאויבינו המעיקים לנו. ויראת מאלהיך - על ידי זה נוכל לבוא ליראת השם:

מאזני צדק אבני צדק וכו' (יט, לו). נ"ל דאיתא בזוהר (זח"ב קעו:) מתקלא דלא הוי, שלא היה יכול העולם להיות בתיקון כי התגברו זה על זה. ועלמא דמתקלא נקרא עולם התיקון. כמו כן צריך האדם להיות בתיקון, שלא יאמר לחבירו אני גדול ממך, רק ליישר מדותיו על ידי אותיות התורה. וזפ"ה מאזני צדק, נקרא עלמא דמתקלא, להורות לאדם שילך בדרך זו שיהיה בתיקון. אבני צדק נק' אותיות התורה כדאיתא בספר יצירה (פ"ד מי"ב), דהיינו הלומדים תורה יראו שילמדו תורה לשמה להאיר נשמתם, וזה אבני צדק. איפת צדק נקרא המדות של האדם, שיראה האדם לתקנם ולהאירם למעלה. הין צדק - ע"י שתהיו בתיקון ותישרו מדותיכם ע"י אותיות התורה תמשכו שפע מעלמא דמתקלא דרך המדות עד בחינת מלכות בגימטריא הין. ואם תעשו כן תזכו להמשיך על עצמכם הוי"ה ב"ה, וזה יהיה לכם - שבכל עשיותיכם יהיה הוי"ה מצוי אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, ולפי שדבר זה מסור ללבו של האדם לכך נאמר אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים והבחנתי וכו' וכמו שפירש רש"י, ודו"ק:

אמור

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם וגו' (כא, א). פירש רש"י אמור ואמרת, להזהיר הגדולים על הקטנים. נ"ל בכוונת רש"י ז"ל להורות לנו, גם אם איש טינף נפשו חלילה בעבירות גדולות ח"ו, אף על פי כן בהתקשרותו אל הצדיק רוחץ ומטהר נפשו מכל חטא ואשמה, כי הצדיק מבקש ממנו ית"ש שיומחל לזה האיש ולהאיר אותו מחמת שהוא מקושר עמו והשי"ת עושה לו רצונו. וז"פ להזהיר הגדולים על הקטנים, שגדולי השכל והמוחין יאירו ויזהירו את האנשים אשר הם בקטנות:

עוד נ"ל להזהיר גדולים על הקטנים, כי לפעמים בא האדם לבחינת קטנות, אבל אינו צריך לשהות עצמו בבחינה זו אלא תיכף ומיד יעלה את עצמו לעילות כל העילות דלית לעילא מניה, וזה נק' גדלות, וז"פ להזהיר גדולים על הקטנים, על הוא לשון סמוך (ע' רש"י בראשית יד, ו), תיכף כשבא אל בחינת הקטנות יעלה את עצמו למעלה אל הגדלות:

עוד נ"ל להזהיר גדולים על הקטנים, כי החושבי מחשבות רעות על ישראל הן המה בקטנות, והצדיקים שנקראו גדולים מפירים עצתם ומקלקלים מחשבתם, כאשר פירש **כאדמו"ר הקדוש מוהרי"י זצללה"ה מלובלין** על פסוק (במדבר ו, כד) יברכך ה', פירוש שתתברך שתהיה תמיד עם ה', וישמרך - שתפיר עצת הקמים עליך לרעה, עד כאן דברי פי חכם חן. וז"פ ה' הפיר עצת גוים (תהלים לג, י), כשהאדם הוא עם ה' מפיר עצת גוים, הניא מחשבות עמים - הניא הוא אותיות האי"ן, ששם מתבטלים מחשבות עמים. וזה להזהיר גדולים על הקטנים - שהגדולים יפירו עצת הקטנים:

ובדברינו הנ"ל פירשתי הפסוק (ויקרא כג, יא) והניף את העומר לפני ה', והניף הוא לשון ניאוף, פירוש שאפילו מי שטינף עצמו בעבירה גדולה כזו, את העומר - כשהוא מקושר עם הצדיק נמחל לו, וזה מרומז בתיבת את העומר רומז על הצדיק, וכמאמרם ז"ל (עוקצין פ"ג מי"ב) עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות, ועמר מספרו ש"י, ובהתקשרותך עמו אזי תזכה שתהיה לפני ה', ובלבד שלא יוסיף חטא על פשע, וישמור עצמו להבא שלא ישוב לכסלה:

עוד נ"ל והניף את העומר, כי חכמה ובינה מספרם כמנין פי"ן, פירוש להמשיך שפע מחו"ב אל הזעיר אנפין ומשם אל ההי"א שהם בחי' ו"ה משם הוי"ה ב"ה (ת"ז ת' נו פט:), וזה והניף את העומר לפני ה' - שהוא למעלה בסוד עתיק יומין. לרצונכם - שתמשיכו השפע כרצונכם. ממחרת השבת - שהוא למעלה מן הזמן, וזה נקרא יום השמיני. יניפנו הכהן, הוא מיכאל כהנא רבא (זח"א פא.), וגבריאל (זח"ב רלא. ע' אוצר הכבוד שבת

נה) מט"ט שר הפנים (זח"ב קנט., ז"ח לך לך כה:), ואליהו הנביא הוא ג"כ כהן, יניפו תפילות ישראל אל ה', ויבוא אלינו השפעות טובות וקדושות וישועות וגאולה קרובה אמן, ודו"ק:

והוא אשה בבתוליה יקח (כא, יג). ונקדים לפרש הפסוק (ירמיה לא, ח) בבכי יבואו ובתחנונים אובילם, ולכאורה קשה הלא כתיב (ע' ישעיה נה, יב) ובשמחה תצאו. אלא הפירוש הוא כך, בודאי דהגאולה תהיה מתוך שמחה, רק בזכות הבכיות של ישראל מתוך צערם מה שאומות העולם רוצים להשביתם מעבודתם, הש"י יפר עצתם. וגם יש צדיקים הדבוקים בו ית"ש, ומתוך דביקותם הם מורידים לפעמים דמעות מחמת שמחה, ומתוך דמעות אלו יזכו ישראל לגאולה. וז"פ בבכי - בזכות הבכי של ישראל, יבואו - לשון ביאה וחיבה, ויהיה יחוד גמור ואמיתי.

ואיתא בגמרא (עירובין נד:) על פסוק אילת אהבים ויעלת חן (משלי ה, יט) אילה זו רחמה צר וחביבה על בעלה כשעה ראשונה, ואילה רומז לכנסת ישראל (תנדבא"ר פ"ב), כי מבשרי אחזה אלהי - כמו שעינינו רואים בחתן וכלה, שיש לכלה צער בביאה ראשונה, ובשביל זה חביבה על החתן מחמת שיודע שסובלת יסורין בשבילו, כמו כן כביכול אין ערוך אליו, הכנסת ישראל סובלת יסורין כדי לקיים מצות הבורא, ובכל פעם שנתעלה מעלה אחר מעלה בכל עליה בעולם חדש נעשית שם בחינת בתולה, ובשביל זה חביבה עליו כביכול כשעה ראשונה, ולזה נמשלו הכ"י כאילה.

וזפ"ה והוא אשה בבתוליה יקח, והוא רומז על עולם הנסתר שהוא למעלה מהזמן עולם החירות, דהיינו בשביל שיהיה אשה בבתוליה יקח, דהיינו שיהיה חביבה על בעלה כשעה ראשונה, ממשיך הצדיק שבדור אור עליון מעולם הנסתר וכנ"ל, ודו"ק:

והוא אשה בבתוליה יקח (כא, יג). נ"ל, דהנה כתיב (במדבר יח, כג) ועבד הלוי הוא, דאנו אומרים אתה הוא על שם שהקב"ה הוא נגלה ונסתר, נגלה - כשמאיר לאדם בלבבו ומרגיש אלהותו ית"ש אז הוא בהתגלות, ולפעמים הוא בהסתר, אבל הצדיק הוא דבוק ומקושר תמיד בהשי"ת וממשיך עצמו תמיד אחר השי"ת לבלי נתון עזוב עצמו ממנו, וז"פ ועבד הלוי הוא, הלוי רומז להצדיק שהוא דבוק ומקושר אצלו ית"ש, וזה ועבד הלוי, הוא - כנ"ל שמעלה עצמו בעבדות עד עולם הנסתר שנקרא הוא, מקור נשמות ישראל.

וזפ"ה והוא אשה, אשה רומז לכנסת ישראל (זח"ב לז:), דהיינו שכנסת ישראל נתמלאת שפע מבינה שנקרא הוא (זח"ב קיד.), והכל הוא ע"י הצדיק שפועל זאת בעבדותו. בבתוליה יקח, פירוש כשמשגת שפע והארה חדשה הרי היא נקראת בתולה, כמ"ש בזוה"ק (זח"ג סה:) בתר דינקא הדר איתעברת מינייהו, ודו"ק.

וזה ג"כ פירוש הפסוק (רות ב, ט) עיניך בשדה אשר יקצורון, עיניך הוא לשון מקור ומעין, דהיינו שתמשיך ממקור עליון מעינא פקיחא (זח"ג קכט:), לבחינת שדה - שדה תפוחין קדישין, אשר יקצורון[ן], נק' בעלי סוד מחצדי חקלא (זח"ג ריד:), רומז להצדיק, דהיינו שע"י הצדיק נמשך ממקור עליון להכנסת ישראל, ודו"ק:

עוד נ"ל, דהנה השי"ת ב"ה ברא את הצדיק שישפיע ע"י תנועותיו ועסקיו למעלה לעולמים העליונים, על שם ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים (זח"ג ז:), והצדיק המסתכל בעצמו באמת ורואה שעדיין הוא בבחינת מקבל הוא בוש מאוד כי הוא ראוי להיות משפיע, אבל הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו רואה כוונת האמיתי של הצדיק, אזי כביכול מקבל תענוג מזה מכוונת האמיתי של הצדיק והוא נעשה בחינת מקבל כביכול. וזפ"ה והוא אשה, דהיינו שהקב"ה נעשה בחינת אשה בחינת מקבל תענוג מכוונת האמיתי של הצדיק.

וכמו דאיתא בגמרא במסכת קידושין (ע' טוש"ע אבה"ע סי' כז) נתנה היא ואמר הוא, באדם חשוב הרי היא מקודשת, דבהאי הנאה שמקבל ממנה נעשה כמו שנתן הוא. ה"נ הגם שהצדיק צריך להיות משפיע ובאמת הוא מקבל שפע מאתו ית"ש, אבל מחמת שהצדיק חשוב מאוד בעיני השי"ת חשוב אצלו ית"ש כאילו השפיע לו הצדיק תענוג ונחת רוח:

לחם אלהיו וכו' יאכל (כא, כב). ולכאורה יש לדקדק, דברישא הול"ל יאכל, לחם אלהיו יאכל וכו'. ונ"ל דהתורה הקדושה מרמז דרך ירידת השפע, כמו המן שהיה נמשך ממקום גבוה ממזלא קדישא וירד דרך כל העולמים עד בואו לעולם הזמן היה נגוד (זח"ג רח.), כמו כן צריך הצדיק להמשיך שפע ממזל עליון דרך כל העולמים עד מדריגה תחתונה, וזפ"ה לחם אלהיו מקדשי הקדשים, ואח"כ מן הקדשים, יאכל - עד מדריגה תחתונה, ואז נקרא אכילה (טעמי המצות פ' עקב), ודו"ק:

וכהן כי יקנה נפש וכו' (כב, יא). נ"ל כי מצות הצדקה היא גדולה מאוד, והיא מצלת מן המות (משלי י, ב), והוא השער ליכנס בעבודת השי"ת ב"ה, אבל צריך שלא יתגאה במצות צדקה כדאיתא (ויק"ר לד, ח) יותר ממה שבעל הבית עושה וכו'. וז"פ וכהן כי יקנה נפש, כשירצה לקנות את נפשו ולתקן נשמתו. קנין כספו, צריך להיות ע"י מצות צדקה, כי אין אדם זוכה לעבדות כי אם באגרא שלים (זח"ב קכח:). עוד קנין כספו רומז על מדת אברהם, כי המדות של האדם מרומזים על האבות הקדושים, וצריך האדם להאיר מדותיו ושיהיו מקושרים בימין חסד אברהם (זח"ב קטו.), כמו הכהן שסובב את המזבח והתחיל בימין ומסיים בימין (יומא פ"ד מ"ה), והמזבח היה כלול מכל

העולמים, וזה קנין כספו רומז על מדת אברהם כידוע (זוה"ק שם). הוא יאכל בו, ועי"ז תוכל להמשיך שפע מעולם הנסתר שנקרא הוא בסוד ועבד הלוי הוא (זח"ב קיד. עה"פ במדבר יח, כג). ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו, ביתו נקרא עולם הזמן כמו שכתוב (משלי כד, ג) בחכמה יבנה בית (ע' ת"ז ת' ב-ג יח:), דהיינו לעולמים התחתונים גם כן שפע השייך להם:

לרצונכם תמים זכר וכו' (כב, יט). ונקדים לפרש הפסוק (דניאל יב, ג) והמשכילים יזהֲרו כזוהר הרקיע, דהנה כתיב (דברים לב, כט) לו חכמו ישכילו זאת, ופי' כי בחינת זאת נקרא הכנסת ישראל (זח"ג רצט.) אשר השי"ת ברוב רחמיו נתן לנו להיות עמנו בגלות המר שיהיה לנו קיום והעמדה, וצריכין אנו להמשיך לה על ידי עבדותינו מחכמה עליונה לבחינה שנקרא זאת שתתמלא בכל טוב ולהיות מלא ברכת ה'. יבינו לאחריתם, פירוש שאפילו לבחינת אחרית יומשך עליהם מבחינת בינה, שיאירו ויתעלו. ומי יוכל לפעול זאת, הצדיק ע"י שהוא בעיניו כאפס וכאין, אבל הצדיק הזה אינו משגיח על עניניו כלל מחמת שפלותו, וכוונתו רק לעלות במעלות ולהמשיך שפע לישראל, אבל עניניו אינו זוכר, וזה הורה לנו התוה"ק (בראשית ז, א) בא אתה וכל ביתך אל התיבה כי אותך ראיתי צדיק לפני, שהצדיק שהוא מתפלל בעד כל ישראל רשאי להתפלל עבורו ג"כ, וזה בא אל התיבה - רומז לתפילה, כי אותך ראיתי צדיק כנ"ל.

וזה (בראשית יז, א) התהלך לפני והיה תמים, כי תועבת ה' כל גבה לב (משלי טז, ה) ואין מום גדול יותר מגאות, ולזה אמר השי"ת לאברהם אבינו ע"ה התהלך לפני, פירוש שתוכל לטייל בהיכלי לפעול טובות לישראל, אבל והיה תמים - בלי מום הנ"ל. וזפ"ה לרצונכם - פירוש שתוכלו להתפלל עבור צרכיכם ג"כ, אבל תמים - כשיהי' תמימים בלי מום הנ"ל.

זכר - מעלמא דדכורא (זח"א צו.) יובל עליון (זח"ג רסו:), כי התפילה צריך לעלות עד הבינה. וכאשר פירשנו הפסוק (שמות יג, יד) והיה כי ישאלך בנך וכו' יע"ש מחר, ויש מחר שהוא לאחר זמן (מכילתא פ' בא סי' יח) כי בעולם הזמן יש ז' ימים ולאחר הזמן רומז לבינה שהוא למעלה מהזמן, גם מחר הוא אותיות רח"ם לשון פטר רחם (שמות יג, ב) ששם הוא ראשית הגילוי. בבקר ובכשבים ובעזים - רומז למוחין קדושין חב"ד, ודו"ק.

וכאשר פירשנו הפסוק (במדבר כח, ד) את הכבש האחד תעשה בבוקר, דאיתא בספרים יצר [ה]טוב בגימטריא כבש, כי היצר טוב הוא כמו כבש, והיצר הרע הוא כמו אריה, והיצר טוב נותן הקטנות וכח לאדם שיהיה בעיניו שפל ונבזה, והיצר הרע הוא להיפך (חסר סיום המאמר):

ששת ימים תֵּעָשה מלאכה וגו' (כג, ג). נראה שבא להורות לנו בתיבת תעשה, אשר לא מההכרח לעבוד בששת ימי החול, אולם השי"ת נתן בזה הבחירה לאדם, והקב"ה בוחן לבבות, בראותו מי אשר יבחר באמת בעבודתו הק' אזי מלאכתו נעשית ע"י אחרים, וממזרח וממערב ומצפון ומים יספיקו לו טרף חוקו בלי שום סיבה ממנו:

עוד נ"ל ששת ימים תעשה מלאכה, ששת ימים נקרא גופא דמלכא, תעשה מלאכה. וביום השביעי הוא המוח והראש, כי סוף מעשה במחשבה תחלה (פיוט לכה דודי), גם כי האיש אשר יסתכל במעשיו יוכל להבין על זה ומבשרי אחזה אלהי אשר כל תנועת האברים נמשכים אחרי הנהגות הראש, היינו המחשבה, ועל פיו יצאו וכו' ודו"ק:

עוד נ"ל ששת ימים תעשה מלאכה, כי בששת ימי המעשה מוכרח האדם לשקוד בעבודתו בהתעוררותו מלתתא בתורה ותפלה ובמצות מעשיות כהנחת תפילין ושארי מעשים טובים. וביום השביעי מקרא קודש - אשר גם בלי עבודת האדם אך במאמר פיהו נקרא להשפעות קדושות ממקור אין מזל לישראל (שבת קנו.) הנקרא קודש (ע' פע"ח ש' השבת פכ"ב), וי[ו]שפעו כרצונו, ומה גם אם האדם יתמיד בעבודתו גם ביום הש"ק מה נעים חלקו, אשר ימשיך ברכות והשפעות עד בלי די. וגם כי בחסד אל הרשה לעמו הקדוש להתענג ביום השבת קודש אפילו בתענוגי הזמן איש איש כרצונו, אולם החכם עיניו בראשו להתהלך במצות ה' עליו כל היום, והאיש המשכיל בדרכיו ורע בעיניו להניח מחשבתו אף רגע אחד ביום הקדוש הזה, אולם גם בהעדר התעוררות ממעשה האדם, השפעות נובעים מעצמם ברוב ברכות, וזהו כל מלאכה לא תעשו. וכל זה בהכנות מעלי שבתא אשר יצטרך כל אדם להתנחם ולשוב מדרכי התעתועים בערב ש"ק כמו בערב יום הכפורים:

והניף את העומר לפני ה' [לרצונכם] ממחרת השבת יניפנו הכהן (כג, יא). נ"ל כי השערות מרומזים על הגבורות (פע"ח ש' הברכות פ"ו), והצדיק מעלה את הגבורות ועושה מהם גבורות קדושות, וז"פ והניף את העומר לשון עמר נקי לשון שערות, והצדיק מעלה ומניף את העומר דהיינו הגבורות שיהיו לפני ה'.

לרצונכם, על פי שפירש **כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה** על פסוק לא תהיה משכלה ועקרה בארצך (שמות כג, כו), שתלוי ברצון הצדיק שלא יהיה משכלה ועקרה, לשון ארצו[י] ארצי' (ע' קדושין מה:), וזהו לרצונכם - לרצון שלכם שתעלו הגבורות לפני ה' ותעשו מהם גבורות קדושות ויתרבה זרע ישראל.

ממחרת השבת יניפנו הכהן, דהיינו שתעלו עד עולם שנקרא ממחרת השבת, רומז על

הבינה, כי בשבת אינו אלא ז' ימים, ואתם תעלו אותם עד למעלה מהזמן עולם החירות (זח"ב קיד.) ודו"ק:

וספרתם לכם ממחרת השבת (כג, טו). כי כתיב (איוב לב, ח) נשמת שדי תבינם, שורש נשמתן של ישראל הוא בחינת בינה, וצריך האדם להמשיך לו הארתו משם, מבחינת בינה שלו, וכאשר פירשנו (שמות יג, יד) והיה כי ישאלך בנך - דהיינו שכל השאלות ובקשות שלך יהיו מבחינת בינה שלך. אבל צריך האדם מקודם לתקן זיי"ן מדותיו שהם רומזים לז' ימי הבנין ואח"כ יוכל לבוא למדריגה השמינית שרומז לבינה, אבל אי אפשר לבוא לזה כי אם ע"י דיבוק הצדיקים, וע"י שהוא דבוק בהצדיק שבדור שהוא בחינת משה, הצדיק מעלה כל הדברים התחתונים אל שורשם, וזפ"ה וספרתם לכם ממחרת השבת, וספרתם לשון ספיר - דהיינו שתזדככו עצמיכם. ממחרת השבת, רומז לבינה כנ"ל. וע"י מי תוכלו לבוא לזה - מיום, דהיינו ע"י הצדיק שרומז ליום. הביאכם את עומר התנופה, דהיינו שהצדיק מעלה המותרות שלכם להקדושה, וזה הביאכם - שמביא אתכם למדריגה כזאת. את עומר, לשון עמר נקי (ע' דניאל ז, ט), ולשון שערות, רומז למותרות (פע"ח ש' הברכות פ"ו). התנופה, פירוש שגם המותרות שלכם יהיו בהתרוממות:

עד ממחרת השבת וכו' (כג, טז). דהנה מ"ט שערי בינה נמסרו למשה (ר"ה כא:) ומסרו ליהוש(י)ע (ע' אבות פ"א מ"א), ושער הנו"ן לא נמסר לו, ונוכל לומר שמשה רבינו ע"ה הוא השיג שער הנו"ן רק שלא נמסר לו שיוכל למסור לאחרים, כי אבותינו שהיו במצרים היו משוקעים במ"ט שערי טומאה (ז"ח יתרו לט.) ולא יכלו להתמהמה עוד יותר (חסל"א מ"ב נהר נו), ולזה לא יכלו להשיג ג"כ שער הנו"ן בהקדושה (ע' אוה"ח הק' שמות ג, ח), ולזה לא היה למשה רבינו ע"ה השגה זו שיוכל למסור שער הנו"ן. ובזה פי' הפסוק (שמות טו, א) אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת, כי הגאולה של מצרים היתה בבחינת שירה לשון נוקבא (ע' זח"ג רא.), שלא הי' עדיין גאולה שלימה, ולגאולה שאנו מצפים במהרה תהיה בבחינת שיר לשון דכר (שם), שיהיה גאולה שלימה עד עולם. וז"פ אז ישיר משה, שמשה רבינו ע"ה רצה בעת הזאת שיהיה גאולה שלימה, כדברינו שהוא בעצמו השיג שער הנו"ן והיה בבחינת שיר, וזה אז ישיר משה, אבל ובני ישראל את השירה הזאת, שלא יכלו להשיג עדיין שער הנו"ן והי' בבחינת שירה לשון נוקבא, ולעתיד כשנשיג אור מעלמא דחירות עליון, נוכל להשיג ג"כ שער הנו"ן.

וזפ"ה עד ממחרת השבת השביעית, שרומז על עלמא דחירות עליון, וכשנשיג זאת תספרו חמישים יום - נוכל להשיג שער הנו"ן, והקרבתם מנחה חדשה לה' - ואעפ"י

שנשיג את כל הנ"ל אעפי"כ ידמה לנו שלא התחלנו עדיין, והקרבתם מנחה חדשה לה' - ונתחיל מחדש לעשות לה':

עוד ממחרת השבת השביעית וכו' (כג, טז). דאיתא בזוה"ק (ח"ג רכ:) רזא דחושבנא היכא, וא"ל עיניך בריכות בחשבון וכו' (שה"ש ז, ה), כי סוד הספירה הוא רומז לכנסת ישראל הי"א תתאה, וצריך הצדיק להעלותה ע"י עבודתו עד בחינת אם כל חי שיהי' כאמה בתה (ע' זח"א קעג:), דהיינו עד בחינת בינה. וזפ"ה עד ממחרת השבת השביעית, רומז לבינה שנק' ממחרת השבת, שהוא למעלה מהזמן, תספרו - דהיינו שתעלו הבחינה שנק' ספירה עד בחינת בינה וכנ"ל. חמישים יום, רומז לשער הנו"ן, דהיינו אותם שעבדותם הוא בדרך זה זוכים להשיג הארה משער הנו"ן. והקרבתם מנחה חדשה לה' - ועוד זוכה שמעלה ניצוצות (מעוביות) [מעביות] האדמה, וזה והקרבתם, שמקרב מנחה חדשה לה' היינו ניצוצות חדשות שהיו במעבה האדמה, מעלה אותם למעלה.

וזה ג"כ פירוש הפסוק (ויקרא כד, ח) ביום השבת ביום השבת יערכנו [הכהן] לפני ה' תמיד, כי אית שבת לעילא שבת לתתא, שבת לתתא רומז למלכות ושבת לעילא רומז לבינה, וצריך הצדיק להעלות בחינת מלכות עד בחינת בינה ושיהי' כאמה בתה וכנ"ל, וזה ביום השבת ביום השבת, תרין שבתין, שיהיו שניהם שווין. יערכנו לפני ה' תמיד, דאיתא בזוהר הקדוש בתר שבתא סלקת פתורא קמיה קוב"ה ואומר(ו)ת אנא פתורא דפלניא, וזה יערכנו לפני ה' תמיד, שיהיה השולחן שלכם בקדושה ויהיה סילוק פתורא קמיה קב"ה:

ממושבותיכם תביאו לחם תנופה וכו' (כג, יז). וכבר בארנו ענין הביאו לפני שתי לחם בעצרת כדי שאברך לכם פירות האילן (ר"ה טז.), ר"ל שתעלו לימוד תורתכם שבכתב ושבע"פ, מלשון לכו לחמו בלחמי (משלי ט, ה), ואז אברך לכם פירות האילן - ר"ל נשמותיכם האצילות מאילני דחיי. ובדרך זה יבואר ממ[ו]שבותיכם תביאו לחם תנופה שתים, פירוש שתעלו ותניפו השתי תורות בביתכם ולא יצטרכו תלמידי חכמים לנוד מאתרייהו ח"ו, כי לפעמים ע"י טלטול האדם ממקום למקום גורם תיקון נפשו. גם ממ[ו]שבותיכם כו', שיהיה לכם פרנסה בבתיכם בנחת ובהרחבה. שני עשרונים, היינו תרין יודי"ן מהוי"ה ומאדנ"י שמרמזין על אהבה ויראה, ר"ל שהעלאות התורה ופרנסת ישראל הכל יהיה בהרחבה מתוך דחילו ורחימו. סלת תהיינה, ר"ל בנקודה הפנימיות, כסולת שהיא הנקודה מחטה. חמץ תאפינה, כי ידוע שהאדם בעוה"ז צריך שיהיה לו יצר הרע ולא יתכן בלעדו, רק שצריך למשול בו, והיצר הרע נקרא חמץ כידוע (זח"א רכו:), וזה חמץ תאפינה - ר"ל היצר הרע יהיה בידכם ותוכלו לגלגל אותו כאופן

המרכבה. ביכורים לה', כי ביכורים נק' מחשבה ע"ש ראשית, ר"ל שיהיו מחשבותיכם זכים ובהירות בלתי לה' לבדו אמן:

עוד ממושבותיכם תביאו לחם תנופה וכו' (כג, יז). נ"ל דאיתא בגמרא (קדושין פב:) ראית מימיך שועל חנוני, והן מתפרנסין כו'. כי הבהמות וחיות נבראו תיכף בשלימותם כאשר פי' הפסוק שור או כשב או עז כי יולד דהיינו תיכף כשנבראו הוא תיכף שור עם כל השלימות, ולכן אין לו מחסור, והאדם צריך לעבוד ולתקן עצמו עד מקום שנשמתו נחצבת משם, ומשם יומשך לו שפע פרנסתו. וזפ"ה ממושבותיכם תביאו לחם תנופה, דהיינו שתראו לתקן עצמיכם עד שרשיכם, ומשם תביאו לעצמיכם לחם תנופה - והשפע שלכם יהיה בהתרוממות, לא כאשר הרשעים כשמשיגים שפע הם מתגאים בעושרם, רק השפע שלכם יהיה בבהירות עם אור עליון הבא מלמעלה, כאשר שמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י** זצלה"ה שכאשר באה שפע לאדם היא באה עם אור עליון מלמעלה, ואני מצאתי סעד לדבריו - כי אותיות פרנסה הם מרומזים בפסוק (תהלים ד, ז) נ'ס'ה' עלינו אור' פ'ניך ה', וזהו לחם תנופה. שתים, דאיתא בגמרא לבוש שנים אל תקרי שָׁנִים אלא שְׁנַיִם ציצית ותפילין, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, דהיינו שתשיגו שפע מלמעלה שכל העבדות שלכם יהיו נעשים בדרך יחוד. שני עשרונים רומז על תרין יודי"ן יו"ד דהוי"ה ב"ה ויו"ד דאדנ"י, יהיו מיוחדים ביחוד גמור. סולת תהיינה, דהיינו שהשפע שלכם יהיה ברורה ומנוקה מכל סיג ופסולת. חמץ תאפינה, תאפינה לשון אופן וגלגל, דהיינו שנזכה לאור עליון מלמעלה ונזכה לעשות מדין רחמים ויהיה נעשה מחמץ מצח, מצחא דרעותא:

עוד ממושבותיכם תביאו לחם תנופה (כג, יז), נ"ל כי העיקר העבדות הוא ע"י תשובה כדברינו תמיד מזה, וצריך האדם להרגיל עצמו להיות תמיד בתשובה ולא יסיח דעתו מזה, וז"פ ממושבותיכם - פירוש ע"י התשובה שלכם תעלו עצמיכם עד מקור השפע, תביאו לחם תנופה - תוכלו להשפיע שפע לישראל, והשפע תהיה מורם ומונף - שיהיה קודש, כי לפעמים ע"י השפע יוכל האדם להתגשם ח"ו, אבל ע"י תשובה תשיגו שפע קודש שיהיה מושפע ג"כ להנשמה.

וגם תנופה הוא תרין מלות מ[ו]רכבות - תנו פה (זח"ג קפח:), דהנה כתיב (שמות טו, יא) מי כמוכה באלים, ודרשו חז"ל (גיטין נו:) מי כמוכה באלמים, כי בגלות הדיבור הוא ג"כ בגלות (פע"ח ש' הקדישים פ"ב), וז"ס מה דאיתא **בסידור האר"י** זצלה"ה (שירת הים) מ"י כמוכ"ה, ס"ת י"ה, כי כתיב אלהים תקיף ומלך עולם, אבל בגלות נסתלק י"ה מבחינת אלהים ונשאר אלם, וצריכין אנו לפעול ע"י עבדותינו להמשיך בחי' י"ה לבחינת אלם שיהיה אלהים תקיף ולא ישלטו זרים בנו, ונהפוך הוא ע"י תקפו וגבורתו של שמו

הגדול, וזה תנו פה - שלא יהיה הדיבור בגלות וכנ"ל.
שתים שני עשרונים, רומז לתרין יודין יו"ד של הוי"ה ב"ה ויו"ד של אדנ"י, דהיינו שיהיה יחוד הוי"ה ואדנ"י. סלת תהיינה, זאת מרומז בכל אדם, כי בכל אדם יש בו ניצוץ הק', רק צריך שיהיה מאיר בו תמיד, וזה סולת תהיינה. חמץ תאפינה, פירוש לשרוף ולבער את היצר הרע שמרומז לחמץ (זח"א רכו:). ביכורים לה', רומז לנשמות ישראל על שם שעלו במחשבה תחלה (בר"ר א, ד), יהי' לה' - רק לו ולבדו:

בהר

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר (כה, א). ופירש רש"י, מה ענין שמיטה אצל הר סיני. ולבאר כ"ז נקדים לפרש הפסוקים שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קמז, ה) גדול אדונינו ורב כח, ושוב אמר (תהלים מח ה, קמה ג) גדול ה' ומהולל מאוד, דהנה האדם הרוצה לתקן עצמו ולהאיר נשמתו צריך לזכור תמיד יציאת מצרים, וכמאמר חז"ל חייב אדם להזכיר יציאת מצרים בכל יום, כי כמו בגלות מצרים לא הי' שבט לוי בשעבוד (שמ"ר ה, טז) כי הם היו בעלי מדע והיה להם צער מגלות השכינה, שראו והביטו בצרתן של ישראל והבינו שאין שייך זאת להיות עבודה קשה לישראל עם קדושו ויהיו מסובכים ומשוקעים בתאות זמניות, הגם שלא היו עדיין אצל העבדות אעפי"כ היה להם צער מזה שהבינו שהם רחוקים מעבדות, ולזה השיגו לנפשם גאולה פרטי שלא היו משועבדים למצרים, כמו כן האדם הפרטי הגם שהוא רחוק עדיין מהעבדות אעפי"כ כשהוא מרגיש בעצמו דבר זה ודואג ומצטער ע"ז משיג ג"כ גאולה לנפשו.
והשי"ת ציוה לנו לספר ביציאת מצרים בפסח (שמות יג, ח), כדי לעורר האור הקדוש אשר הופיע על ישראל בהוציאם ממצרים יתעורר עתה למענינו ונשיג ג"כ גאולה. ויציאת מצרים נק' בחינת לידה (ע' פע"ח ש' השופר פ"ה), ולזה אנו סופרים שבע שבתות שרומז על ימי יניקה (פע"ח ש' ספיה"ע פ"א), כי כמו התינוק יונק משדי אמו אמו משמרתו כי מחמת שאין בו עדיין דעת צריך אמו לשמרו, כמו כן אנו סופרים ימי הספירה שבע שבתות שרומז להאיר את זיי"ן מדותיו של אדם, ואח"כ בחג השבועות נוכל להשיג מוחין דגדלות, דהיינו שנדע שגדול ה' ומהולל מאוד, וזה שאמר דוד המלך ע"ה גדול ה', דהיינו שת"ת ישראל משיג מוחין דגדלות ומכונה בשם אדם (ת"ז הקדמה ו.), וזה שאמר משה רבינו ע"ה (שמות טז, ז) ואנחנו מה, כי משה ויעקב הם בחינה א', משה מלגאו ויעקב מלבר (ת"ז ת' יג כט.), ולזה אמר ואנחנו מה, דהיינו ת"ת, אדם, כי מה בגימטריא אדם (זח"ג רכז., פע"ח שם), כי משה הוא סוד הדעת (זח"ב רכא.), וכשאדם דז"א משיג

הדעת אז הוא בגדלות, וזה ואנחנו מ"ה.

ובזה פירשנו הגמרא (ברכות סא.) מה דאיתא על פסוק (בראשית ב, כב) ויבן ה' את הצלע, חד אמר זנב, וחד אמר פרצוף. ונ"ל דמר אמר חדא ומר חדא ולא פליגי, ונמשול הענין לשר גדול העומד בהיכל המלך, ומחמת יראתו מהמלך הוא מצומצם כמו נקודה, ולפעמים שולח המלך אותו לביתו ונדמה להשר שנדחה ח"ו מהמלך, אבל באמת כוונת המלך לטובתו לגדל את השר, ושולח תיכף אחריו פקודתו להראות להשר איך שהוא יכבד, כמו כן ההולדת עולמות התחיל מה"א עילאה, ולזה יוצדקו מאמר הגמרא, שמד' זנב מיירי בהיות עדיין בהיכל המלך והיה רק כמו נקודה (ע' ע"ח של"ו פ"ב, לקוטי הש"ס ברכות), ומדה פרצוף מיירי בהשתלשלותם למטה, וכוונת בעל הרצון היה בשביל שיהיה תיקון עולם, ואז נקרא בחינת פרצוף.

ועוד אמר גדול אדונינו ורב כח, רומז לאדנות בחינת יראה כמו שכתוב (ע' מלאכי א, ו) אם אדונים איה מוראי, בחינת דוד המלך ע"ה, דהיינו שגם שישיג השפע בחינת גדלות, זהו הגדלות שנדע גדול אדונינו ורב כח ולירא מפניו מאוד.

ויש עוד בחינה למטה מזה שנקרא קצה השמים, ואיתא (ת"ז הקדמה ב:) שבגלות בימי החול השפע הולכ(ו)ת ע"י מט"ט ש"ה והוא בסוד יבום (ת"ז ת' כא סא.), זולת בש"ק השפע הולכ(ו)ת מאתו ית"ש לבד, והצדיק שבימי החול הוא ג"כ בחינת שבת (ע' זח"ג כט:) משיג ג"כ השפע מאתו ית"ש לבד, וצריך הצדיק להמשיך מוחין שיושפע למט"ט כדי שיושפע לישראל על ידו. וז"פ מקץ שבע שנים תעשה שמטה, מקץ שבע שנים רומז למט"ט כי הוא הקץ של הז' מדות, ורומז על פסיעה מלבר מה"א אחרונה שאיתא בספרי המקובלים (ע' לקוטי הש"ס לקוטים מע"ח) אבל הסופרים לא נהגו לעשות כן, וכבר נתתי טעם לשבח מ"מ לא נהגו לעשות כן, יע"ש בדברינו. תעשה שמטה, ש"מ"ט"ה נוטריקון מט"ט ש"ה, ויהיה תיבת תעשה כמו לעבדו ולשמרו, דהיינו שתעשה בדבר זה תמיד להמשיך אליו שפע שיושפע על ידו שפע לישראל.

וזה שפירש רש"י מה ענין שמיטה אצל הר סיני, כי ע"י שקרבינו לפני הר סיני אנו נקראים אליו חלק ה' עמו, ומ"מ נשיג השפע ע"י מט"ט שרומז לשמיטה. ומתרץ רש"י, שהשמטה נאמרו כלל[ו]תיה ודיקדוקיה ופרטותיה מסיני, שהוא סוד פסיעה מלבר של ה"א אחרונה שזכרתי לעיל, והוא דבוק בהקדושה, ולזה השפע הולכ(ו)ת על ידו, ובאמת מי שזוכה זוכה שמגיע אליו שפע מאתו ית"ש לבד:

כי יובל הוא קודש תהיה לכם (כה, יב). דהנה עבודת הצדיקים הוא להמשיך מעילא לתתא ולהעלות מתתא לעילא, כי גם הצדיק הגדול לפעמים נופל ממדריגתו כמו יעקב

אבינו ע"ה שנעלם ממנו רוה"ק כ"ב שנים (זח"א קצז., ע' פדר"א פל"ח) אבל הצדיק האמיתי אינו חושש לזה ומבקש רצון הבורא ב"ה לבד, וה' מקימו למדריגתו. וזפ"ה יובל הוא, שצריך להמשיך מהיובל להשמיטה בחינת הוא והקרי היא.

קודש תהיה לכם, קודש הוא בחינת אי"ן אין מזל לישראל (שבת קנו.) שאינם תחת הטבע, משם יומשך השפעות טובות לישראל. מן השדה תאכלו את תבואתה, שלפעמים הצדיק הוא בבחינת התגלות כמו שדה בלי מחיצות, כן לפעמים לא יוכל להסתיר דרכיו הטובים, אבל השי"ת שומרו ומצילו מכל דבר, וזה מן השדה - הגם שהצדיק הוא בהתגלות אעפ"כ נהנים העולמות משפעו, וזה תאכלו את תבואתה - תבואתה לראש יוסף (דברים לג, טז). גם מן השדה כו', שהמזל העליון ישפע טובות דרך ישראל, ודרך שדה תפוחין קדישין:

וצויתי את ברכתי לכם וכו' (כה, כא). דהנה כתיב (עמוס ז, ב) מי יקום יעקב כי קטן, דהנה השי"ת כביכול בשבילנו הניח בחינה אחת שנקרא בחי' ז"א שד"ז צריך תיקון תמיד (ע' ע"ח שי"ט פ"ג), וע"י מעשה הצדיקים יתוקן, ואני ה' לא שניתי (מלאכי ג, ו) רק בשבילנו עשה עצמו בבחינות שונות, ומבשרי אחזה אלהי - כאשר עינינו רואים בזה העולם כשהמלך נוסע לדרך וגוף המלכות לא אשתני רק מחמת שהוא בדרך אז הצטרכותו הובא לו מביתו בית המלך, כמו כן כביכול אין ערוך אליו הבחינת ז"א צריך לתיקון תמיד, וצריך הצדיק להמשיך לו מבחינת אא"נ (ע' זח"ג קכח:, וע' פע"ח ש' הסליחות פ"א-פ"ב), וז"פ מי יקום יעקב, יעקב רומז לז"א (ע' זח"א קנז:), ומי רומז לבינה (זח"א א:), משם צריך הצדיק להמשיך הארה לבחינת יעקב וכנ"ל, וזה כי קטן שנקרא ז"א. וז"פ השלך על ה' יהבך (תהלים נה, כג), כי הוי"ה נקרא ת"ת (זח"ג רצו.), וצריך הצדיק להמשיך ממקור [ה]השפעה לבחינת ז"א, וזהו על ה', וזה סוד ותתפלל חנה על ה' (ע' שמ"א א, י).

וזפ"ה (מלאכי ג, י) והריקותי לכם ברכה עד בלי די, ודרשו חז"ל (שבת לב:) עד שיבלו שפתותיכם מלומר די, כי המשכת השפע צ"ל בדרך משפיע ומקבל, וצריך הצדיק להמשיך שפע ג"כ לתמכי אורייתא, וז"פ והריקותי לכם וכו' עד שיובלו שפתותיכם מלומר די, ושפתותיכם רומז לתמכי אורייתא שנקרא שפוון (זח"ג רכג:), רק שהצדיק צריך לשמור השפע שלא תלך כי אם לישראל עם קדושו, כי השי"ת שומע תפלת כל פה והשפע הולכ(ו)ת מאתו ית"ש, רק מחמת שאין עדיין גאולה שלימה אז החיצונים חוטפים השפע חלילה, וצריך הצדיק לשמור השפע שלא תלך כי אם לישראל, וזה והריקותי לכם דייקא.

וזפ"ה וצויתי את ברכתי לכם, שאני אצוה את ברכתי, רק שאתם תראו שהשפע תלך לכם. ועשת את התבואה לשלש השנים, והמשכתם יהי' ממקור [ה]השפעה, מתלת מוחין קדושין, וזה לשלש השנים, ודו"ק:

וצויתי את ברכתי לכם בשנה השישית (כה, כא). יבואר על פי דברינו הנ"ל, דהיינו כשהצדיק הוא באמת האמיתי והוא מעולה, הוא כמו נקודה בחינת אין, והוא בעיניו כמו תולעת, ואינו משגיח על עניני עוה"ז, אבל אין זה רצון הבורא ב"ה, כי רצונו ית' שיהיה תיקון העולם, ולזה דוחה השי"ת את הצדיק להשגיח על עניני עוה"ז ושולח אחריו השפעות גדולים. וז"פ וצויתי את ברכתי לכם בשנה השישית, פירוש ע"י הצדיק אשלח לכם השפעות גדולות וטובות, וצדיק הוא מדריגה השישית כידוע (זח"ג קסד:).

ועשת את התבואה לשלש השנים, תבואה נק' חמשת מיני דגן (רמב"ם הל' ברכות פ"ג ה"א) ובעולם נר"ן ח"י, ועוד גבוה מעל גבוה שומר, וזה ועשת את התבואה לשלש השנים - פירוש שהשפעה תלך מג' ראשונות:

וצויתי את ברכתי לכם בשנה השישית ועשת [את] התבואה לשלש השנים (כא, כה). הנה השפעות הבורא ב"ה הולכות בכל עת ובכל רגע בלי הפסק כמעין הנובע, זולת שאם ח"ו האדם גורם במעשיו עושה מסך ומבדיל ונעלמת ההשפעה מעיניו, כאשר שמעתי **מפה קדוש הרב האלהי מוהר"מ זצלה"ה מרומנאב** ביאר הפסוק (בראשית כא, יט) ויפקח אלהים את עיניה ותרא באר מים חיים, שהבאר מים חיים היה מוכן כבר לפניה, זולת שהיתה צריכה פקיחת עינים לראותה. וכן אור של מעשה בראשית שגנז הקב"ה לצדיקים לע"ל (בר"ר יב, ו), כי האור הזה עומד וקיים בכל עת, זולת שעלה כביכול ברצונו הפשוט להביאו לבחינת העלם למען לא ימשיכוהו הרשעים למעשיהם המכוערים, וגנזו לצדיקים העתידים לבוא בכל דור ודור, ואצלם הוא בבחינת התגלות שיוכלו להמשיכו כרצונכם הטוב.

והנה הצדיק נקרא יום השישי (זח"א מז.), ושנה השישית, כי כמו יום השישי שהוא כולל כל ו' ימי המעשה ובו העת לתקן כל הו' ימים, כאשר שמעתי בשם **רבינו האלהי מוה' אלימלך זצוק"ל** שערב ש"ק הוא בחינת ערב יום הכיפורים, כמו כן הצדיק כולל הכל. גם זאת נקרא הצדיק שנה שישית, כי הצדיק הוא בחינת וא"ו שמושכת עוד וא"ו, דוגמת דלי ששואב ממעין וצריך עוד חבל להמשיכו למעלה, כמו כן הצדיק בוא"ו א' שואב השפע ממקורה, ובוא"ו השניה ממשיכה להעולמות.

וזה וציויתי את ברכתי לכם בשנה השישית, פירוש שברכת ה' יושפע ע"י הצדיק, והוא

ממשיכה למעלה מהטבע, וז"פ ועשת את התבואה לשלש השנים - בחי' מוחין קדישין, ומשם יומשך ארך ותעלה בני חיי ומזוני רויחא וכל טוב סלה:

ובכל ארץ אחוזתכם וכו' (כה, כד). דהנה העבדות של הבורא ב"ה הוא אין סוף, ואדם הרוצה לעבדו אינו יודע מה לעשות עד שזוכה לעבדותו, וז"פ (שמות י, כו) ואנחנו לא נדע מה נעבוד עד בואינו שמה - עד שזוכה להעבדות אז יודע מה לעשות לעבדו ית"ש, רק שמי שהוא דבוק אצל הצדיק שמיחד כל העולמים ועבדותו הוא בדרך משפיע ומקבל, יוכל האדם ג"כ לטעום מהעבדות, וזפ"ה ובכל ארץ אחוזתכם - שאחיזה שלכם אצל הצדיק שמיחד בחינת ארץ רומז למלכות (זח"ב יב.) לבחינת כל רומז ליסוד (זח"ג רנה.) צדיק יסוד עולם, גאולה תתנו לארץ - עי"ז נזכה לגאולה במהרה:

ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ (כה, כד). ונקדים לפרש הפסוק (יהושע א, ג) בכל מקום אשר תדרוך כף רגליכם בו לכם נתתיו, כי האדם צריך להרגיל עצמו שכל עשיותיו יהיו דביקים ומקושרים בהבורא ב"ה אפילו ענייני גשמיים, וז"פ בכל מקום אשר תדרוך כף רגליכם בו, דהיינו אפילו מדרך כף רגל יהיה דבוק ומקושר למעלה. עוד בכל מקום אשר תדרוך כף רגליכם בו, כי האדם הוא נקרא בחינת הולך, רק שהאדם צריך לראות שיברא מעשיותיו מלאכים הקדושים (ע' זח"ג פג:, ז"ח אחרי מז.), וזה בכל מקום אשר תדרוך כף רגליכם בו - דהיינו שתגרמו שיברא מעובדין טבין שלכם מלאכים הקדושים, וכף רומז למלאכים שנאמר בהם (יחזקאל א, ז) וכף רגליהם ככף רגל עגל, וזה בו - דהיינו בוא"ו, עולם היצירה (ע' ת"ז ת' ו' כג.) עולם המלאכים (זח"ב מג., פרדס שט"ז פ"א). לכם נתתיו - פירוש שלכם יהיה.

וז"פ ובכל ארץ אחוזתכם - דהיינו אפילו בכל עשיות רצונכם אחוזתכם הוא בכל, שרומז להצדיק (זח"ג רנה.), דהיינו שבכל עשייתכם אתם דביקים למעלה, גאולה תתנו לארץ - עי"ז תוכלו להמשיך גאולה לעולם:

עוד נ"ל, דאיתא בגמרא (ע' ברכות ד:) כל הסומך גאולה לתפילה הרי זה בן עוה"ב, כי עבדות הצדיקים הוא תמיד לחבר וליחד התרין בחינות יסוד ומלכות, וזה סוד הסומך גאולה לתפילה כידוע (זח"א קלב:, פע"ח ש' קר"ש פכ"ט). וזפ"ה ובכל ארץ אחוזתכם, דהיינו שהאחיזה שלכם הוא לחבר התרין בחינות יסוד ומלכות, כל רומז ליסוד (זח"ג רנה.) ובחינת ארץ רומז למלכות (זח"ב יב.), גאולה תתנו לארץ - תוכלו להמשיך גאולה לעולם ודו"ק:

ואיש כי לא יהיה לו גואל וכו' (כה, כו). דהנה מי שרוצה באמת ליכנס לעבודת הבורא צריך לאחוז במדת הכנעה בכל עת ובשברון רוח לב נדכה ולמאוס בכל תאוות זמניות.

הגם שאפילו הצדיק צריך שיהיה לו איזה חש"ק מעניני עוה"ז למען יוכל היות לנצח בעולם, אבל הצדיק בעצמו צריך למאוס כל עניני עוה"ז ומן השמים ישפיע לו רצון בעוה"ז לסיבת קיומו. וגם בכל דבר גשמיי הוא חיות ואור רוחני והצדיק הגם שנמאס בלבו דבר הגשמי האור הרוחני שבדבר הזה ממשיכו להדבר. ומי שלא זכה עוד לזכך נפשו למאוס באמת בעניני עוה"ז, רפואתו הוא בתשובה, ואין לך דבר שעומד בפניה (ירושלמי פאה פ"א ה"א, זח"ב קו.) וזדונות נעשו לו זכיות כאשר ביארנו פירוש הגמרא (יומא פו:) כאן השב מאהבה כאן מיראה, כי לדעתינו בין השב מאהבה ובין השב מיראה זדונות נעשו לו כזכיות, זולת שבעת שהיה ריש לקיש בבחינת יראה פסק שבתשובה זדונות נעשו כשגגות, ואח"כ כשבא למדריגה גדולה באהבת הש"י פסק הילכתא שזדונות נעשו כזכיות, וכאן מאהבה וכאן מיראה קאי על ריש לקיש ולא על בחינת השב, והבן.

ובזה יבואר, ואיש כי לא יהיה לו גואל - שיהיה בבחינת אין וכלא נחשב, יהיה לו גואל - פירוש יהיה לו גאולה לנפשו, ועל ידו יהיה גאולה כוללת לכל ישראל.

והשיגה ידו, כי יש י"ד יודי"ן, היינו ט' יודין ממילוי ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן וה' יודין ממילוי אהי"ה (פע"ח ש' השבת פכ"א), ואהי"ה הוא מוחין דבינה והוי"ה מוחין דחכמה (פע"ח ש' הציצית פ"ה), וכל מי שיש לו ניצוץ מבחינת נשמה שרשו משם, וזה והשיגה ידו - שימשיך הישועה מי"ד יודין דרך ו'. ומצא כדי גאולתו - מכל חוסר, ויהיה פדות מכל מיני צרות ומצוקות אמן, ודו"ק:

גם ואיש כי לא יהיה לו גואל, כי בכל צרתם לו צר (ישעיה סג, ט) כמו דאיתא בגמרא (ע' מגילה כט.) ישוב לא נאמר אלא ושב וקבץ, וכשח"ו אין בעולם מי שימשיך הגאולה השלימה אזי בטובו מחדש מעשה בראשית (ברכת יוצר אור), שהיה אתערותא מיניה וביה, כי אז לא היה עדיין מי שעורר שום דבר ועשה השי"ת בעצמו כביכול כרצונו, וכמו כן גם עתה ה' לבדו יעורר וישפיע גאולה שלימה מהרה. וז"פ ואיש, זה הקב"ה ה' איש מלחמה (סוטה מב: ע"פ שמות טו, ג), כי לא יהיה לו גואל כנ"ל, והשיגה ידו - ימינך ה' נאדרי בכח כו' (שמות טו ו, ע' רש"י), ואז ימצא השי"ת מענה כי כדאי הוא לגאול את ישראל ולהאירם מתוך חשכם ולקבץ נדחים במהרה בימינו אמן כן יהי רצון:

וערי הלוים בתי ערי אחוזתם וכו' (כה, לב). יבואר על פי שפירשתי לעיל (בהתחלת הסדרה יע"ש) דהיינו שמאיר עצמו בבחינה זו כמו הלוים בהיותם בארץ אויביהם במצרים הגם שלא היו בבחינת עבדות אבל מכל מקום הצטערו עצמם בשביל זה, כמו כן עתה האדם הגם שהוא רחוק מהעבדות אבל מרגיש בדבר זה ומצער עצמו בשביל

זה. וז"פ וערי הלוים, וערי הוא לשון ער, דהיינו שמעורר עצמו בבחינה הנ"ל, בתי ערי אחוזתם - זוכה להמשיך מבחי' אורות מקיפין כמו הבית שהוא מקיף לאדם, גאולת עולם תהיה ללוים - דהיינו הגם שהוא רק בבחינת לוים כנ"ל, יוכל ג"כ להביא גאולה לבחינת עולם לשון עולימתא שפירתא (זח"ב צה.). ולזה שאלו על דוד המלך ע"ה מי בן זה העלם (שמ"א יז, נו), לשון עולימתא, דהיינו להמשיך עיינין לבחינת עולימתא שפירתא ויהיה גאולה שלימה במהרה בימינו:

אחרי נמכר וכו' (כה, מח). דהנה **כאדמו"ר מוהרי"י** זצלה"ה פירש על פסוק (ישעיה סג, ט) בכל צרתם לו צר באלף ובוא"ו, דאם כוונת האדם בתפילתו בשביל שיסיר הצער למעלה, וזה לו בוא"ו, אז הוא לא באל"ף - שיסיר הצער מאתנו עכ"ד. וז"פ אחרי נמכר, ואחרי הוא מופלג (בר"ר מד, ה) - מחמת שהזמן הוא רב שנמכרנו בגלותינו צריך האדם לעורר בשביל שיפדה השכינה שהיא עמנו בגלות, וזה גאולה תהיה לו דייקא. אחד מאחיו יגאלנו, ואחד מיוחד שבאחיו, דהיינו שנזכה שיבוא אליהו לבשר אותנו במהרה ויבוא משיח צדקינו במהרה אמן:

אחרי נמכר גאולה תהיה לו כו' (כה, מח). נ"ל שהתוה"ק הראה לנו כשהאדם הוא בשפל המדריגה ונדמה לו שאבדה תקותו ח"ו, אל יתיאש עצמו, וכאשר מכיר עצמו באמת בודאי יושע ויש תקוה אליו עוד, וז"פ אחרי נמכר, ואחרי הוא מופלג - דהיינו שהמכרו ושעבודו ביצר הרע הוא מופלג מאוד, אעפי"כ גאולה תהיה לו. אחד מאחיו יגאלנו, כי איתא בגמרא לא זז מחיבתן עד שקראו להם אחים, כי מה"א עילאה ניבנית הוא"ו (ת"ז ת' סט קה:) שרומז לת"ת (זח"ג לג:) שנקרא הקב"ה (זח"ג כג:), ונשמת הצדיקים הגדולים נאצלים ג"כ מבינה כמו שכתוב (איוב לב, ח) ונשמת שדי תבינם, ונמצא שנשתלשלו ממקור אחד, ולזה קרא להם אחים, אבל בחינת ת"ת נקרא אחיו הגדול, וזהו את לרבות אחיך הגדול (כתובות קג.), וזהו אחד מאחיו המיוחד שבאחיו, שכל ישראל נקראו אחים להקב"ה כנ"ל, וזה נשמת משיח. יגאלנו, יבוא במהרה ויגאלנו ודו"ק:

את שבתותי תשמורו וכו' (כו, ב). ונקדים לפרש (זמר כל מקדש) נוטרי ליום השביעי זכור ושמור להקם, דאיתא בזוהר (ח"ג פב.) שמי שרוצה להמשיך נשמה קדושה, צריך הזיווג להיות בליל שבת דווקא, והפליג מאוד בדבר זה, אלא שלפי דברי הזוהר לא הנחת בת לאברהם אבינו ע"ה, והנזהרים בזה המה מועטים. ונ"ל כוונת הזוהר יסבול ג"כ פירוש זה, דאיתא שת"ח נקרא שבת וכמו דאיתא בזוהר (זח"ג קמד:) שקראו לרשב"י שבת מה שבת קודש לה' אף רשב"י קודש, ומי שרצונו שכל הצטרכותו יהיה נמשך ע"י הצדיק יוכל הזיווג להיות באיזה ליל שירצה, כיון שהמשכת זרעו הוא ע"י הצדיק

שמכונה בשם שבת הרי הוא כמו שהזיווג היה בליל שבת. וז"פ נוטרי ליום השביעי, שמשמר זיווגו, או ליום השביעי ממש, או שמצפה לתפילת הצדיק שמכונה בשם שבת, זכור ושמור להקם - יהיה לו בנים של קיימא, וזכור ושמור רומז לבן ובת (ע' זח"א מח:), כי אנן פסקינן כבית הלל שצריך לכל אדם להיות לו בן ובת עכ"פ (יבמות פ"ו מ"ו), להקם - שיהיה להם קיום.

וזפ"ה את שבתותי תשמורו, שבתות תרי, רומז להנ"ל או שזיווגו בליל שבת ממש או שהמשכת זרעו הוא ע"י הצדיק שנקרא שבת. ומקדשי תיראו, ואל תקרי מקדשי אלא מקודשי (זח"ג מט: פב., ע' שבת נה.), שע"י הנ"ל תזכו שיהיה להם בנים צדיקים שיהיה נמשך קדושתם מקודש עליון, ומקדשי אינו יוצא ג"כ מפשוטו, שבזכות האמונה נזכה לראות בנין המקדש במהרה, אני ה' - זאת הבטיח לנו השי"ת.

וזפ"ה בשנת היובל הזאת וכו' (ויקרא כה, יג), כי הצדיק נקרא יובל, כי מחמת שהפקיר עצמו לעבודת השי"ת הוא בן חורין מכל עניני העוה"ז, וזה בשנת היובל הזאת תשובו - שתפנו עצמיכם להצדיק להמשיך עליכם כל טוב. איש אל אחוזתו - כל איש יהיה דבוק בשורש שלו וכל הצטרכותו יהיה נמשך משורשו:

בחוקתי

אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמורו ועשיתם אותם ונתתי גשמיכם בעתם וכו' והשיג לכם דיש את בציר וכו' וישבתם לבטח בארצכם (כו, ג-ה). ויש לדקדק דהל"ל בחוקי תלכו. ונקדים לפרש מה שאמר רשב"י בתיקוני זוהר (ת' ה' יט.) בראשית ב' ראשית נקודא בהיכל', ונ"ל כוונתו מה ששייך לנו לעבודתינו, כי כל האותיות יש להם גוון לבן, אבל באות יו"ד אין בתוכו שום גוון לבן (זח"ג קצא.), כי יו"ד רומז לחכמה (זח"א לא.) ומחמת שהוא קרובה להמאציל הוא מצומצמת ויראה ומפחד מאת הבורא ב"ה, וז"פ (תהלים קיא, י) ראשית חכמה יראת ה', דהיינו שהחכמה הוא ראשית, והוא יראת ה' מפחדת מאוד מאתו ית"ש וכנ"ל, כמו כן האדם בהעלות על לבו בגדלות הבורא ב"ה ובנוראותיו הוא נעשה כמו נקודה קטנה מפחד ה' ומהדר גאונו, אבל השי"ת ב"ה בשביל צורך העבדות שולח לאדם בלבו בחינת אהבה להיראה, כי העבדות צ"ל שהיראה תהיה כלולה באהבה ואהבה כלולה ביראה, וז"פ נקודא בהיכלא - נקודה רומז ליראה כנ"ל, בהיכלא רומז לאהבה שהוא דבר התפשטות.

עוד נ"ל ניקודא בהיכלא, רומז לתרין מזלין קדישין נוצר ונקה, דוגמא בעוה"ז נמצאים צדיקים שהם בחי' נוצר ונקה, כאשר מבואר כבר בדברינו יע"ש.

ובזה נבוא לבאר הפסוק אם בחוקותי, דהיינו שתהיה תמיד בתשובה, ועי"ז תהיו בעיניכם כאין נחשב, ותוכלו לעורר הבחינת אין, ומשם יושפע לכם שפע מאין מזל לישראל (שבת קנו.), וזה נק' חוקה שהיא כמו חוקה כי לאו בזכותא תליא מילתא רק מתנת חנם (ע' מו"ק כח.), וזה אם בחוקותי תלכו, ואם הוא לשון אם כל חי רומז לתשובה (ת"ז ת' כא סג.), דהיינו שע"י התשובה תעירו ותעוררו הבחי' אין מזל לישראל ויומשך לכם משם שפע. ולזה ניחא נמי מה שכתיב בחוקותי בתי"ו שרומז לתרין מזלין קדושין שהם בחי' דכר ונוקבא. וכדי שלא יאמר האדם הואיל ואני משיג מתנת חנם לא אעבוד את הבורא ב"ה ח"ו, ולזה כתיב אחריו ואת מצותי תשמורו - שאעפ"כ תשמרו את מצותי ולא תסורו מהם.

עוד ואת מצותי תשמרו, פירוש שתחכו לביאת משיחינו כמ"ש (י"ג עקרים) אחכה לו, וזה את מצותי לשון נגיד ומצוה לאומים (ישעיה נה, ד), ורומז על תרין משיחין, תשמרו - תחכו תמיד לביאתם מהרה כי בוודאי יבואו אלינו, ותשמרו הוא לשון (בראשית לז, יא) ואביו שמר את הדבר. ועשיתם אותם, פירוש שתפעלו ע"י עבודתכם לקרב ביאתם במהרה בימינו אמן.

ונתתי גשמיכם בעתם, פירוש שתשיגו השפעות קדושות ויהי' בדרך יחוד מקושר ודבוק למעלה, וזה בעתם, כי עת רומז ליחוד כנזכר כבר כדברינו יע"ש ודו"ק. ונתנה הארץ יבולה, פירוש שיומשך מבחינת יובל חירות עליון (זח"ב קיד.) לבחינת ארץ רומז למלכות קדישא (זח"ב יב.). ועץ השדה יתן פריו, כי הצדיק נמשל לבחינת ירח שהוא פעמים מגולה ופעמים מכוסה, כמו כן הצדיק הוא בבחינה זו, וכל כך למה מחמת שעדיין לא נתקן הכל, וכשיתוקן הכל אז יהיה הכל בהתגלות, וזה ועץ השדה רומז להצדיק (ע' תענית ז., זח"ג ריח.), יתן פריו.

והשיג לכם דיש את בציר, דיש הוא צירוף מצירופי שם של שד"י שדי בברכותיו (ע' רש"י בראשית כח, ג) והוא בחינת יסוד (זח"א צה:), את בציר רומז לה"א זעירא, דהיינו שהשפע שלכם יומשך ע"י בחינת יסוד לה"א זעירא. וז"פ הגמרא (ב"ק ט.) מאימתי הוי חזקה מכי די"ש אמצרי, דהיינו שאנחנו עמו ישראל נשיג מאתו ית' השפעתו מבחי' שדי בברכותיו, ונתחזק בכוחו ית"ש על מצע(י)רי השכינה. ובציר ישיג את זרע, פירוש שתשיגו שהזרע שלכם יהיה נמשך מאילני דחיי והזיווג והיחוד שלכם יהיה מקודש מאוד, וזהו ובציר ישיג את זרע - מבחי' ה"א זעירא תשיגו הזרע שלכם.

ואכלתם לחמיכם לשובע, פירוש השפע שלכם יהיה נשפע מסטרא דקדושה, כי הסט"א נק' כפנים ורעבים כמו שכתוב (ישעיה נו, יא) הכלבים לא ידעו שבעה, וזה ואכלתם

לחמכם לשובע - שהשפע שלכם יהיה נשפע מהקדושה, ושבע הוא אותיות ע"ב שי"ן.
וישבתם לבטח בארצכם, כי שמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה מלובלין** פירוש המשנה (אבות פ"א מי"ב) שאהרן הכהן היה אוהב שלום ורודף שלום, פירוש שרדף שלום מהרשעים, שאין מהראוי שיהיה להם שלום, ויתפרדו כל פועלי און כתיב (תהלים צב, י), ולזה רדף מהם השלום עכ"ד. וזה וישבתם לבטח בארצכם - שהכל יהיה תלוי ברצונכם:
אם בחוקותי תלכו וגו' (כו, ג). איתא בגמרא (ר"ה טז.) הביאו לפני שתי לחם בעצרת כדי שאברך לכם פירות האילן, והנה שתי לחם מרמז על ב' תורות תורה שבכתב ותורה שבעל פה, תורה שבכתב גלוף בגליפו וחקוק בחקוק' רק ברמז, ותורה שבעל פה מוסרו הקב"ה לכל דור ודור שידרשו צדיקי הדור על פיהם את התורה שבכתב כפי שכלם לפי העת והזמן, וכן שמעתי **מכאדמו"ר הרב הקדוש מוהרי"י זצלה"ה מלובלין** פירוש הפסוק (שמות יח, כב) ושפטו את העם בכל עת, ר"ל לפי העת והזמן כן ישפטו ההלכה.
ועסקינו בתורה צ"ל יומם ולילה בלי הפסק דכתיב (יהושע א, ח) והגית בו יומם ולילה, וע"י העסק התמידי בהתורה נדבקים בה, ואם ח"ו עוסקים בה בלא דחילו ורחימו מתדבק(ו)ת התורה בהאדם בבחינה זו וקשה מאוד להעלות', זולת התשובה מועלת לכל דבר. וזה שאנו אומרים (ברכת אהבה דשחרית) ותן בלבנו בינה להבין וכו' ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך - ר"ל להקימם ולהעלותם. וזפ"ה הביאו לפני שתי לחם, פירוש להגביה ולהעלות השתי תורות שבכתב ושבעל פה, מלשון לכו לחמו בלחמי (משלי ט, ה). כדי שאברך לכם פירות האילן - ר"ל נשמותיכם הנאצלים מהאילן הקדוש, והברכה הוא מיום שכולו ארוך כמו שכתוב (תהלים קמה, ב) בכל יום אברכך, שלכאורה נראה מיותר שכתיב בפסוק שלפניו ואברכה שמך לעולם ועד, אלא לרמז ע"ז הנ"ל שיומשך הברכה להשכינה מיום שכולו ארוך, הנקרא כל יום, שאין שם ענין לילה, לא ימין ולא שמאל, אין מסטין ואין מקטרג.
וז"פ אם בחוקותי תלכו, זה תורה שבכתב שחקוק בחקוקה. ואת מצותי תשמורו זה תורה שבעל פה. ועשיתם אותם, עשיה הוא לשון תיקון (רש"י בראשית א, ז) ר"ל שתתקנו העסק התורה שלא היה כראוי. ונתתי גשמיכם בעתם, ר"ל כל הצטרכות הגשמיות יהי' לכם בעת שתרצו.
ונתנה הארץ יבולה, כי הצדיק עושה להשכינה הקדושה כביכול שתהא שילוחי לגבוה להמשיך כל טוב, והשכינה הקדושה נק' אלהים, תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם (ע' ס' היראה לרבינו יונה, טוש"ע או"ח סי' ה), והצדיק ממשיך לה מן האלופו של

עולם, אלוף חכמה אלוף בינה (איוב לג לג, שבת קד.), ואלהים במילוי אלי"ף מספרו ארץ, וזה ונתנה הארץ יבולה, מלשון יובל - מה שהמשיך לה הצדיק.

ועץ השדה יתן פריו, הצדיק נקרא עץ (ע' תענית ז., זח"ג ריח., ת"ז ת' ו' כא.), והוא משפיע להשכינה הקדושה והיא מתמלאת כשדה שמלאה זרעים, וכשהצדיק מעורר כל כך עד ששפע מן השמים יורד אליה בלי הפסק נקראת שדה הבעל, ולפעמים נקרא שדה בית השלחין (ע' מו"ק פ"א מ"א).

והשיג לכם דיש את בציר, כי בציר הוא לשון חוסר, ר"ל השם שד"י אותיות די"ש יגיע לכם כל מחסורכם ותגיעו לבחינת גדלות אשר הוא למעלה מבחינת בנים למקום רק למדרגה גבוה מאוד אחים ורעים, ודרך ומבוא להגיע לזה הוא ע"י החקיקה בלב בלי שום הפסק כי ה' הוא האלהים ואין עוד מלבדו:

ואכלתם ישן נושן וכו' (כו, י). ונקדים לפרש הפסוק (בראשית יב, ח) ויעתק משם ההרה, ולכאורה הול"ל וילך משם ההרה. ונ"ל כי צדיקים ההולכים בעבדות השי"ת מרגילים עצמם שהעבדות שלהם יהיה שלא כדרך הטבע, כי הטבע עבידי דבטלי אבל השי"ת ב"ה ברא בשביל עמו ישראל להיטיב להם דבר דלא פסיק לעלמין, וצריכין הבני ישראל לעורר מלמטה ג"כ בכח עבודתם שלא כדרך הטבע, וזאת נוכל להשיג ע"י בחי' אי"ן, שהאדם הוא בעיניו כאפס וכאין, ואברהם אבינו ע"ה היה בעיניו כעפר וכאפר כמו שאמר (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר, ולזה היה יכול לעורר ההשפעה מבחי' שלא כדרך הטבע, וזפ"ה ויעתק משם שרומז לעתיקא, משם המשיך שפע, ההרה - ע"י בחינת סוד העבור, מקדם - ועוד לבחי' למטה מזה כמו שכתוב (ישעיה מג, ה) ממזרח אביא זרעיך, רומז ליסוד, לבית אל - עד בחי' שנקרא בית אל רומז למלכות קדושא (זח"א רי., פרדס שכ"ג ע' בית). וזפ"ה ואכלתם ישן נושן, דהיינו שהשפע שלכם יהיה מבחינה שנקרא ישן נושן ותרגומו עתיק דעתיקין, כי מה שהאדם מרגיש בעצמו הבחינת אין ע"י העבדות הבורא משיג יותר גדולות הבורא ית"ש.

וישן מפני חדש תוציאו, פירוש כי יש עולם שנקרא מ"ה החדש (ע"ח ש"י פ"ג), דוגמא לזה צריך האדם לחדש בעצמו בכל יום ולעורר בלבבו הבחינת מ"ה, ועי"ז תוכלו לעורר הבחי' מ"ה החדש. ובזה פירשנו הפסוק (שמות א, ח) ויקם מלך חדש נקרא מלך הדר, על מצרים - שלהמלך החדש יהיה תקומה וישלוט על מצרים, אשר לא ידע את יוסף, וידע לשון שבירה כמו וידֹע בהם אנשי סוכות (ע' שופטים ח, טז) - פי' שלא יוכלו לשבור עוד את הצדיק המכונה בשם יוסף שמוסיף והולך בעבדות השי"ת, כי באמת השפע הולכ(ו)ת מאתו ית"ש תמיד ודרכו להיטיב, רק בשביל זה הוא מכוסה מחמת הרשעים

שלא יינקו מהשפע, אבל כאשר ישלוט מלך חדש מלך הדר על מצרים והקליפות ישברו ויפלו אז נוכל להשיג השפע מאתו ההולכת תמיד בלי הפסק. וזה וישן, שנשיג השפע מבחינת עתיקא כנ"ל, מפני חדש תוציאו - ע"י בחינת מ"ה החדש כנ"ל, עי"ז נוכל להוציא השפע מבחינת עתיק, ודו"ק:

וזכרתי את בריתי יעקוב וכו' (כו, מב). כבר תירצו המפ(ו)רשים (רש"י ז"ל) מה דכתיב יעקב מלא בו'. ועוד לאלהי מילין, דהנה בשביל הגאולה צריך לעורר אבות הקדושים (ע' ירושלמי תענית פ"א ה"א), ומי יכול לעורר זאת, וזה הבטיח לנו השי"ת וזכרתי את בריתי יעק[ו]ב שאני בעצמי אזכור את ברית אבות הקדושים, ולזה כתיב יעקב בוא"ו רומז לאלף השישי ומאה השישית שאנחנו בו לעת עתה. עוד יעקב מלא בוא"ו בגימטריא פקח, כי בשביל הגאולה צריך לעורר השפעה מעינא פקיחא. והארץ אזכור, לבחינת ארץ רומז למלכות (זח"ב יב.) אזכור - אשפיע מעלמא דדכורא:

וזכרתי את בריתי יעקוב וכו' (כו, מב). ולמה הקדים הפסוק ליעקב, וכבר נאמר ע"ז תירוצים רבים (ע' רש"י ז"ל). ואענה אנכי ג"כ חלקי, כי הס"ת של יעק"ב יצח"ק אברה"ם הם בק"ם, שד"י בא"ת ב"ש, דהיינו שנשיג שפע קדושה ע"י בחינת שד"י שדי בברכותיו. ולזה יעקב מלא בוא"ו כתיב בגימטריא פקח, רומז לעינא פקיחא (זח"ג קכט:), דאיתא בזוה"ק (זח"ג קפד.) החילוק בין מי שיודע לכוון בתפילה ובין מי שאינו יודע לכוון, בין כך ובין כך הקב"ה שומע תפילת כל פה, והחילוק הוא שמאן דידע לכווין בצלותא משיג שפע מעינא פקיחא, דהיינו שכביכול ית"ש משגיח על השפע שלא יגעו בהם זרים ח"ו, ומי שאינו יודע לכוון משיג השפע מבתר כתפוהי, וזה וזכרתי את בריתי יעק[ו]ב שבגימטריא פקח, ותשיגו שפע מבחינת עינא פקיחא ולא יגיעו בהם זרים ויהיה לנו די בברכותיו, וכנ"ל בפירוש הפסוק והשיג לכם דיש את בציר יעו"ש, ודו"ק:

עוד וזכרתי את בריתי יעקוב, ולכאורה י"ל דהל"ל וזכרתי את יעק[ו]ב. ונקדים לפרש הפסוק (שמות ו, ב) וארא אל אברהם וכו', ופירש רש"י וארא אל האבות, וכבר תמהו המפ(ו)רשים בזה (רא"ם) מה רצה בזה. ונ"ל כי אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב היה שורשם למעלה בעולמים העליונים, ובזה העולם היו נקראים אברהם יצחק ויעקב ולמעלה בעולמים העליונים נקראים חג"ת (זח"ג קעט:) ועוד למעלה ולמעלה חב"ד (ע' פע"ח ש' העמידה פט"ו), ועל ידיהם הוא ירידת השפע לעולמים התחתונים. וצדיקייא דדרא הן הן אבהן דעלמא, שמקיימים את העולם בכח קדושתם ובתפילתם וע"י היחודים שהם עושים, והגם ששמם שמאי והילל וכדומה, מ"מ הם בחי' אברהם יצחק ויעקב וכנ"ל. וזה שפירש רש"י וארא אל האבות, שלא תאמר דוקא אברהם יצחק ויעקב שהיה

שורשם למעלה, אלא השי"ת בפ' נתן זאת לנו צדיקים בכל דור ודור שהם ג"כ בחי' אברהם יצחק ויעקב.

ואיתא (זח"ג טו.) שרשב"י היה אות ברית לעולם וקיים העולם בזכותו, וכמו כן בכל דור ודור הצדיקים שבדור הם אות ברית לעולם. וזפ"ה וזכרתי את בריתי יעקב, שלא תאמר אברהם יצחק ויעקב דוקא, ומה יעשו בניהם אחריהם, ולזה כתיב וזכרתי את בריתי - בשביל הצדיק שבדור שהוא אות ברית לעולם, בשביל הצדיקים שבכל דור ודור אזכור ג"כ לפקדם לישראל לטובה.

ולזה ניחא דכתיב תו והארץ אזכור, כי לכאורה היא מיותרת. ולדברינו ניחא, דהיינו שגם שאבותינו אברהם יצחק ויעקב הם במקום מנוחתם, מכל מקום אזכור בשביל הצדיקים שבדור, ולזה כתיב והארץ אזכור - בשביל אותם הצדיקים שבדור והם בארץ ה' עליהם יחיו:

ואם המקדיש יגאל את ביתו וגו' (כז, טו). דהנה השי"ת הבטיח לנו לפדותינו ולגאלינו מהגלות המר, ולכאורה יפלא מה צורך להתפלל על הגאולה, ההוא אמר ולא יעשה. אך ששמעתי **מרבינו הקדוש מוהרי"י זצללה"ה מלובלין** על הגמרא (אבות פ"ו מ"ו, מגילה טו.) כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, והתמיה נשגבה, כי בגמרא מצינו ממש בכל דף שאומר התנא דבר בשם חבירו או בשם רבו, ומדוע עוד לא נושענו מהגלות. ותירץ, כי הבאת הגאולה הוא גאולה פרטית לאיש ישראל ממצוקותיו, כאשר אמרנו, ותקם בעוד לילה (משלי לא, טו) שבהגלות יוושעו ישראל ויקומו בהרחבה והרווחה, וע"ז אנו מתפללים, וזה בכלל גאולה.

ועתה נבאר, ואם המקדיש - זה הקב"ה שמקדש עמו ישראל, יגאל את ביתו - זה השכינה הקדושה וישראל הטפילים לה ונכללים במלת את, ויסף חמישית כסף ערכך עליו - שיתיחדו הה"ח והה"ג ותלך השפע דרך מה מהיובל לז"א, והיה לו - שיבוא שמחה לעולם, אמן כן יהי רצון:

ואם גאל יגאל את השדה המקדיש אותו וכו' (כז, יט). נ"ל דהנה בזה שהאדם מקדש ומטהר עצמו ומקדש עצמו במותר לו זוכה לפדות את השכינה כביכול, וזפ"ה ואם גאל יגאל את השדה, ומי יוכל לפדות את השכינה - המקדיש אותו, שמקדיש אותו שמקדש עצמו, ומקדש את הברית וזהו אותו אות וא"ו.

ויסף חמישית כסף ערכך עליו וקם לו, דאיתא בתנא דבי אליהו שהגאולה צ"ל מתוך עושר וכבוד לישראל, ואיתא במדרש (פסחים קיט., סנהדרין קי.) שיוסף הצדיק גנז אוצר לישראל ולעתיד לבוא יתגלה, וזה ויסף חמישית כסף ערכך עליו, וחמישית רומז

לה"א אחרונה בחינת מלכות (ת"ז הקדמה טו:), דהיינו בשביל שיהיה גאולה לשכינה צ"ל לישראל עושר וכבוד גדול. וערכך, לשון שלחן ערוך - דהיינו שיהיה לישראל פרנסה בריוח ועושר גדול. וקם לו, ועל ידי זה יהיה תקומה לו כביכול וקום בתולת ישראל במהרה בימינו אמן:

וכל ערכך יהיה בשקל הקודש (כז, כה). דהנה האדם נולד עם כל המדות, היינו שבכוחו לעשות עם כל המדות כחפצו, ויוכל האדם להיות למדן וחסיד, וכשחס ושלום נחסר נקודה הפנימיות הכל כלא נחשב, והעיקר לברר ולזכך המדות בלתי לה' לבדו, ולכל ענין שמרגיש אדם שלבו נמשך אליו זה עיקר תיקונו, כמו שמצינו בגמרא (שבת קיח:) במאי הוי זהיר טפי, שחלילה לדמות שבשאר מצות היה מיקל, זולת שבזה היה מאיר נפשו מלשון והמשכילים יזהֲרו כזוהר הרקיע (דניאל יב, ג), והנקודה הוא הנשמה והחיות של כל העולמות, והאדם בכח תנועתו בפה או בידים או ברגלים יוכל להמשיך הדבר שרוצה, ומצוה להתפלל עבור ישראל והענוה בזה אינה משובחת, הגם ששורש הטוב היא הכנעה וכל חיות פנימיות האדם הוא בחינת אין כידוע למשכיל ההולך בדרך הזה, לכל זאת לענין התפילה לא יתכן לאחוז במדת ענוה המדומה ולהעלים עין מחסרון אחב"י הקדושים. והנה כאשר מי ששוקל דרכיו בפלס לעשות רצון הבורא ב"ה בכח תנועתו מאיר ומשמח כל העולמות, כמו כן ח"ו מי שאינו חושש לרצון הבורא ית"ש ממשיך ח"ו ג"כ לפי מעשיו. וזה וכל ערכך, מה שמעריך להאדם וממשיכו, זה לתורה וזה לתפילה או למע"ט. והיה בשקל הקודש, פירוש ע"י ששם דרכיו לעשות רצון קונו ועל ידי זה שוקל ולוקח השפעות טובות מבחינת אין הנקרא קודש.

והנה עבודה לגבוה הוא המתקת הדינים בשרשם, ומי שחננו ה' לדעת בדבר הזה מה טוב, ועכ"פ כל בר ישראל החפץ בכבוד שמים, צריך להיות מרגלא בפומיה: **יהא רעוא שימתקו כל הדינים בשורשן**, הגם כי נעלם ממנו ידיעת סוד הענין, בדברי פיו בלב נשבר מזה יושפע לו חכמה והשכל. והנה מלת גרה הוא מספר יצחק, עשרים מרומז לחיורתא, וז"פ עשרים גרה - להעלות הגבורות לבחינת חיורתא (ע' ע"ח שי"ג פ"ה, ע' פע"ח ש' הסליחות פ"א ופ"ח). יהיה השקל - משם שקלינ(י)ן לה"ה כל מיני טובות וישועות ונמשך לכל ישראל, אמן כן יהי רצון:

ואם גאל יגאל איש ממעשרו וגומר (כז, לא). כתיב העשירי יהיה קודש לה' (שם, לב) זה מדת מלכות הקדושה אשר היא כביכול מדה עשירית, וסוף מעשה במחשבה תחלה (פיוט לכה דודי) שהוא קודש. והנה לכל העולמות השפיע השי"ת חיות עצמיות, ומדת מלכות קדושא לית לה מגרמא כלום זולת מה שנשפע' מזולתה (זח"א קפא.) כדי שתהיה

מאוחדת עם כל העולמות ע"י קבלת השפע שלה, כאשר דברנו כבר מזה סוד נעשה אדם (בראשית א, כו), ועי"ז יוכלו להמשיך שפע ממנה. וז"פ ואם גאל יגאל איש ממעשרו, כי גאולה היא לשון לקיחה וקניה, ר"ל אם ירצה איש לקחת ולהנות ממדת מלכות (קדושא) [קדישא] שהוא הצינור לכל השפעות טובות, חמישיתו יוסף עליו - דהנה מקור נשמות ישראל הוא מה"א עילאה שמרמזת לבינה, ונשמת שדי תבינם (איוב לב, ח), וצריך האדם להשפיע מנשמתו הנק' חמישית כנ"ל להשכינה הקדושה, ועל ידי זה יוכל להנות מאורה ולקבל אח"כ כל צרכו על ידה כנ"ל. ולשון גאול יגאל נראה כפול, אך ר"ל שעל ידי זה יומשך גאולה לנפשו וגאולה כוללת לכל ישראל ולכל העולמות, אמן כן יהי רצון:

במדבר

וידבר ה' אל משה במדבר סיני וכו' (א, א). ונקדים לפרש הפסוק (תהלים קלו, ג) הודו לאדוני האדונים כי לעולם חסדו, כי איתא בזוה"ק (ע' זח"א יא:, וע' ת"ז הקדמה ה:) אית יראה ואית יראה, כי העיקר הוא שיהיה לאדם יראת רוממות, כי היא עיקר היראה, אבל האדם צריך שלא יעזוב ג"כ היראה תתאה כי הוא סולם לעלות ע"י להשיג יראת רוממות, וזה השער לה' (תהלים קיח, כ) הוא היראה תתאה (ע' זח"א ז:) וע"י נכנס בעבדות, וצריך להיות בעמדו בתפלה כעני העומד בפתח ומבקש מתנת חנם, וכשמשיג חן מהמל' אזי מושיט לו המלך את שרביט הזהב וחי (ע"פ אסתר ד, יא), ושרביט הוא ש"ר בי"ט, ובי"ט רומז לחכמה כי הם אותיות שמ"ן בא"ת ב"ש, ושמן רומז לחכמה (ע' ב"ב כה:, זח"ג לד.), וכשמשיג חכמה זוכה לבוא ליראת רוממות, ובי"ט בגימטריא אהי"ה (פע"ח ש' יוה"כ פ"ד) רומז לתשובה.

וזפ"ה הודו לאדוני האדונים, כי אדנות מורה על יראה כמו שכתוב (מלאכי א, ו) אם אדונים אני איה מוראי, וז"ש אדוני האדונים רומז ליראה תתאה, ועל ידי יראה תתאה זוכה לעלות ליראת רוממות, ולזה כתיב אדוני האדונים, וזה סוד (בראשית כח, יב) והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, כי היראה תתאה היא סולם לעלות ע"י ליראת רוממות, וב' פעמים אדנ"י בגימטריא סולם.

ובזה נבוא לבאר הפסוק שהתחלנו בו, דהנה איתא (ברכות מח:) נשים דברניות הן, ולכאורה קשה, הלא גנאי לאשה הדיבור, ואין אשה תובע(ו)ת בפה (עירובין ק:), והתירוץ הוא כי השכינה היא שלוחא דידן ומתפללת עבורינו, והצדיקים שבדור ממשיכים לה כח מחכמה עליונה ועי"ז יכולה היא לבקש עבורינו, ולזה נק' עולם הדיבור

(זח"א קמה.), וז"פ המשנה (כתובות פ"א מ"ח) ראוה מדברת אמרו לה מה טיבו של זה, פירוש שהקשו מאין לך הדיבור הלא גנאי לאשה הדיבור, והשיבה מאיש פלוני - רומז לחכמה, לשון פלאות חכמה, ע"י הצדיקים שממשיכים לה מחכמה עליונה, וכהן הוא - רומז לחסד (זח"ג קמה:), שהשפע נמשך דרך ימין.

וזפ"ה וידבר ה' אל משה, שהשי"ת ב"ה מסר זאת ביד הצדיק שבדור שנקרא משה, שהוא ממשיך מחכמה עליונה להשכינה כביכול שתהא נק' עולם הדיבור. במדבר בגימטריא אברהם, רומז למדת אהבה דרך ימין (זח"ב רסא.), סיני בגימטריא ב' פעמים אדנ"י:

באחד לחודש השני (א, א). כי איתא בזוה"ק (ע' ח"ב קסא.:, בר"ר א א) בי אסתכל הקב"ה וברא עלמין, בי מסתכלין צדיקייא ומקיימין עלמין, וזה נקרא ג"כ חידוש עולם מה שהצדיקים מקיימין העולם, וזה חודש השני - שזה שהצדיקים מקיימין העולם נקרא חודש השני, וזה באחד - שיהיה הכל מיוחד לשמו הגדול הנכבד. בשנה השנית - כי האצילות הראשון אי אפשר להשיג, ומה ידעת (ע' זח"א א:), רק שדוד המלך ע"ה גילה לנו (תהלים קד, כד) כולם בחכמה עשית, שם ראוי לדבר ומשם התחיל כח התגלות, ומכח הציור של החכמה נתמלא היו"ד שרומז לחכמה (זח"א לא.) ונתמלאת וא"ו דל"ת וניבנית הה"א (ע' זח"ג י:), רומז לה"א עילאה נק' בינה (זח"ב קנח.), וזה בשנה השנית, שנה בגימטריא ספירה, וזה בשנה השנית - רומז לבינה שהוא ספירה שניה. לצאתם מארץ מצרים, כי כתיב (תהלים פא, יא) אנכי ה' אלהיך המעלך מארץ מצרים, אנכי הוא אנכי דיציאת מצרים, רומז לבינה (ת"ז ת' ו' כב:). לאמר - וכל מי שצריך לישועה צריך להמשיך משם מאנכי דיציאת מצרים, ודו"ק:

והלוים למטה אבותם לא התפקדו בתוכם (א, מז). נ"ל, דהנה יש צדיקים בעולם אשר יש להם נשמות גדולים אשר יוכלו להאיר תבל בכח קדושתם ולהמשיך שפע לעוה"ז ע"י תפלתם, אבל היצה"ר מראה חסרונם ומסתכלים תמיד בשפלותם, ועי"ז בלתי אפשרם להנשא עצמם למעלה, אבל לא זו הדרך שבחר ה', כי באתריה דיראה לית תמן פולחני' (ע' זח"ב רטז.) כי כל זמן שהוא מהדר להכיר חסרונו עדיין הוא לבר, והתועלות ממנה הוא רק פתח ליכנס ע"י לפנים, וזה סוד הוידוי (ע' פע"ח ש' הסליחות פ"ח), ליתן חלק בסוד שעירי ר"ח (זח"ב רלח.).

וזפ"ה והלוים למטה אבותם, הלוים נקראים הצדיקים שיש להם דביקות הבורא ב"ה, אבל למטה אבותם - שמורידים המוח ושכלם למטה וכנ"ל. עי"ז לא התפקדו בתוכם - בלתי אפשר להיות פקודה וגאולה לישראל, כי הגאולה של ישראל תלוי בזה.

אלא צריך הצדיק לשכוח עצמו רק כל עבודתו יהיה להמשיך שפע לישראל, וזה מרומז

בפסוק והלוים - הצדיקים שיש להם דביקות הבורא ב"ה, למטה אבותם - להמשיך האבות הקדושים לזה העולם, וזהו למטה אבותם. ועי"ז לא התפקדו בתוכם - לא יהיה שום חוסר לישראל רק כל טוב להם תמיד:

עוד נ"ל, דהנה יש שמות הקדושים להשבעות מלאכים הקדושים שיבואו לזה העולם לאיזה הצטרכות, אבל הדבר הזה רע מאוד בעיני המלאכים, כי בהיותם בעוה"ז ג' ימים נתגשמים חלילה, אבל הצדיק העובד השם ויש לו דביקות הבורא ב"ה ועי"ז הוא ממשיך אותם לזה העולם יש להם תענוג מזה, כי הצדיק עובד השם בדבר זה. והנה בזמן שאדם עושה שמחה לבניו העת ההוא מסוגלת להמשיך האבות לזה העולם (זח"ג ריט:), וג"כ כנ"ל.

וזפ"ה והלוים, הצדיקים שיש להם דביקות, והם מורידים האבות לזה העולם וכנ"ל, יש להם תענוג מדבר הזה, וזה לא התפקדו בתוכם - כי אין להם חוסר מדבר זה, כי אינש דעלמא שממשיך אותם רע מאוד בעיניהם כי יוכלו להתגשם ח"ו, אבל הצדיק שממשיך אותם ועובד ה' בדבר זה, יש להם תענוג מזה שממשיך אותם:

וחנו בני ישראל איש על מחנהו וכו' (א, נב). נ"ל כי קודם עולם התיקון היו האותיות מעורבים, והתיקון הוא שכל אחד יהיה בהדרגה מעולם לעולם ולא יהיו מעורבים. וכמו כן האדם שמתחיל ליכנס בעבודת השי"ת ג"כ הוא מעורב מטוב ורע, וצריך האדם להפריש מעצמו הטוב מהרע ולהעלות הניצוצות למעלה (וזה סוד (ע' בראשית א, ו-ז) ויעש אלהים את הרקיע ויהי מבדיל בין מים למים). וזפ"ה וחנו בני ישראל, נקראי' הצדיקים שבונין את ישראל וממשיכין שיהיה העולם בתיקון. איש על מחנהו, שכל אחד יהיה בתיקונו ויהיו איש על מחנהו, היינו שלא יבואו אליו כי אם הניצוצות השייכים לו ולא יהיו מעורבים, וכשיהי' הכל בתיקון אזי יהיה איש על מחנהו, כי כתיב (תהלים צ, א) תפלה למשה איש האלהים, כי איש רומז לאהי"ה הוי"ה שד"י עד האלהות, וזה איש כנ"ל, יהי' על מחנהו - להשכינה שנקרא מחנה. ואיש על דגלו לצבאותם, כי איש על מחנהו שזכרנו הוא מעילא לתתא, ואיש על דגלו הוא מתתא לעילא, כי הדל"ת רומז להשכינה (ע' ת"ז ת' כא נח.), וגימ"ל רומז לתלת ענפי אבהן (זח"ב קטו:), ולמ"ד רומז לבינה מגדל הפורח באויר (זח"ב צא. ע' ע"ח שכ"ט פ"ה), וכאשר יהיה יחוד כנ"ל מתתא לעילא ומעילא לתתא אזי יהי' לצבאותם - וממילא ימולא כל רצונכם:

ונסע אוהל מועד מחנה הלוים וכו' (ב, יז). דהנה הצדיק לגודל עול מלכות שמים העמוס עליו, מעוצם המורא לא יוכל התפשט את עצמו, ובעת התעלמות מעט הקדושה העצומה, רק רשימא נשאר אצלו, אז יוכל לבוא לבחי' התפשטות, ומקום התפשטותו

הוא בעת שגורם בעבודתו עליות העולמות ונשאר אויר מקום פנוי, והשכינה הקדושה נקרא אוהל מועד (זח"א רלט.), וזה ונסע אוהל מועד - פירוש בעליות השכינה הקדושה והעולמות הקדושים למעלה, אז נשאר כביכול אויר מקום פנוי, מחנה הלוים - אז במקום הזה חונים הצדיקים ומתפשטין שם בתוך המחנות, והם אחודים ודבוקים במחנה ישראל.

והנה מבשרי אחזה אלהי, כמו שאדם לפי ערך מנוחתו מה שיניח זמן כבר יותר כן אח"כ יוכל לעבוד בחיזוק ואומץ יותר, כמו כן הצדיק מה שממתין יותר בהתפשטותו כן תגדל הצלחתו, כמו שמצינו אחיה השילוני שלמד תורה מיעקב, והיה נחבא אל הכלים כמה וכמה דורות, עד שנעשה רבו של אליהו הנביא, וזה כאשר יחנו כן יסעו.

איש זה הקב"ה, ה' איש מלחמה (סוטה מב: ע"פ שמות טו, ג), על ידו - ר"ל ע"י הצדיק משפיע נבואה. לדגליהם - עבור בני ישראל הנק' דגל, כי דגל והוי"ה מספרם ס"ג אשר שם מחצב מקור נשמות ישראל:

הקרב את מטה לוי וכו' (ג, ו). דהנה השם של ע"ב יוצא מהפסוק ויס"ע ויבו"א וי"ט (שמות יד יט-כא, זח"ב קלב:), והג' ווי"ן רומזים לחסד אל - כי יש אלו"ף בציור ג' ווי"ן ו' לעילא ו' לתתא ו' באמצע, ולמ"ד ג"כ בציור ג' ווי"ן, וזה סוד שלש רגלים רומז לג' ווי"ן, וז"פ אז ישיר משה משה - דהיינו שמשה רבינו ע"ה המשיך מאלו"ף לזיי"ן תיקונין עילאין, כי למעלה נקרא זיי"ן תיקונין ולמטה הם שבעת ימי בראשית. ולזה אמר שני פעמים אז, דהיינו אז ישיר (שמות טו, א) ואז נבהלו וכו' (שם, טו) כי כשנמשך שפע טובה לישראל הולכות באותו פעם גבורות קשות לשונאי ישראל, וזה שמשה רבינו ע"ה מזה היחוד הקדוש שעשה ופעל טובות לישראל, פעל ג"כ באותו פעם שירד גבורות קשות לשונאי ישראל.

וזפ"ה הקרב את מטה לוי, ולוי רומז לגבורות (זח"א רמד.), כי השם של ע"ב הוא ישר והפוך וישר, כי בשביל ישראל אין מהצורך לגבורות כי אם לענוש את אומות העולם, ולזה ישר, והפוך רומז לדין, ואח"כ ישר - דהיינו להעלות את הגבורות שלא יתפשטו ח"ו ביותר רק יומתקו. וזה הקרב את מטה לוי, רומז לגבורות, והעמדת אותו לפני אהרן, רומז לחסדים (זח"א רמד.), דהיינו לעלות הגבורות ולהמתיקם, ודו"ק:

משפחות בני קהת יחנו על ירך המשכן תימנה (ג, כט). **רבינו הק' מלובלין זצללה"ה** פירש, ועמדו רגליו ביום ההוא (זכריה יד, ד), כי מארי דרגלין העוסקים ברצון הבורא ברגליהם ומתאספין יחדיו לכבוד שמים, הם מקימין השכינה הקדושה ומקרבין הגאולה. ולפי"ז יבואר משפחות לשון אסופה, פירוש אותם שנקבצים יחד באהבה רצון

הבורא, הם בני קהת - ר"ל בונין קיבוץ גליות מלשון (בראשית מט י, ע' רש"י) ולו יקהת עמים, ומקום הקיבוץ צריך להיות אצל הצדיק האמיתי שהוא שפל בדעתו וכאין נחשב בעיני עצמו, וזה יחנו על ירך המשכן - שיתאספו אצל צדיק כזה שהוא בעיניו כירך המשכן, תימנה - ונמשך מימין ה' עושה חיל (תהלים קיח, טו) אסיפה גדולה וקיבוץ גליות במהרה בימינו, גם שימשיך מימין ברכות נשגבות לישראל אמן:

ונתת הכסף לאהרן ולבניו וכו' (ג, מח). נ"ל דהנה השי"ת ב"ה האציל ממנו ית"ש עולמים לאין שיעור ותכלית, ויש עולם שנקרא רישא דכל כיסופין (ע' זח"ב קעו:), וממנו נקח רמיזא דחכמתא, בזמן שבא לאדם איזה תאוה וחמדה חיצוניות ח"ו, יסתכל מאין בא לו זאת, הלא זאת יש בתוכו אור, כי דבר הגולמי אין לו שום תשוקה רק אדם החי, בודאי הדבר הזה הוא אור מלמעלה, וצריך להאריך אותו תאוה למעלה.

וזפ"ה ונתת הכסף, לשון כיסופא וחמדה. לאהרן ולבניו, דהיינו כנ"ל, להעלות כל החמדות והתאות למעלה עד רישא דכל כיסופין (ע' זח"ב קעו:) שנקרא חסד הראשון, רומז לאהרן ולבניו. פדויי העודפים בהם, ועי"ז יהיה הגאולה, כי זה דבר הגאולה שנעלה עצמינו עד מקור נשמותינו, וזה פדויי. העודפים בהם, ויהיה הגאולה מתוך עושר וכבוד ופרנסה, וזהו העודפים בהם - שיהיה עודף ויתרון וכל טוב לישראל, וזה מתתא לעילא, ומעילא לתתא ג"כ, להמשיך שפע לאהרן ולבניו - רומז לאותן העובדים שמו הגדול ית' ויתעלה, אמן כן יהי רצון:

ויקח משה את כסף הפדיום וכו' (ג, מט). דאיתא (קדושין כב:) שהשדה נקנית בכסף ובשטר ובחזקה, כי האדם צריך לחשוב תמיד מתי אזכה שישכון עמי אור השכינה שנקרא שדה, שדה תפוחין (קדושין) [קדישין] (זח"א קנא:, רמט:), ובזה נקנית לאדם - בכסף, פירוש ע"י תשוקה שהאדם נכסף לה, וג"כ ע"י בושה וכסף הוא חיוורא, וכשאדם מתבייש אזיל סומקא ואתי חיוורא. ובשטר, פירוש ע"י אותיות התורה, והכל לפי האדם, מי שיכול לא יבטל ממנה.

ובחזקה, כי כתיב (דברים ה, טו) ביד חזקה ובזרוע נטויה, שהשי"ת הוציאנו בכח גדול וביד חזקה ע"י שלא היה להם שום כח מעצמן, וכשאדם מרגיש בעצמו כי אין עוזר לו צריך למסור עצמו להשי"ת והוא יוציא אותו מהיצר הרע. וזה ויקח מן הבא בידו (בראשית לב, יג), שהשי"ת לוקח אותו האיש שהיה כבר בידי היצר הרע ומביא אותו להקדושה. ומאימתי הוי חזקה (ב"ק ט.), כי האדם אינו מאמין בעצמו אם כבר ניקנית השדה אצלו, דהיינו ששוכן עליו אור השכינה, רק כשרואה שבני ישראל מושלים על אומות העולם, וזה מכי דיש אמצרי - דהיינו שנדיש ונמשיל על המצירים אותנו. עוד מכי

דיש אמצרי, דיש הוא צירוף א' של שם שדי, כי השכינה נק' שדה כנ"ל, וכשנתמלאת מהי"א עילאה נתמלא הה"א ונעשה ממנה יו"ד ונקרא שדי, מה שהיתה נק' בקודם שדה נקרא שדי, שדי בברכותיו.

ובזה פירשנו הפסוק (תהלים צא, א) בצל שדי יתלונן, כי כתיב וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם וכו' (ויקרא כו, מב), ולזה נקרא יעקב מקודם, כי הס"ת של יעקב יצחק אברהם הם ס"ת בק"ם, ובחילוף א"ת ב"ש הוא שדי, וזה בצל שדי יתלונן - בשביל הגלות שרומז ללילה הוא רק בצל שדי, ובלתי אפשר שהאור יהיה בפירסום. ולזה נרמז ג"כ השם של שדי בחילוף, מחמת שבלתי אפשר שהאור יהיה בפירסום.

ועתה נבוא לבאר הפסוק ויקח משה את כסף הפדיום, דהיינו שהצדיק המכונה בשם משה, מעלה התשוקות של ישראל, וגם הבושה שמתביישין מהאומות, הצדיק מעלה אותם עד רישא דכל כיסופין (זח"ב קעו:), וממשיך משם גאולה לישראל, וזה הפדיום לשון פדות. ואת העודפים, שהאומות הם העודפים אזי הצדיק ממשיך מרישא דכל כיסופין פדות וגאולה לישראל:

ודשנו את המזבח ופרשו עליו בגד ארגמן (ד, יג). דהנה כתיב (תהלים צב, טו-טז) עוד ינובון בשיבה כו'. פירוש, שכל המשכתינו יהיה מהדיקנא קדישא ששם כולו רחמים, וינובון הוא לשון דיבור, ודיבור הוא המשכה, ובשיבה רומז להדיקנא קדישא, דשנים - כי זה היה סוד תרומת הדשן, להרים השנ"ד ימים שישראל מונין ללבנה (סוכה כט.), וע"י התרוממות הדשן הרים השנ"ד ימים עד ימים דלעילא, כי אית ימים לתתא ואית ימים לעילא (ע' זח"ג שא:-שב., מז:), וזה דשנים, שני פעמים דשן, כי ע"י שנשיג מהדיקנא קדישא אז נוכל להעלות השנ"ד ימים עד ימים דלעילא. וערננים - ונשיג מש"ע נהורין עילאין קדושים (זח"ג קכח:, ע"ח שי"ג פי"ג-פי"ד), כי רענן בגימטריא ש"ע. יהיו - פירוש שיהיה קיום לזה. להגיד כי ישר ה' צורי - פירוש להמשיך מחוט היושר כל כך למשוך עד שד' צורי, שהשם הוי"ה ב"ה יהיה נראה על כל צורת אדם, על דרך הכתוב (דברים כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וירא ממך.

וזפ"ה ודשנו את המזבח, כי דשן רומז לשכינה, כי ישראל מונין ללבנה, וימי הלבנה הם שנ"ד. ודשן, הדל"ת רומז לשכינה (ע' ת"ז ת' כא נח.) ושי"ן רומז לתלת ענפי אבות (זח"ב קטו:), ונו"ן רומז לבינה (ת"ז ת' מב פא:, פרדס שכ"ז פי"ז), וזה ודשנו את המזבח - שמי שזובח את יצרו ומתגבר עליו והוא בעיניו כאין שרומז לדשן, אז זוכה להשיג השפעה

ע"י בחי' דשן כנ"ל. ופרשו עליו בגד ארגמן, וכדי שלא יינקו הקליפות מהשפע ופרשו עליו בגד ארגמן, סוד משמשי המרכבה כידוע (ע' ת"ז ת' ע' קכו.) ודו"ק:

נשא

נשא את ראש בני גרשון גם הם וכו' (ד, כב). ועוד נבאר הפסוק בפרשה הקודם (ד, ב) נשא את ראש בני קהת מתוך בני לוי. ונקדים לפרש הפסוק (שמות כח, ז) שתי כתיפות חוברות יהיה לו וכו'. דהנה ידוע שהשם י"ה רומז לאו"א (ת"ז בסופו ת' ה' קמג.) נקרא תרין כתפין, ונקרא תרד"מ לעלמין (זח"ג ד.), וצריך העבדות של האדם להיות לחבר התרין כתפין ולהמשיך משם שפע לזרועות עולם כידוע. וז"פ תיכף לתלמידי חכמים ברכה תיכף לנטילת ידים ברכה (ברכות מב.), תיכף לתלמידי חכמים רומז לחכמה, תיכף לנטילת ידים רומז לבינה, וזה מקדש ה' כוננו ידיך (שמות טו, יז) לשון יודי"ן, רומז לחכמה שבבינה, עיין בסידור האר"י זלה"ה על פסוק זה.

וזפ"ה שתי כתיפות חוברות, דהיינו שמי שעבודתו בדרך זה לחבר שני כתיפות רומז לאו"א וכנ"ל, יהיה לו - נזכה שיהיה הגאולה במהרה בימינו, וזה מרומז בתי' יהיה לו, כמו שכתוב (זכריה יד, ט) ביום ההוא יהיה ה' אחד, דהיינו שהשם הוי"ה ב"ה יהיה נקרא י"ה"י"ה (לקוטי תורה עה"פ). אל שני קצותיו וחבר - דהיינו שיהיה חיבור עולם התחתון עם עולם עליון.

והנה איתא בתיקונים (ת' ה' יט:.) בראשית ב' ראשית, רומז לנצר ונקה, ולהבין זאת גם בזה העולם נ"ל, דהנה יש צדיק שהוא צדיק מעיקרא וזה נקרא בחינת נצר, ויש צדיק שתיקן הכל בתשובה רומז לנקה, ונקה לשבים (ע' שבועות לט.), וז"פ בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ (בראשית א, א), דהיינו שהשי"ת ב"ה ברא שני ראשית, בשמים נקרא נצר ונקה, ובארץ ג"כ שני צדיקים אלו הנ"ל. וז"פ מה שהבטיח לנו השי"ת זבת חלב ודבש (שמות ג, ח יז), רומז לשני צדיקים אלו, דבש רומז לצדיק מעיקרא, וחלב רומז לצדיק שתיקן הכל בתשובה, כי דם נעכר ונעשה חלב (בכורות ו:), ולזה הקדימו הכתוב כי לרחוק ברישא (ברכות לד:).

ובזה נבוא לבאר הפסוקים, כי משא בני קהת היה בכתף, וקהת רומז לצדיק מעיקרא, בחינת נצר, שעבודתו הוא בדרך זה לחבר תרין כתפין וכנ"ל. וז"פ נשא את ראש בני קהת מתוך בני לוי דייקא, שהוא היה סוד הדעת, וקהת לשון אסיפה כמו כן הדעת אליו מתאספין כל השפעות מלמעלה שהוא קו האמצעי, ולזה היה משאם בכתף - שהוא היה סוד הדעת והדעת מחבר התרין כתפין. וז"פ נשא את ראש בני גרשון גם הם, רומז לצדיק

שהוא בחינת ונקה, וזה גרשון כמו שכתוב (שמ"א כו, יט) כי גרשוני היום מהסתפח וכו' ודו"ק.

וזה ג"כ פירוש הפסוק (במדבר ה, ט) וכל תרומה לכל קדשי בני ישראל, כי שמעתי **בשם הרב מבערדיטשוב זצלה"ה** פירוש המשנה (חגיגה פ"ג מ"א) חומר בקודש מבתרומה, דהיינו מהיכן הוא מציאות שיהיה חומריות לצדיק שהוא קודש, מבתרומה - כדי להעלות נשמות ישראל עד כאן דברי פי חכם חן. וזפ"ה וכל תרומה, רומז לצדיק שהוא בחינת ונקה, כמו התרומה שיתרם מחולין. לכל קדשי בני ישראל - רומז לצדיק מעיקרא בחינת נצר שהוא קודש. אשר יקריבו - וצריך לקרב ולחבר התרין צדיקין אלו, ויהיה גם כן כנ"ל, ודו"ק:

נשא את ראש בני גרשון וכו' (ד, כב). ונקדים לפרש הפסוק (בראשית א, א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. ואיתא בתיקוני זוהר (ת' ה' יט:.) בראשית ב' ראשית ניקודא בהיכלא, ואיתא בגמרא (ר"ה טז.) הביאו לפני שתי לחם בעצרת כדי שאברך לכם פירות האילן, דהנה **כאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה מלובלין** פירש הפסוק (תהלים קמד, יג) מזוינו מלאים מפיקים מזן אל זן, מזוינו רומז לתרין ההי"ן, כי ההי"א יש לה זויות, וכשהצדיק עבודתו בד"ז שיתיחדו התרין ההי"ן ושתתמלא הה"א תתאה מה"א עלאה וזה מזוינו מלאים. מפיקים - עי"ז יוכל להפיק רצון מרצון עליון. מזן אל זן - ויושפע השפע לכל העולמות לכל העולם שפע הצריך לו וזה מזן אל זן, עד כאן דבריו הקדושים.

ובזה נראה לפרש הפסוק (רות א, יט) ותלכנה שתיהן עד בואן בית לחם, ותלכנה שתיהן - רומז לתרין ההי"ן (זח"ג רטז.) דהיינו שיתיחדו ביחוד גמור. עד בואן בית לחם - עי"ז יושפע שפע רב לבני ישראל.

עוד נ"ל שמרמז לנו הפסוק ותלכנה שתיהן, מרומז לתרין משיחין, וזה עד בואן בית לחם כמו שכתוב (שמ"א יז, נח) ישי בית הלחמי. וזה נרמז ג"כ בראשית ב' ראשית, רומז לתרין משיחין, כי ישראל נקראים ראשית ועלו במחשבה תחלה (בר"ר א, ד). ועיקר כוונת ותכלית בריאתם הי' בשביל משיח צדקינו, שיהיה גאולה שלימה ויהיו מנושאים למעלה למעלה עד רישא דכל רישין, ולזה ב' ראשית רומז לתרין משיחין.

וז"פ הביאו לפני שתי הלחם, רומז לתרין משיחין כמו שכתוב בן ישי בית הלחמי כנ"ל. בעצרת - דהיינו להעלותם למעלה עד מלכות דא"ק, וזה בעצרת לשון מלוכה כמו שכתוב (שמ"א ט, יז) יעצור בעמי, וזה לפני כנ"ל. כדי שאברך לכם פירות האילן - וכאשר עבודתכם יהיה בד"ז ליחד ולחבר התרין משיחין, אז השפע שלכם יהיה הכל ג"כ בדרך יחוד, ויהיה הכל דבוק ומקושר למעלה, וזה פירות האילן, ואילן בגימטריא הוי"ה אדנ"י.

והנה שמעתי **מכאדמו"ר מוה' מענדיל זצלה"ה מרומנאב זי"ע** שפירש הגמרא (פסחים סח:) הכל מודים בעצרת דבעינ(י)ן נמי לכם, כי בעצרת קבלו ישראל התורה הקדושה, ואם לא קבלו ישראל התורה היה העולם חוזר לתוהו ובוהו וע"י ישראל אתקיים העולם (ע"ז ג., זח"א פט:), וזה הכל מודים בעצרת דבעינ(י)ן נמי לכם, שהעולם צריך לישראל כי הם קיימו העולם, עד כאן דברי פי חכם חן.

עוד נ"ל הכל מודים בעצרת, על פי דברינו הנ"ל לייחד ולחבר התרין משיחין קדושין ולהעלותם עד מלכות דא"ק, וזה הכל מודים בעצרת - עי"ז שיעלו התרין משיחין עד מלכות דא"ק שמרומז בעצרת כנ"ל, עי"ז יהי' הכל מודים - דהיינו שיהיה הכנעה והשפלה להאומות. דבעינ(י)ן נמי לכם - כי מצינו אצל בלעם הרשע שרצה לקלל את ישראל ח"ו ורצה לומר כלם (ע"ז ד: תוד"ה רגע) והשי"ת ברוב רחמיו היפך את הקללה לברכה, והוצרך לברך את ישראל, והשי"ת עשה מזה צירוף אחר דהיינו מלך, ולזה אמר ותרועת מלך בו (במדבר כג כא, תוס' שם), וזה דבעינן נמי לכם, אותיות מלך, כי כמו אז שנתהפך מקללה לברכה ונעשית צירוף לטובה, כמו כן עתה כשיהיה השפלה להאומות ויופר מזימותם יהיה נעשה צירוף אחר לטובה של ישראל.

ונחזור לענין ראשון, בראשית ברא אלהים, כי ב' ראשית רומז לתרין משיחין כנ"ל, וכתיב (ישעיה סג, ט) בכל צרתם לו צר, ואצל משיח נאמר ג"כ (ישעיה נג, ה) בחבורתו נרפא לו, וכאשר יתעלו למעלה עד מלכות דא"ק כנ"ל יתרפאו ולא יסבלו עוד יסורין, וזה בראשית ברא לשון בריאות.

וזפ"ה נשא את ראש בני גרשון, וגרשון רומז לתרין משיחין שהם מגורשים מנחלתינו, וזה נשא את ראש - דהיינו להעלותם עד רישא דכל רישין. גם הם, ואתין וגמין רבוין (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה), שיהיה הכל בגדלות ובהתרוממות כמו שכתוב (יחזקאל טז, ז) רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי כו', דהיינו להמשיך לכנסת ישראל מוחין דגדלות, וז"פ (תהלים קמז, ה) גדול אדונינו ורב כח, ואדנותו ית"ש רומז לכנסת ישראל כידוע, וזה גדול אדונינו - דהיינו שיתגדל האדנות, ורב כח דהיינו שתתרבה מכ"ח - ר"ת כת"ר חכמ"ה, וחכמה ובינה הם כלולים. ותבואי בעדי עדיים שדים נכונו - פירוש שיושפע שפע טובה לישראל. ושערך (צומח) [צימח] - רומז לגבורות קדושות, כדי שיופחדו האומות, וזה גם הם כנ"ל.

וזה ג"כ פירוש הפסוק (במדבר ז, ט) ולבני קהת לא נתן, כי קהת רומז למשיח כמו שכתוב (בראשית מט, י) ולו יקהת עמים, וצריך להמשיך להם חיים, וכתיב (משלי טו, כז) שונא מתנות יחיה, וזה לא נתן - לא יותן להם בתורת מתנת, כי צדיקים נוטלים בזרוע (ע'

ברכות יז:). גם ולבני קהת, רומז להצדיקים שעבודתם הוא בד"ז והמשכתם בכח תפלתם הוא הכל בד"ז ליחד התרין משיחין כנ"ל, וזה ולבני קהת - פירוש שבונין ועובדים תמיד בשביל משיח, יהי' לכם ג"כ כנ"ל. כי עבודת הקודש עליהם, קודש רומז לחכמה (זח"ב קמה:) וחכמה תחיה את בעליה (קהלת ז, יב), וזה כי עבודת הקודש עליהם - שיושפע להם מחכמה עילאה, וזה עליהם כמו שכתוב (ישעיה לח, טז) ה' עליהם יחיו. בכתף ישאו, כתף רומז לתרין כתפין דאא"נ כנ"ל (בריש הפרשה), ודו"ק:

זאת עבודת משפחת הגרשוני לעבוד ולמשא (ד, כד). נ"ל דהנה כתיב (ויקרא כו, מד) ואף גם זאת בהיותם - דהיינו שהשי"ת ב"ה ברוב רחמיו כדי שיהיה לנו שארית בגלותינו שלח עמנו השכינה כביכול בגלות לחסות עלינו מכל דבר רע ח"ו, והוא נק' זאת, וז"ש דוד המלך ע"ה בזאת אני בוטח (תהלים כז ג, זח"ב לז:). ויש עוד בחינה שנק' זה, זה משה האיש (שמות לב א, זוה"ק שם) בעלה דמטרוניתא (זח"א כא:). והנה בזמן שבית המקדש קיים הי' עבודת כהן גדול ליחד שני הבחינות אלו (ע' זח"ג לא., סו:), והי' עיניהם ולבם של ישראל תלוים על כהן גדול, ועכשיו בגלותינו שאין לנו כהן גדול מוטל הדבר על כל אחד. וזפ"ה זאת עבודת משפחות בני הגרשוני, דהיינו העבדות של בני הגולה צ"ל בזה האופן - לעבוד, ועבודה זו תפלה (תענית ב.), דהיינו ליחד השכינה ולקשרה למעלה וחזי במאי ברא אתינא לגבך (זח"ג יג.), ולמשא - ולהורידו אח"כ שפע לכם. עוד לעבוד ולמשא - שעבודתינו צ"ל שיתגלה לנו במהרה שער הנבואה, וזה מרומז בתיבת ולמשא שהוא לשון נבואה (ע' מלאכי א, א):

עוד נ"ל שהעבדות של האדם צ"ל לעשות נייחא לשכינתא, ומה הוא נייחא דילה להמשיך ולהשפיע לבניו בני ישראל כל טוב ולהגביהם ברום המעלות. וזפ"ה זאת עבודת - דהיינו העבדות של בחינת זאת הוא משפחות הגרשוני, רומז לבני ישראל, לעבוד ולמשא, ויהיה תיבת משפחת לשון דביקות - דהיינו לקשר ולדבק בני ישראל להעבדות וזה לעבוד, ואח"כ ולמשא - להמשיך עליהם שפע, והעבדות יהיה מתוך הרחבה ומתוך נחת:

כל ימי נזרו קדוש הוא לה' (ו, ח). ושמעתי אומרים **בשם כאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה מלובלין**, כל ימי נזרו, פירוש בעת שאנו אומרים כתר, ונזר הוא לשון כתר, קדוש הוא לה' - כי חייב אדם להקביל פני רבו ברגל (ר"ה טז:), ובעת שאומרים קדושת כתר אז יש הארה גדולה לרבו ויוכל להשיג מאתו ג"כ הארה. ופירוש לפירושו, כי אנו אומרים כתר יתנו לך ה', כי יש ימי עולם וימי קדם (זח"ג קלד:), ועיקר העבדות להמשיך מימי קדם לימי העולם, וזה כתר יתנו לך ה' - דהיינו להמשיך מבחינת כתר שנקרא מוחין

(קדושין) [קדישין] עד בחינת הוי"ה ב"ה. וז"פ כל ימי נזרו, דהיינו שעבודתו הוא בד"ז שיומשך מנזרו מבחינת כתר לכל ימי דהיינו לימי עולם, קדוש הוא לה', ודו"ק:

יברכך ה' וישמרך (ו, כד). ונ"ל דהנה כתיב (דברים ז, יד) ברוך תהיה מכל העמים, פירוש שהשי"ת ב"ה הבטיח לנו שע"י היותינו בגלות, העמים ינשאו אותנו ויתפארו בעצמם לומר אני עשיתי טובה לישראל, כי כשנזכה לגאולה אז לא נצטרך לטובתם ונהיה בהתרוממות, וז"פ ברוך תהיה מכל העמים - מהעמים תזכה להיות ברוך, שיתנו לך מתנות, וזה עוד בגלות, אבל כשנזכה לגאולה במהרה אז לא נצטרך לטובתם וכנ"ל. וזפ"ה יברכך ה', דהיינו שנזכה לגאולה שלימה וברכתינו יהי' רק מאת השי"ת אלינו, וישמרך - ונזכה לטעום מיין המשומר בענביו:

יאר ה' פניו אליך (ו, כה). נ"ל דהנה השי"ת ב"ה שומע תפלת כל פה, ואיתא בזוה"ק (זח"ג קפד.) שהחילוק הוא בין מי שיודע לכווין בתפלתו כראוי ובין מי שאינו יודע, שמי שיודע לכוין תפלתו אזי השפע הולכ(ו)ת דרך פני המלך, ומי שאינו מכווין השפע הולכ(ו)ת אליו מבתר כתפוהי. ופי' כאשר השפע הולכ(ו)ת דרך פני המלך אזי השפע הולכ(ו)ת אליו ביושר והכל מתיראים ליגע בה לאמר בזה מסתכל המלך, וכאשר השפע הולכ(ו)ת מבתר כתפוהי צ"ל שמירה יתירה. וזפ"ה (דברים יא, יב) עיני ה' אלהיך בה - דהיינו שתזכה להשפע שיהיה נגד פני המלך ולא יוכל שום אדם ליגע בה, וזה מראשית השנה ועד אחרית השנה - ותילך השפע ביושר מלמעלה למטה בלי שום עיכוב. וזפ"ה יאר ה' פניו אליך - דהיינו שיבוא אליך אור ושפע מנגד פני המלך. ויחונך, ויהיה לך חן וחסד.

ויקח משה את העגלות וכו' (במדבר ז, ו). ונראה לי, כי הנה כתיב (יחזקאל א, כ) כי רוח החיה באופנים, כי יש עולם שנקרא עיגולים, וקו היושר הוא החיות שלו (ליקוטי תורה ישעיה מד). וזה פירוש כי רוח החיה רומז לנשמה, באופנים נק' עיגולים. וזה פירוש הפסוק, ויקח משה, נקרא הצדיק, את העגלות, רומז לעולם עיגולים. ואת הבקר לשון בוקר אור, הוא קו היושר. ויתן אותם אל הלוים, הדבר הזה מסר לצדיקים שבדור שיהיה הכל על פי התנהגותם, כי עיגולים רומז לגבורות וקו היושר הוא חסדים, ולכן מסר זאת להצדיקים שיומתקו הדינים ויהיה הכל כרצונם ודו"ק:

בהעלותך

בהעלותך את הנרות (ח, ב). איתא ברבה (במ"ר טו, ב) זש"ה ה' חפץ למען צדקו יגדיל וכו' (ישעיה מב, כא). נראה לפרש מקודם הפסוק (תהלים לג, יח) הנה עין ה' אל יראיו

למיחלים לחסדו, ולכאורה קשה וכי יראים לא מיחלים לחסדו ח"ו, ולמה כפל הלשון. נ"ל כי מעשה התחתונים גורם שפע בעליונים, אם טוב מעשיהם אזי טוב למעלה ולמטה, ואם ח"ו להיפך, ובאיזה אבר שאדם עושה מעשה טוב אזי מעורר דוגמתו למעלה בשיעור קומת אדם עליון כביכול, ואיתא (ע' זח"ג קל., ע' ברכות כ.) בזכות שיוסף הצדיק לא רצה להסתכל בעבירה זכה לעינא פקיחא דלא נים תדיר, כי בז"א עיניו אינם פקוחות תדיר (זוה"ק שם), כמובא בגמרא (ע' אסת"ר ז, יב) שאמר אותו רשע שאלהיהם של אלו ישן הוא, וצריך התעוררות בתשובה ובמעשים טובים לעורר כדי להשגיח עלינו, ומי שעומד בחצות לילה וממעט שינה מעיניו כדי לעמוד לעבודתו ית"ש ולבקש רחמים על ישראל כי אחר חצות הוא עת רצון (זח"ב קעג:), ובזה שממעט שינה מעיניו מעורר למעלה עינא פקיחא דלא נים תדיר כמ"ש (תהלים מד, כד) עורה למה תישן אדני, אבל למעלה באא"נ לית תמן בחינת שינה כלל, ולזה זכה יוסף הצדיק מחמת שלא הסתכל בעבירה זכה לעינא פקיחא דאא"נ שיאור לעיני ז"א, כמ"ש (בראשית מט, כב) בן פורת עלי עין. ופורת הוא אותיות פתורא הוא שלחן, מזה זכה לגדולה שכלכל את אחיו.

וכמו כן יש צדיקים בכל דור ודור שנטרו אבריהם מעבירה זכו להשפע הנ"ל להם ולכל דורותיהם. גם אם יש ח"ו איזה אדם שלא שמר את עצמו מהחטא, ואח"כ שב בתשובה שלימה, וע"י התשובה נתקן הכל, זוכה ג"כ להשגיח עליו ועל דורו מעינא פקיחא כנ"ל. וזפ"ה עיני ה' אל יראיו - להצדיקים דמעיקרא, וגם למיחלים לחסדו - זה בחי' בע"ת, כי תשובה נק' חסד כי חסד גדול הוא מה שהקב"ה מקבל לשבים לו, וזה השב בתשובה זכה ג"כ להשגחה מעינא פקיחא לו ולדורותיו.

וכתיב (זכריה ד, י) שבעה עיני ה' המה משוטטים, מרומזים לדין ח"ו לעוברי רצונו כמובא בזוה"ק (זח"ג קלו.), וכשהתחתונים גורמים במעשים טובים או שחזרו בתשובה אזי בא אור עליון מעינא דאריך להאיר לעינים הנ"ל ויומתק הדין דלהון (ע"ש). וצריך התעוררות מעשה הטוב לעוררו כמו שכתוב (משלי כב, ט) טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל, כי מחמת שהוא משגיח בעיניו לדל הוא מעורר ג"כ השגחה עליונה הנקרא טוב עין (ע' זח"ג קלא.).

וזה פירוש הפסוק בהעלותך את הנרות, לרמז לעינים של האדם, כלומר שלא הסתכלת עדיין בעבירה, או שחזרת בתשובה ובזה אתה מעלה עינים דילך, ואתה גורם בזה - אל מול פני המנורה, מרומז לעינא דאא"נ, יאירו שבעת הנרות - הם שבעה עיני ה' כנ"ל.

וזה שפירש רש"י, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, פירוש שהיה מעורר בצדקתו אור של עינא פקיחא שאין שם שינה, להשגיח עלינו.

וזה ג"כ פירוש הפסוק להעלות נר תמיד (שמות כז, כ), והלא לא היה דולק אלא מערב עד בוקר. ורש"י ז"ל הרגיש בזה, אך לפי הנ"ל הוא מרומז לאור עליון עינא פקיחא דלא נים תדיר, וזה להעלות נר תמיד - גם אם אדם חפץ לעורר ע"י מעשה הטוב השגחה עליונה אבל הוא איש עני ואי אפשר לתת מלחמו לדל, אעפ"כ הקב"ה ברוב רחמיו מקבל רצון זה האדם לפניו, כי יש מדה למעלה הנק' חפץ חסד, וזה אדם התחתון בחפצו ברצונו לעשות טוב מעורר למעלה ג"כ מדה של חפץ חסד, ובו ית"ש חפצו ומעשה הוא חד.

וז"פ המדרש זש"ה ה' חפץ למען צדקו, פירוש לאו דוקא שאדם מעורר אור והשגחה עליונה עלינו ע"י מע"ט, גם ע"י חפצו ורצונו לעשות טוב עם הבריות הוא ג"כ ממשיך על העולם השגחה עליונה מעינא דארוך לז"א ולנו ועלינו עמו ישראל, ודו"ק כי קצרתי:

בהעלותך את הנרות (ח, ב). ונ"ל דהנה איתא בגמרא (חולין ס:) על פסוק (בראשית א, טז) ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים וכו', ששוים נבראו ונתמעט הלבנה על שם שאמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, ואמר לה הקב"ה לכו ומע(י)טי את עצמך וכו'. כי בהזמן אי אפשר להיות שני הפכים בנושא אחד, אבל למעלה מהזמן אפשר להיות, והנה ידוע שנקודת המלכות (קדושא) [קדישא] היה בסוד סוף מעשה במחשבה תחלה, ולזה אמרה אי אפשר לשני מלכים וכו' - כי בזמן כן הוא שאי אפשר, ולזה אמר לה הקדוש ברוך הוא לכי ומע(י)טי עצמך - שתשיג מדת אין ותבוא עד ראשית המחשבה, ושם אפשר להיות, כי שם אין שייך אפשר או לא אפשר כי הכל חד. וז"פ ג"כ עתידים צדיקים שיקראו בשמך (בגמ' שם), כי הצדיקים הם ג"כ קטנים בעיני עצמם מחמת הכרת גדולת הבורא ב"ה.

והנה גם אחר שהתחיל עולם התיקון, הבחי' שמים וארץ השאיר הבורא ב"ה בלי תיקון שלם רק יתוקן ע"י מעשה התחתונים כמבואר בזוה"ק על פסוק (תהלים קלו, ה) לעושה השמים בתבונה, ויתוקן ע"י עבדות הצדיקים שיהי' שני המאורות הגדולים.

וזפ"ה עשה לך שתי חצוצרות כסף (במדבר י, ב), דהיינו שתתקן ע"י העבדות שלך שתי חצוצרות, לשון חצי צורות, רומז לזו"נ, שתראה לפעול בעבודתך שיהיו בתיקון שלם, וזה עשה לך - שהעשיה שלך יהיה תמיד שיתוקן הבחי' חצי צורות וכנ"ל. כסף רומז למדת אברהם (ת"ז ת' סט קב:), דהיינו שהתיקון יהיה דרך ימין. וגם כסף רומז להתלבות - פירוש שתפעל בתפילתך שיתלהבו לבבות ישראל לעבודתו ית"ש, ולהעלותם עד רישא דכל כיסופין. מקשה תעשה אותם - ועי"ז כל הדבר הקשה תעשה אותם - תתקן הכל, ע"י שהעבדות שלך הוא בד"ז שיתוקן הבחי' שמים וארץ. והיו לך למקרא העדה - דהיינו באם תעשה כנ"ל עי"ז תוכל להמשיך השפעות מלמעלה. ולמסע את המחנות - ומתתא

לעילא ג"כ תעלה את הנשמות למקורם.

וזפ"ה בהעלותך את הנרות, באם כוונתך וכל עשיותך יהי' בד"ז לתקן הבחי' שמים וארץ, וזה בהעלותך את הנרות, נרות מורה על שני מאורות הגדולים, וזה בהעלותך - שתעלה אותם עד ראשית המחשבה ולהיות שניהם שוים. אל מול פני המנורה, שמעתי פירוש ד"ז **מכאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה מלובלין** שפי' ד"ז שרומז למדת ימין, כי המנורה הוא בדרום ופני המנורה היא בצפון, ומול פני המנורה הוא בימין עכ"ד, (וזה אל מול פני המנורה - שהתיקון יהיה דרך ימין וכנ"ל). יאירו שבעת הנרות - רומז לעולם המעשה, שיהיה הכל מקושר עד למעלה למעלה:

עוד נ"ל בהעלותך את הנרות. וי"ל, לכאורה הול"ל אל מול פני המנורה יאירו ששה הנרות. ונ"ל, דהנה ידוע שאין שינוי רצון לפניו ית"ש, ומה אנו מתפללים ומבקשים מלפניו ית"ש. רק דהנה יש בחי' שנקרא הקב"ה, ואיתא בגמרא (ב"ק נ.) כל האומר הקב"ה וותרן כו', כי שם אין שום וותרנות [ב]בחי' שנקרא הקב"ה, ואנשי כנסת הגדולה תקנו לנו לומר כתר יתנו לך ה' (קדושה דמוסף נ"ס). ולהבין הענין נ"ל, שהשי"ת כביכול הניח בחי' שמים וארץ שהתיקון שלהם יהיה ע"י מעשה התחתונים כאשר זכרתי לעיל, והתיקון שלהם הוא לעלות עולמות התחתונים ולהמשיך הארה למטה מעולמות העליונים, וזה הוא בכל עת ובכל זמן, וז"פ כתר יתנו לך ה', כי בתפילת מוסף נמתקים הדינין ויש עליות עולמות ונמשך הארה מבחינת א"א לבחינת הוי"ה ב"ה. ובזה אתי שפיר, שבחינה שנקרא הקב"ה אין שום וותרנות, רק שכאשר נמשך לבחינת הקב"ה מבחינה שנק' ארך אפים, שם הוא וותרנות, וזה אין נקרא שינוי רצון, רק שכך היה רצון המאציל בתחילה שכאשר ישראל עם קדושו יבקשו ויתחננו מלפניו וימשיכו הארה מבחינת א"א לבחינת הוי"ה ב"ה אזי יפעלו כל טוב ויוותר להם מה שיבקשו מלפניו ית"ש, ומשם נמשך מחילה סליחה וכפרה לישראל.

וזפ"ה בהעלותך את הנרות, כשתרצה להעלות את שני המאורות הגדולים כנ"ל, וגם נרות רומז לנשמות ישראל כמו שכתוב (ע' משלי כ, כז) נר אלהים נשמת אדם, תמשיך מז"ת דעתיק לבחינת מלכות (קדושא) [קדישא], והוא נק' פני המנורה כמו דאיתא בתיקונים (ת' כא נה:) איהי מנרתא דיליה, דהיינו כשרצונך יהיה להעלות כנ"ל תראה להמשיך הארה ממקור גבוה לבחינת מלכות ודו"ק:

כן יהיה תמיד הענן יכסנו (ט, טז). על פי שפירשנו לעיל שצריך האדם לילך תמיד במדת קטנות, וזה, כן יהיה תמיד - שצריך האדם לילך במדה זו תמיד ולא יעזבנה, הענן יכסנו - הענן רומז למדת קטנות וכאשר פירשנו הגמרא (כתובות סט.) ענן ענן ממקרקעי יע"ש.

עוד הענן יכסנו, כי הקב"ה דיבר עם משה מתוך ערפל כדי שלא יהיה שום עין הרע, וזה ג"כ הענן יכסנו - שהעבדות יהיה מכוסה:

ותקעו בהן ונועדו אליך כל העדה וכו' (י, ג). נ"ל דאיתא בתנא דבי אליהו דהגאולה שאנו מצפים שתהיה במהרה, תהיה מתוך גדולה ונחת, כי במצרים כתיב (שמות יד, י) ופרעה הקריב, שהיה ע"י יסורין, מחמת שלא היה להם עדיין תורה ומצות, אבל עתה יש לנו תורה ומצות תהיה הגאולה מתוך עושר ומרוב כל. וזפ"ה ותקעו בהן, כי תקיעה רומז לאברהם מדת החסד (זח"ג רל:, רנו:) קול פשוט כי מדת אברהם הי' חסדים פשוטים בלי תערובות דין ח"ו, וזהו ותקעו בהן - ע"י מדת החסד. ונועדו אליך כל העדה - יהיה הגאולה במהרה, אמן כן יהי רצון:

ואם באחת יתקעו ונועדו אליך הנשיאים וכו' (י, ד). ונקדים לפרש הפסוק (שמות ב, ד) ותתצב אחותו מרחוק, כי יש תקומה והעלאה לכנסת ישראל ע"י התשובה של ישראל שמתנדבים לבם לעשות תשובה, וז"פ ותתצב אחותו, אחותו נקרא הכנסת ישראל (זח"ב פ:), ויש לה העמדה ותקומה ע"י מה - מרחוק, רומז לבע"ת כמאמר הגמרא (ברכות לד:) לרחוק ברישא, עי"ז יש לה העלאה ממקור חצובתה. לדעה מה יעשה לו - ועי"ז יהיה יחוד זו"נ, וזה לדיעה הוא לשון חיבור, מה רומז לת"ת, אדם דמ"ה, עם הבחינת עשיה רומז למדת מלכות (ז"ח יתרו לד.). עוד, יעשה לו - עי"ז שהעבדות שלו הוא בדרך זה יעשה לו כל טוב, וכאשר פירשנו על פסוק וברדת הטל על המחנה לילה יע"ש.

וזפ"ה ואם באחת יתקעו, דהיינו שתהיו בבחינה זו להעלות כל דבר לשרשו ולדבק ולקשר הכל למעלה, וזה באחת יתקעו - שתנעצו הכל באחת שרומז לחכמה, והוא לשון המשנה גזירה שמא יתקע (חסר סיום המאמר):

ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו (י, ז). נ"ל דהנה השי"ת ב"ה ברא עולמים לאין שיעור ותכלית, והנה מבשרי אחזה אלהי (ע' איוב יט, כו), כמו שהנשמה של האדם הוא החיות שלו כמו כן יש לעולמים נשמות הוא החיות שלהם, והנה ד' עולמים אבי"ע שהם כללות העולמים בחי' נשמה שלהם הוא הוי"ה ב"ה, ע"ב באצילות ס"ג בבריאה וכו', והם נקראי' י"ה והם נקראי' ג"כ או"א (זח"א טז:), וצריך להמשיך הצדיק מבחינ' י"ה לבחי' ו"ה, דהיינו שעולמים התחתונים יהיו מקושרים בעולמים העליונים, ובכל מקום יהיה הוי"ה ב"ה ולא שום מציאות אחר ח"ו רק קדושתו ית"ש, וע"ב ס"ג בגימטריא קהל, וזפ"ה ובהקהיל את הקהל - דהיינו שתיחד עולמים התחתונים עם עולמים העליונים ויהיה אסיפה וחיבור יחד, וע"י מה, את הקהל, ע"י שתמשיך מע"ב ס"ג שבגימטריא קהל לבחינת ו"ה, ועי"ז יושפע לכם כל טוב. תתקעו - תראה לעשות ולגמול חסד עם

השפע הבאה לך ולהעלותה למעלה, לא כמו שכתוב (דברים לב, טו) וישמן ישורון וכו', רק תעשה חסד עם השפע הבאה לך מלמעלה, ותקיעה רומז לחסד כנ"ל, ולא תריעו - לא יהי' שום שבר ודבר רע ח"ו, רק טוב יהי' לנו תמיד אמן כן יהי רצון:

ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו (י, ז). נ"ל דאיתא בסה"ק (לקוטי תורה בראשו) שתוה"ק שניתן לנו נקרא תורת הבריאה, כי מבשרי אחזה וכו' (ע' איוב יט, כו) שיש לאדם רק ג' בחינות נר"נ, כמו כן לא יכולנו להשיג כי אם תורת הבריאה שרומז לנשמה, ולע"ל בביאת משיחנו במהרה בימינו יתגלה לנו תורת אצילות, וצריך האדם לראות שהחיות שלו יהיה נמשך ע"י התורה מהבריאה שרומז לנשמה, ליצירה שרומז לרוח, ומיצירה לעשיה שרומז לנפש (ת"ז ת' ע' קלב.), והפנימיות והחיות של כל העולמות הוא הוי"ה ב"ה שבגימטריא מ"ה (ת"ז הקדמה יז., ע"ח ש"ה פ"ה), כמו שאנו רואים בזה העולם התחתון הנקודה הפנימיות הם ישראל שנק' אדם כמו שכתוב (יחזקאל לד, לא) אדם אתם, ובשבילם נברא העולם, כמו כן בכל העולמים הפנימיות הוא הבחינה שנק' מ"ה בגימטריא אדם, וג"פ מה דהיינו אד"ם דבריאה אד"ם דיצירה אד"ם דעשיה בגימטריא קהל, ועל ידי לימוד התורה לשמה יוכל להמשיך הג' בחינות אדם הנ"ל שיאירו ג' בחינותיו נ"ר"ו"נ, וזה פירוש הכתוב ובהקהיל את הקהל - שתתאספו ותחברו הג' בחינות אדם הנ"ל להמשיך ל"נ"ר"ו"נ שלכם, וכאשר יהיה כן תתקעו - תוכלו להשיג מדת החסד, כי קול פשוט מורה על מדת אברהם (זח"ג רל:, רנו:), ולא תריעו - ולא יהיה לכם שום שבר רק תשיגו קו החסד:

ובנחה יאמר כו' (י, לו). ונקדים לפרש הפסוק (שם, לה) ויהי בנסוע הארון, כי שמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה** פירוש על נונין הפוכין, כי הצדיק הנוסע להדרך צריך להסתכל אל המקום אשר יבוא שמה שיהיה טוב, ולהסתכל ג"כ לביתו שיהיה טוב עכ"ד. והנה דבר גבוה אמר כאדמו"ר, דהיינו שכאשר רצון האדם לתקן נשמתו צריך להפקיר את עצמו ולשכוח את עצמו רק לעשות רצון הבורא, ועיקר רצונו שיהיה צינור להמשיך שפע לישראל, ואעפ"כ צריך להשגיח על עצמו, והנה כאשר האדם מעלה עצמו ואינו משגיח על ענייניו מי משמר אותו, רק משה רבינו ע"ה עומד לימין כל אחד מישראל להיות לו לעזר לעבדותו ית"ש, וזפ"ה ויהי בנסוע הארון - כאשר האדם מעלה עצמו, ויאמר משה קומה ה' וכו'.

וזה ג"כ פירוש הפסוק ובנחה יאמר, שכאשר עיקר עבודתך הוא בשביל לעשות נחת רוח לו"ה, וזה ובנחה - והוא כתיב בה"א וקרי בוא"ו, והתיבה הזאת היא מתרין מלות מ[ו]רכבות ובנוח וא"ו ה"א. יאמר, ואיתא בזוהר (ע' זח"א קב:) כל היכא דכתיב יאמר

מאן דאמר, רומז על עולם הנסתר. שובה ה' רבבות אלפי ישראל - דהיינו שיהיה הגאולה שלימה במהרה והוי"ה ב"ה ישרה בנו אמן ודו"ק:

והמן כזרע גד הוא (יא, ז). אפשר לומר שהפסוק מרמז לנו זאת, דהנה ידוע דחיי בני ומזוני במזלא תליא (מו"ק כח.), שהוא למעלה למעלה עולם המחשבה, והמתפלל ע"ז צריך להמשיך מעומק עילאה מעולם המחשבה עד סוף כל דרגין כדי שיתברכו כל דרגין קדושין, וצ"ל כוונתו לזה עיקר שיתברכו כל העולמים קדושים וממילא נתברך ג"כ הוא מה שרוצה, כי כל המברך מתברך (ע' סוטה לח:). וזפ"ה ג"כ וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו (במדבר יא, ט), כלומר בהמשכת מה שאדם מושך טל העליון על כנסת ישראל שנקרא מחנה לילה, אם כוונתו לזה, יורד ג"כ המן עליו, כי המברך מתברך. ובבני גד נאמר (דברים לג, כ) וטרוף זרוע אף קדקוד, כלומר מה שהמשיכו פרנסה לעולם הגילוי שמרומז לזרוע, הי' בכח המשכתם מן העולם המחשבה המרומז על קדקוד (פע"ח ש' הסליחות פ"ח). וזפ"ה והמן כזרע ג"ד, כלומר בכח כוונתם שהמשיכו מקדקוד לזרועות עולם, ודו"ק:

וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו (יא, ט). ונקדים לפרש הפסוק (תהלים קמה, טז) פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון, כי האדם הרוצה לתקן נשמתו צריך שיהיה לו רצון טוב שיהיה צינור שעל ידו תלך השפעה לישראל, וזה דרך הישר לעבודת השי"ת. וזפ"ה פותח את ידיך, דהיינו שהשפעה הולכ(ו)ת מאתו ית"ש תמיד, וזה את ידיך לשון יודין וגם פותח רומז לחכמה, לשון פַּתַח שהוא בחכמה (ת"ז ת' כא מו:, ע"ח ש"ח פ"א) את ידיך, שיהיה רק בימין. ומשביע לכל חי רצון - וע"י מי נשפע השפע, על ידי הצדיק שנקרא כל חי (ע' ת"ז שם, זח"ג רסו:). רצון - על ידי שיש לו רצון טוב לזה. וכאשר הצדיק ממשיך השפעות לישראל אז ממילא מגיע אליו ג"כ ההשפעה, וכמו ששמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה** שמגיע לו שכר סרסרות. וזה פירוש הפסוק וברדת הטל על המחנה לילה, שמי שממשיך השפעות על כנסת ישראל שנקרא מחנה לילה שתהיה נקרא לילה, ועד דלא קבילת דכר ליל ומדקיבלת דכר לילה (זח"ב לח:), ירד המן עליו - אז ממילא בא אליו שפע ג"כ:

עוד נ"ל, כי עיקר העבדות שלנו הוא ליחד ת"ת ומלכות, כי למעלה אין שום רע שולט כלל ואין צריך שום תיקון (ע' ע"ח שמ"ח פ"א), ועיקר לדבק הה"א אחרונה ביה"ו ויהיה יחוד זו"נ, ויה"ו במלואו בגימטריא ט"ל. וזפ"ה וברדת הטל על המחנה לילה עד הה"א האחרונה שתהיה נקרא לילה (כנ"ל). ירד המן עליו, כי היחוד הזה נעשה ונפעל ע"י מעשה התחתונים המ"נ שאנו נותנים. והנה גם זאת אין ביכולתינו כי אם ע"י סיוע

מהשי"ת ב"ה, וזפ"ה וברדת הטל על המחנה לילה - דהיינו מי שיש לו רצון טוב שיהיה יחוד זו"נ מבחי' שבגימטריא טל וכנ"ל עד ה"א אחרונה, ירד המן עליו - נותן לו השי"ת כח ג"כ ליתן מ"נ:

עוד נ"ל, דהנה איתא בגמרא (תענית ג.) טל ורוחות אינם נעצרים, רק תפילתינו על טל של ברכה, וזה נמשך מה"א עילאה, וזה פירוש הפסוק וברדת הטל דייקא, בה"א, רומז לדברינו שטל של ברכה נמשך מה"א עילאה, ירד המן עליו גם כן כנ"ל, ודו"ק:

ויצעק משה אל ה' לאמ(ו)ר וכו' (יב, יג). נ"ל דהנה השכינה מבקשת ואומרת כי חולת אהבה אני (שה"ש ב, ה), ואהבה בגימטריא אחד, כי השתוקק[ו]תה שתיתיחד עם דודה, וצריך להמשיך לה רפואה ממקום גבוה מעלמא דחירות, וז"פ (איכה ב, יג) מי ירפא לך - מי נקרא בינה שבגימטריא נו"ן, ירפא לך - משם תהיה לך רפואה, כמו שכתוב (ישעיה ו, י) ובלבבו יבין ושב ורפא לו, כי רפואת הנפש והגוף משם נמשך. והנה שורש התשובה נק' אהי"ה, כלומר אהיה טוב מעתה, אבל הוא עדיין כמו לבוש שמגין על האדם מיסורין, והפנימיות שלה הוא הוי"ה ב"ה, והוי"ה משורש תשובה הוא ס"ג כידוע. והנה ידוע שמילוי אהי"ה הם קס"א קמ"ג קנ"א, והם כנגד אברהם יצחק ויעקב, והמילוי אהי"ה באלפין שבגימטריא קמ"ג הוא כנגד יעקב אבינו ע"ה, וצריכים הבחינות אלו ס"ג קמ"ג להמשיך עד בחינת מה ת"ת אדם, וג' שמות הקדושים אלו בגימטריא אר"ן.

וזה הורה לנו משה רבינו ע"ה בתפלתו, היאך נעלה א"ע ונעשה תשובה, ויצעק משה אל ה' לאמור א"ל נ"א רפ"א, ר"ת ארן. נא לה - והתפילה הוא בשביל השכינה, ואז תתרפא השכינה כביכול, ודו"ק:

ויצעק משה אל ה' לאמ(ו)ר (יב, יג). נ"ל כי אמירה היא רכה, ודיבור הוא לשון קשה (שמ"ר מב, א-ב), כי דיבור ניקרא בחינת מלכות (זח"א פו:), דינא דמלכותא לעשות משפט ברשעים, וזה כשכתיב וידבר ה' אל משה כתיב אחריו לאמר, כי הדיבור צריך להיות שיתנהג העולם במשפט ליתן עונש לרשעים, ולעושי רצונו יתנהג עמהם ברחמים, וזה לאמר שיהיה המתקת הדינים. וזפ"ה ויצעק משה אל ה' - כשהיה צריך להמשיך לה רפואה היה צריך לעשות המתקת הדינים, וזה לאמר, וזה אל ה' מבחינת א"א ששם רחמים גמורים משם המשיך אמירה. אל נא רפא, כי כל מקום שנאמר אל הוא לישנא דתקופא, וע"י התפלה פעל שלא יהיה אל זועם (תהלים ז, יב) ח"ו כי אם יהיה חסד אל כל היום (תהלים נב ג, ע' זח"ג ל:):

שלח

שלח לך אנשים (יג, ב). נ"ל דהנה אנו רואים שהטבע של האדם נמשך שימלא חפצו, אבל צריך לשער בעצמו, הלא השי"ת ב"ה דרכו להיטיב לכל הנבראים, ויותר ממה שהעגל רוצה לינק וכו' (פסחים קיב.), ובודאי שיער בשכלו הפשוט כביכול שהד"ם יזיק לו ח"ו להאדם ובשביל זה מונע החפץ מהאדם. והנה עיקר הדרך להעבדות השי"ת הוא במדת אין, כאשר הורגלנו לדבר תמיד מזה, הגם שהד"ז הוא קשה קצת בעיני האדם להחזיק עצמו לאפס ואין, אבל צריך להאמין שזה רצון האל ית"ש, ודרכו להיטיב תמיד ולמלאות כל התענוגים לבני אדם רק מחמת מיעוט הירח שנאמר לה לכי ומע(י)טי את עצמך (חולין ס:) עיקר הדרך לעבודתו ית"ש במדת קטנות, כי ישראל מונין ללבנה (סוכה כט.) וכמו שמצינו דוד הקטן שמואל הקטן (חולין שם), וצריך האדם ללכת בדרכי האבות הקדושים, באברהם אבינו ע"ה מצינו שאמר (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר, ויעקב אבינו ע"ה אמר (בראשית לב, י) קטונתי מכל החסדים. ובזה נראה לפרש (בראשית יח, ב) והנה שלשה אנשים נצבים עליו, ויהיה תיבת אנשים כמו תרין מלות מֻרכבות ש"ם אי"ן, כי בזה שאדם הולך במדת אין אזי מעורר דוגמתו למעלה ומצא מין את מינו וניע[ו]ר, ויוכל להמשיך שפע מבחינת אין, וז"ש דוד המלך ע"ה (תהלים קכא, א) מאין יבוא עזרי, וזפ"ה והנה שלשה אנשים ר"ל שם אין, כי התלת רישין (קדושין) [קדישין] כולם מכונים בשם אין, נצבים עליו - על הצדיק הזה שהולך במדת אין, וירא וירץ לקראתם - כי אור התשובה דופקת תמיד על לב בני ישראל, רק הרשעים דוחים את התשובה, אבל מי שהולך בדרך הישר הוא מהדר ומחזר תמיד אחר התשובה, וז"פ הזוהר (זח"א ב.) אימא אוזיפת מנהא לברתא, ולמה הוא בדרך שאלה ולא במתנה, והטעם הנכון הוא דאיתא בגמרא (קדושין מז:) שאלה הדרא בעיניה, דהיינו שאור התשובה דופק(ו)ת על לב בני ישראל ועי"ז הם מעוררים בעצמם לעשות תשובה, וזה נקרא אור החוזר, ולזה הוא בדרך שאלה כדי להדרה בעיניה. וז"פ וירא וירץ לקראתם - דהיינו שצריך האדם לרוץ אחר התשובה ולקבל אותו השפע שהולכות תמיד מאתו ית"ש.

והנה שמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה** פירוש על פסוק קטונתי מכל החסדים (בראשית לב, י), דהיינו שהקטנות של האדם יהיה על ידי החסדים ומרוב כל, עכ"ד. וז"פ הגמרא (ב"ב מב.) מאן דיזיף בצינעא יזיף, כדברינו הנ"ל שאור התשובה הולכת תמיד מאתו ית"ש לבני ישראל בדרך שאלה, ועי"ז האדם מעורר עצמו בתשובה, אבל צריך האדם להמשיך שיהיה דרך ימין, וזה מאן דיזיף - כי אימא אוזיפת, בצינעא רומז לחכמה שהוא ימין (זח"ג רכז:) כי שמן הוא בחשאי (זח"ג לט.) וסייג לחכמה שתיקה

(אבות פ"ג מי"ג), דהיינו שיהיה דרך ימין רומז לבינה שבחכמה.
וזפ"ה שלח לך אנשים, שלח הוא לשון המשכה, דהיינו שאתה רשאי להמשיך השפעה, וזה לך, להנאתך ולטובתך, כמו שפירש רש"י בפ' לך (בראשית יב, א), אבל אנשים - אבל תזכור תמיד במדת אין, וזה אנשים שם אין וכנ"ל. גם שלח בגימטריא י"ג הויות קדושות של מזלא קדישא (פע"ח ש' הפורים פ"ו), כי הפנימיות של כל העולמים הוא הוי"ה ב"ה, דהיינו ע"י שיהיה לכם בחי' אנשים ר"ל שם אין וכנ"ל, תוכלו להמשיך השפעה מי"ג מדות של רחמים.
וזה ג"כ ויתורו, דהיינו שיהיה לכם מותרות בבני חיי ומזוני, אבל בארץ כנען - שתהיו בבחינת אין, וארץ הוא לשון רצון - דהיינו שתהדרו אחר מדת אין, ועי"ז אשר אני נותן לבני ישראל - דהיינו ע"י שתתחזקו עצמיכם במדת אין אזי אתן לכם הכח שלי כביכול:
שלח לך אנשים (יג, ב). בהקדם מאמר חז"ל (זח"ג קלד.) הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה בהיכל, ופסוק (במדבר יד, יז) ועתה יגדל נא כח ה', דהנה ידוע (פע"ח ש' חזרת העמידה פ"ז) שיש י"ג תיקוני דיקנא וגם ט' תיקונים ושש דרגין לכסא (ע' ת"י מל"א י, יט), ומשה רבינו ע"ה כשרצה להמשיך מחילה וכפרה לישראל על מעשה העגל המשיך מי"ג תד"ק ומשם המשיך לט' תיקונים ולשית דרגין שכולם בגימטריא כ"ח, וז"פ ועתה, אין ועתה אלא תשובה (בר"ר כא, ו), גם היא בחינת יראה כמו שכתוב (דברים י, יב) ועתה ישראל וכו' כי אם ליראה, ור"ל ע"י כח התשובה והיראה שבלב הצדיק עי"ז יגדל כח דרגין קדושין, וממשיך ע"י מחילה וסליחה וכפרה ורב טוב לישראל.
וז"פ מ"ש רז"ל הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה שבהיכל, כי הי"ג תד"ק נקרא מזלא, וספר תורה הוא הנקרא זעיר (זח"ב קנט.) שיש לו ט' תיקונים, והיכל הוא אדנ"י כמספרו (ת"ז ת' יח לג:), יש לו שית דרגין, וס"ת והיכל דהיינו הט' תיקונים והשי"ת דרגין כולם תלוים בי"ג ת"ד הנק' מזלא (ע"ח שט"ז פ"ו).
וזפ"ה שלח לך אנשים, כי שלח בגימטריא י"ג הויות. לך, הוא כפירש"י לדעתך אם תרצה שלח, היינו שתלוי בדעת הצדיק וברצונו בכח עבודתו להמשיך הי"ג תד"ק.
אנשים, הוא תרין מלות מרכבות י"ש מאי"ן, כי ידוע שאין הוא בכתר (זח"ג רנו:) יש לו תר"ך אורות (פרדס ש"ח פ"ג), וזפ"ה (ישעיה יא, י) והיה ביום ההוא שורש ישי אשר עומד לנס עמים, כי תר"ך אורות נחלקים בתרין רעין דלא מתפרשין ועולה לכל אחד ש"י עולמות (לקוטי תורה חבקוק ג), וז"פ שורש ישי, כי שורש הוא מדת יסוד, וישי הוא גימטריא תר"ך, כי השי"ן עולה לחשבון כפליים ליו"ד הראשונה ולשניה כמשפט האותיות הדגושות, אשר עומד לנס עמים - כי משם ממשיכין נסים ונפלאות טובות

לישראל, וז"פ אנשים אותיות יש מאין, כי האין הוא תר"ך אורות נחלקים לב"פ ש"י לתרד"מ.

ויתורו את ארץ כנען, ויתורו הוא מלשון (דברים ל, ט) והותירך ה' לטובה, ר"ל שיהיה יכולת ביד הצדיק להמשיך טובות וישועות לכל ישראל די והותר, ושיהא לטובה - ר"ל שהגם שיהיה לכל אחד מותר מכל הצטרכותו אעפ"כ יהיה לו לטובה, שלא יגבה לבו עי"ז ולא יהי' שום מניעה המבטלת עבודתו חלילה.

ובזה יובן מאמר חז"ל (מו"ק כח.) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא, ואיתא בזוה"ק כי אין הוא מזל לישראל. ולכאורה יפלא אם לא תלוי בזכותא מדוע יחסר ח"ו לשום אחד מישראל איזה דבר. רק האמת הוא כי בשביל זה חסר לאדם לפעמים למען לא יגבה לבו אם יהיה לו כל הצטרכותו ולא יחסר שום דבר, או יתגבר בו איזה מדה אחרת לא טובה ח"ו, וזה ג"כ הוא מחסדי ה' לטובת האדם. וז"פ ויתורו, ר"ל הגם שיהיה להם נותר מכל הצטרכותם, ואעפ"כ את ארץ כנען - יהיו נכנעים תמיד, אשר אני נותן לבני ישראל - ר"ל כ"ז אתן ואשפיע לישראל:

או יאמר שלח לך אנשים, בהקדם מאמר חז"ל (שבת פכ"א מ"א) נוטל אדם את בנו ואבן בידו כלכלה ואבן בתוכה, ופסוק (במדבר יד, כ) ויאמר ה' סלחתי כדבריך, כי הנה ידוע שיצר הרע נקרא אבן (סוכה נב.), ועמוס על האדם לסקלו ולשורשו מלבו בלתי השאיר לו שריד, אולם קשה מאוד על האדם לתור עצה נגד מלך זקן וכסיל להסירו מכל וכל, וזאת יעשה הקב"ה בכבודו ובעצמו כמו שכתוב (יחזקאל לו, כו) והסירותי את לב האבן מבשרכם, כי הוא מלך מוחל וסולח ומרחם על בניו האמנם שאינם טובים חלילה.

וז"פ מאמר חז"ל נוטל אדם את בנו, ר"ל מטפל עם בנו - האומנם ואבן בידו, הוא היצר הרע שלא העבירו מלבו, כלכלה הוא פרנסה, ואבן בתוכה - האומנם היצר הרע תקוע(') בלבו עודני עכ"ז נותן להם פרנסה טובה והרחבה.

וז"פ ויאמר ה' סלחתי כדבריך, כי משה אמר להקב"ה שיסלח לישראל בעבור שלא יאמרו מצרים וכו' ומבלתי יכולת כו' (במדבר יד, יג-טז), טען כדין וכהלכה כי יאמרו מצרים ומבלתי יכולת כו', כי לא יוכל להיות כי הוא בעבור חטא ישראל, הלא אנו פוסקים כר"ע (ע' קדושין לו.) שבין כך ובין כך קראם בנים, והאמנם שישראל אינם טובים ח"ו מכל מקום מן הדין שלא תסיר חסדי ורחמי ה' מהם, כי בין כך ובין כך קראם בנים, ומדוע עזבם ה' על כרחך, שמבלתי יכולת וכו'. לזה השיב השי"ת לו סלחתי כדבריך, ר"ל לפי טענתך אסלח להם, כי יאמרו מצרים כו'.

וזפ"ה שלח לך, מלשון המשכה. אנשים, הוא תרין מלות מרכבות י"ש מאי"ן, ר"ל תמשיך

משם טובות וישועות וכל טוב סלה לישראל, מאין, האומנם שאינם טובים ח"ו משם ירחמו עליהם. ויתורו את ארץ כנען, כמו שאמרנו לעיל. אשר אני נותן לבני ישראל, כי צדיק מושל ביראת אלהים (שמ"ב כג, ג), הקב"ה גוזר והצדיק מבטל (מו"ק טז:), הצדיק גוזר והקב"ה מקיים (ע' תענית כג.), וזה אשר אני נותן לבני ישראל - כ"ז מסרתי לצדיקים שהמה ישפיעו טובות וישועות לבני ישראל ואני אקיים:

או יאמר ויאמר ה' סלחתי כדבריך (במדבר יד, כ). בשם **כאדומו"ר מוהרי"י זצלה"ה מלובלין** פי' כדבריך - שכל מי שיצעק אל ה' בעבור חילול כבוד השי"ת כאשר אמר משה רבינו ע"ה (שם יג) ושמעו מצרים וגומר, יפעול ג"כ כמוך מחילה וסליחה וכל טוב סלה.

וי"ל עוד, דהנה משה רבינו ע"ה אמר במעשה העגל (שמות לב, לא) אנא חטא העם הזה חטאה גדולה, ולכאורה יפלא מדוע יגדל משה החטא כל כך, וכי דילטורין הוא ח"ו על ישראל. אלא דאיתא **במשנת חסידים** פירוש הגמרא השב מאהבה זדונות נעשו לו כזכיות וגו', לא שהתשובה היא מאהבה, רק ששב וחוזר מאהבה רעה שהיה לו, אף שהתשובה היא מיראה ג"כ זדונות נעשו לו כזכיות. והנה במעשה העגל שעשו הערב רב, רק שעל ידי שנתחברו לישראל גם מבני ישראל נתפס בתוכם לסיבת אהבה שהיה ביניהם, וכיון ששבו בני ישראל מאהבתם הרע להערב רב נעשה להם כזכות, ולזאת הגדיל משה רבינו ע"ה ואמר חטאה גדולה - ר"ל שהיה בלבם החטא גדול מאוד ולזאת נתרבו זכיותיהם, וז"פ סלחתי, וגם כדבריך במעשה העגל, שיהי' זכיות:

או יאמר פירוש על הגמרא (יומא פו:) השב מאהבה זדונות נעשו כזכיות, ושב מיראה זדונות נעשו כשגגות, ולכאורה בדורותינו הלואי שנשיג יחד מחמת יראת ה', ואיך נרים ראש. ואמרנו למעלה בשם ספר מ"ח הפירוש על הגמרא. ולי נראה כך הפירוש על הגמרא, כי הנה זה לשון הגמרא, ור(י)מינהו דהא אמר ר"ל זדונות נעשו כזכיות ואיך אומרת זדונות נעשו כשגגות, ופריק הגמרא כאן מאהבה כאן מיראה. ונ"ל הפירוש הוא כך, כי הנה הצדיק כשהוא במדריגה גדולה כשעובד ה' מאהבה עילאי יש לו כח יותר לפסוק טוב על בני ישראל ולהשפיע להם חסדים גדולים וכל טוב סלה, לא כן כשהוא במדריגה קטנה כשעובד מיראה. והנה ריש לקיש היה בעל תשובה כידוע (ב"מ פד. וע"ש בתוד"ה אי הדרת), וז"פ הגמרא כאן מאהבה וכאן מיראה, וקאי על ריש לקיש, כשהיה עובד ה' רק מיראה אמר זדונות נעשה כשגגות, אבל כאשר הגיע להעבדות מאהבה פסק זדונות נעשה כזכיות, הגם שהתשובה היא רק מיראה, וזה כאן מאהבה

כאן וכו' - כשריש לקיש עבד ה' מאהבה, וצדיק גוזר והקב"ה מקיים (ע' תענית כג.) וכך הלכה, הגם ששב מיראה זדונות נעשו כזכיות:

ויעלו ויתורו את הארץ וכו' (יג, כב). נ"ל, דהנה כבר דברנו לעיל שהאדם מחויב להיות תמיד במדת אין בלי להמצא אצלו שום נידנוד התפארות, כל זמן שלא תיקן מדותיו, אבל כאשר תיקן מדותיו וקשרם והאירם עד למעלה מהזמן יכול להתפאר בעצמו בשביל כבוד הבורא ב"ה, וכמו שמצינו (זח"א רכה.) שאמר רשב"י אנא סימנא בעלמא. וזפ"ה ויעלו, דהיינו ע"י שתעלו עצמיכם במידות שלכם עד שורש התשובה. ויתורו את הארץ, והיה לכם מותרות ולא יזיק לכם כלום. ממדבר צין עד רחוב לבוא חמת, כי עיקר הוא בהתלהבות, כי לחם עצלות לא תאכל (משלי לא, כז), וזה ממדבר צין - שתפנו עצמיכם מהעצלות, וזה צין לשון צינה, עד רחוב - רק שתעלו[ן] עצמיכם עד שורש התשובה שנק' רחובות הנהר, לבוא חמת - ומשם להמשיך חמימות שיהיה לבו בוער תמיד לעבודתו ית"ש, ונק' שלהובתא דרחימתא (ע' זח"ג פד.):

וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום (יג, כה). נ"ל כי שורש התשובה הוא מצפון, וצ"ל התשובה ממצפון הלב, ופני השור משמאל (יחזקאל א, י), ותרגום של שור הוא תור, וזפ"ה וישובו מתור הארץ - דהיינו ע"י שהתשובה שלכם יהיה תשובה עילאה, מבחינת בינה, תוכלו להמשיך קו היושר (פע"ח ש' ר"ה פ"ב) לזה העולם, וזה מרומז בתיבת מקץ ארבעים יום - דהיינו מקץ ממקום השורש, דרך ארבעים יום רומז לד' בחינות דע"ת ת"ת יסוד מלכות, וכל אחד כלול מעשר, וזה נקרא ארבעים יום. וזה סוד קרבן התמיד, כי הכהן שהקריב קרבנות תיקן כל המדות והמשיך קו היושר מדעת עליון עד מדריגה תתתונה, וזה ר"ת תמיד - ד"עת ת"ת י"ס מ"ל. וז"פ הגמרא ישראל מקוה טהרה הם, לכאורה יפלא. ולדברינו יובן, כי אותיות מקוה הם קו מ"ה, דהיינו שהשפע הולכות מקו היושר, מדעת עליון עד ת"ת בחינת מ"ה (ת"ז ת' ע' קכא., זח"ג רכז.), ואח"כ למדריגה תחתונה, וזה מקוה, וזה נקרא ת"ת ישראל בחינת אדם, וז"פ ישראל מקוה טהרה הם, ודו"ק:

ועתה יגדל נא כח ה' וכו' (יד, יז). ובראשונה נדקדק למה בחטא העגל אמר משה רבינו ע"ה י"ג מדות של רחמים (שמות לד, ו-ז), ובחטא מרגלים אמר ט' מדות (במדבר יד, יח), ונ"ל דכתיב (בראשית מח, כ) בך יברך ישראל וכו', כי המשכת שפע לישראל צ"ל ממקום גבוה מי"ג תיקונא דיקנא (קדושא) [קדישא], עד ט' תיקונא, וזה מספר ב"ך, והנה יש עוד בחינה שנקרא שית דרגין לכסא (ע' ת"י מל"א י, יט), בין כולם מספר כ"ח.

ונבאר ג"כ הפסוק (תהלים לד, ד) גדלו לה' אתי, כי המתקת הדינים צ"ל להכניס הגבורות

בתוך החסדים ולהעלות אותם, וז"פ גדלו לה' אתי - אתי הוא לשון גבורות כמו וכתתו חרבותם לאיתים וכו' (ישעיה ב, ד), דהיינו שתגדלו ותשלבו הוי"ה ב"ה בתוך הגבורות ועי"ז יומתקו הדינים, ונרוממה שמו יחדיו - ע"י שיומתקו הדינים אז כולם יודו לה'.

וזפ"ה ועתה יגדל נא כח ה', ואיתא (בר"ר כא, ו) אין ועתה אלא תשובה, דהיינו ע"י התשובה נוכל לעורר ולהמשיך ולשלב הי"ג תיקונין לט' תיקונין ואח"כ לשית דרגין קדושין שמספרם כ"ח. אבל משה רבינו ע"ה התירא מאוד לעורר דבר גדול כזה מחמת שהיה קטן בעיניו, לזה אמר כאשר דברת לאמר - יהיה חשוב לפניך כוונתי ודיבורי כאלו כביכול דברת בעצמך.

ולזה ניחא שמשה רבינו ע"ה אמר בחטא העגל י"ג מדות, כי שם חטאם היה באנכי דיציאת מצרים (ת"ז ת' כא נ.), ולזה הוצרך להמשיך עליהם מי"ג תיקונים, אבל חטא המרגלים היה רק לשון הרע על ארץ הק', ולזה לא הוצרך להמשיך כי אם ט' תיקונים לשית דרגין קדישין, ודו"ק:

ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר (יג, יז). כי הנה בניו של אדם נק' כוחו ואונו כמו שאמר יעקב לראובן ראשית כחי (ע' בראשית מט, ג), וז"פ ועתה יגדל נא, אין ועתה אלא תשובה (בר"ר כא, ו), ר"ל בזכות התשובה יגדלו ישראל שהמה בנים של ה', וזה כח ה'. כאשר דברת לאמר, כי אמרו חז"ל (ר"ה לב.) בראשית נמי מאמר הוא, ולכאורה יפלא מדוע לא נאמר מאמר ושינה הכתוב לכתוב בראשית במקום מאמר. אולם כבר דרשו חז"ל (אותיות דר"ע אות ב) בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית, ובשבילם נברא העולם, וזאת לא היינו יודעים אם היה כתיב ויאמר, ולזה הוצרך לכתוב בראשית במקום מאמר למען דעת שבשביל ישראל נברא העולם, וז"פ כאשר דברת לאמר, כי ראו שגדלו ישראל כי בשבילם נברא העולם, וכאשר נשמע מדלא כתיב מאמר, וזה כאשר דברת לאמר - מדלא כתיב מאמר וכתיב בראשית במקומו:

ואולם חי אני נאום ה' (יד, כא). בהקדם פירוש הפסוק (שמ"ב כג, כ) ובניהו בן יהוידע בן איש חי רב פעלים, ידוע קושי(ו)ת הגמרא אטו כולי עלמא כו' (ברכות יח:), והנה יש אנשים העובדים ה' בבחי' יראה לפעמים נתפס בכעס ומרה שחורה רחמנא ליצלן, ויש כת העובדים ה' הסובלים יותר מדאי והם כעסנים בלי חיות, ובאמת צריך האדם לילך במדת אמצעי - בהתלהבות לעבודתו ית"ש, ולמשול ברוחו לסבול כל העולם, כמו חוט השדרה שבו ח"י חוליות והוא אמצעי בגוף ומושך החיות מהמוח עד סוף הגוף. וזה בן איש חי, שהיה עובד ה' בבחינת ח"י ר"ל בקו אמצעי, רב פעלים - שהרבה לפעול פעולות ותיקונים בעולמות עליונים, מקבצאל - שע"י פעולת איש צדיק כזה ימהר קיבוץ גליות.

וז"פ ואולם שהוא בגימטריא מזלא, ר"ל מבחינת אין תרד השפעות כל הטובות, חי אני - ר"ל ע"י הצדיק העובד ה' בבחינת ח"י, וימלא כבוד ה' את כל הארץ - ר"ל שיפעול כבוד, התרוממות כבוד ה' ית' בכל העולם:

והיה באכלכם מלחם הארץ וכו' (טו, יט). דאיתא בסה"ק (ע"ח ש"ח פ"ו, פע"ח ש' קריאת ס"ת פ"א) דכ"ב אתוון נק' כלים דאו"א, ובהיות שבירת הכלים האותיות שעטנ"ז ג"ץ נפלו למטה, ותיקונם הוא התגין כדי לקשרם למעלה בבינה, שסוד התגין הוא בבינה (ע"ח ש"ה פ"ד), ולזה היה הכהן גדול מלובש בשעת עבודה בבגדי שעטנז, כי הכהן גדול היה צריך להיות בעת הזאת בכח מחשבתו הקדושה למעלה מהזמן, והעלה האותיות שעטנ"ז למקום תיקונם, ולזה היה במקדש צ"ג כלי שרת (ע' תמיד פ"ג מ"ד) לכוונה זו כדי להעלות האותיות ג"ץ. ואותיות בד"ק חי"ה לא הי' שבירתם כל כך כמו אותיות שעטנ"ז ג"ץ, ותיקונם קל ואינם מתויגים כי אם בתג אחד. ואותיות אוכ"ל מספר"ת לא הי' בהם שום שבירה, כי או"א נק' תרד"מ לעלמין וזה סוד אכלו רעים (זח"ג ד.), ולזה נק' אוכ"ל מספר"ת לשון ספיר, ששם לא שולט שום רע כלל רק מתעדנים בנועם עליון.

והנה ע"י העבדות של האדם, וכמו כן באכילתו בהיתר בלי שום נידנוד איסור ח"ו, הוא מברר רע מטוב, ונק' עולם הברורים, ניתקנים האותיות הצריכים תיקון. וזפ"ה והיה באכלכם מלחם הארץ - דהיינו ע"י אכילתכם לחם הארץ יתגלה הוי"ה ב"ה ויתקנו האותיות, תרימו תרומה לה' - דהיינו ע"י שיתגלה הוי"ה ב"ה תזכו להרים מה שהוא לה' לבד, לא כן הרשעים ידמו, מה לה' מניחים ומה שהוא נגד רצונו עושים, אבל כשיתגלה הוי"ה ב"ה אז נעשה רק מה שהוא רצונו ית"ש, ודו"ק:

עוד נ"ל דהנה הצדיק ע"י אכילתו יוכל לפעול להמשיך שפע ממזל עליון, וזה סוד מהאוכל יצא מאכל (שופטים יד יד), וזפ"ה והיה באכלכם מלחם הארץ, אם יהיה כוונת אכילתם מלחם הארץ להמשיך שפע ממזלא (קדושא) [קדישא] בגימטריא לחם לבחינת ארץ, תרימו תרומה לה' כנ"ל, ודו"ק:

עוד נ"ל והיה באכלכם מלחם הארץ, נ"ל על פי שפי' הגמרא (ע"ז יא.) אלו אנטינונוס ורבי שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת וכו', ולכאורה יפלא מה רביתהו. ופי' שזה היה לסימן שלא נתגשמו באכליהם, והי' להם לזכרון לקשר הכל למעלה, וצנון מחתך המאכל (ע"ז שם), וכאשר נחתך תיבות מאכל נעשית אם כל, דהיינו שהעלו הכל למעלה עד בחינת אם כל חי, וחזרת מהפך המאכל (ע"ז שם), הוא אותיות מלאך, כי ע"י שהאדם מקדש עצמו באכילה ושתיה ודומיהן נברא מזה מלאך הקדוש שמשמרו, ובזה

מבואר שפיר הגמרא. וזפ"ה והיה באכלכם מלחם הארץ, דהיינו הגם שתאכלו מלחם הארץ אעפ"כ תרימו תרומה לה' - תראו שלא תתגשמו עי"ז, רק להעלות הכל למעלה:
מראשית עריסותיכם תתנו תרומה לה' לדורותיכם (טו, כא). נ"ל כי האדם כשניעור משנתו עודהו שוכב על מטתו צריך להרגיל עצמו שיזדעזע מפניו ית"ש ולהתלבש עצמו ביראתו ית"ש ולמסור כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אליו ית"ש שינהיגם לעבודתו ית"ש, וז"פ מראשית עריסותיכם, לשון מטה כמו רבדתי ערסי (משלי ז, טז), תתנו תרומה לה' - תקדשו עצמיכם תיכף לה', ועי"ז יהיה כל היום בקדושה:
עוד נ"ל מראשית עריסותיכם, שהפסוק מרמז לנו כאן שצריך האדם לקדש ולטהר עצמו מאוד בשעת הזיווג, וזה מראשית עריסותיכם, שרומז ליחוד, תתנו תרומה לה' - בזה תתנו ג"כ תרומה לה' - שיהיה הכל בהתרוממות הקדושה:
עוד נ"ל מראשית עריסותיכם, כי לעתיד כשיתוקן הכל יהיה היצר הרע נקרא לבן לשון לבנונית, שיתלבן, ועתה נקרא בלעם, והטוב שלו הוא לשון צפון ומכוסה, וע"י שהאדם אינו שומע אליו בזה מעלה אותו ועושה ממנו יצר טוב, וז"פ מראשית עריסותיכם, לשון ארס באותיות מחולפות, וארס רומז ליצר הרע, ונקרא ראשית שבא לאדם קודם שבא אליו היצר טוב (זח"א קעט:), מזה תתנו ג"כ תרומה לה', כי על ידו תוכלו ג"כ לעבוד ה' - כי האדם צריך לחשוב בלבו הלא כוונת היצר הרע בזה שמפתה אותי הוא לעשות רצון קונו, ואנכי ג"כ אעשה רצונו ית"ש ולא אשמע אליו, ובזה יוכל לעבוד השי"ת עם היצר הרע, והשי"ת יזכנו לעבוד בכל לב בנחת:

קרח

ויקח קרח בן יצהר וכו' (טז, א). נ"ל כי איתא בזוה"ק (ח"ג קכז:) שאמר רשב"י, עד אימתי ניתיב בקיימא דחד סמכא, דעיקר העבודת הצדיקים הוא שיהיה עולם התיקון, וז"ש רשב"י עד אימתי ניתיב בקיימא דחד סמכא, שלא היה עדיין עולם בתיקון. ויעקב אבינו ע"ה היה מובחר שבאבות (בר"ר עו, א) והבריח מן הקצה אל הקצה (ת"ז הקדמה יג.) וכל עבודתו הי' שיהיה העולם בתיקון, וז"ש (בראשית כט, יח) אעבדך שבע שנים, ודוד המלך ע"ה היה ג"כ בחינת יעקב, דוד הוא הקטן (שמ"א יז, יד), ולזה ביקש (תהלים קיד, ז) מלפני אדון חולי ארץ - דכתיב ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא, י) וזה השער לה' (שם קיח, כ), ולזה ביקש שתפלתו יעלה דרך שער הראשון הוא אדנותו ית"ש (זח"א ז:), ואח"כ מלפני אלהי יעקב, רומז לת"ת (זח"א קנז:).
וז"פ מה שאמר יעקב אבינו ע"ה (בראשית לא, מ) הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה,

כדברינו הנ"ל שכל עבודתו הי' שיהיה העולם בתיקון, וירידת השפעתו ית"ש יהיה בהשתלשלות דרך עילה ועלול, כי קודם התיקון לא היו יכולים לקבל השפעתו ית"ש מחמת ריבוי האור (ע"ח שי"א פ"ח), וז"ש הייתי ביום, שהיה דבוק למקור עליון להוריד השפעה למדריגות התחתונים, וזה הייתי ביום - בבהירא עילאה, אכלני חורב - ועולם החרבן ינק (ממנו) [ממני] שיהיה בתיקון, וקרח בלילה - פירוש הגם שהייתי בבחינת לילה אעפ"כ נתתי חיות ושפע לכל העולמים, וקרח רומז לחיות הקודש כמו שכתוב (ע' יחזקאל א, כב) נטוי על ראשיהם כעין הקרח הנורא, כי הצדיק הוא המחיה הכל ונותן השפעה לכל העולמים.

וז"פ ויקח קרח, דהיינו מי שעבודתו הוא ג"כ בדרך יעקב אבינו ע"ה שיהיה העולם בתיקון, צריך עבודתו להיות בד"ז להוריד המוחין קדישין דרך ששה קצוות עד עולם המעשה, וזה רומז בתיבת בן יצהר בן קהת בן לוי, רומז על ג"ר, בן יצהר רומז לחכמה, כי יצהר הוא שמן, ושמן הוא בחשאי (זח"ג לט.), וסייג לחכמה שתיקה (אבות פ"ג מי"ג), ולזה מנורה בדרום (ב"ב כה:). בן קהת, הוא סוד הדעת, וקהת הוא לשון אסיפה כמו ולו יקהת עמים (בראשית מט, י), כי שם מתאספים השפעות מחו"ב. בן לוי רומז לבינה, כי מינה דינין מתערין (זח"א קנא.) ושם נמתקו כל הדינים. ודתן ואבירם רומז לחו"ג, כי דתן רומז לגבורה לשון דין, ואבירם רומז לחסד שורש אברהם, בני אליאב רומז לנו"ה שהם ענפי חו"ג, ואליאב הוא לשון חסד אל, ולזה נק' בני אליאב, שהם ענפים המתפשטים מחו"ג. ואון, רומז ליסוד לשון כחי וראשית אוני (בראשית מט, ג). בן פלת, פירוש אם דרך המשכות השפע הוא בד"ז יוכל לפעול פלאי פלאות לישראל. בני ראובן, פירוש וזוכה ג"כ שיתוקן כל שיעור קומה שלימה כביכול, כי ראובן בגימטריא עשר הויות עה"כ, ובני הוא לשון בנין, דהיינו שנבנה ונתקן שיעור קומה עליונה כביכול.

וזה ג"כ פירוש הפסוק (במדבר יח, יב) כל חלב יצהר וכל חלב תירוש, יצהר ותירוש רומזים לחו"ב כידוע (ע' זח"ג לט.), ודגן הוא סוד הדעת, ראשיתם אשר יתנו לה', ראשיתם נקרא אור המקיף הוא סוד הכת"ר, משם יורד השפעה לבחינת ת"ת, לך נתתים - תזכה שיהיה לך ג"כ מזה השפע אמן כן יהי רצון, ודו"ק:

ויקח קרח בן יצהר (טז, א). בהקדים פירוש הפסוק (בראשית א, א) בראשית ברא אלהים, וידוע מאמרם ז"ל (ת"ז ת' ה' יט:.) ב' ראשית, כי האדם צריך לעבוד ה' בב' בחינות יראה ואהבה, והנה יראת ה' נק' ראשית חכמה (תהלים קיא, י) וגם אהבה נק' ראשית יומין קדומין, וזפ"ה בראשית, בשביל ב' ראשית אלו נברא העולם, שנעבדהו בשני בחינות אלו, כי בלתי זה לא פרחית לעילא (ת"ז ת' י' כה:).

וזפ"ה ויקח קרח, כי קרח נוטריקון ק"ר ח"ם, כי הם יראה ואהבה, כמו שמצינו בגמרא (ברכות לג:) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ובמקום אחר (ב"מ קז:) נאמר חוץ מצנים ופחים, וזה קושיות התוס' (ב"ב קמד: ד"ה הכל), ולדברינו לק"מ, כי צונה ופחים נק' יראה ואהבה, כשמתעורר היצר הרע לדבר עבירה חלילה צריך להקיר נפשו מחימום היצר, ופחים הוא לשון חמימות, הוא אהבה.

וז"פ ויקח קרח, ק"ר ח"ם, כי בכל יום צריך האדם לעמוס על נפשו עול תורה ועבודה מחדש ולהרגיש בנפשו יראה ואהבה יותר מיום העבר. בן יצהר, כי נר ה' נשמת אדם, האמנם לפניו כחשיכה כאורה, וכי לאורה הוא צריך, עכ"ז כך עלה ברצונו הטוב והפשוט לקבל נחת רוח מאדם התחתון, ולזאת ראוי ונכון לבלתי יזיז מעיני האדם בכל עת ורגע להתעורר נפשו וכוחו כי הוא עומד על שלחן המלך ומאיר לפניו ויבהיק מזיו אורו שיהא צלול וזך ובהיר בתשובה ובמעשים טובים ובהכנעה, וזה בן יצהר מלשון צוהר. בן קהת הוא לשון כניסה, כי בכל עולם מוכרח לילך השפע ע"י צדיק אחד, כי מעצמות המאציל והיוצר בלתי יוסבלו כח המקבלים, ע"כ כל אדם יראה שיהא תמיד מוכן ומזומן בכלי קדוש וטהור כי אולי הוא הנבחר אשר על ידו ירד השפע להמקבלים, ויגבה לבו בדרכי ה'. בן לוי, הוא לשון התקשרות, שיקשר המדות תחתונות להקב"ה.

ודתן, שימשיך מדעת עליון לנוה אפריון הוא נו"ן פשוטה ע"י עמודא דאמצעיתא הוא ת"ת ישראל, וזה דתן ואבירם - דת"ן, ר"ת ד"עת ת"ת נ"ון הוא נוה אפריון, סוד הלולב, ואבירם הוא ב' מלות מ[ו]רכבות אבי רם, אבי הוא המחשבה, שתהא מרומם בקדושה, שתמיד יחשוב רוממות אל.

בני אליאב, ג"כ ב' מלות אל אב, חו"ב, כי אסתר אמרה (תהלים כב ב, מגילה טו:) אלי אלי למה עזבתני, כי אסתר היתה סוד אימא עילאה (ע"ח של"ט פ"י) הוא שורש ומקור התשובה, לכן אמרה צומו עלי (אסתר ד, טז) כמו שהתפללה חנה על ה' (שמ"א א, י) ודרשו בזוה"ק (זח"ג עט:) על ה' הוא בחי' למעלה מהוי"ה, ואסתר ג"כ כיוונה לזה צומו עלי - לבחי' שעלי, כי היא היתה סוד אימא עילאה, כי תשובה בעתיקא תליא. ומרדכי היה סוד אבא כידוע, לכן אמרה אלי אלי שהוא בינה, וזה אלי אב - ר"ל לאנשים האלו שלוחים נשמ' מחכמה ובינה.

ואון בן פלת, און הוא לשון חוזק, שיתאמצו הגופים לעבודתו ית"ש. בן פלת, שיופעלו נסים ונפלאות לישראל בעולם מפלא עליון. בני ראובן, הוא מספר גרון יו"ד הויו"ת קדושות, ודו"ק.

וזפ"ה (במדבר יח, י) בקודש הקדשים תאכלנו, ר"ל תמשיך מן הדעת להוא"ו כנ"ל.

כל זכר יאכל אותו, כי בני ישראל נק' בחי' זכר תמורות אומות העולם נק' בנות לשון נקיבה, גם כי המה נימולים מבטן, וזה כל זכר יאכל אותו, ההשפעה נקרא בלשון אכילה, שהשפעה תלך לבני ישראל, וזה כל זכר - המה בני ישראל, יאכל אותו - הוא ההשפעה, קודש יהיה לך - רק תראו לקדש עצמיכם במותר לכם, ואז תלך ההשפעה לכם, אמן כן יהי רצון:

ואת שם אהרן תכתוב על מטה לוי (יז, יח). נ"ל כי האדם ההולך בדרכי השי"ת באמת, הוא מוסר נפשו לה' לבדו ומעלה עצמו למעלה וממשיך ומסיר עצמו מעניני עוה"ז, אבל באמת זה הוא רצון הבורא שע"י אדם כזה יריץ השפעת ברכתו לעמו בני ישראל, וזפ"ה ואת שם אהרן, רומז לחסדים, כי אהרן הוא שורש החסד, תכתוב על מטה לוי, פירוש על אותו שמתגבר עצמו בגבורות הק' וממשיך עצמו למעלה, על אותו האיש תטה החסדים שעל ידו יושפע שפע לישראל, כי מטה אחד לראש בית אבותם - כי בשורש הוא הכל חד והם באחדות האמיתי ודו"ק:

עוד נ"ל, כי מטה אחד לראש בית אבותם, כי כתיב (שמות יט, כ) וירד ה' על הר סיני, שמשה רבינו ע"ה עבד ועשה עד שהרכין אלהותו ית"ש לזה העולם שיתמלא כל העולם אלהותו ית' ואין זולתו, וז"פ כי מטה אחד, להטות אחד - פירוש אחדותו ית"ש, לזה העולם, לראש בית אבותם - מראשית המחשבה, מרצון הראשון:

ובשרם יהיה לכם כחזה התנופה וכשוק הימין לך למנה (יח, יח). דהנה **כאדמו"ר מרנא ורבנא מוהר"א זצוק"ל** פי"ה (תהלים מ, י) בשרתי צדק בקהל רב וכו', דהיינו כשבאים אנשים להצדיק ומבקשים ממנו האנשים איזה ענינים שיוושעו, והצדיק מבטיח אותם כן, ואח"כ הצדיק עושה את שלו ומבקש מהשי"ת יהי רצון שיקוים דיבורי שהבטחתי להאנשים ויתקדש שמך הגדול, וז"פ בשרתי צדק בקהל רב - דהיינו שאני מבשר טובות וישועות לישראל, ואעפ"כ הנה שפתי לא אכלא - אינו נמנע מלבקש מאתך השי"ת שתקיים דיבורי אשר הבטחתי לעמך ישראל, ה' אתה ידעת כוונתי שיתפרסם אלהותך ויתקדש שמך בעולם עכ"ד. וזפ"ה ובשרם יהיה - דהיינו מה שתבשר טוב לישראל, יהיה לך - יהיה הויה וקיום לדבריך, כחזה התנופה - כאילו הי' דברי נבואה, וחזה הוא לשון חזיון, וזהו וכשוק הימין - רומז לנצח (זח"א כו:) ששם הוא שורש הנבואה כידוע (זח"ב קד:), לך למנה - חלק ומתנה זאת יהיה לך:

ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב (יח, כז). נ"ל על פי דאיתא במדרש (יל"ש ח"ב רמז תתקעז) אלף נכנסין למקרא מאה יוצאין וכו' עד אחד יוצא. וזה שהור' לנו תורתינו הקדושה, שאותם שהיו עמו בחבורא חדא אל יתמהו מאין בא לו זאת

שנתעלה הלא עמנו היה ביחד, ואסור להרהר אחר הצדיק, כי כשנתעלה בודאי כן הוא רצונו ית"ש, וזפ"ה ונחשב לכם תרומתכם - שיהיה חשוב בעיניכם הצדיק שנתרומם ונתעלה ולא תהרהרו אחריו, כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב - מהם תקחו ראיה, כי זרע הדגן היה ביחד עם המוץ והתבן ואח"כ מפרידים הזרע מן המוץ, ועיקר התענוג בא מן הזרע, כמו כן אל תתמהו על הצדיק שיתעלה כי זאת הוא רצונו ית"ש:

עוד נ"ל, דהנה יש צדיקים אשר יוכלו לפעול טובות לישראל, רק שהם נבזים ושפלים בעיני עצמם, אבל כתיב (דה"ב יז, ו) ויגבה לבו בדרכי ה', בשביל רצונו ית"ש צריך האדם לפעמים שיגבה עצמו. וז"פ ונחשב לכם תרומתכם, שהתנשאות שלכם יהיה חשוב אצליכם ותתנשאו עצמיכם לפעמים בשביל כבוד הבורא ב"ה:

חקת

זאת חקת התורה (יט, ב). נ"ל כי מצות פרה אדומה נוהגת גם כן בזמן הזה, הגם שהמצוה בפועל אין לנו אבל ר[ו]חניות מצוה זו ואורה מה שטהרה יש לנו גם עתה, כמו מצות הקרבנות שאין לנו עתה בפועל וכנגד זה יש לנו התפילה שהיא במקום קרבן (במ"ר יח כא, זח"ב כ:). והנה הפרה אדומה היתה נשרפת והיתה נעשית אפר ונשלך לתוך שריפת הפרה עץ ארז ואזוב וכו', כמו כן צריך האדם לעשות את עצמו אפר הפרה ולשרוף כל סיג ופסולת שלו ע"י התלהבות שיתלהב לבו לעבודתו ית"ש, ומום היותר גדול באדם הוא הגבהות כמו שכתוב (משלי טז, ה) תועבת ה' כל גבה לב, ולזה רומז עץ ארז שהוא גבוה, וגם לפעמים יש לאדם ענוה אבל היא פסולה כי אין כוונתו לשם פעלו כי אם להתנשאות, וזה רומז לאזוב שהוא נמוך והוא ג"כ בשביל גאות, ע"כ צריך האדם להשליך הכל לתוך שריפת הפרה ולשרוף הכל ויהיה שפל ואין בעיניו באמת כמו אפר, ולטהר ולקדש עצמו. וע"י מה יוכל האדם לטהר עצמו, לזה צריך האדם להעלות עצמו עד אימא עילאה רומז לבינה, כי שם הוא מקור הטהרה והסליחה.

ובזה פירשנו הפסוק (במדבר יט, יב) הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי, דהיינו כשרצונו לקדש ולטהר עצמו, ביום השלישי - צריך להעלות עצמו עד עולם הבינה נקרא ביום השלישי. וביום השביעי - ואח"כ להמשיך שפע לכנסת ישראל רומז למלכות נקרא יום השביעי (זח"א מז:), שיהיה כאמה בתה (ע' זח"א קעג:). יטהר - אם עושה כן אותו האיש הוא מקודש ומוטהר ומשיג שפע מטהירו עילאה, וכל מארי דדינין בדולים ממנו.

וזפ"ה זאת חקת התורה, זאת רומז לכנסת ישראל כמו שאמר דוד המלך ע"ה בזאת אני

בוטח (תהלים כז, ג). חקת נק' בינה, חקיקה עילאה, דהיינו כנ"ל להמשיך שפע מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגלייא, משורש בינה עד בחינת מלכות. וכשנמשך שפע מלמעלה נמשך ע"י עמודא (דאמצעותא) [דאמצעיתא], וזה זאת חקת התורה, ותורה רומז לת"ת (ת"ז הקדמה ו.). אשר ציוה ה' לאמור - ומי שעבודתו הוא בד"ז לאותו האיש מצוה השי"ת לאמור, שעל ידו יומשך השפע למאה.

ובזה פירשנו הפסוק (במדבר כא, יז) אז ישיר ישראל את השירה הזאת, כדברינו הנ"ל, וזה מרומז בתיבת אם דהיינו שאלי"ף רומז לבינה כמ"ש אלי"ף חכמה אלי"ף בינה, וזיין רומז למלכות (ע' פרדס שכ"ז פ"י), וזה אז, ישיר הוא לשון המשכה, דהיינו שהמשכתו יהיה בד"ז מאלי"ף שרומז לבינה, עד בחינת מלכות ע"י עמודא דאמצעותא סוד התפארת:

עוד נ"ל על פי מה שפירשנו אז ישיר משה (שמות טו, א), כי לעתיד שיהיה הכל בתיקן יהיה בחינת שיר כמו שכתוב (ע' ישעיה ל, כט) השיר הזה יהיה לכם וכו', ולעת עתה בגלות הוא בחינת שירה בחינת נוקבא (זח"ג רא.), וזה אז ישיר משה - שמשה רבינו ע"ה הוא בעצמו היה בבחינת שיר, כי כבר מתוקן חלקו, אבל ובני ישראל לא היו עדיין בבחינה זו כי אם בבחינת שירה, וזה ובני ישראל את השירה הזאת, ובזה מתוקן קושי(ו)ת הרש"י בחומש יעו"ש. וזה אז ישיר ישראל, דהיינו כשהצדיק הוא ממשיך בד"ז הנ"ל אזי יהיו כל ישראל בחינת שיר בבחינת דכר, את השירה הזאת - דהיינו מבחי' שירה יהיה בחינת שיר. עלי באר, פירוש ואח"כ צריך להעלות הכנסת ישראל עד אימא עילאה. ענו לה, נקרא יחוד, דהיינו ליחדה ולקשרה למעלה:

וזה ג"כ פירוש הפסוק (במדבר כא, לא) וישב ישראל בארץ האמורי, כי איתא בזוה"ק (ע' ח"א רלג., ח"ב ד.) כ"מ שכתיב ישראל סתם רומז לישראל סבא, דהנה מצינו במתן תורה דכתיב (שמות יט, כ) וירד ה' על הר סיני, כי היה רק לשעה ולזה היה אצלו כביכול בחינת ירידה, אבל כשנזכה שיתוקן הכל כנ"ל, אז ישרה אלהותו ית"ש עלינו תמיד ויהיה בבחינת ישיבה, וזה וישב ישראל בארץ האמורי נק' ארץ ישראל, וגם אמורי הוא לשון אימרא, רומז לכנסת ישראל, אימרא הוא לשון שפה בגימטריא שכינה:

זאת חקת התורה אשר ציוה ה' לאמר (יט, ב). דאיתא בזוהר הקדוש ובכתבי האר"י זלה"ה (ע"ח של"ה פ"ב) אצילתה דרחל ולידתה מחזה דת"ת ולמטה. וצ"ל זה, כי ח"ו לחשוב שום גשמיות למעלה ולא תואר ולא תמונה. ופירוש הנכון הוא כך, כי ידוע שרחל נקרא עולם הדיבור והאדם הוא בחינת מדבר מדצמ"ח וצריך האדם להשגיח בעינא פקיחא להעלות כל הדיבורים שלו למעלה, אפילו מה ששומע מהמון עם דברים

זרים ח"ו צריך האדם להעלות אותן אל שורשן, וכמו שהוא מקשר ומעלה כל הדיבורים ממטה למעלה כן עולם הדיבור יש לו ג"כ עליה לשרשו, וזה מה שמובא בזוהר וחזה התנופה (ויקרא י, טו) לשון תנו פה, פירוש שצריך ליתן הפה שהוא עולם הדיבור אל שרשו דהיינו אל חזה, וגם חזה לשון השגחה והסתכלות, דהיינו שצריך להשגיח על ענין זה בעינא פקיחא שלא יושאר שום דיבור למטה, וידוע כי מדת המלכות נק' זאת (זח"ב קנח:), והתורה מרומז על ת"ת (ת"ז הקדמה ו.), וז"פ זאת חוק"ת התורה, ר"ת חזה, ותיבת חקת לשון חקיקה, שנאצלה בחינת זאת מחזה הת"ת, וחזה לשון השגחה כנ"ל שצריך להשגיח שלא ישאר שום דיבור למטה, ויגרום בזה להעלות ג"כ עולם הדיבור לשרשו, ולזה האדם שעושה כנ"ל יש לו רשות לדבר, וז"פ אשר צוה ה' לאמר, וכמו כן **שמעתי אומרים בשם הרב המגיד ממעזרוטש** רבי מאיר אומר הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה (אבות פ"ו מ"א), דהיינו שיש לו רשות לדבר דברים הרבה, לפי שיכול לעלות כל הדיבורים לשורשם:

או יאמר אשר ציוה ה' לאמר, מי שעושה כנ"ל ועושה נחת רוח להשי"ת הוא יכול לצוות להשי"ת כביכול להנהיג העולם במדת החסד והרחמים, וזה מרומז בתיבת לאמר - שיהיה נייחא בעולם לשון אמירה, כמו שכתיב (איוב כב, כח) ותגזור אומר ויקם לך, צדיק גוזר והקב"ה מקיים (ע' תענית כג.):

או יאמר זאת חקת התורה, על פי מה שפירשנו הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה ונהנין ממנו עצה (אבות פ"ו מ"א), דהיינו הלומד תורה לשמה לשם ה', כנ"ל שמיחד ה"א תתאה שנקרא זאת אל ת"ת שנק' תורה, ולפיכך נהנין ממנו עצה, כי אין לך דבר בעולם שאין לו מציאות בהתורה וזה שלומד תורה לשמה כל רז לא אניס ליה ולפיכך יכול ליתן עצה הגונה. וזפ"ה זאת חקת התורה, היינו שמיחד בחינת זאת אל התורה, וגם ר"ת חזה לשון חזיון, שמסתכל בהתורה, וע"י התורה יכול ליתן עצה הגונה, וזהו אשר ציוה ה' לאמר - לזה ציוה ה' שיאמר לכל אחד מבוקשו כראוי, שאפילו דברי גשמיי מדבק ומקשר הכל אל התורה:

זאת חקת התורה (יט, ב). ויש לדקדק דהל"ל זאת חקת הטהרה כמו זאת חוקת הפסח (שמות יב, מג), וראיתי שכבר העיר **האור החיים** בזה. ונ"ל, דהנה האדם השלם שתיקן נשמתו נקרא תורה כי נכלל בו התורה הקדושה, כי כמו שיש באדם שיעור קומה כך כביכול בהתורה הקדושה, וכשאדם מתקן איבריו ומאירים עד למעלה בשיעור קומה העליונה אז מתקן אברי התורה מחלק נשמתו, ולכן נקרא בשם תורה, כמו דאיתא בגמרא (מכות כב:) הני בבלאי וכו' דקיימי קמי אורייתא ולא קיימי קמי ת"ח.

והנה התורה הקדושה הורה לנו שיש מצות נגלים ומפורשים טעמיהם, ויש מצות סתימות כגון מצות פרה, וכולן שווין וצריכין אנו לשמור את כולן אפילו אם לא נדע טעמיהם, כמו כן הצדיק שבדור שמכונה בשם תורה לפעמים מעשיו סתומים ואעפי"כ אסור להרהר אחריו, כי הצדיק הנ"ל כל דרכיו משפט וכל מעשיו לשמים.

וזפ"ה זאת חוקת התורה, ולזה כתיב התורה, נכלל בכאן ג"כ את הצדיק שנקרא תורה כנ"ל, הגם שמעשי הצדיק הם לפעמים כמו חקה, שמעשיו סתומים, אעפי"כ אשר ציוה ה' לאמר, ואמירה הוא לשון חטיבה ונחת רוח - אעפי"כ צריך אתה לאהוב את הצדיק:

הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר וכו' (יט, יב). נ"ל דהאדם הרוצה להאיר ולתקן נשמתו צריך להעלות עצמו בעומק מחשבתו עד ראשית עליון ומשם להמשיך לעולמות התחתונים כל השפעות טובות, וז"פ הוא יתחטא בו - שבאם רצונו לחטא ולתקן עצמו, וגם כולל גם כן באם רצונו שיהיה בבחינת כבן המתחטא לפני אביו (ע' תענית פ"ג מ"ח), ביום השלישי - צריך להעלות עצמו עד ראשית עליון, ושלישי רומז לג"ר חב"ד, ולזה כתיב ביום, שאע"פ שהם ג' בחינות הם באחדות גמור והם חד ראשית, אבל וביום השביעי - תראה להמשיך שפע ממקור עליון עד מדריגה שביעית, יטהר - פירוש אם תעשה כן יטהר, תהיה טהור גברא, כי זה דרך הישר לעבודת השי"ת להיות דבוק למעלה ולהמשיך משם השפעות לעולמות התחתונים וכאשר שמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה** פירוש הגמרא (פסחים ח.:) הנותן סלע לצדקה בשביל שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, יעו"ש בארוכה. ואם לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי, פירוש שאין לו בחינות אלו הנ"ל, והיה כי יעשה לאחת מאלה לא יטהר - פירוש אינו עדיין בתיקונו, רק עיקר דרך הישר לעשות כדברינו הנ"ל:

ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי (יט, יז). ויש לדקדק דאיתא בגמרא (פסחים ג.) עיקם הכתוב ח' אותיות שלא להוציא דבר מגונה, גם כאן הול"ל ולקחו לטהרו. ונ"ל בהקדם פירוש הפסוק (ויקרא ו, ג) והרים את הדשן אשר תאכל האש, כמו שפירשנו למעלה באריכות, היינו שהצדיק מעלה את העולמות וכל הנשמות ומעלה ג"כ את האדם שהוא בחי' דשן כנ"ל, אשר תאכל האש - שיש לו התלהבות, וע"י התלהבות הוא עיקר עליתו יעו"ש. וזפ"ה ולקחו לטמא, דהיינו הת"ח לשון לקח טוב (משלי ד, ב), שהת"ח מעלה אותם שהם בחי' טמא מעפר שריפת החטאת, שהיא נחשב בעיני עצמו לטמא מעפר שריפת החטאת, היינו ששורף החטאת נעורים ע"י התלהבות ואעפי"כ הוא נחשב בעיניו כאין, לזה יכול הצדיק להעלות, כמו שפירש **כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה** על פסוק (ישעיה נ, י) מי בכם ירא ה' שומע בקול

עבדו אשר הלך חשכים, דהיינו שהלך החשכות מאתו, ואפי"כ אין נוגה לו, וצריך הת"ח להמשיך עליו אהבת ה', וז"פ ונתן עליו מים חיים אל כלי, שהוא שם מע"ב שמות הק' שמרומז על חסדים (פרדס שכ"א פ"ה), גם רומז תיבת כלי אל המחשבה לשון בנכליהם (במדבר כה, יח), שיטהר מחשבותיו:

ויסעו בני ישראל ויחנו באובות (כא, י). דהנה אנו אומרים ג"פ ויכולו כנגד ג' עליות שיש להשכינה הק' כביכול, א' לבחי' נה"י וא' לבחי' חג"ת וא' לבחי' חב"ד, וזה העלאה הוא ע"י קידוש (פע"ח ש' השבת פי"ג). וזה ויסעו בני ישראל רומז לנה"י, כי ברא כרעיה דאבוה (ע' עירובין ע:, תוס' יבמות ג. ד"ה מקמי), ובחינת נה"י נק' רגלי חסידיו, וזה ויסעו בני ישראל - דהיינו שיש העלאה לכנסת ישראל עד בחי' בני ישראל כנ"ל. ואח"כ ויחנו באובות, לשון אבות, רומז לחג"ת (ע' זח"ג קעט:). ואח"כ ויסעו מאובות, ויחנו בעיי העברים, רומז לחב"ד (חסר הסיום):

ויסעו בני ישראל ויחנו באובות (כא, י). נ"ל דהנה השי"ת ב"ה כשברא עולמו שיער ברצונו הפשוט שאי אפשר להיות גילוי העולם כי אם ע"י מדת יעקב, וזה סוד שלש רגלים תחוג לי בשנה (שמות כג, יד), דהיינו בעת שהי' חקיקה וציור העולמות, ותח[ו]ג הוא לשון חג חוגה, היה ע"י שלש רגלים ונה"י נק' רגלים כי כן הוא מה שלעולמות העליונים הם נצח הוד רומז לת"א ולעולמות התחתונים הם בחי' ראש, וז"פ ויסעו בני ישראל רומז לנצח והוד שהם בחי' בנים לישראל רומז לת"ת (ע' זח"א קמז., קעב:), וצריך שיהיה להם עליה, ויסעו לשון התרוממות. ויחנו באובות, לשון אבות - שיהיה להם עליה במקום אבות, רומז לחג"ת, ודו"ק:

עוד נ"ל, דהנה יש צדיקים אשר כל מגמותם ותשוקתם רק להמשיך טוב לישראל ותמיד לא יחשו, ולהצדיק כזה צריך להיות לו סיוע וסעד שלא כדרך הטבע מלמעלה מהזמן, וז"פ ויסעו בני ישראל - פירוש מי שבונין את ישראל וממשיכים עליהם כל טוב, ויחנו באובות - צ"ל להם סיוע מאבות העולם:

ואשד הנחלים אשר נטה לשבת ער ונשען לגבול מואב (כא, טו). נ"ל כי יש נחל לעילא נחל לתתא, נחל דלעילא נקרא נ"וצר ח"סד ל"אלפים ר"ת נחל, נחל דלתתא נ"פשינו ח"כתה ל"ה' ר"ת ג"כ נחל, וצריך להמשיך שפע מנחל עליון לנחל התחתון, וצריך להשגיח ולהמשיך השפע רק לישראל וכפי ששמעתי **מכאדמו"ר ממעזבוזש** שיחיה עפ"י וערבי נחל (ויקרא כג, מ) היינו שמערב הנחלים וממשיך שפע מנחל עליון לנחל התחתון, וצריך להשגיח ולהמשיך השפע רק לישראל ולא יינקו הרשעים ממנה, והצדיק שמערב הנחלים כנ"ל הוא נוטה השפע למי שרוצה, וזפ"ה ואשד הנחלים - לשון שפיכה,

ששופך מנחל עליון לנחל התחתון, אשר נטה - הוא יכול לנטות השפע שתילך רק לישראל וישבתו השונאי ישראל, וזהו לשבת ער, ער לשון שונאים, וגם לשבת - שיהיה ישיבה בעולם, לשון (ישעיה מה, יח) לא תוהו בראה לשבת יצרה, ונשען לגבול מואב רומז לאו"א, כי מואב רומז על אבא לשון אב, וגבול רומז על אימא לשון גבול לתורא (ע' ב"מ סט.), ופני השור משמאל, דהיינו שהצדיק הזה הוא נשען ונסמך מלמעלה שיצליח בכל ענינים:

ואשד הנחלים (כא, טו). בהקדם פירוש הפסוק (תהלים קד, י) המשלח מעיינים בנחלים, דהנה מפי עליון לא תצא הרעות (איכה ג, לח), והנה בערך המקבלים השפעות הגם שמקורם המה מקור הרחמים והחסדים אעפי"כ נק' ה"ח וה"ג לפי המקבלים, והם שני נחלים, וז"פ המשלח מעיינים בנחלים, שנקרא במקורם מעיינים, בנחלים אח"כ לפי המשכתם נק' נחלים, בין הרים יהלכון, כי האבות נקראו הרים (שמ"ר טו, ד) והם המדות הקדושות כידוע (ע' בעמ' הקודם), ישקו כל חיתו שדי - מהמדות הק' יורד להשפיע להחיות הקודש. נשברו פראים צמאם, כי פראים הוא מלשון פרא אדם (בראשית טז, יב), וצמא הוא לשון תאוה, והפראים המתאווים הם יִשָּברו ע"י שפע הנחלים שהם חו"ג. וז"פ ואשד הנחלים - ר"ל משפך הראשון שהוא תחילת השפעה, משם יורדות להנחלים שהם ה"ח וה"ג, אשר נטה לשבת ער - ר"ל מלשון לשבת יצירה (ישעיה מה, יח), שהם נוט(ע)ים לקיים העולם בה"ח, וגם לשבת הוא מלשון השבתות חמץ, ער הוא מלשון ויהי ערך וכו' (שמ"א כח, טז) - שמהשפעות טובות הקדושות נופלים שונאי ישראל ע"י ה"ג, ונשען מלשון משען לחם (ישעיה ג, א), שהם תמכי אורייתא, שגם עליהם יורדות השפעות טובות. לגבול מואב נקרא מדת בינה, כי חכמה הוא מואב מלשון אב, וגבול מואב הוא בינה, ודו"ק:

ומשם בארה וכו' (כא, טז). בהקדם פירוש **כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה** על פסוק (דברים ל, ד) אם יהיה נדחך בקצה השמים, כי מדת יסוד סיומא דגופא (ת"ז הקדמה יז.) נקרא קצה השמים, ואם ח"ו יהיה נדחך במדת יסוד, לשון שממה, ר"ל גם כי ח"ו יהיה שומם אעפי"כ יקבצך ה' אלהיך. ומשם בו' נוספות, ר"ל גם אם ח"ו יתרבה השממון ואעפי"כ יקחך, מלשון נקוטנא לי בידאי מאן מירבי כו' (ע' חגיגה טו:).

וז"פ הגמרא (מנחות כט:) רבי עקיבא היה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תלים של הלכות, כי הנה כל הנשמות הקדושות והגדולות הקב"ה נוטע אותם במקום עומק הקליפות כדי להכניעם ולברר הני"ק שנשארו בתוכם בעת שבירת הכלים, כמו אברהם היה בן תרח שהיה ראש לעובדי ע"ז, וגם ר"ע היה ממשפחת גרים, ועי"ז כשרצה לעבוד השם

היה קשה לו מעשה אבותיו קוצים ודרדרים, וכשאדם מכניע החלק הרע מקרבו ומברר מדותיו גורם יחוד עליון בג"ע, ואח"כ נמשך הדבר לעוה"ז ונעשה מזה הלכה, וז"פ על קוץ וקוץ - ממה שעקצו אותו כקוצים וברקנים, נעשה מזה תילי תלים של הלכות.

וז"פ ומשם בארה, משם הוא מלשון שממה, ר"ל כשזוכה אדם לעלות משממון שלו, בארה - פירוש הוא זוכה לתורה שבכתב שהם ה' חומשים. הוא הבאר, וג"כ זוכה לחבר תורה שבכתב לתורה שבע"פ הנק' באר שמבאר התורה שבכתב כמ"ש (דברים כז, ח) באר היטיב. אשר אמר ה' למשה, ר"ל זוכה למדריגת משה להיות בעלה דמטרוניתא (זח"א כא:), שמצוה עליה, והצדיק גוזר והיא מקיימ'. אסוף את העם, וזוכה ע"י מעשיו לקיבוץ גליות. ואתנה להם מים, ר"ל להמשיך שיהיה קיבוץ גליות בנחת מתוך הרחבה ע"י השפעות טובות. גם מים בגימטריא מלך, שהמלך המשיח לבו רך כמים, ר"ל שזוכה לקרב הגאולה וביאת משיח והתרוממות קרן ישראל ומלכות בית דוד מהרה אמן:

אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה (כא, יז). בהקדם פירוש הפסוק (שמות טו, א) אז ישיר משה כו' את השירה, אשר לכאורה אינו מובן על שנותו לכתוב אצל ישראל את השירה לשון נקבה, לא כן אצל משה נאמר ישיר לשון זכר. אולם יובן על פי משחז"ל (זח"ג ז:) ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, ר"ל כי כן עלתה במחשבתו בעת בריאת העולם לקבל נחת רוח מהאדם התחתון, ולזה לא היה תיקון העולם עבור מלכים שמתו כנודע למען יתקנו זאת הצדיקים בכל דור ודור ויקבל הקב"ה נחת רוח מאתם (ע' ע"ח ש' הכללים פ"ב), וכשאדם ישליך נפשו מנגד ולא יביט ולא ישגיח על הנאת העולם כלל, רק מחשבתו צלולה וברורה בעבודתו למען גדולות שמו, ואהבתו ויראתו על פניו תמיד בלתי הפסק רגע, ולא יעשה שום תנועה גדולה או קטנה רק למען יקבל ה' נחת רוח מאתו, זה נקרא בחינת דכר שמשפיע בעבודתו לכל העולמים. וזפ"ה אז ישיר משה, שמשה היה בבחינת דכר כנ"ל, ולזה נאמר ישיר בחינת דכר, ולכ"י את השירה, הוא בחינת נוקבא, כי לא כל אחד זוכה לעבדות כזה בחינת דכר, ובני עליה המה מועטים. וזפ"ה אז ישיר ישראל, שגם ישראל היו רוצים להגיע למדריגת משה בחינת שיר.

עלי באר ענו לה, כי הנה יש שני בארות באר עליון ובאר תחתון כידוע (ז"ח חקת נ.), והאדם צריך לגרום בעבודתו לקשר יחד שני הבארות ולהשפיע מעליון לתחתון, וזה הבארות (ע' בראשית כו, יח) אשר חפר יצחק וסתמום פלשתים במעשיהם, ויצחק זכה לבארות הנ"ל ע"י עקידה, והנה כל האדם אשר יושרש נפשו מתאוה רעה או אהבה רעה זה ג"כ נקרא בחינת עקידה, כמו ששמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י מלובלין זצוקלה"ה**

פירוש על פסוק (בראשית כב, יג) והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו, והנה איל אחר - ר"ל חוץ מעקידת יצחק יש עוד עקידה, נאחז בסבך - האדם אשר מסובך בתאוות רעות ומדות רעות ח"ו ומשרש נפשו מזה, ג"כ נקרא בחינת עקידה, וזה בקרניו, לשון כי קרן אור פניו (ע' שמות לד, כט), שתהל אורו עד כסא כבודו ית"ש, ואדם כזה ג"כ זוכה לבארות הנ"ל כמו יצחק.

וזפ"ה עלי באר ענו לה - ר"ל שתעלו הבאר התחתון עד העליון. ענו לה, ענו הוא לשון עונה, שתקשר יחד קוב"ה ושכינתיה ויהיה יחוד גמור. וזה באר חפרוה שרים, שרים נק' שבעים אומות העולם שיש להם שרים למעלה (זח"א מו:), חפרוה הוא מלשון חפרה הלבנה (ישעיה כד, כג), ר"ל הבאר אשר בזוהו בלבם ומאסו שבעים אומות כמו שכתוב סתמום פלשתים (בראשית כו, טו). כרוה נדיבי [ה]עם, כנ"ל, כי האדם המנדב לבו לעבודת ה' הוא נקרא בחינת עקידה וזוכה לבארות הנ"ל, וזה כרוה נדיבי עם, שנדיבי עם יחפרו הבארות כמקדם. מחוקק, הוא בחינת משה (אותיות דר"ע אות ס, ע' רש"י), ר"ל ההשפעה תלך אצל ת"ח, ומשענותם, הם תמכי אורייתא, גם עליהם תלך השפעתו אמן כן יהי רצון:

באר חפרוה שרים כרוה נדיבי [ה]עם וכו' ונשקפה על פני הישימון (כא, יח-כ). ג"כ פירושו כנ"ל בפירוש הפסוק ואשד הנחלים וכו' יעו"ש שצריך להמשיך שפע על ישראל מבאר מים חיים, ושונאי ישראל יחפרו ויבושו, וזה חפרוה שרים - שיחפרו ויבושו האומות, כרוה נדיבי [ה]עם - שצריך לעורר ישיני חברון שהם האבות שיעוררו רחמים על ישראל, במחוקק במשענותם, מחוקק היינו ת"ח לשון מחוקק מבין רגליו (בראשית מט י, ע' רש"י), ובמשענותם - הם תמכי אורייתא, שיהיה יחוד גמור ואמיתי ביניהם. וממדבר מתנה, מי שהוא כמדבר בעיני עצמו זוכה להשיג מתנה הזאת הנ"ל לישראל, וממתנה נחליאל - ואע"פ שיזכה למדריגה זו לא יעלה על לבו שהוא פעל זאת רק השי"ת הנחיל אותם וז"פ נחליאל, ומנחליאל במות - וכשיזכה להבין שהשי"ת הנחיל אותם כל זאת אז יוכל לעלות למעלה, ומבמות הגיא - ואז יכול להמשיך שפע מעולמות העליונים נקרא במות, הגי - לעולם התחתון. ונשקפה על פני הישימון, לשון משקוף - שיהיו נשקפים ונאבדים האומות. או יאמר ונשקפה על פני הישימון, לשון השקיפה ממעון קדשך (דברים כו, טו), שהצדיק צריך להשגיח אפילו על פני הישימון, אותם שהם אצלם אחר היאוש, צריך לתקן אותם ולהאיר את נשמתם:

באר חפרוה שרים כרוה נדיבי עם וכו' (כא, יח). נ"ל דאיתא בגמרא (סנהדרין כב:) אין אשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי, כי ברוכים הצדיקים שמהפכים מדת הדין

למדת הרחמים (ע' בר"ר עג, ג), וכלי הוא שם א' מע"ב שמות הק', מורה על חסדים הקדושים (פרדס שכ"א פ"ה), ואשה מורה על גבורות (זח"ג לד.), וברוכים הצדיקים שמהפכים מדת הדין למדת הרחמים (ע' בר"ר עג, ג), וזה למי שעשאה כלי - שהשכינה כביכול כורתת ברית למי שעשאה כלי, למי שממשיך לה חסדים עליונים וממתיק כל הדינים. וז"פ ונתן עליו מים חיים אל כלי (במדבר יט, יז), כי סוד הפרה היה ג"כ בחי' גבורות (זח"ב רלז. ע' מ"מ, טעמי המצות פ' חקת), וזה ונתן עליו מים חיים, מימי חסדים העליונים, להמתיק כל הדינים, וזהו אל כלי וכנ"ל.

וזפ"ה באר חפרוה שרים, ועשאוה כלי, דהיינו שהמשיכו לה חסדים עליונים והמתיקו כל הדינים. ולא תאמר דוקא שזאת עשו האבות עולם, ולזה כתיב כרוה נדיבי עם - הם הצדיקים שבכל דור ודור המתנדבים רצונם אליו ית"ש, יכולים גם כן לכרות ולעשות כלי, דהיינו להמשיך לה חסדים עליונים.

בלק

כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו וכו' (כג, ט). כי הנה האדם המואס בתאות העולם השפל הזה ויט שכמו לסבול עול התורה ועבודה באמת ותמים בלתי שום פניה, רק כוונתו ומחשבתו להוציא נפשו משחת ולתקן רוחו ונשמתו, האומנם כי טוב מאוד לעבוד בבחינה זו אולם לא מעיקר הוא ושורש הדברים הוא כי האדם צריך להשליך נפשו מנגד ולא יביט על עצמו כלל ולא על נר"נ שלו, רק כל מגמתו על אדם העליון לתקנו כביכול בשלימות גמור, ולעבודה כזו צריך האדם להרים נפשו למעלה מז' ימי הבנין עד הכתר אשר שם יתחדש המלוכה כמו שכתוב (שמ"א יא, יד) לכו ונלכה הגלגל, הוא סוד הגלגולת, ונחדש שם המלוכה, כמו שאמרנו. ומשם ימשוך שפע לחו"ב עד הוא"ו.

וזפ"ה כי מראש צורים אראנו, מראש הוא סוד הגלגולת, הוא סוד הכתר, צורים הוא לשון ב' צורות - פרצוף אבא פרצוף אמא, ר"ל מראש הוא סוד הכתר, צורים - תמשיך לחו"ב. אראנו, הוא סוד עינא פקיחא (זח"ב קעו:, זח"ג קכט:), משם תמשיך לוא"ו, וזה אראנו. ומגבעות אשורנו, מגבעות הוא הבחינת הקדמה לעולם, כי הוא לשון רם ונשא, הן תרין תפוחין (זח"ג קלג:), ועי"ז נק' תרין, א' להשפיע חסדים לבני ישראל, ואחד להמשיך גבורות ודינים על שונאיהם, ומשם המשיך דוד גבורות ודינים על שונאיו שאמר (תהלים קיח, ז) ואני אראה בשונאי, וזה מגבעות - מזאת הבחינה הרמה תמשיך גבורות ודינים לאויבי ישראל, וזה אשורנו מלשון אשרו חמוץ (ישעיה א, יז).

הן עם לבדד ישכון, הוא אותיות ל"ב ד"ד, ל"ב הוא ל"ב נתיבות החכמה, ד"ד הוא בינה

אם הבנים אשר מדדיה תשפיע לבני ישראל כל טוב סלה, ר"ל משם תמשיך להם שפע בלי שום קיטרוג, וזה ובגוים לא יתחשב - שלא יוכלו להרע להם במחשבותיהם הרעים, וה' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים (תהלים לג, י) ודו"ק:

גם הן עם לבדד ישכון, כי האדם אשר מרגיש בנפשו כי היצר הרע מקרר בנפשו ההתלהבות הבוער בקרבו, העצה היעוצה יתבודד בינו לבין קונו בכל עת ורגע, וזה הן עם מלשון גחלים עוממות, לבדד ישכון - הוא לשון התבודדות, שיתבודד עצמו:

הנה ברך לקחתי וברך ולא אשיבנה (כג, כ). ונקדים לפרש הפסוק (תהלים קיח, כו) ברוך הבא בשם ה', העיקר הוא להעלות הכל עד מקור העליון ולהמשיך משם שפע עד סופי דכל דרגין, וזה ברוך הבא - פירוש להמשיך ברכה והשפעה מעולם הבינה שנקרא עולם הבא (זח"ב כז:), עד בשם ה' - לבחינת מלכות שנק' שם ה' (ת"ז ת' כא ס.), וכשתעשה כן יהיה ברכנוכם מבית ה' - כי היא תתן טרף לביתה ומחלקת שפע לבני ישראל. וז"פ הנה ברך לקחתי, פירוש בלקחך השפע ממקור עילאה, תהיה בשמחה כי עוז וחדוה במקומו (דה"א טז, כז) ולית תמן עציבא, ועיקר העבדות הוא בשמחה, והנה הוא לשון שמחה (ספרי קרח פיסקא ד):

גם י"ל הנה ברך לקחתי, פי' ע"י לימוד התורה הקדושה תמשיך שפע, ולקחתי הוא לשון לקח טוב (משלי ד, ב), וברך לשון בריכה, שרומז להתפשטות השפע שמתחלק השפע לכ"י, ולא אשיבנה - אין עליו פירכא, כי המשכת השפע הוא נמשך מהמוח ע"י קו האמצעי סוד הת"ת עד סופי דכל דרגין קדושין, וגזירה שוה רומז לת"ת כמבואר בסידור האר"י זלה"ה (ברייתא דר"י אומר), וזה ולא אשיבנה, כי הצדיק שעבודתו בדרך זה אין עליו פירכא, כי גזירה שוה אין לו פירכא כידוע (ע' נדה כב:), ודו"ק היטיב:

הנה ברך לקחתי וברך ולא אשיבנה (כג, כ). נ"ל כי האדם השפל לית לה מגרמ' כלום ואין לו כח אפילו ליתן מיין נוקבין, וזה חסד אל שהטיב לזרע אברהם יצחק ויעקב שנותנים לאדם מן השמים התעוררות והתלהבות ועזר גדול בסוד אימא אוזפת מנהא לברתא (זח"א ב. ע' מ"מ), אבל אין זה רק בתורת שאלה, ונוטלים אח"כ אותו הארה מן האדם ואינו נשאר אצלו כי אם (רשומה) [רשימה] בעלמא מזה הארה, וזה נקרא קטנות שני, ובזה הרשימה צריך האדם לעורר עצמו ולילך בכל יום מעלה מעלה בדביקות הבורא עד שמשיג אור מכתר עילאה שהוא בחי' אין (זח"ג רנו:), וממשיך דרך חו"ב שהם למעלה מהזמן ושם אין שום קטרוג ח"ו רק רחמים גמורים, וזה האור נשאר אצלו, וזה נק' בחינת גדלות שני, כי זה היה רצונו של בעל הרצון שלא יהיה לאדם נהמא דכיסופא, ולפיכך נוטלים ממנו האור שנקרא גדלות ראשון ואינו נשאר אצלו כי אם רשימה, כדי

שיתן אדם בעצמו מיין נוקבין כנ"ל.
וזפ"ה הנה ברך לקחתי, דהיינו כשאדם משיג שפע מנקודת קמץ שמרומז על בחינת אין (ת"ז ת' ע' קכט: ע' ע"ח ש"ח פ"א), וממשיך אותו השפע דרך חו"ב כנ"ל, וזה מרומז בתיבת וברך, כי נקודת צירי רומז על בינה (ע"ח ש"ח פ"א), כי חו"ב כלול זה מזה, אז ולא אשיבנה - כי אותו הארה אין נוטלים ממנו כי זה נקרא גדלות שני כנ"ל:
א"י וברך לשון התפארות, כמו והתברך בלבבו (דברים כט, יח), דהיינו הצדיק הממשיך עליו אור מנקודת קמץ מבחינת אין כנ"ל, אפילו אם נראה לעולם שיש לו התפארות אין להשיב עליו, כי בודאי אינו מתפאר בעצמו כי אם גדולת הבורא ית"ש, ואיתא בגמרא (ע' פסחים סו.) ק"ו אית ליה פירכא, וגזירה שוה כו' (ע' נדה כב:), והטעם לפי שק"ו יכול כל אחד לדון אפילו תלמוד קטן וגזירה שוה אין אדם דן אלא א"כ קיבל מרבו ורבו מרבו עד מפי הגבורה (ע' פסחים סו.), ולפיכך אין להשיב, ואיתא **בכתבי האר"י זלה"ה** (סידור, ברייתא דר"י) ק"ו רומז לחסדים וגבורות וג"ש רומז על ת"ת, וזפ"ה וברך - שמותר לצדיק כנ"ל להיות לו התפארות, ולא אשיבנה - שאין להשיב עליו כי גזירה שוה אין לו פירכא כנ"ל:
הנה ברך לקחתי וברך ולא אשיבנה (כג, כ). נ"ל דאיתא בגמרא (ע' ברכות כ.) מ"מ הראשונים התפללו ונענו מפני שהתפללו בשם, דאיתא (זח"ב פז.) כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה, ומי שזוכה שהשי"ת מאיר לו עיניו מבין היאך הוא הדבר הזה, והנה דרך התפילה צ"ל בזה האופן שכל הענינים שמבקש לקשר ולדבק הכל למעלה ולהמשיך הוי"ה ב"ה בכל דבר, ואין לו שום מציאות אחר בעולם רק הויותו ית"ש, ולזה התפללו ונענו מפני שהתפללו בשם, פירוש שבכל דבר המשיכו הוי"ה ב"ה. וז"פ ברוך הבא בשם ה' (תהלים קיח, כו), שתיבת ברוך יהיה ג"כ בשם ה'.
וז"פ הנה ברך לקחתי, כי השי"ת ב"ה לפי שעה גל עיני בלעם והראה אותו בכל דבר הוי"ה ב"ה, ולזה לא יוכל לקלל אותם, וזה הנה ברך לקחתי - שבכל דבר אני רואה ברכה וקדושה והוי"ה ב"ה ואיני יכול לקלל אותם, ובירך ולא אשיבנה - שיהיה לנו ברכות שלא יוכל שום אדם להשיב אותם:
אל מוציאם ממצרים כתועפות ראם לו (כג, כב). ונקדים לפרש הפסוק (תהלים פט, ג) עולם חסד יבנה וכו', והל"ל בנה, מה[ו] יבנה. וי"ל דהוא לשון הווה. עוד י"ל, דהנה השי"ת כשעלה ברצונו הפשוט להיטיב לברואיו שיער ברצונו שההנהגה וההולדה יהיה מחכמה עליונה ומחכמה לבינה ומבינה התחיל ההולדות עולמות, ונראה ליתן טעם, אם אמנם מי יהרהר אחר המלך כאשר עלה ברצונו, אמנם נחת הוא לפניו ית"ש כשבניו

מוצאים טעם, כבן המחפש בגנזי אביו המלך, והנה בינה הוא שורש התשובה (זח"ג טז., קכב.), נק' אם כל חי (ת"ז ת' כב סג:), כי הוא החיה כל העולמים במה שאמרה יעשה תשובה ויכפר (ע' ירושלמי מכות פ"ב ה"ו), והולד נוצר מאם, ולכן ההולדה התחיל מבינה, והגם שמינה דינין מתערין (זח"א קנא.) מכל מקום חו"ב הם כלולים ושם רחמים גמורים ושם נמתקו כל הדינים, וכאשר האדם עושה תשובה ומעלה ומתקן הכל עד שורש התשובה בחינת בינה זוכה להמשיך משם שפע ופרנסה וכל טוב, כי שלחן בצפון (יומא כא:) רומז לבינה (ת"ז ת' ע' קל.), משם נמשך שפע טוב לישראל.

וז"פ עולם חסד יבנה, הוא אותיות בינה, כי העולמות נשתכללו מבינה כנ"ל, ואעפ"כ הוא ע"י חסד כי שם רחמים גמורים ושם נמתקו כל הדינים. ולזה כתיב בלשון עולם, כי הבחינת מלכות (קדושא) [קדישא] נקרא עולימתא שפירתא (זח"ב צה.), ולזה כתיב עולם חסד, לשון מי בן זה העלם (שמ"א יז, נ), איהו עלם ואיהו עולמתא.

שמים תכין אמונתך בהם, דהיינו שהשי"ת ברוב רחמיו בשבילנו עמו ישראל שלח לנו צדיקים בכל דור ודור שיש להם נשמות בחינת שמים, אשר כל רצונם ודביקתם הם בעולמות העליונים להאירם וליחדם עד א"ס ב"ה, ולהמשיך משם השפעות טובות לישראל, אבל אמונתך בהם - שצריך להיות לישראל אמונה בהצדיקים הגם שאינם מבינים ומשיגים את הנהגתם לעבודתו ית"ש, מכל מקום צריכים להאמין שהשי"ת שלח לנו בשבילנו הצדיק להנהיג הדור כרצונו, וכאשר פירשנו הפסוק (במדבר יט, ב) זאת חקת התורה יעו"ש בארוכה.

והנה כמו שהיו אבותינו במצרים משוקעים בטומאה עד שהשי"ת ברוב רחמיו שידד מערכות והוציאם מאפילה לאור גדול ויצאו ברכוש גדול, וכאשר פירשנו כבר ענין זה, כמו כן נפש הפרטי שהוא משוקע ביצר הרע נקרא בחינת מצרים, וכשנודב לבו אותו להעלות עצמו ממנו והשי"ת ב"ה עוזר לו ומתקן עצמו הוא נקרא בחינת יציאת מצרים, ובכל יום ויום יש לו בחינה זאת כי דבר זה אין לו הפסק, וכאשר תיקן דבר זה אזי בא לעולם חדש עד ששם לא ניכר אם עשה מאומה וצריך להתחיל מחדש, וזה סוד שאנו מחויבים להזכיר יציאת מצרים בכל יום, כי האדם הפרטי הוא בכל יום בבחינת יציאת מצרים, ויוצא ג"כ ברכוש גדול היינו הניצוצות שלו וכל הענפים השייכים אליו יוצאים ג"כ עמו.

והענין יציאת מצרים הוא בעולם ובשנה ובנפש, בעולם ובנפש כבר זכרנו, ובשנה ג"כ והוא ענין בין המצרים, כי הימים האלו הם ימים קדושים מאוד אבל הם באתכסייא, ובכל שנה ושנה נתקנו יותר ויותר, והם כ"א יום כמנין אהי"ה, כי ע"י תשובה נתקנו,

והימים האלו מסוגלים מאוד לתשובה, הגם ששערי תשובה לא ננעלו (ע' איכ"ר ג טו, מ"ת מזמור סה) ומועיל תמיד לדופקי בתשובה, אבל אותן הכ"א יום שבין המצרים הם מועילים יותר. וז"פ הגמרא (ע' קדושין כב:) קרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה, ומאימתי הוי חזקה מכי דייש אמצרי (ב"ק ט.), כי השכינה כביכול נקרא קרקע (ת"ז ת' יט לט.), דהיינו מאימת[י] השכינה ניקנית לאדם, מכי דיש אמצרי, רומז לימי המצרים שהם מסוגלים לפרנסה, כי הם כ"א יום כמנין אהי"ה סוד התשובה, ומצפון זהב יאתה (איוב לז, כב), וצינור ובריכה של פרנסה הוא שם שד"י שדי בברכותיו (ע' רש"י בראשית כח, ג), ושם של שד"י יש לו ששה צירופים ואחד הוא די"ש, וזה מכי דיש אמצרי - שממשיך פרנסה ושפע ממי שדי בברכותיו, אמצרי לימי המצרים, שהם מסוגלים לזה. **ובזה** נבוא לבאר הפסוק אל מוציאם ממצרים, ולזה כתיב מוציאם לשון רבים, רומז על ג' בחינות עש"ן. מוציאם ממצרים, ע"י התשובה וכנ"ל, וזה אל מוציאם, רומז לחסד אל (תהלים נב, ג), כי עולם חסד יבנה וכנ"ל. כתועפות ראם לו, כתועפות לשון וכסף תועפות לך (איוב כב, כה), ראם לו - הגם שמינה מתערין, וראם הוא לשון גבורות, אעפ"כ כתועפות - ע"י התשובה זוכה להמשיך משם עושר וכבוד ופרנסתו כפילות לו, כי שלחן בצפון, ודו"ק:

מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל (כד, ה). ובהקדם נפרש הפסוק (במדבר כד, כב) כי אם יהיה לבער קין עד מה אשור תשבך, דהנה איתא בסה"ק שקודם שהתחיל עולם התיקון הי' העולמות בבחי' עיגולים בחינת ב"ן שהוא נוקבא, עד שהתחיל האור הישר להאיר בעולמים נתקנו העולמות ונק' בשם פרצוף אדם, וזה נקרא בחינת מה החדש, וכמו כן האדם שהוא הכולל מכל העולמים, וקודם תיקונו הוא בחי' פעמים כך ופעמים כך, ועיקר תיקונו הוא ע"י בחינת מ"ה, שהוא שפל ואין בעיניו, כי כל זמן שלא נתאמת אצלו הבחינת אין ויש לו עדיין התפארות, עי"ז אינו שלם עדיין ומחשבותיו אינם זכים וברורים וקדושים להשי"ת, וכשיש לו באמת הבחינת אין אז נתקן והוא פרצוף אדם השלם, ות"ת אדם - שע"י שהוא בחינת אדם מ"ה אז התפארות הוא מעולה, דהיינו שהתפארות הוא לחיי העולמים. וז"פ כי אם יהיה לבער קין, כי קודם התיקון הוא מעורב מטוב ורע, וצריך האדם לגרש מאתו הקינא דמסאבותא ויהיה כלי מוכן להשרות שכינתו בתוכו, וזה כי אם יהיה לבער קין - פירוש כשרצונך לבער הקינא דמסאבותא, עד מה - והוא ע"י בחינת מה החדש עי"ז הוא התיקון, אשור תשבך - וע"י מה תוכל להשיג מה, אשור שרומז לבינה, סוד התשובה (זח"ג טז.), שתהיה תמיד בתשובה, תשבך - שתשביע ותדשן את עצמך בתשובה.

(**ידוע להוי שכאן נכתב פירוש אחר על תיבות תשבך, אך נשתנה על פי ציווי צדיקי הדור נ"י מטעם הכמוס**).

גם י"ל, כי כל כשנשכח הבחינת אין מהאדם ואינו זוכר בהשי"ת, אזי נתפס תיכף בעצת היצר הרע ומראה לו תיכף התפארות לאותו האדם, וז"פ עד מה - כשמסיר ממנו הבחינת מה, ועד הוא לשון הסרה, אשור תשבך - היצר הרע מתפיס אותו להראות לו התפארות לשון באשרי (בראשית ל, יג), וצריך האדם לחזוק עצמו במאוד מאוד במדת אין, וכמו מי שאורב ליקח שלל כ"כ תחכה לבחינת אין, וזה עד מה - כי עד הוא לשון שלל (בראשית מט, כז), אשור תשבך שתשיג מבחינת כתר, כי אשרי הוא בכת"ר כידוע (זח"ג רכג:).

וז"פ מה טובו אוהליך יעקב, דהיינו ע"י בחינת מה החדש מאיר כל הקומה שלימה, וזה טובו לשון בהטיבו את הנרות (שמות ל, ז). אוהליך יעקב משכנותיך ישראל, כי מחציו ולמעלה הוא בחינת ישראל ומחציו ולמטה הוא בחינת יעקב (ע' ע"ח שי"ט פ"ט, של"א פ"ה), וע"י בחינת מה נתעלה כל שיעור קומת הקדושה ודו"ק:

מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל (כד, ה). ופירש"י ז"ל שראה שאין פתחיהן מתכוונים זה כנגד זה ולפיכך הם ראוים לברכה, והתירוץ אינו מספיק, וכי לא מצא אצל ישראל מצוה גדולה מזה. ונ"ל שאין לך דבר בעולם שאינו בגדר יראה ואהבה, וצריך לדבק כל דבר ביראת ואהבת רוממות, דהיינו כשבא לאדם איזה תאוה רעה ח"ו ידביק עצמו באהבת השי"ת ויבטל אותו תאוה זרה, וכן היראה אם באה לאדם יראה חיצונית ח"ו ידביק עצמו ביראת ה' ויבטל אותו יראה חיצוניות, וזהו שורש העבודה, ומדה זאת ראה בלעם הרשע אצל ישראל, וז"פ מה טובו אוהליך יעקב, כי אוהל נקרא יראה, כמו שאוהל אינו דירת קבע כן היראה כדאיתא בזוה"ק (ע' זח"ב רטז.) באתרא דיראה לית תמן פולחני', ואינו רק דירת עראי, ומשכנותיך ישראל רומז לאהבת השי"ת, כמו שמשכן דירת קבע כן אהבת השי"ת הוא העיקר, וכשראה בלעם הרשע שהם דביקים בשני מדות הללו ומעלים כל הדברים לשורשם אמר שראוים לברכם, ומלאך רע בעל כרחו יענה אמן (ע' שבת קיט:):

מה טובו אוהליך יעקב וכו' (כד, ה). נ"ל דהנה דוד המלך ע"ה אמר (תהלים כז, ג) בזאת אני בוטח, כי המלכות (קדושא) [קדישא] נקרא זאת (זח"ב קנח:), ואיתא בזוהר (זח"ב צה.) שנק' עולימתא שפירתא דלית לה עיינין, ופירוש הדבר הוא שאין לה מקור דילה ולית לה מגרמיה כלום רק מה שנשפע לה מלמעלה, ועיינין הוא לשון מעיין ומקור. עוד נוכל לומר דלית לה עיינין, דהיינו שאין לה נקודין, כי הט' ספירות יש להם נקודות ולמדריגה עשירית אין לה נקודין (ע"ח שד"מ פ"א), והנקודין הם מאירים ומנהיגים את

התיבה, ולזה נקרא דלית לה עיינין, שאין לה נקודין, וצריך להמשיך לה עיינין מחכמה עליונה שנקרא עינא פקיחא.

ובזה פירשנו הפסוק (דברים לב, כט) לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם, דהיינו להמשיך מחכמה העליונה לבחינת זאת דרך ו"ק, לו רומז לו"ק כי כל אחד כלול מששה (לק"ת ישעיה מט), יבינו לאחריתם - ואז אפילו בחי' אחוריים יוכלו להשיג הארה ג"כ מבחינת בינה.

וז"פ מה טובו אוהליך יעקב, אם רצונך להאיר הבחינת מלכות קדישא ולהמשיך לה עיינין, וזה מה טובו לשון בהטיבו את הנרות (שמות ל, ז), ואוהל רומז למלכות קדישא, יעקב - תראה להמשיך מחכמה עליונה שרומז על יו"ד (ת"ז ת' יח לב.) עד בחינת עקב (ע' ת"ז ת' סט קיב., ע"ח ש"ג פ"ב), משכנותיך ישראל - ואז יהיה יחוד זו"נ, יהי רצון שיהיה במהרה בימינו אמן:

יזל מים מדליו וזרעו במים רבים וכו' (כד, ז). נ"ל הרוצה להמשיך חסדים על ישראל צריך להיות אפס ואין בעיניו, ועי"ז יכול ליכנס בהיכלא דמלכא וממשיך כל הטובות על ישראל. וז"פ יזל, רומז על חסדים שהוא שם מע"ב שמות הק' (ע' פרדס שכ"א פ"ה), ויהיה תיבת מדליו לשון דל, וגם לשון דלה דלה (שמות ב, יט) דהיינו מי שנחשב בעיניו לדל יכול לדלות החסדים ממקורם. וזרעו במים רבים, וזרעו לשון ממשלה, ומים רבים נק' האומות (תרגום אונקלוס ותרגום יונתן עה"פ, סנהדרין קה:), דהיינו בזה שהוא אפס ואין בעיניו זוכה למדת אין ויש לו כח להמשיך חסד על ישראל וימשול על האומות שלא יוכלו לגזור גזירות רעות ח"ו, גם יכול לפעול שיונצלו ממלחמות גוג, וזה מרומז בתיבת וירום מאגג מלכו, ותנשא מלכותו - שיתנשא ויתרומם המלכות של ישראל:

והיה אדום ירשה והיה ירשה שעיר אויביו וישראל עושה חיל (כד, יח). נ"ל דאיתא בגמרא (זח"ג כ. ע' שבת קיט:) כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כוחו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה, וז"פ והיה אדום, שיהי' ח"ו דינים על ישראל, ירשה ר"ת יהא שמיה רבא, ויקרעו כל הגזירות רעות ויזכו לגאולה.

והיה ירשה שעיר אויביו, דאיתא בסה"ק (זח"ג קצד:, שלה"ק פ' פנחס) שמקודם היה שמו של משיח צליה ולגאולה שאנו מצפים במהרה בימינו יהיה שמו שריה, וזפ"ה והיה ירשה אותיות שריה, שעיר אויביו - יהיה אויב לשעיר ויעשה מלחמה עמו. וישראל עושה חיל, שישראל ינצחו ויתאספו לגאולה, כמו ותעש הארץ (בראשית מא מז, ע' ת"א):

וירא את הקיני וישא משלו וכו' (כד, כא). נ"ל דהנה איתא (סוטה יא.) ששלשה שהיו בעצת פרעה הם בלעם איוב יתרו, ויתרו שברח עלה לגדולה, ויתרו היה בעל תשובה ולזה הי' לו ז' שמות (מכילתא יתרו א) דאיתא בגמרא (סוכה נב.) ז' שמות יש ליצר הרע, ויתרו שתיקן הכל בתשובה ויצא לחירות מיצר הרע ולזה הי' לו ז' שמות בקדושה. וז"פ ויאמר איתן מושבך, כמה הוא חוזק התשובה שלך, ומושבך הוא לשון תשובה, ואיתא ברעיא מהימנא (זח"ג רלח:) איתן תניא דמסייע לך, שהתורה הוא סייעתא דילך להתשובה, כי משה רבינו ע"ה היה סוד התורה הקדושה. ושים בסלע קנך, דאיתא בגמרא (ע' סוכה נב:, ועק ברכות ה.) אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו יעסוק בתורה וכו' אם ברזל הוא מתפוצץ שנאמר כפטיש יפוצץ סלע, והתוה"ק נק' סלע, וזה ושים בסלע קנך - בהתורה שנק' סלע:

פנחס

פ[י]נחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל (כה, יא). ונקדים לפרש מה דאיתא בתיקוני זוהר (ת"ז ת' ה' יט.) בראשית ב' ראשית, דהנה שמעתי אומרים בשם **הרב הגאון וכו' מוה' שמעון זצלה"ה** שפירש מה שאנו אומרים אשר קדשנו במצותיו, והול"ל אשר קדשנו במצוה. ופירש הוא ז"ל, כי לכל דבר שבקדושה או עשית המצוה צריך להצטרף לזה יראתו ואהבתו ית"ש, וזולת זה לא פרחית לעילא (ת"ז ת' י' כה:) וזה אשר קדשנו במצותיו, תרין, רומז ליראה ואהבה שצריך להצטרף. **אבל** צריך האדם לבלתי יתפשט היראה או האהבה יותר מדאי, כי הקצה מהיראה נסתעף כעס, כי הוא ענף היראה. וכמו כן שמעתי אומרים **בשם צדיק אחד** שפירש יראה וכעס (תהלים קיב, י), דהיינו שיש לו יראה ומתפשט יותר מדאי, וכעס - מזה בא לו הכעס. ובזה פירשנו הפסוק (דברים א, כא) אל תירא ואל תחת, דהיינו שלא יהיה לך יראה שתבוא על ידה שתהיה בתחתית ולא תהיה מעולה ומנושא על ידה.

וזה ג"כ פירוש הפסוק (ע' שמות כט לח, ע' במדבר כח ג) כבשים בני שנה, על פי דברינו הנ"ל שצריך האדם לבלתי התפשט היראה עד הקצה שיוכל לבא מזה לידו כעס ח"ו, והוא עון גדול כאשר הפליגו חז"ל בעונשו, וזה כבשים בני שנה, כבשים הוא לשון כובש כעסו, וכאשר הוא עושה כן משיג מזה מחילת עונות ונעשה כבן שנה שלא טעם טעם חטא, וזה בני שנה. שנים ליום עולה תמיד, פירוש שהיראה ואהבה יהי' שניהם מאירים תמיד, דהיינו לבלתי יתפשט אותם יותר מדאי רק לצורך העבדות, וזה שנים ליום לשון בהירות, עולה תמיד - שיהיו מעולים ומנושאים בשיעור קומת הקדושה. וזה בראשית

ב' ראשית (ת"ז ת' ה' יט.), רומז ליראה ואהבה שיהיו מקושרים בשיעור קומת הקדושה. **וגם** ב' ראשית רומז לתרין משיחין, וכאשר דרשו חז"ל (בר"ר ב, ד) ורוח אלהים מרחפת על פני המים (בראשית א, ב) זהו רוח של משיח. ותשובה נק' גם כן ראשית (ע' פסחים נד.), ותרין ראשית רומז לתשובה מאהבה ותשובה מיראה, וברוכים הצדיקים שמהפכים מדת הדין למדת הרחמים (ע' בר"ר עג, ג), כי ע"י שעושים תשובה עילאה עי"ז ממשיכים מחילה סליחה וכפרה לכל הדור, ומזדונות נעשה זכיות.

ובמשנת חסידים (מס' התשובה פ"ד סי' ח) איתא שגם ע"י תשובה מיראה נעשה זדונות כזכיות, וכדי שלא יוקשה עליו הגמרא (יומא פו:) כאן השב מאהבה כאן השב מיראה, פירשתי אני הגמרא לפי דעתי, כאן השב מאהבה - פירוש שחוזר ושב מדבר אהבה שעשה עד עתה, יוכל התשובה להיות מיראה, וכאן השב מיראה - פירוש שחוזר מדבר יראה שעשה עד הנה, וכשחוזר מדבר היראה צריך התשובה להיות מאהבה. וכבר הארכתי בענין זה במקום אחר יעו"ש.

וכשעולה ברצונו של האדם להתחיל בעבודת השי"ת צריך להמשיך שיעבוד אותו מתוך הרחבה, כאשר הבאתי כבר דברי קדשו של **כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה מלובלין** שפירש הגמרא (פסחים ח.) הנותן סלע לצדקה בשביל שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, יעו"ש. וכאשר שמעתי אומרים בשם **מרנא ורבנא מוה' זושא זצללה"ה** שפירש הפסוק (דברים ח, יב-יד) פן תאכל ושבעת ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך, פי' ע"י שיהיה לך הרחבת הלב וכל טוב ע"י תמצא אלהותו ית"ש בכ"ד, ושכחת הוא לשון משכח שכיח (ב"מ לח.), עכ"ד.

וז"פ פ[י]נחס בן אלעזר וכו' השיב את חמתי מעל בני ישראל, פירוש שהפך מדת הדין למדת הרחמים והמשיך כל השפעות קדושות והתשובה ויראה ואהבה שיהיה הכל מתוך הרחבה, וזה פ[י]נחס לשון פני חס, דהיינו שהמשיך הכל מאור פני מלך חיים, וח"ס בגימטריא חיים, ובחיים נכלל הכל.

בקנאו את קנאתי בתוכם, כי השי"ת ב"ה דרכו להיטיב, וראה שאדם התחתון יתחרט על מעשיו ויצעק אה"י טוב מעתה, האציל הקב"ה מספיר גזרתו שם הק' שנקרא בו אהי"ה, כלומר אהיה לך לאלהים, ואהי"ה במילוי ההי"ן בגימטריא קנ"א, וזה בקנאו את קנאתי בתוכם - פירוש ע"י התשובה שלך בשורש אהי"ה שבגימטריא קנ"א, את קנאתי - האצלתי אנכי המדת אהי"ה, וזה את קנאתי, ולא כליתי את בני ישראל - כי ע"י התשובה נתהוו העולמות.

וזה ג"כ פ"ה (במדבר כז, כ) ונתתי מהודך עליו, הוד נק' תשובה, שמודה ועוזב, כאשר

שמעתי **בשם כאדמו"ר מרנא ורבנא מוהר"א זצלה"ה** שפירש הודו לה' כי טוב (תהלים קו, א), פירוש שטוב מאוד להודות לפניו ית"ש, כי לעולם חסדו - ועי"ז מביא חסדים לעולם, עכ"ד, וגדולה תשובה שמקרבת את הגאולה (ע' יומא פו:), וזה ונתתי מהודך עליו - מבחינת הוד יותן עליו, ר"ל על משיח צדקינו, לעטרו בעטרין קידושין. למען ישמעו כל עדת בני ישראל - שיהיה אסיפה וקיבוץ גליות במהרה בימינו, וישמע הוא לשון אסיפה לשון וישמע שאול (שמ"א טו, ד):

פנחס בן אלעזר וכו' (כה, יא). דהנה איזה חסיד המתחסד עם קונו (זח"ג רכב:), כי השי"ת המציא כל העולמים לא לצרכו ח"ו, ולא היה חסר לשום דבר ח"ו, רק האציל כביכול תענוג ונחת רוח לעצמו מעבדות הצדיקים, להיטיב לברואיו, כמו המלך אשר כלום חסר ממנו ואעפ"כ בהיותו עלי דרך מהנמנע להיות לו כ"ד כמו בביתו, והעבד הנאמן לו לא ייעף ולא ייגע ורץ להיכל המלך אשר בביתו ומשם הביא לו הכל, ומזה יש להמלך תענוג. ובאיזה אופן יכולים לבוא להיכל המלך בלי עיכוב משומרי הפתח, העצה היעוצה הוא ע"י מדת האין וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים כב, ז) ואנכי תולעת, ר"ל כי התולעת לבחינת קטנותו יוכל לבוא לכל מקום מבלי מוחה, וע"י מה יכולין לבוא למדת אין ע"י התשובה.

והנה פינחס בגימטריא ח' הויות, ובחינת בינה הוא מדה השמינית מתתא לעילא. בן אלעזר, לשון אלהי אבי בעזרי (שמות יח, ד), והוא בחינת משה שאמר אלהי אבי בעזרי, והוא היה בחינת הוד (ע"ח של"ב פ"ו) שהוא ג"כ שמיני מעילא לתתא, אתפשטות עם הוד, ומשה עשה מדוה הוד. בן אהרן הכהן, שיהיה מדת התשובה כנ"ל ע"י מדתו של אהרן איש החסד (זח"ג רפב.) ובנחת ובהרחבה וכל טוב. השיב את חמתי מעל בני ישראל, ר"ל הצדיק הזה הוא משיב חימה מעל בני ישראל. בקנאו את קנאתי, הוא בחינת אהי"ה בההי"ן שעולה קנ"א, סוד המקנא שע"י מדת התשובה בחינת אהי"ה עי"ז ממתיק כל הדינים, ולא כליתי את בני ישראל.

לכן אמור, כ"ן בגימטריא עי"ן, כי יש בחינת עיני ה' (זכריה ד, י) ויש בחינת הנה עין ה' אל יראיו (תהלים לג, יח), והוא למעלה מאוד אשר אין שם בחינת שמאל (זח"ג קל.), וכתיב (תהלים קמז, כ) לא עשה כן לכל גוי, שהם לא יכולים לקבל מעינא פקיחא ועינא טבא, וז"פ לכן אמור - ר"ל שתמשיך מעינא פקיחא ועינא טבא.

עוד לכן אמור, שהיה לכתוב אמור לו. אלא כי הצדיק על ידו בא כל השפעות טובות לישראל, והנה הגם שאין ביכלתו להגיד לכל איש הישראלי, רק כיון שמדבר בינו לבין קונו מיד הקב"ה שולח הישועה לישראל, והנה פ[י]נחס כשעשה מעשה הגדולה והיקרה

הזו התחילו רבים לומר שעשה שלא כהוגן (סנהדרין פב:), ועי"ז בא רפיון גם ללבו, ע"כ אמר הקב"ה למשה הצדיק שבדור אמור הנני נותן לו כנ"ל, ר"ל כיון שאתה תגיד כן בפיך מיד יתחזק לבו, וגם לכן הוא מלשון כן ובסיס, ר"ל למען יתחזק ויתיסד אמור הנני נותן לו את בריתי שלום:

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום (כה, יב). ונקדים לפרש הפסוק (תהלים כה, יד) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, כי יריאיו נק' זו"נ, דהיינו להמשיך מעינא פקיחא לבחי' יראיו, וזהו סוד ה', כי סוד בגימטריא עי"ן, רומז לעינא פקיחא. ובריתו, דהיינו להמשיך מוחין קדושין לכל שיעור קומה, ויתוקן שיעור קומה עליונה, ועל ידי זה נשפל ונשבר הס"א, וזה להודיעם כמו (שופטים ח, טז) וידע בהם אנשי סוכות.

והנה שמעתי אומרים בשם **הרב מנעשכוז** (ובקצת כתבים איתא בשם הרב ממעזעבוש) פ"ה ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל ויאמר דוד (דה"א כט, י), דהיינו הצדיקים עושים לעצמם למדת שיהיו תמיד דביקים ומקושרים למעלה בעולמות העליונים, גם הדיבורים שנדמה להמון עם שהם דברים פשוטים יש בהם יחודים וצירופי שמות הק', וזפ"ה ויברך דוד את ה', דהיינו שדוד המלך ע"ה היה תמיד דבוק ומקושר בעולמות העליונים, והיה נעשה בריכה וצינור להמשיך שפע ממקור עליון לעולמים התחתונים, אבל לעיני כל הקהל ויאמר דוד - שנדמה להמון עם שאמר דוד רק דבר פשוט, עכ"ד.

וזפ"ה לכן אמור, שהאמירה שלך יהיה לכן - לבחינת סוד ה', רומז לחכמה, הגם שאתה מדבר עם בני אדם תראה לעשות לעצמך שבילין ומדריגות שתהיה דבוק ומקושר למעלה להמשיך שפע מסוד ה'. הנני נותן לו את בריתי שלום, אם תעשה כן ויהיה לך רצון טוב לזה אני אקיים דיבורך ואשפיע שפע ממוחין קדושין עד מדריגה התחתונה ויתוקן כל שיעור קומה עליונה ויהי' לכם כל הברכות והשפעות טובות, וזהו שלום, כי לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום (עוקצין פ"ג מי"ב):

עוד נ"ל, דהנה **כאדמו"ר מרנא ורבנא מוה' דו"ב זצללה"ה** פ"ה וכל בניך לימודי ה' (ישעיה נד, יג), כי הקב"ה גוזר והצדיק מבטל (מו"ק טז:), והקב"ה עושה רצונם, וז"פ וכל בניך, הם הצדיקים, לימודי ה' - לומדים להשי"ת כביכול כך עשה כרצונינו, עד כאן דבריו הקדושים, הגם שהכל טובות מאתו ית"ש אבל הצדיקים מבקשים מאתו ית"ש שיעשה עמנו טובות כרצונינו. ובזה פירשנו הפסוק (תהלים לג, כב) יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך, דהיינו שתתן לנו טובות וחסדים כאשר אנחנו רוצים, ודבר זה הוא תענוג ונחת רוח לפניו ית"ש. וז"פ לכן, והלמ"ד הוא מנוקד קמץ, הוא כאלו נכתב תרין מלות לא כן, דהיינו שתאמר לפעמים לא כן, שאין הדבר כן רק עשה עמנו כרצונינו,

ודבר זה הוא תענוג לפניו ית"ש. והבטיחנו השי"ת הנני נותן לו את בריתי שלום, פי' אתן לכם הברית והחסד שלי וכל הברכות וישועות ושלום מעתה ועד עולם אמן:

בני יוסף למשפחותם מנשה ואפרים (כו, כח). נ"ל כי האדם צריך להוסיף בכל יום בעבודת הבורא ולהתגבר על יצרו, ועיקר בהתלהבות הן בהתורה או בתפלה או בעשית המצות, כי היצר הרע משתוקק תמיד להקיר לבות בני אדם ח"ו, ובא אצל אדם בשני בחינות, דהיינו כשאדם עומד בתפילה או בעשית איזה מצוה בא היצר הרע להוכיח אותו איך שגרוע מאוד ואיך אתה רוצה לקרב להשי"ת עד שכמעט שאדם מיאש עצמו מהסתפח וכו', ובעת הזאת אין לשמוע לו, וצריך האדם לשכוח בעת ההוא מה שעשה מהעונות ויתפלל בשמחה, וזה הבטיח לנו הקב"ה (ישעיה מט, טו) גם אלה תשכחנה, דהיינו העונות, כמו שכתוב (שמות לב, ד) אלה אלהיך, תשכחנה, בעת ההיא שצריך לעבוד השי"ת בשמחה. ובחינה ב', כשאדם צ"ל בהכנעה כנגד מי שגדול ממנו כדי לקבל ממנו דברי תורה ומוסר, דרך היצר הרע להגביה ולהנשא לאדם ומודיע לו כמה מעלות טובות שיש לו, ועי"ז אדם ניצוד ח"ו ברשתו, ובעת הזאת צ"ל בהכנעה גדולה, וצריך להשגיח בעיני השכל שלא יהיה נלכד ח"ו בעצת היצר הרע.

וז"פ בני יוסף למשפחותם, דהיינו שמוסיף והולך בכל יום, צריך להסתכל בשני בחי' הנ"ל, מנשה לשון שכחה כמו שכתוב (בראשית מא, נא) כי נשני אלהים וכו', ובחינה ב' אפרים לשון אפר ים, דהיינו הכנעה, כמו שאמר אברהם אבינו ע"ה (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר, וצריך האדם לזכור בשני בחינות הנ"ל תמיד להינצל מיצר הרע:

ושם בת אשר שרח (כו, מו). ונקדים הפסוק (ע' שמות כו, יב) וסרח העודף ביריעות המשכן תסרח על אחורי המשכן, כי מה"א ראשונה יש פסיעה לבר, נרמז בזה כי היא רומז לה"א עילאה בחינת בינה, ופסיעה לבר רומז לבחינת ו"ה שנאצלו מבחינת בינה, כאשר פירשנו הפסוק ויצא יעקב מבאר שבע יע"ש. ואיתא בליקוטי ש"ס מהאר"י זלה"ה (ליקוטים מע"ח) שגם בה"א אחרונה של שם צריך ג"כ להיות פסיעה לבר, שרומז למט"ט, שבימות החול הנהגת השפע הוא על ידו (ע' זח"ג רטו., ת"ז הקדמה יד:). וז"פ וסרח העודף - רומז לפסיעה לבר, כי הבחינות אלו נאצלו מבחינת ה"א עילאה שרומז לבינה. תסרח על אחורי המשכן, כי המשכן רומז לשכינה כי שכינה במערב (ב"ב כה.) פירוש שהמשכת השפע יהיה בד"ז שיושפע מה"א עילאה לה"א תתאה ועוד לאחורי המשכן, לבחי' מט"ט שנקרא עבדו זקן ביתו.

ודרך המשכת השפע הוא שנמשך ממקורו שרומז לקוצו של יו"ד עד היו"ד שרומז לאבא שם של ע"ב, ואח"כ לה"א עילאה שם של ס"ג, ואח"כ לוא"ו שם של מ"ה,

ואח"כ לה"א תתאה שם של ב"ן בחינת אדנ"י, ובמלואו בגימטריא תרע"א, וכל השמות הנ"ל בגימטריא תוצאות, ומהם נמשך תוצאות חיים לישראל, ועי"ז זכתה הצדקת שרח לאריכת ימים ע"י ששמשה את הצדיק יעקב אבינו ע"ה שהוא סוד אילני דחיי ואיתדבקת רוחא ברוחא, עי"ז זכתה לחיים ארוכים.

וז"פ ושם בת אשר, כי בת אשר בגימטריא תוצאות, פירוש השמות הקדושים הנ"ל שהם בת אשר שבגימטריא תוצאות, שרח - יהיה נמשך בסוד תסרח על אחורי המשכן שזכרנו לעיל. גם שרח הוא לשון שר חית, שהוא סוד אילני דחיי, כי מלך הדר מלך השמיני שלא נזכר בו מיתה שהוא סוד אילני דחיי, ממנו נמשך תוצאות חיים לעולם, ודו"ק:

ושם בת אשר שרח (כו, מו). בהקדם מאמר חז"ל (ע' ברכות כ.) מ"מ הראשונים התפללו ונענו מפני שהתפללו בשם, דהנה כל התורה כולה הוא שמותיו של הקב"ה (זח"ב פז.), כל תיבה ומילה גם שאינו משמותיו הנמחקים אעפ"כ הוא שמות הקדושים, וצריך האדם באמרו בתפלתו שום תיבה להיות נרתע ומזדעזע כאלו הזכיר שם אחד משמותיו. וז"פ (תהלים קיח, כו) ברוך הבא בשם ה', ר"ל מי שאומר תיבת ברוך לשמו ית"ש ובקדושת השם, ופי' גם אם מלת ברוך בא בשם ה' ובקדושתו כאלו הזכיר שם הקדוש ממש, אזי ברכנוכם מבית ה' - אותו האיש מתברך מה'.

והנה כל אדם הרוצה לעבוד השי"ת צריך לעשות לעצמו יסוד מוסד לעבודתו למען יתחזק עבודתו, כמו יסוד הבנין המחזקת הבנין ובלי יסוד הוא מתרופף ח"ו, ויש עובדי השם אשר יסודתם שמחזקת עבודתם הוא אהבת ישראל, ויש מהם הוא בעסק התורה הקדושה, ויש אשר הם דביקים במדת ענוה ואין, כי הגם שכל עובדי השם צריכים להתחזק בכל התורה אעפ"כ יש בני אדם שצריכים התאמצות יותר במצוה זו מבזולתה לפי נשמתם ומה שצריכין לתקן באותו גלגול, כדאיתא (שבת קיח:) אבוך במאי הוי זהיר טפי, כי זה נקרא אצלו בחינת יסוד.

והנה שם בגימטריא הוי"ה שד"י (פע"ח ש' הנהגת הלימוד פ"א), והנה שם שד"י הוא מדת יסוד (זח"ג רפג.) - כאשר התחיל הקב"ה לברוא העולם הי' התפשטות מבלי גבול וערך עד אשר אמר לעולמי די כמאז"ל (ע' חגיגה יב.), ואז היה קיום וחיזוק העולם בגבול. וז"פ מפני שהיו מתפללים בשם, ר"ל שהמשיכו מדת הוי"ה לבחינת עבודתם מה שהוא אצלם בחינת יסוד כנ"ל.

וז"פ ושם, ר"ל שצריכים להמשיך מדת הוי"ה ית"ש לבחינת יסוד. בת, הוא נקרא מדת מלכות (זח"ג יא:), מפני שצריכים להמשיך הקדושה גם למדת מלכות. אשר, היא נקרא בחינת בינה (ת"ז ת' ל' עד ע"א) הוא התשובה (זח"ג קכב ע"א) על שם אהיה "אשר"

אהיה (שמות ג, יד) - ר"ל ע"י התשובה שהוא למעלה מהזמן, ומדה השמינית מתתא לעילא, והוא מלך השמיני הדר (ע' טעמי המצות פ' תזריע), מלשון הדרי בי (ביצה כד:, עירובין נב.) ומלשון הדר על שם שפרו מעשיכם (שחרית דר"ה תפילה לש"ץ בקול), ע"י מדת התשובה יכולין להמשיך הוי"ה למדת יסוד ולמלכות כנ"ל. שר"ח, ר"ל שר חית, ר"ל מי שממשיך כן הוא נעשה שר של חית, כי מלך השמיני נקרא הדר, וביד הצדיק הזה להמשיך אור התשובה ללבות בני אדם, ובחינת תשובה הוא שמינית מתתא לעילא, והוא למעלה מהזמן, ומשם יוכל להמתיק כל הדינין ולהמשיך השפעות קדושות וכל טוב לישראל אמן כן יהי רצון, ודו"ק:

אך בגורל תחלק את הארץ לשמות מטות אבותם ינחלו (כו, נה). דהנה כתיב (דברים לב, ח) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל, דהנה השי"ת ב"ה כביכול הפיל גורל עם השבעים שרים של מעלה, ונפל בגורלו ית"ש ישראל, וזה כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו (שם, ט), דהיינו שאנחנו ב"י הם חלק בגורלו ית"ש. והנה השי"ת ב"ה אמר למשה רבינו ע"ה בסנה (שמות ג, יד) אהי"ה אשר אהי"ה, ולמה לא נגלה בשם הוי"ה ב"ה, רק רמז לו דהיינו כשאדם רוצה להעלות עצמו מעומק הקליפות עיקר ההעלאה הוא ע"י תשובה כלומר אהיה טוב מעתה, ואז אומר לו השי"ת אהיה לך לאלהים, וזה אהיה אשר אהיה, ואח"כ כשמעלה עצמו בתשובה נמשך עליו הוי"ה ב"ה, ואח"כ צריך שוב להיות בתשובה ולהיות בבחינת אהי"ה, כי צריך להיות תמיד בהכנעה ובתשובה, ואהי"ה הוי"ה אהי"ה בגימטריא חיים, כי האדם ההולך בד"ז הוא חיים לו ולכל בשרו מרפא. וכשאדם מעלה עצמו בתשובה היא מפריד הרע מטוב ונתעלה הטוב והרע נופל.

וזפ"ה אך בגורל תחלק את הארץ, דהיינו הישראל שהם חלק וגורל מהקב"ה יהי' תמיד בתשובה, וזה אך בגורל, כי אך בגימטריא אהי"ה, שורש התשובה. תחלק את הארץ - ועי"ז יהיה נפרד הרע מטוב ויתעלה הטוב, וזהו תחלק, שיהיה נפרד הרע מטוב. וגם עי"ז נזכה שיתגלה לנו משיח צדקינו במהרה, כי חלק בגימטריא מנחם, ואיתא (סנהדרין צח:) מנחם שמו. לשמות מטות אבותם ינחלו, וגם עי"ז נזכה להמשיך שמות הק' לזה העולם ולהבריח כל הקליפות והמסכים ולא יהיה שום מציאות אחרת בעולם רק קדושתו ית"ש ינחלו ונזכה לחזור לאדמתינו ולנחול ארצינו ארץ הקדושה במהרה בימינו אמן:

ויקרב משה את משפטן לפני ה' (כז, ה). בהקדם הפסוק (שמות יח, כב) ושפטו את העם בכל עת, כי המלאכים הקדושים הממונים על דבר שצוה הבורא פועלים זאת ולא פעולה אחרת אשר אינם ממונים עליהם, אבל הצדיק שבדור צריך שיהי' כל הנהגות העולם לפי

העתים והזמנים שיהי' על ידו, פעמים שהעולם צריך לזה ממשיך להם, ופעמים שהוא ממשיך דבר והפיכו, דהיינו עושר לישראל ודלות ורישות להשונאים, והכל הוא בנושא אחד פירוש ע"י הצדיק שהוא הנושא הכלי, וזה ושפטו את העם - שישפטו את העם ויושפעו להם כל השפעות בכל עת הכל לפי העת והזמן שבהצורך. והצדיק שעבודתו הוא בד"ז הוא נקרא בחינת משה, וזפ"ה ויקרב משה את משפטן, כנ"ל בפירוש ושפטו את העם בכל עת. לפני ה' - מחמת שהוא תמיד לפני ה' עי"ז כח אלהותו ית"ש בקרבו ויוכל לפעול הכל הנ"ל:

וביום השבת שני כבשים בני שנה וכו' (כח, ט). דהנה אנו אומרים (תפילת עמידה) תקע בשופר גדול לחירותינו, ולכאורה יפלא מ"מ בשופר דוקא, הלא יוכל להיות לקרוא בקול, כמו שמשה רבינו ע"ה במצרים היה נשמע קולו על כל ארץ מצרים ארבע מאות פרסה (ע' תנחומא בא, ט). אבל נ"ל כי השופר הוא דבר גולמי מצד עצמותו רק איזה תנועה שאדם תוקע בתוכו זה הקול יוצא ממנו, כמו כן הדרא בתראה מצד עצמותם אין להם שום כח ליתן התעוררות למעלה עד שהשי"ת ברוב רחמיו ירחם עלינו וישפיע לנו אור משופר גדול, רומז לתשובה עילאה (זח"ג ו:), ואית שופר גדול ואית שופר קטן (ע' פע"ח ש' השופר פ"ג), שופר קטן הוא תשובה תתאה, להיות מודה ועוזב ולקבל על עצמו שלא יעשה עוד מעשה תעתועים, ושופר גדול הוא תשובה עילאה, היינו להמשיך שפע וחיים לכל העולמות ולהעלות כל הניצוצות למעלה ליחד ולקשר עולמות התחתונים לעולמים העליונים.

ואיתא בזוה"ק (זח"ג קכד:) בהדא יפקון מן גלותא, וגם **הרב האלהי מוהרח"ו זצללה"ה** כתב שמה שנאמר (חגיגה יג.) אין לך עסק בנסתרות, זה קאי על דורות ראשונים, אבל בדרא בתראה אדרבה נחת רוח לפניו ית"ש לעסוק בסתרי תורה. ועסק בנסתרות הוא תיקון גדול לברית, וז"פ (תהלים כה, יד) סוד ה' ליריאיו ובריתו להודיעם, כי כבר פירשנו הפסוק (ע' תהלים לג, יח) עיני ה' אל יריאיו למיחלים לחסדו, כי יריאיו רומז לזו"נ, דהיינו להמשיך מעינא פקיחא לבחי' יריאיו, ואח"כ למיחלים לחסדו - להצדיקים המתפללים ומצפים לחסדו, וז"פ סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, כי עיקר התיקון של דרא בתראה הוא תיקון הברית, ותיקונו צריך להיות נמשך מסוד ה', כי זרע האב נמשך מהמוח, וז"פ סוד ה' ליראיו - דהיינו שמי שממשיך מסוד ה' בגימטריא עין, מעין ה' אל יראיו וכנ"ל, עי"ז נתקן פגם הברית, וזה ובריתו להודיעם.

והנה מה שזכרנו בלתי אפשר להשיג כי אם ע"י הכנעה, להיות מוכנע ושפל בפני כל אדם ועי"ז יוכל להשיג בחי' מ"ה החדש, וביום השבת יפתח (יחזקאל מו, א), שהשערים

המה פתוחות ויוכל האדם להשיג כל מה שזכרנו.

וזפ"ה וביום השבת שני כבשים, ב' כבשים רומז לתשובה עילאה ותשובה תתאה, ולזה רומז על שני כבשים, כי התשובה הוא ע"י הכנעה, וכבוש הוא מוכנע בבהמות, וגם כבשים הוא לשון בהדי כבשי דרחמנא (ברכות י.) רומז לאין, דהיינו שביום השבת יוכל האדם להשיג תשובה עילאה ותשובה תתאה. בני שנה, וגם יוכל להשיג הבחי' שהוא נקי מן החטא, וזהו בני שנה, כמו שאיתא (יומא כב: עה"פ שמ"א יג א) בן שנה שאול במלכו, שלא טעם טעם חטא.

ושני עשרונים, רומז למלכות קדושא, וזה שני כי דוד לעילא ודוד לתתא, דהיינו שיהיה עליה למלכות קדושא. סולת מנחה בלולה בשמן, וסולת הוא חטים רומז לחכמה, ומנחה רומז ליראה בחינת יצחק, בלולה בשמן, שיהיה נבלל בחכמה, שלא יתפשטו הגבורות, ושמן רומז לחכמה שהיא בחשאי (זח"ג לט.), ונסכו הוא אותיות נס כ"ו - דהיינו שיתפעל לנו נסים ונפלאות ע"י הוי"ה ב"ה בגימטריא כ"ו:

עולת שבת בשבתו על עולת התמיד ונסכו (כח, י). נ"ל כי סוד עולת התמיד הי' בזמן המקדש להבריח הקליפות בעשן המערכה, ויש קליפה שנקרא תולע, והנה ע"י שם א' ממ"ב שבגימטריא תולע העלה עשן להבריח הקליפה שבגימטריא תולע, וזה עולת תמיד, ועולת הוא אותיות תולע. ועתה שאין לנו בית המקדש התיקון הוא התפילה, ובמקום הקרבן הוא (במ"ר יח כא, זח"ב כ:), ולזה יסדו לנו הקדמונים להיות בהכנעה קודם התפילה דהיינו תולעת יעקב אין כוחו אלא בפיו רומז לתפילה (תנחומא בשלח ט), ובזה יש השפלה והכנעה לקליפה הנ"ל. ומי שהוא בהכנעה כל ימות החול הרי הוא בשבת עוד יותר, רק בשבת הוא במתוקות ועריבות גדול, וזפ"ה עולת שבת בשבתו הוא על עולת התמיד, דהיינו שיש השפלה והברחה להקליפה שנקרא תולע בשבת עוד יותר מעולת התמיד - רומז לימי החול שהתפילה הוא במקום תמיד, ובשבת נתפעל הדבר הזה עוד יותר:

ובחודש השביעי באחד לחודש וכו' (כט, א). נ"ל כי איתא (ע' ויק"ר כט, יא) שהקב"ה אוהב את השביעית, ושביעית נקרא בחינת מלכות (קדושא) [קדישא] שהוא מדריגה זיי"ן, והנה האדם הרוצה ליכנס בעבודתו ית"ש צריך להאיר ולתקן הזיי"ן מדות מלמעלה למטה, והם שבראשונה צריך לקבוע בלבו אהבתו ית"ש ואהבת התורה הקדושה והמצות ודומיהן, ולאהוב את אשר הקב"ה אוהב. ואח"כ לירא מפניו, ויראת ה' יהיה על פניו תמיד. והב' מדות אלו כוללים מדות ת"ת, כי כשיש בו מדות הנ"ל מתנדב לבו לפאר ולרומם ולשבח את שמו הגדול הנכבד והנורא. ואח"כ מידת נצח, לנצח את היצר

הרע בלתי שומע אליו. ואח"כ שאר מדות, ואח"כ הוא בא לבחי' דביקות הבורא ב"ה ולדבקה בו, וזה היא בחינת יסוד. ובחי' השביעית ממילא נתקן, שהוא הכלי קיבול, כי לית לה מגרמיה כלום כי אם מה שנשפע לה מלמעלה בסוד כל הנחלים הולכים אל הים (קהלת א ז, ע' זח"ב מג.), והוא בחינת מלכות (זח"א קפא.), ובאדם הוא בחינת דיבור (ת"ז הקדמה יז.), כי כשתיקון המדות הנ"ל ממילא נתקן דיבורו ויגזור אומר ויקם, כדוגמא דלעילא שבחינת מלכות נתקן והנהגת המלכות הוא רק בדיבור כדאיתא בגמרא (ע' פסחים נז:) אמר מלכא וכו'.

והעבודה והתיקון הזאת הוא בעולם בשנה ובנפש, בנפש כבר זכרנו שהוא בנפש פרטי להאיר מדותיו לעבודת השי"ת ב"ה הנ"ל. ובעולם, הוא שיוגרם ע"י מעשיו הנעימים והזכים לפתוח מקור השפע ולהמשיך דרך כל המדריגות עד המדריגה שביעית שהוא בחינת מלכות שנק' דלית לה מגרמ(י)ה כלום, והשי"ת השאיר בחינת מלכות שהתיקון שלה יהיה ע"י מעשה התחתונים, ויוגרם ע"י מעשיו הנעימים והזכים שיאירו כל הדרגין קדושין עם השפע הנשפע להם ממקורו עד סופו דכל דרגין. ובשנה, הוא לחדשים, וחודש תשרי הוא חודש השביעי רומז לבחינת מלכות, והחודש הזה הוא הכולל של כל השנה כולה, ומהצורך להמשיך שיתברך החודש הזה בברכאין קדושין וממילא יהיה כל השנה כולה שנה טובה ומבורכת, כי המלכות היא המחלקת מזון וטרף (ע' זח"א כ:).

וזפ"ה ובחודש השביעי, שהוא בחינת מלכות, וצריך האדם השלם להמשיך שהנהגת המלכות יהיה ע"י מדת החסד והרחמים, וזה ובחודש השביעי - פירוש שבחינת מלכות יהיה הנהגתו ע"י באחד לחודש, שרומז לחסד, כי אברהם אבינו ע"ה היה שורש החסידים והיה נקרא אחד היה אברהם (יחזקאל לג, כד). מקרא קודש יהיה לכם, כי כשאדם עובד לה' באמת אזי נתאסף אליו לסייעו לעבודתו כל המלאכים הקדושים וכל הנשמות קדושות כולם מתכנסים לעזרו, וזה מקרא קודש יהיה לכם, מקרא הוא לשון אסיפה וכניסה וחיבור. כל מלאכת עבודה לא תעשו, כי כשתתקנו מעשיכם לא תצטרכו לעשות אותן ל"ט מלאכות ומלאכתיכם יהיה נעשית ע"י אחרים.

יום תרועה יהיה לכם, ועוד תזכו כשתעשו כנ"ל תזכו לגאולה ויתגלה לנו במהרה משיח צדקינו, וזה יום תרועה יהיה לכם, ותרועה רומז לאורו של משיח יע"ש הכתוב (במדבר כג, כא) ותרועת מלך בו. עוד יום תרועה יהיה לכם, תרועה לשון שבירה, שתשברו שונאיכם ויופלו שונאיכם לפניכם ולא יוכלו קום.

עוד יום תרועה יהיה לכם, על פי מה דאיתא בתיקוני זוהר (ע' ת' כא מז:) תרועה דא הוא תורה כי שבעין אנפין לאורייתא וזה תרועה תורה עי"ן, וז"פ יום תרועה יהיה לכם,

פירוש האור של התוה"ק יהיה לכם לקיום נצחיו, ולא יוכלו להפר שום דבר ושום נקודה מהתורה הקדושה, והם יתבטלו והתורה הקדושה תעמוד לעד.

וזפ"ה (במדבר כז, כ) ונתת[ה] מהודך עליו, כי בחינת הוד רומז ג"כ לתשובה, כי בינה עד הוד איתפשטת (זח"ג רכג:), והיא סוד השופר, שמשפר מעשיו ומתקנם ומאירם להשי"ת ע"י תשובה, ועי"ז זדונותיו נעשים זכיות, ונעשה מדוה הוד, ומגלות נעשה גאולה גואל, וז"פ ונתת[ה] מהודך - פירוש ע"י התשובה שלך ועשית מזדונות זכיות, נעשה מזה עטרה לראשו ית"ש, וזה ונתת[ה] מהודך עליו.

עוד ונתת[ה] מהודך עליו, כי האדם הוא דוגמא דלעילא וכל מה שעושה באמת לשמו ית' נעשית דוגמתו למעלה, וע"י שאדם עושה ממטה תשובה באמת, כביכול ג"כ עושה תשובה ועושה מדוה הוד, וז"פ ונתת מהודך - ע"י התשובה (התשובה) שלך תגרום שכביכול יעשה ג"כ תשובה וישלח לנו פדות ורוחה, וזה עליו:

מטות

וידבר משה אל ראשי המטות וכו' (ל, ב). נ"ל דאיתא בזוה"ק (ח"א קכב:) מאן דזעיר הוא רב ומאן דרב הוא זעיר, נמצא צריך האדם להשפיל דעתו לפני המקום ב"ה, ובד"ז ילך כל הימים ואז ישכיל ויצליח, כי הוא דרך סלולה לעבודתו ית"ש, להדבק במדותיו כתיב - כי כמו שהשי"ת ברא והמציא עולמו יש מאין ברצונו הטוב והפשוט כמו כן ההולכי' בדרכיו ע"י מדת אין שבקרבם ומסתכלים תמיד בקטנותם עי"ז יכולים להוריד שפע מבחינת אין מזל לישראל (שבת קנו.). וזפ"ה וידבר משה אל ראשי המטות, פירוש שהם ראשים ואעפ"כ הם בחי' מטות, שהם נבזים ושפלים בעיניהם, ומדריגה זאת למד משה לכל בני ישראל שילכו תמיד בד"ז:

עוד נ"ל, ומקודם נפרש הפסוק (דברים ד, לא) כי אל רחום ה' אלהיך וכו', כי כבר פירשנו המשנה (אבות פ"ד מכ"ב) בעל כרחך אתה נוצר, כי השי"ת ברוב רחמיו הבטיחנו כשנתפלל לפניו כסדר הזה ונזכיר לפניו הי"ג מדות של רחמים שאינן חוזרות ריקם (ר"ה יז:), הגם שלא יהיה התפלה כל כך בבהירות כראוי אעפ"כ יקיים לנו הבטחתו, וזה בעל כרחך אתה נוצר - דהיינו שנשיג מבחינת נוצר מי"ג מדות של רחמים יהיה איך שיהיה יעשה לנו כמו שהבטחתנו.

וז"פ כי אל רחום, פירוש שיומשך מי"ג מדות לבחינת הוי"ה ב"ה עמודא דאמצעותא, ואח"כ לבחינת מלכות, וזהו אלהיך, ואז יהיה לא ירפך ולא ישחיתך ולא יהיה שום חוסר לישראל.

והנה כתיב (במדבר כד, ז) יזל מים מדליו, פירוש שהמשכת השפע ממקורו הוא כבחינת דלי שהוא מושך ממקור מים חיים, והוא רזא דוא"ו עמודא דאמצעיתא, ודרך הוא"ו שהוא מושך עוד וא"ו סוד יעקב ויוסף כמו שכתוב (בראשית לז, ב) אלה תולדות יעקב יוסף, והוא"ו יש לה ראש למעלה רומז שמושכת שפע מהמקור עד למטה, ויש עוד בחינת וא"ו שאין לה ראש רומז ליסוד עיבור. ומשה רבינו ע"ה כל מגמתו ועבודתו הי' להעלות כל העולמים שיהיו בבחינת גדלות, והמשיך מוחין לבחינת וא"ו שיהיה לה ראש ועי"ז תוכל להוריד שפע.

וזפ"ה וידבר משה, דבר הוא לשון הנהגה והמשכה, פירוש שמשה רבינו ע"ה המשיך בחי' ראש למטות, הוא רזא דוא"ו שאין לה עדיין ראש כמו מטה שהוא משוך, המשיך בחינת ראש לבחינת וא"ו ושיהי' עליות עולמות עד א"ס ב"ה. לבני ישראל לאמר, פירוש ע"י שיהי' לישראל אמירה ונחת רוח ויהיה להם כל טוב, עי"ז יוכל להיות עליות עולמות. זה הדבר אשר צוה ה', פירוש זה הדבר נקרא הצדיק העובד בד"ז שזכרנו לעיל, ולזה נקרא הצדיק זה הדבר על שם שכל מגמתו לגלות אלהותו ית"ש בעולמות התחתונים, וזה הדבר הוא לשון גילוי, אשר צוה ה' - פירוש שהוא מושל ביראת אלהים ויגזור אומר ויקום.

וזפ"ה אלף למטה אלף למטה (במדבר לא, ד), כי חו"ב רומזים למוחין קדושין, וזה אלף אלף ב' פעמים, רומז לאל"ף חכמה אל"ף בינה, ולזה כתיב למטה ב' פעמים - רומז לרזא דוא"ו ומשך הוא"ו. לכל מטות ישראל, רומז למלכות קדישא אשר שם נתאספו כל השפעות וכל הברכאין קדושין ותתן טרף לביתה (משלי לא, טו). תשלחו לצבא, לשון המשכה, פירוש שתמשכו לצבא - בשביל ישראל שיהיו נקראים צבאות ה', ויהיה ישראל אשר בך אתפאר (ישעיה מט, ג):

וידבר משה אל ראשי המטות וכו' (ל, ב). ויש לדקדק דהול"ל אל נשיאי ישראל כמו בכל מקום קורא אותם נשיאים. וגם ה"א של המטות לכאורה הוא מיותר. ונ"ל שמרומז בזה הפסוק סוד השתחויה המוזכר **בכתבי האר"י ז"ל** כי במה שאדם כופף ראשו למטה הוא ממשיך מוחין קדושין מעולמים העליונים שנק' חב"ד להמשיך חסדים בעולם התחתון וכדי להעלות ניצוצין מתתא לעילא, וזה סוד עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה (ברכות כח:), כי ח"י חוליות רומז לג' ווי"ן של שם ע"ב (פרדס של"א פ"ח) שורש החסדים.

וזה פירוש וידבר משה, משה הוא סוד הדעת (זח"ב רכא.), אל ראשי המטות, יו"ד של ראשי וה"א של המטות רומזים על חו"ב, ובזה שהוא מטה ראשו למטה סוד השתחוויה צריך להמשיך אורות עליונים שנקראים מוחין, וכשקם הוא מעלה הניצוצות מתתא

לעילא, וז"פ לבני ישראל לאמר - כי הניצוצות נקראים בשם בני ישראל, לאמר - שיהיה להם נייחא שיתעלו למעלה לשרשם ודו"ק:

אלף למטה אלף למטה לכל מטות ישראל תשלחו לצבא (לא, ד). נ"ל דהנה כתיב אלוף חכמה אלוף בינה, מבואר על פי דברינו שפירשנו כבר, שהעיקר הוא להמשיך מראשית עליון עד מדריגה התחתונה, והעבדות הצדיקים הוא כן ועושים זאת תמיד, ומי שהוא דבוק אצל הצדיק הגם שהוא בעצמו אינו יכול לעשות זאת אבל הצדיק ממשיך עליו כל הנ"ל. וזפ"ה אלף למטה אלף למטה, רומז לאלוף חכמה אלוף בינה, דהיינו הצדיק ממשיך משם עד מדריגה התחתונה לכל מטות ישראל. תשלחו לצבא - הצדיק ממשיך לכל אחד שיהיה בבחינת איש צבא, כי בעת שהלך הרע מהאדם אז בעת ההוא היצר הרע מחליש האדם לבלתי נתון להעלות עצמו, וצריך האדם להיות בהעת ההוא לאיש גבור חיל לבלתי שמוע אליו, וזה תשלחו לצבא - שיהי' כל איש ואיש צבא, כי השי"ת נקרא צבאות ואנחנו בני ישראל הם אנשי הצבא דיליה, ואיתא בזוהר (ח"ג ערד:) יו"ד רישא דחרבא, תרין פיפיות תרין ההי"ן, וא"ו גופא דחרבא, ואנחנו בני ישראל מקושרים בהוי"ה ב"ה וזאת הוא כלי זיין שלנו:

ממחציתם תקחו וכו' (לא, כט). נ"ל כי קודם החטא פי' שני מאורות הגדולים שניהם שוים, ואחר מיעוט הירח אין שום דבר שיהיה בתכלית השלימות, וכמו כן האדם הגם שהוא צדיק וישר ועוסק בתורה אעפ"כ צריך להיות בעיני עצמו שאינו עדיין בתיקון, והאדם ההולך בדרך שזכרנו והוא שפל בעיני עצמו זוכה לאור התורה הקדושה וליחוד עליון, ויכול להשפיע שפע לכל העולמות, כי השפע הולכ(ו)ת ע"י הצדיק הנ"ל.

וז"פ(ה) הגמרא (ע' יומא יט:) ודברת בם ולא בדברים בטלים, באם שעיקר דיבורך יהיה בהתורה וביחוד עליון, אז ולא דברים בטלים - אז מה שתדבר לטובת ישראל ותתפלל עליהם לא יבוטל שום דבר רק הקב"ה יקיים וישפיע שפע לבני ישראל על ידך.

וזפ"ה ממחציתם תיקחו, שהוא בבחינת מחצית שאינו עדיין בתיקון שלם בעיני עצמו. תקחו לשון לקח טוב (משלי ד, ב) מורה על אור התורה כנ"ל. עוד תקחו לשון יחוד, כמו שכתוב (דברים כד, א) כי יקח איש. עוד תקחו, כמדבר אל בני ישראל - שתקחו שפע ההולכ(ו)ת ע"י הצדיק שהוא בבחינת מחצית. וז"פ מחצית השקל, דהיינו מי שהוא בבחינת מחצית, השקל - הוא נוטל שפע ממקור השפע ומשפיע לכל העולמות לשון מישקל שקל.

ונתת לאלעזר הכהן תרומת ה', כי הצדיק המשפיע נקרא כהן איש חסד (ע' זח"ג קמה:), ומגודל רחמנותו הוא רוצה להשפיע לכל, אבל העיקר להשפיע לזרע ישראל עם

קדושו ואין לזר אתם כלום, וצריך להרים השפע למעלה, וז"ס פריסת המוצ[י]א כמבואר בדברינו **בליקוטים** (עמ' שמ"ב). וז"פ ונתת לאלעזר הכהן, מורה על צדיק כנ"ל. וצריך ליזהר שלא יונקו הקליפות ח"ו מהשפע הנ"ל, וזה מרומז בתיבת תרומת ה' - שהשפע תהיה בהתרוממות:

וחמורים אחד וששים אלף (לא, לד). נ"ל דקאי על הצדיק העובד השי"ת, ואיתא בגמרא (ברכות כב.) שצ"ל מחמיר על עצמו ומיקל לאחרים, פירוש שבזה שהוא מחמיר על עצמו, הגם שהוא מוסיף בעבדות השי"ת אעפ"כ אינו מאמין בעצמו ומחמיר על עצמו וממעט בתענוג ועושה מיש אין בשביל להקיל לאחרים - כדי להקיל מעל ישראל עול ושיעבוד גליות, ועי"ז זוכה להשיג מדת אין. וזפ"ה וחמורים, דהיינו כנ"ל שמחמיר על עצמו ומיקל לאחרים, אחד וששים אלף - זוכה להשיג מדת אין שמספרו אחד וששים:

בנו לכם ערים לטפכם וכו' (לב, כד). ונקדים לפרש הפסוק (דברים ח, ב) לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם, דהנה **כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה מלובלין** פירש הפ' (חגיגה יד.) כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נברא מלאך וכו', והקשה מה רבותא שמשבח להקב"ה בזה, ותירו(ו)ץ דהנה השי"ת ב"ה נעלה ומרומם אין לו שום תואר ותמונה כלל, ומה שמצינו בתנ"ך י"ד ה' עיני ה' ודומיהן, זה רומז על נשמות ישראל שהם איברי השכינה כביכול. וז"פ הגמרא כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה, רומז על הצדיקים, נברא מלאך, והכל ניחא, עכ"ד.

ובזה יבוא לבאר הפסוק לא על הלחם לבדו, כי כוונת האדם והמשכו צ"ל למעלה מהזמן ולא להיות משוקע בטבע חלילה, ואיתא בסידור האר"י זללה"ה (שחרית דשבת) מ"מכון ש"בתו ה"שגיח (תהלים לג, יד) ר"ת משה, פירוש דבריו - שהשי"ת מסר השגחתו שיהיה ע"י הצדיק, והנהגות העולם יהי' על ידי הצדיק, לא כאשר דימו זרים שהעולם בטבע נוהג חלילה, וחלילה לחשוב כן רק להאמין שהשגחתו מאתו ית"ש ויתן הנהגות העולם להצדיק שבדור. וז"פ לא על הלחם לבדו, כי כשאדם חושב הצטרכותו מהטבע נק' לחם לבדו, שהוא לבד, כי טבע עבידא דבטלי, וכשכוונתו הוא למעלה מהזמן נקרא לחם מן השמים, וזה הורה לנו התורה הקדושה, לא על הלחם לבדו יחיה האדם - דהיינו שלא להיות משוקע בהטבע, רק כי על כל מוצא פי ה' נקרא הצדיקים, יחיה האדם - משם נמשך לאדם פרנסתו.

וזפ"ה בנו לכם ערים לטפכם, שתראו להמשיך משורש בינה שלכם ותהיו בבחי' למעלה מהזמן, ולהיות בבחי' שמכל דיבור שלכם יהא נברא מלאך, וזה מרומז בתיבת ערים לשון עיר וקד[י]ש (דניאל ד, י), ועי"ז נזכה שיתגלה לנו במהרה שער הנבואה, כי דבר

הנבואה הוא שהשי"ת ב"ה הופיע אורו ית"ש בפי הנביא וזה נקרא פה וכנ"ל, וזה בנו לכם ערים לטפכם - ע"י שתעשו כנ"ל תזכו שיגלה לכם שער הנבואה, וזה מרומז בתיבת לטפכם, כמו תטוף מילתי (איוב כב, כט). וגדרות לצאנכם - ועוד תזכו להמשיך אורות מקיפין קדושין לישראל להיות להם למחסה מכל דבר רע, וזה וגדרות לצאנכם - לצאן קדשים תזכו להמשיך אורות מקיפין. והיוצא מפיכם תעשו, ע"י שתהיו בבחי' שמכל דיבור ודיבור שלכם יהא נברא מלאך, עי"ז והיוצא מפיכם תעשו, יהי' נעשה הכל. עוד והיוצא מפיכם תעשו, שתראו תמיד לגרום במעשיכם להעלות ולקשר ה"א בוא"ו, וזה והיוצא מפיכם תעשו, לשון עשיה רומז לה"א אחרונה (ז"ח יתרו לד.), תראו להעלותה עד בחינת וא"ו, וזה והיוצא מפיכם תעשו, בוא"ו דייקא.

מסעי

ויסעו בני ישראל מרעמסס וכו' (לג, ה). ג"כ פירושו כנ"ל בפסוק ראשי המטות וכו' (עמ' רפג-רפד), כי סוד השתחויה להעלות ניצוצין, וזפ"ה ויסעו בני ישראל - שיהיה עליה להניצוצות שנקראים בני ישראל, ותיבת ויסעו מלשון התנשאות. מרעמסס נקרא הקליפות, לשון רע מסס, כי אצל ישראל כתיב (ישעיה סו, י) שישו אתה משוש וכו', ואצלם ג"כ יש הוללות וליצנות נקרא מסס בסמ"ך לשון סם, ולכן נקרא רעמסס, וע"י השתחויה הוא מעלה הניצוצות מעומקי הקליפות, ויחנו בסוכות רומז על יעקב, סוד אילני דחיי, ודו"ק:

והתאויתם לכם לגבול קדמה וכו' (לד, י). כי המשכת השפע לבני ישראל צ"ל נמשך מיומין עתיקין נקרא ימי קדם, וזפ"ה והתאוויתם לכם - שיהיה לכם תאוה ורצון להמשיך שפע מימי קדם, וז"פ לגבול קדמה, מורה על ימי קדם כנ"ל. מחצר עינן שפמה, היינו מעינא פקיחא עד כנסת ישראל נקרא שפמה עולם הדיבור (זח"א קמה.) ודו"ק:

כן מטה בני יוסף דוברים (לו, ה). כי איתא בגמרא (ע' סנהדרין לח.) אגברי חמרא לדרדקי' כי היכא דלימרי מילתא, כי הצדיק העובד השי"ת באמת הוא שפל ומוכנע בעיניו ואין לו ראש להרים ופה לדבר מחמת קטנותו, אבל השפע הולכ(ו)ת ע"י הצדיק ומהצורך שידבר לטובת ישראל וע"י דיבורו יושפע שפע לישראל, וצריך להמשיך עליו מסוד היין כדי שיוכל לדבר, וז"פ הגמרא הנ"ל. ומרומז ג"כ בפסוק זה, כ"ן מספרו יין - שצריך להמשיך מסוד היין אל מטה בני יוסף, כי הצדיק נקרא יוסף (זח"א קנה:), והוא בבחינת מטה, שהוא שפל בעיניו, צריכים להמשיך עליו מסוד היין, דוברים - בשביל שיוכל לדבר לטובת ישראל:

ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו מטות בני ישראל (לו, ז). ובהקדם נפרש הגמרא (מגילה כד:) העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה, דהנה כתיב (תהלים קכב, ב) עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, דהיינו כששיער כביכול בשכלו הפשוט לברוא העולם להיטיב לברואיו, היו כל הברואים לפניו עם כל הצטרכותם ומה שכל אחד יבקש מאתו ית"ש, ואין אדם מחדש שום דבר, רק שצריך האדם לכוין בתפלתו אל נקודה הפנימיות כמו שהיה במחשבתו הקדומה, וזפ"ה (הגש"פ) ונצעק אל ה' אלהי אבותינו כמה שנאמר, דהיינו שישראל צעקו באותו הפעם בתפלתם כמה שנאמר - כמו שהיה לפניו במחשבתו הקדומה.

רק כדי שיהיה שכר ועונש עשה כביכול בחי' עיגולים, כדי שאדם יהיה צריך לעמול לכוין אל נקודה הפנימיות, וז"פ הגמרא העושה תפלתו עגולה - דהיינו שאינו מכוין בתפלתו אל נקודה הפנימיות, סכנה ואין בה מצוה.

וזפ"ה ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר, דהיינו שהתפלה שלכם לא יהיה בבחינת עיגולים רק תכוונו אל נקודה הפנימיות, וזה לא תסוב לשון סובב סובב הולך (קהלת א, ו), ונחלה נק' תפלה, כי איש בנחלתו ידבקו - רק תראו להעלות עצמיכם עד שורשיכם אל הנקודה הפנימיות.

אבל האדם צריך להיות בבחי' רצוא ושוב, דהיינו הגם שהוא דבוק ומקושר למעלה אעפ"כ צריך להסתכל במדריגות התחתונים, וזה מטות בני ישראל - דהיינו שגם שהוא בבחי' איש בנחלתו ידבקו, שהוא דבוק ומקושר למעלה בשורש שלו, אעפ"כ מטות בני ישראל, יסתכל גם כן במדריגת תחתונים.

דברים

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל וכו' (א, א). ויש לדקדק לכאורה דהול"ל דברים. והנה רבותינו למדו (שבת ע.) ט"ל מלאכות מאלה הדברים (שמות לה, א), וא"כ ה"נ מה בא התורה ללמדנו בזה. ונ"ל דהנה כתיב (בראשית א, א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, וכתיב (ירמיה ב, ג) קודש ישראל לה' ראשית תבואתו, איקרי נמי ראשית, וכתיב (תהלים קיא, י) ראשית חכמה יראת ה', איקרי נמי ראשית, רומזים לתלת ריש רישין קדושין, לחב"ד, וצריך להמשיך מוחין קדושין להכנסת ישראל, וזה סוד בחכמה יבנה בית (משלי כד, ג), והמשכ' צ"ל דרך אותיות התורה, ואיתא (ריש תו"כ) י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, וג' פעמים י"ג בגימטריא טל.

וזה מרומז לנו התוה"ק, אלה הדברים, מרומז בכאן ט"ל, וכאשר דרשו חז"ל כידוע

(כנ"ל), דהיינו שמשה רבינו ע"ה המשיך המוחין קדושין דרך אותיות התורה שבגימטריא ט"ל אל כל ישראל, ודבר הוא לשון המשכה, בעבר הירדן - אפילו למי שעבר נגד רצונו ית"ש וחוזר בתשובה, המשיך אליו ג"כ כל הנ"ל.

ובזה פירשנו ג"כ בברייתא דר' ישמעאל (ריש תו"כ) כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, כי כל הנשמות ישראל היו כלולים בנשמת אדם הראשון (ספה"ג פ"א), וז"פ שהיה בכלל, ויצא מן הכלל - דהיינו שיצא מגדר הקדושה חלילה ע"י שחטא, וכשחוזר בתשובה צריך התשובה להיות להמשיך אור התשובה עליו ועל כל ישראל, וזה לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא.

במדבר, כמדומה לי ששמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה** או ראיתי בספרו הקדוש, במדבר רומז למזלא קדישא, כי חיי בני ומזוני לאו בזכותא תליא אלא במזלא תליא (מו"ק כח.), וכל דבר שאין לו עליו תשלום שכר הרי הוא כמו הפקר, ולזה במדבר רומז למזלא (קדושא) [קדישא]. ובזה פי' הפסוק (תהלים קלו, טז) למוליך עמו במדבר כי לעולם חסדו, דהנה כתיב (תהלים קכב, ב) עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, דהיינו כששיער כביכול הנקודה של ירושלים כבר עלו ישראל במחשבה תחלה. וזפ"ה למוליך עמו במדבר, דהיינו עוד קודם שהיה ציור העולם והי' רק בחינת מדבר, כבר עלו ישראל במחשבה תחלה, כי לעולם - ואח"כ כשנתהווה העולם, חסדו - ממילא מגיע אלינו חסדים הטובים.

בערבה, בגימטריא זרע, דהיינו ע"י שהמשיך מוחין קדושין לכנסת ישראל נתפעל ג"כ זרע של קיימא לישראל. מול סוף, דהיינו שהדינים נכרתים. בין פארן, הוא לשון פארות, רומז לענפי הקדושה, ובין תופל - דהיינו אותם שהם טפל לענפים, ולבן - המשיך עליהם מלובן עליון ללבן עונותיהם של ישראל. וחצירות, הוא לשון חצי צורות, וזה סוד ויקח משה חצי הדם וישם באגנות (שמות כד, ו), עיין בפרשת תשא. ודי זהב, פירוש שנזכה שיבוא משיח צדקינו במהרה, כי זהב בגימטריא דוד, ולזה כתיב זהב - כי יבוא אלינו מתוך עושר וגדולה ונחת אמן:

ה' אלהינו דבר אלינו בחורב לאמר (א, ו). נ"ל דהנה איתא (בר"ר ג, ז) דהשי"ת היה בונה עולמות ומחריבן, ושמעתי פירוש הדבר **מכאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה** דהיינו שהשי"ת בונה עולמות, ואותם שהם מחריבין ואינם חפצים ברצונו ית"ש השי"ת ברוב חסדו הגדול בונה לאותם מחריבים ג"כ, עכ"ד. עוד לאלהי מילין, דאיתא (ברכות סד.) אל תקרי בניך אלא בוניך, כי הצדיקים נקראים בוניך שהם בונין העולם ורואים שיהיה העולם

בתיקון, וז"פ בונה עולמות ומחריבן - דהיינו שהשי"ת מצד חסדו הטוב שולח נשמות קדושות מעולם החרבן והם בונין העולם שיהיה העולם בתיקון.

וזפ"ה ה' אלהינו דבר אלינו בחורב לאמר, דהיינו ששולח נשמות גדולות לעולם החרבן, והם לאמר - בשביל שיהיה אמירה וחטיבה, כי הם בונין העולם ויהיה העולם בתיקון, ולא תוהו בראה אלא לשבת יצרה (ישעיה מה, יח), ואיתא בתיקונים (ת' נ' פו.) אל תקרי לשבת ב[י]נייהו אלא לשבת מינייהו. רב לכם שבת בהר הזה, כנ"ל, דהיינו שהשי"ת ב"ה שולח נשמות גדולות לעולם ויהיו מנהיגים את הדור, וזה רב לכם - שיהיו לכם לרב ותקבלו מהם מרות, כי מורא רבך כמורא שמים (פסחים קח.), שבת בהר הזה - פירוש ועי"ז יהיה העולם בתיקון, ולא תוהו בראה אלא לשבת יצרה:

זולתי כלב בן יפונה וכו' יען אשר מלא אחרי ה' (א, לו). דהנה איתא **בספרי קודש** שהשם הקדוש טפטפי"ה (ט"ף ט"ף י"ה) הוא מסוגל לטהר המחשבה, ומקורו של שם הקדוש הנ"ל בא מהמילואו של אותיות שאחורי הוי"ה ב"ה, דהיינו השם הכתוב אחורי המזוזה. והנה משה רבינו ע"ה התפלל על יהושע שינצל מעצת מרגלים (סוטה לד:), ועל כלב לא נמצא בתורה שהתפלל עליו, רק מעצמו נתייירא שלא יתפוס ח"ו בעצת מרגלים, והיה מדבק עצמו בהשי"ת ב"ה, וכיון בהשם הנ"ל שמסוגל לטהר המחשבה, כי כאשר הלך עם המרגלים בלבלו אותם מחשבותיהם הרעים ח"ו, והבין שצריך לכווין בהשם הנ"ל לטהר מחשבותיו ושלא יהיה שום מחשבה רעה ח"ו על ארץ הקדושה. וזפ"ה יען אשר מלא אחרי ה' - שכיוון להמילואו של אחרי ה' כנ"ל, ועי"ז ניצל מעצת מרגלים. אבל אצל יהושע כתיב (דברים א, לח) אותו חזק, שלא היה בבחי' הנ"ל מעצמו רק מה שהתפלל עליו משה רבינו ע"ה, ולפיכך כתיב אותו חזק, שהיה צריך להתחזקות, ודו"ק:

ונעבור מאת אחינו בני עשו היושבים בשעיר וכו' (ב, ח). נ"ל כי האדם הרוצה לתקן נשמתו צריך שיהיה עבודתו תמיד שיאירו נשמות ישראל, והגם כשבאים אנשים להצדיק ומבקשים הצטרכותם מ"מ עיקר צריך להסתכל שיתקנו נשמתם ולהבריח מאתם כל המסכים והקליפות, ואז ממילא יבוא הטוב להם. וזפ"ה ונעבור מאת אחינו - דהיינו שנעבור ונפריש מהדביקות שלנו, בני עמו היושבים בשעיר - רומז להדינים, ונבריח כל המסכים וכל הקליפות ואז ממילא יבוא הטוב לנו.

מדרך הערבה, דהיינו אותם שטעמו טעם עבירה והלכו בחושך, וזהו מדרך הערבה לשון אופל, וכאשר יתקנו בתשובה גם אליהם יבוא הטוב. מאילת, ויתוקן פגם הברית, והוא לשון כמו הצחת אליתא בראשו של מזבח (יומא מה.) רומז ליסוד: (חסר תשלום המאמר):

לא תיראום כי ה' אלהיכם הוא הנלחם לכם (ג, כב). ולכאורה תמוה מ"מ ל"כ לא תירא מהם כמו בכל מקום (דברים ז, יח), ולמה שינה הכתוב כאן. ונ"ל שהתורה הקדושה בא להשמיענו כי יש בעולם סגילת ופעולת להפיל פחדים על אומות העולם, אבל התורה הקדושה הבטיחה לנו כשנהיה דבקים בו ית"ש אין אנו צריכים לכל זה, ולא זה שאין אנו צריכים ללחום עמהם בגשמיות אף זו להטיל עליהם אימה ופחד לזה ג"כ אין מהצורך לנו. וזפ"ה לא תיראום, שאינכם צריכים להטיל עליהם אימה ויראה, כי ה' נלחם לכם.

ואתחנן

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר (ג, כג). דאיתא בסה"ק (של"ה הק' פ' שמות תורה אור) פירוש על הגמרא צדיקים אומרים שירה לעתיד לבוא, היינו שאמונת אלהי עולם תקועה בלבם כשצריכים להתפלל על איזה דבר מתפללים בלשון שירה, מחמת שמובטחים שבודאי יענה להם השי"ת והרי הוא להם כאלו כבר נתקיים אותו הדבר, ע"כ. וזה הי' בחינת משה, וזפ"ה ואתחנן אל ה', דאיתא בספרים שתיבת ואתחנן מספר שירה, ונ"ל פרושו כנ"ל, דהיינו כי אעפ"י שמשה רבינו ע"ה היה צריך להתחנן אעפי"כ אמר בלשון שירה. ולפי"ז מתורץ למה אמר משה רבינו ע"ה דווקא בלשון חינון ולא בלשון אחר של תפילה, רומז לדברינו הנ"ל.

אל ה', דהיינו שהיה סומך גאולה לתפילה, וזה אל ה' בעת ההוא רומז על עלמא דנוקבא כאשר פירש **כאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה** על פסוק (צפניה ג, כ) בעת ההיא אביא אתכם כידוע, דהיינו להמשיך אמירה וחטיבה ונחת רוח לעולמים התחתונים:

א"י בעת ההיא לאמר. דהנה האדם צריך להרגיל עצמו שאפילו בדברי תורה לא ידבר דברים יתירים כי אם לפי הצורך, כפי השפע שצריך להמשיך לאותו זמן. וז"פ הגמרא (ע' יבמות סה:) כשם שמצוה לומר דבר שנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שלא נשמע וכו'. וז"פ בעת ההוא לאמר - דהיינו לאמר כפי הצורך בעת ההוא, ולאמר לשון המשכה כידוע:

אעברה נא וכו' (ג, כה). ונקדים לפרש בשם **כאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה מלובלין** על פסוק (שמות כג, כו) לא תהיה משכלה ועקרה בארצך, כי השני דברים אלו הם דברים כוללים לכל ענינים שבעולם, כדאיתא בגמרא (בכורות מד:) לא יהיה עקר בתלמודים, ולא יהיה עקר בד"ת, וזה תלוי ברצון הצדיק, וז"פ בארצ(י)ך לשון ארצוי[י] ארצי (ע' קדושין מה:), דהיינו שהצדיק יכול להמשיך ברצונו מאתו ית"ש כל טוב, עכ"ד.

ועוד לאלהי מילין, דהנה כ"א צריך לקדש ולטהר עצמו בקדושת ארץ ישראל, היינו כי

ח"ל הוא תחת המזלות אבל א"י השגחת הבורא ב"ה תמיד בה כדכתיב (דברים יא, יב) ארץ אשר עיני ה' אלהיך בה וכו', וכמו כן צריך האדם להמשיך עליו השגחות הבורא ב"ה לבד ולא יהיה נטבע בשום טבע, ואפילו בח"ל צ"ל למעלה מהטבע. וזפ"ה לא תהיה משכלה ועקרה בארצ(י)ך, דהיינו באם שאתה ממשיך עליך בחינת ארץ ישראל, רומז על תיבת ארצ(י)ך, אזי לא תהיה משכלה ועקרה - לא תהיה לך שום חוסר.

וזפ"ה אעברה נא, כי הדבר הזה אינו רק בחינת עיבור, שאינו בארץ ישראל ממש רק שממשיך עליו קדושת ארץ ישראל, וזהו אעברה נא לשון עיבור וכנ"ל. וארא את הארץ הטובה, ועי"ז יוכל להמשיך השגחה ושפע מבחינת א"י לכל הארצות, וזהו וארא, לשון השגחה, שעי"ז מי שעושה כנ"ל ממשיך השגחה גם לח"ל. אשר בעבר הירדן, אפילו מי שעבר חלילה נגד רצונו ית"ש יוכל לתקן עצמו ע"י השגחה ההולכ(ו)ת מבחי' הנ"ל. ההר הטוב הזה והלבנון, כי היצר הרע נקרא הר, ולצדיקים נדמה להם כהר (סוכה נב.), וע"י מי שמקדש עצמו בבחי' הנ"ל עושה ממנו טוב. והלבנון, ממשיך ליבון עונות על ישראל:

אתה הראית לדעת וכו' (ד, לה). דהנה **כאדמו"ר מהורי"י זצללה"ה** פירש על פסוק (משלי כד, ד) ובדעת חדרים ימלאו, בשביל שיהיה התחברות בין ישראל, ודעת לשון התחברות, חדרים נמלאו בעושר וכל טוב, ותיבת חדרים כולל הכל, עכ"ד.

ואיתא בגמרא (ר"ה טז:) חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, וזאת המצוה הוא נגד ראית פנים בעזרה בזמן המקדש. אבל נמצאים בני אדם שאינם יכולים ליסע להצדיק שבדור, או מחמת שאין לו ממון, או מגודל הבושה ומכיר שפלותו ואין לו ראש להרים. וזאת הבטיחה לנו התורה הקדושה, שיהיה לך התראת פנים, בשביל לדעת - שיהיה התחברות. וזה אתה הראית - שיהיה לך ראית פנים וימלא חסרונך, הן בממון, הן מי שצריך לב זך ונקי, הכל בשביל שיהיה דעת והתחברות בעולם. כי ה' הוא האלהים ותוכל לפעול לעשות ממדת הדין מדת הרחמים, דהיינו לעשות מאלהים רומז על דינים ח"ו (זח"א קצב.), תוכל לעשות הוי"ה ב"ה מרומז על רחמים (זח"ג סה.). אין עוד מלבדו, ויהיה לך בחינה שלא תצטרך לעשות עוד שום פעולה רק השי"ת יעשה הכל למענך, וזהו אין עוד מלבדו כי אם השי"ת יעשה הכל:

וצדקה תהיה לנו וכו' (ו, כה). דהנה כתיב (דברים ד, לב) כי שאל נא לימים הראשונים וכו', דאיתא בזוה"ק (זח"א ב.) אימא אוזיפת מנהא לברתא, כי הקב"ה מצד חסדו הטוב נותן לאדם הארה וקדושה הגם שאינו כדאי לזה שלא פעל זאת במעשיו אעפי"כ מצד רחמנותו הטוב נותן זאת לאדם בתורת שאלה מתשובה עילאה, וזה נק' גדלות ראשון, והגם שאותו הארה אינה מתקיימ(ו)ת אצלו מ"מ נשאר אצלו רשימה, ובזו הרשימה

מתעורר בעצמו ונותן מ"נ, ומשיג אח"כ הארה הגדולה שנקרא גדלות שני, כאשר דברנו כבר מזה הענין. וזפ"ה (שמות יג, יד) כי ישאלך בנך מחר לאמר, דהיינו שהבינה שלך ושאלך, לשון שאלה, וכנ"ל. וז"פ הזוה"ק אימא אוזיפת מנהא לברתא וכנ"ל. וז"פ כי שאל נא לימים הראשונים, כי ימים הראשונים נקרא בחי' בינה, תשובה עילאה, דהיינו שתשיג בחינת שאלה מימים הראשונים כדי שיהיה לך כח ליתן אח"כ מ"נ וכנ"ל. וזפ"ה (שמות יא, ב) וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה וכו' כנ"ל.

והשי"ת ב"ה ברוב רחמיו חשוב ומקובל לפניו ית"ש כאילו האדם מעצמו פעל ועשה כל אלה, וז"פ הגמרא (ב"ב מב.) מאן דיזיף בצינעא יזיף, היינו הגם שהוא בבחינת יזיף, אימא אוזיפת מנהא וכנ"ל, מ"מ חשוב אצל השי"ת ונעשה יחוד, וזהו בצינעא רומז על היחוד.

וז"פ וצדקה תהיה לנו, כנ"ל שהדבר אצלינו בתורת צדקה מה שנותן לנו הקב"ה בתורת שאלה. כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת, דהיינו שאנו בחינת שימור בחינת מקבל לשון נוקבא (זח"א מח:), מכל מקום לפני ה' אלהינו כאשר צונו - מכל מקום חשוב לפניו כאלו עשינו מעצמינו כאשר ציוה אותנו:

עוד רמז בזה הפסוק למה שמרבין בחודש אלול בצדקה יותר מבכל השנה, ונ"ל שהצירוף של חודש אלול נרמז בס"ת בפסוק וצדק"ה תהי"ה לנ"ו כ"י (משנ"ח מס' אלול פ"א), ולזה הצירוף נרמז בס"ת כי זה החודש הוא סוף השנה.

ועל פי הסוד, כי מצות צדקה הוא להאיר המדה לעשות ממדת צדק צדקה (זח"ב סב., ע"ח של"ט פי"ד), ולזה נראה הצירוף במצות צדקה בס"ת, כי המדה זו הוא סופו דכל דרגין.

עקב

והיה עקב תשמעון וכו' (ז, יב). דהנה כתיב (זכריה יד, ד) ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים, דהנה עתה בדור הזה צריכים אנחנו לתקן רגלים דא"ק, ועיקר התיקון תלוי שיהי' אהבה ואחוה ודביקות בין אומה הישראלית, ודבר זה צריך לפרסם, אע"פ שהדור הזה נוכל לומר עליו שהוא דור דעה, אבל כל אחד אינו רוצה כי אם בתיקונו ואינו משגיח על כלל ישראל, והעיקר להשגיח על התיקון העולם. וזה שאמר בזוה"ק (ח"ג קכז:) עד אימתי ניתיב בקיימא דחד סמכא. כי כשיש אחדות בין ישראל נעשה מהם פרצוף שלם וח"ו להיפך.

וז"פ והיה, לשון שמחה (בר"ר מב, ג), שיהיה שמחה לפני הבורא ב"ה, עקב תשמעון,

עקב רומז על עוקבא דמשיחא, תשמעון לשון אסיפה, דהיינו בעוקבא דמשיחא יתוקן העוקביים במה שישראל מתאספים יחד[י]ו ויש ביניהם אחדות.

ועי"ז יזכו לגאולה ויומתקו כל הדינים, וזה מרומז בתיבות תשמעון את המשפטים האלה, כי אלה רומז על דינים ח"ו, וכשיהיה אחדות בין ישראל אז יוכלו להמתיק הדינים ולהעלות אותם אל עולם עליון סוד השמועה.

ושמר ה' אלהיך לך את הברית, שלא תפגום ח"ו בברית קודש. גם את הברית, שישמור לך השי"ת הבנים שלך שלא ישלוט בהם רע כלל. עוד ושמר, שיתן לך כח לשבור מחיצות של ברזל ואבנים שלא יהיה לך מסך מבדיל בינו ית"ש, ויהיה תיבות ושמר כמו השמיר שהיה בבנין המקדש שהיה מפוצץ סלעים (סוטה מח:). עוד ושמר לשון נוקבא (זח"א מח:) עולם היראה, ואיתא בזוה"ק אית יראה ואית יראה, דהיינו יראה עילאה ויראה תתאה, ויראה תתאה היינו שמתירא מהשי"ת ב"ה, והם כשני דברים מופרדים, היראה לבד והיראוי לבד, אבל היראה עילאה היראה והיראוי הם באחדות גמור, וז"פ ושמר ה' אלהיך לך, דהיינו שיתן לך יראה עילאה, דו"ק והבן.

ואהבך וברכך, וברכך לשון בריכה, דהיינו שיתן לך אהבה רבה, להמשיך חסדים, ועי"ז תהיה בריכה וצינור להשפיע שפע לכל ישראל.

והרבך, דאיתא בפרקי אבות (פ"א מ"ו) עשה לך רב, וקשה האיך יוכל האדם לעשות עצמו לרב, ממה נפשך אם הוא באמת רב אינו צריך לעשות עצמו לרב, ואם אינו ראוי לזה מה יפעול שיעשה עצמו לרב. רק האמת הוא כשאדם לומד תורה לשמה עיקר כוונתו צ"ל ליחד קב"ה ושכינתיה ליחד י"ה בו"ה, כי ו"ה צריך תיקון תמיד כידוע, וכשעושה כן אזי אור התורה מאיר בתוכו ומלמד לאדם דרכי השי"ת, וז"פ המשנה עשה לך רב וכנ"ל. וזה והרבך, דהיינו ו"ה רבך, דהיינו באם שלימודך יהיה בכוונה זו ליחד י"ה בו"ה, אזי זאת יהיה רבך, ותזכה להשיג אור התורה וללמדך דרך השי"ת:

עוד נ"ל והיה עקב תשמעון, דאיתא ראשית המחשבה סוף המעשה, ואיתא **בספר יצירה** לאברהם אבינו ע"ה (פ"א מ"ו) הי' נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן, וידוע די"ב צירופי הוי"ה ב"ה מרומזים כל אחד על חודש מחדשי השנה, והצירוף של חודש תשרי הוא והי"ה (משנ"ח מס' ליל ר"ה פ"א), ומילת עקב מרומז על חודש אלול שהוא סוף השנה, וז"פ והיה עקב תשמעון - שתרא' להמשיך הארה וקדושה מראש השנה שמרומז בחי' והי"ה, תרגיש זאת הקדושה בסוף השנה שמרומז בתיבת עקב. ולזה אנו רומזים מה שאנו תוקעין בחודש אלול - כדי להמשיך קדושת ראש השנה בחודש אלול. וזה ראשית המחשבה סוף ראש השנה, כי כולם בחכמה עשית (תהלים קד, כד), בסוף המעשה -

רומז על חודש אלול סוף השנה.

וז"פ הגמרא (שבת קנב.) דוק בכ(י)כי ותשכח בנגרי, וידוע (לקוטי תורה פ' עקב) דל"ב שנים מרומזים על ל"ב נתיבות החכמה, וז"פ דוק בכ(י)כי - הם שינים רומז על חכמה עליונה, ותשכח בנגרי - סוד הרגלים. וז"פ (תהלים קיא, י) ראשית חכמה יראת ה', כי יראת ה' היא סוד מדריגה תחתונה וצריך להמשיך עליו מראשית המחשבה סוד החכמה. וז"פ (זכריה יד, ד) ועמדו רגליו ביום ההוא על [הר] הזיתים, כי שמן רומז לחכמה (זח"ג לד., לט.), דהיינו להעלות בחי' רגלים אל סוד חכמה עליונה, ודו"ק:

לא תערוץ מפניהם וכו' (ז, כא). יבואר על פי מה שפירשנו כבר הפסוק (שמות טו, ו) ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב, כי המשכת הקדושה לישראל הוא ממקום גבוה נקרא ג' ראשונות כח"ב, ולזה הם מכונים בשם ישראל, לשון ראש לי, כי ישראל עלו במחשבה (בר"ר א, ד) וממעשיהם הטובים נעשה עטרה למעלה, ולפיכך צ"ל המשכת שפעתם ממקור הנ"ל, אבל עדיין לשמור שלא יונקי הקליפות מהשפע הקדושה ושלא יוכלו האומות להציר לישראל, וברוכים הצדיקים שמהפכים מדת הדין למדת הרחמים (בר"ר עג, ג) ועושים צירופים ויחודים משמות הק' לכבודו ית"ש ובזה הם מבריחים הקליפות מהקדושה ונעשה נגוף למצרים ורפוא לישראל (זח"ב לו. ע"פ ישעיה יט כב), וזפ"ה ימינך ה' נאדרי בכח - היינו שהשי"ת יחזיק אותו בחסדים העליונים מג' ראשונות נרמז בתיבות בכ"ח, ובאותו פעם שבא שפע לישראל נופל פחד ובהלה על האומות שלא יוכלו להיצר לישראל, וזפ"ה ימינך ה' תרעץ אויב, תרעץ מספר ג' ספירות הראשונות, והיינו להם נעשה צירוף אחר שיהיו נשברים, ולישראל שהם מקבלים עול מלכותו עליהם תמיד נעשה מתיבות תרעץ עצרת, לשון יעצור בעמי (שמ"א ט, יז) לשון מלוכה, שעי"ז נזכה לראות מלכות בית דוד על מכונה.

וזפ"ה לא תערוץ מפניהם, היינו לישראל עם קדושו לא יהיה הצירוף של תרעץ כי אם עצרת כנ"ל. כי ה' אלהיך בקרבך, ה' אלהים רומז לחו"ב (זח"א כו.) וקוצו של יו"ד רומז לכתר עליון (זח"ג סה:), כי המשכת קדושתם הוא מג' ראשונות כנ"ל. אל גדול ונורא, שנזכה לגדולות ונוראות מהרה אמן נצח סלה ועד:

כי ה' אלהיך מביאך וכו' (ח, ז). כי השי"ת ב"ה ברא בהעולם זיי"ן מדות, והם נקראים זיי"ן ימי הבנין, והמה בקדושה, ואת זה לעומת זה נק' שבעה עממין, וצריך האדם לתקן זיין מדותיו ולהאירם, וכל מדה ומדה שמתקן בהקדושה כשזה קם זה נופל, עד שמתקן כל המדות הקדושות וזוכה להשיג האור בחי' הנק' ארץ הקדושה. וזפ"ה כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה, דהיינו שתתקן המדות שלך ותשיג בחי' ארץ הקדושה.

ארץ נחלי מים, ויהי' לך רצון ותשוקה ותוכל להמשיך ממזל העליון השפעות קדושות, וזהו נחלי - הת' נ"צר ח"סד ל"אלפים (שמות לד, ז) מרומז על מזל עליון (ע' פע"ח ש' הסליחות פ"ח, ש' הלולב פ"א), מים - דהיינו שהשי"ת ב"ה נותן לך כח ו[מ]משלה ותמשול בהאומות, היינו שדיבורך ימשול בהאומות ומה שיצא מפיך יהיו מוכרחים לקיים, וכמאמר הכתוב (במדבר כד, ז) וזרעו במים רבים, וזרעו לשון ממשלה, ומים רבים נק' האומות, וזפ"ה ארץ נחלי מים, ארץ לשון רצון, נחלי - שתוכל להמשיך ממז"ל העליון שנקרא נח"ל, ויהי' לך ממשלה על האומות שנק' מים.

עינות ותהומות, היינו שתמשיך השגחה עליונה מעינא פקיחא שמרומז בתיבת עינות, ותשפיל הסט"א וירדו לנוקבא דתהומא רבא, וזה מרומז בתיבת ותהומות.

יוצאים בבקעה ובהר, כי השפע הולכ(ו)ת מגן עדן עליון לגן עדן תחתון, (זח"א קכה.) והצדיק שבדור מוריד השפע מגן עדן תחתון עד עולם העשיה, וז"פ יוצאים בבקעה, כי בקעה בגימטריא גן עדן, ותלך השפע מגן עדן עליון לגן עדן תחתון, ואח"כ הצדיקים ממשיכים השפע עד עולם העשיה, וזה ובהר מרומז על הצדיקים, כי לצדיקים נדמה להם כהר (סוכה נב.), וגם צדיקייא דדרא הן אבהן דעלמא, ואבות נק' הרים (שמ"ר טו, ד):

ארץ חטה ושעורה וכו' (ח, ח). דהנה האדם צריך לתקן תמיד ולהעלות ניצוצות שנפלו מז' מלכין קדמאין, ובעת שעולים הצמחים מן הארץ אזי עולים עמהם הניצוצות, וצריך האדם להפריד הפסולת להעלות חיות הקדושה שבהם למעלה, וזה מה דאיתא בזוה"ק (זח"ג ערב.) שעת סעודה שעת מלחמה, כי האדם האוכל בקדושה ובטהרה אזי בשעת הסעודה מעלה הניצוצות הק' שבמאכל. ועיקר הדבר שיהיה נקי מן החמס ומן הגזל, הגם שיש בחינות גדולים על פי סוד, אבל זה העיקר והיסוד שיהיה מאכלו מנוקה מן הגזל.

ובחי' הנ"ל הם בח"ל, כי המטר הוא מתהום, אז בעת עליות הצמחים עולים הניצוצות עמהם, אבל בארץ הקדושה כתיב בה (דברים יא, יב) למטר השמים תשתה מים, ויורד(ו)ת השפע מלמעלה להניצוצות, אזי אין בהם כל כך פסולת, ועיקר לעשות עלית עולמות להעלותם מעולם לעולם.

וכבר פירשנו שצריך האדם לקדש עצמו בקדושת ארץ ישראל, היינו כמו שהשי"ת לבדו משגיח עלאי' כמו כן צריך האדם לשום תקותו אליו ית"ש בלי להאמין בשום מזל וטבע חלילה. ולזה העבדות צריך האדם להיות שפל ואין בעיניו, וזפ"ה ארץ - אם אתה ממשיך עליך בחינת אה"ק כנ"ל, ואתה מעלה הניצוצות בבחי' הנ"ל, חטה - צריך אתה להיות

בעיניך שפל ואין ומלא חסרונות לשון קולע אל השערה ולא יחטיא (שופטים כ, טז), ושעורה - אם יהי' לך בחי' כנ"ל אז תוכל להמתיק דינים, וברוכים הצדיקים שמהפכים מדת הדין למדת הרחמים (ע' בר"ר עג, ג) ותעשה משעורה עושר וגדולה ומשמאל תעשה ימין.

גפן ותאנה ורמון, אבל צריך האדם להמשיך שפע לכל ישראל בלי לדקדק אחריהם, וזה מרמז לנו התורה הקדושה בזה הפסוק, גפן מורה על צ"ג, ותאנה מורה מי שאינו בבחינה כזו ומעורב בו טוב ורע כמו עץ הדעת, כדכתיב (בראשית ג, ז) ויתפרו עלי תאנה ודרשו חז"ל (ברכות מ.) עץ שאכל אדם הראשון תאנה היתה. ורימון מורה עוד על מדריגה פחותה ויש בו תוט וקליפה. וזה הורה לנו הפסוק גפן תאנה ורמון - היינו לאומה ישראלית הגם שהם באלו הבחינות הנ"ל מ"מ תמשיך עליהם השפעות קדושות. וזה ארץ זית שמן ודבש, דהיינו שיהיה לך רצון טוב להמשיך עליהם, זית שמן רומז על חכמה, ודבש להמשיך עליהם כל טוב וגדולה ומתוקות:

ובקרך וצאנך ירביון וכו' (ח, יג). ויש לדקדק מ"מ כתיב כאן ירביון סתם, ואצל כסף וזהב כתיב ירבה לך. נ"ל דהנה איתא בגמרא (קדושין מ:) לעולם יראה האדם כאלו העולם מחצה זכאי כו', והנה זאת מדריגה גדולה, ועכ"פ מי שאינו בבחינה זו עכ"פ צריך להסתכל בעצמו שהוא עדיין לא נתקן ובו ג"כ תלוי היחוד והתיקון וצריך לראות שיתוקן הקומה שלימה, ועיקר שיהיה האדם שפל ואין בעיני עצמו, כי עיקר התענוג לפניו ית"ש מה שישראל עם קדושו הם קטנים ונמוכים בעיני עצמם, כי כל זמן שלא נתקן מיעוט הירח בלתי אפשר להשיג אורו ית"ש רק מי שעובד בבחי' הנ"ל, וצריך שיהיה כוונתו לטובת ישראל. ואם האדם עושה כנ"ל הוא נעשה מרכבה לשכינה כדכתיב (ע' ישעיה נז, טו) אשכון את דכא, והוא נעשה צינור ועל ידו הולכ(ו)ת השפעה לישראל.

וזפ"ה ובקרך, אם רצונך להמשיך האור עליון לשון בוקר אור (ע' בראשית מד, ג). וצאנך, יהיה לך בחינת קטנות, כי הצאן נמוך וחלש בבהמות, מורה על קטנות ושפלות. ירביון, שתראה שיתרבה כ"י בכל טוב, ולא יהיה כוונתך לטובתך רק לטובת כ"י, ומפני כן כתיב כאן ירביון סתם, דקאי על כ"י שכוונתך יהיה שיתרבה כ"י בכל השפעות טובות.

וכסף וזהב ירבה לך, עפ"י מה ששמעתי **מכאדמו"ר ממעזובוז זי"ע** פירוש על פסוק (שמות כז, י) וחשוקיהם כסף, כי הצדיקים נק' ווי העמודים, וחשוקיהם - תשוקתם תמיד שיהי' להם רצון ותשוקה עוד יותר לעבדות השי"ת. וזפ"ה וכסף וזהב ירבה לך, דאיתא בזוה"ק שכסף וזהב מרומז על יראה ואהבה, וזה ירבה לך - היינו שיהי' לך תשוקה

וחמדה שיהי' לך יראה ואהבה יותר ויותר. וכל אשר לך ירבה, אם תעשה כנ"ל אזי כל מי ששייך לשורש נשמתך ירבה ויתעלה בכל טוב:

עוד נ"ל פירוש עפ"י ובקרך, כי האדם צריך להעלות ולתקן הניצוצות שנפלו מז' מלכין קדמאין, וזאת עיקר עבדות שלנו להעלותם ולתקנם, והנה בעת שמתקבצים אליו כל מי ששייך לשורש נשמתו אזי היחוד והתיקון נעשה מהר. וזפ"ה ובקרך וצאנך ירביון, מורה על ניצוצות שלך שתראה להעלותם ולתקנם. וכסף וזהב ירבה לך, כי האדם בעת שהוא עם בני אדם צריך להתלבש עצמו מקודם ביראה ובאהבה להיות דבוק בהבורא ב"ה, ואינו דומה אם הוא בינו לבין קונו או אם הוא עם בני אדם אם צריך להמשיך עליו דביקות הבורא, וזהו וכסף וזהב ירבה לך - דהיינו כנ"ל שבקרך וצאנך הניצוצות שלך יתקבצו אליך, אזי תראה שיראה ואהבה יתרבה אצלך. וכל אשר לך ירבה - אפי' המסתעפים שלך ואינם משורש נשמתך אבל כ"י שייכים זה לזה, וזהו וכל אשר לך, ירבה - יתרבה בכל טוב:

משם נסעו הגדגודה וכו' (י, ז). דהנה איתא בגמרא (ע' ברכות כ.) מ"מ הראשונים התפללו ונענו מפני שהתפללו בשם, שהיו יודעין איך המשכת השפע להמשיך ממקור עליון, וזפ"ה משם נסעו, כאלו נכתב משֵם, היינו הצדיקים שמתפללים בשם. נסעו - ממשיכים, ונסעו לשון המשכה. הגדגודה - היינו למזל עליון לשון גד גדי (שבת סז:). ומן הגדגודה יטבתה, דהיינו ממזל עליון למזל התחתון שנקרא ונקה לשבים (ע' שבועות לט.), וזהו יטבתה, שמתקן עצמו תמיד כמאמר הכתוב (ישעיה ג, י) אמרו לצדיק כי טוב. ארץ נחלי מים, כאשר פירשנו לעיל, ודו"ק:

העתק מכת"י הרב המחבר הקדוש בעצמו זי"ע:

וז"ל הזהב בפרשת עקב על פסוק את ה' אלהיך תירא, וגוף הפשט עיין בפ' עקב:

בעו"ה לא זכיתי היום להעיר אור השכל עלי, ומפיל אני תחנה ובקשה לפני אדון האדונים שיסיר כל המסכים המבדילים ממני ומעל כל עמו ישראל, וליחד השכינה עם דודה באהבה וריעות, כי זה כל מגמותינו שלא יהיה שום חסרון וצער בשכינה, ושלח רפואה שלימה לכל חולי ישראל ובכללם לה, כי כל אחד ואחד מישראל המה איברי שכינה או ניצוצי השכינה, וזה כוונת משה רבינו ע"ה שהתפלל על מרים (במדבר יב, יג) אל נא רפא נא 'לה' דייקא, למעלה להשכינה, שלא יהיה למעלה שום מעוק וצער לשכינה, רק עוז וחדוה.

יום א', הריני כותב ליקבה"ו מה שחנני ה' בש"ק העבר, כי אפשר לומר פירוש בפסוק את ה' אלהיך תירא, וע"ש:

את ה' אלהיך תירא אותו תעבוד ובו תדבק ובשמו תשבע (י, כ). ויש לדקדק, וכי יש עבדות הבורא ב"ה בלא דביקות. וי"ל דהתורה הקדושה מרמז לנו בזה, אם אדם יושב באסיפת בני אדם ואומר חידושי דאורייתא, אז ביותר צריך להמשיך עליו מדת יראתו ית"ש שלא יהיה כוונתו ח"ו להתפאר בפני בני אדם, ושלא יהיה גורם ח"ו סילוק שכינה הקדושה, כי כל בי' עשרה שכינתא שריא (סנהדרין לט.).

ואיתא בזוה"ק כי אחר כל מעשה בראשית הוזכר בתורה שם מלא הוא הוי"ה אלהים שם מלא על עולם מלא, כי קודם שנברא האדם לא הוזכר שם מלא, כי בשביל ישראל נברא העולם כידוע בראשית וכו', והי' ראשון למחשבה זה הוי"ה ב"ה, וסוף המעשה שהוא אלהי"ם, והמה בני ישראל העוסקים בתורה ובתפלה בבי' עשרה המה נקראים בבחי' הוי"ה אלהי"ם, וזה הי' כוונת הבריאה לעבדו בלב אחד, וז"פ את, לשון עם, ה' אלהיך - כשאתה עם בני אדם ביותר צריך אתה ליראה מפניו ית"ש וכנ"ל, ואותו תעבוד בלתי כוונה אחרת זולתו ית"ש.

ומרומז ג"כ על תרין דרגין חו"ב הקדושים שהם ב' אתוון ראשונים משם הוי"ה ב"ה (זח"א טז:), וצריך לדבקם בוא"ו ובהי"א, וזה ובו - פירוש בוא"ו, תדבק האתוון הנ"ל, ובשמו - שהוא הי"א אחרונה שנקרא שמו, תשבע - כי ידוע ששה מדות הקדושים המרומזים באות וא"ו, עם הי"א נעשית ז' ימי בראשית, וזה עיקר כוונתינו להמשיך השפע ממקור הקדושה עד ה"א אחרונה, ובכך צריך האדם להרגיל את עצמו בכל מעשיו.

ואפשר לומר שזה סוד ד' פרשות שתיקנו חז"ל, המה ד' אותיות הוי"ה ב"ה מתתא לעילא, פרשת שקלים הוא ה"א אחרונה, כי הוא נק' מחצית השקל כי תיקונה ושלימותה תלוי במעשה טוב שלנו בני ישראל שאנו נותנים לתקנה, ואז היא שקל שלם. פרשת זכור, הוא מרומז נגד אות וא"ו של הוי"ה ב"ה, כי דרכו של איש לכבוש ואין דרכה של א(י)שה לכבוש (ע' יבמות סה:), זכור הוא לשון דכר כמתרג(ו)ם (אונקלוס שמות כ, ח) הוו דכיר, ואנו מחברין בתרין שבתות הי"א בוא"ו. פרשת פרה מרומז כנגד הי"א ראשונה, כמאמר חז"ל (תנחומא חקת ח) תבוא אמו ותקנח וכו', והוא תשובה שנקרא אם שהוא הי"א עילאה שהיא בבינה כמאמר הכתוב (ע' ישעיה ו, י) ו(ב)לבבו יבין ושב וכו'. פרשת החודש מרומז כנגד יום שבשם הוי"ה ב"ה שהוא ראשית הגילוי, והוא מצוה ראשונה אחר יציאת מצרים שהוא חידוש עולם כידוע, וזה ראשית הגילוי שהוא יו"ד. והורו לנו חכמז"ל ליחד השם ב"ה מתתא לעילא כי זה הי' כוונת הבריאה, ובניסן נברא העולם (ר"ה יא.).

וזפ"ה ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו וכו' (ויקרא ט, א), כי הי"א ראשונה

הוא בבינה, שהיא מדריגה שמיני מתתא לעילא כידוע, קרא לשון השפעה כמתרגום (ת"י ישעיה ו, ג) וקרא - ומקבלין דין מן דין, כי מתמן התגלות השפע לתחתונים. לאהרן ולבניו, המה מדריגות החסדים, כהן איש חסד (ע' זח"ג קמה:), ולזקני ישראל שהיא דיקנא דז"א שנקרא ישראל, ויהא רעוא שינהור עתיק יומין לזעיר אנפין אמן:

עוד י"ל, כי משה רבינו ע"ה ראה ברוח קדשו הגלות המר, והמשיך למדת הוד חסדים להמתיק את עול הגלות מעלינו כדי שיהיה לנו תקומה בין האומות. וידוע כי ח"ו מדת הוד הגלות נהפך לדוה, ומשה רבינו ע"ה המשיך חסדים עליונים למדה הנ"ל להפכה דוה להוד, ומעילא לתתא נקרא יום שמיני, שהוא מדריגה שמינית מעילא לתתא. וז"פ ביום השמיני קרא משה, לשון השפעה כנ"ל. לאהרן ולבניו ולזקני ישראל המה רומזים על חסדים, כמבואר לעיל. ובזה יהיה לנו תקומה בגלות המר ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן:

(**זה העתק מכת"י ההמ"ח זצ"ל**):

את ה' אלהיך תירא אותו תעבוד (י, כ). נ"ל כי בערב ש"ק מחויב האדם ללכת כל היום ביראה ולהתבודד עצמו, כי זה היום הוא השער שמתחיל להפתח יראת רוממות, וזפ"ה את ה' אלהיך, רומז לערב ש"ק, כי איתא בזוה"ק (ע' ח"א ד.) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים (בראשית ב, ד), שם מלא עולם מלא, כי לאחר שנגמר מעשה בראשית שם מלא ועולם מלא, ובערב ש"ק נגמר מעשה בראשית, ולזה את ה' אלהיך רומז לערב ש"ק, תירא - תילך כל היום ביראת השי"ת, ותזכה ואותו תעבוד, אותו רומז לש"ק שהוא אות, וכאשר תעשה כנ"ל תזכה שבש"ק תהיה בעבדות - כי באתריה דיראה לית תמן פלחני' (ע' זח"ב רטז.) ועיקר העבדות הוא האהבה. ובו תדבק, כי בששת ימי החול הגם שהאדם הוא מעולה אעפי"כ הוא בבחינת נוקבא, אבל בשבת ההעלאה הוא בעלמא דדכורא, וזה ובו תדבק היינו בוא"ו תדבק, רומז לעלמא דדכורא. ובשמו תשבע, ובשמו בגימטריא רצון, דהיינו שתזכה להמשיך מרצון עליון לז' ימי הבנין:

ראה

והקללה אם לא תשמעו וכו' וסרתם מן הדרך וכו' ללכת אחרי וכו' (יא, כח). וי"ל כפל הלשון וסרתם מן הדרך וכו' ללכת אחרי וכו'. אבל נ"ל פירוש הפסוק כך הוא, כי אין לך דבר שעומד בפני התשובה (ירושלמי פאה פ"א ה"א, זח"ב קו.), וזפ"ה והקללה אם לא תשמעו, ואח"כ וסרתם מן הדרך הרע שבחרתם, תסורו מהרע ותעשו תשובה לפני

השי"ת ב"ה, אזי הקללה תלך לעובדי עבודה זרה, וזהו ללכת - שהקללה תלך אחרי אלהים אחרים והטוב יבוא אלינו:

לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום (יב, ח). מלת פה נראה מיותר. ויש לפרש, דהנה הצדיק האמיתי פועל ניסים ונפלאות בעולם ע"י שמשפיעין בו אור עליון בלבבו, וההשפעות הולכים על ידו דרך ה' מוצאות הפה שלו, שהפה הוא סיום הראש, ואיש אחר אינו רשאי לעשות כהצדיק בענין הזה, וגם הצדיק בעצמו חלילה לו לחפוץ בזה, זולת מן השמים משפיעין בו עזר וישועה לצרכי ישראל. וזה לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום, ר"ל שממשיכין מהאור העליון הנקרא היום להפה כנ"ל, כי מי שאינו בבחינה זו חלילה לו להתדמות להצדיק במעשיו.

איש כל הישר בעיניו, כי יש בחי' עיגולים ויושר, וכל זמן שהאדם אינו מתוקן כראוי נקרא בחינת עיגולים, כי כמו גלגל עגול לפעמים המדריג' למעלה ולפעמים למטה כמו כן איש כזה, אבל מי שמתוקן כראוי ובורר מדותיו זה נקרא בחינת ישר, גם כי איש כזה עיניו תמיד אל ה' וה' ית' משגיח בו ושור הוא לשון הבטה (ע' רש"י בראשית מט, כב), וזה איש כל הישר בעיניו - שנושא עיניו למרום בכל עת והוא בבחינת ישר כנ"ל, איש כזה מוכן ומתוקן להצמחת ישועת ישראל והשלמת כל חפציהם לטובה מהרה אמן כן יהי רצון:

כי אם לפני ה' אלהיך תאכלנו וכו' (יב, יח). ונקדים לפרש הפסוק בשם **כאדמו"ר מוהרר"י זצללה"ה** תושב ושכיר לא יאכל בו (שמות יב, מה-מו), דהנה האדם צריך להמשיך השפעתו מבחינה שנקרא אין שהוא למעלה מהטבע, וזה הבדל בין הטבע ובין למעלה מהטבע הגם שהטבע ג"כ ברא אלהים אבל הטבע הוא דבר שאינו מתקיים לעולם ומי שאמונתו למעלה מהטבע הוא דבר דלא פסיק לעלמין, וצריך האדם להיות אפס ואין בעיניו כדי לעורר ולהמשיך השפעתו ממדת אין, ועיקר שלא יהיה כוונתו בשביל עצמו ושראוי לזה השפע, רק יבקש מאת השי"ת מתנת חנם. וז"פ תושב ושכיר, רומז על אותם שכוונתם בשביל עצמם, תושב דהיינו שהוא תושב ומגיע לו, ושכיר בשביל שכר, לא יאכל בו - האדם כזה אינו יכול לקבל השפעתו מבחינת אין. ושלא תאמר שאדם כזה אי אפשר בשום פנים לקבל השפעתו מבחינה הנ"ל, לזה אמר הכתוב בבית אחד יאכל - מי שרצונו להמשיך השפעתו מבחינה הנ"ל ועדיין אינו בתיקונו שכוונתו בשביל עצמו, וכשבא אצל הצדיק שנקרא בית אחד יוכל הצדיק לפעול למענו ולהמשיך לו השפעה מבחינה הנ"ל, עכ"ד.

וזפ"ה לפני ה' אלהיך, באם יש לך בחינה שכוונתך בלתי לה' לבדו, וזה רומז בתיבת

לפני ה' אלהיך, וזה מדריגה גדולה, ומי שאינו בבחינה זו אבל הוא מקושר בהצדיק שממשיך עליו בחינה זו, כאשר פירשו חכז"ל (פסחים כב:) על פסוק (דברים ו, יג) את ה' אלהיך תירא, לרבות ת"ח, וזה מרומז ג"כ בתיבות לפני ה', תאכלנו - תוכל להשיג השפעה מבחינה הנ"ל. שנה בשנה, שנה בגימטריא ספירה, דהיינו להמשיך לכל שנה כפי התיקון הצריך לאותו זמן מהספירה.

במקום אשר יבחר ה', דהנה כתיב (מלאכי ג, ו) אני ה' לא שניתי, וזה קאי על עצמותו ית"ש, אבל השי"ת כביכול האציל ממנו אורות קדושים שע"י נוכל להמשיך השפעתו אלינו, ומצינו (מכילתא בחדש השלישי פ"ה) שעל הים הראה עצמו בבחינת בחור ובמתן תורה כזקן מלא רחמים, הכל בשבילנו ולטובותינו, וז"פ במקום אשר יבחר ה' - דהיינו שהשי"ת ב"ה כביכול יתראה בבחינת בחור להפיל שונאינו. אתה וביתך, דהיינו הגם שיתראה בבחינת בחור שגימטריא גבורה, זה יהיה על האומות, אבל לישראל עם קדושו יראה להם פנים מאירות וחיבה, וז"פ אתה וביתך שיהיה מיוחד עם כ"י שנק' ביתך:

השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימיך על אדמתיך (יב, יט). ואפרש מקודם פי' של **כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה מלובלין**, כי צריך האדם להיות תמיד בדביקות הבורא ב"ה, אבל היאך יוכל לעשות כן הלא היא בעולם המעשה, וצריך לדבר לפעמים עם בני אדם או לסחור סחורה ודומיהן, ע"כ צריך האדם לעשות לעצמו נתיבות ושבילין שגם בעניני עוה"ז יהיה בהם בדביקותו ית"ש. וזפ"ה השמר לך פן תעזוב את הלוי, רומז לדביקות, וע"י מה יוכל לקיים זאת ולדבקה בו, ומפרש הפסוק והולך, כל ימיך על אדמתיך - דהיינו שתמשיך מבהירות עליון, על אדמתיך - לעניני העוה"ז, ותהיה מקושר תמיד בהבורא ב"ה עכ"ד.

ועוד לאלהי מילין, כי לפעמים מחמת שרצון האדם להעלות עצמו לעבודתו ית"ש אינו זוכר עניני עוה"ז, אבל לא זה דרך הישר, כי צריך האדם להיות מקושר בעולמות העליונים ולהמשיך משם השפעה לעולם המעשה, וכאשר פירש **כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה מלובלין** פירוש הגמרא הנותן סלע לצדקה בשביל שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, וכבר הבאתי דברי קדשו אלו, ועיין בדברינו. והנה הפרנסה של ימות החול נמשך מש"ק, וכבר הקשה הזוה"ק (זח"ב פח.) הלא בשבת לא ירד המן כלל, אלא שהדבר הוא כך שפרנסת ישראל נמשך מפתורא דמלכא קדישא, והמילואים של הוי"ה אהי"ה שרומז לאו"א (ת"ז ת' יח לד:) בגימטריא פתורא, ועם שם י"ה בגימטריא שבת, ולזה השפע לישראל נשפע מש"ק. והנה ידוע (זח"ג לט.) שכהן ולוי רומזים על חו"ב, כי כהן הוא

בחשאי רומז לחכמה, וסייג לחכמה שתיקה (אבות פ"ג, מי"ג), ולוי הוא לארמי' קלא רומז לבינה, ומצפון זהב יאתה (איוב לז, כב) - משם נמשך שפע ופרנסה לישראל.

וזפ"ה השמר לך פן תעזוב את הלוי, פירוש הגם שאתה מקושר בעולמים העליונים תראה להאיר ג"כ עולמות התחתונים ולהשפיעם שפע מלמעלה, וזה פן תעזוב את הלוי, רומז להשפע הבא מצפון מבחינת בינה, וכדי שלא תדאג פן ואולי לא יטיבו דרכם מחמת רב טוב הבאה להם, וישמן ישורון, לזה הורה לנו התורה הקדושה כל ימיך על אדמתיך - דהיינו שתמשיך מבהירות עליון שפע טהורה שיאירו ג"כ נשמות ישראל ע"י השפע, וזהו כל ימיך על אדמתך, וכאשר פירשנו כבר הפסוק (תהלים ד, ז) נסה עלינו אור פניך ה', בזה הפסוק נרמז השם של פרנסה, דהיינו שהפרנסה צ"ל נמשך עם אור עליון מלמעלה שיאירו ג"כ נשמות ישראל ע"י השפע:

כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך וכו' ואמרת אוכלה בשר כי תאוה נפשך לאכול בשר (יב, כ). ונפרש מקודם הפסוק (בראשית ב, כד) על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד, כי שורש נשמות ישראל הם בחינת בינה כמו שכתוב (איוב לב, ח) ונשמת שדי תבינם, לשון בינה, והוא נקרא בחי' אם, כי ממקום שהולד נוצר נקרא אם, וחכמה נק' אבא, וכשאדם רצונו לתקן עצמו ולהעלות עצמו בתשובה צריך להעלות עצמו עד הבינה שנק' אם כל חי (ת"ז ת' ע' קלג:) ממקום חצובת נשמתו. והנה שמעתי אומרים בשם **כאדמו"ר מרנא ורבנא מו"ה אלימלך זצוק"ל** שאמר, כשאדם רוצה להעלות עצמו צריך לראות שיהיה תמים בכל המדות והמדריגות התחתונים, כי האדם בלתי אפשר להיות תמיד במצב אחד והוא בבחי' החיות רצוא ושוב (יחזקאל א, יד), ונופל לפעמים ממדריגתו, ואם לא יהיה תמיד במדריגות התחתונים היאך יוכל לחזור, והמשול הענין לאדם שעולה על סולם, והאדם הנבון רואה ומודד אם כל השל[י]בות הם מתוקנים כדי שיוכל לחזור עליהם.

וזפ"ה על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו, רומז להשכינה, כי בלתי אפשר לעלות למעלה אם לא שיראה שעולמות התחתונים יהיו מתוקנים, והיו לבשר אחד ואיתא בזוהר בשר רומז לנו"ה, ואחד רומז ליסוד כי הוא מיחד התרין פלגא דגופא.

וזפ"ה כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך, וידוע (זח"א כו.) שה' אלהים רומז לחו"ב, דהיינו שתהיה במעלה גדולה, שתהיה מקושר בעולמות העליונים. ואמרת אוכלה בשר, פירוש תראה לאהוב להשפיע ג"כ לעולמות התחתונים, ואמרת לשון אמירה ואהבה.

והנה כשיש לצדיק רצון בעניני העוה"ז הוא דואג שאולי הוא גורע שלא יהיה ח"ו נמתק מדביקותיו מלמעלה, ולזה הבטיחה התורה כי תאוה נפשך לאכול בשר, פירוש

שהשי"ת יתן לך זאת הרצון וחפץ טוב להשגיח ג"כ על עולמות התחתונים ולהשפיעם מטוב מלמעלה ולא יזיק לכלל ולא תפסוק מדביקותך כלל:

כל צפור טהורה תאכלו (יד, יא). ויש לדקדק, חדא מ"מ כתיב כאן כל צפור ולקמן (פסוק כ) כתיב כל עוף טהור, מ"מ שינה הכתוב הלשון. ועוד כאן כתיב טהורה בה"א ולקמן כתיב טהור. ונ"ל בהקדם פירוש הפסוק (תהלים יט, י) בשם **כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה** יראת ה' טהורה עומדת לעד, כי האדם הרוצה ליכנס בעבדות השי"ת ולהיות ירא שמים לאמתו צריך לשמור טבילת עזרא בלי לעבור בעת הצורך, כאשר העיד הרמב"ם (אגרת לר"פ דיין אלכסנדריא) - הגם שכתב בספרו על פי הלכה שאין חיוב כל כך לשמור טבילת עזרא, מ"מ כתיב שביומו לא ביטל טבילת עזרא, וביותר לתפלה צריך האדם לטבול עצמו כדאי' בתוס' במסכת חולין בפרק כל הבשר בשם הר"ח הגם שבטלו לטבילת עזרא מ"מ לתפלה לא בטלו, וצריך האדם הירא לשמור זאת שלא לעבור חלילה על זה. וז"פ יראת ה' טהורה - באם שהיראה הוא בקדושה ובטהרה, שמטהר עצמו, עומדת לעד - לזאת היראה יש קיום והעמדה לנצח.

וזפ"ה כל צפור טהורה תאכלו, כי צפור רומז על התפלה, פיטפוט עופות, דהיינו באם שהתפלה תהיה בטהרה, תאכלו - תוכל להמשיך השפעות ע"י תפילתך. ולזה כתיב כאן טהורה בה"א, רומז על התפלה שנק' בחינת נוקבא, ולקמן כתיב כל עוף טהור תאכלו, רומז על התורה כדאיתא בגמרא (ברכות ה.) אין עוף אלא תורה, שהתפלה והתורה שלך יהי' בטהרה, ולזה כתיב טהור כי התורה נק' בחינת דכר:

ונתת בכסף וצרת הכסף בידך וכו' (יד, כה). נ"ל דהנה כתיב (תהלים קיא, י) ראשית חכמה יראת ה', וכתיב סוף דבר הכל נשמע את [ה]אלהים ירא (קהלת יב, יג), איקרי ראשית ואיקרי נמי אחרית. ונ"ל כי איתא **בספר יצירה** לאברהם אבינו ע"ה (פ"א מ"ו) נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן, והדבר הזה הוא בעולם ובשנה ובנפש, והנה איתא שהדרא בתראה נקרא עקבות משיחא (סוטה פ"ט מט"ו), וקשה הלא עקביים אין בהם שום הבנה ושכל כמו בשאר אברים, ומתורץ נמי על פי הנ"ל שנעוץ סופן בתחילתן ותחלתן בסופן, וצריך שיהיה נמשך לדרא בתראה נשמות גדולות מימי קדם, וזהו ותחילתן בסופן, וכאשר פירש **כאדמו"ר מהרי"י זצללה"ה מלובלין** הפסוק (תהלים צט, ו) משה ואהרן בכהניו, שבחי' משה ואהרן באים בבחי' עיבור לסייע לאותם העובדים שמו הגדול, והוא כהן לאל עליון (בראשית יד, יח).

והנה היראה הוא שער ליכנס בה לפנים, אבל לית תמן פולחני' (ע' זח"ב רטז.), כי מחמת היראה מתיירא לגשת לעשות שום עבדות, על כן ברא הקב"ה בחינת אהבה

לעבדו באהבה כי זה עיקר העבדות ועבדו את ה' בשמחה (תהלים ק, ב), אבל האדם כ"ז שלא תיקן עדיין כל מדותיו צריך ליזהר שלא יתפשט אהבה ביותר, כי אהבה הוא דבר התפשטות, על כן צריך לראות לצמצם האהבה שלא יתפשט ביותר, וז"פ ראשית חכמה יראת ה' - הוא השער ליכנס בה לעבדות, והעבדות הוא באהבה, ואח"כ צריך לצמצם האהבה וכנ"ל וזה סוף דבר הכל נשמע את [ה]אלהים ירא.

וזפ"ה ונתת הכסף, כי יש עולם שנקרא רישא דכל כיסופין (זח"ב קעו:), וכשרצון האדם להעלות עצמו להעבדות צריך הוא להעלות עצמו עד המקום ההוא כי שם הוא כל הרצונות והחמדות, וזה ונתת בכסף, ולצורך העבדות צריך אתה להעלות עצמך עד העולם שנקרא רישא דכל כיסופין, ובכסף הוא לשון כיסופא, ואח"כ וצרת הכסף בידך - יצמצם האהבה בידך:

עוד י"ל וצרת הכסף - ע"י שתעשה ותצמצם האהבה, והאהבה יהיה בלתי לה' לבדו, תוכל לגרום שיומשך למשיח צדקינו הנשמה של בחינת יחידה (לק"ת פ' בראשית עה"פ ויתהלך חנוך), ויתגלה לנו מהרה שער הנבואה, וזה בידך לשון נבואה, כמו ותהי עליו יד ה' (מל"ב ג, טו). עוד י"ל וצרת הכסף בידך, לשון יודי"ן.

והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו, כי איתא (מכילתא בחדש השלישי פ"ה) שהשי"ת ב"ה על הים נגלה כבחור ובמתן תורה נגלה כזקן מלא רחמים, כי בים היה עת מלחמה היה צריך להיות בבחינת בחור, כי אין לך נאה למלחמה כבחור, וזהו והלכת אל המקום אשר יבחר וכו', כי אתה צריך לצמצם האהבה על ידי שעדיין לא תקנת מדותיך וצריך אתה למלחמה, וזהו והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו, פירוש שהשי"ת הוא כביכול בבחינת בחור ללחום עבורינו, כי אלמלא עזרו לא היה יכול לו (סוכה נב.):

מקצה שלש שנים תעשה וכו' (יד, כח). ונקדים לפרש הפסוק (בראשית כד, מה) והנה רבקה יוצאת וכדה על שכמה, דהנה כתיב (תהלים קד, ג) השם עבים רכובו, כי ע"ב רומז על חסדים, ומי שהוא ממשיך חסדים בעולם הוא נעשה מרכבה לשכינה, וזה רכובו, אבל בגלותינו אין לנו כח להמשיך חסדים כולו משורשם כי אם שליש, וז"פ (ישעיה מ, יב) וכל בשלוש עפר הארץ, דהיינו בהיותינו בגלות רומז על עפר הארץ, וכל - לשון כלילת יופי, שישראל מוכתרים שליש בחסדים. וזפ"ה והנה רבקה יוצאת וכדה על שכמה, כי כ"ד הוא שליש מע"ב, ותרד העינה - דהנה כאשר בא השפע להצדיק הוא מזדעזע ביותר, כי הצדיק מוציא לעצמו חסרונות תמיד ואינו ראוי להשפע הבא אליו מאתו ית"ש, ומעלה השפע למעלה, וזהו ותרד העינה - רומז על ירידת השפע, ותעל - שהצדיק מעלה השפע למעלה סוד אור החוזר.

וזפ"ה מקצה שלש שנים, דהנה שלש שנים נקרא שלש ראשונות כח"ב, כי שנה גימטריא ספירה. תוציא את כל מעשר, דהיינו שכל המשכתך תהיה להמשיך משלש ראשונות עד המדה שנקרא מלכות שהיא מדה עשירית. תבואתך, פירוש והוא תביא לך כל הצטרכותך. בשנה ההוא, דהיינו לעולם שאנו בו, כי ביד ה' הכל. והנחתו בשעריך, שיהיה נימא לישראל כמו שהיה כששיער השי"ת נקודת ירושלים לברוא את העולם, וז"פ בשעריך - דהיינו שיהיה גאולה שלימה ויבוא השפעה לישראל מע"ב חסדים ולא כמו שהיה בעפר הארץ שאינו רק שליש, אבל העיקר להמשיך שיקבל השפע בשלימותה, ומשפע זאת שהצדיק ממשיך וכנ"ל בא הלוי והגר וכו' ואכלו, ודו"ק.

מקץ שבע שנים תעשה שמטה (טו, א). פירוש, אחר שהמשכנו למדה עשירית כנ"ל, צריך להמשיך משם השפע למט"ט שר הפנים שהוא אפ[ו]טרופוס של ישראל, ליתן לו תיכף להמליץ עבורינו, וז"פ מקץ שבע שנים תעשה שמטה - פירוש תעשה השפעה זאת למט"ט שר הפנים שהוא מרומז בתיבת ש"מ"ט"ה ר"ת מ"טט ש"ר ה"פנים. וזה דבר השמיטה, אשר מליץ בעדינו, שמוט כל בעל משה ידו - חובותינו, ושלא יגוש אותנו, כי אנחנו בני ישראל נקראים אחים ורעים להקב"ה (תנחומא נשא א) ובכל צרתם לא צר, כך קרא שמטה לה', ודו"ק:

העניק תעניק לו וכו' (טו, יד). יבואר על פי מה שפירשנו הפסוק מקץ שבע שנים תעשה שמטה יעו"ש ובזוה"ק (ע' זח"ג רטו.) קורא אותו עבדו זקן ביתו, וצריכים אנחנו בני ישראל לסייעו וליתן לו התעוררות כדי לבקש רחמים עבורינו ויושפע לנו על ידו השפעות טובות, וזהו העניק תעניק לו, לשון וענקים לגרגרותיך (משלי א, ט), דהיינו ליתן לו התעוררות ולקשטו בקישוטין ובעדיי בשבילינו על ידי התורה והתפלה שלנו, וזהו וענקים לגרגרותיך - לשון גרון, כי הושט מכניס מאכל ומשקה, והקנה אינו משמש כלום כי אם הוא מוציא הקול, רומז לתורה ולתפלה. מצאנך, רומז להכנעה, כי על ידי שהוא בהכנעה נותן התעוררות למעלה ונמשך שפע ממקור השפע מבחינת אין. וגם צאנך לשון עשירות, עשתרות שמעשׂרות (חולין פד:), דהיינו ע"י צדקות ומעשים טובים נותן ג"כ התעוררות למעלה למט"ט שר הפנים. ומגרנך, לשון גרון, כי בינה דאריך היא בגרון (ע"ח שי"ג פ"ב), ודו"ק. ומיקבך, מג' שמות הקד[ו]שים אהי"ה הוי"ה אדנ"י שמספרם יב"ק, ודו"ק. אשר ברכך ה' אלהיך תתן לו, פירוש מכל מה שברכך ה' אלהיך תראה ליתן לו התעוררות:

ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך (טז, ח). דהנה בני ישראל הנתונים במצוקת הזמן, והם באהבתם את ה' התנדבו למצותיו ולא חסו על ממונם

וטרחותם וייעפו וייגעו מתוך דוחקם להקים דבר ה' לאכול מצה ומרור ולעבדו בשמחה ולנהג הסדר בהסיבת שמאל שלא כדרך השנה כולה, כמשפט תורתינו, כל מעבדם בוודאי הוא ריח ניחוח לה' ופעולתם הנ"ל הוא נקרא שינוי מקום, ע"י הסיבה. ושינוי מעשה, באכילת מצה. וידוע כי עם הקדוש אחינו בני ישראל בעת עוסקים באיזה מצוה לשמו ית', אזי נקראים על שם המצוה, וזה נקרא שינוי שם, כי על ידי עסק המצות נתקדש ונעשה איש אחר, ועי"ז יבוטל כל הגזירות קשות ורעות מכל ישראל, כי נשתנה שמו ומקומו ומעשיו, ולא לאיש כזה נגזרה הגזירה בתחלה. וז"פ ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי, ר"ל כשתגמרו מצותי לגמרי גם ביום השביעי, עצרת לה' אלהיך - עי"ז יעצרו כל הגזירות קשות ויומתקו כל הדינים.

גם עצרת לה' אלהיך, שהשכינה הקדושה נק' עצרת (זח"ג קצז.), וע"י המצות הנ"ל נעשה יחוד לה' אלהיך. ובזה יבואר פירוש הפסוק בפרשת פנחס (במדבר כח, כה) וביום השביעי מקרא קודש יהיה לכם, בוא"ו מיותרת, ר"ל שהוא"ו תתיחד עם ההי"א הנק' יום השביעי (זח"א מז:).

מקרא קודש יהיה לכם, כי ידוע (פע"ח ש' מקרא קודש פ"א) החילוק שבין שבת ליו"ט, כי בשבת קודש נשפעת הקדושה מעצמו, וביו"ט צריכים להמשיכה ע"י תפלה, ולזה נקרא יום טוב מקרא קודש. יהיה לכם - פירוש שחפץ ה' בידינו יצליח שנתפלל כראוי ונמשיך קדושתו ית'.

כל מלאכת עבודה לא תעשו, כנ"ל שלא תצטרכו לעבוד בעניני עוה"ז ומלאכתיכם יעשה ע"י אחרים, כי יש אנשים אשר עוד נפשם לא מטוהרים כראוי וצריכים עבודה בעוה"ז, והוא תיקון נפשם, אבל הצדיק שנקרא גם בימי החול יום השביעי, כי הוא עובד ה' לבד ואינו משועבד לזולתו, אינו צריך לעשות מלאכת עבודה.

וזה ג"כ וביום השביעי בוא"ו מיותרת, ר"ל שהקב"ה שוכן בתוך יום השביעי, הוא צדיק האמיתי (ת"ז הקדמה יא:), מקרא קודש יהיה לכם - פירוש יחיה לכם וימשיך עליכם השפעות קדושות וכל הטובות וחסדים מגולים ורחמים וחיים אמן כן יהי רצון:

שופטים

שופטים ושוטרים תתן לך וכו' (טז, יח). דהנה הבורא ב"ה ברא זיי"ן שערים בעולם ובשנה ובנפש (ספ"י פ"ד מ"ד), וצריך האדם להשגיח על עצמו בלי לפגום ח"ו בזיי"ן שעריו שלו, רק להאיר אותם ולקשרם בז' שערים העליונים ולעשות בהם רצון הבורא. וז"פ שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, דהיינו שידמה לאדם כאילו שופטים

ושוטרים ממונים על זיי"ן שערים, בודאי לא יפגום בהם ח"ו. וזהו תתן לך, תמנה לך על זיי"ן שעריך שלא תפגום בהם כלל רק לעשות רצונו ית"ש.

אשר ה' אלהיך נותן לך לשבטיך, אם תעשה כנ"ל תוכל להשיג שפע מאתו ית"ש. ואם האדם משיג שפע עליונה מאתו ית"ש צריך לידע בבירור שהכל נותן לו השי"ת בשביל ישראל לתקן אותם ולהדריכם, וזהו אשר ה' אלהיך נותן לך, הכל בשביל לשבטיך, בשביל ישראל. ועוד לשבטיך, אם תעשה כנ"ל תזכה להשיג שפע מעינא פקיחא, רומז על דגים (פע"ח ש' השבת פכ"ב), וזה לשבטיך לשון רבא מלך שיבוטא (שבת קיט.).

ושפטו את העם משפט צדק, כי צדק מרמז על דין ח"ו ומשפט רומז על רחמים (ת"ז הקדמה יז:), וזהו ושפטו את העם משפט צדק, כי ברוכים הצדיקים שמהפכים מדת הדין למדת הרחמים (ע' בר"ר עג, ג) - תעשה ממדת צדק משפט רומז על רחמים, ודו"ק:

צדק צדק תרדוף וכו' (טז, כ). דהנה כתיב (ישעיה נב, י) חשף ה' את זרוע קדשו וכו', ואיתא בסה"ק (משנ"ח מס' שאירית יום א' פ"א מ"ו) שהשם הקדוש גדשנא"ל הוא מסוגל מאוד לבטל הרהורים רעים ח"ו, וזפ"ה חשף ה' את זרוע קדשו, דהנה המדות הקדושים שברא השי"ת הם אורות הקדושים ונתפשטו למטה הכל בשביל שיהיה שכר ועונש, וכאשר בא לאדם איזה הרהור רע ח"ו, יבין שההרהור הזה בא ממקום גבוה, ויעלה המחשבה לשרשו, ונתגלה הניצוץ הקדוש ונתעלה, והקליפות נופלים, והשם הנ"ל מספרו חשף. וזפ"ה חשף ה' - ע"י שעשה כנ"ל נתגלה הניצוץ הקדוש, כי חשף לשון גילוי. את זרוע קדשו - עד שמעלה הניצוץ עד היראה לאהבה אמיתית שנק' זרועות עולם. לעיני הגוים - כי עינא ולבא תרין סורסרא וכו' (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה), ומי שפוגם בעינא נק' עיני הגוים, אבל מי שעושה כנ"ל אז יראו כל אפסי הארץ את ישועת אלהינו, כי הני"ק נקראים אפסי ארץ שהם בבחי' מטה ונמוכה, יראו ישועת אלהינו - שיתעלו לשורשם.

וזפ"ה צדק צדק תרדוף, כי שני פעמים צדק עולה שפ"ח כמספר שם הנ"ל, וזה תרדוף - בזה שתעשה כנ"ל תוכל לבטל הרהורים רעים ח"ו. ועוד תרדוף - תזכה למדת אהרן אוהב שלום ורודף שלום (אבות פ"א מי"ב). למען תחיה וירשת וכו', כשאדם עושה כנ"ל הוא בחינת בעל תשובה, ושמעתי פירוש הפסוק וימינך פשוטה לקבל שבים **מכאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה**, הגם שמאתו לא תצא וכו' (איכה ג, לח) והכל חסדים מאתו ית"ש, אעפי"כ לבע"ת הוא מתראה בחסדים פשוטים, וזהו וימינך פשוטה, בשביל לקבל שבים, שיתעלו למוטב, עד כאן דברי פי חכם חן, וזהו למען תחיה - תזכה להשיג חיים, ובו נכלל הכל:

על פי שנים עדים או שלשה עדים יקום דבר (יט, טו). יבואר על פי מה ששמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה מלובלין** פירוש הגמרא (שבת קיט:) כל האומר ויכולו נעשה שיתוף להקב"ה, והקשה מה בצע בשותפותו הלא ה' אלהינו ה' אחד. ופי' הוא שדיבורו יקיים השי"ת ומה שיאמר לטובת ישראל יקיים, ולזה הוא מושאל בשם שותף עכ"ד. וזפ"ה על פי שנים עדים או שלשה עדים יקום דבר, כי בזה שאנו אומרים ויכולו אנו מעידים בו ית"ש שהוא לבדו ברא ויצר ועשה הכל, ובציבור אנו אומרים ויכולו ג"פ, שני פעמים בתפלה ופעם אחת בקידוש, ועכ"פ פחות משנים אי אפשר אפילו ביחיד, וזה יקום דבר - שיהיה קיום לדיבורו.

ולדברינו ניחא ג"כ, דלעיל (דברים יז, ו) כתיב יומת המת, וכאן כתיב יקום דבר. כי ע"י שנתקיים דיבורו נתעלה ונתרומ' הקדושה והקליפה נופלת, ולזה כתיב יומת המת, רומז ליצר הרע שנקרא בשם מת, וכשהקליפה נופלת נתעלה הקדושה, וזה יקום דבר, שנתעלה שעור קומת הקדושה כביכול:

ראשית דגנך תירושך ויצהרך וראשית גז צאנך תתן לו (יח, ד). ויש לדקדק לכאורה חד ראשית מיותר, דהול"ל ראשית דגנך פ' וגם צאנך תתן לו. ונ"ל דהנה כתיב (ע' בראשית טו, ו) והאמין בה' ויחשבה(י)ה לו לצדקה, וקשה דהול"ל ויאמין בה'. ועוד קשה, דהא אברהם היה ראש לכל מאמינים, וכי עד הנה לא האמין בה' עד שנתבשר בבשורת הזרע. ונ"ל דאיתא במדרש (ע' שהש"ר א, נט) צרור המור דודי לי, זה אברהם שהיה צר ומר לו, ואח"כ דודי לי, וכמו שפירשנו כבר על ענין כל הקובע מקום לתפילתו אלהי אברהם בעזרו (ברכות ו:), דהיינו שאחד היה אברהם (יחזקאל לג, כד) ולא היה לו שום סיוע משום ב"א בעולם יעו"ש, וכשנתבשר אברהם אבינו ע"ה בבשורות הזרע הבין שכלולים בו כל נשמות ישראל, כי הזרע נמשך מהמוח, ונתירא אולי יבואו בניו ג"כ להמדה שלו שהיה מתחילה צרור המור, ולא יוכלו ליתן עצות לנפשם כמו אברהם אבינו ע"ה שעשה יחוד מניה וביה וכנ"ל, לזה פעל אברהם אבינו ע"ה באמונתו החזקה עד שהמשיך לדורותיו ג"כ אמונה גדולה ולהיות להם סיוע לעבודת הבורא ב"ה, וזפ"ה והאמין בה' - היינו שהמשיך אמונה גם לדורותיו הבאים.

וזפ"ה בגמרא (תנדבא"ר פכ"ה) חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותינו, וקשה היאך יוכל אדם לומר כן, וכי יכול להיות כמו אבות הקדושים. אבל כמו שפירשנו ניחא, דהעבדות של האבות היה לנטוע ולשרוש אמונת אלהי עולם בלב כ"א מישראל, וצריך האדם לעורר עצמו עכשיו להוציא מכח אל הפועל מה שכבר עשו האבות בשבילו.

וזפ"ה ראשית דגנך תירושך ויצהרך, דגנך תירושך ויצהרך מרומז על האבות, ומרמז

לנו הפסוק בזה שצריך האדם לקשר עצמו כמו בעת שהיה בראשית של האבות וכנ"ל, וראשית גז צאנך תתן לו מרומז על דוד המלך ע"ה כמו שכתוב (תהלים עח, עא) מאחר עלות הביאו, שהוא רגל רביעי למרכבה (זח"א כ.), ולפיכך כתיב גבי ראשית כי סוף מעשה במחשבה תחלה, ואיתא בגמרא (ברכות טז:) אין אבות אלה שלשה, ולפיכך כתיב ראשית דגנך וכו' שמרומז על האבות וכנ"ל, ואח"כ ראשית גז צאנך שמרומז על דוד המלך ע"ה. תתן לו - אם תעשה כנ"ל תוכל להשפיע בעבדות שלך בהתורה שלך, כי צריך להשפיע בכל העולמות ע"י עסק התורה שלו, וזהו תתן לו לשון ויתנו בגוים (הושע ח י, ע' ב"ב ח.):

עוד נ"ל, בהקדם פירוש הפסוק (תהלים קטו, יח) ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה, כי האדם הרוצה לילך בדרך האמת נדמה לו שגרוע מכל ושח"ו אבדה תקוותו, אבל האמת שהשי"ת מרחם עצמו על כל הבריות לבלתי ידח ממנו נדח, ובזה פירשנו הפסוק (תהלים קלו, יג) לגוזר ים סוף לגזרים, שהנשמות שהם בעיניהם סופי דכל דרגין מרומז בתיבת ים סוף, הקב"ה מאירם וזהו לגוזר לשון ספיר גזרתם (איכה ד, ז), לגזרים בגימטריא עשר הויות, דהיינו שזוכה שבא אליו שפע מכל שיעור קומה עליונה כביכול. וז"פ ואנחנו נברך יה - דהיינו שאת' בבחינת אין, ואנחנו מה (ע' שמות טז, ז). נברך יה - תזכו להמשיך ברכה ומוחין קידושין לעולם, ויהי' רומז לחכמה בינה ודעת (ע"ח ש"מ פ"ד). מעתה רומז לבע"ת, כי אין ועתה אלא תשובה (בר"ר כא, ו). ועד עולם, מורה על צדיק מעיקרא שהוא מעולם צדיק, ולרחוק ברישא (ברכות לד:) ולזה הקדימו הפסוק. הללו יה, כי יתפלל ע"י רב טוב לישראל ויודו וישבחו להשי"ת על כל הטוב הבאה אליהם.

וזפ"ה ראשית דגנך, דהיינו שאתה בבחינת ראשית, בחינת אין, וגרוע מכל, ובכל עת אתה מתחיל לצעוק לומר מעתה אתחיל להיות טוב, וזה נקרא ראשית, דגנך - תזכה שיבא לך שפע מבחינת אין רומז לכתר, כי דגן היא כל מיני דאידגן (נדרים נה.), כולל כל מיני דגן, ובחינת כתר ג"כ כולל הכל. תירושך ויצהרך רומז לחו"ב, כי יצהר הוא שמן רומז לחכמה כידוע (זח"ג לד.), ותירוש הוא יין (יומא עו:) רומז לבינה (זח"ב קכז.). וראשית גז צאנך, רומז למלכות (קדושא) [קדישא] נק' דינא רפיא (זח"ג רסא.), ולזה ראש השנה הוא שני ימים, רומז לתרין ראשית:

ושרת בשם ה' אלהיו וכו' (יח, ז). ויש לדקדק דהל"ל לשם ה' אלהיו. ונ"ל דאיתא בגמרא (ע' ברכות כ.) מ"מ הראשונים התפללו ונענו, מפני שהתפללו בשם. דהנה הבורא ב"ה דרכו להיטיב, ומי מעכב, הקליפות שאינם רוצים בתענוג השי"ת, ואיתא (זח"ב פז.)

כל התורה שמותיו של הקב"ה, והשי"ת שומע תפלות כל פה, וכשאדם מתפלל ומבקש מהשי"ת הוא מתפלל בשמותיו הקדושים, אבל נ"מ כשאדם יודע איך לקשרם למעלה הוא ממשיך האור משמות הקדושים, והשמות הם מסוגלים שמבריחים את הקליפות וממילא יבא הטוב לישראל, כי כאשר נפלו הקליפות המונעים טוב מישראל אז ילך הטוב מאתו ית' לישראל, וזהו שהראשונים התפללו בשם, שידעו איך לקשר כל דבר למעלה, וכאשר האדם יתפלל כן בודאי יענה אותו השי"ת.

אבל לאו כל אדם יוכל לכוון בזה, ועכ"פ צ"ל נקבע בלבו אמונה חזקה שמה שנחסר לאדם למטה ח"ו הוא רק רמז לו בערך מה שצריך לתקן למעלה, וזה בכל צרתם לו צר (ישעיה סג, ט) כתיב באלי"ף ובוא"ו, כי כאשר האדם כוונתו בשביל שלא יהא צער למעלה ח"ו, וזהו לו בוא"ו, ואם האדם כוונתו בשביל זה אזי יהיה תיכף לא באלי"ף ויסיר הצער.

והנה גם זאת אין לאדם תמיד להיות כוונתו בשביל שיש צער למעלה ח"ו ויהיה כוונת בקשתו בשביל זה, לזה ביקש דוד המלך ע"ה (תהלים סט, יד) ואני תפילתי לך ה', דהיינו שכוונתו בתפילתו ה', בשביל ה' שיתוקן למעלה ויהיה עת רצון, אבל דוד המלך ע"ה התחכם בעצמו והתירא מאוד שמא לפעמים לא יהיה לו בחינה זאת, ולזה ביקש אעפי"כ ענני - תענה אותו, באמת ישעך, כי באמת הגם שאין כוונתו לזה אעפי"כ מה שאושע הוא ישעך.

וזפ"ה ושרת בשם ה' אלהיו, שהעבדות שלך התורה והתפלה יהי' בשם ה' אלהיו, מורה על שני בחינות הנ"ל. ככל אחיו הלוים העומדים שם לפני ה', הם הצדיקים שעומדים תמיד בעבדות השי"ת בבחי' הנ"ל.

וזפ"ה ויאמר ה' אלי הטיבו את אשר דברו, אם רצונך שתפעול דיבורך בשביל טובת ישראל, תראה להטיבם ולהאירם אלי, בשביל השי"ת ב"ה, וכנ"ל:

ושרת בשם ה' אלהיו ככל אחיו הלוים העומדים שם לפני ה' (יח, ז). אם אמנם כבר פירשנו פסוק זה בדרך זה, מכל מקום מחמת שנתחדשו ת"ל כמה דברים שלא נאמרו לעיל, לא אמנע מלבאר, וזה החלי בעזר צורי וגואלי.

ויבואר על פי הגמרא (ע' ברכות כ.) מ"מ הראשונים התפללו ונענו מפני שהתפללו בשם, ופי' הוא כך, שכל הענינים שהתפללו לא הניחו שום דבר למטה רק העלו וקשרו הכל למעלה. וזה נזורו אחור (ישעיה א, ד), שמדבר אחוריהם עשו כתר ועטרה ונחת רוח ליוצר בראשית, ונזורו הוא לשון נזר ועטרה, ובזה פי' הפסוק (תהלים קיח, כו) ברוך הבא בשם ה', דהיינו שתיבות ברוך יהיה ג"כ כמו שם ה', והכל שמותיו של הקב"ה

כידוע ליודעי חן, ברכנוכם מבית ה' - אם תעשו כן יהיה לכם ברכה מאת ה', וכאשר תתפללו תענו, וכמו דאיתא בגמרא הנ"ל.

וז"פ ושרת בשם, שהעבדות שלכם יהיה בשם וכנ"ל, אם תפעלו לה' אלהיו - תוכלו לעשות מדין רחמים, כי אלהים רומז לדין (זח"א סד:), ותהפכו מדת הדין למדת הרחמים. ככל אחיו הלוים העומדים שם לפני ה', כמו אותן הראשונים שהתפללו בשם ונענו, כמו כן אתם אם תעשו ג"כ כנ"ל תענו ג"כ ויושפע כל טוב לבני ישראל:

חלק כחלק יאכלו לבד ממכריו על האבות (יח, ח). נ"ל דאיתא בגמרא (ב"ב עד.) תא ואחוי לך היכי דנשקי ארעא ורקיע אהדדי. פירוש, כי עיקר הדבר להעלות עולמים התחתונים ולקשרם בעולמים העליונים, וזהו ארעא ורקיע אהדדי, שהם מחוברים יחד, משם בא שפע לישראל.

וזה פי' חלק כחלק, דהיינו לקשר עולמות התחתונים בעולמות העליונים, וזהו חלק כחלק - שיהיו שניהם שווים. יאכלו, משם יבוא שפע לכם. לבד ממכריו על האבות, פירוש מי שהוא לבד, היינו יחידי ואין לו סיוע משום אחד ממכריו על האבות - צריך למסור עצמו להשי"ת כמו שעשו האבות הקדושים, ואחד היה אברהם (יחזקאל לג, כד), כמו כן צריך האדם לילך בדרכי אבותינו הקדושים:

תמים תהיה עם ה' אלהיך (יח, יג). דהנה כתיב (תהלים כה, כא) תום וישר יצרוני כי קיויתיך, והנה כבר הבאתי דברי קדשו של **כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה מלובלין** על הגמרא (פסחים ח.) הנותן סלע לצדקה בשביל שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, ותוכן דבריו הקדושים, דהנה יש צדיקים ומחמת רוב תשוקתם לעבודתו ית"ש אינם משגיחים על זה העולם, ואין זה עיקר העבדות, והעיקר לתקן למעלה בעולמות העליונים ולהמשיך השפעה בעולם המעשה, וזה נקרא צדיק גמור, וז"פ הגמרא הנותן סלע לצדקה, ועושה יחוד למעלה, וכוונתו ג"כ בשביל שיחיה בני, דהיינו שיהיה טוב גם בזה העולם, הרי זה צדיק גמור. וזה הי' כוונת יעקב כמ"ש (בראשית כט, יח) אעבדך שבע שנים, דהיינו שכל עבדותי להאיר ולתקן עולם המעשה שבעת ימי הבנין (ע' זח"א קנג:, זח"ג שב.).

וזפ"ה תום וישר, כי יש בני אדם בינונים והם בבחי' עיגולים, כי הנשמה משתוקקת למעלה והגוף למטה, וצריך האדם לקשר עצמו במדת יעקב ולהמשיך חוט של חסד בעולם, דהיינו לתקן הכל למעלה, והעולם העשיה יהיה מקושר בעולם העליון, וז"פ תום שמרומז על בחינת יעקב שנקרא איש תם (בראשית כה, כז). ויושר, שתמשיך אור הישר בעולם. יצרוני, בחינות אלו ינצרוני שלא אניח שום דבר למטה רק אקשר הכל למעלה. כי קויתיך, תזכה להמשיך השי"ת בה' בקוים ולא בסוד העיגולים. וזה פדה אלהים את

ישראל מכל צרותיו, הצדיק כזה יוכל לפדות את ישראל מכל צרותיהם.

וזפ"ה תמים תהיה עם ה' אלהיך, ותרגומו שלים תהיה בדחולתא דה' אלהיך, דהיינו שתראה להמשיך בחינת יעקב וחוט של חסד בעולם, וזהו תמים תהיה אם תזכה ליראת רוממות שהיא עם ה', כמו שפירשתי על פסוק (דברים ז, יג) ושמר ה' אלהיך לך את הברית וכו' יעו"ש, כי שהוא עדיין בבחי' עיגולים יש לו צער מהיראה, כי הם שני דברים הפכים, אבל מי שממשיך בחי' שהוא אור הישר, יש לו תענוג ונחת מהיראה שהוא עם ה' ודו"ק:

נביא מקרבך מאחיך כמוני וכו' (יח, טו). ויש לדקדק דתיבת מקרבך לכאורה מיותר. ונ"ל דהנה כתיב (הושע יא, ט) בקרבך קדוש [ו]לא אבוא בעיר, ודרשו חז"ל (תענית ה.) לא אבוא בירושלים של מעלה עד שיבנה ירושלים של מטה, וזפ"ה נביא - שיתחדש בחינת נבואה לישראל. מקרבך, כי בזמן הגלות אין לנו בחינת נבואה, ואימתי יהיה לנו, כשיבנה ירושלים, וזה מקרבך - כשיהיה בקרבך קדוש. ועוד מקרבך, שהשי"ת יחדש לנו רועה נאמן שיהיה לו רחמנות, וזהו מקרבך כמאמר הכתוב (ירמיה לא, יט) על כן המו מעי לו רחם. מאחיך כמוני, בחינת משה סוד הדעת (זח"ב רכא.). אליו תשמעון, להצדיק כזה תתאספו, לשון וישמע שאול (שמ"א טו, ד):

והורידו את העגלה אל נחל איתן וכו' כפר לעמך ישראל וכו' (כא, ד-ח). ופירש רש"י וכפר, הכהנים אומרים. ולכאורה קשה מה בעי רש"י בזה. ונ"ל על פי מה דאיתא בגמרא (מכות יא.) האי אריה דאכליה לאינש תוך תלתי פרסא ממקום ריב"ל לא אתא אליהו לגביה, ומפני מה לא אתי לגביה, כי הוא הצדיק שבדור היה לו להשגיח שלא יאונה זאת בימיו, ולזה לא אתי אליהו - כי הדבר הזה הוא מחטא העגל, ואליהו הוא כהן, ושבט לוי לא פגמו בחטא העגל.

וזפ"ה והורידו את העגלה א"ל נ"חל א"יתן, הר"ת בגימטריא אליהו, וזה וידינו לא שפכו את הדם הזה, היינו שגם שאנחנו לא שפכ[נ]ו הדם הזה בידים ממש אבל מ"מ עינינו לא ראו להשגיח שלא יאונה זאת בימינו. וזה שפירש רש"י כפר הכהנים אומרים, ויבוא זכאי ויכפר (יומא מג:), כי הכהנים לא פגמו בזה כלום, ודו"ק:

כי תצא

כי תצא למלחמה על אויביך (כא, י). ונקדים לפרש הגמרא (חגיגה יב:) כל הלומד תורה בלילה חוט של חסד משוך עליו ביום שנאמר וכו'. ולכאורה תיבת חוט הוא שפת יתר, והול"ל חסדים משוך עליו. ויבואר על פי מה שפירש **כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה**

מלובלין פירוש הפסוק (ישעיה נ, י) אשר הלך חשכים ואין נוגה לו, דהיינו שהלך החשכות והשפלות מאתו, ואעפי"כ ואין נוגה לו לעצמו, ודומה לו שלא פעל ועשה מאומה עדיין וצריך להתחיל מחדש. וזה ג"כ פירוש הגמרא, כל הלומד תורה - דהיינו שלומד תורה לשמה, ואעפי"כ הוא דומה בעיניו ללילה שאין מאיר לעצמו כי לא עשה עדיין מאומה, ומי שהולך בד"ז זוכה שמיחד כל העולמים עד א"ס ב"ה, וזה חוט של חסד, כי כמו שהחוט הוא מחבר שני דברים נפרדים כמו כן הוא מיחד כל העולמים.

וז"פ כי תצא למלחמה על אויביך, דהיינו שתתקן עצמך ויתפעל שיתיחדו עמך כל העולמות, כי אתה תהיה הגורם לזה, וזהו תצא, צא רומז ליחוד הוי"ה א"ד, למלחמה על אויביך - וברוכים הצדיקים שמהפכים מדת הדין למדת הרחמים (ע' בר"ר עג, ג), דהיינו שעושים צירופים קדושים כפי ראות עיניהם לטובת ישראל, ותעשה מתיבת מלחמה צירוף אחר - לחם מה, דהיינו שתמשיך שפע ופרנסה לישראל ממקור עליון, ולחם מורה על המזל כידוע, ומה רומז לשפע ופרנסה כי במן כתיב (שמות טז, טו) כי לא ידעו מה הוא. על אויביך, וצריך אתה ליתן להם ג"כ מתמצית השפע בסוד (רות ב, יד) וטבלת פתך בחומץ (ז"ח רות פו:). ונתנו ה' אלהיך בידיך ושבית שביו, ותוכל להעלות כל הניצוצות הקדושות:

גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך וכו' (כב, יב). דהנה כתיב (תהלים לד, י) יראו את ה' קדושיו, ונ"ל בדרך פשוט, שהפסוק מרמז לנו בזה, הגם שאדם הוא צדיק והוא במדריגה גדולה צריך לזכור תמיד במדריגה תחתונה בלי לעזוב אותה ח"ו, כי זה עיקר ויסוד, וז"פ יראו את ה' קדושיו - הגם מי שהוא בבחינת קודש רומז על חכמה (זח"ב קמה:), אעפי"כ צריך לזכור תמיד במדריגה תחתונה היינו יראה שהיא רק שער ופתח ליכנס בה (זח"א ז:).

עוד פירוש יראו את ה' קדושיו, כי יש בני אדם גדולים במעלה ואינם מתיראים מפני הת"ח שבדור, אבל זה עיקר ויסוד ועזר גדול לעבודת הבורא להמשיך ע"ע יראה מהת"ח, וז"פ יראו את ה' קדושיו - מי שהוא בבחי' קדושיו וכנ"ל, אעפי"כ צריך ליריאיו מהת"ח שזה מרומז בתיבת א"ת ה', כאשר דרשו חז"ל (פסחים כב:) את ה' אלהיך תירא (דברים ו, יג) לרבות ת"ח.

עוד לאלהי מילין, דהנה העיקר עבדותינו לתקן מיעוט הירח ולהיות שני מאורות הגדולים שניהם שווים, וליחד עולמים התחתונים עם עולמות העליונים. וז"פ יראו את ה' קדושיו - דהיינו להמשיך מחכמה עילאה שנק' קודש עד סופי דכל דרגין דנקרא יראה, וז"פ ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא, י). וזפ"ה (דברים לב, כט) לו חכמו

ישכילו זאת, דהיינו להמשיך מחכמה עליונה דרך ששה קצוות עד מדריגה התחתונה שנק' זאת (זח"א י.).

וז"פ גדילים, לשון גדול, דהיינו שתיחד ותקשר עולמות התחתונים עם עולמות העליונים. תעשה לך, תראה שיהיה לך בחינה זו, שתעשה לך נתיבות בכל ענינים שלך שתעשה כנ"ל. וגם גדילים לשון גדולות, שעיקר עבדות שלך יהיה לתקן שיהי' שני מאורות הגדולים. עוד גדילים, דהיינו שהעבדות שלך יהיה להמשיך מתרין מזלין קדישין שנק' נוצר ונקה, וזה גדילים, לשון גדולים, אעפ"י שנקרא מז"ע מז"ת אעפי"כ הם למעלה באחדות גמור. על ארבע כנפות כסותך, שתקח עמך ותצרף עמך כל ישראל, וזה סוד הציצית שהם בסוף הבגד, כאשר פי' כבר. אשר תכסה בה, תוכל להמשיך מאור עליון שנקרא אשר אותיות ראש, וז"ס אהיה אשר אהיה (שמות ג, יד). תכסה בה, ועוד תמשיך מחילה וסליחה מעולם הנסתר:

מוצא שפתיך תשמור וכו' (כג, כד). דהנה כתיב (מלאכי ג, י) והריקותי לכם ברכה עד בלי די, ואיתא בגמרא (תענית ט.) עד שיבלו שפתותיהם מלומר די. ונ"ל דאיתא בזוה"ק (ע' ח"ב קסא.) בי אסתכל הקב"ה וברא עלמא, בי מסתכלין צדיקייא ומקיימי עלמא, היינו שהצדיקים שממשיכים שפע בכל העולמים ע"י מעשיהם הטובים ממשיכים ג"כ לזה העולם, וזה כוונת הזוהר בי מסתכלין צדיקייא ומקיימי עלמא, דהיינו ע"י מעשיהם הטובים מקיימי עלמא וממשיכי' ג"כ השפע לתמכי אורייתא נק' תרין שפוון, וז"פ הגמרא שיבלו שפתותיהם מלומר די, כי כשם שמצוה ליתן הודיה להשי"ת שהוא מקור הברכות כמו כן מצוה לשמ(ו)ח את הצדיק בהשפע הבאה לאדם ע"י, וז"פ עד שיבלו שפתותיהם - דהיינו תמכי אורייתא שנק' שפוון.

וצריך לזה התבוננות גדול שלא להמשיך למי שיתגאה בעושרו ח"ו רק לזה שיעשה רצון הבורא בהשפע הבאה אליו מאתו ית"ש, וזפ"ה מוצא שפתיך תשמור, דהיינו מה שאתה ממשיך שפע מהמוצא ממקור הברכות, שפתיך - שנקרא תמכי אורייתא, תשמור - תראה לשמור השפע שתלך לתמכי אורייתא שיעשו רצון הבורא ב"ה עם השפע שיבוא אליהם.

ובענין זה יש שני בחינות, דהיינו כשהצדיק הוא בהתרוממות דהיינו למעלה מהזמן, יוכל הצדיק להעלות את נשמות ישראל ולהמשיך שפע אליהם, וא"צ לדקדק אחריהם כל כך. ובחינה ב', כשהצדיק אינו במדריגה כל כך ח"ו, אז צריך לדקדק. וז"פ ועשית כאשר נדרת לה' אלהיך, דהיינו שהצדיק מחויב לעשות את שלו ולהמשיך שפע על כולם, ואימתי כאשר נדרת לה' אלהיך - כשהוא בבחינת נדר, והנודר נודר בחיי המלך (ספרי מטות א), דהיינו שהוא בבחינת למעלה מהזמן. אבל נדבה, הרי זו (קינים פ"א

מ"א), שהוא בבחינת כנ"ל שזכרנו, כאשר דברת בפיך - אז צריך הצדיק לפרוט שתלך השפע למי שיעשה רצון הבורא:

כי תבא בכרם רעך וכו' (כג, כה). ונ"ל דאיתא בגמרא (ברכות ו:) על פסוק (תהלים יב, ט) כרום זולת לבני אדם, אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהם. וי"ל היאך נשוה זאת להגמרא לקרות אותנו שח"ו אנחנו מזלזלי' בתפלה. ונ"ל, כי האמת שמה שנחסר ח"ו בזה העולם הוא רק רשימה בעלמא מה שנחסר בעולמות העליונים, אבל שם יש בבחיניות גדול, ומה שנחסר ח"ו איזה דבר לאדם הוא בשביל שנחסר למעלה, וכשנשלם החסרון למעלה ממילא מתוקן הכל לעולם העשיה. וז"פ הגמרא אלו דברים שעומדים ברומו של עולם, דהיינו שהחסרון הוא למעלה בעולמות העליונים, בשביל זה בני אדם מזלזלים בהם - נעשה מזולזלים ויש להם חסרון, וכשיתוקן מלמעלה ממילא יושלם החסרון ג"כ לבני אדם.

וזפ"ה כי תבוא בכרם רעיך, כרם רומז על תפלה לשון כרום זולת, ותבא לשון יחוד, דהיינו שתיחד עצמך ותפשוט עצמך מהגשמיות בעת התפלה. ואכלת ענבים, תשיג השפע מיין המשומר, מהטיפים היורדים מגן עדן עליון לגן עדן התחתון. כנפשך, לתקן נפשך. שבעך, ואח"כ ממילא לזה העולם ויהיה שובע בעולם.

והצדיק הממשיך שפע צריך להמשיך לכולם בלי לדקדק אחריהם, וז"פ המשנה (כלים פ"ל מ"ד) אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה, וכלים נקראים בני אדם, פירושו כנ"ל - אעפ"י שנכנסים בטומאה, ידמה להצדיק שאינם ראוים להשפיע, אעפי"כ ויצאת בטהרה - יצאו בטהרה, וצריך להמשיך שפע אליהם. וז"פ ואל כליך לא תתן, שלא תתן שפע להכלים שלך לבד, למי שידמה בעיניך שראוי להשפע, רק להמשיך שפע על כל ישראל:

כי תבוא בקמת רעך וכו' (כג, כו). דהנה משיח צדקינו נקרא בר נפלי (סנהדרין צו:), וצריך האדם לפעול זאת במעשיו להקימו עד שיעור קומה עליונה. וזפ"ה כי תבוא בקמת רעיך, דהיינו שהיחוד שלך יהיו בקמת רעיך - ושמשיח יהיו בקומה שלימה ולא יהיה ח"ו בסוד נפילה. וקטפת מלילות בידך, מזה העבדות תוכל להשיג העריבות ומתיקות, וז"ס נפילה, כאשר פירש **כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה מלובלין** על פסוק לערב ימולל ויבש (תהלים צ, ו), דהיינו לערב נקרא נפילה, ימולל - יבוא לך מתיקות. וחרמש לא תניף על קמת רעיך, תראה להבריח הדינים והקליפות שלא יאחזו בהקדושה:

כי תבוא בקמת רעך כו' (כג, כו). ונקדים לפרש הפסוק (שמות טו, טז) בגדול זרועך ידמו כאבן, דהנה איתא (ע' ברכות לד:) במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גדולים

אין יכולין לעמוד, והפירוש הוא כך, כי אנו רואין במלכותא דארעא ומי שיש לו משפט בלתי יאות להגיע מיד עדי המלך, זולת מי שלא יוכל להשיג חפצו בעונו השריד אשר תחת המלך, והנה הצ"ג בכ"מ בואו אין פוצה פה ומצפצף חלילה נגדו, ובלתו יוכל הגיע עדי המלך עצמו, לא כן הבעל תשובה אשר נסתם בעדו כל הדלתות והשערים ורק אל ה' נקרא מבטן שאול ויעננו.

וז"פ בגדול זרועך, כי כאשר השי"ת פושט יד לבעל תשובה, כביכול צריך להגדיל הזרוע עד מקומו הרחוק מגבול הקדושה. ידמו כאבן, אז נסתמין כל הקטרוגים מהאיש הנ"ל, וידמו כאבן.

וידוע כי ממיעוט הירח בא חטא ישראל, ע"י שנפלו ממדריגתם, ובזה נובן מה שהמליץ משה עבור ישראל ואמר (שמות לב, לא) אנא חטא העם הזה חטאה גדולה. אשר לכאורה יפלא, וכי דרך הממליץ להזכיר חטא ועון ח"ו. אולם יובן, כי אנ"א בגימטריא ב"ן, שהוא סוד הירח, וזה המליץ בעדם - שממיעוט הירח בא להם חטא הגדול, ועי"ז סר מהם פשעם והעלה נפשם.

וזאת מוטל על כל צדיק להעלות נפשות ישראל ולהגביה קומתם בלי דוחק. וז"פ כי תבוא, לשון ביאה וחיבה, ר"ל שתרומם קומתם ע"י אהבה, וזה בקמת רעך.

וקטפת מלילות בידך, שמעתי בשם **אדמו"ר הצדיק הקדוש מוה' אלימלך זצוק"ל**, ר"ל הגם מי שנתפס ח"ו תחת יד לילית הרשעה, עמוס על הצדיק לקחת אותו משם, וזה וקטפת מלילות בידך. וחרמש הוא דין כמו שתרגום בלי זוונא, לא תניף על קמת רעך חלילה לא תניח מדת הדין עליהם כלל רק רחמים גדולים תמיד וחיים ושלום על ישראל אמן כן יהי רצון:

לא תחסום שור בדישו (כה, ד). בהקדם פירוש הפסוק (ויקרא כו, ה) והשיג לכם דיש את בציר, דהאדם שהוא שפל ואין מורה על תיבות בציר, יוכל להשיג שפע ממקור הברכות, וזהו והשיג לכם דיש אותיות שד"י, שדי בברכותיו (רש"י בראשית כח ג). ומי יוכל להשיג זאת השפע, בציר - מי שהוא שפל ואין בעיניו וכנ"ל. ובציר ישיג את זרע, עוד זאת יוכל להשיג שבני ישראל יפרו וירבו ולא יהי' עקר ועקרה בבני ישראל.

וזפ"ה לא תחסום שור בדישו, דהצדיק נקרא שור, שמשים עצמו כשור לעול, והצדיק הזה אין לו פנאי לעסוק בפרנסתו כי הוא דבוק בהתורה ובהעבודה, וז"פ לא תחסום שור - שלא יוחסם ויוסגר להצדיק שנקרא שור, בדישו - שממשיך שפע ממקור הברכות, ומהראוי שגם אליו לא יוגרע ויבוא לו פרנסה בריוח:

עוד נ"ל, כי משיח בן יוסף נקרא שור (זח"ב קכ.), והוא סובל בשבילינו יסורים גדולים כדכתיב (ישעיה נג, ה) בחבורתו נרפא לנו, וצריכים אנחנו לפעול במעשינו להתירו ולהקימו. וזפ"ה לא תחסום שור בדישו, שהוא עתה בדישה בשבילנו, שלא יהיה עוד מחוסם, ויבוא הגאולה במהרה בימינו אמן:

כי תבוא

והיה כי תבוא אל הארץ וכו' (כו, א). ונקדים לפרש המשנה (ר"ה פ"א מ"א) בא' בתשרי ראש השנה לשנים. דאיתא בסה"ק (עמק המלך ש' שעשועי המלך פ' א-ג) כשעלה ברצונו הפשוט לברוא העולם להיטיב לברואיו לא היה יכול להיות גילוי העולם מחמת התפשטות אור א"ס ב"ה, והוצרך להיות צימצום אור, וזה נקרא שעשועי דמלכא, וזה סוד (משלי ח, ל) ואהיה שעשועים יום יום. והנה בתשרי נברא העולם (ר"ה י:), וכשנברא האדם קדמאה היה אז ה' מלא עולם מלא כדאיתא בזוהר. וז"פ בא' בתשרי, רומז למדת החסד, כי עלה ברצונו לברוא העולם במדת הדין ואח"כ שותף מדת הרחמים, וזה ה' אלהים. וזה באחד בתשרי, להמשיך מדת החסד להתחלת השנה ועי"ז ממילא יתנהג כן כל השנה כולה, ואחד רומז לחסד כי אחד היה אברהם (יחזקאל לג, כד) שורש החסדים, ראש השנה לשנים, ונק' ראש השנה, כי תיקון חודש תשרי הוא תיקוני גלגולתא (פע"ח ש' ר"ה פ"ד) ולזה נקרא ראש. ובזה פירשנו הגמרא (ע' ר"ה יח.) דרשו ה' בהמצאו (ישעיה נה, ו) אימתי, בעשרת ימי תשובה. וקשה, למה מתפללין כל השנה, רק הפירוש הוא כך שצריך האדם להתפלל באלו הימים שמה שיתפלל בכל השנה יענו אותו מן השמים. וזה סוד ראש השנה שנקרא ראש, כי מהגלגולת הולכין טיפין להמוח ולכל שיעור קומה, וזה בעולם ובשנה ובנפש, עיין **בסידור האר"י זלה"ה**, והנה כשתמשיך חסדים בר"ה (אם) [אז] ממילא יתנהג כן בכל השנה כולה.

ראש השנה לשנים - אפילו למי שחטא נגדו ית"ש, וזו רומז לשנים, כמו אם יהיו חטאיכם כשנים (ישעיה א, יח), אעפ"כ כשחוזר בתשובה לפניו ית"ש זוכה שמשיג הארה מאור המקיף שרומז לראש השנה, וזהו ג"כ לשנים - שמשנה עצמו מרע לטוב.

וזפ"ה והיה כי תבוא אל הארץ, כי הוי"ה ב"ה יש לו י"ב צירופים, רומזים לי"ב חדשי השנה (פע"ח ש' הפורים פ"ו). והצירוף של חודש תשרי הוא והי"ה (משנ"ח מס' ליל ר"ה פ"א מ"א), ולזה והיה רומז לתשרי, דהיינו שתבוא בשמחה לראש השנה. אל הארץ, פירוש שיהיה לך רצון טוב לזה, והארץ הוא לשון רצון, וכמו כן פירש **כאדמו"ר מוהרי"י מלובלין זצלה"ה** פירוש הפסוק (שמות כג, כו) לא תהיה משכלה ועקרה בארצך, וכבר

הבאתי דברי קדשו אלו יע"ש. וזה אשר ה' אלהיך נותן לך, ג"כ כנ"ל, כי כשנברא האדם קדמאה היה ה' מלא עולם מלא, וזהו ה' אלהיך - השם מלא עולם מלא, וכנ"ל. עוד אשר ה' אלהיך נותן לך, על דרך שפירשנו (לקמן) בפסוק (כח, ח) יצו ה' אתך את הברכה באסמיך יעו"ש.

וירשתה וישבתה בה, דהיינו שנזכה לבחינת ירושה, כי עתה אין לנו כי אם עושר נכסי מחמת שאנחנו בבחינת נוקבא, ובת אין לה כי אם עישור נכסי (כתובות סח.), ולזה לא הי' לנו כי אם ז' עממים, אבל כשנזכה להשיג מאור המקיף ונהיה בבחינת דכר אז נהיה יורשים ונירש הכל, וזהו וירשתה וישבתה בה, ויהיה ישיבה והויה בעולם:

וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב (כז, ח). על פי מה דאיתא בגמרא (חגיגה יד:) שאמר רבי עקיבא כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים, נ"ל דהנה אנו רואים שהאדם בזה העולם רצונו לקבל תמיד, אבל העיקר לעורר בעצמו רחמנות וישתוקק על התרוממות השכינה ולאקמא מעפרא, ובזה שמעורר בעצמו כך הוא נותן מ"נ ומעורר בעצמו למעלה ג"כ רחמנות גדול, וכשאדם יהיה רצונו כנ"ל בודאי לא ישגיח על ענייניו וממילא יבוא לו הכל. ושמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י מלובלין זצלה"ה** פ"ה מעיו עשת שן מעולפת ספירים (שה"ש ה, יד), דהיינו מי שיש לו רחמנות גדול בלבו, ומעיו לשון רחמנות כמ"ש (ירמיה לא, יט) על כן המו מעי לו רחם כנ"ל, ויש לו רחמנות גדול כמו עשת שן, מעולפת ספירים - בזה מחליש כח הדינים שהם חזקים כספירים, מעולפת לשון עייפות וחלישות, וספירים רומז על דינים, כי ספיר הוא דבר הקשה שאינו נדחה מברזל (קדושין ל: תוד"ה אם ברזל, מדרש תהלים מזמור פז), עכ"ד. וז"פ הגמרא כשתגיעו לאבני שיש טהור, דהיינו שיהיה בלבבכם רחמנות גדול על גלות השכינה לאקמא מעפרא, וזהו אבני שיש, לשון עשת שן, אל תאמרו מים מים - אם כוונתכם לזה הנ"ל שוב לא תאמרו מים מים, לא תצטרכו להתפלל על איזה דבר שפע וכנ"ל, כי ממילא יבוא לכם הכלי.

עוד נ"ל כי אנחנו בני ישראל נקראים באר מים חיים (זח"ג רסו.), והאומות נקראים מים הזדונים (ע' זח"ג רמו:), וכ"ז בעולם הזמן ושבחי' ימין ושמאל, אבל למעלה מהזמן אין שם שום רע כלל וימין ושמאל, ר"ק נקרא רחמי גו רחמי. וז"פ כשתגיעו לאבני שיש טהור, מורה על ליבון העליון. אל תאמרו מים מים - וכשתהיו מקושרים בבחי' הנ"ל אל תאמרו מים מים, כי אין שם התחלקות מים.

וזפ"ה וכתבת על האבנים, כי כתיבה מרומז על שערות, סוד אישא אוכמא על גבי אישא חיורא (זח"ג צט:), וצריך להעלות סוד הכתיבה עד החיורתא כי שם אין שום רע ושום

קטרוג, וזהו וכתבת - הכתיבה של ישראל יהיה על האבנים, אבני שיש טהור. את כל דברי התורה הזאת באר היטב, ושם אין שום קטרוג ויברר הקב"ה זכותן של ישראל והיאך קיימו את התורה הזאת באר היטיב:

ויצו משה את העם ביום ההוא לאמר (כז, יא). בהקדם פירוש הפסוק (בראשית טו, ו) והאמין בה' וכו', וכבר פירשנו דהיינו שאברהם אבינו ע"ה פעל בעבודתו שהמשיך ונטע אמונת אלהי עולם גם לדורותיו הבאים. וזפ"ה ויצו משה את העם ביום ההוא לאמר, דהיינו שצוה לעם שיקבע אמונתו ית"ש בלבבם ולא ידאגו כלל, ומה שביום ההוא לאמר, ולא ידאגו לצורך מחר ויבטחו בו ית"ש:

עוד נ"ל, שמשה רבינו ע"ה הי' תשוקתו לדבק את ישראל ולקשרם שיהי' כל המשכתם מלמעלה מהזמן מעולם הנסתר ולא משום טבע ח"ו, וזפ"ה ויצו לשון חיבור, שחיבר את העם וקשרם. ביום ההוא לאמר - שיהי' המשכתם מבחינת הוא מורה על עולם הנסתר בסוד ועבד הלוי הוא (זח"ב קיד. עה"פ במדבר יח כג), ודו"ק:

ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך (כח, ב). ונ"ל למה כפל הלשון ובאו עליך כו' והשיגוך. ונ"ל דהנה כתיב (ישעיה יט, א) הנה ה' רוכב על עב קל, וכבר פירשנו זה, דהיינו שהשי"ת ב"ה משרה שכינתו ית"ש על אדם שהוא קל להמשיך חסדים בעולם ורצונו להשפיע טוב לישראל, ומי שהוא בבחינה זו שהוא קל להמשיך חסדים בעולם, יכול להמשיך חסדים ממקור הברכות בששה קצוות, ואח"כ לעולם המעשה.

וזפ"ה ובאו עליך כל הברכות, יוכל לשון כלילת יופי, דהיינו שתמשיך השפעה לעולם מכתר עליון. אלה נק' ו"ק כדאיתא בזוה"ק (ע' זח"א רמז.) ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ (שמות כ, יא) אית ששת ימים לעילא נק' ו"ק כידוע, ואית ששת ימים לתתא, העולם שאנו בו, ויום השביעי קודש לה', וזהו ובאו עליך כל הברכות האלה, שיבואו לך ברכות ממקור עליון מכתר עילאה, האלה עד הו"ק שנקרא אלה, והשיגוך - ואח"כ תבוא עליך:

ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה (כח, ו). נ"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים (זח"ג ז:), כי צריך האדם ליתן שפע למעלה ע"י עבודתו, וז"פ ברוך אתה בעיר - שאתה תהיה ברוך, שתתן שפע למלאכים הק', וזה בעיר, לשון עיר וקדיש (דניאל ד, י).

עוד הורה הפסוק שצריך האדם להיות בהתלהבות בעת התפלה או בברכו איזה ברכה, וז"פ ברוך אתה בעיר, לשון ער. וברוך אתה בשדה, פירוש ע"י עבודתיך הקדושה תעשה נייחא להשכינה כביכול, בשדה רומז להשכינה.

ברוך אתה בבואך, רומז לראש השנה, דהיינו שתמשיך שפע וברכה תיכף בהתחלת השנה, ועי"ז ברוך אתה בצאתיך - יושפע לך שפע בכל השנה כולה:

יצו ה' אתך את הברכה באסמיך וכו' (כח, ח). נ"ל דאיתא בגמרא (תענית ד.) ת"ח אורייתא קא מרתחי' ליה, וברוכים הצדיקים שמהפכים מדת הדין למדת הרחמים (ע' בר"ר עג, ג) וממתיקים כל הדינים. וזפ"ה יצו ה' אתך את הברכה, ואתך הוא לשון גבורות כמו איתי[ם] (ישעיה ב, ד), דהיינו הגבורות שלך תעלה ותמתיקם לעשות מהם ברכה. וז"פ (תהלים לד, ד) גדלו לה' אתי וכו', כי הוי' ב"ה מורה על רחמים (זח"א רנא:) - דהיינו לגדל ולשלב הוי"ה ב"ה בתוך הדינים ויומתקו כל הדינים, וגדלו הוא לשון שילוב, ואתי רומז לגבורות כנ"ל, ועי"ז שיומתקו כל הדינים ונרוממה שמו יחדיו - כי יבוא עלינו כל הטוב ונרומם ונשבח לאלהינו.

ומה שמהצורך לגבורות על שונאי ישראל אין אתה צריך לעשות פעולה לזה, כי ממילא בזה הפעם שתלך שפע לישראל בזה הפעם ילכו הגבורות לשונאי ישראל, וכמו דכתיב (שמות טו, ו) ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב, ופירש **רש"י** אותו הימין שנאדרי בכח אותו הימין עצמו תרעץ ותשבור האויב, וזהו באסמיך - שהם הכל באוצר אחד הטובות לישראל וכנגדו לשונאי ישראל פחדים וגבורות. ועוד בתיבת באסמיך, רומז לשני מלאכים הק' הנוטרים את ישראל, מיכאל אפטרופסי' של ישראל (ז"ח לך לך כ"ה ע"ג) וסנד"ל.

ובכל משלח ידיך, אם תעשה כנ"ל דהיינו שאתה תמשיך רק טוב לעולם, תזכה שתוכל להמשיך מי"ג מדות מהדיקנא קדישא, וזהו ובכל משלח ידיך, כי שלח בגימטריא י"ג הויות קדושות.

אשר ה' אלהיך נותן לך, כי הקב"ה גוזר והצדיק מבטל (מו"ק טז:), הצדיק גוזר והקב"ה מקיים (ע' תענית כג.), וזהו אשר ה' אלהיך - פירוש כוחו כביכול יתן לך לפעול כל הטובות וישועות ונחמות על ישראל:

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כח, י). ולכאורה יפלא, כי ההשגה הזאת לראות שם הוי"ה ב"ה על איש ישראל יקר הוא מאוד, ונמצאת השגה זאת אצל יחידי סגולה, ומאין יהיה לאומות העולם השגה זאת שיראו שם הוי"ה ב"ה על ישראל. ונראה שזה הוא כוונות בעלי הגמרא, ולזה פירשו (ברכות ו.) אלו תפילין שבראש:

עוד לאלהי מילין, נ"ל דהנה האדם המתקן שיעור קומתו עליון עד שיעור קומת כביכול ומשלים עצמו לקונו, זה האיש נותן כח ושפע למעלה בכל העולמות, ומתמצית נזונים ג"כ האחוריים בסוד הקרבן שהי' נותן חיות ושפע בכל העולמות ועשן הקטורת הי' נוטה

לצד צפון כדי ליתן מתמצית להאחוריים, וז"ס (רות ב, יד) וטבלת פתך בחומץ (ע' ז"ח רות פו:), ומזה האיש יריאים כל העולמות וכל שבעים שרי מעלה כי הוא המשפיע להם ועל ידו הם ניזונים, וידוע (זח"א מו:) שאומות העולם יש להם למעלה שבעים שרים, כל אחד נותן כח ושפע לאומתו, וכאשר השבעים שרים של מעלה יריאים עצמם מהאדם השלם הנ"ל מפחידים ג"כ לאומתם שיריאים עצמם ג"כ ממנו, וזפ"ה וראו כל עמי הארץ, דהיינו הכוללות של עמי הארץ, רומז לשבעים שרי מעלה וכנ"ל, ויראו ממך - שממילא יראו ממך האומות העולם, ולפי"ז הכל ניחא בסייעתא דשמיא:

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כח, י). נ"ל בהקדם הפסוק (תהלים קל, ד) כי עמך הסליחה למען תורא, ושמעתי פירוש הפסוק זה **מכאדמו"ר מוהרי"י מלובלין זצללה"ה**, דהנה האדם מחויב להיות ירא שמים לאמיתו, אבל האיך יוכל להיות ועדיין יש לו מסך המבדיל בינו לבין קונו, וצריך הקב"ה למחול ולסלוח על כל עונותיו ואז יכול להיות ירא שמים באמת, וזהו כי עמך הסליחה כדי למען תורא, שנוכל להיות יראי השם באמת, עכ"ד פח"ח.

עוד נ"ל, דאיתא בגמרא (ברכות ו.) דהקב"ה מניח תפילין ומוכח מקרא יעו"ש, ומפרש בגמרא מה כתיב בהו בתפילין של הקב"ה, ומפרש הגמרא הפסוקים (שמ"ב ז, כג) מי כעמך ישראל גוי אחד, ועוד אחרים יעו"ש. ואם בא המקטרג להסטין על ישראל ח"ו, אזי רצונו לפסול התפילין של הקב"ה שכתיב בהם מי כעמך ישראל, אבל מה עושה השי"ת אז מוחל וסולח לנו והתפילין שלו כשירים. ואיתא בגמרא (ברכות שם) וראו כל עמי וכו' ואמר רבי אלעזר אלו תפילין שבראש. וזפ"ה כי עמך הסליחה, שתמחל ותסלח לנו, בשביל למען תורא - שיהי' התפילין כשרים להשי"ת ויראו ממך. וזה ג"כ פירוש הפסוק הנ"ל ודו"ק.

וזפ"ה ושמחת בכל הטוב (דברים כו, יא), דהנה כאשר השי"ת סולח ומוחל לעונותינו אז נעשים מזדונות זכיות. ובזה פירשנו לישב מה דאיתא בגמרא (יומא פו:) השב מאהבה זדונות נעשים לו כזכיות, והשב מיראה זדונות נעשו לו כשגגות, **ובמשנת חסידים** (מס' התשובה פ"ד מ"ח) איתא כשאדם עושה עבירה ח"ו לתיאבון ועושה תשובה, זדונות נעשים לו כזכיות, ועל עבירה להכעיס זדונות נעשים לשגגות. וקשה האיך יפרש הגמרא. **ונ"ל** שהוא מפרש כך, כאן השב מאהבה, דהיינו שעושה תשובה על עבירה שהיתה מאהבה, דהיינו לתיאבון, אז זדונות נעשים לזכיות. וכאן מיראה, דהיינו שעושה תשובה על עבירה שעשה להכעיס, כי כעס הוא ענף מיראה, אז זדונות נעשים לשגגות, וצריך התשובה להיות מאהבה ואז יוכל ג"כ לעשות מזדונות כזכיות, וזה החילוק - כי על

עבירה לתיאבון הגם שתשובתו הוא מיראה מ"מ זדונות נעשו זכיות, אבל עבירה להכעיס צריכה תשובה להיות מאהבה.

נחזור לענינינו, כאשר השי"ת מוחל וסולח לנו אז המסכים המבדילים נופלים ונשברים וממילא יתגלה הטוב לישראל, כי הטובות הולכים תמיד מאתו ית"ש רק שהקליפות מונעים, וכאשר השי"ת מוחל וסולח לעמו ישראל, ולהקליפות יש להם ירידה, ממילא יתגלה הטוב לישראל, וזפ"ה ושמחת בכל הטוב - שיבוא לך טוב שתשמח בהם, הגם שהכל טובות מאתו ית"ש מ"מ הם מתלבשים, אבל ע"י כנ"ל יבוא הטוב לנו מה שנשמח בהם, וז"פ (ברכת אבות) גומל חסדים טובים, ודו"ק:

נצבים

אתם נצבים היום וכו' (כט, ט). נ"ל דאיתא בזוה"ק דהאדם יוכל להשיג גדולה וממשלה ע"י עובדין טבין שעושה להשי"ת, ומה שמשיג ע"י התורה הוא גדולה יותר מכולם, וז"פ המשנה (פאה פ"א מ"א) ותלמוד תורה כנגד כולם, וזהו ג"כ פ"ה (בראשית י, י) ותהי ראשית ממלכתו בבל - ראשית של המלוכה בבל, ע"י תלמוד בבלי. וארך - ועוד זוכה שמשיג חיים ארוכים. עוד וארך, לשון ארוכה, שזוכה להמשיך רפואה בעולם. ועוד יכול להמשיך רחמים בעולם מיום שכולו ארוך, ובזה נרמז ג"כ ראש השנה שנקרא ב' ראשית, והם יומא אריכתא וזוכה להמשיך אור עליון מאא"נ.

ואכד, כאשר פירשנו כבר על פסוק (בראשית כד, מה) וכדה על שכמה, בצירוף הפסוק (ישעיה מ, יב) וכל בשליש עפר הארץ, יע"ש. עוד ואכד, זוכה ליחוד ק"ש שהם כ"ה אתוון.

וצריך האדם לראות שגדולתו ושמחתו יהי' בזה שיתרומם מלכותו ית"ש, וז"פ אתם נצבים היום כולכם, נצבים לשון נציב מלך (ע' מל"א כב, מח), דהיינו שאתם בני מלאכים, ותזכו להמשיך מעילא לתתא מלכותו ית"ש על כל העולם ותהיו נקראים בני מלאכים. היום, נקרא ראש השנה, כי בראש השנה ניכר מלכותו ית"ש עלינו.

ראשיכם, הם ראשי הדור. שבטיכם, הם המשגיחים על הדור, לשון שיבוטא רומז על עינא פקיחא, על כולם יופיע מלכותו ית"ש. זקניכם, תזכו להמשיך רחמים גדולים מי"ג מדות [ש]נק' דיקנא קדישא שנק' ימי קדם (זח"ג קלד:). ושוטריכם, שיהיה לכם כח להכניע שונאים ויהיה אימתכם עליהם אשר אינם רוצים ברצונו ית"ש. כל איש ישראל, כל נקרא יעקב כמ"ש (בראשית לג, יא) יש לי כל, גם כל לשון כלילא, דהיינו להמליך שמו ית"ש עלינו בבחינת יעקב שהוא רחמים (זח"א פז:) וצורתו חקוקה בכסא הכבוד

(חולין צא:, בר"ר פב ב, אותיות דר"ע אות ס), וזה שאנו אומרים אל מלך יושב על כסא רחמים.

טפכם, עוד תזכו לגדל בניכם ובנותיכם. עוד טפכם, שמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י מלובלין זצלה"ה** שתזכו לנבואה לשון תיטוף מלתי (איוב כט כב, ע' רש"י). עוד טפכם, לשון טיפים, דאיתא בסה"ק (זח"א קכה.) שבכל יום הולכין טיפין קדישין מגן עדן עליון, תזכו לזו השפע שתלך לכם בלי מסך ומבדיל. עוד פירוש טפכם, על פי מה שפירש **כאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה** אם יהיה נדחך בקצה השמים (דברים ל, ד), דהיינו שאפילו חטא האדם ופגם בברית שנקרא קצה השמים, משם יקבצך ה' אלהיך, עכ"ד. וז"פ טפכם, לשון טיפים ההולכים מאדם לבטלה ח"ו, תזכו לתקן הכל ותעשו מזדונות זכיות.

נשיכם, אפילו מי שהוא בבחינת נוקבא, אעפי"כ יוכל להשיג כל הנ"ל. וגרך אשר בקרב מחנך, מי שהוא משתתף עצמו בצער השכינה נקרא גר, כי השכינה ג"כ אינה במקומה, והשכינה נק' מחנה, וזהו וגרך אשר בקרב מחנך. מחוטב עציך, מי שעושה לך חטיבה שנותן לך עצה לעבדות השי"ת, עד שואב מימ[י]ך - עד שתזכה לשאוב ולהמשיך מעינות החכמה:

אתם נצבים היום כולכם וכו' (כט, ט). ונקדים לפרש הפסוק (מיכה ז, כ) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, ואיתא **בתיקוני זוהר** (תיקון ה' יט.) בראשית ב' ראשית, ניקודא בהיכלא. ונוכל לומר שמרומז על ב' ימים דראש השנה שכל אחד נקרא ראשית, וזהו ב' ראשית ניקודא בהיכלא, כי ביום הראשון התיקון הוא בפנימיות העולמות, וזהו רומז על ניקודא, וביום השני ניתקן בו חיצונ[י]ות העולמות, וזה רומז בהיכלא.

וכתיב (תהלים פא, ה) כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב, מ"מ יעקב דווקא, והתירנ[ו]ץ הוא, כי איתא (סנהדרין לו:) אין מושיבין בסנהדרין סריס ומי שאין לו בנים, כי אין להם צער גידול בנים, רק מושיבין בסנהדרין מי שמרגיש בצער גידול בנים, וזה משפט [ל]אלהי יעקב - שיש לו רחמנות מחמת שהיה לו צער גידול בנים (שבת פט:, איכ"ר פתיחה סי' כד, זח"א צז.) ולזה צורתו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד (סנהדרין צא:, בר"ר פב ב, אותיות דר"ע אות ס), של יעקב דווקא ג"כ כנ"ל, וזה ג"כ פ"ה שאמרה חנה (שמ"א א, טז) אל תתן את אמתך לפני בת בליעל, היינו האמת הבנין לא תתן לפני הבליעל שהוא אכזרי, רק משפטינו יהי' לפני אלהי יעקב שיש לו רחמנות.

וזפ"ה אתם נצבים היום, אתם הוא אותיות אמת, בחינת יעקב כמ"ש (מיכה ז, כ) תתן אמת ליעקב, דהיינו בבחינת יעקב לבוא לראש השנה להמשיך מלכותו עלינו, וזה נצבים רומז למלכות לשון נציב מלך (ע' מל"א כב, מח), היום נקרא ראש השנה:

עוד נ"ל אתם נצבים היום, רומז על מארי דרגלין (ת"ז ת' יח לב: - לג:) הם העומדין בתפילה, וכל העושין מצות ברגלין, וההולכים אצל צדיקים, שיהי' הכל באמת, וזהו אתם אותיות אמת וכנ"ל, וכשנעשה זאת נזכה שיהיה מטי רגלין ברגלין (זח"ב רנד:), ויושפע בחינת יחידה למשיח צדקינו במהרה בימינו, אמן:

עוד נ"ל, דהנה כתיב (ע' שופטים ג, כב) ויבוא הנצב אחרי הלהב, והנה התוה"ק הוא דבר נצחיי, ומה בא ללמדינו בזה. ונ"ל דאיתא בזוהר (ח"ג ערד:) יו"ד רישא דחרבא, תרין פיפיות תרין ההי"ן, וא"ו גופא דחרבא, וכתיב (תהלים קמט, ו) רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם, וקשה, הלא כתיב תולעת יעקב אין כוחו אלא בפה, רק רומז על הוי"ה ב"ה שהוא הכלי זיין שלנו שמשמרת אותנו. והנצב, הוא בית יד דחרבא, רומז על אדנותו ית"ש. וז"פ ויבוא הנצב אחרי הלהב, אבוא הוא לשון ביאה ויחוד, דהיינו שיהיו יחוד הוי"ה אדנ"י, וזה הנצב אחרי הלהב וכנ"ל.

וז"פ אתם נצבים היום כולכם לפני ה', דהיינו ע"י בחינת אמת, תתן אמת ליעקב (מיכה ז, כ) יתפעל שיהיו יחוד הוי"ה אדנ"י. וזה נצבים רומז על אדנותו ית"ש, היום לפני ה'.

ראשיכם, רומז לאור המקיף, דהיינו שנזכה להשיג הארה מבחינת כתר אור המקיף, כי כשאדם עומד להתפלל אם עמדתו היא באמת ותמים, אזי מעורר דוגמתו למעלה בחי' אדם שעומד ומבקש, וגבוה מעל גבוה שומר עד שמעורר מלכות א"ק. וז"פ שאמר שמואל הנביא (שמ"א א, יד) בואו ונלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה, דהיינו ע"י שבכח קדושתו היה מעורר המלוכה דא"ק, וזה הגלגל, (מהגילגולתא) [מהגולגולתא] שהוא החיות של כל העולמות, כי מבשרי אחזה אלהי כי המוח הוא החיות של כל שיעור קומה, ומהגלגולת נמשך טיפין להמוח.

עוד ראשיכם רומז לת"ח, וכאשר פירשנו הפסוק (בראשית י, י) ותהי ראשית ממלכתו בבל, דהיינו הראשית כל דבר של האדם שהוא יכול להשיג הוא ע"י תלמוד בבלי, וזה בבל רומז לתלמוד בבלי. וארך, ועוד זוכה שיוכל להמשיך מבחינת אריך אנפין. ועוד וארך, לשון רפואה כמו ארוכה.

נחזור לענין הנ"ל, שבטיכם, רומז לעינא פקיחא לשון שיבוטא, הוא דג שרומז לעינא פקיחא. כל איש ישראל, שכל הניצוצות של ישראל יתעלו ולא ידח ממנו נדח, כי העצמיות של ישראל הם בני אל חי רק השיעבוד מלכיות גורם, ובחטא יחמתני אמי (תהלים נא, ז), ועטיו של נחש הטיל זהומא (שבת קמו.), אבל מצד עצמותם הם זרע בירך ה'.

וכמו כן נוכל ללמוד זכות על אבינו אדם הראשון יציר כפו של הקדוש ברוך הוא, וכאשר

שמעתי אומרים בשם הרב מבארדיטשוב זצלה"ה שפירש הפסוק (במדבר יד, כ) ויאמר ה' סלחתי כדבריך, דהיינו שמשה רבינו ע"ה התחיל להמשיך מחילה סליחה וכפרה עבור ישראל ואמר בתפילתו (ע' פ' טו, דברים ט כח) פן יאמרו מצרים וכו', ואם לא אמר זאת משה רבינו ע"ה אלו דיבורים לא היו להם פתחון לזה, רק מחמת שמשה רבינו ע"ה אמר דבר זה עשה רושם בדיבורו ועי"ז היו המצרים אומרים כן, וז"ש הקב"ה סלחתי כדבריך, כמו מחמת דבריך, שאמרת זאת, היו המצרים אומרים כן, עכ"ד. והנה כשעלה ברצונו לברוא את האדם אמרו לפניו עתיד למחטי קמך (זח"א כה.), ובשביל זה עשו רושם וגרמו שחטא אדם הראשון, וזהו כל איש ישראל - שכולם יתעלו ויתקנו מקטנים ועד גדולים, אמן כן יהי רצון:

למען הקים אותך היום לו לעם וכו' (כט, יב). ונ"ל, כי הבעלי תפלות נק' למען כמ"ש (משלי טו, כג) שמחה לאיש במענה פיו, גם בעלי תוקעים נק' למען כנ"ל. וז"פ למען הקים אותך, בחינות אלו שנק' למען יהיו בשמחה ובהתרוממות עד שיעור קומה העליונה. ותיבת היום רומז לראש השנה וכנ"ל, כי הגם שכל השנה צריך לעבדות של שמחה אבל בראש השנה צריך יותר להיות בשמחה ולהמשיך הבורא ב"ה עלינו.

לו לעם, על פי ששמעתי **בשם הרב מוה' שמעון** שפירש רחם נא ה' אלהינו על ישראל עמך, היינו שנהיה עמך, ולא ישלטו זרים בנו רק אתה לבדך תמשול בנו. וזה ג"כ פירוש לו לעם, דהיינו לו לבד נהיה לעם, והוא יהיה לך לאלהים, בסוד ועבד הלוי, גם הוא רומז לעולם הנסתר ודו"ק:

הנסתרות לה' אלהינו וכו' (כט, כח). נ"ל כי העולם שאנו בו נקרא נסתרות, כי מבשרי אחזה אלהי, כמו שאדם מכוסה בלבושים והפרצוף הוא מגולה, כמו כן יש בעולמות העליונים, אותם שהם קרובים להמאציל הם בלי לבושי, אבל העולמות שהם בבחי' מטה צריכים ללבוש שלא יוכלו לינק מהשפע, ולכן נק' העוה"ז נסתרות. וזפ"ה הנסתרות לה' אלהינו, וזה מתתא לעילא, דהיינו להעלות העולם התחתון ולקשר למעלה. והנגלות לנו, נגלות נקרא עולם העליונים, לנו - היינו מעילא לתתא יבוא רחמים גדולים עלינו. לעשות את כל דברי התורה הזאת, כדי שנוכל לקיים את התורה ולא יהיה לנו שום מסך המבדיל, וטוב עלינו ועל כל עמו ישראל אמן:

ושב ה' אלהיך את שבותך וכו' (ל, ג). נ"ל עפ"י מה ששמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה ששמע מרבו הרב האלהי מהר"א זצללה"ה** שבדורינו כולם נקראים ב"ת, והשי"ת ב"ה ברוב רחמיו מקבל אותנו בתשובה, אבל לאדם הוא מר בתחילת התשובה כי מתחלת עם יראה, אבל הקב"ה נותן אח"כ לאדם אהבה ושמחה שיהיה וגילו ברעדה

(תהלים ב, יא). וז"פ ושב ה' אלהיך את שבותך, התשובה שלך יהפוך השי"ת שיהיה באהבה ושמחה, וזהו ורחמיך. ושב וקבצך מכל העמים, ועל ידי זה נזכה במהרה לקיבוץ גליות, ודו"ק:

וילך

ויכתוב משה את התורה הזאת (לא, ט). דהעיקר עבדותינו ליחד כנסת ישראל עם דודה, ובזה היו רצון משה רבינו ע"ה דקשר את ישראל ולהיות דבוקים בו ית"ש ויהיו עבדות שלהם בהתרוממות, ושיהי' תמיד תשוקתם ליחד כנסת ישראל עם דודה כנ"ל. וזפ"ה ויכתוב משה, תמן כו' תמן בת, וזהו את התורה הזאת - ודבר זה פעל משה רבינו ע"ה והמשיך לישראל עד סוף כל הדורות ע"י התורה.

ויתנה אל הכהנים בני לוי, וקשה כפל הלשון כהנים בני לוי, הלא ידוע דמשבט לוי קאתו. ולפי דברינו הנ"ל מתורץ, דמשה רבינו ע"ה פעל והמשיך בכח קדושתו על ישראל שכל עבודתם יהי' תמיד בדרך יחוד, וזהו ויתנה - מסר דבר זה לצדיקים נקראים כהנים, ולאו דווקא שהם כהנים ממש, רק בני לוי, שהם הולכים תמיד בדביקות הבורא ב"ה ומיחדים ומקשרים הכל בעולמות העליונים. הנושאים את ארון ברית ה', הנושאים עליהם עולו של מקום ית"ש ומגרשים מעליהם כל המסכים כדי שיהיה בתוכם מקום פנוי לשרות שכינת קדושתו עליהם להשפיע מטובו ית"ש לישראל. ואל כל זקני ישראל, ועי"ז הנ"ל יוכל לעורר האבות הקדושים שהם נק' זקני ישראל:

ויצו משה את הלוים נושאי ארון ברית ה' לאמר (לא, כה). נ"ל דאיתא (סוטה לה.) ארון נושא את נושאיו, וכתיב (בראשית א, א) בראשית ברא אלהים את השמים וא"ת הארץ, א"ת ר"ת תמכי אורייתא, כי כשעלה ברצונו הפשוט לברוא העולם שיער כביכול שהעמדה יהיה ע"י תמכי אורייתא, והדבר הזה הוא בעולמות העליונים, ובעולם המעשה ג"כ, וזהו א"ת השמים וא"ת הארץ. והנה הכהנים היו נושאי הארון, ובירדן נשא הארון את נושאיו, כדי לגלות להם שאין צריך להם, שלא ידמו לומר שהם העיקר שנושאים אותו, והראה להם שנשא את נושאיו, ומ"מ היה צריך לנושאיו, רק כי כן יסד המלך. וכמו כן בעולם המעשה צריכים התמכי אורייתא לידע ולהבין שהם רק התומכים לאורייתא, ועיקר הוא התורה, לא כן אנשי סכל כאשר הם תומכים אומרים ידינו רמה.

וזה מרמז לנו הפסוק ויצו משה, שמשה רבינו ע"ה ציוה שהלוים יהיו נושאי הארון, שהלוים רומז לבעלי דביקות, שהם יהיו נושאי הארון, שהם בעלי מדע ויבינו הדבר ולא יתלו הדבר בעצמם רק עיקר היא התורה הקדושה:

האזינו

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (לב, א). ונ"ל דאצל השמים כתיב האזינו בלשון רבים, ואצל הארץ כתיב ותשמע בלשון יחוד. ונ"ל על פי מה דאיתא בזוה"ק (ח"ב קעו:) מיתקלא דלא הוי, זה היה קודם התיקון, אבל אחר שהתחיל התיקון נקרא עלמא דמיתקלא, שלא יהי' בבחינת אנא אמליך. וז"פ (ע' ויקרא יט, לו) מאזני צדק אבני צדק יהיה לך, דהיינו שכל עבודתך יהיה שיהי' העולמים בתיקון, רומז על מאזני דהיינו מיתקלא, ואז אבני צדק יהיה לך - כל הדיבורים שלך יתקיימו, אבני נקרא אותיות כדאיתא בספר יצירה לאברהם אבינו ע"ה (פ"ד מי"ב) ויהיה - לשון הוי. וזפ"ה האזינו, לשון מאזני, שהשמים רומז על עולמות העליונים שיהי' בבחינת האזינו, בעולם התיקון, אזי ואדברה - שכל הדיבורים שאדבר יתקיימו:

עוד נ"ל, כי הדפנות של הסוכה מרמזים על ו"ק, והסכך רומז על אימא עילאה, ולפיכך הסכך פסול מדבר המקבל טומאה (סוכה יא., פע"ח ש' חג הסוכות פ"ג), כי הסכך הוא למעלה מהזמן מקום שאין שם שום רע כלל(י), והדפנות מרומזים על ו"ק שהם בזמן, וכאשר הסכך הוא מדבר שאין מקבל טומאה אז הדפנות יכולים להיות מדבר המקבל טומאה, כי הסכך רומז על אימא עילאה מגין עליו ונעשה אור מקיף אל הדפנות.

וזה פירוש הכתוב האזינו השמים ואדברה, האזינו סוד אזנים, רומז על אימא עילאה, כי הוי"ה שלה הוא ס"ג (ע"ח ש' הכללים פ"ח) בגימטריא אוזן, השמים נקרא ז"א (זח"א לא.), ואדברה הוא עולם הדיבור, דהיינו שצריך לפעול במצות סוכה להמשיך מאור עליון מאימא עילאה לבחינת זו"נ, ותשמע הארץ אמרי פי - שיהיה אמירה ונחת רוח בעולם ודו"ק:

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (לב, א). איתא (זח"ג ז:) ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, והתמיה ידוע, דכתיב (תהלים נ, יב) אם ארעב לא אומר לך כי לי תבל ומלואה. והאמת הוא שמי שמשפיע עזרתו לפי יכולתו לעניי ישראל, ובפרט לת"ח, יקר בעיני ה' כאילו נתן לו ית', וחלילה להתאכזר נגד עניי ישראל, כי זה תפארת עם קדשינו רחמנים גומלי חסדים (יבמות עט.) והמתאכזר יש לחוש עליו אם הוא מזרע ישראל, וידוע (ב"ב י.) כי מי ששאל אם אלהיכם אוהב עניים למה (אינן) [אינו] מפרנסן הוא היה מין, וכמו כן ההולך בדרכיו הוא ממורידין ולא מעלין (ע"ז כו:), כי השי"ת מקבל תענוג כביכול ממה שמרחמים על עניים, ודרכי ה' ישרים ולאו כל מוחא סביל דא.

וז"פ האזינו השמים, האזינו הוא מלשון זן, ות"ח נקראים שמים, ר"ל שתפרנס לת"ח הצריכים לכך, וגם השי"ת נק' שמים כאמור (מל"א ח, לב) ואתה תשמע השמים, ר"ל כי

בזה מפרנסין גם לאביהם שבשמים. ואדברה, מזה נפעל ידבר עמים תחתינו (תהלים מז, ד), גם שיהיה דבר אחד לדור (סנהדרין ח.), וה' של ואדברה מרמז לשכינה הק' שתגלה מלכות' עלינו מהרה אמן:

כי שם ה' אקרא וגו' (לב, ג). דהנה השכינה הק' נקרא שמו הגדול כאמור (יהושע ז, ט) מה תעשה לשמך הגדול, וזה בעת שנותנין לה מוחין דגדלות. והנה בתקיעת שופר ובמלכיות וזכרונות ושופרות ובה' עינוים דיוה"כ ובה' תפילות נבנית השכינה כביכול בקומתה, אשר בהגלות המר נמנע לעשות הדבר באופן היותר נאות, והעיקר הוא כשבני ישראל מתעוררים בהכנעה ולב נשבר, ועוד עת וזמן לזה כי בסוכות הוא הבנין בחסדים (פע"ח ש' ר"ה פ"א).

וזה כי שם ה' אקרא, כי ידוע שלשון קריאה הוא לשון השפעה, וקרא זה אל זה (ישעיה ו, ג) ומתרגם ומקבלין דין מן דין, ושם הוא השכינה כנ"ל, וזה כי שם ה' אקרא - ר"ל שמשפיעין להשכינה הקדושה מהוי"ה ית' ע"י העבדות הנ"ל. גם י"ל כי שם ה' אקרא, כי ידוע (פע"ח ש' הנהגת הלימוד פ"א) אשר מלת שם מספרו הוי"ה שד"י, ר"ל כשניקרא השם הוי"ה ושד"י שאמר לעולמי די (ע' חגיגה יב.), אקרא ואשפיע טובות וישועות לכל ישראל. הבו גודל לאלהינו, כי השכינה הקדושה נק' אלהינו, כי בכ"מ היותינו השכינה עמנו (מגילה כט.), וצריכין לתת לה מוחין דגדלות ואז נקרא השם הגדול, וממנה יושע כל ישראל בכלל ובפרט וארוכתם מהרה יצמח אמן:

ימצאהו בארץ מדבר וגומר (לב, י). האדם צריך לעבוד שיהי' כל מעשיו לשמו י"ת, וזה ע"י שמרגיש בנפשו שעומד תמיד לפני השי"ת, האומנם כשיודע אדם ערכו גריעותו ופחיתתו קשה עליו מאוד לעמוד לפני ה', וע"ז אמר דוד המלך ע"ה (תהלים כג, ד) גם כי אלך בגיא צלמות כו' כי אתה עמדי, כי האדם צריך להמשיך התפשטות אלהותו ית"ש גם לבחי' התחתונות, וזה ימצאהו בארץ מדבר - גם כשהאדם הוא במקום נחשים ועקרבים כמדבר יוכל למצוא את השי"ת כביכול ולא יפחד משום דבר וימסור נפשו לה'. ובתוהו כו', כי לפעמים דבוקים בו נשמות מעולם התוהו, גם כל עניני עוה"ז ושיחתם ודבריהם הכל הוא מעולם התוהו, וכ"ז צריך עליה. יליל ישימון, ידוע כי השופר נק' יליל, ילולי יליל גנוח גנח (ר"ה לג:), ישימון הוא לשון שממה, פירוש כי בשופר שתקעו ישראל נשברו כל הקליפות וכל השממון וב"ד נבטח ולא נמרא משום ענין. יסובבנהו, הוא הסוכה, היקף ענני כבוד. יבוננהו, בזה המצוה הק' בונין השכינה כביכול. יצרנהו כאישון עינו, ונמשך עליו ועל כל ישראל עינא טבא ועינא פקיחא שמירה ונטור' מכל דבר רע ח"ו, אמן כן יהי רצון:

וזאת הברכה

תורה ציוה לנו משה מורשה קהילו)ת יעקב (לג, ד). ונקדים לפרש הפסוק (בראשית א, כז) ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו, ויש לדקדק כפל הלשון, ויברא אלהים את האדם בצלמו ותו בצלם אלהים ברא אותו. דהנה כשעלה ברצונו הפשוט לברוא את האדם היה יכול להנתן בו כל אלהותו ית"ש בלי [מ]סך, רק בשביל שלא יהיה ביטול מציאות הוצרך להיות ע"י מסכים והשתלשלות עולמות. וזפ"ה ויברא אלהים את האדם בצלמו, לשון צל, שהוא רק נדמה ואינו ממש הדבר.

והנה כמו שע"י הצל מובן ממש הדבר, כמו כן ע"י האדם שהוא רק בחינת צל מאלהותו ית"ש כביכול. וניחא נמי כפל הלשון שזכרנו, ויברא אלהים את האדם בצלמו, דהיינו שברא האדם קדמון. ברא אותו, קאי על כל האדם הבא לטהר ורוצה ליכנס בעבדותו ית"ש, נמשך ג"כ עליו צלם אלהים.

והנה מה שהאדם יכול להשיג, ביותר יכול להשיג ע"י התורה, וזפ"ה תור"ה צ"וה ל"נו מ"שה ר"ת צלם, דהיינו שע"י [התורה] ביותר יוכל האדם להשיג צלם אלהים, וכל התורה כולה שמותיו של הקב"ה (זח"ב פז.), וזהו (דברים כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, שהם רואים עלינו צלם אלהים יראים מאתנו. ועל ידי זה שימשך עלינו צלם אלהים נזכה להשגחה ושפע מעינא פקיחא, וזה משה ר"ת ממכו"ן שבת"ו השגי"ח. מורשה קהלו)ת יעקב, ועוד נזכה לקיבוץ גליות במהרה בימינו אמן:

סוכות

ולקחתם לכם ביום הראשון (ויקרא כג, מ). ודרשו חז"ל (תנחומא אמור כב) ראשון לחשבון עונות, וכבר נאמר ע"ז פירושים רבים, ואענה אנכי ג"כ, דהנה אנו אומרים בתפילת יוה"כ (סדר וידוי) אנו מלאי עון ואתה מלא רחמים, ולכאורה יפלא השייכות להדדי מלא עון למלא רחמים, עיין בפי' **האר"י זלה"ה** על פסוק (מיכה ז, יט) יכבוש את עונותינו ותשליך במצולות ים כל חטאתם, וכשאדם מעלה עצמו ומתקן עצמו ממעלה כל שיעור קומתו עד שיעור קומת עליון, והנה עון במילואו בגימטריא רמ"ח, על פי דברינו ע"י שמתקן עצמו בתשובה ניתקן רמ"ח איבריו ומאירים עד למעלה עד שיעור קומה דלעילא, וז"פ אנו מלאי עון - שאנו אוחזים עצמינו בתשובה, והקב"ה נושא עון ונעשה ממנו רמ"ח אותיות רח"ם, וזה מלאי עון - פירוש המילואים של עון כנ"ל, ועי"ז אתה מלא רחמים - ע"י שאנו מתקנים רמ"ח אברינו ועי"ז אתה מלא רחמים עלינו.

והנה מר"ה עד יום הראשון של חג (י)היה העבדות ביראה בחינת שמאלו תחת לראשי

(שה"ש ב, ו), וביום הראשון של חג נתעורר הימין בחינת וימינו תחבקני (ע' פע"ח ש' ר"ה פ"א). וזפ"ה ולקחתם לכם ביום הראשון, ראשון לחשבון עונות, שאנו חושבים שעון במילואו בגימטריא רמ"ח, ועי"ז הוא מלא רחמים עלינו, כי אז נתעורר הימין, ודו"ק:

(**מה שאמר בלילה ראשונה של חג**):

בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות (ויקרא כג, מב). נ"ל, דהנה איתא (ת"ז ת' ו' כב:) סוכה בגימטריא הוי"ה אדנ"י, ובסוכות משמע תרי, ב' פעמים הוי"ה אדנ"י, דהיינו יחוד לעילא ויחוד לתתא, וזה הי' בחינת יעקב אבינו ע"ה, שעבודתו הי' בדרך זה להאיר העולמים התחתונים וכאשר פי' על פסוק (בראשית כט, יח) אעבדך שבע שנים, והעולמים התחתונים יהיו דבוקים ומקושרים בעולמים העליונים, ומי שהולך בדרך זה זוכה שבאים אליו כל האשפוזין קדישין עילאין לסייעו.

וזפ"ה בסוכות, דהיינו שעושה יחוד עליון, ויחוד תחתון ג"כ, שרואה להמשיך לעולם המעשה כל טוב לישראל. תשבו שבעת ימים, זוכה להשיג הארה משבעה אושפיזין עילאין. ועוד זוכה, כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, כל פירוש הכולל הכל, רומז לאור המקיף, האזרח - שזורח לכל, ישבו בסוכות - שזוכה להמשיך הארה וקדושה מאור המקיף:

ואברהם זקן בא בימים (בראשית כד, א). ולכאורה קשה, כי מי דבר מקודם מזקנים ששייך אחריו ואברהם נמי זקן. ונקדים לפרש הפסוק (תהלים פט, ג) אמרתי עולם חסד יבנה, והפשוט הוא דהיינו שהשי"ת ברא עולם שיתנהג במדת החסד, ולזה כתיב עולם חסד יבנה, כי נמצאים בני אדם שהם מחויבים ועל פי התורה לא נמצא להם זכות, והשי"ת ברוב רחמנותו גדולה מכולם חותר חתירה ומקבלו בתשובה ונוטה אליו חסד נעלם, עין לא שזפתו, וזה עולם חסד יבנה, עולם הוא לשון העלם, יבנה אותיות בינה, כי הולדות העולמות התחיל מבחינת בינה, ולזה כל השפעות הולכים דרך בחינת בינה. שמים תכין אמונתך בהם, שמים נק' הצדיק שהוא בחינת שמים, שמקושר למעלה בעולמות העליונים להמשיך משם שפע לעולמות התחתונים, וז"פ שמים תכין - שהכנת הצדיק שעל ידו נמשך זאת, אמונתך בהם - ע"י הצדיק נמשך אמונת אלהי עולם לעמו ישראל, כמו שמצינו (שמות יד, לא) ויאמינו בה' ובמשה עבדו, ע"י משה עבדו (חסר סיום המאמר):

ויעקב נסע סכותה (בראשית לג, יז). כי סוכה נקרא יעקב, כי הסוכה מחברת הדפנות המרוחקים בסוד (דברים כב, ו) והאם רובצת על האפרוחים, כתפארת אדם לשבת בית (ישעיה מד, יג). והנה בהסוכה הוא בנין החסדים (פע"ח ש' חג הסוכות פ"ג), וידוע כי

קשה לקבל ריבוי חסד כי תכופים זה לזה, וזה ויעקב נסע סכותה, כי יעקב הוא בחינת מטי ולא מטי, כמשפט האב הרחמן שאינו מראה פתאום אהבה עצומה לבנו לבל יחרד, ויעקב בא לסוכות של ישראל. ויבן הוא מספר לולב ומספרו חיים, לו בית - לאיש ולביתו בא חיים האמיתיים ותיקן הנפשות בשלימות, כי נק' סוכת שלם. [ו]למקנהו - גם לעניני גשמיות וצרכי עוה"ז, עשה סוכות - גם זאת יעשה בנ"י. קרא שם המקום, הוא יחוד הוי"ה אדנ"י, סוכות הוא ג"כ יחוד, וז"פ האזינו השמים (דברים לב, א) כי אזן הוא בחי' סוכה (חסר סיום המאמר):

ליקוטים

בסדר הגדה, ונצעק אל ה' אלהי אבותינו כמה שנאמר (שמות ב, כג) ויהי בימים הרבים ההם וכו' ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים, וישמע ה' את קולינו כמה שנאמר (שם כד) וישמע אלהים את נאקתם. לכאורה נראה מיותר, כי כבר הביא הפסוק ותעל שועתם אל אלהים, וזה ראיה שנשמע תפלתם. וי"ל כי יש עשרה לשון תפילה וא' מהם הוא נאקה (דב"ר ב, א), אשר לפעמים לא יוכל הצדיק לפרש תפלתו ולהביאה אל בחינת דיבור רק בהברה קול פשוט צעוק יצעק לבו אל ה', והוא ית' הבוחן כליות ולב ממלא חפץ נפשו, וזה וישמע ה' את קולינו - גם הבל פשוט בלי לבוש דיבורים רק קול הברה לבד יאזין ה' ויקשיב רצון לבבינו לטובה אמן:

במגילת רות (ב, ד) והנה בועז בא מבית לחם וכו'. דאיתא בזוה"ק (ח"ג רטז., ת"ז ת' יט מב.) ותלכנה שתיהן (רות א, יט) פירוש שתי ההי"ן, ר"ל כששבת ויו"ט או שבת ור"ח סמוכים ותכופים יחד, אז ותבאן בית לחם - פירוש שמזה היחוד הקדוש נמשך פרנסה לעולם. והצדיק נקרא בועז, על שמגביר עצמו בעוז ועצמה לרצון קונו, וידוע דמלת הנה מרמז שמחה, והנה אהרן אחיך כו' ושמח בלבו (שמות ד, יד), וזה והנה בועז, ר"ל שמחה לצדיק. בא מבית לחם, על ידי שנשפע טובות גדולים וחסדים מגולים לזרע ישראלי. ויאמר לקוצרים, פירוש להמקצרים בעבודת השי"ת. ה' עמכם, ר"ל שיושפע מיום שכולו ארוך זה מזל עליון, גם הצדיק נקרא בועז ע"ש שבו עז, מספר מזל. ויאמרו לו יברכך ה', אז נשפע להצדיק מלעילא כל מיני טובות ישועות והצלחות אמן:

למגילת אסתר, השי"ת תולה ארץ על בלימה (איוב כו, ז) וכל העולם עומד על עמודי מים בדבר ה' וברוח פיו, וכמו כן הצדיק שמקיים העולם צריך ג"כ להיות בבחינת בלימה ואין, ושהוא בעצמו לא ידע מעלתו שהוא בחינת אין, ובהצדיק כזה בו בחר ה' ויש לו כח בכל מפעליו ועניניו. וז"פ (אסתר א, ח) כי כן יסד המלך, כי השי"ת המליך היסוד

של עולם, הוא הצדיק הנ"ל, על כל רב ביתו - זה מט"ט ש"ה, לעשות כרצון איש ואיש אשר ברצונו וחפצו של צדיק, אמן כן יהי רצון:

בתהילים (סימן צ"ב, טז) להגיד כי ישר ה' צורי ולא עולתה בו. יש לפרש, כי הוי"ה הקדושה יש לה י"ב צירופים והם נגד י"ב חדשי השנה (פע"ח ש' הפורים פ"ו), והוי"ה ישרה היוצא מפסוק (תהלים צו, יא) ישמח"ו השמי"ם ותג"ל האר"ץ, הוא נגד חודש ניסן (משנ"ח מס' ניסן פ"א מ"א), והשם הזה רומז על רחמים. וז"פ להגיד כי ישר ה', דהיינו בזה החודש שצריך הוי"ה הוא ישר, אם ה' צורי - יהיה הקב"ה לישראל לצור מעוז. ולא עולתה בו, שלא יגיע להם שום היזק ועולה וצער ח"ו לישראל ונהפוך הוא וכו', (ויקיים) [ויקויים] בהם הפסוק ישמחו השמים - שיהיה שמחה בעולמות העליונים שרומז על השמים, ותגל הארץ - שיבוא שמחה וחדוה לישראל, אמן כן יהי רצון:

עוד נ"ל, כשאדם מחדש חידושי התורה צריך להתלבש במדת היראה, וידמה בעיניו שהשי"ת מסתכל לצורתו, ועי"ז לא יבוא להתפארות. וזפ"ה להגיד, כשתרצה לדבר ולחדש חדושי התורה. כי ישר ה' צורי, ידמה בעיניך שהשי"ת מסתכל לצורתך וכנ"ל. וישר הוא לשון ראיה והסתכלות כמה שכתוב (במדבר כד, יז) אשורנו. ולא עולתה בו, ואז לא יתכוון להתכבד ולהנאתו כי אם לכבוד השי"ת והתורה הקדושה:

סוד פריסת המוציא. למה נקראת שמה פרוסה, לשון פר"ו ס"ה, שיפרה וירבה האדנות שהוא בגימטריא ס"ה. ובגלות נקרא פרנסה, לפי שהצדיק הממשיך שפע לעולם ירא שלא יונקו החיצונים ח"ו ממנה ומצמצם השפע, שעדיין אינו יכול להיות התפשטות השפע, ולפיכך נכפפה הוא"ו ונעשה ממנה נו"ן, ולפי"ז הטעם נקרא הצדיק שבדור פרנס, כי לכאורה הול"ל פרוס כמ"ש (ישעיה נח, ז) פרוס לרעב לחמך, ולפי הטעם הנ"ל ניחא, ודו"ק:

טעם למה פרשיות שבתפילין הם פתוחות ובתורה הם סתומות. ונ"ל להטעים הדבר, כפי עינינו רואים דזה העולם, כשיבואו יחד שני צדיקים, יכולים להיות גדולים שבגדולים ואין נעשית שמחה כל כך, כי כל אחד הוא מעולם אחר ואין להם שייכות, אבל כשיבואו שני צדיקים יחד אפי' פחות ערכם אחד מהצדיקים הנ"ל, מ"מ נעשית שמחה גדולה, כי הם משורש אחד, וכשבאו יחד נעשה יחוד, ועי"ז נעשה גם יחוד למעלה, ונתעורר חדוה ושמחה. וזהו ג"כ טעם פרשיות שבתפילין שהמה פתוחות, כי בתורה הם מרוחקים והם סתומים, וכשבאו יחד בתפילין ונעשה יחוד ע"כ המה פתוחות, כי נעשה ג"כ שמחה וחדוה למעלה ונפתח אור עליון, ודו"ק:

טעם למה דאיתא בשו"ע (מג"א ריש סימן עת"ר) נהגו עניים לסבב בחנוכה. משא"כ בפורים. נ"ל, כי הנה הנר חנוכה צ"ל בשמאל הפתח והמזוזה היא בימין (שבת כב.), והנה מ'זוזה י'מין ר"ת מ"י, וח'נוכה ש'מאל ר"ת ח"ש, ובין אותיות שניהם משיח, אבל הם רחוקים זה מזה שזה בימין וזה בשמאל, ואיתא בגמרא (ב"ב י.) שגדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, ועי"ז שבא העני לפתח הוא מקרב השמאל לימין ונשלם אותיות משיח, רק שהצירוף אינו כסדר, כי זה בימי הכניסה, אבל ביציאה שפיר אותיות משיח הם כסדרן, כי המזוזה הוא בשמאל היציאה והצירוף הוא מזוז"ה שמא"ל ימי"ן חנוכ"ה, דהיינו בזמן שנצא מגלות, וזה כי בשמחה תצאו (ישעיה נה, יב), ונזכה לגאולה במהרה בימינו אמן נצח סלה ועד:

סוד כ"ז אותיות התורה. שהשפעה בא מי"ג תיקונים לט' תיקונים דזעיר, וזה בך יברך ישראל (בראשית מח, כ), ומשם לנוקביה סוד ה' אותיות מנצפ"ך, בין הכל כ"ז. וזה (דברים לא, יח) ואנכי הסתר אסתיר, כי אסתר עולה י"ג תיקוני דיקנא להמתיק שלש רי"ו שהמה גבורות, וג' רי"ו וי"ג עולה אסתר, וזה ואנכי שהוא רומז על מזלא קדישא, שיבוא שפע לג' רי"ו שיהיה מהסתר עליון, בסוד יושב בסתר עליון (תהלים צא, א), שלא יצא דין מכח אל הפועל ודו"ק:

סוד תוספות כתובה, מה שמוסיפין שליש מלבר (כתובות פ"ו מ"ג). כי ידוע (ע"ח של"ה פ"ב) שאצילותה דרחל למטה משליש עליון מת"ת, וז"ס המזוזה שהוא למטה בשליש עליון, כי הוא סופי דכל דרגין. ולזה מוסיפין שליש, כדי להעלות' בסוד עולות עמו ואין יורדת עמו (כתובות סא.), להיות שניהם שווים כאשר היה קודם החטא, רק אחר החטא נתהוה מעלה ומטה, וז"ס ברו"ך שאמ"ר והי"ה העול"ם ר"ת בשוה, ולזה מוסיפין לה שליש כדי להעלותם להיות שניהם שוים כמו שהי' קודם החטא, ויהי רצון שיהיה כן במהרה בימינו אמן כן יהי רצון.

דבר בעתו מה טוב, מה שאמרתי בסיום מסכת ברכות בימים שמר"ח עד התענית:

הדרן עלך הרואה וסליקא לה מסכת ברכות. ונבאר ג"כ פירוש הפסוק (שמ"א ט, ט) כי לנביא היום יקרא לפנים הרואה, כי החילוק בין נביאות משה רבינו ע"ה לשאר נביאים הוא, שמשה רבינו ע"ה ניבא בזה הדבר, היינו שראה באספקלריא המאירה, ושאר נביאים נבאו רק בחזיון דהיינו באספקלריא שאינה מאירה (ספרי מטות א), ובחינת שמואל הנביא ע"ה הי' גם כן מאספקלריא המאירה, כי שקול שמואל נגד משה ואהרן (תנחומא צו יג) כדכתיב (תהלים צט, ו) משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו. וזפ"ה כי לנביא היום יקרא לפנים הרואה, דהיינו שרואה באספקלריא המאירה. ולגאולה שאנו

מצפים במהרה בימינו יוחזר לנו בחינת נבואה שהי' מקדם, דהיינו שינבאו באספקלריא המאירה.

והנה עבדות משה רבינו ע"ה הי' בעת הזאת להמשיך בחינת יחידה, ובזה יהיה גאולה שלימה, ורצה להמשיך שיקבע בלב כל איש ישראל יחידתו ית"ש ולא שום דבר אחר ולא שום מציאות אחרת, וכולם מקטנים ועד גדולים ידעו ויכירו שרק יחידתו ית"ש הוא בעולם, ועי"ז יומשך בחינת יחידה למשיח צדקינו, ויהיה גאולה שלימה, וזה הי' עבדות משה רבינו ע"ה בדורו, וכמו כן תמיד צ"ל עבדותינו בד"ז.

וז"פ הדרן עלך הרואה, וכשתתהפך תיבת הרואה יהיה מזה אור הי"א, דהיינו שנזכה שיומשך אור ה' לעולם, רומז לבחינת יחידה, כי הם ה' בחינות נר"נ ח"י, ויוחזר לנו ג"כ שבחינת נבואה יהיה ג"כ בבחינת רואה דהיינו באספקלריא המאירה כנ"ל.

וסליקא לה מסכת ברכות, אז נזכה שהברכות יהי' להם עליה, ויהי' לנו ברכות וישועות גלוים לעין כל, כי באמת הכל טובות מאתו ית"ש רק שהם בהסתר מאוד, גם הימים האלו שבין המצרים המה ימים קדושים וגבוהים מאוד כדאיתא בהאר"י הק' זלה"ה, רק שהם בהסתר, אבל כשנזכה לבחינת יחידה שיומשך לעולם אז הברכות יתגלו לעין כל, והכל ידעו ויכירו הברכות והסובות, יהי רצון שנזכה לזה במהרה בימינו אמן כן יהי רצון:

במסכת שבת בסוף [פרק ששי] (סז:) חמרא וחיי לפום רבנן אין בו משום דרכי האמורי, מעשה ברבי עקיבא שעשה משתה לבנו ועל כל כוס וכוס שהביא אמר חמרא וחיי לפום רבנן חיי וחמרא לפום רבנן ולפום תלמודיהון, עד כאן לשון הגמרא. ולכאורה קשה שינוי לשון הגמרא, ברישא אמר חמרא וחיי ואח"כ חיי וחמרא, ועוד ברישא לא כתיב לפום תלמודיהון. ובודאי עשה מה שעשה בכוונה מיוחדת. ונ"ל על פי דאיתא בגמרא (בכורות מד:) על פסוק (דברים ז, יד) לא יהיה בך עקר, שלא יהיה עקר מתלמודים, פירוש הגם שיש לו תלמודים, אם כוונתו גם לעצמו עדיין נקרא עקר שאינו מוליד, אבל משכוונתו לזה בלתי לה' לבדו להשפיע שפע מעילא לתתא, הוא נקרא בחינת רבי שיש לו תלמודים, ואדם כזה רצונו להשפיע תמיד למי שרצונו לקבל, אבל עקר שאינו מוליד אינו נקרא חי. וז"ש רבי עקיבא חמרא - מי שכוונתו לקבל שכר, לשון ישששכר חמור גרם (בראשית מט, יד) יש שכר (תנחומא שמות ג), ומי שהוא בבחינה זאת עדיין אינו נקרא חי, אעפי"כ המשיך עליו רבי עקיבא חיים מלעילא, וזהו חמרא וחיי, וזהו לפום רבנן - שאינו מוליד עדיין ואין לו תלמודים. אבל מי שכוונתו לה' לבדו לעשות נחת רוח להבורא ב"ה, זה הדבק באילני דחיי, על כן אמר רבי עקיבא חיי וחמרא, חיי -

שהוא מאילני דחיי, וחמרא - שהשכר בא ממילא, לפום רבנן ולפום תלמידיהון שיש לו תלמידים, הכל כנ"ל:

במסכת עירובין (פרק ד' במשנה א), מי שהוציאוהו נכרים או רוח רעה, ופירש רש"י (עירובין מא:) - חוץ לתחום, אין לו אלא ד' אמות, החזירוהו כאילו לא יצא ויש לו אלפים לכל רוח. וי"ל בדרך רמז, כי אנחנו בני ישראל בני אל חי הדבוקים בו ית"ש ע"י תורה ומצות, אנו מכונים בשם בחינת שבת, ויש לנו אלפים לכל רוח, כי אנחנו שורים בתוך התחום מחמת הדביקות שיש לנו בו ית"ש, ופירוש תרין אלפין - אלף אחד דאנכי דיציאת מצרים (ת"ז ת' כא נ.) עלמא דחירות, ואל[ף] השני' דשם אדנ"י ית"ש, ובתרין האלפין אלו אנו סלקין מאלף דלתתא לאלף דלעילא, ונחתין השפעה מעילא לתתא, לפעמים סלקין [ל]פעמים נחתין, וזה לכל רוח - פירוש לכל רצונו, מה שלבו חפץ להמשיך מעילא לתתא. וזה סוד קרבן עולה ויורד.

ואם ח"ו שהוציאו חוץ לתחום במחשבה זרה שמכונה בשם נכרי, או רוח רעה מחמת איזה עבירה שעשה ואין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות (סוטה ג.) וזה רוח רעה, והוא שורה חוץ לתחום, שהוא אותותי וחותם המלך.

אין לו אלא ד' אמות, פירוש אעפי"כ השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו וחסדו לא עזב מאתנו כאמור (ויקרא כו, מד) ואף גם זאת וכו', יתן האדם בדעתו שמלא כל הארץ כבודו, שגם חוץ לתחום יש ג"כ שמו הגדול ית"ש, וזה סוד מה דאיתא בכמה מקומות **בזוהר** (**ח"ג רכה**.) **ובתיקונים** (הקדמה ה., ו:) ששמו הגדול מלגאו כל עלמין ומלבר כל עלמין וזולתו ית"ש אין שום מציאות בעולם, ותיכף כשאדם נותן דעתו לזה הוא יוצא לחירות, אבל אין לו רק זאת הבחינה של ד' אמות שמו הגדול ית"ש. אבל אלפים אמ' לכל רוח כמו שהוא בתוך התחום, ופי' לכל רוח ולכל רצונו כמו שהוא חפץ יעשה, כיון שהוא בתוך תחום הקדושה בודאי כוונתו הכל לכבודו ית"ש, וכמו שירצה יעשה להמשיך מעילא לתתא כרצונו וכחפצו, ולבטל רצונות זולתו, אבל אם ח"ו שיצא חוץ לתחום אין בו כח לעשות כרצונו וכחפצו ולהמשיך מעילא לתתא שיעשה רצונו, פן ואולי לא מחשבתו זכה לשמים וכוונתו לעצמו. ואין לו רק ד' אמות, שיבין וישכיל בדעתו שמלא כל הארץ כבודו יחזור למקורו הראשון עד שירגיש בעצמו שהוא בתוך תחום הקדושה.

וז"פ פירושו של שם הקדוש קר"ע שט"ן, פירוש כי אותיות שניות של מילוי שטן הם יו"ד יו"ד וא"ו גימטריא שמו הגדול ית"ש, וכשאדם רואה שהשטן מקטרג ח"ו, יראה ורעד יבא עליו ויראה כי שמו הגדול בקרבו ויקרע האותיות של שטן ויראה שמו הגדול, אזי יתפרדו כל פועלי און ואין שטן ואין פגע רע אמן סלה.

וז"פ החזירוהו בתוך התחום כאלו לא יצא, בסוד שמו הגדול שמלא כל הארץ כבודו, כאלו לא יצא ויש לו אלפים אמ' לכל רוח. וז"ס התשובה, שחזר ע"י שמבין בדעתו ששמו הגדול שוכן גם חוץ לתחום שמלא כל הארץ כבודו כנ"ל, ע"י שמו הגדול הוא חוזר המרומז בתיבת החזירוהו - חזר ע"י יו"ד ה"א וא"ו ה"א, כאילו לא יצא.

וראה חסדו הגדול שלא עזב אותנו, ובזה ניעול קמי מלכא בלא כיסופא, כי יש לו תענוג גדול מזה האדם שיצא וחזר ובא לתוך התחום, ויהא רעוא שנהיה מהחוזרים בתשובה שלימה אמן:

וז"פ שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו (ב"ב טז.), כי לכאורה תמיה, כי מאיזה צד שייך בס"א כוונה לשם שמים. רק באופן הנ"ל, כי הכח הקדושה דד' אותיות הוי"ה ב"ה הנעלם בו המה מעוררים הכונה נכונה, וזה לשם שמים, השורה בו, שיתגלה אתוון דהוי"ה ב"ה ויפלו החיצוניות ויתגלה הטוב הצפון:

וזפ"ה אשרי משכיל אל דל (תהלים מא, ב), פירוש כשבאה לאדם איזה מחשבה מפתוי היצה"ר, יבין וישכיל שהוא מתכוונן לשם שמים, שיתגלה השם הקדוש הנעלם בו וכנ"ל, ולא עשה רצונו החיצונית רק הפנימי(ו)ת.

וכבר אמרנו פירוש הפסוק (תהלים לז, כז) סור מרע ועשה טוב, פירוש כשתסור מרע תסור סור מרע, נשאר ד' הוא הוי"ה ב"ה, כי כשאדם פונה מחשבתו מרע לטוב בזה נתגלה ונעשה הוי"ה חדשה בעולם, כמבואר לעיל דלית אתר פנוי מיניה אפילו מחשבה שאינה טובה יש בה חיות של הוי"ה ב"ה, ומיד כשאדם אינו רוצה לעמוד במחשבה רעה העולה על לבו ח"ו ותיכף אוחז במדת היראה ואהבה באיזה בחינה שהוא שם השייך להקדושה, בזה הוא מכניע הרע ומגלה הטוב הנעלם באותו המחשבה או בדיבור או במעשה או באיזה תנועה, וזה שאומרים העולם המורגל בלשונם על בני אדם שעושים הויות - עֶהר מאכט הויות, ואינם יודעים מה הם אומרים, כי באמת בן אדם אשר יתן אל לבו לפנות מחשבתו ולדבק בו ית"ש, בכל רגע הוא מגלה הוי"ה חדשה בעולם.

ונחזור לענינינו, ביום רעה ימלטהו ה', פירוש כי הוי"ה הנתגלה על ידו, הוא בעצמו מצילו שלא יבוא רע במחשבתו הטוב הכנוי ליום, כי כבר גילה הוי"ה ית"ש.

וברוב רחמיו וחסדיו הוא יושיע לנו שלא יפול אפילו מחשבה ותנועה קטנה זולת דביקות הבורא ליחד הי"א בוא"ו, כי זה כל מגמתינו, ובאמת הכל עושה הקב"ה כמו כח האב שעושה דבר גדול ואוחז ידו של בנו הקטן התינוק כדי שיתענג התינוק ויאמר בדעתו שהוא עושה דבר זה לבד, וישמח ה' במעשיו אמן כן יהי רצון נצח סלה ועד:

שם (משנה ב), פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשיכה. פירוש נמ"ל גימטריא ק"ך צירופי אלהים, ולא נכנסו חכמים פעם אחת להמתיקם עד שחשיכה - ר"ל שח"ו נפל חשכות בעולם. ואמרו לרבן גמליאל מה אנו לירד, פירוש לראות מאיזה דבר בא החשכות. ואמר מותר אתם שכבר הייתי מסתכל והיינו בתוך התחום עד שלא חשיכה, ולא אתם גרמתם החשכות, כי מי שגורם זאת ח"ו על ידי מעשיו אסור לו להסתכל בו, כי שמעתי **ממורי מהורי"י זצללה"ה מלובלין** כי הרהורי עבירה שאדם מהרהר ומתחרט ובזה מהרהר בעבירה שעשה רח"ל, וזה קשה מעבירה (יומא כט.), כי מאחר שכבר טעם טעם מרירות אסור להרהר אף בדרך חרטה שלא יפנה ח"ו אליו, רק מתחרט בדרך כלל וירגיש בעצמו חסרונו מחמת מעשיו הידועים לו, ולא יהרהר, וזה אמר רבן גמליאל אליהם מותר אתם כי היינו בתוך התחום הקדושה קודם חשיכה ולא אתם גרמתם, ומותר אתם לירד ולראות כדי לתקן הבריות, ודו"ק:

במסכת פסחים

פרק א (מ"א) אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנ"ר. י"ל, דהיינו כשבא אור להצדיק שנקרא ארבעה עשר, כי הצדיק שהוא בחינת משה הוא שפל ואין מאוד בעיניו כמ"ש משה רבינו ע"ה (שמות טז, ז) ואנחנו מה, וזה נקרא אדם חושבניה דדין כחושבניה דדין (ע' זח"א כה:), וממשיך עליו הוי"ה ב"ה שבגימטריא מ"ה, ושם של מ"ה דהיינו ד' אותיות הוי"ה ויו"ד אותיות דמילואו הם ארבעה עשר, ולכן נקרא הצדיק ארבעה עשר. **וכשבא** אור להצדיק כנ"ל, אזי בודקין את החמץ, לשון בדק הבית, וחמץ נקרא היצר הרע (זח"א רכו:, זח"ב מ:), וע"י אור שבא להצדיק נשבר חי"ת של חמץ ונעשית מצה (זח"ג רנב.).

ולפ"ז ניחא מה שמובא בשם האר"י זלה"ה הנזהר ממשהו חמץ מובטח לו שלא יחטא כל השנה, ולכאורה תמוה, הלא אנו רואין שאין הדבר כן, שכמה בני אדם נזהרי' מחמץ בכל כוחם ואעפ"כ נלכדים ח"ו בעצת היצה"ר, ועוד הא כתיב (קהלת ז, כ) אין צדיק בארץ כו'.

והפירוש הוא כך, על פי הגמרא (ע' מנחות כט:) מאי טעמא הי"א פתוחה למטה, הרוצה לטמא פותחין לו, ומ"מ כרעיה דהי"א תלוי, הרוצה לחזור ליעול בהא, וליעול בהך, לא מסתייע[א] מילתא. וז"פ הנזהר ממשהו חמץ, ואותו משהו שנפרד רגל ההי"א שזה החילוק בין חמץ למצה (זח"ג רנב.), ונזהר שיהא פתוח ויוכל לחזור, אז בוודאי לא יחטא, ופירושו שלא ישאר בהחטא רק יחזור בתשובה, כי אין צדיק וכו'. אבל מי שאינו

נזהר במשהו חמץ ח"ו, נעשה מהי"א חי"ת, ואין לו פתח ליעול ח"ו ונשאר חמץ אצלו, ע"כ יהא נזהר ממשהו חמץ וכנ"ל:

עוד למשנה הנ"ל, יובן על פי מה דאיתא שמי"ג שנים ולמעלה ונכנס בארבעה עשר נקרא האדם בר מצוה. ונראה ליתן טעם, כי הוי"ה פשוט והמילואו הם י"ד אותיות, כאשר הוא מי"ג שנים ולמעלה ונכנס בארבעה עשר אז נקרא בשם אדם שמספרו מ"ה, והי' מחויב במצות.

וז"פ אור לארבעה עשר, דהיינו כשבא אור הצפון לאדם, שנקרא ארבעה עשר וכנ"ל. בודקין את החמץ לאור הנר, כי אור הנר רומז לתורה ומצות כמ"ש (משלי ו, כג) כי נ"ר מצוה ותורה אור. מפני שאור הנר יפה לבדיקה (פסחים ח.), כי ע"י תורה ומצות אדם מוצא חסרונותיו ומתחרט ועושה תשובה, כי יש בדיקה ג"כ ע"י סיגופים, אבל הם משברים את הגוף, והבדיקה על ידי אור הנר וכנ"ל הם יפים לבדיקה:

מסכת תענית

הרבה למדתי מרבותי ויותר מחברי, ומתלמודיי יותר מכולם (תענית ז.). עפ"י דה"ק אלו נראה לפרש הפסוקים (תהלים קיט, סג-סד) חבר אני לכל אשר יראוך ולשומרי פיקודיך חסדך ה' מלאה הארץ חקיך למדני, כי נמצינו למדין ממאמר הגמרא הנ"ל שיש יותר תועלת להרב ממה שיש לתלמיד, כמש"א ומתלמידי יותר מכולם, אבל לתלמוד יש תועלת יותר כשיש לו חבר כמש"א הרבה למדתי מרבותי ויותר מחברי.

וז"פ הפסוק הנ"ל, כי דוד המלך ע"ה אהב את ישראל מאוד בכל נפשו, ותשוקתו היה לרבות טובתם תמיד, לכן אמר חבר אני לכל אשר יראוך כו' כי הגם שדוד המלך ע"ה היה רבן של כל ישראל והם היו תלמידיו אעפ"כ עשה עצמו לבחינת חבר בשביל טובתם כדי שיהיה להם יותר תועלת מחבר מכאשר היה אצלם לרבם וכנ"ל.

וז"פ חסדך ה' מלאה הארץ, שכוונתי בזה שאני עושה עצמי אליהם לבחינת חבר בשביל טובתם שיהיה חסד ה' מלאה הארץ. ואת"ל מכל מקום יש לי חסרון מכאם הייתי לרבי אצלם היה לי יותר תועלת, לזה אמר חוקיך למדני - אתה השי"ת למד אותי חלקי שהייתי מרויח באם הייתי לבחינת רבי אצלם, כי אתה רואה שכוונתי לטובת ישראל וכנ"ל:

מסכת מגילה

במשנה (פ"א מ"א) מגילה נקראת באחד עשר, בשנים עשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר, לא פחות ולא יותר. נ"ל שהנה המגילה הוא מכתבי קודש, ולא נזכר בה שם מחמת שהיא נמשכת ממקו' גבוה, וזהו מגילה - מראשית הגילוי, נקראת - לשון השפעה, וקרא זה אל זה (ישעיה ו, ג) מתרגם ויקבלון דין מן דין. וחמשה זמנים אלו של

קריאה מרומזים על חמשה בחינות נרנח"י.

עוד באחד עשר, רומז על ו"ה שמרומז על עוה"ז. בשנים עשר, רומז על י"ב תיקוני דיקנא, שי"ב אותיות של ג' הויות קדושות בגימטריא מזלא, והגם שהם י"ג תיקוני דיקנא, כי תיקון י"ג הוא ונקה שכולל הכל, שכל השפעות נכנסין בתוכה (פע"ח ש' העמידה פ"ד), וזה בשנים עשר. ובשלשה עשר, רומז על ונקה. ובארבעה עשר, גימטריא דוד, רומז למלכותא קדישא. ובחמשה עשר, רומז לי"ה, ודו"ק:

על סיום מסכת יבמות

הדרן עלך האשה בתרא וסליקא לה מסכת יבמות. נ"ל בדרך רמז, כי איתא בסה"ק שעתה בגלותינו שאין לנו יחוד שלם, היחוד נעשה בדרך יבום עם מט"ט שר הפנים, ועיקר השתוקק[ו]תינו שתתיחד הכנסת ישראל עם דודה יחוד שלם. וז"פ הדרן עלך האשה בתרא, דהיינו ע"י לימוד המסכת וסיומה נוכל להמשיך אור ושפע מבינה נק' מלך הדר (טעמי המצות פ' תזריע) לה"א אחרונה, וזה הדרן עלך האשה בתרא - מבחינת בינה שנקרא מלך הדר עד הי"א אחרונה שנקרא אשה בתרא, ואז יהיה היחוד זו"נ יחוד שלים, וזה וסליקא לה מסכת יבמות - שלא יהיה היחוד בדרך יבום רק יהיה יחוד גמור ואמיתי אמן:

על מסכת בבא קמא

פתח בכד וסיים בחבי(ו)ת (ב"ק כז.). ונ"ל דאיתא בסה"ק כי בגלות אין לנו כח להשיג כל החסדים מע"ב חסדים כי אם שליש, ובזה פירוש הפסוק (ישעיה מ, יב) וכל בשליש עפר הארץ יעו"ש, וז"ש ותרד כדה אל השוקת וכו'. וז"פ פתח בכד - אעפ"י שאין לנו כח לפתוח כי אם בכ"ד דהיינו שליש מהחסדים, אעפי"כ וסיים בחביות, דאיתא בתיקוני זוהר תמן חי תמן בת, נק' יסוד ומלכות, דהיינו שנעשה היחוד למעלה ע"י מעשינו, וז"פ וסיים בחבי(ו)ת, ודו"ק:

על סיום מסכת בבא מציעא

הדרן עלך הבית והעליה וסליקא לה מסכת בבא מציעא. יבואר על פי מה שפירשנו הפסוק (תהלים צ, א) תפלה למשה איש האלהים, דהיינו שהמשכת השפע אשר המשיך משה רבינו ע"ה הי' בדרך תיקון, והמשיך ממקור השפע דרך כל הדרגין קדושין עד מדריגה תחתונה, וזה נרמז בתיבת איש ר"ת אהי"ה, ויו"ד להוי"ה ב"ה, ושי"ן רומז לשד"י שד"י בברכותיו, כי על ידו הולכ(ו)ת השפע, האלהים - עד האלהות, רומז למדריגה תחתונה.

ועתה נבוא לפרש מה שהתחלנו, כי העיקר לקשר ההי"א תתאה בהי"א עילאה שורש

התשובה שורש אהי"ה, וכאשר נשפע להי"א תתאה בלי ממוצע אז כאשר בא למספר בגימטריא אלהים, שהוא מדת אדנות בלי ממוצע ודרך הוי"ה ב"ה, אז מספרו ואלהים, היינו אהי"ה ואדנ"י בגימטריא פ"ו רומז לגבורות, אבל כאשר השפע י[ו]שפע בדרך תיקון, אזי הולכ(ו)ת השפע דרך הוי"ה ב"ה בגימטריא יב"ק, וז"ס מעבר יבק (בראשית לב, כב) נהר דלא פסיק לעלמין.

וז"פ הדרן עלך, רומז למלך הדר מלך השמיני שרומז לתיקון, הבית והעליה רומז להי"א תתאה והי"א עילאה, בית רומז להי"א תתאה בסוד בחכמה יבנה בית (משלי כד, ג), מעיל' רומז להי"א עילאה. וז"פ הדרן עלך הבית והעליה - שהמשכת השפע מהי"א עילאה להי"א תתאה יהיה בדרך תיקון. וזה וסליקא לה מסכת בבא מציעא, פירוש שיהיה נמשך ונשפע השפע ע"י ממוצע, ע"י הוי"ה ב"ה שמספרו יב"ק, ודו"ק:

מסכת אבות

פרק שישי (מ"א) רבי מאיר אומר כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה. י"ל הפירוש כך הוא, ידוע ראשית המחשבה סוף המעשה, וכולם בחכמה עשית (תהלים קד, כד), ואין לך דבר שלא היה במחשבה הקדושה, ונתגלה הדבר במעשה, הוא הי"א תתאה סוף המעשה (ע' ז"ח יתרו לד.), הוא כח הדיבור (זח"א קמה.), וידוע (בר"ר מד, יז) נובלות החכמה של מעלה תורה, ת"ת ישראל בעלה דמטרוניתא (ת"ז הקדמה ו., ע' זח"א קנ:).

וזהו כל הלומד תורה לשמה, וכוונתו להמשיך מחכמה הק' עולם המחשבה לת"ת ישראל וממנו להי"א תתאה ליחדם ע"י לימוד התורה, ולהמשיך שפע קדושה לבני ישראל התגלות חסדים מחסדים הנעלמים בחכמה, וכל מי שמרגיל את עצמו בכוונה הנ"ל בלימוד תורה זוכה מזה לבוא למדריגה זו הנ"ל גם שלא בשעת הלימוד, הגם שעוסק באיזה ענין רשות מזכהו השי"ת שמשכיל על דבר ומיחד המעשה לשמה, עושה לתתא ומרמז בשכלו לעילא, וזהו זוכה לדברים הרבה, מה שיש בעולם יוכל להעלותם ברמיזא בחכמתא כי הכל היה בסוד המחשבה וכנ"ל:

מסכתא מנחות

דף מ"ג (ע"ב ע' תוד"ה שואל), אל תקרי מה אלא מאה. כי שמעתי **מכאדמו"ר מוהרי"י מלובלין זצלה"ה** פירוש הגמרא (פסחים ח.) הנותן סלע לצדקה בשביל שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, ותוכן הדברים הקדושים הוא כך, כי יש שני בחינות צדיקים, האחד שכל רצונו לעבוד את הבורא ב"ה אפילו מתוך דוחק ועוני ושאר יסורים מחמת שהוא מואס בעוה"ז, והשני הוא מבקש תמיד לעשות רצון קונו, ומבקש ג"כ שיהיה טוב לו

ג"כ בעוה"ז בבני חיי ומזוני, והבחינה השניה היא יותר טוב, כי בכל צרתם לא צר (ישעיה סג, ט), ואם הוא בוחר ביסורין חלילה אזי גורם צער לעילא, אבל הבחינה שהוא בוחר שיהיה ג"כ טוב לו בעוה"ז, וכוונתו כדי שיהיה למעלה טוב, זה הדרך יותר טוב מהראשון. וזה פירוש הגמרא, הנותן סלע לצדקה, ועושה רצון בוראו ב"ה, ואגב זה המצוה רואה שיחי' בניו ג"כ כדי שלא יהיה ח"ו צער למעלה וכנ"ל, הרי זה צדיק גמור, ודברי פי חכם חן.

וכמ"ש ג"כ ממנו פירוש הפסוק (בראשית לב, י) קטונתי מכל החסדים, כי היה יעקב אבינו ע"ה מבקש שיהיה קטן בעיניו לפני הבורא ב"ה מתוך החסדים שישפע לו השי"ת ולא מתוך יסורין חלילה, עכ"ד כאדמו"ר מוהרי"י זצללה"ה.

וז"פ אל תקרי מה אלא מאה, כי עיקר הדרך לעבודתו ית"ש שיהיה האדם בעיניו כאין וממ"ש (שמות טז, ז) ו(א)נחנו מ"ה, ולזה אמר אל תקרי מה - שלא תקרא בשם מ"ה ע"י יסורין ח"ו, אלא מאה - כלומר על ידי מאה, שתמשיך ע"י תפלתך ועסק תורתך ומעשים טובים שלך:

במסכת עוקצין

פ"נ מי"ב, אמר רבי יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות שנאמר (משלי ח, כא) להנחיל אוהבי יש וגו', אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום וכו'. ולבאר זאת נבאר מקודם מ"מ נקרא תפלת המנחה בשם מנחה, הלא מנחה הי' בכל קרבנות היום ומ"מ קראו לתפילת המנחה בשם מנחה דווקא. וכבר פירשו בו קדמאי טעמים שונים. ולי נראה כי א"י **בכוונ**[ו]**ת** על תפילת המנחה (סידור האריז"ל), שהשפע הולכ(ו)ת מש"י נהורין מחו"ב, ופעמים נק' יש, ושניהם אמת, כי יש הוא מחכמה - יש מאין, וש"י מבינה, והבין בחכמה חכם בבינה (ספר יצירה פ"א מ"ג), וכאשר האורות הנ"ל באים לעולם הבנין נחלקים לשלשה חלקים ונוטלים האבות העולם רומז לחג"ת, וכל חלק בגימטריא ק"ג, כי האחד בטל ברוב, בגימ' מנחה, ומנחה הוא בחינת יראה כי נקודת יִרְאָה ונקודת מְנֻחָה הם שוים, ויראה בגימטריא רי"ו, וב"פ גימטריא תבל, לשון תבלין, כי ת"ת נוטה לימין והם נכללים יחד ונעשה כמין תבלין, אבל חלק של גבורה במקומה עומדות כי אין לה נט"י, ולזה נק' תפלה זו תפלת מנחה, לזכרון לבני ישראל שיפעלו בתפלתם להמתיק הגבורות בחינת יצחק (זח"ב רנו:) שתיקן תפלת מנחה (ברכות כו:), וזאת היא עיקר עבודתינו להמתיק הגבורות, וכשיתוקן זאת יגיע לנו השי"ת נהורין בלי התחלקות.

וז"ש רבי יהושע בן לוי בסיום המשניות, כשבני ישראל מסיימים יכולים לפעול

ולהמשיך הארה גדולה, וז"ש עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות, בלי התחלקות. ולזה ניחא אח"כ דברי ר"ש בן חלפתא אחריו, לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, כי ההארה אינה אלא לפעמים ולשעתה, ולזה אמר ר"ש בן חלפתא שיתוקן שיגיע ההארה הנ"ל לקיום וחזוק לעולם, וזה כלי מחזיק ברכה - שיהיה מחזיק לעד ולעולם, אלא השלום שנאמר (תהלים כט, יא) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו ישראל בשלום, אמן כן יהי רצון:

עוד למשנה הנ"ל, לחבר מאמרי התנאים דברי רבי יהושע בן לוי ודברי רבי שמעון בן חלפתא יחדיו ידבקו, ונדקדק מקודם הלשון לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה, ויבואר על פי מה דאיתא במדרש (בר"ר מא, ד) מצאתי דוד עבדי (תהלים פט, כא) היכן מצאתיו בסדום, כי נשמת משיח הי' בכח ובהעלם של לוט, כי ממנו יצאו עמון ומואב, ובאם הי' הורתם ולידתם בקדושה אצל אברהם אבינו ע"ה, בוודאי היה הזמן ראוי שיהיה אז גאולה שלימה, רק שהקליפות מבדילים לבלתי נתון שיבא נשמה גדולה לזה העולם, ולזה נתגלגל הדבר שיהיה ריב בין רועי אברהם ובין רועי לוט והוצרך להפרד ממנו עד שבא לסדום, מקום מזוהם ושפל מאוד, ואעפי"כ כשהנשמה הוא גדולה בבחי' היא בוקעת ועולה לשורשה. והנה כשהנשמה היא במקומות השפלים ואינם במקומות הראוים נק' בחינת אבידה, וז"פ המדרש מצאתי דוד עבדי היכן מצאתיו בסדום, כי הי' בכח של לוט וכנ"ל.

וכמו כן השלום שהוא עומד העולם, אצילות ממנו כביכול ית"ש, והיו הקליפות מונעים ח"ו להמשיך אור השלום לזה העולם, עד שהוצרך להתפשט לשפל המדריגות, וכתיב (ישעיה כז, ה) יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי, ואיתא פירושו כשהעני מתחיל לצעוק על גודל דכאותו, רק שאינו מכוון אל מקור השפע, ולזה בלתי אפשר להשיג רצונו, וכאשר האדם התחתון חונן לדל ההוא אזי עושה שלום למטה ולמעלה, ולזה כתיב תרין שלמין. ויעשה שלום לי שלום יעשה לי ה"ם ר"ת י"ש וש"י.

ולזה צדקו יחדיו דברי התנאים האלו, כי אמר רבי יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות, ר"ת ש'לום י'עשה לי וכנ"ל. ולזה שייך אחריו לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, ולזה כתיב לשון מציאה - ע"י שנתפשט למקומות השפילים וכנ"ל, ודו"ק:

רמזי דברים נזכרים ונעשים, ברוך שמו הגדול עילא ותתא שהגיעני לזמן נישואין בני ישראל שיחיה שישא למז"ט את בת גילו ע"י חופה וקידושין, ויהא רעוא שיהא הנישואין והיחוד והזיווג דלהון וכל

התנהגות החתונה יהיו מעוררים זיווג ויחוד בחתן וכלה העליונים, ע"כ רשמתי לפני את עניני התחתונ' שיהיו נעשים מלמטה ונרמזים למעלה:

במתניתין (כתובות פ"א מ"א) בתולה נשאת ליום הרביעי, והנה הזוהר (זו"ח שה"ש סט ע"ב) מקשה והיאך נושאים ביום ד' שהוא מארת חסר. רק שאפשר לתרץ, כי כתיב (ירמיה ל, ז) ועת צרה הוא ליעקב וממנו יושע, כי כך היה שיעבוד בקושי במצרים בחומר ובלבנים בפיתום ורעמסס, ובעת הגאולה קבצם כל ישראל לשם כמ"ש רש"י על פסוק (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים, וזהו ממנו יושע - כי כשהדינים נמתקו אזי מהם עצמם נעשה תשועה, ורעמסס עולה ה"פ אלהים, שהוא גבורה (זח"ג רסט:), וכשבא הגאולה נהפכו מדה"ד למדה"ר. ואיתא (סנהדרין כב.) קשה לזווגם כקריעת ים סוף, וכשזוכה לזיווג שלו אז בודאי נמתקו הדינים, ובא התשועה דווקא מהם, וזהו נשאת ברביעי דווקא:

או י"ל, כי יום הרביעי הוא מרומז למדת אברהם כמובא בזוה"ק (פ' צו דף כ"ח ע"ב) המאמר המתחיל ר' חייא פתח, ולכאורה קשה פירושו. אבל האמת הוא כך, דאיתא (ע' בר"ר יב טו, רש"י בראשית א א) בתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, וכשראה שאין העולם מתקיים, פי' מחמת קטרוג, שיתוף ל"י מדת הרחמים, נמצא אם לא היה מארת חסר עד יום ד' לא היה צריך למדת אברהם, אבל כשבא יום ד' שהוא מארת חסר אז צריך העולם למדת החסד ורחמים של אברהם אבינו ע"ה, וז"פ אמת בזוה"ק.

לפי"ז יפה כוונו חז"ל שבתולה נשאת ליום הרביעי, שהוא מדת אברהם, שתהיה נוטה כנסת ישראל כלה דלעילא לצד הימין, שיהי' נמתקין הדינין. ולפי"ז ראוי שיהי' בו מעשה החתן והכלה הכל במדת החסד, לכן נותנים לאכול ולשתות וצדקה לעניים, שיהי' מעוררים הימין, ועי"ז יתיחדו החתן והכלה שלמעלה ע"י מדת אברהם רחימא, הגם שצריך שמאלו כמ"ש (שה"ש ב, ו) שמאלו תחת לראשי, אעפי"כ יהיה הימין גובר, וזה וימינו תחבקני.

ולכן נותני' לאכול להקרואים על החתונה כל מיני (מתוקה) [מתיקה], כי נמתקו הדינין, ובפרט מה שעושין לחם מדבש ותבלין שקורין פלאדין, שהוא אותיות פלא דין, שידוע שהמתקת הדינים המה בשורשם במקום הפלא אותיות אלי"ף אלי"ף חכמה אלי"ף בינה, ושם נמתק הכל.

ומה שנוהגין חתן וכלה להתענות ביום חופתם, כי הוא יום כיפור דלהון שנמחל להם עונותיהם (ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג). ונוהגין חתן וכלה גם כן לשמוח ביום חופתם היא עם בתולת ישראל, הוא עם בחורי ישראל. וכוונ' הוא זה, כי החתן דלעילא שיצא

מכלל קטנות ובא לכלל גדולותו, כידוע לי"ח סוד קטנות שאין ראוי עדיין ליחוד, וכשבא לגדולות הוא ראוי ליחוד וזיווג, ושמחה גדולה לפניו ית"ש הגדול בבחי' הגדלות, הבא אליו שפע מאו"א הנק' מוחין דגדלות הראוי ליחוד ולהוליד עם כלה דיליה נשמות חדשות, וכ"ז השמחה גורם לבחינת הקטנות כמ"ש (קהלת ב, יג) כיתרון אור מן החושך, גלל כן שמחו החתן והכלה דלתתא ביום חופתם שנכנסו לגדולות - חופה המסורה לביאה. וכדומה לזה שמעתי מיני' הגדול בתורה וביראה **מו"ה שאול זאנוויל ליב נ"י**.

ונוהגין ג"כ לשלוח חתן לכלה קודם החופה מתנות לחופה, כדוגמא דלעילא, והמחו' שולחת בגד טהור לבן שקורין קיטל, וטלית של מצוה, רומז לזה כי אחר שספרה זיי"ן נקיים משום מראה אדמומות, רק מראה לבן הוא טהור להתיחד עמו אחר טהר(ו)ת המקוה, וזה הוא סוד מ"נ שעי"ז יכול החתן דלעילא לעלות למעלה למקום או"א עילאה מקום הלובן עליון שאין בו דין כלל רק כולו רחמים, ומשם יקבל שפע מהם להשפיע לכנסת ישראל כלה העליונה כל הצטרכותם והצטרכות העולמים, ובפרט לבניהם זרע אברהם יצחק ויעקב.

החתן הולך קודם החופה עם שושבין דיליה ודילה, זה סוד מ"נ ששולח לה שושבי[י]ני', ואח"כ הוא שולח אחריה ג"כ שושבי[י]נין דיליה עם שושבינ', וזה שמחה גדולה לשושבין שהם סוד נו"ה שעלו למקום החופה שתקינו להם או"א.

סוד החופה הוא, כי הוא ירית תרין עטרין מאו"א הכלול מחסד ומפחד, ואח"כ מתיחד עם זוגתו הכלה הקדושה, זה סוד אותיות חופה, תמן חי"ת - רומז לחסד, תמן פ"א - רומז לפחד, ותמן ו"ה, אותיות חופה הוא יחוד עליון.

ואסור לקדשה עד שיראנה (קדושין מא.), סוד הדבר, כי הכלה דלעילא הוא בסוד עולימתא שפירתא דלית לה עיינין (זח"ב צה.), וצריך החתן להמשיך לה עיינין קידושין, כמובא בכוונת הציצית (סידור האריז"ל ק"ש) על פסוק וראיתם אותו, כמ"ש (דברים יא, יב) תמיד עיני ה' אלהיך ב"ה מראשית השנה עד אחרית.

וכלה פניה מכוסין כל יום החופה עד אחר היחוד, כדי שלא יסתכלו בה החיצונים ח"ו ויתאחזו ח"ו, כידוע כח הסתכלות מה הוא כמו בת היענה שמולדת ולדיה בראיה על ביצים שלה, לכן צריך לכסות פניה. ונוהגין לכסות אותה בבגדי צבעונים ונאים, ואחר היחוד תכסה ראשה בצעיף לבן, רמז שקבלה מבעלה רוח דשבק לה בעלה שעשאה כלי (זח"ב קא:, ע"ח של"ט פ"י), ורחמי דכר גוברין בה, לכן הצעיף הוא לבן רומז לרחמים מבעלה.

הטבעת קידושין רומז לי'. ה"ה אצבעות של החתן שהושיט בהם לה הוא רומז לה'

ראשונה. הושט(ו)ת הטבעת מחתן לכלה רומז לו', והכלה מרמזת לה' כידוע אחרונה. וגם אצבע גימטריא שם אהו"ה, סוד גושפנקא דמלכא, שלא ישלטו בה זרים ח"ו. סוד שבע ברכות, ידוע בסידור האר"י זלה"ה.

בשעת החופה ואחר החופה מזמרין במיני כלי זמר, לעורר דוד המלך ע"ה שהיה מנגן ביד לכבוד חתן וכלה העליונה, שהי' בדחין דמלכא כמובא בזוהר הקדוש (זח"ב קז.) כדי לשמ(ו)ח חתן וכלה.

ונוהגין שהחתן אומר דרשה לפני הקרואים על החתונה, סוד הדבר המבואר בחז"ל (סוכה מא. ע"פ ירמיה ל יז) ציון דורש אין לה, מכלל דבעי דרישה - לדרוש אותה לטובה.

ונוהגין כולם ליתן מתנה להחתן, להראות לחתן שכולם מסכימים עמו על ליקוחין שלו לכלתיה, ושידור עמה באהבה וחיבה, כי קודם גמר הדבר היה בסוד קשה לזווג (סנהדרין כב.), ואחר שזכה במקחו כולם מסכימים עמו על לקוחין שלו, ומשום זה זכה למתנות כמ"ש (במדבר כא, יח) וממדבר מתנה, שזכה משה למתנות מכל המלאכים אחר קבלת התורה ממדבר סיני.

סוד מה שמרקדין החתן והכלה, לרמז בזה, כשיש יחוד עליון הוא עליות עולמות הקדושים, וכל העולמות עולים למעלה עד סוף כל המדריגות קידושין שהם מדריגות רגלים בסוד נה"י כמבואר בהכנסת שב"ק, ובשעת ריקודין נושאים הרגלים מן הארץ - לרמוז שיתעלו העולמים בסוד עולים עמו ואינו יורדות.

התקינו חז"ל (כתובות י.) כתובות בתולה מאתים זקוקין, כמ"ש (שה"ש ח, יב) ומאתים לנוטרים את פריו, פי' כי הוא פרי דיליה, ונוטרת את עצמה שלא נבעלה לאחר רק לו, כמו כן למעלה, וד"ל:

אודה לשמו הגדול ית"ש שהחיינו וקימנו לזמן נישואי בתי הכלה הבתולה פייגלא תחי' עם בן גילה אריה ליבוש שיחי', שישא אותה למזל טוב ע"י חופה וקדושין, ויהא רעוא שיהי' הנשואין והזיווג דלהון וכל עניני החתונה נחת רוח קמי(ה) שמיא, ויאריכו ימיהם ושנותיהם, ואזכה לראות מהם ד"ש וד"ר ז"ק לזכרון להוסיף נופך על דברים המבוארים לעיל בנשואי בני ישראל ופנחס שיחי', יע"ש:

עוד מה שנוהגין חתן וכלה, לנהוג את עצמו בבחורים, וכלה בבתולות, עיין לעיל. ועוד י"ל טעם לשבח, כי הבחורים המה מרומזים על מט"ט וסנד"ל כמבואר בסה"ק (מא"א מע' הב' סי' מג), וזה מותר טעם לשבח שיושב אצל החתן בימין ושמאל, כי המה קרובים לזעא"ל, וכמו כן הבתולות, בסוד בתולות אחריה רעותיה (תהלים מה, טו) שהמה סוד היכלא דמטרוניתא (זח"ב קצז:, פרדס שכ"ג פ"ג).

גם מה שמכסין הכלה פניה ביום החופה עיין לעיל, עוד יש ליתן טעם להמנהג הזה, כי

החכמים קוראין זאת הינומא (כתובות יז:) בגימטריא יב"ק, כי כל זה נותן לה החתן ז"א. ומפרש הגמרא מאי הינומא, קירותא, לשון נופל על לשון המקרא י'עננו ב'יום ק'ראנו (תהלים כ, י). ואמרו דניימא בה כלתא, אפשר לפרש לשון דיבור, כמו דאיתא (יבמות קטו.) ונמתי לו, כי זה הוא דיבור שלה לצורך ביחוד ברמז לו שצריכה לכסות אנפוהו בשעת הזיווג, ובפ' אסור לתבוע חלקה (ע' עירובין ק:, כתובות סה.) היא מרמזת בזאת הכיסוי. עיין **במאורי אור** באות כלה (מע' הכ' סי' מב), ותמצא שם שיש לה יב"ק, כי כלה גימטריא נ"ה, ובמילואו עולה יב"ק:

אודה לשמו הגדול ית' על שסיימתי את כתיבת ספר התורה הקדושה ביום וא"ו עש"ק כ"ב אלול תקע"א, וכוונתי בעת שכתבתי לעיני כל ישראל על ג"ר, וזה פירוש לעיני כל ישראל מקושר [ל]בראשית שהוא מרומז על הראשונות. ומה גם שג' ישראל תיבת לעיני בגימטריא כתר חכמה בינה, ואחד יותר, שהוא מרומז לדעת.

ס"ת מש"ה לעינ"י כ"ל ישרא"ל ס"ת הילל, פי' מה שזכה משה לכל האותיות מפני שהיה עניו מכל האדם (במדבר יב, ג) והילל היה משרשו כידוע (ספה"ג פס"ג), והלכה כב"ה מפני שהי' ענוותן (ע' עירובין יג:) כמאמר חז"ל במסכת שבת (לא.) כדאי הי' הילל. גם ר"ת כ'הן ל'וי י'שראל שורשם מג' ראשונות. וזהו ג"כ הטעם למה שמסיימין התורה בעצרת, כי עצרת גימטריא כתר חכמה בינה, כמו לעיני כל ישראל, חושבניה דדין כחושבניה דדין עם הכולל, ודו"ק:

סגולה לטהר אשה לבעלה, יחשוב הבעל בשעת התפילה שמתפלל שתטהר, על מילוי אותיות של שם אלהים שהם ל"ף מ"ד י' ו"ד מ' שעולים טהר, וזהו סוד שאמרו חז"ל (סוטה כ:) חרדה מסלקת דמים, כי חרדה עולה טהר עם ג' אותיות טהר, ודו"ק:

חידושי גפ"ת

בגמרא דבבא מציעא (דף ב' בתוס' בד"ה וזה נוטל רביע), וא"ת יהא נאמן שחצי שלו במיגו דאיבעי אמר כולה שלו. ותירצו, דמיגו להוציאו לא אמרינן. וההיא דחזקת הבתים (ב"ב לב:) דגחין ולחיש ליה לרבה אין שטרא זייפא הוא ומיהו שטרא מעליא הוה לי ואבד, והמניה רבה להוציא במיגו, יע"ש מה שתירץ התוס' על זה.

עוד בא"ד הקשה התוס', ונימא אין ספק מוציא מידי וודאי, שהטוען כולה שלי יש לו בוודאי החצי, והטוען חצי שלו ספק אם יש לו כלום, כמו ספק ויבם שבאו לחלוק וכו' (יבמות לח.). ולכאורה יפלא מה מקשה התוס' הכא, הלא לעיל מיניה הקשה התוס' שהטוען חצי שלו יהי' נאמן במיגו דאי בעי אמר כולה שלי, ותירצו על זה דהמיגו הוא

להוציא, אבל אם נאמר שיהיה ספק לענין שהטוען כולה שלי יהא נאמן ולא הוא, שפיר קושיות התוס' במקומה עומדת דיהא נאמן במיגו, וכאן הוא להחזיק.

וצ"ל דקושיות התוס' אזלא אליבא דאביי שסובר (ב"מ ו.) חשוד אממונא חשוד אשבועתא, וטעמא דמתניתין דיחלוקו בשבועה הוא משום ספק מלוה ישנה, נמצא שפיר מקשה התוס' דיהא ספק נגד הטוען כולה שלי, ואין לומר דיש לו מיגו דאי בעי אמר כולה שלי, כיון דהטעם משום מלוה ישנה, דילמא אין לו עליו מלוה ישנה יותר מדמי רביע, ואין כאן מיגו.

ולפי"ז קשה מה מקש' התוס' לעיל, דיהא נאמן במיגו דכולה שלי, ולפ"ד דהטעם משום ספק מלוה ישנה, אין כאן מיגו. וצ"ל דקושיות התוס' קמא אזלא אליבא דרבי יוחנן דהוא סובר דיחלוקו במתניתין שלא יהא כל אחד הולך ותוקף וכו' ולא אמרינן מיגו דחשוד וכו', ואליבי' מקשה התוס' שפיר דיהא נאמן במיגו, והוצרך התוס' לתרץ משום מיגו להוציא, אבל אליבא דאביי נוכל לומר דס"ל דאמרינן מיגו להוציא, רק במתניתין אין כאן מיגו לשיטתו דסובר הטעם משום ספק מלוה ישנה.

ולפ"ז לא קשה קושיות התוספות שמקשה מחזקת הבתים דגחין ולחיש לי' לרבה וכו', דשם הוא מיגו להוציא ואפי"ה אמרינן מיגו. דנוכל לומר דס"ל לרבה כאביי תלמידו, דאמרינן מיגו להוציא וכנ"ל.

וא"ל, אי סבר רבה כאביי, מה מקשה רבה דמודה במקצת יהא נאמן במיגו, הלא לשיטת אביי אין כאן מיגו כנ"ל. ונראה לפרש לפי מה שפירש הנימוקי יוסף (ב: בדפי הרי"ף) דחשש מלוה ישנה לא שייך כי אם כשמוחלקים על החפץ, ומחמת מלוה ישנה שלו רוצה ליקח החפץ של חבירו, ואינו עובר על לאו לא תחמוד כי לא תחמוד בלא דמי משמע להו, ומפני זה לא רצה לטעון מלוה ישנה מחמת שרוצה בחפץ, אבל כשאינו תובע רק ממון לא שייך מלוה ישנה, שאם היה האמת כן היה טוען כן בהדיא שיש לו עליו מלוה ישנה, ומדלא טעין הכי שמע מינה שאין לו עליו מלוה ישנה, רק שהוא מודה במקצת ומקצת הוא כופר, ומקשה רבה שפיר דיהא נאמן במיגו וכו'.

ולפ"ז מתורץ שפיר קושית התוס' על רש"י בדף ג' ע"ב בד"ה בכולי בעי דלודי ליה, מה שפירש רש"י כיון דחשוד אממונא היכי נשבע נימא מיגו דחשוד אממונא וכו', תמה התוס' דהא מסקינן לקמן דלא אמרינן מיגו דחשיד וכו'. ולפ"ד הנ"ל מתורץ שפיר, דגם לרש"י היה קשה קושיא הנ"ל - דרבה ס"ל בבבא בתרא (ב"ב לב: כנ"ל) דאמרינן מיגו להוציא, ומכאן מוכח דלא אמרינן מיגו להוציא, דאמרינן שזה שטוען חצי שלי אינו נוטל כי אם חלק רביעי. וצ"ל כדברינו הנ"ל, דרבה ס"ל כאביי, וליכא כאן מיגו לשיטת

אביי מטעם מלוה ישנה כנ"ל, אבל בעלמא היכי דאיכא מיגו סובר אביי ורבה דאמרינן מיגו להוציא, ולזה מפרש רש"י שפיר, אי רבה סבר כאביי הא אביי ס"ל דאמרינן מיגו דחשוד אממונא חשוד ג"כ אשבועתא, נמצא מפרש רש"י שפיר כיון דחשוד אממונא היכי נשבע נימא מיגו דחשוד וכו'.

ולפי"ז מתורץ ג"כ קושיות התוס' בדף ה' ע"א בד"ה למ"ד הילך פטור וכו', (תימא) [תימה] גם למ"ד הילך חייב אמאי אצטריך קרא למעוטי קרקע משבועה, הא בקרקע לא שייך משתמיט וכו'. לפ"ד הנ"ל לא קשה מידי, דנוכל לומר דר"ח סובר ג"כ כאביי דחשוד אממונא חשוד ג"כ אשבועתא, רק השבועה הוא מחשש מלוה ישנה, ולפי"ז אי לא נאמר קרא הוה אמינא דמישתבע אקרקע משום שמא מלוה ישנה יש לו עליו. וא"ל קושיות הנימוקי יוסף שיטעון מלוה ישנה, ז"א, דנוכל לומר שאינו רוצה ליטע[ו]ן מלוה ישנה משום שחפץ בקרקע, והוה אמינא דמשתבע אקרקע, לכן אצטריך קרא למעוטה קרקע משבועה, ודו"ק בכל זה:

בתוס' בד"ה ולחזי זוזי ממאן נקט (ב:), פי' התוס' דקושיות הגמרא הוא דיהא המוכר נאמן כעד המסייע. עיין בראש"ש דיש חולקין ע"ז וסוברים דעד המסייע אינו פוטר, והביאו ראיה ממתניתין (בב"מ פ"ג מ"ב) דהשוכר את הפרה והשאילה לאחר, ישבע השוכר שמתה כדרכה, והשואל משלם להשוכר, ואם איתא כסברת התוס' למה ישבע השוכר, הלא השואל מסייעו. ודחה הרא"ש ראייתם, דממתניתין ליכא ראיה, כי המתניתין לא אתי לאשמעינן דינא דשבועה דהכי הלכתא, רק מתניתין קמ"ל לאפוקי מדרבי יוסי, ואם יש לשוכר ראיה יביא ראי' ויפטור, עיין בראש"ש באורך דבריו.

ולפענ"ד להביא ראיה לדברי הרא"ש, שההכרח הוא לפרש כך במתניתין, אפילו להחולקים וסוברים דעד המסייע אינו פוטר משבועה מוכרחים גם כן לפרש המתניתין כך. כי אביי סובר (ב"מ ו.) דחשוד אממונא חשיד ג"כ אשבועתא היכי דלא שייך משתמיט או ספק מלוה ישנה, וא"כ קשה לאביי במאי מוקי מתניתין דהשוכר וכו' ישבע השוכר, נימא מיגו דחשוד וכו', ואשתמוטי לא שייך כי הוא נשבע ונוטל, וחשש מלוה ישנה נמי לא שייך כסברת הנימוק"י דאי' א"י שיש להשוכר על המשכיר מלוה ישנה יטעון בפירוש מלוה ישנה, ובוודאי הוא נאמן במיגו דמתה כדרכה כדברי השואל. וא"ל דמיגו להוציא הוא, ז"א דלא אמרינן מיגו להוציא הוא אלא היכי שהממון הוא ברשות ובחזקת הנתבע לבדו, אבל כאן במתניתין דמי הפרה שמחויב השואל לשלם קודם הודאת פיו של השוכר שלא מתה כדרכה, הספק הוא בד"ד למי מחויב השואל לשלם לשוכר או למשכיר, ושוב לא חשיבה מיגו להוציא, ופי' נאמן על מלוה ישנה

במיגו דמתה כדרכה.

וסברא זו מוכרחת לאביי דסובר כן, דהא במנה שלישית יכולה חלוקה להיות ג"כ אמת, שמא יש לבעל המנה על בעל המאתים מלוה ישנה, ואמאי לא אמרינן יחלוקו כקושיות הש"ס (ג.), אלא ע"כ צ"ל דשם לא שייך מלוה ישנה - כסברת הנימוקי יוסף דיטעון בפירוש מלוה ישנה ויהא נאמן במיגו, ולאו מיגו להוציא הוא - כי אם לא הודה הספק הוא ביד ב"ד למי ששייך המנה שלישית, ועדיין אינו מוחזק בעל שני מאות במנה שלישית שהוא שלו, ולא הוה מיגו להוציא. וא"ל בסימא דמנה שלישית בכלים, למה לא אמרינן חשש מלוה ישנה, ויכולה החלוקה להיות אמת, ושם אזדא דיטעון בפירוש מלוה ישנה, כי הוא רוצה בכלי, ז"א דהחלוקה הכלי אינה יכולה להיות אמת, כי מחמת שיש לזה מלוה ישנה עליו יקח הכלי של חבירו מה שחבירו אינה רוצה לימכר.

וא"כ במתניתין דהשוכר הדרא קושיא לדוכתי', אמאי ישבע השוכר לאביי נימא מיגו דחשוד וכו', ואשתמוטי לא שייך כי הוא רוצה ליטול, וגם מלוה ישנה לא שייך כסברת הנימוקי יוסף דיטעון בפירוש, אלא ע"כ צ"ל דאפילו להחולקים וסוברים דעד המסייע אינו פוטר משבועה בשום מקום מוכרחים לפרש לאביי דהמתניתין דהשוכר וכו' דהשוכר אינו צריך לישבע, ומאי דתנן במתניתין ישבע השוכר לאו דווקא, וכסברת הרא"ש, ודו"ק היטיב:

חילוקא דרבנן במס' פסחים, במתניתין (פ"ב מ"ג) נכרי שהלוה לישראל על חמצו וכו', בגמרא (ל:) אתמר בעל חוב אביי אמר למפרע הוא גובה, ורבא אמר מכאן ולהבא הוא גובה וכו'. תנן נכרי שהלוה לישראל על חמצו כו', אי אמרת בשלמא למפרע הוא גובה וכו', אלא אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה אמאי מותר בהנאה, אלא הכא במאי עסקינן כגון שהירהינו אצלו וכו'. לימא כתנאי, נכרי שהלוה את ישראל וכו', אלא הכא במאי עסקינן בהירהינו וקמיפלגו בדרבי יצחק.

והקשה התוס' בד"ה אלא הכא במאי עסקינן (לא:), תימה לריב"א, אביי האיך יתרץ סיפא דברי הכל עובר, הלא הוא סובר למפרע הוא גובה, אע"ג דלא קני, הוא שלו מטעם דלמפרע הוא גובה.

ונ"ל לתרץ קושיות התוס' בעז"ה, ומתחילה נקדים לפרש סבר"ת הפלוגתא דאביי ורבא, ונוכל לומר דאביי סובר שעבודא דאורייתא, ומשום הכי משועבד לי' תיכף למפרע משעת הלואה, ורבא אפשר סובר שעבודא לאו דאורייתא, או אף אם יסבור שעבודא דאורייתא מ"מ ס"ל דאינו של מלוה אלא משעת הגביה.

אלא דקשה לפי"ז, מה קאמר הגמרא (לא.) בשל(ו)מא לאביי ניחא, הלא הכא מיירי

בנכרי שהלוה לישראל, והלא אפילו הפקעת הלואתו מותר (ב"ב קיג:) מכל שכן דליכא למימר בי' שעבודא דאורייתא. וצ"ל דהמקשה דקאמר בשלמא לאביי ניחא, סבר דפלוגתא דאביי ורבא הוא מטעם ברירה, ואביי סבר יש ברירה, שהוברר הדבר לבסוף שהוא של נכרי משעת הלואה, לרבא סבר אין ברירה. ואף שהוא דוחק לאוקמא פלוגתתן מטעם ברירה, דכאן גבי חמץ לא שייך ברירה לאביי, כמו דאיתא במסכת(ת) גיטין (כה.) שמחלק בין תולה בדעת אחרים לתולה בדעת עצמו, והכא גבי חמץ נמי תולה בדעת עצמו, כי מסתמא השכין אדעתא לפדותו, א"כ אין שייך ברירה, רק מחמת שהוקשה לו מתניתין אליבא דאביי הוכרח לתרץ דגם אביי סבר דאין חילוק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים, רק שמקשה שם קבעי מיניה וכו' הלא נוכל לחלק, אבל אליבא דאמת אין חילוק דמאן דאית ליה ברירה אף בתולה בדעת עצמו.

כ"ז לפי סברת המקשן דלא ידע עדיין דנוכל לאוקמא המתניתין בהירהינו, אבל לפי המסקנא דמיירי בהירהינו, גם אביי מוקי מתניתין בהירהינו, ופלוגתתן בלמפרע הוא גובה הוא מטעם שעבודא דאורייתא, ובישראל שהלוה מישראל, אבל בכאן לא שייך שעבודא דאורייתא, ונ"ל טעמא דאביי משום הרהינו וכדרבי יצחק, וממילא ל"ק קושיות התוס', דנכרי אינו קונה משכון, ולא שייך למפרע הוא גובה, א"כ שפיר לכ"ע עובר:

עוד הקשו המפ(ו)רשים קושיא עצומה על הגמרא בשלמא למ"ד למפרע הוא גובה ניחא, הלא במטלטלין לא שייך למפרע הוא גובה, דעיקר טעמא דלמפרע הוא גובה מחמת שהלוה לא יכול להקדיש ולמכור, נוכל לומר שפיר שהוא ברשות המלוה, משא"כ במטלטלין דהלוה יכול למכור ואין המלוה יכול לטרוף (שו"ע חו"מ סי' קיג סעיף א), אין שייך למפרע הוא גובה.

עוד הקשו המפ(ור)שים בגמרא דלקמן (לא:), על הא דאמרינן תנן נכרי שהלוה וכו' ואמרת נכרי מישראל לא קנה, ומתרץ הא דאמר ליה מעכשיו והא דלא אמר ליה מעכשיו, ומנא תימרא דשאני וכו' דתניא נכרי שהרהין וכו' ואם א"ל הגעתיך וכו', אלא לאו ש"מ וכו'. הלא מאי אלימא האי ברייתא מהאי ברייתא, ומברייתא ראשונה דמקשה ממתניתין מוכרח ג"כ לחלק בין היכא דאמר ליה מעכשיו ובין היכא דלא אמר ליה.

ונ"ל ב' קושיות אלו שזכרנו, על פי מה דאיתא בש"ע חו"מ סי' קי"ג (סעיף א') דאם שיעבוד לו מטלטלין אגב קרקע יש לו דין קרקע. נמצא לפ"ז שפיר אמר הגמרא, בשלמא לאביי נוכל לאוקמא מתניתין בהקנה לו באגב, ושפיר למפרע הוא גובה.

נמצא לפי"ז דיוקא דגמרא הכי - מנא תימרא דשאני לן במעכשיו, הלא נוכל לתרץ בסברא ראשונה דמתניתין מיירי דהקנה לו באגב. ומש"ה אף לרבא בנכרי דלא קנה משכון גם

בהרהינו, והרי הוא כאילו עדיין ברשות ישראל, וישראל יכול למכור ולהקדיש, אבל כשהקנה לו באגב והוא ברשות הנכרי הרי הוא כאילו מכר לו קרקע והנכרי הוחזק בו והרי הוא שלו, ובריית מיירי דלא הקנה לו באגב, וכמו שמוכרח לחלק מתחילה גם לאביי בין באגב וכו', ולמה לנו להמציא חילוק חדש. והוכרח לסיים הברייתא נכרי שהרהינו וכו' וא"ל הגעתיך, דלשון זה מורה דשאני בין א"ל מעכשיו, וא"כ גם המתניתין דמותיב מהברייתא נוכל לתרץ במעכשיו.

ולפי"ז נוכל לתרץ גם הרמב"ם (הל' חמץ פ"ד ה"ה) במאי דפסק שצריך שיגיע זמנו קודם הפסח, והקשה עליו הראב"ד הלא אין אסמכתא לעכו"ם, וממה צורך הזמן פירעון קודם הפסח, והלא מיירי במעכשיו. ולפ"ד לעיל שפלוגתתן במפרע הוא גובה מטעם שעבודא דאורייתא, וכאן לא שייך שעבודא דאורייתא, וצריך לחלק סברא חדשה מטעם ברירה, ומתניתין ע"כ אתיא אליבא דר"ש דחמץ אינו אסור אלא מטעם קנס והוא מדרבנן, ובדרבנן כ"א א"ל ברירה, א"כ אליבא דאביי ניחא כי מיירי בהרהינו, ואף דעכו"ם מישראל לא קנה, באגב קרקע שאני, אבל לפי פירוש התוס' דפליגי אליבא דר' יצחק, נוכל לומר לרבא דעכו"ם אינו קונה משכון, מוכרח לאוקמי מתניתין בהגיע זמנו קודם הפסח, וד"ל:

עוד נוכל לתרץ הרמב"ם בסיגנון אחר, כי איתא בר"ן במס' נדרים (פו:) חמץ מפקיע מידי שיעבוד, אלמא אף שאין בידו למכור אעפי"כ עובר עליו. והר"ן הקשה במסכ' פסחים בסוגיא הנ"ל (ט. בדפי הרי"ף) מאי שנא מחלה דאמרינן מיגו דאי בעי מיתשל והוה שלו ועובר עליו, ותיר(ו)ץ שם הר"ן, שאני הכא דאין בידו לפדותו. ולפי"ז מוכרחים אנו לומר שהוא סברת דברירה, והלא מוכח מגמרא גיטין (כה.) אליבא דאביי אין שייך ברירה כלל כי הכא גבי חמץ בהשכין היה תולה בדעת עצמו, וכולי עלמא א"ל ברירה, בוודאי הוא שלו לומר ביה חמץ מפקיע מידי שיעבוד, על כן הוכרח הרמב"ם לומר בהגיע זמנו קודם הפסח ודו"ק:

שו"ת

עובדא בא לפני, והמעשה שהיה כך היה, שאיש אחד הרחיק נדוד מביתו זו אשתו, והיא הלכה לבית אביה בעבר הנהר ווייסיל, ואח"כ היתה משרתת באיזה מקום, ובבוא האיש לביתו שמע שהעבירו קול על אשתו שזינתה הרה וילדה, והלך אליה לעבר הנהר ווייסיל אל המקום אשר היתה שם, ושאל אותה הגד נא לי האמת, והודית לדבריו אמת הי' הדבר שישבתי בהקרעטשמי וצחקתי בקארטין, והיו שם ערלים, וגם היהודי שהיה

יושב שמה היה ג"כ עם אשתו, ואח"כ נשמטו ויצאו, ואני לא ראיתי כשיצאו, והערל כבה הנר ותפס אותי בחזקה ואנס אותי, והייתי מעוברת והפלתי הולד. ועמד השואל ושאל לפני כדת מה לעשות אם אשתו מותרת לו אם לאו.

הנה לפענ"ד שהאשה זאת מותרת לבעלה, כי באמת הוא שני דיעות בש"ע אה"ע בסימן ס"ח סעיף זיי"ן אם האשה נאמנת לומר נאנסתי, אבל לפענ"ד דבכאן הכל מודים דנאמנת לומר נאנסתי, לא מבעיא לפי דעת הי"א שמביא הרמ"א באה"ע סי' ס"ח סעיף זיי"ן שאפילו בטענת פתח פתוח דוקא בשותק(ו)ת או במכחשת, אבל מודית ואומרת נאנסתי נאמנת, והוא דעת רבינו יונה ז"ל וסייעתו, ומכ"ש בנידו[ו]ן דידן שהבעל אינו יודע מאומה כי אם מחמת הקול, ואינה נאסרת עליו מדינא כי אם איתא בש"ע שמכוער הדבר יע"ש בסימן ד' סעי' ט"ו, בוודאי האשה הזאת מותרת לבעלה.

אלא אפילו לדעת היש מפרשים שמביא הרב המגיד בפי"ח מהלכות איסורי [ביאה] (הלכה י), והוא דעת התוס' (כתובות ט. ד"ה ואי), וס"ל דאונס יש לו [קול] ואינה נאמנת לטעון נאנסתי, אבל בענין זה מודים ג"כ, כי באמת הקשו התוס' על עצמם בסוגיא דפתח פתוח, הלא טענת אונס מסייע להיתר בספק ספיקא, ותירצו שבאמת הוא רק חומרא מדרבנן, ובצירוף ספיקא מסייע להיתר, נמצא בכאן היא ג"כ רק חומרא מדרבנן מחמת כיעור הדבר. וכ"ש הוא הכא, התם בחד ספק אסורה בוודאי, ואעפי"כ טענת אונס מסייע להספק להיותה מותרת בספק ספיקא, ומכ"ש כאן שמדינא היא מותרת ואין כופין אותו להוציא, רק מחמת כיעור הדבר, בוודאי היא נאמנת לומר אונס הייתי. וגם לפי דברי הבעל הקול הוציא[ו] הערלים, ואני מסופק ג"כ אם נאמר בשביל קלא דעכו"ם שניחוש אפילו לכיעור הדבר לפ"ד יודו התוס' דנאמנת האשה הזאת לומר נאנסתי. זאת מה שנאמר לפע"ד שהאשה הזאת מותרת לבעלה לכל הדיעות, רק שאיני כדאי להתיר כי מכיר אני מיעוט ערכי, ע"כ אני מחלה פני גדולי הדור שיעיינו בדברי אם כ(י)נים הם יודו ויסכימו עמדי:

נידון, שיצא קול שיש עדים באיזה מקום על שו"ב דפ"ק שהאכיל טריפות ח"ו בישראל, והיה עש"ק, ועדים לא היו מצוים בעיר לחקור הדבר בב"ד, ופקפקתי אם מותר לשחוט. ולכאורה היה נראה לאסור, מההיא דכתב הבית שמואל באה"ע סימן זיי"ן ס"ק י"ד, דדוקא בשבוים הקילו אף שיש קול עידי טומאה, אבל באשת איש שאם יצא עליה קול עדים שהיא אשת איש אינה נאמנת לומר גרשתני, אף דהיה לה חזקת פנויה אפילו הכי אינה נאמנת, ה"ה כאן אף שהיה לו חזקת כשרות, אבל עתה שיש קול עדים עליו אינו נאמן להאכיל משחיטתו.

הגם דיש לחלק, בשלמא התם אינה נאמנת שאין לה מיגו. הא הב"י פסק שם (אבה"ע סי' קנב סעיף ו) בדיעה ראשונה שנאמנ[ו]ת שלה הוא בלא מיגו אף לאחר כדי דיבור יע"ש, ובכ"מ הדיעה ראשונה שבב"י היא עיקר לדעתו, כן כתב הש"ך ביו"ד סי' רמ"ב (בסוף הסימן בהנהגת ההוראות), ואפילו הכי סתם הב"י דוקא בשבוים הקילו ולא באשת איש כדדיין הבית שמואל, כך היה נראה לפום רהיטא:

אבל אח"כ כשעמדתי על עיקר הדין אמרתי שאינה דומה לכאן, כמו שאבאר לקמן בעזה"י, דהנה בקידושין די"ב (ע"א) איתא שם, ההוא גברא דקידש באבנא דכוחלא, והיה ספק אם שוה פרוטה אם לאו, וקיבלה קידושין מאחר כפי פירש"י ע"ש (ד"ה יתיב), ומסיק רב חסדא דמותרת לשני אף שיצא קול שיש עדים במדינת הים שהיה שוה פרוטה, דהוא סבר כר' חנינא 'עדים בצד אסרתן ותאסר' בתמיה. ואביי ורבא פליגי התם על רב חסדא ואמרו דווקא בשבוים הקילו ולא באשת איש ע"ש.

והנה לכאורה קשה על רב חסדא, מאי מייתי ראיה מר' חנינא לכאן, דאפשר לחלק דבשלמא התם מוקמינן אחזקת כשרות שלא נטמאת, אבל כאן מיירי דפשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר, בזה לא שייך לאוקמי' אחזקת פנויה כיון שהיא אשת איש לפנינו, וסברא זאת הובא בתוס' בכתובות דף כ"ו (ע"ב) בד"ה אנן עסקינן ע"ש. אבל י"ל דגם בשבוים איתרע לה חזקה, כיון דשבוים לפנינו, ורוב עכו"ם פרוצים בעריות כדאיתא בסוגיא דראוה מדברת בכתובות (יג:), משום הכי פסק רב חסדא דגם באשת איש ג"כ מותרת, דלא חיישינ(י)ן לקול. ואביי ורבא פליגי עליו מכח סברא - בשבוים הקילו דמנוולה נפשה לגבי שבאי ע"ש. נמצא זכינו אף לאביי ורבא דווקא היכא דלית לה חזקה, כי הכא דקבלה קידושין מאחר, וכסברת התוס', אבל ה[י]כא שלא קבלה קידושין מאחר אמרינן דמותרת לינשא אפילו לאביי ורבא, כיון שיש לה חזקת פנויה לפנינו, ולא חיישינ(י)ן לקלא.

ולפי"ז קשה קצת על הב"ש שפסק כאן בסימן זי"ן ולקמן בסי' קנ"ב ס"ק י"א דבאשת איש אסורה סתם. ואפשר לומר דהבית שמואל כתב כך לפ"ד הב"י שפסק (סי' קנב סעיף ז) ואם יש עדים שהיא אשת איש אפילו נשאת תצא, וע"ז כתב הבית שמואל ואפילו יש קול שיש עדים שהיא אשת איש אינה נאמנת, כלומר דאם נשאת תצא, דכיון שאין לה חזקת פנויה, שהיא אשת איש לפנינו, אבל היכא כשיצא עליה קול קודם שנשאת בודאי מוקמינן לה אחזקת פנויה, אפילו לאביי ורבא נאמנת לומר גרושה אני. ולפי"ז בנידון דידן בוודאי מותר לאכול משחיטתו, ולא חיישינ(י)ן לקלא, דאוקמיה גברא אחזקת כשרות.

ואפילו אי אמרינן דגבי אשת איש אינה נאמנת אף שעדיין לא נשאת לאחר, ולא מוקמינן אחזקה קמייתא, אפ"ה אינו דומה לנידון דידן, דבשלמא התם שאם אנו נאמין לקלא שיש עדים שהי' שוה פרוטה היא בודאי אשת איש, אבל הכא אפילו אם נאמין לקלא, הי' שחיטתו ספק איסור ולא וודאי, והוי כספק ספיקא, ספק דילמא הוא שקר, ספק דילמא שחט ובדק שפיר. אף דאיתא בפוסקים (ע' פר"ח כללי ס"ס סק"כ) שאין לעשות ספק ספיקא לכתחילה, אבל שהוא עש"ק, ובשעת הדחק כדיעבד דמי.

מצורף לזה, שהוא מוחזק לנו מנעוריו שהוא ירא אלהים באמת, שלא היה נשמע עליו ח"ו שום שמץ דופי, ובוודאי אפשר לדמויי דבר זה לשבועים, כי באמת הקשו התוס' (כתובות כג. ד"ה עדי טומאה) כי מה חילוק יש בין שבועים ובין אשת איש היכא דיש עידי טומאה, אבל סברת הש"ס דלא קא מנוול נפשה. והנה מי פתי יסור הנה שינתק הריאה בפני הקצב בלא מיעוך ויאמר כשר, שהקצב ידע דבר זה שהיא טריפה בוודאי, וכפי הנשמע הקצב הוא העד, ואין ראוי להאמין עליו כדבר הזה שביודעי ומכירי שהוא ירא אלהים מאוד, ובפרט כדברי שוחט הנ"ל ניכרין הדברים שהקול הוא אמת ואפ"ה כשר כידוע לנו תירוצו של שוחט, ובדבר זך וקלוש כזה באמת לא היה העד מבחין.

הגם שהי' אפשר לשחוט ע"י עומד על גביו, לא רציתי זאת לבייש אותו, באם שעשינו כך היה עולה בדעתו ח"ו שנאמין עליו שהוא עשה מעשה כזה ח"ו, וגד[ו]ל הלבנת פנים ח"ו שחז"ל דימו העון הזה לרציחה ח"ו (ב"מ נח:).

מצורף לזה ג"כ, דבשלמא התם אי חיישינ(י)ן לקלא אין כאן שום רע כלל עלי', ומה איכפת לן בחשש קלא עד שיבואו עדים, אשה אינה מצו[ו]ה על פריה וריביה. אבל הכא אם באנו לחוש לקלא הוא חשש איסור עון גדול, וחומרא דאתי לידי קולא הוא, כי עון הלבנת פנים חמור מאוד כעבירות חמורות. כ"ז העליתי בעש"ק לפום רהיטא לפי קט שכלי, ששחיטתו כשירה ולא חיישינ(י)ן לקלא.

ובפירוש פסק הש"ע (אבה"ע סי' ו' סעיף טז) יצא עליה שם מזנה בעיר אין חוששין לה, שמא ראו בה דבר פריצות לחוד (ב"ש שם ס"ק ד). ומכ"ש שנראה בעליל כפי דבריו של השו"ב מפני זה יצא עליו הקול - כי באמת לא בדק אח"כ בנפיחה כי נקרע הריאה אחר המיעוך, ומפני כן הוציא הטבח עליו הקול שלא בדק הסירכא כדינא, והוא עשה כדין מחמת שהוא כנאבדה הריאה, דפסק הפ"מ מחמת שבדיקה זאת הוא לחומרא בעלמא הוא כשר, ודו"ק היטב:

ילמדנו רבינו הגדול, בנידון המעשה שנתהווה פה בעירינו, שהעידו שני עדים איך שהיה שר' זאב שו"ב דפ"ק יצ"ו שחט בכפר קארגוב בהמה אחת, זה יותר מששה שבועות,

והוציא הריאה למעך בסירכא, והעדים לא ראו רק שהי' הסרכא דבוקה מצד א', והוא היה ממעך בסירכא וניתק מבשר הריאה, ואמר כשר, והשוחט מכחיש אותם ואמר שהי' בדק כדינא וכדת, והשו"ב הנ"ל הוא ירא שמים גדול, שלא נשמע עליו שום שמץ דופי מנעוריו בשום דבר, וגם ידוע לנו בבירור גמור שהוא מדקדק מאוד בשו"ב והוא אומן גדול, וקשה עלינו להעבירו.

ועתה יגמול נא אדמו"ר חסד עמנו לעיין בדברינו מה שעל' השי"ת בלבנו לפי קט שכלינו, וחלילה לנו להורות הלכה גדולה כזה לפני רבינו גדול כזה, רק (כתלמודים) [כתלמידים] יושבין לפני רבם ודני', הנה לפי דעת רמ"א (יו"ד סי' ב סעיף ב) דפעם א' אין מעבירין, רק דהש"ך (שם ס"ק יא) משיג עליו והעלה דאף בפעם אחת מעבירין אותו, והתבואות שור ובית לחם יהודה (סק"א) כולם השוו את דעותיהם, היאך שניכר שעשה במזיד מעבירין אותו אפילו בפעם א', והיכא די"ל שוגג או מוטעה הוא, אין להעבירו בפעם אחת. ומסיים הבל"י אף דאין נאמן לומר שוגג הייתי לא מחמרינן עליו בפעם אחת.

והנה הש"ך הביא בשם מהרי"ו, בסי' קי"ט (ס"ק לג), דאם הוא ירא שמים נאמן לומר שוגג הייתי. ואם שהיינו מחזיקים אותו לשוגג בוודאי לא היינו מסתפקים, אך שהספק הוא מאחר שמכחיש לדברי העדים, אם דינו כשוגג או כמזיד.

ונלפע"ד שאין להעבירו, חדא דאף לדברי העדים לא היה פושע, באם שרצה לעשות מעשה רע כזה לא הי' ממעך הסירכא, ועדים לא ראו הסירכא רק דבוקה מצד אחד ומצד הב' תלויה, והיה ראוי להאמין לו שבוודאי עשה כדין. רק שהוא מיגו במקום עדים, שאין נאמן במיגו יותר מעדים, ועכ"פ לכל הפחות זאת הפעולה עושה המיגו שלא נחמיר עליו להעבירו, כסברת הבל"י שכתב אף שאין נאמן לומר שוגג אני מ"מ אין להעבירו בפעם אחת, רק הנ"מ שהפעם הג' הוא למפרע כמזיד, הנה כאן אף דאין נאמן במיגו במקום עדים, מ"מ זאת הפעולה עושה המיגו שאין להעבירו בפעם ראשונה.

ובפרט כפי שכתב הרא"ש ז"ל (שו"ת כלל כ דין כט), הביאו הב"י בסי' קי"ט (קפט. ד"ה וז"ל הרא"ש), היכא שנראה שעושה מתוך רשעות ועשה כך ב' או ג"פ אזי מעבירין אותו. והיאך אפשר לומר כאן שעשה ח"ו דזה מתוך רשעות ופשיעה היה יכול לנתק הסירכא בפנים ולומר שהי' תלויה, והוא הודה שהי' דבוקה בפנים לשומן הלב והוציא הריאה למעך הסירכא. וגם זה הודו לו העדים שהתחיל למעך הסירכא. בוודאי יש דינו כשוגג או מוטעה בדבר זה. הגם שאינו מודה לדברי העדים, י"ל מחמת בושה לא רצה להעיד, או מחמת אריכות הזמן ששכח הענין, כסברת הר"ן בח"מ (הובא בש"ך סי' לד ס"ק ח)

היכא שעבר על השבועה. ובפרט שהוא ירא שמים, וקשה עלינו להאמין העדים, רק מה נעשה שהעידו בב"ד (חסר מכאן עד סוף):

הנה הגיעני גיה"ק בנידון השו"ב, ביום ה' העבר, ושם מבואר שהשוחט יחזור לעבודתו כבראשונה. ונידון הבשר שאין בו סירכא, מסיים בתשובתו והמיקל לא הפסיד, ונפלא' נפלאתי על הבשר שיש בו סירכא, לא ידענא מאיזה טעם. רק שכבר העיד הקצב לפני ב"ד בת"ע שיודע בוודאי שלא היה שום חשש בריאה, שהוא ראה את הריאה היטיב ולא היה בו שום חשש, רק שהי' שם סירכא א' והיה ממעך כדינא, גלל כן הכשרנו הבשר. ולמחר ביום וא"ו עש"ק העבר, בא לידי אגרת חתום ממעלכ"ה להכנסת ש"ק, ומבואר שם שבדעתו לאסור הבשר, והוכיח מצ"ץ (סי' עג) שאין לחלק בין שנחשד לבדיקות הריאה לשחיטה.

ועמדתי מרעיד, ולא הי' שום שעת הכושר לעיין בספרים, מחמת שהי' סמוך לשקיעה, והוכרחתי לשלוח השמש בכל בית ובית לאסור התבשילין, והיה רעש בכל העיר, שאתמול אמרנו כשר והיום אסרנו, והייתי חושש יותר לכבודו מכבודי, וכך אמרתי שאתמול הכשרתי מדעתי והיום בא אגרת ממעכ"ה לאסור, לכן הוא אסור. והי' צווחה גדולה בעיר נידון שומן אווזות, שיש בעיר יותר משלש מאות קווארט, חוץ בכפרים, שעולה הפסד לאלפים. ואמרנו בהשקפה ראשונה, זאת לא כתב לנו, ואחר ש"ק נראה לעיין היטיב.

לכן הוכרחתי להאריך קצת ולהתיר עפ"י דינא, שבתחלה מה שהוכשרנו הבשר שלא היה חשש סירכא, מחמת שלא נחשד לשחיטה, זאת הסברא הי' נראה בעיני כל הלומדים דפה לסברא טובה, ובפירוש מצאנו סברא זו בפרי מגדים סימן א' ס"ק י"ח, ולדעתי הוא בר סמכא והוא בעל הוראה גדול, וידעתי שאם מעכ"ה הי' רואה סברא זו בספר הנ"ל בוודאי לא היה אוסר, ובודאי לא ראה.

ומה שהביא א[ד]מו"ר ראיה מצ"ץ על מה שאסר הכבשים, והוכיח שבודאי לא אסר מחשש סירכא, דהיה ליה לאוקמיה בחזקת כשרות, דרוב בהמות בחזקת כשרות. אמרתי, שספרי שו"ת אינם בנמצא פה"ק, אבל לפענ"ד אינו ראיה כ"כ, כי מי יודע שאפשר שהיה אוסר מחמת שהיה יודע שהיה בודאי חשש מח"ו טריפות שבריאה, מש"ה אסר הכבשים כי היה נחשד בבדיקה ולא מחמת חשש חשד בשחיטה. ומש"ה לא הביא הפרי מגדים דברי הצ"ץ לפלוגתא על סברתו.

ואפילו לפי דעת אדמו"ר שהבין בצ"ץ, אפ"ה נלפע"ד להכשיר בנידו[ו]ן דידן, דהא כאן אי אפשר לומר שהוא מזיד ומכוון להכשיל ישראל חלילה, כי לפי דברי העדים הי'

הסירכא תלויה, ובאם היה רוצה להכשיל היה אומר שהוא סירכא תלויה. ואם נאמר שהוא שוגג, אין כאן שום בית מיחוש, דמהיכא תיתי נאמר מאחר ששגג בבדיקה שגג ג"כ בשחיטה, מאחר שידעינן בוודאי שהוא יודע כל הלכות שחיטה, והגע עצמו שאם בדקינן לאיזה שו"ב ואינו יודע לומר הלכות בדיקה, נאסור ח"ו השחיטה שהוא יודע, דזה אין הדעת סובלות לומר כך. רק שכאן יש לחוש שמא הוא פושע ואין רוצה להטריח עצמו לשחוט יפה, אף שנמצא הסכין פגום או שאירע לו איזה פסול בשחיטה, ואפ"ה מכשיר בפשיעה, והוה כמומר אוכל נבילות לתיאבון, דמהני בבודק סכין ונותן לו ואין צריך שאחר עומד על גביו (שו"ע יו"ד סי' ב סעיף ב), וכאן דיש לו סכינים מיוחדים לשחיטות, ולפ"ז בבירור גמור שכמעט בכל שבוע אני רואה את הסכין של עופות אצלו, ומעולם לא זכרתי אם הוצרך להשחיז אותו, כי כך טוב הוא, ובאם שיפול בו איזה ריעותא תיכף יש לו אחרת מיוחד, לא הוה זה אלא כשוחט בלא בדיקת הסכין ונאבדה, שפסק הש"ע בלי שום חולק שכשר, דהעמיד הסכין על חזקתו.

ומה גם לדעת הכרתי ופלתי (סי' א ס"ק ו) שמחלק בין שאינו יודע להרגיש בפגימה שאסור הכל למפרע, ובין שאינו יודע הלכות שחיטה שמותר הכל למפרע, וסברתו לחלק בין פגימה ובין הלכות שחיטה, דמאחר שזה היה מורגל לשחוט יפה, אף ששכח ההלכות אעפי"כ לא יצא מרגילתו לשחוט יפה, משא"כ שנאבד ממנו חוש הרגשה, דאז אמרינן שמא לא הרגיש בפגימה. וה"ה הכא בנידון דידן, שאין לחוש למזיד כי כבר ביררנו שאין חושדין אותו במזיד, רק דלמא פושע הוי, ולפגימת הסכין אין לחוש כי נעמידנו על חזקתו שיש לו סכינים מיוחדים, ולשאר הלכות שחיטה אין לחוש כי מאחר שהורגל בכך לשחוט יפה בוודאי שחט יפה. וכ"ש הוא, מה התם הא הוא קמן ואינו יודע, והיה לנו לחוש שמא אירע לו שהייה, ואף שעתה אומר ברי לי שלא שהיתי אינו נאמן, כמבואר בפוסקים מלתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה, ואפ"ה פסק הכרתי ופלתי דאין לחוש, מאחר שהורגל לשחוט יפה לא חיישינן דלמא שהה, וכ"ש דיודע הלכות שחיטה ולא חיישינן דלמא שהה מאחר שהורגל לשחוט יפה, ודלמא שהה במזיד לא חשדינן ליה כמבואר לעיל.

ובזה נוכל לומר אף לצ"ץ נידו[ו]ן דידן הוא מותר, והצ"ץ אפשר דמיירי בסתם סכין שהיה לשוחט, לא בסכין מיוחד, או אפשר שנוכל לומר דאף דמיירי התם בסכין מיוחדת הוא הי' חושש לסברת הב"ח הביאו הפרי מגדים (שפ"ד סי' יח ס"ק כד) דחלק על הש"ע, דאף בסכין מיוחדת חיישינן שמא בשחיטה ראשונה נפגמה, או שמא עם עמידתו נפגמה, ומש"ה שפיר אסר הצ"ץ השחיטה. אבל אנו לא ס"ל כדעת הב"ח, ומש"ה לא הביאו

הש"ך והט"ז, וכן פסק התבואות שור (שמלה חדשה סי' יח סקט"ז) להיפך מדעת הב"ח, שפיר נוכל להכשיר השחיטה.

ועוד נוכל לומר, אף לדעת הב"ח הוא כשר בנידון דידן, הב"ח פסק לאסור דהוי תרתי לריעותא, חשש שמא עם עמידתו נפגמה, כ"ז נוכל לומר היכי דידעינן בוודאי ששחט בלא בדיקה ונאבד הסכין, אבל היכא דיש ספק כמו כאן דלא ידעינן אם בדק אם לאו, בודאי לא חיישינן לתרתי לריעותא, כמבואר סברא זאת באחרונים, מאחר דתרתי לריעותא הוא רק מדרבנן, ובספיקא לא מחמרינ(י)ן (עיין עוד מנידון התשובה זו בכתר כהונה סימן נ"ה):

נגמר בר"ח א"ב תר"י לפ"ק: